

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР
ПРАКТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ І СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ
ГО «ВСЕУКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ ПРАКТИКУЮЧИХ ПСИХОЛОГІВ»

Довідник нормативно-правових документів
психологічної служби та
психолого-медико-педагогічних консультацій
системи освіти України

2014

ББК 74.00:88.00
УДК 159.9
Д-58

Упорядники:

Ю. А. Луценко, І. В. Луценко, Н. В. Сосновенко, А. Г. Обухівська

Рекомендовано до друку Радою Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи (протокол № 9 від 02.10.2014 р.)

Д-58 Довідник нормативно-правових документів психологічної служби та психолого-медико-педагогічних консультацій системи освіти України [Електронний ресурс] / Упоряд.: Ю. А. Луценко, А. Г. Обухівська, І. В. Луценко, Н. В. Сосновенко. – К. : Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2014. – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM) ; 12 см. – 475 с.

Довідник нормативно-правових документів психологічної служби та психолого-медико-педагогічних консультацій системи освіти України підготовлено з урахуванням оновлення нормативно-правової бази, якою регулюється діяльності спеціалістів психологічної служби системи освіти.

Довідник рекомендовано керівникам навчальних закладів всіх типів, завідувачам (директорам) центрів (кабінетів) практичної психології і соціальної роботи, методистам, практичним психологам і соціальним педагогам, студентам відповідних спеціальностей.

ББК 74.00:88
УДК 159.9

ISBN 978-617-7118-11-3

© Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2014

ЗМІСТ

	<u>Передмова</u>	7
I. Загальні нормативно-правові документи		
1.1.	Закони України / Постанови і розпорядження Кабінету Міністрів України	
1.1.1.	<u>Закон України «Про освіту» (витяг)</u>	9
1.1.2.	<u>Закон України «Про загальну середню освіту» (витяг)</u>	11
1.1.3.	<u>Закон України «Про дошкільну освіту» (витяг)</u>	13
1.1.4.	<u>Закон України «Про професійно-технічну освіту» (витяг)</u>	16
1.1.5.	<u>Закон України «Про позашкільну освіту» (витяг)</u>	19
1.1.6.	<u>Закон України від 06.07.2010 р. № 2442-VI «Про внесення змін до законодавчих актів з питань загальної середньої та дошкільної освіти щодо організації навчально-виховного процесу»</u>	22
1.1.7.	<u>Постанова КМУ від 12.04.2000 р. № 646 «Про затвердження Інструкції з обліку дітей і підлітків шкільного віку»</u>	24
1.1.8.	<u>Постанова КМУ від 05.10. 2009 р. № 1124 «Про затвердження Положення про центр розвитку дитини»</u>	30
1.1.9.	<u>Постанова КМУ від 23 березня 2011 р. № 373 «Про встановлення надбавки педагогічним працівникам дошкільних, позашкільних, загальноосвітніх, професійно-технічних навчальних закладів, вищих навчальних закладів I-II рівня акредитації, інших установ і закладів незалежно від їх підпорядкування»</u>	36
1.1.10.	<u>Постанова КМУ від 15.08.2011 р. № 872 «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах»</u>	37
1.1.11.	<u>Постанова КМУ від 18.07.2012 р. № 635 «Про внесення змін до постанов Кабінету Міністрів України від 14 квітня 1997 р. № 346 і від 14 червня 2000 р. № 963»</u>	40
1.1.12.	<u>Постанова КМУ від 21.08.2013 р. № 607 «Про затвердження Державного стандарту початкової загальної освіти для дітей з особливими освітніми потребами»</u>	42
1.2.	Накази Міністерства освіти і науки України	
1.2.1.	<u>Наказ від 20.04.2001 р. № 330 «Про затвердження Положення про експертизу психологічного і соціологічного інструментарію, що застосовується в навчальних закладах Міністерства освіти і науки України»</u>	47
1.2.2.	<u>Наказ від 28.12.2006 р. № 864 «Про планування діяльності та ведення документації соціальних педагогів, соціальних педагогів по роботі з дітьми-інвалідами системи Міністерства освіти і науки України»</u>	56
1.2.3.	<u>Наказ від 11.06.2007 р. № 471 «Про внесення змін до Інструкції про порядок обчислення заробітної плати працівників освіти»</u>	74
1.2.4.	<u>Наказ від 05.02.2009 р. № 69 «Про внесення змін до наказу Міністерства освіти і науки України від 05.12.2008 № 1105» (Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 26 лютого 2009 р. за N 179/16195)</u>	80
1.2.5.	<u>Наказ від 02.07.2009 р. № 616 «Про внесення змін до Положення про психологічну службу системи освіти України» (Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 23.07.2009 за № 687/16703)</u>	82
1.2.6.	<u>Наказ від 30.12.2009 р. № 1248 «Про покращання соціально-педагогічного і психологічного супроводу навчально-виховного процесу у вищих навчальних</u>	91

	зкладах III-IV рівнів акредитації»	
1.2.7	Наказ від 11.03.2010 р. № 202 «Про затвердження Примірних типових штатних нормативів позашкільних навчальних закладів державної та комунальної форми власності системи Міністерства освіти і науки України»	96
1.2.8	Наказ від 06.10.2010 р. N 930 «Про затвердження Типового положення про атестацію педагогічних працівників» (Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 14 грудня 2010р. за N 1255/18550)	908
1.2.9	Наказ від 04.11.2010 р. № 1055 «Про затвердження Типових штатних нормативів дошкільних навчальних закладів» (Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 23 листопада 2010р. за N1157/18452) (витяг)	117
1.2.10	Наказ від 06.12.2010 р. № 1204 «Про затвердження Типових штатних нормативів професійно-технічних навчальних закладів» (Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 25 січня 2011р. за № 114/18852) (витяг)	119
1.2.11	Наказ від 06.12.2010 р. № 1205 «Про затвердження Типових штатних нормативів загальноосвітніх навчальних закладів» (Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 22 грудня 2010 р. за № 1308/18603) (витяг)	121
1.2.12	Наказ від 30.12.2010 р. № 1312 «Про затвердження плану заходів щодо реалізації Національної кампанії “Стоп насильству!” на період до 2015 року»	123
1.2.13	Наказ від 30.12.2010 р. № 1313 Про виконання розпорядження Кабінету Міністрів України від 22 листопада 2010 р. № 2140	127
1.2.14	Наказ від 30.06.2011 р. № 714 «Про затвердження Примірного положення про консультативний центр для батьків або осіб, які їх замінюють і дітей, які виховуються в умовах сім'ї»	131
1.2.15	Наказ від 20.03.2012 р. № 316/33 «Про приведення діяльності Українського НМЦ практичної психології і соціальної роботи у відповідність до діючих нормативно-правових документів»	134
1.2.16	Наказ від 19.07.2012 р. № 827 «Про затвердження плану заходів Міністерства освіти і науки, молоді та спорту щодо запобігання торгівлі людьми на період до 2015 року»	135
1.2.17	Наказ від 03.08.2012 р. № 888 «Про затвердження Плану заходів Міністерства освіти і науки, молоді та спорту щодо профілактики правопорушень серед дітей та учнівської молоді на період до 2015 року»	146
1.2.18	Наказ від 01.06.2013 р. № 655 «Про затвердження кваліфікаційних характеристик професій (посад) педагогічних та науково-педагогічних працівників навчальних закладів»	153
1.2.19	Наказ від 06.08.2013 р. № 1106 «Про затвердження Плану заходів Міністерства освіти і науки щодо розвитку психологічної служби на період до 2017 року»	162
1.2.20	Наказ від 21.10. 2013 р. № 1456 «Про затвердження Концепції профільного навчання у старшій школі»	171
1.3.	Листи МОН України / Українського НМЦ практичної психології і соціальної роботи	
1.3.1	Лист МОН України від 17.10.2007 р. № 1/9-623 «Про викладання соціально-психологічних дисциплін в навчальних закладах практичними психологами і соціальними педагогами»	185
1.3.2	Лист МОН України від 05.03.2008 р. № 1/9-128 «На виконання наказу від 28.12.2006р. №864»	186
1.3.3	Лист МОН України від 17.12.2008 р. № 1/9-811 «Про здійснення соціально-	192

	педагогічного патронату»	
1.3.4	Лист МОН України від 09.09.2009 р. № 1/9-616 «Про розрахунок кількості ставок практичних психологів і соціальних педагогів у загальноосвітніх навчальних закладах».	198
1.3.5	Лист МОН України від 06.11.2009 р. № 1/9–768 «Про захист дітей та молоді від негативних інформаційних впливів»	199
1.3.6	Лист МОН України від 06.01.2011 р. № 1/9-6 «Про застосування Типового положення про атестацію педагогічних працівників»	206
1.3.7	Лист МОН України від 20.01.2011 р. № 1/9-34 «Про атестацію працівників психологічної служби системи освіти»	207
1.3.8	Лист МОН України від 28.01.2011 р. № 1/9-48 «Про мобільний соціально-психологічний пункт освітнього округу»	208
1.3.9	Лист МОН України від 04.07.2012 р. № 1/9-488 «Щодо організації та проведення “години психолога” у загальноосвітніх навчальних закладах»	212
1.3.10	Лист МОН України від 27.07.2012 р. № 1/9-532 «Про посилення профілактичної роботи в інтернатних закладах»	214
1.3.11	Лист МОН України від 26.09.2012 р. № 1/9-683 «Щодо розподілу робочого часу у практичних психологів та соціальних педагогів»	217
1.3.12	Лист МОН України від 06.06.2013 р. № 1/9-413 «Про впровадження факультативних курсів працівниками психологічної служби системи освіти»	219
1.3.13	Лист МОН України від 11.03.2014 р. №1/9-135 «Про надання психологічної допомоги учасникам навчально-виховного процесу»	223
1.3.14	Лист МОН України від 20.03.2014 р. № 1/9-165 «Про деякі питання атестації соціальних педагогів»	224
1.3.15	Лист МОН України від 28.03.2014 р. № 1/9-179 «Щодо профілактики суїцидальних тенденцій серед учнів»	225
1.3.16	Лист МОН України від 25.07.2014 р. № 1/9-374 «Стан та особливості діяльності психологічної служби системи освіти у 2014-2015 навчальному році»	229
1.3.17	Лист МОН України від 29.07.2014 р. № 1/9-382 «Про особливу відповідальність педагогічних та науково-педагогічних працівників»	246
1.3.18	Лист МОН України від 30.07.2014 р. № 1/9-385 «Про проведення бесід з учнями загальноосвітніх навчальних закладів з питань: уникнення враження мінами і вибухонебезпечними предметами та поведінки у надзвичайній ситуації»	248
1.3.19	Лист МОН України від 28.10.2014 р. №1/9-557 «Методичні рекомендації щодо взаємодії педагогічних працівників у навчальних закладах та взаємодії з іншими органами і службами щодо захисту прав дітей»	255
1.3.20	Лист Українського НМЦ практичної психології і соціальної роботи від 13.08.2012 р. № 66/1 «Щодо організації та проведення «години психолога» у загальноосвітніх навчальних закладах»	270
II. Нормативне забезпечення діяльності спеціалістів психологічної служби і ПМПК щодо роботи з дітьми з особливими освітніми потребами		
2.1.	Накази Міністерства освіти і науки України	
2.1.1	Наказ Міністерства освіти і науки України від 20.12.2002 р. № 732 «Про затвердження Положення про індивідуальну форму навчання в загальноосвітніх навчальних закладах»	273
2.1.2	Наказ Міністерства освіти і науки України від 15.09.2008р. № 852 «Про	278

	затвердження Положення про спеціальну загальноосвітню школу (школу-інтернат) для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку»	
2.1.3.	Наказ Міністерства освіти і науки України від 05.12.2008р. № 1105 «Про затвердження типових штатів та штатних нормативів спеціальних загальноосвітніх шкіл (шкіл-інтернатів) для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку»	295
2.1.4	Наказ Міністерства освіти і науки України від 01.10.2010р. № 912 «Про затвердження Концепції розвитку інклюзивного навчання»	300
2.1.5	Наказ Міністерства освіти і науки України від 09.12.2010р. № 1224 «Про затвердження Положення про спеціальні класи для навчання дітей з особливими освітніми потребами у загальноосвітніх навчальних закладах»	306
2.1.6	Наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту та Національної академії педагогічних наук України від 23.06.2011р. № 623/61 «Про внесення змін до Положення про центральну та республіканську (Автономна Республіка Крим), обласні, Київську та Севастопольську міські, районні (міські) психолого-медико-педагогічні консультації» (Зареєстровано у Міністерстві юстиції 06.12.2011 р. за № 1407/20145)	311
2.1.7	Наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту від 16.08.2012р. № 920 «Про затвердження Положення про навчально-реабілітаційний Центр» (Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 05 вересня 2012 року за № 1502/21814)	325
2.1.8	Наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту від 01.10.2012 р. № 1063 «Про затвердження Плану заходів щодо виконання завдань і заходів Державної цільової програми на період до 2020 року»	336
2.1.9	Наказ Міністерства освіти і науки України від 04.06.2013 р. № 680 «Про організацію діяльності психолого-медико-педагогічних консультацій»	345
2.1.10	Наказ Міністерства освіти і науки України від 28.01.2014 р. № 80 «Про затвердження Типових навчальних планів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку (початкова школа)»	347
2.1.11	Наказ Міністерства освіти і науки України та Національної академії педагогічних наук України від 09.04.2014 р. № 346/50 «Про виконання рішення колегії від 23.01.2014 (протокол №1/2-2) про діяльність психолого-медико-педагогічних консультацій»	367
2.2.	Листи Міністерства освіти і науки України	
2.2.1	Лист від 04.08.2009 р. № 1/9-515 «Організаційно-методичні засади здійснення комплексної реабілітації учнів (вихованців) у спеціальних загальноосвітніх навчальних закладах»	369
2.2.2	Лист від 04.05.2012 р. № 1/12-2914 «Про зміни у формулюванні висновку психолого-медико-педагогічних консультацій системи освіти України»	375
2.2.3	Лист від 18.05.2012 р. № 1/9-384 «Про організацію інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах»	378
2.2.4	Лист від 26.07.2012 р. №1/9-529 «Психологічний і соціальний супровід дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання»	385
2.2.5	Лист від 25.09.2012 р. № 1/9-675 «Щодо посадових обов'язків асистента вчителя»	391
2.2.6.	Лист від 28.09.2012 р. № 1/9-694 «Щодо введення посади вихователя (асистента вчителя) у загальноосвітніх навчальних закладах з інклюзивним	394

	навчанням»	
2.2.7.	Лист від 02.01.2013 р. № 1/9-1 «Про визначення завдань працівників психологічної служби системи освіти в умовах інклюзивного навчання»	396
2.2.8	Лист від 08.08.2013 р. № 1/9-539 «Про організаційно-методичні засади забезпечення права на освіту дітям з особливими освітніми потребами»	399
2.2.9	Лист від 19.11.2013 р. № 1/9-822 «Про діяльність загальноосвітніх санаторних і спеціальних шкіл-інтернатів»	406
2.2.10	Лист від 22.04.2014 р. № 1/9-222 «Щодо здійснення обстеження для встановлення віку дитини, яка залишилась без піклування батьків та потребує соціального захисту	411
2.2.10	Лист від 13.08.2014 р. № 1/9-413 «Про організацію навчально-виховного процесу учнів з розумовою відсталістю та затримкою психічного розвитку»	413
2.2.11	Лист від 13.08.2014 р. № 1/9-414 «Забезпечення безперешкодного доступу до навчальних закладів»	419
III. Спільні накази / накази інших Міністерств, що стосуються діяльності психологічної служби системи освіти		
3.1.1.	Наказ Державного комітету України у справах сім'ї та молоді, Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства освіти і науки України, Міністерства охорони здоров'я України від 16.01.2004 № 5/34/24/11 «Про затвердження Порядку розгляду звернень та повідомлень з приводу жорстокого поводження з дітьми або реальної загрози його вчинення» (Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 22 січня 2004 р. за N 99/8698)	423
3.1.2.	Наказ Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту, Міністерства освіти і науки України, Міністерства охорони здоров'я України від 02.02.2007 р. № 302/80/49 «Про затвердження Порядку вибуття дітей із закладів для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, й соціального захисту дітей до сімейних форм виховання (Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 5 березня 2007 р. за N 186/13453)	429
3.1.3.	Наказ від 28.09.2007 р. № 3455/853 «Про затвердження Порядку взаємодії центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді та управлінь (відділів) освіти щодо підготовки до самостійного життя дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, з числа учнів старших та випускних класів інтернатних закладів і шкіл соціальної реабілітації» (Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 18 жовтня 2007р. за N 1186/14453)	436
3.1.4.	Наказ МОЗ України від 08.10.2007 р. № 623 Про затвердження форм індивідуальної програми реабілітації інваліда, дитини-інваліда та Порядку їх складання	440
3.1.5.	Наказ МОЗ України від 18.05.2013 р. № 400 Про вдосконалення порядку надання психіатричної допомоги дітям (Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 17 липня 2013 р. за № 1196/23728)	454
3.1.6.	Наказ Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства освіти і науки України, Міністерства соціальної політики України «Про здійснення обстеження для встановлення віку дитини, яка залишилась без піклування батьків та потребує соціального захисту» від 23.10.2013 р. № 903/1464/711	460
3.1.7.	Наказ Міністерства соціальної політики України, Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства освіти і науки України, Міністерства охорони здоров'я України Про затвердження Порядку розгляду звернень та повідомлень з приводу жорстокого поводження з дітьми або загрози його вчинення від 19.08.2014 р. № 564/836/945/577 (Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 10.09.2014 р. за № 1105/25882)	468

Шановні спеціалісти психологічної служби систем освіти!

Психологічна служба є невід'ємною складовою системи освіти України. Попри тернистий шлях її становлення, функція і місія психолога, соціального педагога на сьогодні розуміється і приймається переважною більшістю керівників навчальних закладів як головна в організації навчально-виховного процесу, створенні комфортних умов для учнів і педагогів, поєднанні зусиль педагогів і батьків у процесах виховання і розвитку дитини.

Запровадження профільного навчання, інтеграція моделі інклюзивного навчання для дітей з особливими освітніми потребами, робота з певними категоріями учасників навчально-виховного процесу, в тому числі з дітьми і батьками, які переміщені із зони АТО, вимагають посилення психологічної і соціальної роботи в межах навчального закладу, окремого міста чи району. Значне скорочення спеціалістів Центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, на нашу думку, негативно впливатиме на певні соціальні процеси у районах, містах тощо. За таких умов діяльність соціального педагога потребуватиме переорієнтування з роботи у межах навчального закладу на роботу з громадою і оточенням дитини. Окрему проблему становить організація взаємодії практичного психолога і соціального педагога з представниками органів і служб у справах дітей. З метою підвищення ефективності такої співпраці Українським НМЦ практичної психології і соціальної роботи розробляється алгоритм взаємодії, який біде затверджений і рекомендований відповідним документом МОН України.

Окреслені вище тенденції накладають підвищені вимоги власне на представників психологічної служби, оскільки в останні часи ми переходимо від кількісного критерію оцінки ефективності діяльності служби в цілому – до якісного. Повноцінне виконання покладених функцій і завдань неможливе без знання нормативно правових документів, якими регламентується діяльність.

У даному посібнику вміщені основні документи на рівні держави, Міністерства освіти і науки України, Національної академії педагогічних наук України, Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи щодо регулювання діяльності працівників психологічної служби і ПМПК.

Віriamo, що даний посібник стане настільною книгою не лише для представників психологічної служби системи освіти: *практичного психолога, соціального педагога, методиста, який відповідає за психологічну службу, завідуючого (директора) центру (кабінету) практичної психології і соціальної роботи*, а й для сучасних керівників навчальних закладів, управлінців системою освіти всіх рівнів.

Науковий співробітник Українського НМЦ
практичної психології і соціальної роботи
відмінник освіти України, Юрій Луценко

І РОЗДІЛ

Загальні нормативно-правові документи

ЗАКОН УКРАЇНИ

ПРО ОСВІТУ

(ВИТЯГ)

(Відомості Верховної Ради УРСР (ВВР), 1991, N 34, ст.451)

*{ Вводиться в дію Постановою ВР
N 1144-XII (1144-12) від 04.06.91, ВВР, 1991, N 34, ст.452 }*

*{ Із змінами, внесеними згідно з Декретами
N 12-92 від 26.12.92, ВВР, 1993, N 10, ст. 76
N 23-92 від 31.12.92, ВВР, 1993, N 11, ст. 93*

Законами

*N 3180-XII (3180-12) від 05.05.93, ВВР, 1993, N 26, ст.277
N 69/94-ВР від 30.06.94, ВВР, 1994, N 29, ст.258
N 183/94-ВР від 23.09.94, ВВР, 1994, N 41, ст.376
N 200/94-ВР від 13.10.94, ВВР, 1994, N 45, ст.404
N 498/95-ВР від 22.12.95, ВВР, 1996, N 3, ст. 11
N 96/96-ВР від 22.03.96, ВВР, 1996, N 16, ст. 71 }*

*{ В редакції Закону N 100/96-ВР від 23.03.96,
ВВР, 1996, N 21, ст. 84 }*

*{ Із змінами, внесеними згідно із Законами
N 608/96-ВР від 17.12.96, ВВР, 1997, N 8, ст. 62
N 178-XIV (178-14) від 14.10.98, ВВР, 1998, N 48, ст.294 }*

*{ Додатково див. Закон
N 2120-III (2120-14) від 07.12.2000, ВВР, 2001, N 2-3, ст.10 }*

*{ Із змінами, внесеними згідно із Законами
N 2628-III (2628-14) від 11.07.2001, ВВР, 2001, N 49, ст.259
N 2887-III (2887-14) від 13.12.2001, ВВР, 2002, N 11, ст. 80
N 2905-III (2905-14) від 20.12.2001, ВВР, 2002, N 12-13, ст.92
N 380-IV (380-15) від 26.12.2002, ВВР, 2003, N 10-11, ст.86
N 1158-IV (1158-15) від 11.09.2003, ВВР, 2004, N 8, ст.67
N 1344-IV (1344-15) від 27.11.2003, ВВР, 2004, N 17-18, ст.250
N 1377-IV (1377-15) від 11.12.2003, ВВР, 2004, N 15, ст.228
N 1694-IV (1694-15) від 20.04.2004, ВВР, 2005, N 4, ст.83
N 1801-IV (1801-15) від 17.06.2004, ВВР, 2004, N 43-44, ст.493
N 2285-IV (2285-15) від 23.12.2004, ВВР, 2005, N 7-8, ст.162
N 2505-IV (2505-15) від 25.03.2005, ВВР, 2005, N 17, N 18-19, ст.267
N 3167-IV (3167-15) від 01.12.2005, ВВР, 2006, N 12, ст.104
N 3235-IV (3235-15) від 20.12.2005, ВВР, 2006, N 9, N 10-11, ст.96
N 3461-IV (3461-15) від 22.02.2006, ВВР, 2006, N 28, ст.242
N 424-V (424-16) від 01.12.2006, ВВР, 2007, N 9, ст.67*

N 489-V (489-16) від 19.12.2006, ВВР, 2007, N 7-8, ст.66 }

*{ Додатково див. Рішення Конституційного Суду
N 6-рп/2007 (v0a6p710-07) від 09.07.2007 }*

*{ Із змінами, внесеними згідно із Законом
N 107-VI (107-17) від 28.12.2007, ВВР, 2008, N 5-6, N 7-8, ст.78
- зміни діють по 31 грудня 2008 року }*

*{ Додатково див. Рішення Конституційного Суду
N 10-рп/2008 (v010p710-08) від 22.05.2008 }*

*{ Із змінами, внесеними згідно із Законами
N 290-VI (290-17) від 20.05.2008, ВВР, 2008, N 27-28, ст.251
N 2289-VI (2289-17) від 01.06.2010, ВВР, 2010, N 33, ст.471
N 2555-VI (2555-17) від 23.09.2010, ВВР, 2011, N 6, ст.41
N 2856-VI (2856-17) від 23.12.2010, ВВР, 2011, N 29, ст.272
N 5029-VI (5029-17) від 03.07.2012, ВВР, 2013, N 23, ст.218
N 5290-VI (5290-17) від 18.09.2012, ВВР, 2013, N 41, ст.549
N 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012, ВВР, 2014, N 2-3, ст.41
N 5499-VI (5499-17) від 20.11.2012, ВВР, 2014, N 1, ст.6
N 1166-VII (1166-18) від 27.03.2014 }*

*{ У тексті Закону слова "заклади освіти" в усіх відмінках
замінено словами "навчальні заклади" у відповідному
відмінку згідно із Законом N 1158-IV (1158-15) від 11.09.2003 }*

*{ У тексті Закону слова "Міністерство освіти Автономної
Республіки Крим" у всіх відмінках замінено словами
"орган виконавчої влади Автономної Республіки Крим у сфері освіти"
у відповідному відмінку;
слова "міністерства і відомства" та "міністерства і відомства України"
в усіх відмінках замінено словами
"центральні органи виконавчої влади" у відповідному відмінку;
слова "місцеві органи державної виконавчої влади" в усіх відмінках замінено словами
"місцеві органи виконавчої влади" у відповідному відмінку згідно із
Законом N 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012 }*

Стаття 21. Психологічна служба в системі освіти

У системі освіти діє державна психологічна служба. Психологічне забезпечення навчально-виховного процесу в навчальних закладах здійснюють практичні психологи. За своїм статусом практичні психологи належать до педагогічних працівників.

Стаття 22. Соціально-педагогічний патронаж у системі освіти

Соціально-педагогічний патронаж у системі освіти сприяє взаємодії навчальних закладів, сім'ї і суспільства у вихованні дітей, їх адаптації до умов соціального середовища, забезпечує консультативну допомогу батькам, особам, які їх замінюють. Педагогічний патронаж здійснюється соціальними педагогами. За своїм статусом соціальні педагоги належать до педагогічних працівників.

ЗАКОН УКРАЇНИ

ПРО ЗАГАЛЬНУ СЕРЕДНЮ ОСВІТУ

(ВИТЯГ)

(Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1999, N 28, ст.230)

*{ Із змінами, внесеними згідно із Законом N 1642-III (1642-14)
від 06.04.2000, ВВР, 2000, N 27, ст.213 }*

*{ Додатково див. Закон N 2120-III (2120-14)
від 07.12.2000, ВВР, 2001, N 2-3, ст.10 }*

*{ Із змінами, внесеними згідно із Законами
N 2905-III (2905-14) від 20.12.2001, ВВР, 2002, N 12-13, ст.92
N 380-IV (380-15) від 26.12.2002, ВВР, 2003, N 10-11, ст.86
N 1344-IV (1344-15) від 27.11.2003, ВВР, 2004, N 17-18, ст.250
N 2285-IV (2285-15) від 23.12.2004, ВВР, 2005, N 7-8, ст.162
N 2505-IV (2505-15) від 25.03.2005, ВВР, 2005, N 17, N 18-19, ст.267
N 3235-IV (3235-15) від 20.12.2005, ВВР, 2006, N 9, N 10-11, ст.96
N 489-V (489-16) від 19.12.2006, ВВР, 2007, N 7-8, ст.66 }*

*{ Додатково див. Рішення Конституційного Суду
N 6-рп/2007 (v0a6p710-07) від 09.07.2007 }*

*{ Із змінами, внесеними згідно із Законами N 107-VI (107-17) від 28.12.2007, ВВР, 2008,
N 5-6, N 7-8, ст.78 - зміни діють по 31 грудня 2008 року }*

*{ Додатково див. Рішення Конституційного Суду
N 10-рп/2008 (v010p710-08) від 22.05.2008 }*

*{ Із змінами, внесеними згідно із Законами
N 309-VI (309-17) від 03.06.2008, ВВР, 2008, N 27-28, ст.253
N 2442-VI (2442-17) від 06.07.2010, ВВР, 2010, N 46, ст.545
N 3701-VI (3701-17) від 06.09.2011, ВВР, 2012, N 15, ст.96
N 5029-VI (5029-17) від 03.07.2012, ВВР, 2013, N 23, ст.218
N 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012, ВВР, 2014, N 2-3, ст.41 }*

*{ у тексті Закону слова "Міністерство освіти України" в усіх
відмінках замінено словами "центральний орган виконавчої влади,
що забезпечує формування державної політики у сфері освіти"
у відповідному відмінку;*

*слова "Міністерством охорони здоров'я України" замінено словами
"центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері
охорони здоров'я" згідно із Законом N 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012 }*

Цей Закон визначає правові, організаційні та фінансові засади функціонування і

розвитку системи загальної середньої освіти, що сприяє вільному розвитку людської особистості, формує цінності правового демократичного суспільства в Україні.

Стаття 21. Соціальний захист учнів (вихованців)

1. Учням (вихованцям) загальноосвітніх навчальних закладів може подаватися додатково соціальна і матеріальна допомога за рахунок коштів центральних органів виконавчої влади та місцевих бюджетів, коштів юридичних і фізичних осіб України та громадян, які проживають за її межами, а також коштів фонду загальнообов'язкового навчання та за рахунок інших надходжень.

Учні (вихованці) загальноосвітніх навчальних закладів незалежно від підпорядкування, типів і форм власності мають право на пільговий проїзд міським та приміським пасажирським транспортом порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Учні (вихованці) загальноосвітніх навчальних закладів у сільській місцевості забезпечуються транспортом до місця навчання і додому безоплатно.

2. Діти з вадами слуху, зору, опорно-рухового апарату забезпечуються засобами індивідуальної корекції в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

3. Вихованці шкіл-інтернатів усіх типів з числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, перебувають на повному державному утриманні. Діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування, які навчаються в інших загальноосвітніх навчальних закладах, забезпечуються харчуванням, одягом та іншими послугами у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України. Утримання вихованців, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, у спеціальних загальноосвітніх школах (школах-інтернатах) здійснюється за рахунок держави.

4. Діти-сироти, діти, позбавлені батьківського піклування, діти, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, працевлаштовуються або продовжують навчання згідно з одержаною освітою у порядку, встановленому законодавством України.

ЗАКОН УКРАЇНИ

ПРО ДОШКІЛЬНУ ОСВІТУ

(ВИТЯГ)

(Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, N 49, ст.259)

{ Із змінами, внесеними згідно із Законами
N 2905-III ([2905-14](#)) від 20.12.2001, ВВР, 2002, N 12-13, ст.92
N 380-IV ([380-15](#)) від 26.12.2002, ВВР, 2003, N 10-11, ст.86
N 1344-IV ([1344-15](#)) від 27.11.2003, ВВР, 2004, N 17-18, ст.250
N 2285-IV ([2285-15](#)) від 23.12.2004, ВВР, 2005, N 7-8, ст.162
N 2505-IV ([2505-15](#)) від 25.03.2005, ВВР, 2005, N 17, N 18-19, ст.267
N 3235-IV ([3235-15](#)) від 20.12.2005, ВВР, 2006, N 9, N 10-11, ст.96
N 142-V ([142-16](#)) від 14.09.2006, ВВР, 2006, N 44, ст.433
N 489-V ([489-16](#)) від 19.12.2006, ВВР, 2007, N 7-8, ст.66
N 749-V ([749-16](#)) від 15.03.2007, ВВР, 2007, N 18-19, ст.269 }

{ Додатково див. Закон N 107-VI ([107-17](#)) від 28.12.2007, ВВР, 2008, N 5-6, N 7-8, ст.78 }

{ Із змінами, внесеними згідно із Законом
N 290-VI ([290-17](#)) від 20.05.2008, ВВР, 2008, N 27-28, ст.251 }

{ Додатково див. Закон N 835-VI ([835-17](#)) від 26.12.2008, ВВР, 2009, N 20, N 21-22, ст.269 }

{ Із змінами, внесеними згідно із Законами
N 2442-VI ([2442-17](#)) від 06.07.2010, ВВР, 2010, N 46, ст.545
N 2555-VI ([2555-17](#)) від 23.09.2010, ВВР, 2011, N 6, ст.41
N 5029-VI ([5029-17](#)) від 03.07.2012, ВВР, 2013, N 23, ст.218
N 5475-VI ([5475-17](#)) від 06.11.2012, ВВР, 2013, N 44-45, ст.634
N 5460-VI ([5460-17](#)) від 16.10.2012, ВВР, 2014, N 2-3, ст.41 }

{ у тексті Закону слова "спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади у галузі освіти і науки" в усіх відмінках замінено словами "центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері освіти" у відповідному відмінку;
слова "спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади у галузі охорони здоров'я" в усіх відмінках замінено словами "центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я" у відповідному відмінку;
слова "Академія педагогічних наук" у всіх відмінках замінено словами "Національна академія педагогічних наук України" у відповідному відмінку згідно із Законом N 5460-VI ([5460-17](#)) від 16.10.2012 }

Цей Закон визначає правові, організаційні та фінансові засади функціонування і розвитку системи дошкільної освіти, яка забезпечує розвиток, виховання і навчання дитини, ґрунтується на поєднанні сімейного та суспільного виховання, досягненнях

вітчизняної науки, надбаннях світового педагогічного досвіду, сприяє формуванню цінностей демократичного правового суспільства в Україні.

Стаття 7. Завдання дошкільної освіти

Завданнями дошкільної освіти є:

збереження та зміцнення фізичного, психічного і духовного здоров'я дитини;
виховання у дітей любові до України, шанобливого ставлення до родини, поваги до народних традицій і звичаїв, державної мови, регіональних мов або мов меншин та рідної мови, національних цінностей Українського народу, а також цінностей інших націй і народів, свідомого ставлення до себе, оточення та довкілля;

{Абзац третій статті 7 із змінами, внесеними згідно із Законом N 5029-VI ([5029-17](#)) від 03.07.2012 }

формування особистості дитини, розвиток її творчих здібностей, набуття нею соціального досвіду;

виконання вимог Базового компонента дошкільної освіти, забезпечення соціальної адаптації та готовності продовжувати освіту;

здійснення соціально-педагогічного патронату сім'ї.

Стаття 20. Управління та громадське самоврядування дошкільного навчального закладу

До складу педагогічної ради дошкільного навчального закладу входять директор (завідуючий), практичні психологи, соціальні педагоги.

Стаття 23. Вимоги до змісту дошкільної освіти, його реалізація

4. Додаткові освітні послуги, які не визначені Базовим компонентом дошкільної освіти, вводяться лише за згодою батьків дитини або осіб, які їх замінюють, за рахунок коштів батьків або осіб, які їх замінюють, фізичних та юридичних осіб на основі угоди між батьками або особами, які їх замінюють, та дошкільним навчальним закладом у межах гранично допустимого навантаження дитини.

Стаття 27. Учасники навчально-виховного процесу

Учасниками навчально-виховного процесу у сфері дошкільної освіти є: директори (завідуючі), практичні психологи, соціальні педагоги,...

Стаття 30. Педагогічне навантаження, оплата праці, відпочинок педагогічних та інших працівників у сфері дошкільної освіти

3. Педагогічне навантаження педагогічного працівника дошкільного навчального закладу незалежно від підпорядкування, типу і форми власності відповідно становить:

(Дію абзацу другого частини третьої статті 30 зупинено на 2004 рік згідно із Законом N 1344-IV ([1344-15](#)) від 27.11.2003)

(Дію абзацу другого частини третьої статті 30 зупинено на 2003 рік згідно із Законом N 380-IV ([380-15](#)) від 26.12.2002) вихователя групи загального типу - 30 годин;

(Установити, що у 2002 році положення і норми, передбачені абзацом другим частини третьої статті 30 реалізуються в розмірах і порядку, визначених Кабінетом Міністрів України в межах видатків, врахованих у розрахунках до Державного бюджету України та місцевих бюджетів на 2002 рік згідно із Законом N 2905-III ([2905-14](#)) від 20.12.2001)

(Установити, що у 2004 році положення і норми, передбачені абзацом другим частини третьої статті 30 реалізуються в розмірах і порядку, визначених Кабінетом Міністрів України, в межах видатків, врахованих у розрахунках до Державного бюджету України та місцевих бюджетів на 2004 рік згідно із Законом N 1344-IV ([1344-15](#)) від 27.11.2003)

соціального педагога	- 40 годин;
практичного психолога	- 40 годин;
практичного психолога дошкільного навчального закладу (ясел-садка) компенсуючого типу	- 20 годин;

Стаття 33. Соціальний захист дітей дошкільного віку

1. Держава забезпечує соціальний захист, підтримку дітей дошкільного віку, особливо дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, тривалого лікування та реабілітації, а також дітей із малозабезпечених та багатодітних сімей.

2. Дітям-сиротам і дітям, позбавленим батьківського піклування, гарантовано право на збереження родинних стосунків, утримання у державних і комунальних дошкільних навчальних закладах за рахунок держави, а також на захист їх особистих, майнових і житлових прав згідно із законодавством України.

3. Грудним дітям та дітям другого року життя, які входять до складу малозабезпечених сімей, а також грудним дітям та дітям раннього віку, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, за рахунок держави гарантується забезпечення дитячим харчуванням у порядку, затвердженому Кабінетом Міністрів України. {Частина третя статті 33 в редакції Закону N 142-V (142-16) від 14.09.2006 р.}

4. Дітям, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, тривалого лікування та реабілітації, гарантовано право на відвідування державних і комунальних дошкільних навчальних закладів з гнучким режимом роботи та їх утримання у цих закладах за рахунок держави. Направлення дітей до дошкільного навчального закладу (ясел-садка) компенсуючого типу здійснює відповідна психолого-медико-педагогічна консультація, діяльність якої регламентується Положенням про психолого-медико-педагогічну консультацію (z0931-04), затвердженим центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері освіти та центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я.

5. Діти, які потребують корекції зору, слуху, опорно-рухового апарату, забезпечуються засобами пересування, протезування, орієнтації і сприйняття інформації, а також іншими засобами індивідуальної корекції за рахунок держави у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

ЗАКОН УКРАЇНИ

ПРО ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНУ ОСВІТУ

(ВИТЯГ)

(Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1998, N 32, ст.215)

{ Із змінами, внесеними згідно із Законами
N 652-XIV ([652-14](#)) від 13.05.99, ВВР, 1999, N 26, ст.218
N 860-IV ([860-15](#)) від 22.05.2003, ВВР, 2003, N 37, ст.300
N 1158-IV ([1158-15](#)) від 11.09.2003, ВВР, 2004, N 8, ст.67
N 1344-IV ([1344-15](#)) від 27.11.2003, ВВР, 2004, N 17-18, ст.250
N 3167-IV ([3167-15](#)) від 01.12.2005, ВВР, 2006, N 12, ст.104
N 489-V ([489-16](#)) від 19.12.2006, ВВР, 2007, N 7-8, ст.66
N 107-VI ([107-17](#)) від 28.12.2007, ВВР, 2008, N 5-6, N 7-8, ст.78 }

{ Додатково див. Рішення Конституційного Суду
N 10-рп/2008 ([v010p710-08](#)) від 22.05.2008 }

{ Із змінами, внесеними згідно із Законами
N 309-VI ([309-17](#)) від 03.06.2008, ВВР, 2008, N 27-28, ст.253
N 5026-VI ([5026-17](#)) від 22.06.2012, ВВР, 2013, N 22, ст.216
N 5460-VI ([5460-17](#)) від 16.10.2012, ВВР, 2014, N 2-3, ст.41
N 5498-VI ([5498-17](#)) від 20.11.2012, ВВР, 2013, N 52, ст.729 }

{ У тексті Закону слова "Міністерство економіки України" в усіх відмінках замінено словами
"центральний орган виконавчої влади з питань економічної політики"
у відповідному відмінку згідно із Законом N 860-IV ([860-15](#)) від 22.05.2003 }

{ У тексті Закону слова "спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади у сфері
професійно-технічної освіти" в усіх відмінках замінено словами
"центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику
у сфері освіти" у відповідному відмінку;
слова "Міністерство праці та соціальної політики" та
"спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади у сфері праці та соціальної
політики" в усіх відмінках замінено словами
"центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики
у сфері трудових відносин"
у відповідному відмінку згідно із Законом N 5460-VI ([5460-17](#)) від 16.10.2012 }

Цей Закон визначає правові, організаційні та фінансові засади функціонування і розвитку системи професійно-технічної освіти, створення умов для професійної самореалізації особистості та забезпечення потреб суспільства і держави у кваліфікованих робітниках.

РОЗДІЛ VII
ОСОБЛИВИЙ СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ УЧНІВ,
СЛУХАЧІВ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Стаття 41. Учні, слухачі професійно-технічних навчальних закладів, яким забезпечується особливий соціальний захист

Право на особливий соціальний захист в галузі професійно-технічної освіти мають інваліди, діти-сироти, діти, позбавлені батьківського піклування, та учні, слухачі, які постраждали внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС.

{Стаття 41 із змінами, внесеними згідно із Законом N 5498-VI ([5498-17](#)) від 20.11.2012}

Стаття 42. Соціальний захист інвалідів

Держава гарантує інвалідам професійно-технічну освіту на рівні, що відповідає їх здібностям і можливостям. За інших рівних умов інваліди мають переважне право на зарахування до професійно-технічних навчальних закладів.

Професійна підготовка або перепідготовка інвалідів здійснюється за рахунок коштів державного бюджету в межах обсягів державного замовлення з урахуванням медичних показань і протипоказань для наступної трудової діяльності. Обрання форм і методів професійної підготовки проводиться згідно з висновками спеціалістів медико-соціальної експертної комісії.

(Частина друга статті 42 із змінами, внесеними згідно із Законом N 1158-IV ([1158-15](#)) від 11.09.2003)

У професійному навчанні інвалідів поряд із традиційними допускається застосування альтернативних форм навчання.

Пенсія і стипендія виплачуються інвалідам у період навчання в повному розмірі.

Працевлаштування випускників із числа інвалідів здійснюється згідно із законодавством.

Стаття 43. Соціальний захист дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування

{Назва статті 43 із змінами, внесеними згідно із Законом N 5498-VI ([5498-17](#)) від 20.11.2012 }

Держава гарантує дітям-сиротам і дітям, позбавленим батьківського піклування, переважне право на зарахування до професійно-технічних навчальних закладів.

Діти-сироти і діти, позбавлені батьківського піклування, під час навчання перебувають на повному утриманні держави і забезпечуються цільовим фінансуванням витрат на їх утримання, умови яких визначаються Кабінетом Міністрів України.

Випускникам професійно-технічних навчальних закладів - дітям-сиротам і дітям, позбавленим батьківського піклування, подається державна матеріальна допомога за нормативами, що встановлюються Кабінетом Міністрів України.

Держава гарантує випускникам професійно-технічних навчальних закладів - дітям-сиротам і дітям, позбавленим батьківського піклування, працевлаштування за набутою професією та забезпечення житлом згідно з законодавством.

{Текст статті 43 із змінами, внесеними згідно із Законом N 5498-VI ([5498-17](#)) від 20.11.2012}

Стаття 44. Соціальний захист учнів, слухачів, які постраждали внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС

Соціальний захист учнів, слухачів, які постраждали внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС, здійснюється згідно з законодавством.

РОЗДІЛ VIII ПЕДАГОГІЧНІ ПРАЦІВНИКИ

Стаття 45. Поняття і загальні положення

До педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів та установ професійно-технічної освіти належать викладачі, ... практичні психологи, соціальні педагоги...

{Частина перша статті 45 в редакції Закону N 1158-IV (1158-15) від 11.09.2003; із змінами, внесеними згідно із Законом N 5498-VI (5498-17) від 20.11.2012 }

Педагогічною діяльністю у професійно-технічних навчальних закладах та установах професійно-технічної освіти можуть займатися особи, які мають відповідну професійну освіту та професійно-педагогічну підготовку, моральні якості і фізичний стан яких дає змогу виконувати обов'язки педагогічного працівника.

Вимоги до педагогічного працівника визначаються кваліфікаційною характеристикою, що затверджується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері трудових відносин за поданням центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері освіти.

Для визначення відповідності педагогічного працівника займаній посаді, рівня його кваліфікації проводиться атестація. Періодичність обов'язкової атестації та порядок її проведення встановлюються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері освіти.

Рішення атестаційної комісії є підставою для присвоєння педагогічному працівникові відповідної категорії або звільнення його з роботи у порядку, передбаченому законодавством.

Стаття 47. Права, обов'язки та соціальні гарантії педагогічних працівників

Права, обов'язки та соціальні гарантії педагогічних працівників визначаються Законом України "Про освіту" (1060-12) та іншими нормативно-правовими актами.

Держава забезпечує педагогічним працівникам професійно-технічних навчальних закладів та установ професійно-технічної освіти:

щорічну основну відпустку тривалістю не менше 42 календарних днів у порядку, затвердженому Кабінетом Міністрів України;

пенсію за вислугу років за наявності стажу безперервної педагогічної роботи не менше ніж 25 років.

На педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів, розташованих у сільській місцевості і селищах міського типу, а також пенсіонерів, які раніше працювали педагогічними працівниками у професійно-технічних навчальних закладах у цих населених пунктах, поширюються пільги, що надаються спеціалістам сільського господарства та педагогічним працівникам інших навчальних закладів, розташованих у цих населених пунктах, згідно з законодавством.

На працівників навчально-виробничих, виробничих підрозділів, навчальних господарств професійно-технічних навчальних закладів поширюються пільги, що надаються згідно з законодавством працівникам відповідних виробництв.

ЗАКОН УКРАЇНИ

ПРО ПОЗАШКІЛЬНУ ОСВІТУ

(ВИТЯГ)

(Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2000, N 46, ст.393)

{ Додатково див. Закон N 2120-III (2120-14) від 07.12.2000, ВВР, 2001, N 2-3, ст.10 }

{ Із змінами, внесеними згідно із Законами N 2905-III (2905-14) від 20.12.2001, ВВР, 2002, N 12-13, ст.92

N 380-IV (380-15) від 26.12.2002, ВВР, 2003, N 10-11, ст.86

N 860-IV (860-15) від 22.05.2003, ВВР, 2003, N 37, ст.300

N 1344-IV (1344-15) від 27.11.2003, ВВР, 2004, N 17-18, ст.250

N 2626-IV (2626-15) від 02.06.2005, ВВР, 2005, N 28, ст.372

N 876-V (876-16) від 05.04.2007, ВВР, 2007, N 27, ст.363

N 2555-VI (2555-17) від 23.09.2010, ВВР, 2011, N 6, ст.41

Кодексом N 2755-VI (2755-17) від 02.12.2010, ВВР, 2011, N 13-14, N 15-16, N 17, ст.112

Законами N 5029-VI (5029-17) від 03.07.2012, ВВР, 2013, N 23, ст.218

N 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012, ВВР, 2014, N 2-3, ст.41 }

{ У тексті Закону слова "Міністерство економіки України" в усіх відмінках замінено словами "центральний орган виконавчої влади з питань економічної політики" у відповідному відмінку згідно із Законом N 860-IV (860-15) від 22.05.2003 }

{ У тексті Закону слова "спеціально уповноважений орган виконавчої влади в галузі освіти" в усіх відмінках замінено словами "центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері освіти" у відповідному відмінку згідно із Законом N 5460-VI (5460-17) від 16.10.2012 }

Цей Закон відповідно до Конституції України (254к/96-ВР) визначає державну політику у сфері позашкільної освіти, її правові, соціально-економічні, а також організаційні, освітні та виховні засади.

Стаття 8. Основні завдання позашкільної освіти

Основними завданнями позашкільної освіти є:

виховання громадянина України;

вільний розвиток особистості та формування її соціально-громадського досвіду; виховання у вихованців, учнів і слухачів поваги до Конституції України, прав і свобод людини та громадянина, почуття власної гідності, відповідальності перед законом за свої дії;

виховання у вихованців, учнів і слухачів патріотизму, любові до України, поваги до народних звичаїв, традицій, національних цінностей Українського народу, а також інших націй і народів;

виховання у вихованців, учнів і слухачів шанобливого ставлення до родини та

людей похилого віку;
створення умов для творчого, інтелектуального, духовного і фізичного розвитку вихованців, учнів і слухачів;
формування у вихованців, учнів і слухачів свідомого й відповідального ставлення до власного здоров'я та здоров'я оточуючих, навичок безпечної поведінки;
задоволення освітньо-культурних потреб вихованців, учнів і слухачів, які не забезпечуються іншими складовими структури освіти;
задоволення потреб вихованців, учнів і слухачів у професійному самовизначенні і творчій самореалізації;
пошук, розвиток та підтримка здібних, обдарованих і талановитих вихованців, учнів і слухачів;
вдосконалення фізичного розвитку вихованців, учнів і слухачів, підготовка спортивного резерву для збірних команд України з різних видів спорту;
організація дозвілля вихованців, учнів і слухачів, пошук його нових форм;
профілактика бездоглядності, правопорушень;
виховання в учасників навчально-виховного процесу свідомого ставлення до власної безпеки та безпеки оточуючих;
формування здорового способу життя вихованців, учнів і слухачів;
здійснення інформаційно-методичної та організаційно-масової роботи.

РОЗДІЛ IV.

УЧАСНИКИ НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ В ПОЗАШКІЛЬНОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Стаття 19. Учасники навчально-виховного процесу в позашкільному навчальному закладі

Учасниками навчально-виховного процесу в позашкільному навчальному закладі є:
вихованці, учні, слухачі;
директор, заступники директора позашкільного навчального закладу;
педагогічні працівники, психологи, соціальні педагоги, бібліотекарі, спеціалісти, які залучені до навчально-виховного процесу;
батьки або особи, які їх замінюють;
представники підприємств, установ, організацій, які беруть участь у здійсненні навчально-виховного процесу.

Стаття 21. Педагогічні працівники позашкільного навчального закладу

1. Педагогічним працівником позашкільного навчального закладу повинна бути особа з високими моральними якостями, яка має вищу педагогічну або іншу фахову освіту, належний рівень професійної підготовки, здійснює педагогічну діяльність, забезпечує результативність та якість своєї роботи, фізичний та психічний стан здоров'я якої дозволяє виконувати професійні обов'язки в позашкільних навчальних закладах. Педагогічним працівником позашкільного навчального закладу може бути також народний умілець з високими моральними якостями за умови забезпечення належної результативності навчально-виховного процесу.

2. Перелік посад педагогічних працівників системи позашкільної освіти встановлюється Кабінетом Міністрів України.

3. Посаду керівника позашкільного навчального закладу незалежно від підпорядкування, типу і форми власності може займати особа, яка є громадянином України, має вищу педагогічну освіту, стаж педагогічної роботи не менше трьох років, успішно пройшла підготовку та атестацію керівних кадрів освіти у порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері освіти.

4. Права, обов'язки та соціальні гарантії для педагогічних працівників позашкільного навчального закладу визначаються Конституцією України, Законом України "Про освіту", цим Законом та іншими нормативно-правовими актами.

Педагогічним працівникам позашкільних навчальних закладів незалежно від підпорядкування, типів і форм власності надається щорічна основна відпустка тривалістю не менше 42 календарних днів у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Педагогічні працівники позашкільних навчальних закладів мають право на пенсію за вислугою років за наявності педагогічного стажу роботи не менше ніж 25 років.

Педагогічним працівникам позашкільних навчальних закладів, які працюють у сільській місцевості і селищах, а також пенсіонерам, які раніше працювали педагогічними працівниками в цих населених пунктах і проживають в них, держава відповідно до законодавства забезпечує безоплатне користування житлом з опаленням і освітленням у межах встановлених норм. Вони мають право на одержання у власність земельної ділянки у розмірі середньої земельної частки відповідно до законодавства України.

Педагогічні працівники позашкільних навчальних закладів у сільській місцевості забезпечуються безоплатним проїздом до місця роботи і додому за рахунок коштів місцевого бюджету.

Стаття 25. Атестація педагогічних працівників позашкільного навчального закладу

Атестація педагогічних працівників позашкільного навчального закладу незалежно від підпорядкування, типу і форми власності здійснюється, як правило, один раз у п'ять років відповідно до Типового положення про атестацію педагогічних працівників, затвердженого центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері освіти.

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про внесення змін до законодавчих актів з питань загальної середньої та дошкільної освіти щодо організації навчально-виховного процесу

Верховна Рада України **постановляє**:

I. Внести зміни до таких законів України:

1. У Законі України "Про загальну середню освіту" (651-14) (Відомості Верховної Ради України, 1999 р., N 28, ст. 230):

1) у статті 9: частину першу викласти в такій редакції:

"1. Відповідно до освітнього рівня, який забезпечується загальноосвітнім навчальним закладом (I ступінь - початкова школа, що забезпечує початкову загальну освіту, II ступінь - основна школа, що забезпечує базову загальну середню освіту, III ступінь - старша школа, що забезпечує повну загальну середню освіту, як правило, з профільним спрямуванням навчання), та особливостей учнівського контингенту існують різні типи загальноосвітніх навчальних закладів. Школи кожного з трьох ступенів можуть функціонувати разом або самостійно.

До загальноосвітніх навчальних закладів належать:

школа I-III ступенів;

спеціалізована школа (школа-інтернат) I-III ступенів з поглибленим вивченням окремих предметів та курсів;

гімназія (гімназія-інтернат) - навчальний заклад II-III ступенів з поглибленим вивченням окремих предметів відповідно до профілю;

колегіум (колегіум-інтернат) - навчальний заклад II-III ступенів філологічно-філософського та (або) культурно-естетичного профілю;

ліцей (ліцей-інтернат) - навчальний заклад III ступеня з профільним навчанням та допрофесійною підготовкою (може надавати освітні послуги II ступеня, починаючи з 8 класу);

школа-інтернат I-III ступенів - навчальний заклад з частковим або повним утриманням за рахунок держави дітей, які потребують соціальної допомоги;

спеціальна школа (школа-інтернат) I-III ступенів - навчальний заклад для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку;

санаторна школа (школа-інтернат) I-III ступенів - навчальний заклад з відповідним профілем для дітей, які потребують тривалого лікування;

школа соціальної реабілітації - навчальний заклад для дітей, які потребують особливих умов виховання (створюється окремо для хлопців і дівчат);

вечірня (змінна) школа II-III ступенів - навчальний заклад для громадян, які не мають можливості навчатися у школах з денною формою навчання;

навчально-реабілітаційний центр - навчальний заклад для дітей з особливими освітніми потребами, зумовленими складними вадами розвитку";

у частині третій:

абзац перший після слова "(заочною)" доповнити словом "дистанційною", а після слів "окремих предметів" - словами "спеціальні та інклюзивні класи для навчання дітей з особливими освітніми потребами";

доповнити абзацом четвертим такого змісту:

"Загальноосвітні навчальні заклади для задоволення допрофесійних, професійних запитів та культурно-освітніх потреб громадян можуть входити до складу освітніх округів, спілок, інших об'єднань, у тому числі за участі навчальних закладів системи дошкільної, загальної середньої, позашкільної, професійно-технічної та вищої освіти різних типів і рівнів акредитації, закладів культури, фізичної культури та спорту, підприємств і громадських організацій. Положення про освітній округ затверджується Кабінетом Міністрів України";

2) у частині першій статті 12:

в абзаці першому цифри "12" замінити цифрами "11";

в абзаці четвертому цифру "3" замінити цифрою "2";

3) у частині другій статті 15:

в абзаці другому слова "Воно становить таку кількість навчальних годин на рік" виключити;

абзаци третій - восьмий виключити;

4) у статті 16:

частину другу виключити;

в абзаці першому частини п'ятої слова "у п'ятих - дванадцятих класах" замінити словами "у п'ятих - одинадцятих класах".

2. У Законі України "Про дошкільну освіту" (2628-14) (Відомості Верховної Ради України, 2001 р., N 49, ст. 259):

1) абзац третій частини другої статті 3 доповнити словами "та обов'язкову дошкільну освіту дітей старшого дошкільного віку";

2) абзац третій частини п'ятої статті 9 доповнити словами "(до досягнення дитиною п'ятирічного віку)".

II. Прикінцеві положення

1. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування.

2. Кабінету Міністрів України у тримісячний термін після набрання чинності цим Законом:

привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом;

забезпечити перегляд і скасування міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади їх нормативно-правових актів, що суперечать цьому Закону.

Президент України

В.ЯНУКОВИЧ

м. Київ, 6 липня 2010 року N 2442-VI

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА
від 12 квітня 2000 р. № 646
Київ

Про затвердження Інструкції з обліку дітей і підлітків шкільного віку

Кабінет Міністрів України **постановляє**:

1. Затвердити Інструкцію з обліку дітей і підлітків шкільного віку, що додається.

2. Міністерству освіти і науки, Міністерству внутрішніх справ, Державному комітетові статистики, Державному комітетові молодіжної політики, спорту і туризму, Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласним, Київській та Севастопольській міським державним адміністраціям у межах своєї компетенції забезпечити разом з органами місцевого самоврядування щорічне проведення обліку дітей і підлітків шкільного віку.

Державному комітетові статистики за поданням Міністерства освіти і науки запровадити відповідну статистичну звітність.

3. Визнати такою, що втратила чинність, постанову Ради Міністрів УРСР від 9 серпня 1972 р. N 364 "Про затвердження Інструкції по обліку дітей і підлітків шкільного віку в Українській РСР" (ЗП УРСР, 1972 р., N 8, ст. 77).

Прем'єр-міністр України

В.ЮЩЕНКО

ІНСТРУКЦІЯ з обліку дітей і підлітків шкільного віку

Загальні положення

1. З метою забезпечення здобуття громадянами України повної загальної середньої освіти щороку проводиться облік дітей і підлітків шкільного віку.

2. Обліку підлягають діти і підлітки віком від 6 до 18 років та діти, яким до 1 вересня поточного року виповнюється 5 років, що постійно проживають на території України.

3. Облік дітей і підлітків шкільного віку організовують Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські, районні, районні у м. Києві та Севастополі держадміністрації разом з органами місцевого самоврядування.

Необхідну допомогу у проведенні обліку в межах своєї компетенції надають органи державної статистики, внутрішніх справ, служби у справах неповнолітніх.

Координацію роботи з обліку дітей і підлітків, її методичне забезпечення здійснює Міністерство освіти і науки.

4. Друкування бланків списків дітей і підлітків шкільного віку і забезпечення ними районних, районних у м. Києві та Севастополі держадміністрацій, органів місцевого самоврядування здійснюють органи управління освітою. Друкування бланків відповідної форми статистичної звітності та забезпечення ними осіб, що відповідають за складання звітів, здійснюють органи державної статистики.

Порядок проведення обліку дітей і підлітків шкільного віку

5. Для забезпечення своєчасного і в повному обсязі обліку дітей і підлітків шкільного віку районні, районні у м. Києві та Севастополі держадміністрації разом з органами місцевого самоврядування щороку здійснюють такі заходи:

1) призначають уповноважених з числа працівників житлово-експлуатаційних організацій, житлово-будівельних та житлових кооперативів, об'єднань (товариств) співвласників багатоквартирних будинків, навчальних закладів, органів внутрішніх справ, служб у справах неповнолітніх для виконання роботи, пов'язаної з обліком дітей і підлітків шкільного віку. У разі потреби можуть утворюватися робочі групи;

2) організовують і проводять щороку у період з 25 квітня по 15 травня інструктаж для осіб, що відповідають за складання списків дітей і підлітків шкільного віку, а також забезпечують їх бланками списків;

3) визначають території обслуговування і відповідним рішенням закріплюють їх за загальноосвітніми навчальними закладами, за винятком гімназій, ліцеїв, колегіумів, приватних шкіл, спеціалізованих шкіл (шкіл-інтернатів) з поглибленим вивченням окремих предметів з першого класу.

6. Складання списків, їх уточнення щороку здійснюється уповноваженими районних, районних у м. Києві та Севастополі держадміністрацій разом з органами місцевого самоврядування у період з 15 травня по 15 серпня.

Кожний список використовується аж поки внесеним до нього підліткам

виповниться 18 років.

7. Списки дітей і підлітків шкільного віку складаються у двох примірниках за формою згідно з додатком 1 окремо на: дітей, яким до 1 вересня поточного року виповнюється 5 років, і дітей та підлітків, яким до 1 вересня поточного року виповнюється 6 - 18 років (на кожний рік народження окремо), на підставі списків первинного обліку громадян, що зберігаються у житлово-експлуатаційних організаціях, правліннях житлово-будівельних кооперативів, органах місцевого самоврядування.

Списки дітей і підлітків шкільного віку з вадами розумового та фізичного розвитку, які повинні навчатися у закладах для дітей, що потребують соціальної допомоги та соціальної реабілітації, а також тих, які не можуть навчатися за висновками психолого-медико-педагогічних консультацій, щороку складаються цими консультаціями у двох примірниках за формою згідно з додатком 2 і не пізніше ніж 20 серпня передаються до відділів освіти районних, районних у м. Києві та Севастополі держадміністрацій (далі - відділи освіти).

8. Після уточнення зазначені в абзаці першому пункту 7 цієї Інструкції списки затверджуються рішенням районної, районної у м. Києві та Севастополі держадміністрації і не пізніше ніж 20 серпня один примірник передається до відділів освіти.

Відповідальність за зберігання у контрольному стані списків дітей і підлітків шкільного віку несуть районні, районні у м. Києві та Севастополі держадміністрації разом з органами місцевого самоврядування.

9. Відділи освіти не пізніше ніж 25 серпня поточного року надають списки дітей і підлітків шкільного віку загальноосвітнім навчальним закладам згідно з їх закріпленням за територіями обслуговування.

10. Директори загальноосвітніх навчальних закладів щороку до 5 вересня на підставі списків забезпечують перевірку явки дітей і підлітків до загальноосвітнього навчального закладу і до 10 вересня повертають ці списки відділам освіти з відмітками про те, чи з'явилися учні на навчання, разом з довідками з місця навчання тих учнів, які здобувають загальну середню освіту в інших навчальних закладах.

За наявності у загальноосвітньому навчальному закладі учнів, які проживають на закріпленій за цим закладом території обслуговування і яких не було включено до списку, директор подає додатковий список таких учнів у двох примірниках до відділу освіти, який надсилає один примірник до відповідної районної, районної у м. Києві та Севастополі держадміністрації.

11. На підставі списків, отриманих від загальноосвітніх навчальних закладів, списків дітей і підлітків з вадами розумового та фізичного розвитку і списків дітей і підлітків, які не можуть навчатися за висновками психолого-медико-педагогічних консультацій, відділи освіти складають статистичні звіти за затвердженою формою про кількість дітей і підлітків шкільного віку, які фактично приступили до навчання, та подають їх до районних відділів статистики.

12. Держкомстат Автономної Республіки Крим, обласні, Київське та Севастопольське міські управління статистики на підставі отриманих від районних відділів статистики звітів складають зведені звіти і подають в установлені терміни відповідно Головному міжрегіональному інформаційному центру Держкомстату України, Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласним, Київській та Севастопольській міським держадміністраціям.

Документація з обліку дітей і підлітків шкільного віку

13. Загальноосвітній навчальний заклад повинен мати: рішення відповідної районної, районної у м. Києві та Севастополі держадміністрації або органу місцевого самоврядування щодо закріплення за загальноосвітніми навчальними закладами території обслуговування;

книгу обліку учнів;

класні журнали;

особові справи учнів;

список учнів, які не прибули на навчання станом на 5 вересня (із зазначенням причини).

14. У разі коли учень протягом поточного навчального року вибуває з населеного пункту, у загальноосвітньому навчальному закладі повинна бути відповідна заява батьків або осіб, які їх замінюють, із зазначенням причини вибуття.

У разі переходу учня для здобуття загальної середньої освіти до іншого навчального закладу подаються такі документи:

заява батьків або осіб, які їх замінюють, про перехід дитини (підлітка) до іншого навчального закладу (із зазначенням причини);

довідка, що підтверджує зарахування дитини (підлітка) до іншого навчального закладу;

учнівський квиток.

15. Учні, які тимчасово не відвідували загальноосвітній навчальний заклад, подають медичну довідку чи письмове пояснення батьків або осіб, які їх замінюють, про причину відсутності на уроках.

Довідки та пояснення зберігаються в особовій справі учня протягом навчального року.

16. Відділ освіти забезпечує збереження:

списків дітей і підлітків шкільного віку разом з довідками з місця навчання тих учнів, які здобувають загальну середню освіту в інших навчальних закладах;

списків дітей і підлітків шкільного віку з вадами розумового та фізичного розвитку, які повинні навчатися у закладах для дітей, що потребують соціальної допомоги і соціальної реабілітації, а також тих, які не можуть навчатися за висновками психолого-медико-педагогічних консультацій.

Контроль за здобуттям повної загальної середньої освіти

17. Контроль за здобуттям повної загальної середньої освіти здійснюють районні, районні у м. Києві та Севастополі держадміністрації разом з органами місцевого самоврядування.

18. Директор загальноосвітнього навчального закладу вживає заходів до реалізації права дітей і підлітків шкільного віку, які постійно проживають на закріпленій за навчальним закладом території обслуговування, на здобуття повної загальної середньої освіти, а саме:

здійснює постійний контроль за відвідуванням навчального закладу, з'ясовує причини відсутності на уроках. У разі відсутності учня понад 10 днів, а також неможливості продовження ним навчання у загальноосвітньому навчальному закладі складає відповідний акт та надсилає його до відділу освіти, який у свою чергу повідомляє про це службу у справах неповнолітніх;

організовує роботу з надання допомоги у засвоєнні навчального матеріалу учням, які тривалий час не відвідували навчальний заклад.

19. Органи управління освітою, загальноосвітні навчальні заклади, органи внутрішніх справ і служби у справах неповнолітніх зобов'язані систематично вести у межах своєї компетенції роз'яснювальну роботу серед населення щодо обов'язковості здобуття дітьми і підлітками повної загальної середньої освіти

Додаток 1
до Інструкції з обліку дітей
і підлітків шкільного віку

Автономна Республіка Крим
область _____ місто _____
населений пункт _____
районна, районна у м. Києві та Севастополі
держадміністрація _____
рішення від _____ N _____

СПИСОК
дітей і підлітків віком від 6 до 18 років
та дітей, яким до 1 вересня виповнюється 5 років

_____ року народження

N з/п	Номер господарства в погосподарській книзі сільської ради (для сільської місцевості)	Адреса (підлітка) - вулиця, номер будинку і квартири	Прізвище, ім'я та по батькові одного з батьків або осіб, які їх замінюють	Прізвище, ім'я та по батькові, стать, число, місяць, рік народження дитини (підлітка)	Навчання за роками - назва навчального закладу, клас	Дані про тих, які не навчаються (зазначити, скільки класів закінчив і причини невідвідування навчального закладу), у тому числі за висновками психолого-медико-педагогічних консультацій
-------	--	--	---	---	--	--

Примітка. Підписується щороку керівником житлово-експлуатаційної організації (правління житлово-будівельного кооперативу) чи органу місцевого самоврядування, уповноваженим та директором загальноосвітнього навчального закладу.

Додаток 2
до Інструкції з обліку дітей і підлітків шкільного віку

Автономна Республіка Крим
область _____ місто _____
район _____

(назва психолого-медико-педагогічної консультації, яка складає список)

СПИСОК

дітей і підлітків віком від 6 до 18 років та дітей, яким до 1 вересня виповнюється 5 років, з розумовими та фізичними вадами, які повинні навчатися, а також тих, які не можуть навчатися

_____ року народження

№ з/п (підлітка)	Адреса дитини (вулиця, номер будинку і квартири)	Прізвище, ім'я та по батькові одного з батьків або осіб, які їх замінюють	Прізвище, ім'я та по батькові, стать, число, місяць, рік народження дитини (підлітка)	Висновок психолого-медико-педагогічної консультації
------------------	--	---	---	---

Примітка. Підписується керівником психолого-медико-педагогічної консультації.

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА

від 5 жовтня 2009 р. № 1124

Київ

Про затвердження Положення про центр розвитку дитини

Кабінет Міністрів України **постановляє:**

1. Затвердити Положення про центр розвитку дитини, що додається.
2. Внести до Положення про дошкільний навчальний заклад, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 березня 2003 р. **N 305** (Офіційний вісник України, 2003 р., N 11, ст. 476), такі зміни:
 - пункт 1 після слів "дитячих будинків інтернатного типу" доповнити словами ", центрів розвитку дитини";
 - абзац сьомий пункту 3 виключити.

Прем'єр-міністр України

Ю.ТИМОШЕНКО

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів України
від 5 жовтня 2009 р. N 1124

ПОЛОЖЕННЯ про центр розвитку дитини

Загальні питання

1. Центр розвитку дитини (далі - центр) є дошкільним навчальним закладом, в якому забезпечується фізичний, розумовий і психологічний розвиток, корекція фізичного та розумового розвитку, оздоровлення дітей віком від двох місяців до шести (семи) років, які відвідують інші дошкільні навчальні заклади чи виховуються вдома.
2. Центр у своїй діяльності керується Конституцією України, Законами України "Про освіту", "Про дошкільну освіту", іншими законодавчими актами, актами Президента України, Кабінету Міністрів України, наказами МОН, інших центральних органів виконавчої влади, рішеннями місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого

самоврядування, цим Положенням та статутом центру, який розробляється на підставі Примірного статуту дошкільного навчального закладу, затвердженого МОН.

3. Центр утворюється на базі дошкільних, загальноосвітніх навчальних закладів, навчально-виховних комплексів у приміщеннях, будівлях, які відповідають санітарно-гігієнічним та іншим нормам і правилам утримання, що регламентують роботу дошкільних навчальних закладів, із забезпеченням безперешкодного доступу до центру осіб з обмеженими фізичними можливостями. При цьому враховуються соціально-економічні, національні, культурно-освітні і мовні потреби, наявність території для облаштування майданчиків, належної матеріально-технічної, навчально-методичної бази, кадрового забезпечення тощо.

4. Основними завданнями центру є:

забезпечення всебічного розвитку дітей дошкільного віку відповідно до їх нахилів, здібностей, індивідуальних психічних та фізичних особливостей;

забезпечення ранньої соціальної адаптації дітей до умов дошкільного навчального закладу та готовності до шкільного навчання;

надання комплексної педагогічної, психологічної допомоги дітям, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, тривалого лікування та реабілітації;

надання методичної і консультаційної допомоги сім'ям, залучення батьків до процесу виховання, навчання та реабілітації дитини;

взаємодія з громадськими організаціями з метою сприяння всебічному розвитку дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку;

проведення експериментальної та інноваційної діяльності.

5. Центр провадить діяльність за такими основними напрямками:

організація роботи груп з метою виконання вимог Базового компонента дошкільної освіти та Базової програми розвитку дитини дошкільного віку;

соціальна адаптація дітей до умов дошкільного закладу;

організація роботи з підготовки дітей до шкільного навчання;

проведення різних форм освітнього процесу (заняття в гуртках, секціях, студіях тощо) для своєчасного виявлення, підтримки та розвитку природних нахилів і здібностей дітей;

проведення серед населення роз'яснювальної роботи, спрямованої на розуміння проблем сімей, що виховують дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, виховання толерантного ставлення до таких дітей;

надання педагогам та батькам кваліфікованої допомоги з питань розвитку, виховання, навчання, реабілітації та соціальної адаптації дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку;

психолого-педагогічне обстеження дітей та вивчення їх оточення, розроблення індивідуального плану корекції розвитку дитини на основі індивідуальної реабілітаційної програми, здійснення системних психолого-педагогічних заходів з метою усунення відхилень у психофізичному розвитку та сприяння всебічному розвитку дитини;

здійснення заходів, спрямованих на компенсацію втрачених функцій, формування психологічних новоутворень у дитини, яка потребує корекції фізичного та (або) розумового розвитку, сприяння всебічному розвитку дитини в сім'ї, формування стосунків з членами родини та громади тощо.

Організаційно-правові засади діяльності центру

6. Центр є юридичною особою і діє на підставі статуту, який затверджується його засновником (власником) за погодженням з відповідним органом управління освітою і реєструється виконавчим комітетом міської ради міста обласного значення або районною,

районною у м. Києві та Севастополі держадміністрацією за місцезнаходженням центру.

7. Центр має печатку, штампи, бланки встановленого зразка, реєстраційний рахунок в органах Державного казначейства (для державних і комунальних), може мати рахунки в банках (для приватних).

8. Створення, ліквідація, реорганізація центру незалежно від підпорядкування, типів і форми власності здійснюється у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

9. Відповідно до вимог Базового компонента дошкільної освіти та Базової програми розвитку дітей дошкільного віку у центрі можуть функціонувати:

групи із забезпечення ранньої соціальної адаптації дітей до умов дошкільного навчального закладу для дітей віком від двох місяців до трьох років;

групи підготовки до шкільного навчання для дітей віком від п'яти до шести (семи) років;

групи художньо-естетичного, фізкультурно-оздоровчого, музичного спрямування для дітей віком від трьох до шести (семи) років;

групи корекційного та реабілітаційного спрямування (надання послуг з корекційної, педагогічної, психологічної, медичної, соціальної реабілітації дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, віком від двох до семи (восьми) років та ранньої допомоги для дітей віком від двох місяців до двох років).

У центрі може бути організована робота клубів, секцій, гуртків, студій для дітей віком від чотирьох до шести (семи) років, а також консультаційних центрів для надання всебічної допомоги сім'ям, які виховують дітей вдома.

10. Режим роботи центру незалежно від підпорядкування і форми власності встановлюється його засновником (власником) за погодженням з відповідними органами управління освітою та органами охорони здоров'я.

У центрі можуть створюватися групи короткотривалого перебування дітей.

11. Групи можуть комплектуватися за віковою, сімейною (родинною) та іншими ознаками з урахуванням нахилів, здібностей та інтересів дітей, стану їх здоров'я, побажань батьків або осіб, які їх замінюють, відповідно до нормативів наповнюваності, санітарно-гігієнічних норм і правил утримання дітей у дошкільних навчальних закладах.

У центрах, розташованих у селах та селищах, кількість дітей у групах визначається засновником (власником) залежно від демографічної ситуації та потреб населення.

12. Формування новоутворених груп, переведення дітей з однієї групи до іншої здійснюється, як правило, перед початком нового навчального року.

13. Прийом дітей до центру здійснюється його завідувачем протягом календарного року. Для цього батьки або особи, які їх замінюють, подають заяву, медичну довідку про стан здоров'я дитини, довідку про епідеміологічне оточення, копію свідоцтва про народження дитини.

Стосовно дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, додатково подається висновок психологомедико-педагогічної консультації, територіального лікувально-профілактичного закладу, направлення місцевого органу управління освітою; стосовно дітей-інвалідів - індивідуальна програма реабілітації.

14. Під час прийому дітей до центру його завідувач зобов'язаний ознайомити батьків або осіб, які їх замінюють, із статутом центру, іншими документами, що

регламентують діяльність центру.

15. За дитиною зберігається місце в центрі у разі її хвороби, на період карантину, санаторного лікування, відпустки батьків або осіб, які їх замінюють, а також у літній оздоровчий період (75 днів).

16. Відрахування дитини з центру державної та комунальної форми власності може здійснюватися:

за бажанням батьків або осіб, які їх замінюють;

на підставі медичного висновку про стан здоров'я дитини, що унеможлиблює її подальше перебування у такому закладі;

у разі невнесення без поважних причин батьками або особами, які їх замінюють, плати за харчування дитини протягом двох місяців.

Адміністрація закладу зобов'язана письмово повідомити батьків або осіб, які їх замінюють, про відрахування дитини не менш як за 10 календарних днів.

Забороняється безпідставне відрахування дитини із центру.

17. Центр веде в установленому порядку облік дітей, які в ньому навчаються.

18. Дітям, які відвідують інші дошкільні навчальні заклади, надаються додаткові освітні послуги за рахунок батьків або осіб, які їх замінюють, фізичних та юридичних осіб на основі договору між батьками або зазначеними особами та центром у межах гранично допустимого навантаження дитини.

Організація освітнього процесу

19. Зміст дошкільної освіти визначається Базовим компонентом дошкільної освіти. Дошкільна освіта здійснюється за програмами, навчально-методичними посібниками, затвердженими в установленому порядку.

20. З метою своєчасного виявлення, підтримки та розвитку природних нахилів і здібностей дітей центр може організовувати освітній процес за одним чи кількома пріоритетними напрямками (художньо-естетичний, фізкультурно-оздоровчий, музичний).

21. Освітній процес у групах корекційного та реабілітаційного спрямування здійснюється за програмами і методиками, розробленими в установленому порядку. У таких групах проводиться корекційно-відновлювальна робота за такими напрямками:

предметно-практична діяльність;

лікувальна фізкультура;

соціально-побутова та комунікативна діяльність;

просторова орієнтація;

розвиток слухового та зорового сприймання;

формування звуковимови та розвиток мовлення.

22. Діяльність центру регламентується планом роботи, який складається на навчальний рік і літній оздоровчий період, схвалюється педагогічною радою, затверджується завідувачем закладу та погоджується з відповідним органом управління освітою та відповідною установою державної санітарно-епідеміологічної служби.

23. Навчальний рік у центрі триває з 1 вересня по 31 травня, літній оздоровчий період - з 1 червня по 31 серпня.

Організація харчування дітей

24. Організація харчування дітей у центрі здійснюється відповідно до Законів України "Про дошкільну освіту", "Про дитяче харчування", "Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи" та інших нормативно-правових актів.

25. Режим харчування залежить від режиму роботи закладу. Інтервали між прийомами їжі не повинні перевищувати три-чотири години.

26. Діти, які перебувають у закладі понад чотири години, обов'язково забезпечуються харчуванням.

Медичне обслуговування дітей

27. Медичне обслуговування дітей у центрі здійснюється на безоплатній основі медичними працівниками, які входять до штату центру або відповідних закладів охорони здоров'я.

28. Центр забезпечує облаштування приміщень, створення належних умов для роботи медичного персоналу та проведення лікувально-оздоровчої, корекційної роботи.

Учасники навчально-виховного процесу

29. Учасниками навчально-виховного процесу у центрі є діти, педагогічні, медичні працівники, інші спеціалісти, помічники вихователів, батьки або особи, які їх замінюють.

30. На посаду педагогічного працівника призначається особа, яка має відповідну вищу педагогічну освіту і за станом здоров'я може виконувати професійні обов'язки.

31. Педагогічні, медичні працівники центру підлягають обов'язковій атестації, яка проводиться один раз на п'ять років.

32. Права, обов'язки та соціальні гарантії працівників центру визначаються законодавством та правилами внутрішнього трудового розпорядку.

33. Працівники центру несуть відповідальність за збереження життя, фізичне і психічне здоров'я дітей згідно із законодавством.

34. Працівники центру проходять обов'язковий медичний огляд згідно із законодавством.

Управління центром

35. Безпосереднє керівництво центром розвитку дитини здійснює його завідувач.

36. Питання призначення на посаду завідувача центру, його права і обов'язки регулюються Законом України "Про дошкільну освіту" та іншими нормативно-правовими актами.

37. Колегіальним постійно діючим органом управління центром є педагогічна рада, порядок утворення, склад та повноваження якої визначаються Законом України "Про дошкільну освіту".

38. Органом громадського самоврядування є загальні збори працівників центру та батьків або осіб, які їх замінюють, що скликаються не рідше ніж один раз на рік.

39. У період між проведенням загальних зборів діє рада центру, порядок роботи якої регулюється статутом.

40. У центрі може утворюватися і діяти піклувальна рада - орган самоврядування, який формується з представників органів виконавчої влади, підприємств, установ, організацій, навчальних закладів, окремих громадян з метою залучення громадськості до розв'язання проблем освіти, створення сприятливих умов для ефективної роботи центру. Піклувальна рада (у складі 7-15 осіб) утворюється за рішенням загальних зборів або ради центру. Члени піклувальної ради обираються на загальних зборах працівників центру і виконують свої обов'язки на громадських засадах. Очолює піклувальну раду голова, який обирається шляхом голосування на засіданні ради з числа її членів. Засідання ради проводиться в разі потреби, але не менш як чотири рази на рік.

Фінансово-господарська діяльність та матеріально-технічна база центру

41. Фінансово-господарська діяльність центру провадиться відповідно до законодавства та його статуту.

42. Джерела фінансування центру визначено Законом України "Про дошкільну освіту".

43. Штатний розпис центру державної та комунальної форми власності формується відповідним органом управління освітою на основі типових штатних нормативів дошкільних навчальних закладів, затверджених МОН за погодженням з Мінфіном та Мінпраці.

Штатний розпис центру приватної форми власності формується власником (засновником) на основі зазначених типових нормативів.

44. Матеріально-технічна база центру включає будівлі, споруди, земельні ділянки, комунікації, інвентар, обладнання, транспортні засоби, службове житло, інші матеріальні цінності, вартість яких відображено у балансі центру.

45. Центр за погодженням із засновником (власником) може придбавати і орендувати необхідне обладнання та інше майно; отримувати благодійну допомогу.

46. Ведення діловодства, бухгалтерського обліку та статистичної звітності у центрі здійснюється відповідно до законодавства.

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА від 23 березня 2011 р. N 373 Київ

Про встановлення надбавки педагогічним працівникам дошкільних, позашкільних, загальноосвітніх, професійно-технічних навчальних закладів, вищих навчальних закладів I-II рівня акредитації, інших установ і закладів незалежно від їх підпорядкування

{Із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 88 ([88-2014-п](#)) від 25.03.2014}

З метою підвищення престижності праці педагогічних працівників Кабінет Міністрів України **постановляє:**

1. Установити надбавку у граничному розмірі 20 відсотків посадового окладу (ставки заробітної плати) педагогічним працівникам дошкільних, позашкільних, загальноосвітніх, професійно-технічних навчальних закладів, вищих навчальних закладів I-II рівня акредитації, інших установ і закладів незалежно від їх підпорядкування. { Абзац перший пункту 1 із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ N 88 ([88-2014-п](#)) від 25.03.2014 }

Розмір надбавки встановлюється керівником закладу (установи) у межах фонду оплати праці. { Пункт 1 доповнено новим абзацом згідно з Постановою КМ N 88 ([88-2014-п](#)) від 25.03.2014 }

Надбавка встановлюється на весь обсяг навчального навантаження, що виконується працівником.

2. Визнати такою, що втратила чинність, постанову Кабінету Міністрів України від 5 жовтня 2009 р. N 1130 ([1130-2009-п](#)) "Про встановлення надбавки вчителям, вихователям загальноосвітніх навчальних закладів, викладачам і майстрам виробничого навчання професійно-технічних навчальних закладів та вищих навчальних закладів I-II рівня акредитації державної та комунальної форми власності, керівникам та заступникам керівників зазначених закладів, посади яких віднесені до посад педагогічних працівників" (Офіційний вісник України, 2009 р., N 82, ст. 2778).

3. Ця постанова набирає чинності з 1 вересня 2011 року.

Прем'єр-міністр України

М.АЗАРОВ

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА

від 15 серпня 2011 р. № 872

Київ

Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах

Кабінет Міністрів України **постановляє:**
Затвердити Порядок організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах, що додається.

Прем'єр-міністр України

М. АЗАРОВ

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою КМ України
від 15 серпня 2011 р. № 872

ПОРЯДОК організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах

1. Цей Порядок визначає вимоги до організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах з метою реалізації права дітей з особливими освітніми потребами на освіту за місцем проживання, їх соціалізації та інтеграції в суспільство, залучення батьків до участі у навчально-виховному процесі.

2. Освітні послуги надаються дітям з особливими освітніми потребами загальноосвітніми навчальними закладами у класах з інклюзивним навчанням із застосуванням особистісно орієнтованих методів навчання та з урахуванням індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності таких дітей.

3. Для організації інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами (дітей з вадами фізичного та психічного розвитку, в тому числі дітей-інвалідів) у загальноосвітніх навчальних закладах створюються умови для:

- забезпечення безперешкодного доступу до будівель та приміщень такого закладу дітей з вадами опорно-рухового апарату, зокрема тих, що пересуваються на візках, та дітей з вадами зору;
- забезпечення необхідними навчально-методичними і наочно-дидактичними

посібниками та індивідуальними технічними засобами навчання;

- облаштування кабінетів учителя-дефектолога, психологічного розвантаження, логопедичного для проведення корекційно-розвиткових занять;
- забезпечення відповідними педагогічними кадрами.

4. Рішення про утворення класів з інклюзивним навчанням приймається керівником загальноосвітнього навчального закладу з урахуванням освітніх запитів населення за умови наявності необхідної матеріально-технічної та методичної бази, відповідних педагогічних кадрів і приміщень, що відповідають санітарно-гігієнічним вимогам, згідно з Положенням про загальноосвітній навчальний заклад, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 27 серпня 2010 р. № 778 (Офіційний вісник України, 2010 р., № 65, ст. 2291), за погодженням з відповідним органом управління освітою.

5. Власник загальноосвітнього навчального закладу виділяє в установленому порядку кошти для забезпечення безперешкодного доступу до будівель та приміщень таких закладів дітей з особливими освітніми потребами, створення відповідної матеріально-технічної та методичної бази, забезпечує підвищення кваліфікації педагогічних працівників з питань надання освітніх послуг дітям з особливими освітніми потребами у класах з інклюзивним навчанням, сприяє провадженню інноваційної діяльності, здійснює заходи щодо придбання транспортних засобів для підвезення таких дітей до місця навчання та додому.

Власник та керівник загальноосвітнього навчального закладу несуть відповідальність за організацію, стан та якість інклюзивного навчання.

6. У загальноосвітніх навчальних закладах здійснюється психолого-педагогічне супроводження дітей з особливими освітніми потребами працівниками психологічної служби (практичними психологами, соціальними педагогами) таких закладів та відповідними педагогічними працівниками.

Діяльність працівників психологічної служби (практичних психологів, соціальних педагогів) координують центри практичної психології і соціальної роботи, міські (районні) методичні кабінети.

7. Зарахування дітей з особливими освітніми потребами до класів з інклюзивним навчанням здійснюється в установленому порядку відповідно до висновку психолого-медико-педагогічної консультації.

8. Для забезпечення ефективності навчально-виховного процесу наповнюваність класів з інклюзивним навчанням становить не більш як 20 учнів, з них:

- одна - три дитини з розумовою відсталістю або вадами опорно-рухового апарату, або зниженим зором чи слухом, або затримкою психічного розвитку тощо;
- не більш як двоє дітей сліпих або глухих, або з важкими порушеннями мовлення, або складними вадами розвитку (вадами слуху, зору, опорно-рухового апарату в поєднанні з розумовою відсталістю, затримкою психічного розвитку), або тих, що пересуваються на візках.

9. Навчання у класах з інклюзивним навчанням здійснюється за типовими навчальними планами, програмами, підручниками та посібниками, рекомендованими МОНмолодьспортом для загальноосвітніх навчальних закладів, у тому числі спеціальними підручниками.

10. Навчально-виховний процес у класах з інклюзивним навчанням здійснюється відповідно до робочого навчального плану загальноосвітнього навчального закладу,

складеного на основі типових навчальних планів загальноосвітніх навчальних закладів, з урахуванням індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності дітей з особливими освітніми потребами.

На основі зазначеного робочого навчального плану розробляється індивідуальний навчальний план для дітей з особливими освітніми потребами (далі - індивідуальний навчальний план) з урахуванням висновку психолого-медико-педагогічної консультації.

Розклад уроків для дітей з особливими освітніми потребами складається з урахуванням індивідуальних особливостей їх навчально-пізнавальної діяльності, динаміки розумової працездатності протягом дня і тижня та з дотриманням санітарно-гігієнічних вимог.

11. Особливістю навчально-виховного процесу дітей з особливими освітніми потребами є його корекційна спрямованість.

12. В індивідуальному навчальному плані передбачається від трьох до восьми годин на тиждень для проведення корекційно-розвиткових занять з урахуванням висновку психолого-медико-педагогічної консультації та типових навчальних планів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей, які потребують корекції фізичного та/або розумового розвитку. Такі години враховуються під час визначення гранично допустимого тижневого навчального навантаження дітей з особливими освітніми потребами.

Корекційно-розвиткові заняття проводяться відповідними вчителями-дефектологами та практичними психологами.

13. Відповідно до висновку психолого-медико-педагогічної консультації та за згодою батьків для дітей з особливими освітніми потребами педагогічні працівники, у тому числі вчителі-дефектологи, розробляють індивідуальну навчальну програму з урахуванням навчальних програм загальноосвітніх навчальних закладів, яка затверджується керівником навчального закладу та переглядається двічі на рік (у разі потреби частіше) з метою її коригування.

14. Особистісно орієнтоване спрямування навчально-виховного процесу забезпечує асистент вчителя, який бере участь у розробленні та виконанні індивідуальних навчальних планів та програм, адаптує навчальні матеріали з урахуванням індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності дітей з особливими освітніми потребами.

15. Оцінювання навчальних досягнень дітей з особливими освітніми потребами здійснюється згідно з критеріями оцінювання навчальних досягнень учнів та обсягом матеріалу, визначеним індивідуальною навчальною програмою.

Система оцінювання навчальних досягнень дітей з особливими освітніми потребами повинна бути стимулюючою.

16. Державна підсумкова атестація дітей з особливими освітніми потребами здійснюється відповідно до Положення про державну підсумкову атестацію.

17. Діти з особливими освітніми потребами залучаються до позакласної та позашкільної роботи з урахуванням їх інтересів, нахилів, здібностей, побажань, віку, індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності та стану здоров'я.

Позашкільна робота з дітьми з особливими освітніми потребами проводиться відповідно до Положення про порядок організації індивідуальної та групової роботи в позашкільних навчальних закладах.

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА

від 18 липня 2012 р. № 635

Київ

Про внесення змін до постанов Кабінету Міністрів України від 14 квітня 1997 р. № 346 і від 14 червня 2000 р. № 963

Кабінет Міністрів України постановляє:

1. Внести до постанов Кабінету Міністрів України від 14 квітня 1997 р. № 346 “Про затвердження Порядку надання щорічної основної відпустки тривалістю до 56 календарних днів керівним працівникам навчальних закладів та установ освіти, навчальних (педагогічних) частин (підрозділів) інших установ і закладів, педагогічним, науково-педагогічним працівникам та науковим працівникам” (Офіційний вісник України, 1997 р., число 16, с. 73; 2001 р., № 13, ст. 550; 2004 р., № 2, ст. 58) і від 14 червня 2000 р. № 963 “Про затвердження переліку посад педагогічних та науково-педагогічних працівників” (Офіційний вісник України, 2000 р., № 24, ст. 1015; 2004 р., № 2, ст. 58, № 46, ст. 3052; 2005 р., № 48, ст. 3013; 2006 р., № 8, ст. 454; 2007 р., № 8, ст. 301, № 48, ст. 1972) зміни, що додаються.

2. Ця постанова набирає чинності з 1 вересня 2012 року.

Прем'єр-міністр України

М.АЗАРОВ

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів
України
від 18 липня 2012 р. № 635

**ЗМІНИ,
що вносяться до постанов Кабінету Міністрів України від 14 квітня 1997 р. № 346 і
від 14 червня 2000 р. № 963**

1. Розділ III “Середні навчальні заклади, навчальні заклади для громадян, які потребують соціальної допомоги і реабілітації” додатка до Порядку надання щорічної основної відпустки тривалістю до 56 календарних днів керівним працівникам навчальних закладів та установ освіти, навчальних (педагогічних) частин (підрозділів) інших установ і закладів, педагогічним, науково-педагогічним працівникам та науковим працівникам,

затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 14 квітня 1997 р. № 346, доповнити такою позицією:

“Асистент вчителя загальноосвітнього навчального закладу з інклюзивним та інтегрованим навчанням 56”.

2. Абзац третій розділу “Посади педагогічних працівників” переліку посад педагогічних та науково-педагогічних працівників, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 14 червня 2000 р. № 963, після слів “викладачі всіх спеціальностей” доповнити словами “, асистент вчителя загальноосвітнього навчального закладу з інклюзивним та інтегрованим навчанням”.

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

ПОСТАНОВА

від 21 серпня 2013 р. № 607

Київ

Про затвердження Державного стандарту початкової загальної освіти для дітей з особливими освітніми потребами

Відповідно до статті 31 Закону України “Про загальну середню освіту” Кабінет Міністрів України постановляє:

1. Затвердити Державний стандарт початкової загальної освіти для дітей з особливими освітніми потребами, що додається.

Установити, що зазначений Державний стандарт впроваджується з 1 вересня 2014 року.

2. Визнати такою, що втратила чинність з 1 вересня 2014 року, постанову Кабінету Міністрів України від 5 липня 2004 р. № 848 “Про затвердження Державного стандарту початкової загальної освіти для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку” (Офіційний вісник України, 2004 р., № 27, ст. 1784).

3. Міністерству освіти і науки забезпечити своєчасне розроблення та затвердження типових навчальних планів, навчальних програм початкової школи для дітей з особливими освітніми потребами з метою виконання Державного стандарту початкової загальної освіти для дітей з особливими освітніми потребами, затвердженого цією постановою.

Прем'єр-міністр України

М.АЗАРОВ

ЗАТВЕРДЖЕНО
постановою Кабінету Міністрів України
від 21 серпня 2013 р. № 607

ДЕРЖАВНИЙ СТАНДАРТ початкової загальної освіти для дітей з особливими освітніми потребами

Загальна частина

Цей Державний стандарт визначає вимоги до рівня освіченості дітей з особливими освітніми потребами на рівні початкової загальної освіти.

Цей Державний стандарт розроблений на основі [Державного стандарту початкової](#)

загальної освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 20 квітня 2011 р. № 462 (Офіційний вісник України, 2011 р., № 33, ст. 1378), є базовим інструментом реалізації конституційного права на освіту дітей з особливими освітніми потребами.

Державний стандарт визначає оптимальний зміст та обсяг навчального навантаження для дітей з особливими освітніми потребами у поєднанні з відповідною корекційно-розвитковою роботою.

В основу Державного стандарту покладено особистісно орієнтований, компетентнісний та соціокультурний підходи.

У цьому Державному стандарті терміни вживаються у такому значенні:

діти з особливими освітніми потребами - діти сліпі та із зниженим зором, глухі та із зниженим слухом, з тяжкими порушеннями мовлення, із затримкою психічного розвитку, з порушеннями опорно-рухового апарату, розумовою відсталістю, діти із складними вадами розвитку (у тому числі діти з розладами аутичного спектру), навчання і виховання яких здійснюється у спеціально створених умовах;

корекційно-розвиткова робота - здійснення комплексу заходів із системного психолого-педагогічного супроводження дітей з особливими освітніми потребами у процесі навчання та виховання, що спрямований на корекцію порушень шляхом розвитку пізнавальної діяльності, емоційно-вольової сфери, мовлення, особистості дитини;

білінгвальне (двомовне) навчання дітей глухих та із зниженим слухом - цілеспрямований педагогічний процес організації та стимулювання активної навчально-пізнавальної діяльності дітей глухих та із зниженим слухом, спрямованої на оволодіння знаннями, вміннями і навичками, розвиток творчих здібностей, світогляду, морально-етичних поглядів та переконань з використанням засобів інтеграції словесної та жестової мов. Білінгвальне (двомовне) навчання організовується за принципами індивідуалізації та диференціації, права вибору засобів та форм інтеграції словесної та жестової мов;

життєва компетентність - здатність дитини з особливими освітніми потребами застосовувати на практиці знання, досвід, суспільні цінності, базові навички комунікації і соціально-побутової адаптації, набуті у процесі навчання та комплексної реабілітації.

В основу Державного стандарту покладено інноваційний підхід до навчання дітей з особливими освітніми потребами:

інклюзивне та інтегроване навчання;

білінгвальне (двомовне) навчання дітей глухих та із зниженим слухом (уведення української жестової мови як навчального предмета та засобу навчання);

формування життєвої компетентності у процесі навчання та реабілітації дітей з особливими освітніми потребами;

формування життєвої компетентності у дітей з розумовою відсталістю як умови їх соціальної інтеграції, здатності застосовувати здобуті знання і вміння у практичній життєдіяльності.

Державний стандарт складається із:

Базового навчального плану початкової загальної освіти для дітей з особливими освітніми потребами (далі - Базовий навчальний план) згідно з додатком;

загальної характеристики інваріантної та варіативної складових змісту початкової загальної освіти дітей з особливими освітніми потребами;

державних вимог до рівня загальноосвітньої підготовки таких дітей.

Базовий навчальний план

Базовий навчальний план згідно з додатком визначає зміст і структуру початкової загальної освіти дітей з особливими освітніми потребами за допомогою інваріантної і варіативної складових, якими встановлюється погодинне співвідношення між освітніми галузями; гранично допустиме тижневе навантаження на учнів; загальнотижнева кількість годин за освітніми галузями та загальнотижнева кількість годин для проведення

корекційно-розвиткової роботи.

Інваріантна складова Базового навчального плану формується на державному рівні і є обов'язковою для всіх загальноосвітніх навчальних закладів незалежно від їх підпорядкування, типу і форми власності. Змістове наповнення освітніх галузей інваріантної складової визначається Державним стандартом початкової загальної освіти, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України 20 квітня 2011 р. № 462.

Інваріантна складова передбачає проведення корекційно-розвиткової роботи. Напрями такої роботи та відповідне її змістове наповнення визначаються з урахуванням особливостей психофізичного розвитку дітей з особливими освітніми потребами.

Кожна освітня галузь передбачає обов'язкову корекційно-розвиткову роботу.

Варіативна складова Базового навчального плану формується навчальним закладом з урахуванням особливостей регіону, типу закладу, індивідуальних освітніх потреб дітей з особливими освітніми потребами.

Освітня галузь “Мови і літератури”

Зміст освітньої галузі “Мови і літератури” для дітей глухих та із зниженим слухом реалізується з урахуванням таких особливостей:

мовний компонент “Мова навчання (українська мова, мови національних меншин)” поділяється на складові компоненти “Українська словесна мова (словесні мови національних меншин) як мова навчання” та “Українська жестова мова як мова навчання”;

мовний компонент “Мова вивчення (українська мова, мови національних меншин)” поділяється на складові компоненти “Українська словесна мова (словесні мови національних меншин) як мова опанування” та “Українська жестова мова як мова опанування”;

визначається місце словесної та жестової мови у навчальному процесі, а саме: словесна мова як основна мова навчання (жестова мова як мова опанування); жестова мова як основна мова навчання (словесна мова як мова опанування);

у мовленнєвій лінії вид мовленнєвої діяльності “Аудіювання” замінений на вид “Сприймання та розуміння мовлення”. Також мовленнєву лінію доповнено новим видом мовленнєвої діяльності “Дактилювання”;

у компоненті “Українська словесна мова (словесні мови національних меншин) як мова опанування” вводиться діяльнісна лінія;

у компонентах “Українська жестова мова як мова навчання”, “Українська жестова мова як мова опанування” вводиться сурдоперекладна лінія.

З урахуванням особливостей розвитку та навчання дітей з розумовою відсталістю із змісту освітньої галузі “Мови і літератури” виключається змістова лінія “Іноземна мова”.

Освітня галузь “Математика”

З урахуванням особливостей розвитку та навчання дітей з розумовою відсталістю до змісту освітньої галузі “Математика” вводиться змістова лінія “Дочислові уявлення та поняття”, змістова лінія “Числа. Дії з числами” замінюється на змістову лінію “Числа і арифметичні дії над ними”, змістові лінії “Математичні вирази. Рівності. Нерівності” та “Сюжетні задачі” спрощуються до змістової лінії “Арифметичні задачі”, максимально спрощується змістова лінія “Робота з даними”.

Освітня галузь “Здоров'я і фізична культура”

До змісту галузі “Здоров'я і фізична культура” вводиться лінія “Лікувальна фізична культура” для дітей з вадами зору, порушеннями опорно-рухового апарату, мовлення, затримкою психічного розвитку та розумовою відсталістю.

Вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки дітей визначаються за освітніми галузями “Мови і літератури”, “Математика”, “Природознавство”, “Суспільствознавство”,

“Здоров’я і фізична культура”, “Технології” та “Мистецтво”, зміст яких визначено Державним стандартом початкової загальної освіти, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України 20 квітня 2011 р. № 462.

Оптимальний рівень загальноосвітньої підготовки дітей з особливими освітніми потребами забезпечується шляхом засвоєння змісту освітніх галузей у поєднанні з проведенням корекційно-розвиткової роботи.

Основні напрями корекційно-розвиткової роботи

Зміст корекційно-розвиткової роботи визначається з урахуванням особливостей розвитку дітей з особливими освітніми потребами, мети, завдань та напрямів такої роботи.

Корекційно-розвиткова робота спрямована на:

розвиток зорового або слухового сприймання, мовлення, пізнавальної діяльності, психофізичний, соціально-комунікативний розвиток дітей з особливими потребами, формування в них навичок просторового, соціально-побутового орієнтування тощо;

розвиток навичок саморегуляції та саморозвитку дітей шляхом взаємодії з навколишнім природним середовищем з урахуванням наявних знань, умінь і навичок комунікативної діяльності і творчості;

формування компенсаційних способів діяльності як важливої умови підготовки дітей з особливими освітніми потребами до навчання у загальноосвітній школі;

створення умов для соціальної реабілітації та інтеграції дітей з особливими освітніми потребами, розвиток їх самостійності та життєво важливих компетенцій.

Додаток
до Державного стандарту

БАЗОВИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН початкової загальної освіти для дітей з особливими освітніми потребами

Найменування освітньої галузі	Кількість годин у класах на тиждень					
	підготовчий	1	2	3	4	разом
<i>Для дітей сліпих та із зниженим зором</i>						
Інваріантна складова						
Мова та література	7	7	7	7	7	35
Математика	4	4	4	4	4	20
Природознавство	2	2	2	2	2	10
Суспільствознавство				1	1	2
Здоров’я і фізична культура	2	3	3	3	3	14
Технології	1	1	1	1	1	5
Мистецтво	2	2	2	2	2	10
Усього	18	19	19	20	20	96
Корекційно-розвиткова робота (у тому числі заняття з лікувальної фізкультури, ритміки)	11	12	13	13	13	62
Варіативна складова						
Додаткові години, передбачені для вивчення предметів освітніх галузей та курсів за вибором, проведення індивідуальних консультацій та групових занять	2	1	2	2	2	9
Гранично допустиме тижневе навчальне навантаження на учня (без урахування годин, передбачених для проведення корекційно-розвиткової роботи)	20	20	21	22	22	105
Сумарна кількість годин інваріантної та варіативної складових змісту освіти	31	32	34	35	35	167

Найменування освітньої галузі	Кількість годин у класах на тиждень					
	підготовчий	1	2	3	4	разом
<i>Для глухих дітей</i>						
Інваріантна складова						
Мова та література	8	8	8	8	8	40
Математика	4	4	4	4	4	20
Природознавство	1	1	2	2	2	8
Суспільствознавство				1	1	2
Здоров'я і фізична культура	2	3	3	3	3	14
Технології	2	2	2	2	2	10
Мистецтво	1	1	1	1	1	5
Усього	18	19	20	21	21	99
Корекційно-розвиткова робота (у тому числі заняття з лікувальної фізкультури, ритміки)	15	16	16	16	16	79
Варіативна складова						
Додаткові години, передбачені для вивчення предметів освітніх галузей та курсів за вибором, проведення індивідуальних консультацій та групових занять	1	1	1	1	1	5
Гранично допустиме тижневе навчальне навантаження на учня (без урахування годин, передбачених для проведення корекційно-розвиткової роботи)	20	20	21	22	22	105
Сумарна кількість годин інваріантної та варіативної складових змісту освіти	34	36	37	38	38	183
Найменування освітньої галузі	Кількість годин у класах на тиждень					
	підготовчий	1	2	3	4	разом
<i>Для дітей із зниженим слухом</i>						
Інваріантна складова						
Мова та література	8	8	8	8	8	40
Математика	4	4	4	4	4	20
Природознавство	2	2	2	2	2	10
Суспільствознавство				1	1	2
Здоров'я і фізична культура	2	3	3	3	3	14
Технології	1	1	1	1	1	5
Мистецтво	1	1	1	1	1	5
Усього	18	19	19	20	20	96
Корекційно-розвиткова робота (у тому числі заняття з лікувальної фізкультури, ритміки)	17	18	18	18	18	89
Варіативна складова						
Додаткові години, передбачені для вивчення предметів освітніх галузей та курсів за вибором, проведення індивідуальних консультацій та групових занять	2	1	2	2	2	9
Гранично допустиме тижневе навчальне навантаження на учня (без урахування годин, передбачених для проведення корекційно-розвиткової роботи)	20	20	21	22	22	105
Сумарна кількість годин інваріантної та варіативної складових змісту освіти	37	38	39	40	40	194

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

Київ

20 квітня 2001 р.

№ 330

Про затвердження Положення про експертизу психологічного і соціологічного інструментарію, що застосовується в навчальних закладах Міністерства освіти і науки України

Відповідно до Положення про психологічну службу системи освіти України (наказ Міністерства освіти України від 03.05.99 р. №127, зареєстровано у Міністерстві юстиції України 30.12.99 р. за №922\4215), Типового положення про центри практичної психології і соціальної роботи (наказ Міністерства освіти і науки України від 14.08.2000 р. №385), Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності (наказ Міністерства освіти і науки України від 07.11.2000р. №522, зареєстровано у Міністерстві юстиції України 26.12.2000р. за номером №946\5167) та з метою забезпечення експертизи психологічного і соціологічного інструментарію, що застосовується в дошкільних, загальноосвітніх та інших навчальних закладах системи загальної середньої освіти

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити Положення про експертизу психологічного і соціологічного інструментарію, що застосовується в навчальних закладах Міністерства освіти і науки України (додається).

2. Директору Інституту психології ім. Г.С. Костюка Академії педагогічних наук України (Максименко С.Д., за згодою), директору Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи (Панок В.Г.) до 30.12.2001 р. розробити критерії експертизи психологічного і соціологічного інструментарію.

3. Департаменту розвитку дошкільної, загальної середньої та позашкільної освіти (Романенко В.П.) спільно з Українським НМЦ практичної психології і соціальної роботи (Панок В.Г.) до 30.12.2004 року здійснити ревізію всього діагностичного, корекційного та психотерапевтичного інструментарію, що застосовуються фахівцями психологічної служби системи освіти.

4. Міністру освіти Автономної Республіки Крим, начальникам управлінь освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій:

вжити організаційних заходів щодо здійснення експертизи діагностичних методик, психокорекційних, психотерапевтичних та реабілітаційних технік і технологій, соціологічних та соціально-психологічних опитувальників;

не допускати проведення тренінгів, обстежень та опитувань всіх учасників навчально-виховного процесу представниками сторонніх організацій без попередньої експертизи згідно з цим Положенням;

здійснювати експертизу психологічного і соціологічного інструментарію, що застосовується в навчальних закладах сторонніми організаціями, на умовах

госпрозрахунку.

5. Контроль за виконанням даного наказу покласти на заступника міністра Огнев'юка В.О.

Міністр

В.Г. Кремень

ЗАТВЕРДЖЕНО
наказ Міністерства
освіти і науки України
від 20.04 2001 р. №330

ПОЛОЖЕННЯ
про експертизу психологічного і соціологічного інструментарію, що
застосовується в навчальних закладах Міністерства освіти і науки України

1. Загальні положення

1.1. Дане Положення визначає загальні завдання і основні організаційні засади здійснення експертизи психологічного і соціологічного інструментарію, що застосовується в навчальних закладах Міністерства освіти і науки України.

1.2. Експертизу психологічного і соціологічного інструментарію мають право здійснювати Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи, республіканський (Автономна Республіка Крим), обласні, Київський та Севастопольський міські, районні (міські) центри практичної психології і соціальної роботи (далі – Центри) та методисти, які відповідають за психологічну службу, (далі – методисти).

1.3. Мета діяльності Центрів у даному напрямку полягає у забезпеченні експертизи, діагностичних методик, психокорекційних, психотерапевтичних та реабілітаційних технік і технологій, соціологічних та соціально-психологічних опитувальників, що застосовуються в дошкільних, усіх типах загальноосвітніх та інших навчальних закладах системи загальної середньої освіти.

1.4. При проведенні експертизи Центри керуються законодавчими та нормативно-правовими актами Міністерства освіти і науки України, а також цим Положенням та затвердженими у встановленому порядку критеріями експертизи.

1.5. Контроль за діяльністю Центрів по проведенню експертизи покладається на Міністерство освіти і науки України, Міністерство освіти Автономної Республіки Крим, управління освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій та на місцеві органи управління освітою.

2. Основні завдання і функції

2.1. Завданнями Центрів є:

- організація та здійснення експертизи діагностичних методик, психокорекційних, психотерапевтичних та реабілітаційних технік і технологій, що застосовуються у психологічному супроводі навчально-виховного процесу;

- підготовка висновків про можливість індивідуальних і групових обстежень дітей та учнів, учителів і батьків, проведення соціологічних та соціально-психологічних опитувань у навчальних закладах;

- визначення відповідності здійснення психологічної діяльності в навчальних закладах системи освіти державним вимогам.

2.2. Центри відповідно до покладених на них завдань:

- координують і здійснюють проведення експертизи матеріалів або діяльності психологічного змісту;

- складають календарні плани проведення експертизи та доводять їх до відома

організацій (фізичних осіб), що отримують дозвіл на право здійснення психологічної діяльності;

- за наслідками експертизи надають дозвіл на здійснення психологічної діяльності;
- розглядають апеляції за фактами порушення процедури проведення експертизи;
- готують у межах своєї компетенції пропозиції та зауваження з питань процедури психологічної експертизи;
- надають консультативні послуги і здійснюють методичне супроводження матеріалів експертизи;
- сприяють розвитку міжнародного, міжгалузевого обміну інформацією та досвідом у психологічній сфері;
- інформують громадськість та зацікавлені організації про результати експертизи.

3. Компетенція, права та обов'язки

3.1. До компетенції Українського НМЦ практичної психології і соціальної роботи відноситься:

- експертиза психодіагностичних методик;
- сертифікація психокорекційних, психотерапевтичних і психотренінгових методик, методів та технологій;
- експертиза авторського або вдосконаленого класичного інструментарію;
- експертиза і надання дозволу на проведення соціологічних та соціально-психологічних досліджень щодо стану освіти в Україні вцілому, або окремої її області;
- рецензування психологічних, психолого-педагогічних новацій, які проводяться у масштабах України, відповідного регіону чи області;
- рецензування навчально-методичних матеріалів соціально-психологічного змісту, розрахованих для практичних психологів, соціальних педагогів, вихователів, учителів, батьків;
- розгляд діагностично складних і конфліктних випадків на підставі документів, поданих обласними Центрами, навчальними закладами, організаціями, фізичними особами (висновок Українського НМЦ практичної психології і соціальної роботи є остаточним);
- надання консультативної, організаційної і методичної допомоги обласним Центрам;
- організація підвищення кваліфікації спеціалістів та експертів обласних Центрів.

3.2. До компетенції республіканського (Автономна Республіка Крим), обласних, Київського та Севастопольського міських Центрів відноситься:

- експертиза психодіагностичних методик;
- експертиза і надання дозволу на проведення соціологічних та соціально-психологічних досліджень, результати яких будуть поширюватись на район (місто), або декілька районів області;
- рецензування психологічних, психолого-педагогічних новацій, які проводяться у масштабах району (міста), або декількох районів області;
- рецензування навчально-методичних матеріалів соціально-психологічного змісту, розрахованих на усіх учасників навчально-виховного процесу, які поширюються на район (місто), або декілька районів області;
- розгляд конфліктних випадків на підставі документів, поданих районними (міськими) центрами практичної психології і соціальної роботи (методистами), навчальними закладами, організаціями, фізичними особами.

3.3. До компетенції районних (міських) Центрів (методистів) відноситься:

- експертиза і надання дозволу на проведення соціологічних та соціально-психологічних досліджень, результати яких будуть поширюватись на один або декілька навчальних закладів;
- рецензування психологічних, психолого-педагогічних новацій, які проводяться у масштабах одного або декількох навчальних закладів;

- рецензування навчально-методичних матеріалів соціально-психологічного змісту, розрахованих на усіх учасників навчально-виховного процесу, які поширюються на один або декілька навчальних закладів.

- розгляд конфліктних випадків на підставі документів, поданих практичними психологами (соціальними педагогами), навчальними закладами, організаціями, фізичними особами.

3.4. Центри мають право:

- залучати в установленому порядку фахівців у якості експертів до розгляду питань, що належать до їх компетенції, а також до проведення консультацій та експертизи;

- повертати матеріали на доопрацювання;

- запрошувати на свої засідання відповідальних працівників міністерств, відомств, підприємств, наукових установ, керівників і спеціалістів навчальних закладів освіти та їх підрозділів;

- отримувати під час проведення експертизи документацію, іншу інформацію щодо психологічної діяльності юридичних і фізичних осіб;

- приймати рішення щодо призупинення дії дозволу або його анулювання у разі невиконання або порушення організацією (особою) умов впровадження психологічної діяльності, подання недостовірної інформації тощо.

- проводити комплексну психологічну експертизу по запиту державних та громадських установ, зокрема, правоохоронних, судових органів та адвокатури стосовно фактів заподіяння морально-психологічної шкоди юридичним та фізичним особам і оцінки розмірів такої шкоди;

- надавати науково-інформаційну та методичну допомогу психологам, що працюють в інших галузях;

- проводити консультації, навчальні семінари, тренінги тощо;

- надавати платні психологічні послуги.

3.5. Центри зобов'язані:

- забезпечити об'єктивність і достовірність результатів психологічної експертизи;

- належним чином оформляти документи з експертизи, забезпечити їх розгляд у встановлені терміни;

- виконувати роботу компетентно, дотримуючись вимог діючого законодавства, відповідних нормативно-правових актів та даного Положення;

- дотримуватись конфіденційності процесу експертизи та одержаної при цьому інформації стосовно діяльності навчального закладу (організації);

- повідомляти вищестоящі організації про всі істотні перешкоди, що мали місце при проведенні психологічної експертизи.

3.6. Експерти повинні володіти необхідними знаннями та навичками з таких питань:

- державних вимог (стандартів) у галузі практичної психології і соціальної роботи, інших нормативно-правових актів, на відповідність яким проводиться експертиза;

- порядку і змісту роботи на різних етапах психологічної експертизи;

- формування матеріалів психологічної експертизи, підготовки обґрунтованих висновків і підсумкових документів експертизи.

4. Рішення Центрів

4.1. Засідання Центрів з питань психологічної експертизи проводяться за потребою, але не рідше, ніж один раз на півроку.

4.2. Засідання проводяться під керівництвом директорів (завідуючих) Центрів (методистів) і набирають чинності, якщо у них взяло участь не менше половини їх складу.

4.3. Рішення засідань Центрів приймаються відкритим голосуванням більшістю голосів присутніх.

4.4. Рішення Центрів оформляються протоколами, які зберігаються на правах архівних документів, за підписом директорів (завідуючих) та відповідальних секретарів.

4.5. Навчальні заклади освіти (організації, фізичні особи) за результатами експертизи отримують у встановленому порядку рішення Центрів (додаток 1) або відповідні сертифікати на право здійснення психологічної діяльності (додаток 2) терміном від 3 до 5 років.

4.6. Рішення Українського НМЦ практичної психології і соціальної роботи є обов'язковим для виконання усіма ланками психологічної служби системи освіти України.

4.7. Рішення республіканського (Автономна Республіка Крим), обласних, Київського та Севастопольського міських Центрів (у межах своєї компетенції) є обов'язковим для виконання районними (міськими) Центрами (методистами).

4.8. Рішення районних (міських) Центрів, методистів (у межах своєї компетенції) є обов'язковими для виконання практичними психологами та соціальними педагогами дошкільних, усіх типів загальноосвітніх та інших навчальних закладів системи загальної середньої освіти

5. Фінансово-господарська діяльність

5.1. Відшкодування витрат, пов'язаних з проведенням психологічної експертизи, здійснюється на підставі договору (додаток 3) з навчальними закладами освіти (організаціями, особами), на вимогу яких проводиться експертиза, за попередньо складеними кошторисами (додаток 4).

Кошти за проведення психологічної експертизи перераховуються на окремий рахунок центрів практичної психології і соціальної роботи на умовах попередньої оплати.

5.2. Терміни роботи експертних груп на місцях визначаються календарним планом проведення експертизи (додаток 5), але не більше 5-ти робочих днів.

5.3. За особами, які залучаються до роботи у якості експертів, на час проведення психологічної експертизи зберігається середня заробітна плата за основним місцем роботи.

5.4. Директори (завідуючі) Центрів, методисти за рахунок коштів, отриманих за проведення психологічної експертизи, а також добровільних внесків юридичних та фізичних осіб, можуть встановлювати заохочувальні виплати для осіб, які залучаються до роботи у експертних групах.

Директор Українського НМЦ
практичної психології і соціальної роботи

В.Г. Панок

Додаток 1
до Положення про експертизу
інструментарію психологічної
служби системи освіти
України

Міністерство освіти і науки України
(Управління освіти _____ обласної державної адміністрації)

РІШЕННЯ

Українського науково-методичного (регіонального)
центру практичної психології і соціальної роботи
від “___” _____ 200_ р., протокол № _____

Директор центру

_____ (підпис)

_____ (прізвище, і., п\б)

Секретар

_____ (підпис)

_____ (прізвище, і., п\б)

М.П.

Додаток 2
до Положення про експертизу
інструментарію психологічної
служби системи освіти
України

Міністерство освіти і науки України
(Управління освіти _____ обласної державної адміністрації)

СЕРТИФІКАТ

Український науково-методичний (регіональний) центр практичної психології і соціальної роботи надає дозвіл

_____ (назва навчального закладу, організації, прізвище, і., п\б фізичної особи)

на здійснення наступної психологічної діяльності:

Діяльність

поширюється

на:

_____ (територія, навчальні заклади тощо)

Сертифікат діє до “___” _____ 200_ р.

Протокол № ___ від “___” _____ 200_ р.

Директор центру

Секретар _____ (підпис) _____ (прізвище, і., п\б)
М.П. _____ (підпис) _____ (прізвище, і., п\б)

Додаток 3
до Положення про експертизу
інструментарію психологічної
служби системи освіти
України

ДОГОВІР № ____

від “ ____ ” _____ 200_р.
на проведення психологічної експертизи

Український науково-методичний (регіональний) центр практичної психології і соціальної роботи (у подальшому - Виконавець) в особі директора центру

_____ (прізвище, і., п\б)
який діє на підставі Положення, з одного боку, і

_____ (назва навчального закладу, організації, прізвище, і., п\б фізичної особи)
(у подальшому – Замовник) в особі _____,

_____ (посада, прізвище, і., п\б)
який діє на підставі _____, з другого боку, уклали між собою
(Статуту, Положення)

договір про наступне:

1. Предмет договору.

1.1. Замовник доручає, а Виконавець проводить психологічну експертизу

_____ (тематика експертизи)

1.2. Терміни виконання основних етапів експертизи визначаються календарним планом (додається), який є невід’ємною частиною цього договору.

2. Вартість робіт та порядок розрахунків.

2.1. За проведення психологічної експертизи згідно з договором Замовник перераховує Виконавцю відповідно до планової калькуляції кошторисної вартості робіт (додається), яка є невід’ємною частиною цього договору

_____ (сума в грн.)

(з ПДВ _____, чи без ПДВ згідно з п. 3.2.9 ст. 3 Закону України “Про податок на додану вартість”).

2.2. Результатом завершеної роботи по експертизі психологічного і соціологічного інструментарію є рішення або сертифікат Українського науково-методичного (регіонального) центру практичної психології і соціальної роботи.

3. Відповідальність сторін.

3.1. Умови даного договору мають однакову зобов’язувальну силу для сторін і можуть бути змінені за взаємною згодою.

3.2. Усі суперечки між сторонами розв’язуються згідно з чинним законодавством України.

4. Інші умови.

4.1. Договір набирає чинності з моменту підписання сторонами договору.

4.2. _____

5. Юридичні адреси і банківські реквізити сторін.

Замовник: _____

Виконавець: _____

Договір складено у двох примірниках, що мають однакову юридичну силу, по одному для кожної із сторін.

6. Підписи сторін.

Виконавець:

Замовник:

М.П.

М.П.

Додаток 4
до Положення про експертизу
інструментарію психологічної
служби системи освіти
України

ПЛАНОВА КАЛЬКУЛЯЦІЯ
кошторисної вартості робіт по експертизі

(тематика експертизи)

(назва навчального закладу, організації, прізвище, і., п\б фізичної особи)

№ п\п	Статті витрат	Сума (грн.)
1.	Фонд заробітної плати *	
2.	Нарахування на заробітну плату	
3.	Витрати на службові відрядження	
4.	Канцтовари та витратні матеріали	
5.	Послуги зв'язку	
6.	Інші витрати	
7.	ПДВ	
	Всього витрат:	

Виконавець:
Керівник

Замовник:
Керівник

Гол. бухгалтер

Гол. бухгалтер

М.П.

М.П.

Примітка: розрахунок заробітної плати експертів проводиться за третьою строчкою ставок погодинної оплати праці.

Додаток 5
до Положення про експертизу
інструментарію психологічної
служби системи освіти
України

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН
проведення психологічної експертизи

(тематика експертизи)

(назва навчального закладу, організації, прізвище, і., п\б фізичної особи)

№ п\п	Назва етапу психологічної експертизи	Термін виконання (початок-закінчення)	Розрахункова вартість робіт за етап
1.			
2.			
3.			
	Всього:		

Виконавець:

М.П.

Замовник:

М.П.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Н А К А З

м. Київ

28.12.2006 р.

№ 864

Про планування діяльності та ведення документації соціальних педагогів, соціальних педагогів по роботі з дітьми-інвалідами системи Міністерства освіти і науки України

На виконання пункту 3 наказу Міністерства освіти і науки України від 23.08.2006 р. № 631 „Про вжиття вичерпних заходів, спрямованих на дотримання законодавства щодо захисту прав неповнолітніх” та забезпечення належної роботи соціальних педагогів в навчальних закладах

наказую:

1. Затвердити кваліфікаційні характеристики соціального педагога, соціального педагога по роботі з дітьми-інвалідами, практичного психолога навчального закладу системи Міністерства освіти і науки України (додатки 1-3).

2. Міністру освіти і науки Автономної Республіки Крим, начальникам управлінь освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій:

2.1 Забезпечити виконання спільного наказу Міністерства освіти і науки України від 14 червня 2006 р. № 1983/388/452/221/556/596/106 „Про затвердження Порядку взаємодії суб’єктів соціальної роботи із сім’ями, які опинилися у складних життєвих обставинах” (zareєстровано в Міністерстві юстиції України 12 липня 2006 р. за № 824/12698).

2.2 Проаналізувати стан кадрового забезпечення та до початку 2007-2008 навчального року увести посади соціальних педагогів, соціальних педагогів по роботі з дітьми-інвалідами, практичних психологів в усі типи загальноосвітніх та інших навчальних закладів системи загальної середньої освіти відповідно до нормативів їхньої чисельності (лист Міністерства освіти і науки України від 15.06.2004 р. № 1/9-324).

3. Керівникам навчальних закладів забезпечити:

3.1 Планування діяльності соціальних педагогів, соціальних педагогів по роботі з дітьми-інвалідами за річним та щомісячним планом роботи (додатки 4-5) за тимчасовими нормативами часу на основні види роботи практичного психолога та соціального педагога (додаток 6).

3.2 Ведення соціальними педагогами журналів реєстрації звернень учнів, батьків, вчителів (додаток 7); графіків роботи на тиждень (додаток 8); журналів щоденного обліку роботи (додаток 9); соціальних паспортів класу (додаток 10); облікових карток соціального супроводу сімей дітей (додаток 11); актів обстеження матеріально-побутових умов проживання дітей (додаток 12); переліків суб’єктів соціально-педагогічної діяльності

в мікрорайоні навчального закладу (додаток 13).

4. Українському науково-методичному центру практичної психології і соціальної роботи (Панок В.Г.) у 1 півріччі 2007 року провести нараду керівників обласних психологічних служб щодо діяльності соціального педагога, соціального педагога по роботі з дітьми-інвалідами навчального закладу.

5. Контроль за виконанням наказу залишаю за собою.

Т.в.о. Міністра

Б.М. Жебровський

Додаток 1

до наказу Міністерства освіти і науки
України від 28.12.2006 р. № 864

Кваліфікаційна характеристика

Соціальний педагог

Посадові обов'язки. Забезпечує соціально-педагогічний патронаж дітей та молоді в системі освіти, сприяє взаємодії навчальних закладів, сім'ї, служб у справах неповнолітніх, соціального захисту, центрів соціальних служб для молоді, кримінальної міліції та інших підрозділів державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування, неурядових та громадських організацій з метою адаптації дитини до вимог соціального середовища і створення умов для її сприятливого розвитку.

Виконує функції:

– діагностичну:

вивчає та оцінює особливості діяльності і розвитку учнів (вихованців), мікроколективу (класу чи референтної групи), шкільного колективу в цілому, неформальних молодіжних об'єднань; досліджує спрямованість впливу мікросередовища, особливостей сім'ї та сімейного виховання, позитивного виховного потенціалу в мікрорайоні та джерела негативного впливу на дітей і підлітків;

– прогностичну:

прогнозує на основі спостережень та досліджень посилення негативних чи позитивних сторін соціальної ситуації, що впливає на розвиток особистості учня чи групи; прогнозує результати навчально-виховного процесу з урахуванням найважливіших факторів становлення особистості;

– консультативну:

дає рекомендації (поради) учням, батькам, вчителям та іншим особам з питань соціальної педагогіки; надає необхідну консультативну соціально-педагогічну допомогу дитячим, молодіжним об'єднанням, дітям, підліткам, які потребують піклування чи знаходяться у складних життєвих обставинах тощо;

– захисну:

забезпечує дотримання норм охорони та захисту прав дітей і підлітків, представляє їхні інтереси у різноманітних інстанціях (службі у справах неповнолітніх, міліції, суді тощо);

– профілактичну:

переконає учнів в доцільності дотримання соціально значимих норм та правил поведінки, ведення здорового способу життя; сприяє попередженню негативних явищ в учнівському середовищі;

– соціально-перетворювальну:

надає соціальні послуги, спрямовані на задоволення соціальних потреб учнівської молоді; здійснює соціально-педагогічний супровід навчально-виховного процесу,

соціально-педагогічний патронаж соціально-незахищених категорій дітей; сприяє соціальному і професійному визначенню особистості, дбає про професійне самовизначення та соціальну адаптацію молоді;

– організаційну:

координує діяльність й взаємодію усіх суб'єктів соціального виховання; сприяє соціально корисній діяльності дітей і підлітків; формує демократичну систему взаємостосунків в підлітковому середовищі, а також серед дітей і дорослих.

Сприяє розкриттю здібностей, талантів, обдарувань вихованців через їх участь у науковій, технічній, художній творчості. Залучає громадські організації, творчі спілки, окремих громадян тощо до культурно-освітньої, профілактично-виховної, спортивно-оздоровчої та інших видів роботи.

Займається профілактикою правопорушень неповнолітніх. Дотримується педагогічної етики, поважає гідність особистості дитини, захищає її від будь-яких форм фізичного або психічного насильства, запобігає вживанню ними алкоголю, наркотиків, іншим шкідливим звичкам, пропагує здоровий спосіб життя. Постійно підвищує свій професійний рівень, педагогічну майстерність, загальну культуру.

Повинен знати

Для вирішення соціально-педагогічних завдань повинен мати знання в обсязі вищої освіти зі спеціальностей «Соціальна педагогіка», «Соціальна робота». Має знати вікову, педагогічну, соціальну психологію; етику, естетику, педагогічну деонтологію, основи права, екології; методологічні принципи, закономірності, зміст, методи та форми виховання; інноваційні процеси, технології освітньо-виховної роботи в навчальних закладах різних типів; особливості профілактики девіантної поведінки учнів різного віку, негативних явищ у підлітковому середовищі, проблеми статево-рольової соціалізації особистості; форми і методи роботи у сімейно-побутовому середовищі, у позашкільних закладах, за місцем проживання; основи валеології, зміст, форми та методи організації здорового способу життя дітей та учнів різного віку; специфіку роботи у загальноосвітніх школах-інтернатах, спеціальних, санаторних та школах соціальної реабілітації; сучасний стан і тенденції розвитку дитячих, підліткових спілок, рухів, організацій тощо та їхній вплив на особистість; функції, права системи державних інститутів, установ, громадських організацій у галузі освіти, навчання та виховання підростаючого покоління; культурні, економічні, демографічні, екологічні особливості соціального середовища, в якому організовується робота; основи трудового законодавства України, правила охорони праці та техніки безпеки; Закон України «Про освіту», Декларацію прав людини, Конвенцію ООН про права дитини, інші законодавчі і нормативно-правові акти та документи з питань навчання і виховання; державну мову відповідно до чинного законодавства про мови в Україні.

Повинен вміти

Застосовувати професійні знання в практичній діяльності, вивчати відхилення у поведінці школярів, молоді; проводити профілактичну роботу з попередження девіантної поведінки, а також розробляти програми та проекти роботи з “дітьми вулиці”, працювати з групами ризику в умовах неформального спілкування, сприяти прояву ініціативи, активізації суб'єктивної позиції вихованців (клієнтів); організовувати взаємодію педагогічного колективу, батьків, громадських об'єднань та організацій, служб у справах неповнолітніх, служб соціального захисту, профспілок, правоохоронних органів, медичних установ тощо щодо виховання, оздоровлення, здійснення соціального патронажу, профілактичної роботи і соціальної реабілітації дітей та підлітків.

Повинен мати

Розвинені комунікативні та організаційні здібності, здатність співчувати, співпереживати; ціннісні орієнтації, спрямовані на розвиток особистості дитини як найвищої цінності суспільства, на творчу педагогічну діяльність; навички проведення співбесід, інтерв'ювання, вирішення конфліктних ситуацій, проведення групових занять з дітьми та дорослими.

Кваліфікаційні вимоги до категорій

Соціальний педагог вищої категорії має вищу освіту зі спеціальностей «Соціальна педагогіка», «Соціальна робота», дотримується вимог етичного кодексу, виявляє високий рівень професіоналізму, ініціативу, досконало володіє ефективними формами, методами організації педагогічної роботи серед дітей, молоді, батьків, забезпечує високу якість своєї праці, має власні методичні розробки, відзначається загальною культурою, моральними якостями, що служать прикладом для наслідування. Стаж роботи на посаді соціального педагога - не менше 8 років.

Соціальний педагог I категорії має вищу освіту зі спеціальностей «Соціальна педагогіка», «Соціальна робота», дотримується вимог етичного кодексу, виявляє високий рівень професійної компетентності, використовує сучасні форми, методи навчально-виховної роботи, досяг значного рівня соціально-педагогічної діяльності, відзначається загальною культурою, моральними якостями, що служать прикладом для наслідування. Стаж роботи на посаді соціального педагога - не менше 5 років.

Соціальний педагог II категорії має вищу освіту зі спеціальностей «Соціальна педагогіка», «Соціальна робота», дотримується вимог етичного кодексу, достатній рівень професіоналізму, використовує сучасні форми, методи виховання, відзначається загальною культурою, моральними якостями, що служать прикладом для наслідування. Стаж роботи на посаді соціального педагога - не менше 3 років.

Соціальний педагог має вищу або середню освіту зі спеціальностей «Соціальна педагогіка», «Соціальна робота», дотримується вимог етичного кодексу, професійно компетентний, забезпечує нормативні вимоги до рівня навчально-виховної роботи у соціальному середовищі, відповідає загальним етичним та культурним вимогам до педагогічних працівників.

Додаток 2

до наказу Міністерства освіти і науки
України від 28.12.2006 р. № 864

Кваліфікаційна характеристика

Соціальний педагог по роботі з дітьми-інвалідами

Посадові обов'язки. Забезпечує соціально-педагогічний патронаж дітей-інвалідів шкіл-інтернатів, спеціальних та санаторних шкіл, сприяє взаємодії навчальних закладів, сім'ї, служб у справах неповнолітніх, соціального захисту, охорони здоров'я, центрів соціальних служб для молоді, кримінальної міліції, інших підрозділів державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування, неурядових та громадських організацій з метою адаптації дитини з особливими потребами до вимог соціального середовища і створення умов для її сприятливого розвитку

Здійснює функції:

– діагностичну:

вивчає та оцінює особливості діяльності і розвитку учнів (вихованців), мікроколективу (класу чи референтної групи), шкільного колективу в цілому, неформальних молодіжних об'єднань; досліджує спрямованість впливу мікросередовища, особливостей сім'ї та сімейного виховання, позитивного виховного потенціалу в мікрорайоні та джерела негативного впливу на дітей і підлітків;

– прогностичну:

прогнозує на основі спостережень та досліджень посилення негативних чи позитивних сторін соціальної ситуації, що впливає на розвиток особистості учня чи групи; прогнозує результати навчально-виховного процесу з урахуванням найважливіших факторів становлення особистості;

- консультативну:

дає рекомендації (поради) учням, батькам, вчителям та іншим особам з питань соціальної педагогіки; надає необхідну консультативну соціально-педагогічну допомогу дитячим, молодіжним об'єднанням, дітям, підліткам, які потребують піклування чи знаходяться у складних життєвих обставинах тощо;

- захисну:

забезпечує дотримання норм охорони та захисту прав дітей і підлітків, представляє їхні інтереси у різноманітних інстанціях (службі у справах неповнолітніх, міліції, суді тощо);

- профілактичну:

переконує учнів в доцільності дотримання соціально значимих норм та правил поведінки, ведення здорового способу життя; сприяє попередженню негативних явищ в учнівському середовищі;

- соціально-перетворювальну:

надає соціальні послуги, спрямовані на задоволення соціальних потреб учнівської молоді; здійснює соціально-педагогічний супровід навчально-виховного процесу, соціально-педагогічний патронаж соціально-незахищених категорій дітей; сприяє соціальному і професійному визначенню особистості, дбає про професійне самовизначення та соціальну адаптацію молоді; проводить роботу, спрямовану на відновлення фізичного стану дітей-інвалідів, їхніх соціальних функцій;

- організаційну:

координує діяльність й взаємодію усіх суб'єктів соціального виховання; сприяє соціально корисній діяльності дітей і підлітків; формує демократичну систему взаємостосунків в підлітковому середовищі, а також серед дітей і дорослих.

Сприяє розвитку дітей з обмеженими можливостями, поліпшенню їхнього психоемоційного стану. Стимулює розвиток соціальної і економічної активності дітей-інвалідів, підприємницької ініціативи, інтелектуального, трудового потенціалу.

Сприяє виявленню та розкриттю здібностей, талантів, обдарувань вихованців через їхню участь у науковій, технічній, художній творчості, дбає про професійне самовизначення та соціальну адаптацію молоді з урахуванням медико-фізіологічних та соціально-психологічних можливостей.

Залучає різні установи, громадські організації, творчі спілки, окремих громадян до культурно-освітньої, профілактично-виховної, спортивно-оздоровчої та інших видів роботи з дітьми-інвалідами.

Дотримується педагогічної етики, поважає гідність особистості дитини, захищає її від будь-яких форм фізичного або психічного насильства, запобігає вживанню ними алкоголю, наркотиків, іншим шкідливим звичкам, пропагує здоровий спосіб життя, займається профілактикою правопорушень неповнолітніх тощо. Постійно підвищує свій професійний рівень, педагогічну майстерність, загальну культуру.

Повинен знати

Для вирішення соціально-педагогічних завдань повинен мати знання в обсязі вищої освіти зі спеціальностей «Соціальна педагогіка», «Соціальна робота». Має знати вікову, педагогічну, соціальну психологію; етику, естетику, педагогічну деонтологію, основи права, екології; методологічні принципи, закономірності, зміст, методи та форми виховання; інноваційні процеси, технології освітньо-виховної роботи в навчальних закладах різних типів; особливості профілактики девіантної поведінки дітей з обмеженими можливостями різного віку, негативних явищ у підлітковому середовищі, проблеми статево-рольової соціалізації особистості дітей-інвалідів; форми і методи роботи у сімейно-побутовому середовищі, де виховується інвалід, у позашкільних закладах, спеціальних та лікувально-оздоровчих закладах, за місцем проживання; основи валеології, зміст, форми та методи організації здорового способу життя дітей-інвалідів різного віку; специфіку роботи у загальноосвітніх школах-інтернатах, спеціальних, санаторних та школах соціальної реабілітації; сучасний стан і тенденції розвитку дитячих, підліткових спілок, рухів, організацій тощо та їхній вплив на особистість; функції, права

системи державних інститутів, установ, громадських організацій у галузі освіти, навчання та виховання підростаючого покоління; взагалі і дітей з особливими потребами зокрема, культурні, економічні, демографічні, екологічні особливості соціального середовища, в якому організовується робота; основи трудового законодавства України, правила охорони праці та техніки безпеки; Закон України «Про освіту», Декларацію прав людини, Конвенцію ООН про права дитини, інші законодавчі і нормативно-правові акти та документи з питань навчання і виховання; державну мову відповідно до чинного законодавства про мови в Україні.

Повинен вміти

Застосовувати професійні знання в практичній діяльності, здійснювати корекцію відхилень у поведінці дітей з особливими потребами; проводити профілактичну роботу з попередження їхньої девіантної поведінки, а також розробляти та організовувати програми та проекти виховної, превентивної, корекційної та реабілітаційної роботи з дітьми-інвалідами; впроваджувати масові, колективні та індивідуальні форми та методи реабілітації дітей та підлітків-інвалідів; розробляти соціальні моделі та застосовувати методи навчання, виховання та спілкування осіб з обмеженими фізичними можливостями; займатись посередницькою діяльністю в сфері виховання та соціальної допомоги; працювати в умовах неформального спілкування, сприяючи прояву ініціативи, активізації суб'єктивної позиції вихованців (клієнтів).

Повинен мати

Розвинені комунікативні та організаційні здібності, здатність співчувати, співпереживати; ціннісні орієнтації, спрямовані на розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, на творчу педагогічну діяльність; навички проведення співбесід, інтерв'ювання, вирішення конфліктних ситуацій, проведення групових занять з дітьми та дорослими.

Кваліфікаційні вимоги до категорій

Соціальний педагог по роботі з дітьми-інвалідами вищої категорії має вищу освіту зі спеціальностей «Соціальна педагогіка», «Соціальна робота», виявляє високий рівень професіоналізму, ініціативу, досконало володіє ефективними формами, методами організації соціально-педагогічної роботи серед дітей-інвалідів та їхніх батьків, дотримується вимог етичного кодексу, забезпечує високу якість своєї праці, має власні методичні розробки, відзначається загальною культурою, моральними якостями, що служать прикладом для наслідування. Стаж роботи на посаді соціального педагога по роботі з дітьми-інвалідами - не менше 8 років.

Соціальний педагог по роботі з дітьми-інвалідами I категорії має вищу освіту зі спеціальностей «Соціальна педагогіка», «Соціальна робота», виявляє високий рівень професійної компетентності, використовує сучасні форми, методи навчально-виховної роботи, досяг значного рівня соціально-педагогічної діяльності, дотримується вимог етичного кодексу, відзначається загальною культурою, моральними якостями, що служать прикладом для наслідування. Стаж роботи на посаді соціального педагога по роботі з дітьми-інвалідами - не менше 5 років.

Соціальний педагог по роботі з дітьми-інвалідами II категорії має вищу освіту зі спеціальностей «Соціальна педагогіка», «Соціальна робота», достатній рівень професіоналізму, використовує сучасні форми, методи виховання дітей-інвалідів, дотримується вимог етичного кодексу, досяг вагової якості соціально-педагогічної праці, відзначається загальною культурою, моральними якостями, що служать прикладом для наслідування. Стаж роботи на посаді соціального педагога по роботі з дітьми-інвалідами - не менше 3 років.

Соціальний педагог по роботі з дітьми-інвалідами має вищу або середню педагогічну освіту зі спеціальностей «Соціальна педагогіка», «Соціальна робота», професійно компетентний, дотримується вимог етичного кодексу, забезпечує нормативні вимоги до рівня навчально-виховної роботи у соціальному середовищі, відповідає загальним етичним та культурним вимогам до педагогічних працівників.

Кваліфікаційна характеристика

Практичний психолог

Посадові обов'язки

Бере участь в організації освітньо-виховного процесу з метою забезпечення всебічного особистісного розвитку дітей, підлітків, молоді, зміцнення і захисту їхнього психічного здоров'я. Виявляє причини, що утруднюють становлення особистості дитини. Шляхом психодіагностики, консультування, психопрофілактики, психолого-педагогічної корекції, надає допомогу вихованцям, учням, учителям, батькам у вирішенні питань навчання, виховання і розвитку дітей та підлітків. Проводить психолого-педагогічну діагностику їхньої готовності до навчання, допомагає у виборі загальноосвітнього навчального закладу, профілю навчання згідно з рівнем індивідуального розвитку. Планує, розробляє, впроваджує в практику розвиваючі, корекційні програми навчально-виховної діяльності з урахуванням статевих, вікових, інших особливостей дітей. Сприяє пошуку, відбору, розвитку обдарованих дітей, вибору молоддю професії з урахуванням їхньої підготовки та здібностей. Виявляє і обстежує вихованців, учнів, які потребують соціально-психологічної корекції, надає їм психолого-педагогічну допомогу. Настановленням і особистим прикладом утверджує повагу до принципів загальнолюдської моралі, батьків, жінки, культурно-національних, духовних цінностей України, країни походження, дбайливе ставлення до навколишнього середовища тощо. Готує вихованців, учнів до життя в дусі взаєморозуміння, миру, злагоди між усіма народами, етнічними, національними, релігійними групами. Дотримується педагогічної етики та етичного кодексу психолога, поважає гідність дитини, захищає її від будь-яких форм фізичного або психічного насильства, пропагує здоровий спосіб життя. Здійснює первинну профілактику алкоголізму, наркоманії, інших шкідливих звичок серед дітей, підлітків. Проводить психологічну експертизу і психолого-педагогічну корекцію асоціальної поведінки, психологічну реабілітацію неповнолітніх. Бере участь у роботі комісій з питань соціально-правового захисту дітей, психолого-медико-педагогічних консультацій тощо. Сприяє формуванню психологічної культури вихованців, учнів, учителів, батьків. Консультує керівників, працівників навчальних закладів та освітніх установ з питань психології організації та управління навчально-виховним процесом. Постійно підвищує свій професійний рівень, загальну культуру.

Повинен знати

Повинен мати знання в обсязі вищої освіти зі спеціальності “Психологія”, “Практична психологія”. Має знати загальну, соціальну, педагогічну, вікову психологію, психологію особистості, загальну педагогіку, основи дефектології, сексології, профорієнтації і психології праці, психодіагностики, психопрофілактики, психотерапії, психогігієни, структуру системи освіти, психологію управління; форми, методи, засоби ефективного навчання і виховання, діагностики і корекції психічного розвитку дитини; програмно-методичні матеріали і документи щодо обсягу, рівня освіти дітей, вимоги до нормативного забезпечення навчально-виховного процесу; індивідуальні характеристики вихованців, учнів, соціальні, культурні, психологічні інші умови їхнього навчання та виховання; основні напрямки і перспективи розвитку освіти, психолого-педагогічної науки; Закон України «Про освіту», Декларацію прав людини, Конвенцію ООН про права дитини, етичний кодекс психолога, інші законодавчі і нормативно-правові акти та документи з питань навчання і виховання дітей та молоді; державну мову відповідно до чинного законодавства про мови в Україні.

Повинен вміти

Ефективно застосовувати професійні знання в практичній діяльності: проводити психологічну діагностику, соціально-психологічні обстеження, індивідуальні та групові консультації з дітьми і дорослими, здійснювати індивідуальну і групову психокорекцію, розробляти і реалізовувати програми профілактики відхилень у поведінці та розвиткові, формування навичок здорового способу життя та безпечної поведінки, здійснювати соціально-психологічну і психолого-педагогічну експертизу, за результатами своєї діяльності готувати звіти, висновки і рекомендації для педагогів, батьків, вихованців, органів і установ освіти; здійснювати педагогічну (просвітницьку) роботу в галузі психології; розв'язувати конфлікти; самостійно підвищувати свій професійний рівень.

Повинен мати

Ціннісні орієнтації, спрямовані на всебічний культурний, духовний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, творчу психолого-педагогічну діяльність, розвинуті комунікативні здібності і навички, глибокі і системні професійні знання.

Кваліфікаційні вимоги до категорій

Практичний психолог вищої категорії має вищу освіту зі спеціальності “Психологія”, “Практична психологія”, проявляє високий рівень професіоналізму, ініціативи, творчості, дотримується етичного кодексу психолога, досконало володіє ефективними формами, методами психологічного забезпечення навчально-виховного процесу, досяг високої результативності, якості своєї праці, відзначається загальною культурою, моральними якостями, що служать прикладом для наслідування, має власні методичні розробки. Стаж роботи на посаді практичного психолога - не менше 5 років.

Практичний психолог I категорії має вищу освіту зі спеціальності «Психологія», “Практична психологія” виявляє ґрунтовну професійну компетентність, дотримується етичного кодексу психолога, добре володіє ефективними формами, методами психологічного забезпечення педагогічного процесу, досяг значних результатів у психолого-педагогічній діяльності, відзначається загальною культурою, моральними якостями, що служать прикладом для наслідування. Стаж роботи на посаді практичного психолога - не менше 3 років.

Практичний психолог II категорії має вищу освіту зі спеціальності “Психологія”, “Практична психологія”, виявляє достатній професіоналізм, дотримується етичного кодексу психолога, використовує сучасні форми, методи психологічного забезпечення навчання та виховання, розвитку дітей, вихованців, учнів, досяг вагомої результативності у психолого-педагогічній діяльності, відзначається загальною культурою, моральними якостями, що служать прикладом для наслідування. Стаж роботи на посаді практичного психолога - не менше 1 року.

Практичний психолог має вищу освіту зі спеціальності “Психологія”, “Практична психологія”, професійно компетентний, дотримується етичного кодексу психолога, забезпечує нормативні рівні психологічної підтримки навчально-виховного процесу, задовольняє етичним та культурним вимогам до педагогічних працівників.

ЗАТВЕРДЖЕНО
(ПОГОДЖЕНО)*

Директор _____
(назва навчального закладу)

(підпис)

(прізвище, і., п\б)

ПОГОДЖЕНО
(ЗАТВЕРДЖЕНО)*

Директор районного (міського) центру
практичної психології (методист РМК)

(підпис)

(прізвище, і., п\б)

ПЛАН
роботи соціального педагога
(соціального педагога по роботі з дітьми-інвалідами)

(назва навчального закладу)

(прізвище, ім'я, по-батькові)
на 20__-20__ навчальний рік

№ п/п	Функції по роботі з учнями (дітьми), педпрацівниками, батьками, органами держадміністрацій та місцевого самоврядування	Термін проведення	Де і з ким проводиться
	1. Діагностичні		
	2. Прогностичні		
	3. Консультативні		
	4. Захисні		
	5. Профілактичні		
	6. Соціально-перетворювальні		
	7. Організаційні		

Примітка: річний план роботи затверджується керівником навчального закладу, у штат якого включена ставка соціального педагога (соціального педагога по роботі з дітьми-інвалідами).

Додаток 5
до наказу Міністерства
освіти і науки України від
28.12.2006 р. № 864

ЗАТВЕРДЖЕНО

Директор _____
(назва навчального закладу)

(підпис)

(прізвище, і., п\б)

ПЛАН
роботи соціального педагога
(соціального педагога по роботі з дітьми-інвалідами)

(назва навчального закладу)

(прізвище, ім'я, по-батькові)

на _____ місяць 200__ року

№ п/п	Функції по роботі з учнями (дітьми), педпрацівниками, батьками, органами держадміністрацій та місцевого самоврядування	Термін проведення	Де і з ким проводиться	Норми часу*
	1. Діагностичні			
	2. Прогностичні			
	3. Консультативні			
	4. Захисні			
	5. Профілактичні			
	6. Соціально-перетворювальні			
	7. Організаційні			

Примітки:

а) проставляються нормативи часу на види робіт, що виконуються соціальними педагогами (соціальними педагогами по роботі з дітьми-інвалідами) навчальних закладів, затверджені наказом Міністерства освіти України від 07.12.1996 р. № 339, із розрахунку 8-годинного робочого дня;

б) один примірник щомісяця подається в районний (міський) центр практичної психології і соціальної роботи або методисту РМК.

**Тимчасові нормативи часу на основні види роботи практичного психолога
(соціального педагога)***

№ п/п	Найменування видів робіт	Одиниця виміру обсягу роботи	Нормативи часу (год)
1	2	3	4
Організаційно-методична робота			
1.	Складання плану роботи: на місяць на рік	План --“-- --“--	2,5 6,0
2.	Складання звіту про виконану роботу: за місяць (чверть) за півріччя (рік)	Звіт --“-- --“--	4,0 8,0
3.	Підготовка до проведення тренінгів, ділових ігор тощо з учнями (дітьми), батьками, педпрацівниками	Один захід	7,0
4.	Підготовка до педагогічних консилиумів	Один захід	5,0
5.	Підготовка до виступів на батьківських зборах, педагогічних нарадах, семінарах для педагогів	Один захід	3,0
6.	Підготовка до проведення виховних годин з учнями (дітьми), навчальних занять (курси за вибором, факультативи, гуртки)	Один захід	3,0
7.	Робота в бібліотеці, самопідготовка	Місяць	8,0
8.	Консультації в навчально-методичних та наукових центрах (зкладах)	Один захід	5,0
9.	Участь в навчально-методичних семінарах (нарадах) психологів (соціальних педагогів)	Місяць	8,0
Психодіагностична робота			
10.	Індивідуальна психодіагностика (обстеження, обробка результатів, оформлення висновків і рекомендацій)	Один учень (дитина), педпрацівник, батько	6,0
11.	Групова психодіагностика, соціально-психологічні дослідження (обстеження, обробка результатів, оформлення висновків і рекомендацій)	Один клас (група дітей), група педпрацівників, батьків	16,5
Консультаційна робота			
12.	Індивідуальне консультування: а) учнів (дітей) у т.ч.: дошкільного віку початкових класів середніх класів старших класів б) педпрацівників в) батьків	Одна бесіда --“-- --“-- --“-- --“-- --“-- --“--	 1,0 1,0 1,5 2,0 1,5 2,0
13.	Профконсультації з учнями	Один учень	

	(включаючи бесіди з батьками, педагогами) без проведення психодіагностичної роботи, у т.ч.:		
	- середніх класів	--“--	3,0
	- старших класів	--“--	5,0
	Корекційно-відновлювальна та розвивальна робота		
14.	Корекційно-відновлювальна та розвивальна робота з учнями (дітьми) у т.ч.:	Один учень (дитина)	30,0
	а) індивідуальна	Один клас	40,0
	б) групова	(група)	
15.	Проведення ділових ігор, тренінгів для педпрацівників, батьків	Одна група	40,0
	Психологічна просвіта		
16.	Виступи перед учнями (дітьми), педпрацівниками, батьками, в установах та організаціях тощо	Один виступ	Фактично використаний час
	Навчальна діяльність		
17.	Викладання навчального матеріалу за програмами курсів за вибором, факультативів, гуртків	Одне заняття	1,0
	Зв'язки з громадськістю		
18.	Відвідування учнів (дітей) вдома, бесіди з батьками	Один захід	2,0
19.	Відвідування батьків за місцем роботи	Один захід	3,0
20.	Вирішення питань з місцевими органами виконавчої влади та громадського самоврядування	Один захід	2,5

* Примітки:

Приводяться упорядковані під звітність практичного психолога нормативи, розроблені Національним центром продуктивності Міністерства праці України та затверджені наказом Міністерства освіти України від 07.12.95 р. № 339.

Додаток 7
до наказу Міністерства
освіти і науки України від
28.12.2006 р. № 864

ЖУРНАЛ
реєстрації звернень учнів, батьків, вчителів

(назва навчального закладу)

№ п/п	Дата проведення	Проблема звернення	Короткий запис змісту консультації

Примітка: конфіденційна інформація про клієнта надається лише з дозволу директора навчального закладу, керівника районного (міського) центру практичної психології і соціальної роботи або методиста РМК.

Додаток 8
до наказу Міністерства
освіти і науки України від
28.12.2006 р. № 864

ЗАТВЕРДЖЕНО

Директор _____
(назва навчального закладу)

(підпис) (прізвище, ім'я, по-батькові)

ГРАФІК РОБОТИ

соціального педагога _____
(назва навчального закладу)

(прізвище, ім'я, по-батькові)

Дні тижня	Інтервали робочого часу	
	з _____ год.	по _____ год.
Понеділок		
Вівторок		
Середа		
Четвер		
П'ятниця		

Додаток 9
до наказу Міністерства
освіти і науки України від
28.12.2006 р. № 864

ЖУРНАЛ
щоденного обліку роботи
соціального педагога
(соціального педагога по роботі з дітьми-інвалідами)

_____ (назва навчального закладу)

Дата	К-сть год.	Вид роботи	Короткий зміст роботи	З ким проводилась	К-сть осіб

Додаток 10
до наказу Міністерства
освіти і науки України від
28.12.2006 р. № 864

СОЦІАЛЬНИЙ ПАСПОРТ

_____ класу _____

(назва навчального закладу)

1-й сем., 2-й сем. (підкреслити)

20__ - 20__ навчального року

Класний керівник _____

№ з/п	ППП дитини	Дата народження	Домашня адреса,тел.	ППП батьків	Категорія (код)*	Дата відвідув.
1.						
2.						
...						

(Відвідує і заповнює класний керівник)

* *Коди складної життєвої ситуації* (відповідно до спільного наказу Міністерства освіти і науки України від 14.06. 2006 р. № 1983/388/452/221/556/596/106 „Про затвердження Порядку взаємодії суб’єктів соціальної роботи із сім’ями, які опинилися у складних життєвих обставинах”, зареєстровано в Мінюсті України 12 липня 2006 р. за № 824/12698):

- 01 – інвалідність батьків або дітей;
- 02 – вимушена міграція;
- 03 – наркотична або алкогольна залежність одного з членів сім’ї;
- 04 – перебування одного з членів сім’ї у місцях позбавлення волі;
- 05 – важковиховуваність дитини, девіантність;
- 06 – насильство в сім’ї;
- 07 – безпритульність;
- 08 – сирітство;
- 09 – складні стосунки в сім’ї, психологічний розлад;
- 10 – відсутність житла або роботи;
- 11 – бездоглядність;
- 12 – виникнення ризику для здоров’я та життя (зокрема, проживання на екологічно забруднених територіях, в районі епідемії, антисанітарних умовах тощо);
- 13 – інше (дописати)

I. Гендерна характеристика класу:

1.1 кількість хлопців - _____

1.2 кількість дівчат – _____

II. Стан здоров'я учнів:

№ з/п	ППП дитини	Здоров (а)	Тимчас. розлади здоров'я	Хронічні соматич. хвороби	Психо-соматич. захвор.	Інвалі д	Прим.
1.							
2.							
3.							
...							

*(Заповнює медпрацівник)***III. Види позанавчальної діяльності учнів:**

№ з/п	ППП дитини	Музична школа	Спорт. секція	Гурток, клуб ін.	Інше	Не відв. ПНЗ	Прим.
1.							
2.							
3.							
...							

*(Заповнює класний керівник)***IV. Соціальна поведінка учнів:**

№ з/п	ППП дитини	Скоїв(ла) правопор.	Стоїть на обліку кр. міліції	Адиктивна поведінка	Системат. порушує дисципл.	Конфлікти з вчител., учнями
1.						
2.						
3.						
...						

*(Заповнює класний керівник)***V. Інформація про соціальне середовище розвитку учнів:**

№ з/п	ППП дитини	Повна сім'я	Неповна сім'я	Вихов. пр.батьк. (опікуни)	Мало-забезпеч. сім'я	Багато-дітна сім'я	Інше
1.							
2.							
3.							
...							

(Заповнює класний керівник)

На підставі соціальних паспортів класів соціальний педагог заповнює соціальний паспорт навчального закладу, журнал обліку сімей дітей, які опинилися у складних життєвих обставинах (див. спільний наказ Міністерства освіти і науки України від 14 червня 2006 р.), тощо.

ОБЛІКОВА КАРТКА

сім'ї дитини _____ ,
щодо якої здійснюється соціальний супровід

Тип сім'ї (поставити відповідну позначку)

☐ багатодітна	☐ неповна	☐ малозабезпечена
--------------------------------------	----------------------------------	--

Батько

(П.І.П., рік народження)

Мати

(П.І.П., рік народження)

Кількість членів сім'ї, у т.ч. до 18 років

Місце проживання сім'ї _____

(індекс, область, район, місто (село, селище), вулиця, будинок, квартира, телефон)

Підстава для організації соціального супроводу

(див. додаток 10 „Коди складної життєвої ситуації”)

Надана допомога _____

Суб'єкт(и) соціального супроводу _____

Терміни здійснення соціального супроводу _____

Причини зняття з соціального супроводу (поставити відповідну позначку):

Подолання сім'єю складної життєвої ситуації	Відмова сім'ї від допомоги, якщо це не загрожує іншим особам	Переїзд сім'ї (зміна місця проживання)	Рішення щодо неповнолітніх дітей	Інше (написати)
☐	☐	☐	☐	☐

Додаткова інформація _____

Соціальний педагог н/закладу _____

АКТ
обстеження матеріально-побутових умов проживання дитини

1. Прізвище, ім'я та по батькові заявника _____
2. Рік народження _____
3. Адреса _____
4. Вид та розмір пенсії (допомоги) _____
5. Працює, розмір зарплати (не працює) _____
6. Особи, які прописані і проживають разом із заявником (склад сім'ї, їх вік, статус, розміри їх пенсій та зарплат, майновий стан, джерела прибутку, наявність автотранспорту, пільг, субсидій, компенсацій тощо) :
 1. _____
 2. _____
 3. _____
7. Підсобне господарство, характеристика, розміри _____
8. Житлово-побутові умови проживання:
(стан житла, стан здоров'я, умови проживання, забезпечення паливом, невідкладні проблеми тощо)

9. Висновок в доцільності надання допомоги _____
10. Члени комісії:
 1. _____
(посада, прізвище, підпис)
 2. _____
 3. _____

М.п.

” ___ ” _____ 200__ р.

СУБ'ЄКТИ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В МІКРОРАЙОНІ НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

До суб'єктів соціально-педагогічної діяльності відносяться державні, громадські організації, фізичні особи, що здійснюють соціальну політику в Україні та надають соціально-педагогічні послуги різним категоріям учнівської молоді.

Суб'єкти соціально-педагогічної діяльності	Перелік суб'єктів соціально-педагогічної діяльності, з якими взаємодіє соціальний педагог в мікрорайоні навчального закладу
Державні організації	<p>Державні виконавчі органи та органи місцевого самоврядування:</p> <p>Структури Міністерства праці та соціальної політики: центри зайнятості, притулки для неповнолітніх, кризові центри.</p> <p>Структури Міністерства охорони здоров'я: лікарні та поліклініки, санаторно-курортні установи, санітарно-профілактичні установи, анонімні медичні кабінети.</p> <p>Структури Міністерства освіти і науки: відділи освіти, методичні кабінети, центри опіки та піклування (опікунські ради), центри практичної психології і соціальної роботи, навчальні заклади різних типів та форм власності, центри дитячої та юнацької творчості.</p> <p>Структури Міністерства сім'ї, дітей та молоді: відділи у справах сім'ї та молоді, центри соціальних служб для молоді, дружні клініки для молоді, реабілітаційні центри</p> <p>Структури Міністерства внутрішніх справ: виправно-трудові установи, приймальники-розподільники, служби у справах неповнолітніх, кримінальна міліція у справах неповнолітніх</p> <p>Структури Міністерства культури: бібліотеки, кінотеатри, будинки культури інше.</p> <p>Структури Державного комітету спорту і туризму: стадіони, басейни, спортзали, тіри, оздоровчі центри, спортивні секції, клуби інше</p>
Недержавні організації	Благодійні фонди, товариства, політичні партії та їх осередки, що працюють з молоддю та дітьми (СПОУ, Пласт, УНКМО інше), громадські об'єднання, приватні соціальні служби, відділення міжнародних організацій (ПРООН, ЮНІСЕФ, Товариство Червоного Хреста, тощо).
Фізичні особи	Соціальні працівники, соціальні педагоги, практичні психологи, реабілітологи, медичні працівники, вчителі, тренери, волонтери.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

м. Київ

від 11.06.2007 р.

№ 471

Про внесення змін до Інструкції про порядок обчислення заробітної плати працівників освіти

На виконання постанови Кабінету Міністрів України від 20 квітня 2007 року № 643 „Про затвердження розмірів підвищення посадових окладів (ставок заробітної плати) та додаткової оплати за окремі види педагогічної діяльності у співвідношенні до тарифної ставки” та з метою приведення у відповідність з цією постановою нормативно-правових актів з оплати праці

НАКАЗУЮ:

1. Унести у відповідні розділи Інструкції про порядок обчислення заробітної плати працівників освіти, затвердженої наказом Міністерства освіти України від 15.04.93 № 102 „Про затвердження Інструкції про порядок обчислення заробітної плати працівників освіти”, зареєстрованої Міністерством юстиції України 27.05.93 за № 56 (із змінами і доповненнями), такі зміни:

1.1. У примітці 2 до пункту 8 слова і цифри „до 0,25 мінімальної заробітної плати” замінити словами і цифрою „на 5 відсотків”;

примітку 3 до пункту 8 вилучити, а примітки 4, 5 уважати примітками 3, 4.

1.2. Назву пункту 9 викласти в такій редакції:

„9. Керівники шкіл, шкіл-дитячих садків, шкіл-інтернатів, дитячих будинків, дитячих будинків-інтернатів, приймальників-розподільників для неповнолітніх, шкіл та професійних училищ соціальної реабілітації, спеціальних шкіл, спеціальних шкіл-інтернатів, санаторних шкіл, санаторних шкіл-інтернатів, ліцеїв, гімназій, колегіумів, училищ фізичної культури”;

У примітці 1 до пункту 9 цифри і слова „0,14 мінімального розміру заробітної плати” замінити цифрою і словом „5 відсотків”.

1.3. Абзац перший примітки 1 до пункту 10 викласти в такій редакції:

„1. Посадовий оклад директора Київського палацу дітей та юнацтва підвищується на 10 відсотків, завідувачів відділів, лабораторій, кабінетів Київського палацу дітей та юнацтва - на 5 відсотків проти посадових окладів відповідних керівних працівників позашкільних навчальних закладів з кількістю учнів (вихованців) понад 600.”;

у примітці 2 до пункту 10 цифри і слова „0,41 мінімальної заробітної плати” замінити цифрою і словом „5 відсотків”, цифри „1500” замінити цифрами „600”;

у примітці 6 до пункту 10 цифри і слова „0,41 мінімальної заробітної плати” замінити цифрою і словами „5 відсотків посадового окладу”;

примітки 7, 8, 9 виключити, примітку 10 уважати приміткою 7;

доповнити пункт 10 приміткою 8 такого змісту :

„8. Керівникам гуртків, секцій, студій та інших форм гурткової роботи за керівництво зразковими колективами і народними учнівськими колективами, розроблення, апробацію та впровадження авторських програм, нових експериментальних або нетрадиційних методик та їх впровадження, неодноразову підготовку учасників і переможців конкурсів, оглядів, олімпіад, турнірів, змагань, виставок учнівської молоді на державному та обласному (міському міст Києва та Севастополя) рівнях, науково-дослідницьку та науково-експериментальну роботу з учнями, підготовку учнів до походів другої і вище категорії складності, за звання „Народний майстер” ставки заробітної плати підвищуються на 10 відсотків”.

1.4. Примітку 2) до пункту 11 викласти в такій редакції:

„2) Місячні посадові оклади завідувачів дошкільними навчальними закладами із середньомісячною кількістю дітей понад 60 за кожні наступні 60 дітей підвищуються на 3 відсотки.”;

у примітках 3), 6), 7) після слова „дошкільними” доповнити словом „навчальними” у відповідних відмінках;

у примітці 6) до пункту 11 цифри і слова „0,06 мінімальної заробітної плати” замінити цифрою і словами „3 відсотки посадового окладу”.

1.5. Назву пункту 12 викласти в такій редакції:

„12. Керівні працівники вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації, міжшкільних навчально-виробничих комбінатів, центрів, професійно-технічних навчальних закладів (професійно-технічних училищ, навчально-курсівих комбінатів, центрів та інших типів закладів, що надають робітничу професію), училищ фізичної культури”;

примітки 1), 3), 8) та 10) до пункту 12 виключити. Примітки 2), 4), 5), 6), 7), 9), 11), 12), 13) уважати відповідно примітками 1), 2), 3), 4), 5), 6), 7), 8), 9);

примітку 1) до пункту 12 викласти у такій редакції:

„1). За кожні 600 учнів понад 800 посадові оклади керівників підвищуються на 5 відсотків”;

у примітці 7) до пункту 12 цифри і слова „0,43 мінімальної заробітної плати” замінити на цифру і слово „5 відсотків”;

у примітці 8) до пункту 12 цифри і слова „0,50 мінімальної заробітної плати” замінити на цифру і слово „5 відсотків”.

1.6. Примітку 1) до пункту 13 викласти в такій редакції:

„1) Посадові оклади методистів закладів післядипломної освіти: інститутів (центрів) підвищення кваліфікації, перепідготовки, удосконалення учителів; центральних, обласних навчально-методичних (методичних) кабінетів (центрів) підвищуються на 15 відсотків ставки заробітної плати викладача вищої категорії”;

примітку 2) до пункту 13 викласти в такій редакції:

„2) Посадові оклади методистів районних і міських навчально-методичних (методичних) кабінетів (центрів) підвищуються на 10 відсотків ставки заробітної плати викладача вищої категорії”.

У примітці 3) до пункту 13 слова „учбово-методичних” замінити словами „навчально-методичних”.

1.7. У назві та в абзацах першому та четвертому пункту 16 слово “забезпечення” замінити словом “захисту”;

в абзаці четвертому пункту 16 цифри і слова „0,66 мінімального розміру заробітної плати” замінити цифрами і словом „15-20 відсотків”;

в абзаці п'ятому пункту 16 цифри і слова „0,66 мінімального розміру заробітної плати” замінити цифрами і словом „15-20 відсотків”;

в абзаці шостому пункту 16 слова та цифри „встановлюються на 0,25 мінімального розміру заробітної плати вище ставок заробітної плати, передбачених для вчителів відповідної категорії” замінити словами і цифрами „установлюються на 10 відсотків вище ставки заробітної плати викладача вищої категорії”.

1.8. У підпункті „г” пункту 24 цифри і слова „0,53 мінімальної заробітної плати” замінити цифрами і словами „15 відсотків”; слова „Військовий керівник-методист” виключити;

у підпункті „д” пункту 24 цифри і слова „0,33 мінімальної заробітної плати” замінити цифрами і словом „10 відсотків”; після слів „Вихователь-методист” додати слова „Педагог-організатор-методист”, „Старший вожатий-методист”, „Практичний психолог-методист”, „Керівник гуртка-методист”, „Старший вихователь”; слова „Старший піонервожатий-методист” та „Старший військовий керівник” виключити;

у підпункті „е” пункту 24 цифри і слова „0,63 мінімальної заробітної плати” замінити цифрами і словом „15 відсотків”;

у підпункті „є” пункту 24 цифри і слова „0,33 мінімальної заробітної плати” замінити цифрами і словом „10 відсотків”;

абзац другий після підпункту „і” викласти в такій редакції :

„На відміну від посади „Вихователь-методист”, вихователям, що працюють в групах, яким за результатами атестації присвоєно звання „Вихователь-методист”, ставки заробітної плати підвищуються на 10 відсотків”.

1.9. В абзаці першому підпункту „а” пункту 28 слова „шкіл, шкіл-інтернатів” замінити словами „спеціалізованих загальноосвітніх навчальних закладів”, цифри і слова „0,5 мінімальної заробітної плати” замінити цифрами і словом „10 відсотків”;

в абзаці другому підпункту „а” пункту 28 цифри і слова „0,33 мінімальної заробітної плати” замінити цифрою і словом „5 відсотків”;

підпункт „б” пункту 28 викласти в такій редакції :

„б) керівним та педагогічним працівникам гімназій, ліцеїв, колегіумів, коледжів, гімназій-інтернатів, ліцеїв-інтернатів, колегіумів-інтернатів, вищих професійно-технічних навчальних закладів, вищих художніх професійно-технічних навчальних закладів, професійно-художніх училищ, художніх професійно-технічних училищ на 10 відсотків”;

абзац перший підпункту „в” пункту 28 викласти в такій редакції:

„в) керівним працівникам, діяльність яких безпосередньо пов'язана з навчально-виховним процесом, педагогічним працівникам, помічникам вихователів шкіл-інтернатів і інтернатів загального типу, інтернатів-ліцеїв, інтернатів-гімназій, інтернатів-колегіумів, училищ фізичної культури - на 10 відсотків”;

в абзаці другому підпункту „в” пункту 28 слова „школах, школах-інтернатах, вищих навчальних закладах I-II рівнів акредитації та професійно-технічних навчальних закладах” та „класах” вилучити. Після слів „тривалого лікування” доповнити словами „у загальноосвітніх, професійно-технічних, вищих навчальних закладах I-II рівнів акредитації (класах, групах) для дітей та підлітків, які потребують особливих умов виховання або тривалого лікування”. Слова „для дітей із затримкою психічного розвитку” вилучити. Слова „школах-музикантських вихованців” вилучити. Цифри і слова „0,66 мінімальної заробітної плати” замінити цифрами і словом „20 відсотків”;

абзац третій підпункту „в” пункту 28 викласти в такій редакції:

„педагогічним працівникам та помічникам вихователів у дитячих будинках, дитячих будинках-інтернатах, школах-інтернатах для дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, будинках дитини (класах, групах) з контингентом дітей, які потребують корекції фізичного та/або розумового розвитку чи тривалого лікування; у протитуберкульозних установах, закладах, відділеннях для дітей хворих на активні форми туберкульозу - на 30 відсотків посадового окладу (ставки заробітної плати)”.

1.10. Пункт 29 викласти в такій редакції:

„29. Посадові оклади керівних працівників, діяльність яких безпосередньо пов'язана з навчально-виховним процесом, підвищуються:

у загальноосвітніх навчальних закладах для дітей і підлітків, які потребують тривалого лікування або особливих умов виховання, у приймальниках-розподільниках для неповнолітніх, у загальноосвітніх навчальних закладах при виховних колоніях та при виправних установах, спеціальних професійно-технічних навчальних закладах,

професійно-технічних навчальних закладах при виховних та виправних установах, у дитячих будинках, дитячих будинках-інтернатах, школах-інтернатах для дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, у дошкільних навчальних закладах для дітей, які потребують корекції фізичного та/або розумового розвитку чи тривалого лікування, - на 20 відсотків;

у дитячих будинках, дитячих будинках-інтернатах, школах-інтернатах для дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, з контингентом дітей, які потребують корекції фізичного та/або розумового розвитку чи тривалого лікування, - на 30 відсотків;

Керівним працівникам, діяльність яких безпосередньо пов'язана з навчально-виховним процесом, педагогічним працівникам та помічникам вихователів загальноосвітніх, вищих I-II рівнів акредитації, професійно-технічних навчальних закладів (або за наявності в них груп) для дітей, які потребують корекції фізичного та/або розумового розвитку, посадові оклади (ставки заробітної плати) підвищуються на 25 відсотків”.

1.11. В абзаці другому пункту 34 вилучити слова, знаки та цифри „з числа навчально-допоміжного та обслуговуючого персоналу” та „, а педагогічним працівникам за цих умов підвищення ставок провадиться в розмірі 1,0 мінімальної заробітної плати”.

1.12. Перше речення пункту 35 викласти в такій редакції :

„35. Керівникам шкіл та їх заступникам з навчальної роботи, в обов'язки яких входить керівництво групами продовженого дня (за наявності в закладі не менше двох таких груп), посадовий оклад підвищується на 5 відсотків”.

1.13. В абзаці другому пункту 41 цифри і слова „0,1 мінімальної заробітної плати за кожний працюючий комп'ютер” замінити цифрами і словами „5-10 відсотків посадового окладу (ставки заробітної плати). Конкретний розмір доплати встановлюється керівником закладу за погодженням з профспілковим комітетом”;

доповнити пункт 41 абзацами четвертим і п'ятим такого змісту:

„Учителям та викладачам допризовної підготовки за завідування кімнатою зберігання зброї, стрілецьким тиром провадиться додаткова оплата в розмірі 10 відсотків від ставки заробітної плати.

Учителям та викладачам загальноосвітніх, професійно-технічних навчальних закладів, вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації за завідування спортивними залами провадиться додаткова оплата в розмірі 10 відсотків ставки заробітної плати.”

1.14. В абзаці першому пункту 42 слова і цифри „від 0,33 до 0,43 мінімальної заробітної плати” замінити цифрами і словами „10-15 відсотків посадового окладу (ставки заробітної плати) за погодженням з профспілковим комітетом”.

1.15. Пункт 45 викласти в такій редакції:

„45. Педагогічним працівникам за проведення позакласної роботи з фізичного виховання учнів у загальноосвітніх навчальних закладах усіх типів і найменувань (крім шкіл-інтернатів для дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування) здійснюється доплата у таких розмірах : при кількості класів (класів-комплектів) від 10 до 19 - 10 відсотків посадового окладу (ставки заробітної плати), від 20 до 29-20 відсотків посадового окладу (ставки заробітної плати), від 30 і більше - 30-40 відсотків посадового окладу (ставки заробітної плати).

Педагогічним працівникам за проведення позакласної роботи з фізичного виховання учнів у школах-інтернатах для дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, дитячих будинках для дітей шкільного віку та дитячих будинках інтернатного (змішаного) типу здійснюється доплата у розмірі 30 відсотків посадового окладу (ставки заробітної плати) незалежно від кількості класів (груп). Доплата може провадиться як одному, так і декільком працівникам”.

1.16. В абзаці другому пункту 46 цифри і слова „0,63 мінімальної заробітної плати” замінити цифрами і словами „25 відсотків посадового окладу (ставки заробітної плати)”.

1.17. В абзаці першому пункту 48 цифри і слова „0,66 мінімальної заробітної плати” замінити цифрами і словами „10 відсотків посадового окладу (ставки заробітної

плати)”.

1.18. Пункт 49 викласти в такій редакції :

„49. За завідування навчально-консультаційними пунктами заочних відділень шкіл, заочних і вечірніх (змінних) середніх загальноосвітніх шкіл з очно-заочними формами навчання, для сліпих та і слабозорих, глухих і слабочуючих педагогічним працівникам здійснюється додаткова оплата в розмірі 10 відсотків посадового окладу (ставки заробітної плати)”.

1.19. У пункті 50 цифри і слова „0,83 мінімальної заробітної плати” замінити цифрами і словами „15 відсотків посадового окладу”;

доповнити пункт 50 абзацами другим та третім такого змісту:

„Педагогічним працівникам позашкільних навчальних закладів провадиться додаткова оплата за завідування майстернями та паспортизованими музеями позашкільних навчальних закладів у розмірі 15-20 відсотків посадового окладу (ставки заробітної плати). Конкретний розмір доплати встановлюється керівником закладу за погодженням з профспілковим комітетом.

Педагогічним працівникам позашкільних навчальних закладів провадиться додаткова оплата за завідування навчальними кабінетами, лабораторіями, куточками живої природи, дендропарками, зимовим садом, навчально-дослідними ділянками, теплицями позашкільних навчальних закладів у розмірі 10-15 відсотків посадового окладу (ставки заробітної плати). Конкретний розмір доплати встановлюється керівником закладу за погодженням з профспілковим комітетом”.

1.20. В абзаці першому пункту 51 слова і цифри „при кількості учнів на відділенні: від 50 до 100 - у розмірі 0,43, а понад 100 - 0,53 мінімальної заробітної плати” виключити і замінити словами і цифрами „у розмірі 10 відсотків ставки заробітної плати”;

в абзаці другому пункту 51 цифри і слова „0,76 мінімальної заробітної плати” замінити цифрами і словами „15 відсотків ставки заробітної плати”.

1.21. У пункті 55 абзац перший викласти в такій редакції :

„55. Працівникам, які відповідають за ведення діловодства та бухгалтерського обліку у загальноосвітніх школах, уключаючи вечірні (змінні) загальноосвітні школи, школах-дитячих садках, на заочних відділеннях середніх загальноосвітніх шкіл, у інтернатах при загальноосвітніх школах, середніх музичних, художніх школах та училищах з підготовки працівників мистецтв, шкільних та міжшкільних навчально-виробничих майстернях, здійснюється додаткова оплата в розмірі 10 відсотків посадового окладу (ставки заробітної плати)”;

абзаци другий - п'ятий виключити. Абзаци шостий та сьомий вважати абзацами другим та третім;

в абзаці третьому пункту 55 слова і цифри „в таких розмірах: при площі сільськогосподарських угідь понад 15 га - 0,33 мінімальної заробітної плати, при наявності сільськогосподарських угідь, площа яких становить менше 15 га

- 0,2 мінімальної заробітної плати.” замінити словами та цифрами „у розмірі 10 відсотків посадового окладу”.

1.22. Абзац перший пункту 57 після слів „провадиться додаткова оплата” доповнити словами „ в розмірі 10 відсотків посадового окладу”;

абзаци другий і третій пункту 57 виключити.

1.23. У пункті 59 після слова „Лаборантам” слова „середніх загальноосвітніх шкіл” замінити словами „денних середніх загальноосвітніх навчальних закладів”, після слів „вечірніх (змінних)” слова „середніх загальноосвітніх шкіл” замінити словами „середніх загальноосвітніх навчальних закладів”, цифри і слова „0,2 мінімальної заробітної плати” замінити цифрою і словами „5 відсотків посадового окладу”.

1.24. У абзаці першому пункту 60 слова і цифри „0,33 мінімальної заробітної плати при загальній кількості учнів у вечірніх (змінних) групах 75-125 чоловік і в розмірі 0,5 мінімальної заробітної плати при загальній кількості учнів у цих групах більше 125 чоловік” замінити на цифри і слова „15 відсотків посадового окладу”.

1.25. У пункті 61 слова і цифри „не менше 0,66 мінімальної заробітної плати” замінити цифрами і словами „10 відсотків посадового окладу”.

1.26. В абзаці третьому пункту 83 цифри і слова „0,33-0,43 мінімальної заробітної плати (як за завідування навчальною лабораторією)” замінити цифрами і словами „15 відсотків посадового окладу”;

в абзаці шостому пункту 83 цифри і слова „0,33-0,43 мінімальної заробітної плати (як за керівництво методичною комісією)” замінити цифрами і словами „15 відсотків посадового окладу”.

2. Установити, що розміри підвищень (знижень) посадових окладів (ставок заробітної плати) та додаткової оплати за окремі види педагогічної діяльності, які були розраховані на основі мінімальної заробітної плати і не переведені у відсотки до тарифної ставки, здійснюються у розмірах, що були зафіксовані у 1996 році.

3. Установити, що працівникам установ і закладів освіти, яким передбачено підвищення посадових окладів (ставок заробітної плати) на кількох підставах, абсолютний розмір кожного підвищення визначається виходячи з розміру посадового окладу (ставки заробітної плати) без урахування іншого підвищення.

4. Керівникам навчальних закладів і установ з 1 травня 2007 року в межах затвердженого фонду заробітної плати запровадити визначені цим наказом розміри підвищень посадових окладів (ставок заробітної плати) та додаткової оплати за окремі види педагогічної діяльності для працівників установ і закладів освіти в обсязі 50 відсотків установленого розміру. Конкретний розмір виплат установлюється керівником установи або закладу освіти за погодженням з профспілковим комітетом.

Застосування цих виплат у повному обсязі запровадити з 1 січня 2008 року.

5. Контроль за виконанням наказу покласти на заступника Міністра Огонь Ц.Г.

Міністр

С.М. Ніколаєнко

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

05.02.2009 р.

№ 69

Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 26 лютого 2009 р. за № 179/16195

Про внесення змін до наказу Міністерства освіти і науки України від 05.12.2008 р. № 1105

На виконання статті 45 Закону України "Про загальну середню освіту" ([651-14](#)), Закону України "Про реабілітацію інвалідів в Україні" ([2961-15](#)) та з метою упорядкування штатів спеціальних загальноосвітніх шкіл (шкіл-інтернатів) для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку,

НАКАЗУЮ:

1. У Таблицю Типових штатних нормативів спеціальних загальноосвітніх шкіл (шкіл-інтернатів) для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку (далі – Типові штатні нормативи), затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 05.12.2008 № 1105 ([z1250-08](#)), зареєстрованих в Міністерстві юстиції України 29.12.2008 за № 1250/15941, після позиції "Педагог-організатор" доповнити графи та рядки такого змісту:

Практичний психолог	1	1	1	1	1	1	
Соціальний педагог	1	1	1	1	1	1	

2. Абзац 2 пункту 2 Типових штатних нормативів ([z1250-08](#)) доповнити реченнями такого змісту:

"Посада помічника вихователя вводиться з розрахунку 1,8 штатної одиниці на кожну дошкільну групу та додатково з режимом роботи з 19-ї години вечора до 8-ї години ранку - 2,3 штатної одиниці. Якщо дошкільні групи розміщені в суміжних спальних приміщеннях, посада помічника вихователя з режимом роботи з 19-ї години вечора до 8-ї години ранку вводиться з розрахунку 2,3 штатної одиниці на кожні 2 групи".

3. Контроль за виконанням наказу покласти на заступника Міністра П.Б. Полянського.

Міністр

І.О. Вакарчук

ПОГОДЖЕНО:

Міністерство праці та соціальної політики України
Міністр

Л.Л. Денісова

Міністерство фінансів України
Міністр

В.М. Матвійчук

ЦК Профспілки працівників освіти і науки
Голова ЦК профспілки

Л.С.Сачков

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

02.07.2009 р.

№ 616

Зареєстровано в Міністерстві юстиції України
23.07.2009 за № 687/16703

Про внесення змін до Положення про психологічну службу системи освіти України

Відповідно до статей 21, 22 Закону України “Про освіту” та з метою підвищення ефективності функціонування психологічної служби системи освіти України

НАКАЗУЮ:

1. Унести зміни до Положення про психологічну службу системи освіти України, затвердженого наказом Міністерства освіти України від 03.05.99 № 127, зареєстрованого в Мін’юсті 30.12.99 за № 922/4215, виклавши його у новій редакції, що додається.

2. Міністерству освіти і науки Автономної Республіки Крим, управлінням освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій вжити організаційних заходів щодо підвищення ефективності функціонування усіх ланок психологічної служби згідно з новою редакцією Положення про психологічну службу системи освіти України.

3. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника Міністра Полянського П.Б.

4. Наказ набирає чинності через 10 днів після його реєстрації в Міністерстві юстиції України.

Міністр	І.О. Вакарчук
Перший заступник Міністра	О.П. Гребельник
Заступник Міністра	П.М. Куліков
Заступник Міністра	П.Б. Полянський
Директор департаменту вищої освіти	Я.Я. Болюбаш
Директор департаменту професійно-технічної освіти	Т.М. Десятов
Директор департаменту загальної	

середньої та дошкільної освіти	О.В. Єресько
Директор адміністративно-господарського департаменту	В.А. Ханюк
Начальник юридичного відділу	Т.К. Васечко
Начальник відділу позашкільної освіти виховної роботи та захисту прав дитини	А.Д. Середницька
Директор Українського НМЦ практичної психології і соціальної роботи	В.Г. Панок

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства освіти України
03.05.1999 р. № 127
(у редакції наказу Міністерства
освіти і науки України
від 02.07.2009 № 616)

Зареєстровано в Міністерстві юстиції України
23.07.2009 за № 687/16703

Положення про психологічну службу системи освіти України

I. Загальні положення

1.1. Психологічна служба в системі освіти – це сукупність закладів, установ, підрозділів і посад, що складають єдину систему, основу якої становлять фахівці у сфері практичної психології і соціальної педагогіки: практичні психологи, соціальні педагоги, методисти, директори (завідувачі) навчально-методичних кабінетів (центрів) психологічної служби.

Основною метою діяльності психологічної служби є психологічне забезпечення та підвищення ефективності педагогічного процесу, захист психічного здоров'я і соціального благополуччя усіх його учасників: вихованців, учнів, студентів, педагогічних і науково-педагогічних працівників.

Соціально-педагогічний патронаж спрямований на надання соціально-педагогічної допомоги соціально незахищеним категоріям вихованців, учнів і студентів з метою подолання ними життєвих труднощів та підвищення їхнього соціального статусу.

1.2. Психологічна служба забезпечує своєчасне і систематичне вивчення психофізичного розвитку вихованців, учнів і студентів, мотивів їх поведінки і діяльності з урахуванням вікових, інтелектуальних, фізичних, статевих та інших індивідуальних особливостей, створення умов для саморозвитку та самовиховання, сприяє виконанню освітніх і виховних завдань навчальних закладів.

1.3. Психологічна служба у своїй діяльності керується Конституцією України, Законами України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Про професійно-технічну освіту», «Про вищу освіту», «Про позашкільну освіту», «Про дошкільну освіту», іншими нормативно-правовими актами та цим Положенням.

1.4. Діяльність психологічної служби в системі освіти України забезпечується практичними психологами, соціальними педагогами, методистами та директорами (завідувачами) навчально-методичних кабінетів (центрів). За своїм статусом працівники психологічної служби належать до педагогічних працівників і відповідно до чинного

законодавства користуються всіма правами і гарантіями, передбаченими для них.

1.5. Психологічна служба співпрацює з органами охорони здоров'я, праці та соціального захисту населення, сім'ї, молоді та спорту, внутрішніх справ, іншими органами виконавчої влади, а також громадськими організаціями.

1.6. Це Положення визначає основні завдання, зміст діяльності, структуру, управління і фінансування психологічної служби системи освіти України в цілому.

1.7. Посади практичних психологів і соціальних педагогів уводяться в штатні розписи навчальних закладів і установ освіти за умов наявності спеціалістів з фаховою освітою в межах коштів, передбачених єдиним кошторисом витрат відповідно до нормативів чисельності практичних психологів і соціальних педагогів, згідно з додатком.

II. Основні завдання психологічної служби

2.1. Основні завдання психологічної служби системи освіти України полягають у: сприянні повноцінному розвитку особистості вихованців, учнів, студентів на кожному віковому етапі, створенні умов для формування у них мотивації до самовиховання і саморозвитку;

забезпеченні індивідуального підходу до кожного учасника навчально-виховного процесу на основі його психолого-педагогічного вивчення;

профілактиці і корекції відхилень в інтелектуальному і психофізичному розвитку вихованців, учнів, студентів.

2.2. Основними видами діяльності психологічної служби є:

діагностика – психологічне обстеження вихованців, учнів, студентів, їхніх груп та колективів, моніторинг змісту і умов індивідуального розвитку вихованців, учнів, студентів, визначення причин, що ускладнюють їх розвиток та навчання;

корекція – здійснення психолого-медико-педагогічних заходів з метою усунення відхилень у психофізичному та інтелектуальному розвитку і поведінці, схильності до залежностей та правопорушень, подолання різних форм девіантної поведінки, формування соціально корисної життєвої перспективи;

реабілітація – надання психолого-педагогічної допомоги вихованцям, учням, студентам, які перебувають у кризовій ситуації (постраждали від соціальних, техногенних, природних катастроф, перенесли тяжкі хвороби, стреси, переселення, зазнали насильства тощо), з метою адаптації до умов навчання і життєдіяльності;

профілактика – своєчасне попередження відхилень у психофізичному розвитку та становленні особистості, міжособистісних стосунках, запобігання конфліктним ситуаціям у навчально-виховному процесі;

прогностика – розробка і застосування моделей поведінки групи та особистості у різних умовах, проектування змісту і напрямів індивідуального розвитку вихованців, учнів, студентів і складання на цій основі життєвих планів, визначення тенденцій розвитку груп та міжгрупових відносин.

2.3. Психологічна служба системи освіти України функціонує на трьох рівнях:

науковому, на якому вивчає закономірності психічного розвитку і формування особистості вихованця, учня, студента з метою розробки методів і методик професійного застосування психологічних знань;

прикладному, на якому здійснює соціально-психологічне забезпечення процесу навчання і виховання, включаючи розробку навчальних програм, підручників, професійну підготовку і підвищення кваліфікації фахівців;

практичному, на якому забезпечує безпосередню роботу практичних психологів, соціальних педагогів у навчальних закладах.

2.4. Діяльність психологічної служби включає такі основні напрями:

консультативно-методична допомога всім учасникам навчально-виховного процесу з питань навчання, виховання і розвитку вихованців, учнів, студентів, допомога органам державного управління у плануванні освітньої діяльності;

просвітницько-пропагандистська робота з підвищення психологічної культури в

навчальних закладах та у сім'ї;

превентивне виховання (через засоби масової інформації, під час навчальної діяльності в рамках навчальних програм або як окремого предмета), метою якого є формування у вихованців, учнів, студентів орієнтації на здоровий спосіб життя та захист психічного здоров'я; профілактика алкоголізму, наркоманії, ВІЛ-інфекції і злочинності.

III. Структура та управління психологічною службою

3.1. Психологічна служба в системі освіти України складається з таких основних ланок:

Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи;

Навчально-методичного кабінету (центру) в Автономній Республіці Крим, обласних, Київського і Севастопольського міських, районних (міських) навчально-методичних кабінетів (центрів) психологічної служби системи освіти або методистів районних (міських) методичних кабінетів управлінь (відділів) освіти з психологічної служби;

підрозділів психологічної служби у вищих навчальних закладах III-IV рівнів акредитації;

практичних психологів і соціальних педагогів навчальних закладів усіх типів.

3.2. Науково-методичне керівництво психологічною службою системи освіти здійснює Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи, який діє на підставі статуту.

3.3. Навчально-методичний кабінет (центр) в Автономній Республіці Крим, обласні, Київський і Севастопольський міські навчально-методичні кабінети (центри) психологічної служби системи освіти створюються місцевими органами виконавчої влади, підпорядковуються засновнику з усіх питань діяльності, а у частині науково-методичного забезпечення - Українському науково-методичному центру практичної психології і соціальної роботи.

Навчально-методичний кабінет (центр) в Автономній Республіці Крим, обласні, Київський і Севастопольський міські навчально-методичні кабінети (центри) психологічної служби системи освіти можуть створюватися як структурні підрозділи закладів післядипломної педагогічної освіти або при Міністерстві освіти і науки Автономної Республіки Крим, Головному управлінню освіти і науки Київської міської державної адміністрації, управліннях освіти і науки обласних та Севастопольської міських державних адміністрацій, або як юридичні особи.

Навчально-методичний кабінет (центр) в Автономній Республіці Крим, обласні, Київський і Севастопольський міські навчально-методичні кабінети (центри) психологічної служби системи освіти створюються, реорганізуються або ліквідуються за погодженням з Українським науково-методичним центром практичної психології і соціальної роботи.

3.4. Районні (міські) навчально-методичні кабінети (центри) психологічної служби системи освіти створюються місцевими органами виконавчої влади або органами місцевого самоврядування.

Районні (міські) навчально-методичні кабінети (центри) психологічної служби системи освіти можуть функціонувати як структурні підрозділи районних (міських) методичних кабінетів (центрів) або як юридичні особи.

За неможливості створення районного (міського) навчально-методичного кабінету (центру) психологічної служби системи освіти до штатного розпису районного (міського) методичного кабінету (центру) вводиться посада методиста з психологічної служби.

Районний (міський) навчально-методичний кабінет (центр) психологічної служби системи освіти підпорядковується засновнику з усіх питань діяльності, а в частині науково-методичного забезпечення діяльності психологічної служби - навчально-методичному кабінету (центру) в Автономній Республіці Крим, обласним, Київському і

Севастопольському міському навчально-методичним кабінетам (центрам) психологічної служби системи освіти.

3.5. Атестація працівників психологічної служби – практичних психологів, соціальних педагогів, методистів з психологічної служби, директорів (завідувачів) навчально-методичних кабінетів (центрів) психологічної служби системи освіти здійснюється відповідно до чинного законодавства.

3.6. Структура та штатний розпис навчально-методичного кабінету (центру) в Автономній Республіці Крим, обласних, Київського і Севастопольського міських, районних (міських) навчально-методичних кабінетів (центрів) психологічної служби системи освіти визначаються місцевими органами виконавчої влади або органами місцевого самоврядування відповідно до встановлених нормативів.

3.7. Навчально-методичний кабінет (центр) в Автономній Республіці Крим, обласні, Київський і Севастопольський міські, районні (міські) навчально-методичні кабінети (центри) психологічної служби системи освіти здійснюють свою діяльність відповідно до статуту (якщо вони є юридичними особами) або положення (якщо вони є структурними підрозділами).

3.8. Призначення на посаду та звільнення з посади директора (завідувача) навчально-методичного кабінету (центру) в Автономній Республіці Крим, обласних, Київського і Севастопольського міських навчально-методичних кабінетів (центрів) психологічної служби системи освіти здійснюються засновником за погодженням з Українським науково-методичним центром практичної психології і соціальної роботи.

Призначення на посаду та звільнення з посади директора (завідувача) районного (міського) навчально-методичного кабінету (центру) психологічної служби системи освіти, методиста з психологічної служби районного (міського) методичного кабінету здійснюються засновником за погодженням з навчально-методичним кабінетом (центром) в Автономній Республіці Крим, обласним, Київським, Севастопольським міським навчально-методичним кабінетом (центром) психологічної служби системи освіти.

Призначення на посаду та звільнення з посади практичного психолога і соціального педагога закладу освіти здійснюються за погодженням з районним (міським) навчально-методичним кабінетом (центром) психологічної служби системи освіти або з методистом з психологічної служби районного (міського) методичного кабінету.

3.9. Структура та штатний розпис психологічної служби вищого навчального закладу III-IV рівнів акредитації визначаються вищим навчальним закладом та фінансуються за рахунок власних коштів цього навчального закладу.

Психологічна служба вищого навчального закладу III-IV рівнів акредитації підпорядковується керівнику або одному з його заступників, а у частині науково-методичного забезпечення - Українському науково-методичному центру практичної психології і соціальної роботи.

IV. Зміст діяльності психологічної служби

4.1. Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи є головною організацією психологічної служби системи освіти України, який здійснює організаційні, координаційні та науково-методичні функції у галузі практичної психології і соціальної педагогіки.

До повноважень Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи належать:

науково-методичне забезпечення психологічної служби системи освіти України;
здійснення психометричного нагляду, забезпечення діяльності психометричної комісії, організація соціально-психологічної експертизи методів, методик, новацій у галузі освіти;

розробка методичних вимог до змісту діяльності психологічної служби, координація науково-прикладних досліджень та методичних розробок;

координація та науково-методичне керівництво діяльністю навчально-методичного

кабінету (центру) в Автономній Республіці Крим, обласних, Київського і Севастопольського міських, районних (міських) навчально-методичних кабінетів (центрів) психологічної служби системи освіти або методистів районних (міських) методичних кабінетів управлінь (відділів) освіти з психологічної служби.

4.2. Навчально-методичні кабінети (центри), методисти є основними організаційно-методичними ланками психологічної служби системи освіти, які здійснюють організаційні, координувальні та навчально-методичні функції у галузі практичної психології і соціальної педагогіки.

Навчально-методичний кабінет (центр) в Автономній Республіці Крим, обласні, Київський і Севастопольський міські, районні (міські) навчально-методичні кабінети (центри) психологічної служби системи освіти, методисти районних (міських) методичних кабінетів управлінь (відділів) освіти з психологічної служби:

забезпечують діяльність психологічної служби освіти регіону;

надають методичну, інформаційну підтримку практичним психологам, соціальним педагогам;

беруть участь в організації підвищення кваліфікації спеціалістів психологічної служби, їх атестації та професійного зростання, кадровому забезпеченні психологічної служби;

організують діяльність методичних об'єднань практичних психологів і соціальних педагогів;

координують науково-дослідні, практичні дослідження за пріоритетними напрямками діяльності психологічної служби;

беруть участь в оцінці, прогнозуванні та формуванні освітньої політики в регіоні;

впроваджують досягнення психологічної науки та передового досвіду.

Навчально-методичні кабінети (центри) психологічної служби системи освіти, методисти організують діяльність “Телефонів довіри”, кабінетів корекції кризових станів, психологічних (сімейних) консультацій, профільних консультаційних пунктів, реабілітаційних центрів залежно від соціально-психологічних потреб регіону.

4.3. Практичний психолог навчального закладу:

бере участь у здійсненні освітньої, виховної роботи, спрямованої на забезпечення всебічного індивідуального розвитку вихованців, учнів, студентів, збереження їх повноцінного психічного здоров'я;

проводить психолого-педагогічну діагностику готовності вихованця, учня, студента до навчання та сприяє їх адаптації до нових умов навчально-виховного процесу, допомагає у виборі навчального закладу згідно з рівнем психічного розвитку;

розробляє та впроваджує розвивальні, корекційні програми навчально-виховної діяльності з урахуванням індивідуальних, гендерних, вікових особливостей вихованців, учнів, студентів;

сприяє вибору учнями і студентами професій з урахуванням їх ціннісних орієнтацій, здібностей, життєвих планів і можливостей, готує учнів до свідомого життя; здійснює превентивне виховання, профілактику злочинності, алкоголізму і наркоманії, інших залежностей і шкідливих звичок серед підлітків;

проводить психологічну діагностику і психолого-педагогічну корекцію девіантної поведінки вихованців, учнів, студентів;

формує психологічну культуру вихованців, учнів, студентів, педагогів, батьків або осіб, які їх замінюють, консультує з питань психології, її практичного використання в організації навчально-виховного процесу.

4.4. Соціальний педагог навчального закладу:

вивчає та оцінює особливості діяльності і розвитку вихованців, учнів і студентів, мікроколективу (класу чи групи), шкільного, студентського колективу в цілому, молодіжних та дитячих громадських організацій; досліджує спрямованість впливу мікросередовища, особливостей сім'ї та сімейного виховання, позитивного виховного потенціалу соціального середовища та джерела негативного впливу на вихованців, учнів і

студентів;

прогнозує на основі спостережень та досліджень посилення негативних чи позитивних сторін соціальної ситуації, що впливає на розвиток особистості вихованця, учня, студента чи групи; прогнозує результати навчально-виховного процесу з урахуванням найважливіших факторів становлення особистості;

дає рекомендації вихованцям, учням, студентам, батькам або особам, які їх замінюють, вчителям, викладачам та іншим особам з питань соціальної педагогіки; надає необхідну консультативну соціально-педагогічну допомогу дитячим і молодіжним громадським організаціям, вихованцям, учням, студентам, які потребують піклування чи перебувають у складних життєвих обставинах;

сприяє захисту прав вихованців, учнів і студентів, представляє їхні інтереси у службі у справах дітей, у правоохоронних та судових органах;

бере участь у формуванні навичок дотримання норм та правил поведінки, ведення здорового способу життя, сприяє попередженню негативних явищ серед вихованців, учнів, студентів;

надає соціальні послуги, спрямовані на задоволення соціальних потреб вихованців, учнів і студентів; здійснює соціально-педагогічний супровід навчально-виховного процесу, соціально-педагогічний патронаж соціально незахищених категорій вихованців, учнів і студентів; сприяє соціальному і професійному визначенню особистості, дбає про професійне самовизначення та соціальну адаптацію молоді.

4.5. Працівник психологічної служби повинен:

керуватися етичним кодексом психолога;

дотримуватися педагогічної етики, поважати гідність вихованців, учнів, студентів, захищати їх від будь-яких форм фізичного або психічного насильства;

будувати свою діяльність на основі доброзичливості, довіри у тісному співробітництві з усіма учасниками педагогічного процесу;

пропагувати здоровий спосіб життя, підвищувати рівень психологічних знань педагогічних працівників і батьків або осіб, які їх замінюють;

зберігати професійну таємницю, не поширювати відомостей, отриманих в процесі діагностики або корекційної роботи, якщо це може завдати шкоди вихованцеві, учню, студенту чи їх оточенню;

постійно підвищувати свій професійний рівень;

знати програмно-методичні матеріали і документи щодо обсягу, рівня знань, розвитку вихованців, учнів, студентів, вимоги державних стандартів до забезпечення навчально-виховного процесу, основні напрями і перспективи розвитку освіти, психолого-педагогічної науки.

4.6. Тривалість робочого тижня практичного психолога та соціального педагога визначається чинним законодавством з урахуванням типу навчального закладу.

V. Фінансування діяльності психологічної служби

5.1. Фінансування діяльності психологічної служби системи освіти та оплата праці практичних психологів і соціальних педагогів, працівників кабінетів (центрів), методистів здійснюється згідно з чинним законодавством.

5.2. Фінансування діяльності психологічної служби вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації (у тому числі оплати праці її працівників) здійснюється за рахунок власних коштів вищого навчального закладу.

5.3. Працівникам психологічної служби системи освіти надаються окремі приміщення (кабінети) для проведення діагностичної, навчальної, тренінгової, консультативної, розвивальної і корекційної роботи.

Директор Українського науково-методичного
центру практичної психології і соціальної роботи

В.Г. Панок

Нормативи чисельності практичних психологів і соціальних педагогів

Нормативи чисельності практичних психологів дошкільних навчальних закладів

Місто		Село (селище)	
чисельність груп	максимальний норматив чисельності	чисельність груп	максимальний норматив чисельності
до 7	0,5	до 4	0,5
7 і більше	0,75	4 і більше	0,75
9 і більше	1,0	6 і більше	1,0

Посади практичних психологів дошкільних навчальних закладів компенсуючого типу та комбінованого типу, у яких є 2 і більше груп компенсуючого типу, дошкільних навчальних закладів (дитячих будинків) інтернатного типу, дошкільних навчальних закладів (центрів розвитку дитини) вводяться з розрахунку не більше однієї ставки на навчальний заклад за рахунок коштів загального фонду відповідного бюджету (для державних і комунальних дошкільних навчальних закладів).

Нормативи чисельності практичних психологів загальноосвітніх навчальних закладів

Місто		Село (селище)	
чисельність учнів	максимальний норматив чисельності	чисельність учнів	максимальний норматив чисельності
до 499	0,5	до 99	0,25
500 і більше	0,75	100 і більше	0,5
700	1,0	200 і більше	0,75
		300	1,0

Посади практичних психологів спеціалізованих шкіл (шкіл-інтернатів), гімназій, ліцеїв, колегіумів, загальноосвітніх шкіл-інтернатів, спеціальних загальноосвітніх шкіл (шкіл-інтернатів), загальноосвітніх санаторних шкіл (шкіл-інтернатів), шкіл соціальної реабілітації, вечірніх (змінних) шкіл, міжшкільних навчально-виробничих комбінатів, позашкільних навчально-виховних закладів, професійно-технічних навчальних закладів, вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації вводяться з розрахунку не більше однієї ставки на навчальний заклад за рахунок коштів загального фонду відповідного бюджету (для державних і комунальних навчальних закладів).

Посади соціальних педагогів дошкільних навчальних закладів (дитячих будинків) інтернатного типу та центрів розвитку дитини вводяться з розрахунку не більше однієї ставки на навчальний заклад за рахунок коштів загального фонду відповідного бюджету (для державних і комунальних дошкільних навчальних закладів).

Нормативи чисельності соціальних педагогів загальноосвітніх навчальних закладів

Місто		Село (селище)	
чисельність учнів	максимальний норматив чисельності	чисельність учнів	максимальний норматив чисельності
до 499	0,5	До 99	0,25
500 і більше	0,75	100 і більше	0,5
700	1,0	200 і більше	0,75
		300	1,0

Посади соціальних педагогів загальноосвітніх шкіл-інтернатів, спеціальних загальноосвітніх шкіл (шкіл-інтернатів), у тому числі навчально-реабілітаційних центрів, загальноосвітніх санаторних шкіл (шкіл-інтернатів), шкіл соціальної реабілітації, вечірніх (змінних) шкіл, професійно-технічних навчальних закладів, вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації вводяться з розрахунку не більше однієї ставки на навчальний заклад за рахунок коштів загального фонду відповідних бюджетів (для державних і комунальних навчальних закладів).

У випадках, коли посади, перелічені в зазначених нормативах, не можуть забезпечити належне функціонування навчального закладу, за рахунок можливостей місцевого бюджету та інших джерел, передбачених чинним законодавством, можуть бути введені додаткові посади практичних психологів і соціальних педагогів.

Якщо посади практичних психологів та соціальних педагогів малокомплектних навчальних закладів передбачені у штатних розписах районних навчально-методичних кабінетів (центрів) психологічної служби системи освіти, а не в навчальних закладах, то їхня чисельність розраховується за формулою:

$$\frac{\text{Загальна чисельність учнів малокомплектних навчальних закладів}}{100 \text{ учнів}} = X,$$

де X – кількість ставок.

Директор департаменту

О.В. Єресько

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

м. Київ

30 грудня 2009 р.

№1248

Про покращання соціально-педагогічного і психологічного супроводу навчально-виховного процесу у вищих навчальних закладах III-IV рівнів акредитації

Відповідно до статей 21, 22 Закону України “Про освіту”, Положення про психологічну службу системи освіти України, затвердженого наказом МОН від 02.07.2009 № 616, зареєстрованим у Мін’юсті 23.07.2009 за № 687/16703), на виконання рішення Колегії Міністерства освіти і науки України від 24.04.2008 р., протокол № /7-3 та з метою підвищення ефективності функціонування психологічної служби системи освіти України

НАКАЗУЮ:

1. Ректорам вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації незалежно від форми власності і підпорядкування:

1.1. Вжити відповідних заходів для організації діяльності психологічної служби.

1.2. Переглянути та внести зміни до статутних документів психологічної служби, у тих закладах, де вона вже існує, відповідно до Положення про психологічну службу системи освіти України, затвердженого наказом МОН від 02.07.2009р. № 616, зареєстрованого у Мін’юсті 23.07.2009 за № 687/16703.

1.3. Щорічно, починаючи з 2010 року, до 10 червня надавати інформацію про діяльність психологічної служби вищого навчального закладу до Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи за встановленою формою (Додаток 1).

2. Українському науково-методичному центру практичної психології і соціальної роботи (В.Г. Панок):

2.1. Здійснювати щорічний моніторинг розвитку психологічної служби у вищих навчальних закладах III-IV рівнів акредитації на основі інформації, що надається вищими навчальними закладами, та у термін до 1 жовтня подавати узагальнену інформацію до департаменту вищої освіти міністерства.

2.2. Надавати практичну допомогу вищим навчальним закладам в організації діяльності психологічної служби.

2.3. Протягом 2009 – 2011 років провести навчальні семінари, консультації, тренінги для представників психологічних служб вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації.

3. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника Міністра Т.В. Фінікова.

Міністр

І.О. Вакарчук

Додаток 1
до наказу Міністерства освіти і
науки України
від "30" грудня 2009 р. № 1248

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор

(проректор) _____

(ПІП)

« ____ » _____ 20__ р.
М.П.

Інформація про діяльність психологічної служби

(повна назва ВНЗ)

за 20__ - 20__ навчальний рік

1. Відомості про ВНЗ

№	Найменування (запитання)	Відповідь
1.	Юридичний статус ВНЗ (державний – Д; приватний – П; комунальний - К)	
2.	Відомче підпорядкування (міністерство)	
3.	Тип ВНЗ (університет – У; академія – А; інститут – І; консерваторія – К; інше, допишіть)	
4.	Статус (національний – Н; державний – Д; класичний – К; гуманітарний – Г; технічний – Т; інші)	
5.	Кількість студентів очної форми навчання	
6.	Кількість інститутів, що входять до складу ВНЗ	
7.	Кількість факультетів	
8.	Кількість філій	
9.	Кількість студентів, що проживають у гуртожитках	
10.	Кількість науково-педагогічних та педагогічних працівників	

2. Відомості про психологічну службу ВНЗ

№	Запитання	Відповідь
1.	Статус психологічної служби у ВНЗ (відсутня - 0; лабораторія – Л; центр – Ц; навчально-методичний кабінет – К; посада – П у відділі ...;)	
2.	Установчі документи (статут – С; положення – П; наказ керівника – Н; немає ніяких - 0)	
3.	Джерела фінансування (кошти ВНЗ – ВК; інші джерела – вказати; відсутнє - 0)	
4.	Кількість штатних ставок працівників служби	
5.	Кількість працівників служби на безоплатній основі (волонтерів)	
6.	Працівники психологічної служби ВНЗ (назви посад)	

3. Діяльність психологічної служби (заповнюється за умови її наявності)

3.1. Практичні психологи _____ (кількість ставок):

№	Основні види роботи	За навчальний рік	
		годин	осіб
1.	Психологічна діагностика (за основними цільовими групами)		
1.1.	Студенти		
1.2.	Викладачі і науковці		
1.3.	Батьки		

1.4.	Інші (вказати)		
2.	Психологічна профілактика (студенти)		
3.	Психологічна просвіта		
3.1.	Студенти		
3.2.	Викладачі, куратори, вихователі		
3.3.	Інші (вказати)		
4.	Психологічна реабілітація (студенти)		
5.	Психологічна прогностика, розробка пропозицій		

3.2. Соціальні педагоги _____ (кількість ставок):

№	Основні види роботи	За навчальний рік	
		годин	осіб
1.	Діагностика, паспортизація (студенти)		
2.	Профілактика (студенти)		
3.	Допомога, патронаж (студенти)		
4.	Реабілітація (студенти)		
5.	Захист (студенти)		
6.	Консультації (студенти, викладачі, вихователі)		

3.3. Методична робота за навчальний рік:

№	Основні види роботи	Відповідь (кількість)	
		годин	осіб
1.	Виступи на засіданнях керівних органів ВНЗ з питань діяльності психологічної служби (ректорат, вчена рада)		
2.	Підготовка розпорядчих документів ВНЗ (проекти наказів, розпоряджень, інструкцій і т. ін)		
XX	XXX	годин	осіб
3.	Організація і проведення методичних нарад, навчальних семінарів всього		
3.1.	- для студентів		
3.2.	- для викладачів		
3.3.	- для кураторів студентських груп		
3.4.	- для вихователів		
3.4.	- для представників громадських організацій ВНЗ		

3.4. Кількість звернень до фахівців служби (протягом навчального року):

№	Ініціатори звернень (цільові групи)	Кількість
1.	Студенти	
1.1.	1 курс	
1.2.	2 курс	
1.3.	3 курс	
1.4.	4 курс	
1.5.	5 курс	
1.6.	6 курс (якщо є)	
2.	Викладачі	
3.	Куратори студентських груп	
4.	Вихователі	
5.	Адміністрація ВНЗ	
6.	Громадські організації ВНЗ	
7.	Сторонні організації (вказати)	

3.5. Тематика звернень до фахівців служби (протягом навчального року):

№	Тематика звернень (за цільовими групами)	Кількість звернень	
		До психологів	До соціальних педагогів
1.	Студенти		
1.1.	Організація власної навчальної діяльності		
1.2.	Змістовні аспекти навчальної діяльності		
1.3.	Адаптація до навчання і до нового колективу		
1.4.	Особливості міжособистісної комунікації з ровесниками		
1.5.	Особливості комунікації (конфлікти) з викладачами		
1.6.	Міжособистісні стосунки у студентському колективі		
1.7.	Особисті (інтимні взаємини)		
1.8.	Взаємини з батьками		
1.9.	Взаємини у власній сім'ї		
1.10.	Алкогольна залежність		
1.11.	Наркотична залежність		
1.12.	Інтернет-залежність		
1.13.	Ігрова залежність		
1.14.	Інше (допишіть)		
2.	Викладачі		
2.1.	Методичні проблеми і проблеми пед. майстерності		
2.2.	Конфлікти з окремими студентами або групами		
2.3.	Проблеми у взаєминах з колегами		
2.4.	Особисті проблеми		
2.5.	Інше (допишіть)		
3.	Куратори студентських груп		
3.1.	Методичні проблеми і проблеми пед. майстерності		
3.2.	Конфлікти з окремими студентами або групами		
3.3.	Проблеми у взаєминах з колегами		
3.4.	Особисті проблеми		
3.5.	Інше (допишіть)		
4.	Вихователі		
4.1.	Методичні проблеми і проблеми пед. майстерності		
4.2.	Конфлікти з окремими студентами або групами		
4.3.	Проблеми у взаєминах з колегами		
4.4.	Особисті проблеми		
4.5.	Інше (допишіть)		
5.	Адміністрація ВНЗ (допишіть)		
6.	Громадські організації ВНЗ (допишіть)		
7.	Сторонні організації (вказати)		

3.7. Соціально-психологічні дослідження (скрінінги, моніторинги):

№	Тема (мета) дослідження	Цільова група	Вибірка (кількість)	Представлення результатів
1.				
2.				

Керівник психологічної служби ВНЗ
або виконавець
(тел. факс, е-мейл, поштова адреса)

підпис (ПІП)

Важливо!

Інформацію надсилати за адресою: 03045 м. Київ - 45, Чапаєвське шосе, 98,
Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи.
Електронну копію – UCAP@ukr.net

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

(ВИТЯГ)

від 11 березня 2010 року

№ 202

Про затвердження Примірних типових штатних нормативів позашкільних навчальних закладів державної та комунальної форми власності системи Міністерства освіти і науки України

Відповідно до Закону України "Про позашкільну освіту" та з метою впорядкування штатів позашкільних навчальних закладів державної та комунальної форми власності системи Міністерства освіти і науки України

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити Примірні типові штатні нормативи позашкільних навчальних закладів державної та комунальної форми власності системи Міністерства освіти і науки України, що додаються.
2. Затвердити Перелік найбільших позашкільних навчальних закладів державної та комунальної форми власності системи Міністерства освіти і науки України, що додається.
3. Керівникам позашкільних навчальних закладів державної та комунальної форми власності системи Міністерства освіти і науки України привести штатні розписи закладу у відповідність з цим наказом. При цьому з метою раціонального використання коштів та на виконання постанови Кабінету Міністрів України від 22.10.2008 N 943 "Про економію бюджетних коштів, передбачених для утримання органів державної влади та інших державних органів" не допускати в 2010 році збільшення чисельності працівників у закладах, що склалась на 1 листопада 2008 року.
4. Цей наказ набирає чинності з дня його офіційного опублікування.
5. Контроль за виконанням наказу покласти на заступника Міністра П.Б. Полянського.

Міністр

І. О. Вакарчук

ПРИМІРНІ ТИПОВІ ШТАТНІ НОРМАТИВИ
позашкільних навчальних закладів державної та комунальної форми власності
системи Міністерства освіти і науки України

I. Загальні положення

1.1. Примірні типові штатні нормативи поширюються на позашкільні навчальні заклади державної та комунальної форми власності системи Міністерства освіти і науки України (далі - заклад) і використовуються при формуванні штатів позашкільних навчальних закладів, їх філій і структурних підрозділів (відділів, відділень, кабінетів, клубів, лабораторій, музеїв, студій, центрів, шкіл юних біологів, юних фізиків та ін., дитячо-юнацьких таборів, туристських баз тощо).

1.2. У разі виробничої необхідності керівникам закладів надається право змінювати штати окремих структурних підрозділів за рахунок посад інших структурних підрозділів в межах фонду оплати праці, доведеного лімітними довідками на відповідний період. Заміна посад працівників може здійснюватись лише в межах однієї категорії (педагогічного, господарсько-обслуговуючого персоналу тощо).

1.3. Якщо для організації та забезпечення навчально-виховного процесу виникає потреба у введенні посад, не передбачених Примірними типовими штатними нормативами, можуть вводитись додаткові штатні одиниці за окремим рішенням засновника.

Штатні розписи для найбільших позашкільних навчальних закладів і позашкільних навчальних закладів, для яких за змістом, обсягом та умовами роботи не можуть бути застосовані Примірні типові штатні нормативи (дитячий парк, дитячий стадіон, дитячо-юнацька картинна галерея, дитячо-юнацька студія, кімната школяра, школа мистецтв), штати розробляються та затверджуються засновником в індивідуальному порядку.

II. Адміністративно-господарський персонал закладів
(крім туристських баз та оздоровчих закладів для дітей та молоді)

№	Назва посад (професія)	Кількість штатних одиниць в закладах, що перебувають у власності		
		АР Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських держадміністрацій	Районів, міст обласного, республіканського АР Крим значення	Сіл, селищ, міст районного значення
2.17.	Практичний психолог	1	1	1

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

06.10.2010

№ 930

Зареєстровано в Міністерстві юстиції України
14 грудня 2010 р. за № 1255/18550

Про затвердження Типового положення про атестацію педагогічних працівників

{ Додатково див. Постанову Окружного адміністративного суду міста Києва N 2а-5467/11/2670 (в5467805-11) від 25.07.2011 }

{ Із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту N 1473 (з0014-12) від 20.12.2011 Наказом Міністерства освіти і науки N 1135 (з1417-13) від 08.08.2013 }

Відповідно до частини четвертої статті 54 Закону України "Про освіту" (1060-12), частини першої статті 32 Закону України "Про дошкільну освіту" (2628-14), частини першої статті 27 Закону України "Про загальну середню освіту" (651-14), статті 25 Закону України "Про позашкільну освіту" (1841-14), частини четвертої статті 45 Закону України "Про професійно-технічну освіту" (103/98-ВР), частини четвертої статті 48 Закону України "Про вищу освіту" (2984-14) та з метою стимулювання цілеспрямованого безперервного підвищення рівня професійної компетентності педагогічних працівників, росту їх професійної майстерності

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити Типове положення про атестацію педагогічних працівників, що додається.
2. Міністерству освіти і науки Автономної Республіки Крим, управлінням освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій забезпечити дотримання вимог цього Типового положення про атестацію педагогічних працівників.
3. Визнати такими, що втратили чинність, накази Міністерства освіти України від 20.08.93 N 310 (з0176-93) "Про затвердження Типового положення про атестацію педагогічних працівників України", зареєстрований у Міністерстві юстиції України 02.12.93 за N 176, та від 01.12.98 N 419 (з0792-98) "Про внесення змін і доповнень до Типового положення про атестацію педагогічних працівників України", зареєстрований у Міністерстві юстиції України 15.12.98 за N 792/3232.
4. Департаменту загальної середньої та дошкільної освіти (Єресько О.В.) забезпечити державну реєстрацію цього наказу в Міністерстві юстиції України в установленому законодавством порядку.

5. Опублікувати Типове положення про атестацію педагогічних працівників в Інформаційному збірнику Міністерства освіти і науки України та розмістити його на офіційному веб-сайті Міністерства.

6. Контроль за виконанням цього наказу покласти на першого заступника Міністра Жебровського Б.М.

7. Наказ набирає чинності з дня його офіційного опублікування.

Міністр

Д.В.Табачник

ПОГОДЖЕНО:

Заступник Міністра фінансів України

А.І.Мяковський

Міністр економіки України

В.П.Цушко

Міністр праці та соціальної політики України

В.Надрага

Міністр культури і туризму України

М.А.Кулиняк

Міністр охорони здоров'я України

З.М.Митник

Заступник Міністра України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи

В.Романченко

Міністр транспорту та зв'язку України

К.О.Єфименко

Міністр внутрішніх справ України

А.В.Могильов

Міністр оборони України

М.Б.Єжель

Т.в.о. Міністра регіонального розвитку та будівництва України

М.П.Сорока

Заступник Міністра України у справах сім'ї, молоді та спорту

А.В.Домашенко

Голова Державного комітету лісового господарства України

М.Х.Шершун

Голова Державного комітету статистики України

О.Г.Осауленко

Генеральний директор Федерації роботодавців України

Р.В.Іллічов

Віце-президент Співки орендарів і підприємців України

Б.В.Ільченко

В.о. президента Співки підприємців малих, середніх і приватизованих підприємств України

В.Биковець

В.о. президента Всеукраїнської асоціації роботодавців

В.Биковець

Зареєстровано в Міністерстві юстиції
України
14 грудня 2010 р. за № 1255/18550

ТИПОВЕ ПОЛОЖЕННЯ про атестацію педагогічних працівників

І. Загальні положення

1.1. Це Типове положення визначає порядок атестації керівників, їх заступників (далі - керівні кадри), інших педагогічних працівників дошкільних, загальноосвітніх, позашкільних, професійно-технічних, вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації незалежно від підпорядкування, типів і форм власності, навчально-методичних (науково-методичних) установ і закладів післядипломної освіти, спеціальних установ для дітей, а також педагогічних працівників закладів охорони здоров'я, культури, соціального захисту, інших закладів та установ у штаті яких є педагогічні працівники (далі - навчальні та інші заклади). { Пункт 1.1 розділу I із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту N 1473 (z0014-12) від 20.12.2011; Наказом Міністерства освіти і науки N 1135 (z1417-13) від 08.08.2013 }

1.2. Атестація педагогічних працівників - це система заходів, спрямована на всебічне комплексне оцінювання їх педагогічної діяльності, за якою визначаються відповідність педагогічного працівника займаній посаді, рівень його кваліфікації, присвоюється кваліфікаційна категорія, педагогічне звання.

1.3. Метою атестації є стимулювання цілеспрямованого безперервного підвищення рівня професійної компетентності педагогічних працівників, росту їх професійної майстерності, розвитку творчої ініціативи, підвищення престижу й авторитету, забезпечення ефективності навчально-виховного процесу.

1.4. Основними принципами атестації є відкритість та колегіальність, гуманне та доброзичливе ставлення до педагогічного працівника, повнота, об'єктивність та системність оцінювання його педагогічної діяльності.

1.5. Атестація педагогічних працівників навчальних та інших закладів є обов'язковою.

1.6. Призначенню на посади керівників загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладів має передувати їх атестація. { Розділ I доповнено новим пунктом 1.6 згідно з Наказом Міністерства освіти і науки N 1135 (z1417-13) від 08.08.2013 }

1.7. Атестація може бути черговою або позачерговою. Чергова атестація здійснюється один раз на п'ять років.

1.8. Умовою чергової атестації педагогічних працівників є обов'язкове проходження не рідше одного разу на п'ять років підвищення кваліфікації на засадах вільного вибору форм навчання, програм і навчальних закладів.

Ця вимога не розповсюджується на педагогічних працівників, які працюють перші п'ять років після закінчення вищого навчального закладу.

{ Абзац третій пункту 1.7 розділу I виключено на підставі Наказу Міністерства освіти і науки, молоді та спорту N 1473 (z0014-12) від 20.12.2011 }

1.9. Позачергова атестація проводиться за заявою працівника з метою підвищення кваліфікаційної категорії (тарифного розряду) або за поданням керівника, педагогічної ради навчального закладу чи відповідного органу управління освітою з метою присвоєння працівнику кваліфікаційної категорії, педагогічного звання та у разі зниження ним рівня професійної діяльності.

Позачергова атестація з метою підвищення кваліфікаційної категорії може проводитися не раніш як через два роки після присвоєння попередньої. { Абзац другий пункту розділу I із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту N 1473 (z0014-12) від 20.12.2011 }

Позачергова атестація керівних кадрів проводиться за поданням керівника відповідного органу управління освітою при неналежному виконанні посадових обов'язків. { Пункт 1.9 розділу I доповнено новим абзацом згідно з Наказом Міністерства освіти і науки N 1135 (z1417-13) від 08.08.2013 }

{ Пункт 1.9 розділу I із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки N 1135 (z1417-13) від 08.08.2013 }

1.10. Центральні органи виконавчої влади, у підпорядкуванні яких є навчальні та інші заклади, на підставі цього Типового положення за погодженням з центральним органом виконавчої влади у сфері освіти можуть розробляти свої положення про атестацію педагогічних працівників, в яких визначаються умови та порядок присвоєння кваліфікаційних категорій, педагогічних звань з урахуванням особливостей і специфіки їх роботи.

{ Пункт розділу I із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту N 1473 (z0014-12) від 20.12.2011 }

II. Порядок створення та повноваження атестаційних комісій

2.1. Для організації та проведення атестації педагогічних працівників у навчальних та інших закладах, органах управління освітою щороку до 20 вересня створюються атестаційні комісії I, II і III рівнів.

2.2. Атестаційні комісії I рівня створюються у дошкільних, загальноосвітніх, позашкільних, професійно-технічних, вищих навчальних закладах I-II рівнів акредитації незалежно від підпорядкування, типів і форм власності, навчально-методичних (науково-методичних) установах, закладах післядипломної педагогічної освіти, спеціальних установах для дітей, а також закладах охорони здоров'я, культури, соціального захисту та інших закладах і установах, у штаті яких є педагогічні працівники.

2.3. Атестаційні комісії II рівня створюються у відділах освіти районних, районних у містах Києві та Севастополі державних адміністрацій, інших підрозділах місцевих органів виконавчої влади та виконавчих органів рад, у підпорядкуванні яких перебувають навчальні та інші заклади.

2.4. Атестаційні комісії III рівня створюються в Міністерстві освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, органах управління освітою обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, інших відповідних структурних підрозділах місцевих органів виконавчої влади.

{ Пункт 2.4 розділу II із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки N 1135 (z1417-13) від 08.08.2013 }

2.5. Центральні органи виконавчої влади, яким підпорядковано навчальні та інші заклади, створюють атестаційні комісії у відповідних міністерствах, інших центральних органах виконавчої влади або делегують свої повноваження атестаційним комісіям III рівня.

{ Пункт 2.5 розділу II із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту N 1473 (z0014-12) від 20.12.2011 }

2.6. Атестаційні комісії усіх рівнів створюються у складі: голови, заступника голови, секретаря, членів атестаційної комісії. Головою атестаційної комісії є керівник (заступник керівника) навчального закладу або відповідного органу управління освітою. Про створення атестаційної комісії та затвердження її складу видається наказ.

Кількість членів атестаційної комісії не може бути меншою п'яти осіб. { Абзац другий пункту 2.6 розділу II із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту N 1473 (z0014-12) від 20.12.2011 }

2.7. Атестаційні комісії усіх рівнів формуються з педагогічних працівників

навчальних та інших закладів, працівників відповідних органів управління освітою, представників відповідних профспілкових органів, методичних та психологічних служб. До складу атестаційних комісій також можуть входити представники наукових та інших установ, організацій об'єднань громадян (за згодою).

{ Пункт 2.7 розділу II із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту N 1473 (з0014-12) від 20.12.2011 }

2.8. Атестаційні комісії усіх рівнів створюються на один рік до формування нового складу атестаційної комісії. Персональний склад атестаційних комісій протягом року може змінюватися.

2.9. Педагогічні працівники, які входять до складу атестаційної комісії, атестуються на загальних підставах та не беруть участі у голосуванні щодо себе

2.10. Якщо кількість педагогічних працівників навчального та іншого закладу становить менш як 15 осіб, їх атестація проводиться атестаційними комісіями I рівня, визначеними відповідним органом управління освітою, або атестаційними комісіями II рівня.

2.11. Атестація педагогічних працівників притулків для дітей, центрів соціально-психологічної реабілітації дітей, центрів медико-соціальної реабілітації дітей закладів охорони здоров'я, соціально-реабілітаційних центрів (дитячих містечок) здійснюється атестаційними комісіями II рівня за місцезнаходженням цих установ.

2.12. Атестаційні комісії I рівня мають право:

1) атестувати педагогічних працівників на відповідність займаній посаді;
2) присвоювати кваліфікаційні категорії "спеціаліст", "спеціаліст другої категорії", "спеціаліст першої категорії" (атестувати на відповідність раніше присвоєним кваліфікаційним категоріям);

3) порушувати клопотання перед атестаційними комісіями II, III рівнів (якщо навчальні та інші заклади перебувають в управлінні Міністерства освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, органів управління освітою обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, інших структурних підрозділів місцевих органів виконавчої влади), атестаційними комісіями центральних органів виконавчої влади, яким підпорядковані навчальні заклади, про присвоєння педагогічним працівникам кваліфікаційної категорії "спеціаліст вищої категорії" (про відповідність раніше присвоєній кваліфікаційній категорії "спеціаліст вищої категорії") та про присвоєння педагогічних звань (про відповідність раніше присвоєним педагогічним званням).

{ Підпункт 3 пункту 2.12 розділу II із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту N 1473 (з0014-12) від 20.12.2011; Наказом Міністерства освіти і науки N 1135 (з1417-13) від 08.08.2013 }

2.13. Атестаційні комісії II рівня мають право:

1) атестувати на відповідність займаній посаді керівних кадрів навчальних та інших закладів, методистів районних (міських) методичних кабінетів (центрів), працівників районних (міських) навчально-методичних кабінетів (центрів) психологічної служби системи освіти (далі - працівники районних (міських) кабінетів (центрів)), завідувачів та консультантів районних психолого-медико-педагогічних консультацій, педагогічних працівників навчальних закладів і установ, у яких не створено атестаційні комісії та осіб, які призначаються на посади керівників загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладів; *{ Підпункт 1 пункту 2.13 розділу II із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки N 1135 (з1417-13) від 08.08.2013 }*

2) присвоювати кваліфікаційні категорії "спеціаліст", "спеціаліст другої категорії", "спеціаліст першої категорії" (атестувати на відповідність раніше присвоєним цим кваліфікаційним категоріям) працівникам районних (міських) кабінетів (центрів);

3) присвоювати кваліфікаційні категорії, педагогічні звання (атестувати на відповідність раніше присвоєним цим кваліфікаційним категоріям) педагогічним працівникам навчальних закладів і установ у яких не створено атестаційні комісії;

4) присвоювати кваліфікаційну категорію "спеціаліст вищої категорії" (атестувати на відповідність раніше присвоєній кваліфікаційній категорії "спеціаліст вищої категорії"), присвоювати педагогічні звання за клопотанням атестаційних комісій I рівня;

5) порушувати клопотання перед атестаційними комісіями III рівня про присвоєння педагогічним працівникам районних (міських) кабінетів (центрів) кваліфікаційної категорії "спеціаліст вищої категорії" та педагогічного звання "практичний психолог-методист" (для практичних психологів цих кабінетів (центрів)) або про відповідність раніше присвоєній кваліфікаційній категорії, педагогічному званню;

розглядати апеляції на рішення атестаційних комісій I рівня. { Підпункт 5 пункту 2.13 розділу II із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту N 1473 (z0014-12) від 20.12.2011 }

2.14. Атестаційні комісії III рівня мають право:

1) атестувати на відповідність займаній посаді керівні кадри навчальних та інших закладів, що перебувають у сфері управління Міністерства освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, органів управління освітою обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, інших відповідних структурних підрозділів місцевих органів виконавчої влади, завідувачів та консультантів республіканської (Автономна Республіка Крим), обласних, Київської та Севастопольської міських психолого-медико-педагогічних консультацій; { Підпункт 1 пункту 2.14 розділу II в редакції Наказу Міністерства освіти і науки N 1135 (z1417-13) від 08.08.2013 }

2) атестувати осіб, які призначаються на посади керівників загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладів, що перебувають у сфері управління Міністерства освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, органів управління освітою обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, інших відповідних структурних підрозділів місцевих органів виконавчої влади; { Пункт 2.14 розділу II доповнено новим підпунктом 2 згідно з Наказом Міністерства освіти і науки N 1135 (z1417-13) від 08.08.2013 }

3) атестувати на відповідність займаній посаді педагогічних працівників навчально-методичних (науково-методичних) центрів (кабінетів) психологічної служби системи освіти, професійно-технічної освіти, навчальних закладів культури і мистецтв Автономної Республіки Крим та відповідних обласних, Київського та Севастопольського міських навчально-методичних (науково-методичних) центрів (кабінетів), присвоювати їм кваліфікаційні категорії (атестувати на відповідність раніше присвоєним цим кваліфікаційним категоріям), педагогічне звання "практичний психолог-методист" (атестувати на відповідність раніше присвоєному педагогічному званню "практичний психолог-методист"); { Підпункт пункту 2.14 розділу II із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту N 1473 (z0014-12) від 20.12.2011 }

4) присвоювати кваліфікаційну категорію "спеціаліст вищої категорії" педагогічним працівникам районних (міських) кабінетів (центрів) (атестувати на відповідність раніше присвоєній кваліфікаційній категорії "спеціаліст вищої категорії"), присвоювати практичним психологам педагогічне звання "практичний психолог-методист" (атестувати на відповідність раніше присвоєному педагогічному званню "практичний психолог-методист") за поданням атестаційних комісій II рівня;

{ Підпункт пункту 2.14 розділу II із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту N 1473 (z0014-12) від 20.12.2011 }

5) присвоювати кваліфікаційну категорію "спеціаліст вищої категорії" (атестувати на відповідність раніше присвоєній кваліфікаційній категорії "спеціаліст вищої категорії"), присвоювати педагогічні звання (атестувати на відповідність раніше присвоєним педагогічним званням) педагогічним працівникам навчальних закладів, що перебувають у сфері управління Міністерства освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, органів управління освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, інших відповідних структурних підрозділів місцевих органів виконавчої влади за клопотанням атестаційних комісій цих

закладів; { Підпункт 5 пункту 2.14 розділу II із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту N 1473 (z0014-12) від 20.12.2011; Наказом Міністерства освіти і науки N 1135 (z1417-13) від 08.08.2013 }

б) розглядати апеляції на рішення атестаційних комісій I та II рівнів.

2.15. Для об'єктивного оцінювання професійної діяльності педагогічних працівників атестаційні комісії всіх рівнів можуть створювати експертні групи.

III. Організація та строки проведення атестації

3.1. Щороку до 10 жовтня керівники навчальних та інших закладів, працівники яких атестуються, подають до відповідних атестаційних комісій списки педагогічних працівників, які підлягають черговій атестації, із зазначенням строків проходження підвищення кваліфікації. У цей самий строк до атестаційних комісій подаються заяви педагогічних працівників про позачергову атестацію, про перенесення строку атестації, подання керівника або педагогічної ради закладу про присвоєння працівнику кваліфікаційної категорії, педагогічного звання та у разі зниження ним рівня професійної діяльності.

{ Абзац перший пункту 3.1 розділу III із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту N 1473 (z0014-12) від 20.12.2011 }

Працівники, включені до списків осіб, які підлягають черговій атестації, мають право подавати до атестаційної комісії заяви про присвоєння більш високої кваліфікаційної категорії (тарифного розряду).

{ Пункт 3.1 розділу III доповнено абзацом другим згідно з Наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту N 1473 (z0014-12) від 20.12.2011 }

Списки керівних кадрів навчальних та інших закладів, які атестуються, складають і подають до атестаційних комісій керівники відповідних органів управління освітою.

{ Пункт 3.1 розділу III доповнено абзацом згідно з Наказом Міністерства освіти і науки N 1135 (z1417-13) від 08.08.2013 }

3.2. До 20 жовтня атестаційна комісія затверджує списки педагогічних працівників, які атестуються, графік роботи атестаційної комісії, приймає рішення щодо перенесення строку чергової атестації.

Рішення про перенесення атестації може прийматися атестаційними комісіями і в інші строки.

{ Пункт 3.2 розділу III доповнено абзацом другим згідно з Наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту N 1473 (z0014-12) від 20.12.2011 }

Працівники, що атестуються, ознайомлюються з графіком проведення атестації під підпис.

3.3. Атестаційна комісія відповідно до затвердженого графіка роботи до 15 березня вивчає педагогічну діяльність осіб, які атестуються, шляхом відвідування уроків (навчальних занять), позаурочних (позанавчальних) заходів, вивчення рівня навчальних досягнень учнів, студентів, курсантів, слухачів, вихованців (далі - учні) з предмета (дисципліни), що викладає педагогічний працівник, ознайомлення з навчальною документацією щодо виконання педагогічним працівником своїх посадових обов'язків, його участі у роботі методичних об'єднань, фахових конкурсах та інших заходах, пов'язаних з організацією навчально-виховної роботи, тощо.

{ Пункт 3.3 розділу III в редакції Наказу Міністерства освіти і науки, молоді та спорту N 1473 (z0014-12) від 20.12.2011 }

3.4. У процесі вивчення професійної діяльності керівних кадрів навчальних та інших закладів атестаційна комісія з'ясовує:

виконання програми розвитку навчального закладу та результати інноваційної діяльності;

стан організації навчальної та виховної роботи, додержання вимог державних освітніх стандартів;

результати державної атестації навчального закладу;

результати перевірок, проведених Державною інспекцією навчальних закладів, місцевими органами управління освітою та іншими органами державного нагляду (контролю);

додержання вимог щодо забезпечення безпечних та нешкідливих умов навчання учнів;

підсумки моніторингу роботи з педагогічним колективом та іншими працівниками навчального закладу;

ефективність взаємодії з громадськими організаціями та органами шкільного самоврядування;

додержання педагогічної етики, моралі;

звіти керівника про свою роботу на загальних зборах (конференціях) колективу навчального закладу;

аналіз розгляду звернень громадян.

{ Розділ III доповнено новим пунктом 3.4 згідно з Наказом Міністерства освіти і науки N 1135 (з1417-13) від 08.08.2013 }

3.5. Керівник навчального та іншого закладу до 1 березня подає до атестаційної комісії характеристику діяльності педагогічного працівника у міжатестаційний період.

Характеристику на керівника навчального та іншого закладу подає до атестаційної комісії керівник відповідного органу управління освітою. Характеристика на керівника районного (міського) методичного кабінету (центру) подається до атестаційної комісії керівником відповідного органу управління освітою за погодженням із закладом післядипломної педагогічної освіти.

{ Пункт 3.5 розділу III доповнено новим абзацом другим згідно з Наказом Міністерства освіти і науки N 1135 (з1417-13) від 08.08.2013 }

Характеристика повинна містити оцінку виконання педагогічним працівником посадових обов'язків, відомості про його професійну підготовку, творчі та організаторські здібності, ініціативність, компетентність, організованість, морально-психологічні якості, дані про участь у роботі методичних об'єднань, інформацію про виконання рекомендацій, наданих попередньою атестаційною комісією, тощо.

Характеристика керівних кадрів додатково має містити відомості про ставлення до підлеглих, здатність організувати педагогічний колектив для досягнення певних завдань, вміння приймати відповідальні рішення.

{ Пункт 3.5 розділу III доповнено новим абзацом четвертим згідно з Наказом Міністерства освіти і науки N 1135 (з1417-13) від 08.08.2013 }

Педагогічний працівник не пізніше як за десять днів до проведення атестації ознайомлюється з характеристикою під підпис.

3.6. На особу, яка претендує на зайняття посади керівника загальноосвітнього та позашкільного навчального закладу, керівник відповідного органу управління освітою направляє до атестаційної комісії подання про атестацію цього працівника з метою призначення на посаду.

{ Розділ III доповнено новим пунктом 3.6 згідно з Наказом Міністерства освіти і науки N 1135 (з1417-13) від 08.08.2013 }

3.7. При атестації особи, яка претендує на зайняття посади керівника загальноосвітнього та позашкільного навчального закладу, атестаційною комісією враховуються рівень її професійної освіти, стаж роботи на педагогічних, науково-педагогічних та керівних посадах у сфері освіти, володіння інформаційно-комунікаційними технологіями, професійні знання та навички, набуті до призначення на посаду.

{ Розділ III доповнено новим пунктом 3.7 згідно з Наказом Міністерства освіти і науки N 1135 (з1417-13) від 08.08.2013 }

3.8. Атестація педагогічних працівників здійснюється атестаційними комісіями у такі строки: комісіями I рівня - до 1 квітня, II рівня - до 10 квітня, III рівня - до 25 квітня.

Засідання атестаційної комісії з метою атестації особи, яка претендує на зайняття

посади керівника загальноосвітнього та позашкільного навчального закладу, проводиться у разі необхідності.

{ Пункт 3.8 розділу III доповнено новим абзацом згідно з Наказом Міністерства освіти і науки N 1135 (з1417-13) від 08.08.2013 }

3.9. Під час атестації керівних кадрів навчальних та інших закладів атестаційна комісія з'ясовує якість виконання ними посадових обов'язків.

{ Розділ III доповнено новим пунктом 3.9 згідно з Наказом Міністерства освіти і науки N 1135 (з1417-13) від 08.08.2013 }

3.10. Засідання атестаційної комісії проводиться у присутності працівника, який атестується. Під час засідання атестаційної комісії педагогічний працівник має право давати усні та письмові пояснення, подавати додаткові матеріали щодо своєї професійної діяльності.

За рішенням атестаційної комісії атестація може бути проведена за відсутності працівника, якщо він не з'явився на засідання атестаційної комісії з об'єктивних причин (службове відрядження, територіальна віддаленість, тривала хвороба та інші причини, що перешкоджають присутності на засіданні) і дав на це письмову згоду, за винятком випадків атестації працівників, стосовно яких порушено питання про невідповідність займаній посаді.

{ Пункт розділу III доповнено абзацом другим згідно з Наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту N 1473 (з0014-12) від 20.12.2011 }

У разі неявки педагогічного працівника, який атестується, на засідання атестаційної комісії без поважних причин комісія після з'ясування причин неявки може провести атестацію за його відсутності.

{ Пункт розділу III доповнено абзацом третім згідно з Наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту N 1473 (з0014-12) від 20.12.2011 }

3.11. Засідання атестаційної комісії оформлюється протоколом, який підписується всіма присутніми на засіданні членами атестаційної комісії.

Члени атестаційної комісії можуть у письмовій формі викласти окрему думку щодо рішення атестаційної комісії, яка додається до протоколу.

{ Абзац другий пункту розділу III в редакції Наказу Міністерства освіти і науки, молоді та спорту N 1473 (з0014-12) від 20.12.2011 }

3.12. Засідання атестаційної комісії є правомочним, якщо на ньому присутні не менш як 2/3 її членів. Рішення атестаційної комісії приймаються простою більшістю голосів присутніх на засіданні членів атестаційної комісії. У разі однакової кількості голосів "за" і "проти" приймається рішення на користь працівника, який атестується.

{ Пункт розділу III із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту N 1473 (з0014-12) від 20.12.2011 }

3.13. За результатами атестації атестаційні комісії приймають такі рішення:

- 1) педагогічний працівник відповідає займаній посаді;
- 2) присвоїти педагогічному працівнику кваліфікаційну категорію ("спеціаліст", "спеціаліст другої категорії", "спеціаліст першої категорії", "спеціаліст вищої категорії");
- 3) педагогічний працівник відповідає (не відповідає) раніше присвоєній кваліфікаційній категорії ("спеціаліст", "спеціаліст другої категорії", "спеціаліст першої категорії", "спеціаліст вищої категорії");

{ Підпункт 3 пункту розділу III із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту N 1473 (з0014-12) від 20.12.2011 }

4) присвоїти педагогічному працівнику педагогічне звання ("викладач-методист", "учитель-методист", "вихователь-методист", "педагог-організатор-методист", "практичний психолог-методист", "керівник гуртка - методист", "старший викладач", "старший учитель", "старший вихователь", "майстер виробничого навчання I категорії", "майстер виробничого навчання II категорії");

5) порушити клопотання перед атестаційною комісією II, III рівнів або атестаційною комісією центрального органу виконавчої влади (залежно від

підпорядкування навчального та іншого закладу, в якому створено атестаційну комісію I рівня) про присвоєння педагогічному працівнику кваліфікаційної категорії "спеціаліст вищої категорії" та/або педагогічного звання або про відповідність працівника раніше присвоєній кваліфікаційній категорії "спеціаліст вищої категорії", та/або відповідність працівника раніше присвоєному педагогічному званню;

{ Підпункт 5 пункту розділу III із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту N 1473 (з0014-12) від 20.12.2011 }

б) педагогічний працівник відповідає (не відповідає) раніше присвоєному педагогічному званню;

{ Підпункт 6 пункту розділу III в редакції Наказу Міністерства освіти і науки, молоді та спорту N 1473 (з0014-12) від 20.12.2011 }

7) педагогічний працівник відповідає займаній посаді за умови виконання ним заходів, визначених атестаційною комісією;

8) педагогічний працівник не відповідає займаній посаді.

3.14. За результатами атестації керівних кадрів навчальних та інших закладів, а також осіб, які претендують на зайняття посади керівників загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладів, атестаційні комісії ухвалюють такі рішення:

керівник (заступник керівника) відповідає займаній посаді;

керівник (заступник керівника) відповідає займаній посаді за умови виконання ним заходів, визначених атестаційною комісією;

керівник (заступник керівника) не відповідає займаній посаді;

рекомендувати для призначення на посаду керівника;

рекомендувати для зарахування до кадрового резерву.

{ Розділ III доповнено новим пунктом 3.14 згідно з Наказом Міністерства освіти і науки N 1135 (з1417-13) від 08.08.2013 }

3.15. Рішення атестаційної комісії повідомляється педагогічному працівнику одразу після її засідання під підпис.

На кожного педагогічного працівника, який атестується, оформлюється атестаційний лист у двох примірниках за формою згідно з додатком, один з яких зберігається в особовій справі педагогічного працівника, а другий не пізніше трьох днів після атестації видається йому під підпис.

3.16. Педагогічний працівник визнається таким, що відповідає займаній посаді, якщо:

1) має освіту, що відповідає вимогам, визначеним нормативно-правовими актами у галузі освіти;

{ Підпункт 1 пункту розділу III із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту N 1473 (з0014-12) від 20.12.2011 }

2) виконує посадові обов'язки у повному обсязі;

3) пройшов підвищення кваліфікації.

3.17. У разі виявлення окремих недоліків у роботі педагогічного працівника, які не вплинули на якість навчально-виховного процесу, атестаційна комісія може прийняти рішення про відповідність працівника займаній посаді за умови виконання ним заходів, визначених атестаційною комісією.

3.18. Особи, прийняті на посади педагогічних працівників після закінчення вищих навчальних закладів, атестуються не раніш як після двох років роботи на займаній посаді.

3.19. На час перебування у відпустці у зв'язку з вагітністю та пологами, для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку (якщо дитина потребує домашнього догляду - до досягнення дитиною шестирічного віку) за педагогічними працівниками зберігаються кваліфікаційні категорії (тарифні розряди), педагогічні звання. Час перебування у таких відпустках не враховується при визначенні строку чергової атестації.

3.20. Атестація педагогічного працівника, який підлягає черговій атестації, може бути перенесена на один рік у випадку тривалої тимчасової непрацездатності або при переході працівника у рік проведення чергової атестації на роботу до іншого навчального

закладу та з інших поважних причин. За такими працівниками до наступної чергової атестації зберігаються встановлені попередньою атестацією кваліфікаційні категорії (тарифні розряди), педагогічні звання.

3.21. Чергова атестація педагогічних працівників, які поєднують роботу з навчанням у вищих навчальних закладах за напрямками (спеціальностями) педагогічного профілю, за їх згодою може бути відстрочена до закінчення навчання. Присвоєні їм попередньою атестацією кваліфікаційні категорії (тарифні розряди) та педагогічні звання зберігаються до чергової атестації.

3.22. За працівниками, які перервали роботу на педагогічній посаді (незалежно від тривалості перерви у роботі), зберігаються присвоєні за результатами останньої атестації кваліфікаційні категорії та педагогічні звання.

Атестація таких працівників здійснюється не пізніше ніж через два роки після прийняття їх на роботу.

{ Пункт розділу III в редакції Наказу Міністерства освіти і науки, молоді та спорту N 1473 (з0014-12) від 20.12.2011 }

3.23. Педагогічні працівники, які працюють у навчальних закладах за сумісництвом або на умовах строкового трудового договору, атестуються на загальних підставах.

При суміщенні працівниками педагогічних посад в одному навчальному закладі їх атестація здійснюється з кожної із займаних посад.

{ Пункт розділу III доповнено абзацом другим згідно з Наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту N 1473 (з0014-12) від 20.12.2011 }

Атестація педагогічних працівників, які за основним місцем роботи та у навчальних закладах, де вони працюють за сумісництвом, обіймають однакові посади, здійснюється за основним місцем роботи.

{ Пункт 3.23 розділу III доповнено новим абзацом згідно з Наказом Міністерства освіти і науки N 1135 (з1417-13) від 08.08.2013 }

3.24. Педагогічним працівникам іноземних держав, яких прийнято на роботу до навчальних та інших закладів, за наявності відповідних міжнародних договорів між Україною та іноземними державами, з яких вони прибули, атестаційні комісії приймають рішення про присвоєння кваліфікаційної категорії, яка відповідає категорії, встановленій їм за попереднім місцем роботи.

3.25. Вчителі та викладачі, які мають педагогічне навантаження з кількох предметів, атестуються з того предмета, який викладають за спеціальністю. У цьому випадку присвоєна кваліфікаційна категорія поширюється на все педагогічне навантаження. Необхідною умовою при цьому є підвищення кваліфікації з предметів інваріантної складової змісту загальної середньої освіти.

{ Пункт розділу III в редакції Наказу Міністерства освіти і науки, молоді та спорту N 1473 (з0014-12) від 20.12.2011 }

3.26. Особи з повною вищою педагогічною освітою або іншою повною вищою освітою, прийняті на посади педагогічних працівників за спеціальностями, фахівці з яких не готувалися вищими навчальними закладами або підготовлені у недостатній кількості, за умови проходження ними підвищення кваліфікації, атестуються як такі, що мають відповідну освіту.

3.27. За педагогічними працівниками, які переходять на роботу з одного навчального закладу до іншого, а також на інші педагогічні посади у цьому самому закладі, зберігаються присвоєні кваліфікаційні категорії (тарифні розряди) та педагогічні звання до наступної атестації.

За педагогічними працівниками, які переходять на посади методистів, вихователів-методистів, зберігаються присвоєні попередньою атестацією кваліфікаційні категорії. Атестація таких працівників здійснюється не пізніше ніж через два роки після переходу на посаду методиста або вихователя-методиста.

При переході педагогічного працівника з методичної установи на педагогічні посади до навчального закладу за ним зберігається присвоєна раніше кваліфікаційна

категорія до наступної атестації.

{ Пункт розділу III в редакції Наказу Міністерства освіти і науки, молоді та спорту N 1473 (з0014-12) від 20.12.2011 }

3.28. Педагогічні працівники, яким у міжатестаційний період присуджено наукові ступені або присвоєно вчені звання, атестуються без попереднього проходження підвищення кваліфікації, якщо їх діяльність за профілем збігається з присудженим науковим ступенем або присвоєним вченим званням.

{ Пункт розділу III із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту N 1473 (з0014-12) від 20.12.2011 }

3.29. Контроль за додержанням порядку проведення атестації педагогічних працівників здійснюється керівниками навчальних та інших закладів, органів управління освітою, де створено атестаційні комісії.

3.30. Кваліфікаційна категорія та педагогічне звання, присвоєні педагогічному працівнику за результатами атестації, можуть змінюватися лише за рішенням атестаційної комісії.

{ Розділ III доповнено новим пунктом 3.30 згідно з Наказом Міністерства освіти і науки N 1135 (з1417-13) від 08.08.2013 }

IV. Умови та порядок присвоєння кваліфікаційних категорій

4.1. Атестація на відповідність займаній посаді з присвоєнням кваліфікаційних категорій проводиться щодо вчителів та викладачів усіх спеціальностей, а також щодо вчителів-дефектологів, методистів, вихователів, вихователів-методистів, соціальних педагогів, практичних психологів, логопедів, вчителів-логопедів, завідувачів логопедичними пунктами, педагогів-організаторів, концертмейстерів, художніх керівників, музичних керівників, інструкторів з фізкультури, праці та слухових кабінетів, які мають вищу педагогічну або іншу вищу освіту за освітньо-кваліфікаційним рівнем спеціаліста або магістра (далі - повна вища освіта), зокрема:

вчителі - повну вищу педагогічну освіту з предметів, які викладають;

вчителі початкових класів - повну вищу педагогічну освіту за спеціальністю початкова освіта, початкове навчання або які мають дві освіти, одна з яких - вища педагогічна за освітньо-кваліфікаційним рівнем молодшого спеціаліста (до введення в дію Закону України "Про освіту" (1060-12) (у редакції Закону України від 23.03.96 N 100/96-ВР) (100/96-ВР) - середня спеціальна освіта) (далі - неповна вища освіта) або вищу педагогічну з цієї самої спеціальності за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавра (далі - базова вища освіта) та повну вищу педагогічну освіту за іншим фахом;

вчителі-дефектологи (логопеди, сурдопедагоги, тифлопедагоги, олігофренопедагоги) - повну вищу педагогічну освіту зі спеціальності дефектологія (логопедія, сурдопедагогіка, тифлопедагогіка, олігофренопедагогіка) або корекційна освіта (за нозологіями);

викладачі професійно-технічних навчальних закладів, вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації - повну вищу педагогічну освіту або іншу повну вищу освіту та пройшли спеціальну педагогічну підготовку;

соціальні педагоги - повну вищу педагогічну освіту зі спеціальності соціальна педагогіка;

педагоги-організатори - повну вищу педагогічну освіту незалежно від спеціальності;

методисти методичних кабінетів (центрів), інститутів післядипломної освіти, професійно-технічних, позашкільних та вищих навчальних закладів (I-II рівнів акредитації) - повну вищу педагогічну або іншу фахову освіту з напрямку методичної роботи;

{ Абзац восьмий пункту 4.1 розділу IV в редакції Наказу Міністерства освіти і науки, молоді та спорту N 1473 (з0014-12) від 20.12.2011 }

практичні психологи - повну вищу освіту зі спеціальності практична психологія, психологія;

завідувачі логопедичними пунктами, логопеди - повну вищу педагогічну освіту зі спеціальності корекційна освіта;

вихователі груп продовженого дня загальноосвітніх навчальних закладів, вихователі шкіл-інтернатів та професійно-технічних навчальних закладів - повну вищу педагогічну освіту;

вихователі-методисти, вихователі дошкільних навчальних закладів - повну вищу педагогічну освіту зі спеціальності дошкільна освіта, дошкільне виховання або які мають дві освіти, одна з яких - неповна вища педагогічна або базова педагогічна з цієї самої спеціальності, а друга - повна вища педагогічна освіта за іншим фахом;

викладачі початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладів (шкіл естетичного виховання), концертмейстери - повну вищу фахову освіту або які мають дві освіти, одна з яких - неповна вища фахова або базова фахова освіта, а друга - повна вища педагогічна освіта відповідного спрямування;

художні керівники - повну вищу фахову освіту або які мають дві освіти, одна з яких - неповна вища або базова освіта з цієї самої спеціальності, а друга - повна вища педагогічна освіта за іншим фахом;

музичні керівники дошкільних навчальних закладів - повну вищу музично-педагогічну освіту або які мають дві освіти, одна з яких - неповна вища або базова музична освіта, а друга - повна вища педагогічна освіта за іншим фахом;

інструктори з фізкультури - повну вищу фахову педагогічну освіту (для дошкільних навчальних закладів - повну вищу фахову педагогічну освіту або які мають повну вищу педагогічну освіту за спеціальністю дошкільна освіта);

{ Абзац шістнадцятий пункту 4.1 розділу IV в редакції Наказу Міністерства освіти і науки, молоді та спорту N 1473 (з0014-12) від 20.12.2011 }

інструктори слухових кабінетів навчальних закладів для дітей зі зниженим слухом - повну вищу педагогічну освіту за спеціальністю дефектологія (сурдопедагогіка) або корекційна освіта (за нозологіями);

інструктори з праці - повну вищу фахову педагогічну освіту.

4.2. За результатами атестації педагогічним працівникам присвоюються кваліфікаційні категорії: "спеціаліст", "спеціаліст другої категорії", "спеціаліст першої категорії", "спеціаліст вищої категорії".

4.3. Кваліфікаційна категорія "спеціаліст" присвоюється педагогічним працівникам з повною вищою освітою, діяльність яких характеризується: здатністю забезпечувати засвоєння учнями навчальних програм; знанням основ педагогіки, психології, дитячої та вікової фізіології; знанням теоретичних основ та сучасних досягнень науки з предмета, який вони викладають; використанням інформаційно-комунікаційних технологій, цифрових освітніх ресурсів у навчально-виховному процесі; вмінням вирішувати педагогічні проблеми; вмінням установлювати контакт з учнями (вихованцями), батьками, колегами по роботі; додержанням педагогічної етики, моралі.

Випускникам вищих навчальних закладів, які отримали повну вищу освіту, при прийомі на роботу встановлюється кваліфікаційна категорія "спеціаліст".

{ Пункт 4.3 розділу IV доповнено абзацом другим згідно з Наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту N 1473 (з0014-12) від 20.12.2011 }

{ Пункт 4.3 розділу IV із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту N 1473 (з0014-12) від 20.12.2011 }

4.4. Кваліфікаційна категорія "спеціаліст другої категорії" присвоюється педагогічним працівникам, які відповідають вимогам, встановленим до працівників з кваліфікаційною категорією "спеціаліст", та які постійно вдосконалюють свій професійний рівень; використовують диференційований та індивідуальний підхід до учнів; володіють сучасними освітніми технологіями, методичними прийомами, педагогічними засобами, різними формами позаурочної (позанавчальної) роботи та їх якісним застосуванням; застосовують інноваційні технології у навчально-виховному процесі; знають основні нормативно-правові акти у галузі освіти; користуються

авторитетом серед колег, учнів та їх батьків.

{ Пункт 4.4 розділу IV із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту N 1473 (з0014-12) від 20.12.2011 }

4.5. Кваліфікаційна категорія "спеціаліст першої категорії" присвоюється педагогічним працівникам, які відповідають вимогам, встановленим до працівників з кваліфікаційною категорією "спеціаліст другої категорії", та які використовують методи компетентнісно-орієнтованого підходу до організації навчального процесу; володіють технологіями творчої педагогічної діяльності з урахуванням особливостей навчального матеріалу і здібностей учнів; впроваджують передовий педагогічний досвід; формують навички самостійно здобувати знання й застосовувати їх на практиці; уміють лаконічно, образно і виразно подати матеріал; вміють аргументувати свою позицію та володіють ораторським мистецтвом.

{ Пункт 4.5 розділу IV із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту N 1473 (з0014-12) від 20.12.2011 }

4.6. Кваліфікаційна категорія "спеціаліст вищої категорії" присвоюється працівникам, які відповідають вимогам, встановленим до працівників з кваліфікаційною категорією "спеціаліст першої категорії", та які володіють інноваційними освітніми методиками й технологіями, активно їх використовують та поширюють у професійному середовищі; володіють широким спектром стратегій навчання; вміють продукувати оригінальні, інноваційні ідеї; застосовують нестандартні форми проведення уроку (навчальних занять); активно впроваджують форми та методи організації навчально-виховного процесу, що забезпечують максимальну самостійність навчання учнів; вносять пропозиції щодо вдосконалення навчально-виховного процесу в навчальному закладі.

{ Пункт 4.6 розділу IV із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту N 1473 (з0014-12) від 20.12.2011 }

4.7. Присвоєння кваліфікаційних категорій за результатами атестації здійснюється послідовно.

Педагогічні працівники, які в міжкатестаційний період підготували переможців III етапу всеукраїнських або міжнародних учнівських та студентських олімпіад з базових навчальних предметів; переможців III етапу всеукраїнських або міжнародних спортивних змагань; переможців всеукраїнських конкурсів фахової майстерності серед учнів професійно-технічних навчальних закладів, переможців всеукраїнського конкурсу - захисту науково-дослідницьких робіт учнів - членів Малої академії наук, а також педагогічні працівники, які стали переможцями або лауреатами конкурсів фахової майстерності, що проводяться центральними органами виконавчої влади, мають наукові ступені, вчені або почесні звання, якщо їх діяльність за профілем збігається з наявним науковим ступенем, ученим (почесним) званням, атестуються без додержання послідовності в присвоєнні кваліфікаційних категорій та строку проведення позачергової атестації.

4.8. Педагогічні працівники, які не мають повної вищої освіти й працюють на посадах педагогічних працівників, після отримання відповідної повної вищої освіти атестуються на присвоєння кваліфікаційної категорії "спеціаліст другої категорії" за наявності стажу роботи на педагогічній посаді не менше двох років; "спеціаліст першої категорії" - не менше п'яти років; "спеціаліст вищої категорії" - не менше восьми років.

За педагогічними працівниками, які отримали другу повну вищу педагогічну освіту й перейшли на посаду за отриманою спеціальністю, зберігаються присвоєні попередньою атестацією кваліфікаційні категорії. Атестація таких працівників здійснюється не пізніше ніж через два роки після переходу на іншу посаду.

{ Пункт 4.8 розділу IV доповнено абзацом другим згідно з Наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту N 1473 (з0014-12) від 20.12.2011 }

4.9. Спеціалісти, які перейшли на посади педагогічних працівників до професійно-технічних та вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації з виробництва або сфери послуг, а також науково-педагогічні працівники вищих навчальних закладів III-IV рівнів

акредитації, які перейшли на педагогічні посади, атестуються на присвоєння кваліфікаційної категорії "спеціаліст другої категорії" за наявності не менше двох років стажу роботи на виробництві, у сфері послуг або стажу науково-педагогічної діяльності; "спеціаліст першої категорії" - не менше п'яти років; "спеціаліст вищої категорії" - не менше восьми років.

{ Пункт 4.9 розділу IV в редакції Наказу Міністерства освіти і науки, молоді та спорту N 1473 (з0014-12) від 20.12.2011 }

4.10. Педагогічні працівники з повною вищою педагогічною або іншою повною вищою освітою, які до набрання чинності Законами України "Про дошкільну освіту" (2628-14), "Про загальну середню освіту" (651-14), "Про професійно-технічну освіту" (103/98-ВР) "Про вищу освіту" (2984-14) працювали й продовжують працювати у навчальних та інших закладах не за фахом, атестуються на відповідність займаній посаді з присвоєнням кваліфікаційних категорій та педагогічних звань як такі, що мають відповідну освіту.

{ Пункт 4.10 розділу IV із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту N 1473 (з0014-12) від 20.12.2011 }

4.11. Педагогічним працівникам, які не мають повної вищої освіти, а також керівникам гуртків, секцій, студій, інших форм гурткової роботи, працівникам, які працюють на посадах майстра виробничого навчання; культорганізатора; акомпаніатора; екскурсовода; інструктора з туризму; помічника директора з режиму, старшого чергового з режиму, чергового з режиму у загальноосвітніх школах та професійних училищах соціальної реабілітації; асистента вчителя-реабілітолога; консультанта психолого-медико-педагогічної консультації, незалежно від рівня здобутої ними освіти за результатами атестації встановлюються тарифні розряди.

При встановленні тарифного розряду враховуються освітній рівень працівника, професійна компетентність, педагогічний досвід, результативність та якість роботи, інші дані, які характеризують його професійну діяльність.

V. Умови та порядок присвоєння педагогічних звань

5.1. За результатами атестації педагогічним працівникам, які досягли високих показників у роботі, присвоюються педагогічні звання: "викладач-методист", "учитель-методист", "вихователь-методист", "педагог-організатор-методист", "практичний психолог-методист", "керівник гуртка - методист", "старший викладач", "старший учитель" "старший вихователь", "майстер виробничого навчання I категорії", "майстер виробничого навчання II категорії".

5.2. Педагогічні звання "викладач-методист", "учитель-методист", "вихователь-методист", "практичний психолог-методист", "педагог-організатор-методист", "керівник гуртка-методист" можуть присвоюватися педагогічним працівникам, які мають кваліфікаційну категорію "спеціаліст вищої категорії" (для педагогічного звання "керівник гуртка - методист" - найвищий тарифний розряд та повну вищу освіту), здійснюють науково-методичну і науково-дослідну діяльність, мають власні методичні розробки, які пройшли апробацію та схвалені науково-методичними установами або професійними об'єднаннями викладачів професійно-технічних та вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації, закладів післядипломної освіти.

{Абзац перший пункту 5.2 розділу V із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту N 1473 (з0014-12) від 20.12.2011 }

Педагогічне звання "вихователь-методист" може присвоюватися музичним керівникам та інструкторам з фізкультури дошкільних навчальних закладів.

5.3. Педагогічні звання "старший викладач", "старший учитель", "старший вихователь" можуть присвоюватися педагогічним працівникам, які мають кваліфікаційні категорії "спеціаліст вищої категорії" або "спеціаліст першої категорії" та досягли високого професіоналізму в роботі, систематично використовують передовий педагогічний досвід, беруть активну участь у його поширенні, надають практичну

допомогу іншим педагогічним працівникам.

5.4. Педагогічним працівникам, які мають базову або неповну вищу педагогічну освіту, можуть присвоюватися педагогічні звання "вихователь-методист" (для музичних керівників, інструкторів з фізкультури та вихователів дошкільних навчальних закладів), "старший учитель", "старший вихователь", якщо стаж їх педагогічної діяльності становить не менш як 8 років та якщо вони мають найвищий тарифний розряд.

{ Пункт 5.4 розділу V із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту N 1473 (з0014-12) від 20.12.2011 }

5.5. Педагогічне звання "майстер виробничого навчання I категорії" може присвоюватися майстрам виробничого навчання, які на високому професійному рівні володіють методикою практичного навчання, ефективно застосовують її у роботі та мають стаж роботи на займаній посаді не менш як 8 років і яким встановлено найвищий тарифний розряд.

5.6. Педагогічне звання "майстер виробничого навчання II категорії" може присвоюватися майстрам виробничого навчання, які добре володіють методами і прийомами виробничого навчання, майстерно застосовують їх у роботі та мають стаж роботи на займаній посаді не менш як 5 років і яким встановлено найвищий тарифний розряд.

{ Пункт 5.7 розділу V виключено на підставі Наказу Міністерства освіти і науки, молоді та спорту N 1473 (з0014-12) від 20.12.2011 }

VI. Рішення атестаційних комісій та порядок їх оскарження

6.1. У разі прийняття атестаційною комісією позитивного рішення керівник закладу або органу управління освітою протягом п'яти днів після засідання атестаційної комісії видає відповідний наказ про присвоєння кваліфікаційних категорій (встановлення тарифних розрядів), педагогічних звань.

Наказ у триденний строк доводиться до відома педагогічного працівника під підпис та подається в бухгалтерію для нарахування заробітної плати (з дня прийняття відповідного рішення атестаційною комісією).

6.2. У разі прийняття атестаційною комісією рішення про відповідність працівника займаній посаді за умови виконання певних заходів, спрямованих на усунення виявлених недоліків, атестаційна комісія у встановлений нею строк, але не більше одного року, проводить повторну атестацію з метою перевірки їх виконання та приймає рішення про відповідність або невідповідність працівника займаній посаді.

{ Пункт 6.2 розділу VI із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту N 1473 (з0014-12) від 20.12.2011 }

6.3. У разі прийняття атестаційною комісією рішення про невідповідність педагогічного працівника займаній посаді керівником навчального чи іншого закладу або органу управління освітою може бути прийнято рішення про розірвання трудового договору з додержанням вимог законодавства про працю.

Розірвання трудового договору за таких підстав допускається у разі, якщо неможливо перевести працівника за його згодою на іншу роботу, яка відповідає його кваліфікації, у тому самому закладі (установі).

Наказ про звільнення або переведення працівника за його згодою на іншу роботу за результатами атестації може бути видано лише після розгляду його апеляцій (у разі їх подання) атестаційними комісіями вищого рівня з дотриманням законодавства про працю.

6.4. Педагогічні працівники у десятиденний строк з дня вручення атестаційного листа мають право подати апеляцію на рішення атестаційної комісії до атестаційної комісії вищого рівня.

6.5. Апеляція на рішення атестаційної комісії I рівня подається до атестаційної комісії II рівня. Апеляція на рішення атестаційних комісій I та II рівнів може бути подана до атестаційної комісії III рівня.

6.6. Рішення атестаційних комісій можуть бути оскаржені до суду.

6.7. Апеляція подається у письмовій формі безпосередньо до атестаційної комісії вищого рівня або направляється рекомендованим листом.

В апеляції на рішення атестаційної комісії має бути зазначено: найменування атестаційної комісії, до якої подається апеляція; прізвище, ім'я, по батькові та посада (місце роботи) особи, яка подає апеляцію, її місце проживання; у чому полягає необґрунтованість рішення атестаційної комісії, що оскаржується; перелік документів та інших матеріалів, що додаються; дата подання апеляції. Апеляція підписується особою, яка її подає.

До апеляції додається копія атестаційного листа.

6.8. Атестаційні комісії, до яких подаються апеляції, розглядають їх у двотижневий строк та приймають такі рішення:

1) про відповідність працівника займаній посаді та скасування рішення атестаційної комісії нижчого рівня;

2) присвоїти відповідну кваліфікаційну категорію та скасувати рішення атестаційної комісії нижчого рівня;

3) присвоїти відповідне педагогічне звання та скасувати рішення атестаційної комісії нижчого рівня;

4) залишити рішення атестаційної комісії без змін, а апеляцію без задоволення.

6.9. Апеляції на рішення атестаційних комісій розглядаються за участю осіб, які їх подали, крім випадків, коли вони у письмовій формі відмовилися від особистої участі у розгляді апеляцій або не з'явилися на її засідання.

6.10. Питання атестації педагогічних працівників, не врегульовані цим Типовим положенням, вирішуються атестаційними комісіями III рівня відповідно до чинного законодавства України.

Директор департаменту загальної середньої та дошкільної освіти

О.В.Єресько

Додаток
до Типового положення про
атестацію педагогічних
працівників

АТЕСТАЦІЙНИЙ ЛИСТ

I. Загальні дані

Педагогічний працівник, що атестується, _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

Дата народження _____

(число, місяць, рік)

Посада, яку займає педагогічний працівник, стаж роботи на займаній посаді на час атестації _____

Загальний стаж педагогічної діяльності (роботи за спеціальністю) _____

Освіта (освітньо-кваліфікаційний рівень, найменування навчального закладу, рік його закінчення, спеціальність) _____

Науковий ступінь (вчене звання) _____

Підвищення кваліфікації протягом останніх 5 років (з якої спеціальності, номер та дата видачі документа, що підтверджує підвищення кваліфікації) _____

Дата та результати проведення попередньої атестації _____

Характеристика діяльності педагогічного працівника у міжатестаційний період _____

II. Результати атестації педагогічного працівника

Рішення атестаційної комісії: _____

(1) відповідає займаній посаді; (2) відповідає займаній посаді за умови виконання певних заходів; (3) не відповідає займаній посаді)

За результатами атестації:

присвоїти кваліфікаційну категорію _____

(*"спеціаліст", "спеціаліст другої категорії",*

"спеціаліст першої категорії", "спеціаліст вищої категорії")

порушити клопотання перед атестаційною комісією вищого рівня _____

(*про присвоєння кваліфікаційної категорії "спеціаліст вищої категорії"; про присвоєння педагогічного звання*)

Результати голосування: кількість голосів: за _____,

проти _____, утримались _____.

Рекомендації атестаційної комісії (зазначення заходів за умови виконання яких працівник вважається таким, що відповідає займаній посаді) _____

Голова атестаційної комісії _____

(підпис) (прізвище, ініціали)

Члени комісії: _____

(підпис) (прізвище, ініціали)

(підпис) (прізвище, ініціали)

Дата атестації _____

(число, місяць, рік)

З рішенням атестаційної комісії ознайомлений _____

(підпис працівника, який атестується)

М.П.

III. Результати атестації атестаційною комісією II (III) рівня*

Рішення атестаційної комісії _____

(присвоїти кваліфікаційну категорію "спеціаліст вищої категорії", педагогічне звання)

Результати голосування: кількість голосів: за _____,

проти _____, утримались _____.

Голова атестаційної комісії _____

(підпис) (прізвище, ініціали)

Члени комісії: _____

(підпис) (прізвище, ініціали)

(підпис) (прізвище, ініціали)

Дата атестації _____
(число, місяць, рік)

З рішенням атестаційної комісії ознайомлений _____
(підпис працівника, який атестується)

М.П.

IV. Результати розгляду апеляцій на рішення атестаційних комісій I та II рівнів**

Результати голосування: кількість голосів: за _____,
проти _____, утримались _____.

Голова атестаційної комісії _____
(підпис) (прізвище, ініціали)

Члени комісії: _____
(підпис) (прізвище, ініціали)

_____ (підпис) (прізвище, ініціали)

Дата атестації _____
(число, місяць, рік)

З рішенням атестаційної комісії ознайомлений _____
(підпис працівника)

М.П.

* Заповнюється у разі присвоєння кваліфікаційної категорії "спеціаліст вищої категорії" та педагогічних звань.

** Заповнюється у разі подання апеляції.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

(ВИТЯГ)

04.11.2010 р.

№ 1055

Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 23 листопада 2010 р. за № 1157/18452

Про затвердження Типових штатних нормативів дошкільних навчальних закладів

Відповідно до статті 39 Закону України "Про дошкільну освіту" (2628-14), на виконання пункту 2 постанови Кабінету Міністрів України від 05.10.2009 № 1122 (1122-2009-п) "Питання штатного розпису дошкільних навчальних закладів" та з метою упорядкування штатних нормативів дошкільних навчальних закладів

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити Типові штатні нормативи дошкільних навчальних закладів, що додаються.

2. Посади медичної сестри з дієтичного харчування, керівника гуртка, практичного психолога, соціального педагога ввести до штатного розпису дошкільних навчальних закладів, у яких не введені такі посади, з 01.09.2011.

Зберегти у штатних розписах дошкільних навчальних закладів посади, які були введені до затвердження цих Типових штатних нормативів.

3. Керівникам дошкільних навчальних закладів привести штатні розписи у відповідність з цим наказом. При цьому з метою економного і раціонального використання коштів та відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 22.10.2008 р. № 943 (943-2008-п) "Про економію бюджетних коштів, передбачених для утримання органів державної влади та інших державних органів" не допускати збільшення чисельності працівників у закладах, що склалася на 01.01.2011.

У разі виробничої необхідності за рахунок спеціального фонду навчальними закладами можуть бути введені додаткові посади.

4. Цей наказ набирає чинності з 01.01.2011.

5. Контроль за виконанням наказу залишаю за собою.

Міністр

Д.В. Табачник

ПОГОДЖЕНО:
Міністерство праці та соціальної політики України
Міністр
В.І.Надрага

Міністерство фінансів України
Заступник Міністра
ЦК Профспілки працівників освіти і науки України
Голова ЦК Профспілки
Л.С.Сачков

С.О.Рибак

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства освіти і науки
України 04.11.2010 р. № 1055

Зареєстровано в Міністерстві юстиції
України 23 листопада 2010 р. за
№ 1157/18452

І. Типові штатні нормативи дошкільних навчальних закладів

5. У штатних розписах дошкільних навчальних закладів передбачаються посади:
в) практичного психолога з розрахунку:

Місто		Село (селище)	
чисельність груп	максимальний норматив чисельності	чисельність груп	максимальний норматив чисельності
до 7	0,5	до 4	0,5
7 і більше	0,75	4 і більше	0,75
9 і більше	1,0	6 і більше	1,0

Посада практичного психолога дошкільного навчального закладу компенсуючого типу та комбінованого типу, у яких є 2 і більше груп компенсуючого типу, дошкільних навчальних закладів (дитячих будинків) інтернатного типу, дошкільних навчальних закладів (центрів розвитку дитини) вводиться з розрахунку не більше однієї штатної одиниці на навчальний заклад за рахунок коштів загального фонду відповідного бюджету (для державних і комунальних дошкільних навчальних закладів);

г) соціального педагога дошкільного навчального закладу (дитячого будинку) інтернатного типу та центру розвитку дитини вводиться з розрахунку не більше 1 штатної одиниці на навчальний заклад за рахунок коштів загального фонду відповідного бюджету (для державних і комунальних дошкільних навчальних закладів);

Директор департаменту

С.В.Даниленко

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

(ВИТЯГ)

06.12.2010

м. Київ

№ 1204

Зареєстровано в Міністерстві юстиції
України 25 січня 2011 р. за № 114/18852

Про затвердження Типових штатних нормативів професійно-технічних навчальних закладів

Відповідно до Закону України "Про професійно-технічну освіту", розпорядження Кабінету Міністрів України від 27.08.2010 N 1719-р "Питання типових штатних нормативів професійно-технічних навчальних закладів" та з метою упорядкування штатів професійно-технічних навчальних закладів

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити Типові штатні нормативи професійно-технічних навчальних закладів, що додаються.

2. Керівникам професійно-технічних навчальних закладів надається право у разі виробничої необхідності змінювати штати окремих структурних підрозділів або вводити посади (крім керівних), не передбачені штатними нормативами для даного закладу, у межах фонду оплати праці, доведеного лімітними довідками на відповідний період. Заміна посад працівників може здійснюватись лише у межах однієї категорії (педагогічного, господарсько-обслуговуючого тощо) персоналу.

3. Керівникам професійно-технічних навчальних закладів привести штатні розписи закладів у відповідність до цього наказу. При цьому з метою економного і раціонального використання коштів та відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 22.10.2008 N 943 "Про економію бюджетних коштів, передбачених для утримання органів державної влади та інших державних органів" не допускати збільшення чисельності працівників, що склалася на 01.09.2012.

4. Цей наказ набирає чинності з 01.09.2012.

5. Контроль за виконанням наказу покласти на заступника Міністра Зайцеву І. П.

Міністр

Д. В. Табачник

ПОГОДЖЕНО:

Заступник Міністра праці та соціальної політики України

В. Коломієць

Заступник Міністра фінансів України

С. О. Рибак

Голова ЦК Профспілки працівників освіти і науки України

Г. Ф. Труханов

Перший заступник Керівника СПО,
Заступник Голови ФПУ

Г. В. Осовий

Перший заступник Голови СПО сторони роботодавців на національному рівні

О. Мірошниченко

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства освіти і науки України 06.12.2010 № 1204

Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 25 січня 2011 р. за № 114/18852

Типові штатні нормативи професійно-технічних навчальних закладів

1. Типові штатні нормативи професійно-технічних навчальних закладів поширюються на професійно-технічні навчальні заклади всіх типів (далі - навчальний заклад) і визначають максимальну кількість посад (штатних одиниць).

2. Штатний розпис навчального закладу розробляється в межах затвердженого фонду оплати праці з дотриманням вимог, передбачених цими Типовими штатними нормативами, з урахуванням типу навчального закладу, контингенту учнів, слухачів, кількості груп, режиму роботи закладу, площ і санітарного стану приміщень, будівель та споруд, наявності навчально-виробничих майстерень і навчальних господарств, а також парку навчального обладнання.

5. Посади практичного психолога, соціального педагога вводяться в штатні розписи навчальних закладів за умови наявності спеціалістів з фаховою освітою відповідно до Положення про психологічну службу системи освіти України, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 03.05.99 N 127, зареєстрованого в Міністерстві юстиції 30.12.99 за N 922/4215 (із змінами).

Заступник директора департаменту економіки та фінансування

О. М. Щеглова

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

м. Київ

06.12. 2010 р.

№ 1205

Зареєстровано в Міністерстві юстиції
України 22 грудня 2010 р. за № 1308/18603

Про затвердження Типових штатних нормативів загальноосвітніх навчальних закладів

Відповідно до статті 45 Закону України «Про загальну середню освіту», розпорядження Кабінету Міністрів України від 27.08.2010 № 1716-р «Питання типових штатних нормативів загальноосвітніх навчальних закладів» та з метою упорядкування штатів та штатних нормативів загальноосвітніх навчальних закладів

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити Типові штатні нормативи загальноосвітніх навчальних закладів, що додаються.

2. Керівникам закладів надається право у разі виробничої необхідності змінювати штати окремих структурних підрозділів або вводити посади (крім керівних), не передбачені штатними нормативами для даного закладу, в межах фонду оплати праці, доведеного лімітними довідками на відповідний період. Заміна посад працівників може здійснюватись лише в межах однієї категорії (педагогічного, господарсько-обслуговуючого тощо) персоналу.

3. Керівникам закладів привести штатні розписи загальноосвітніх навчальних закладів у відповідність до цього наказу. При цьому з метою економного і раціонального використання коштів та відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 22.10.2008 № 943 «Про економію бюджетних коштів, передбачених для утримання органів державної влади та інших державних органів» не допускати збільшення чисельності працівників у закладах, що склалась на 01.09.2012.

У разі виробничої необхідності за рахунок спеціального фонду навчальними закладами можуть бути введені додаткові посади.

4. Цей наказ набирає чинності з 01.09.2012.

5. Контроль за виконанням наказу покласти на першого заступника Міністра Б.М. Жебровського.

Міністр

Д.В. Табачник

ПОГОДЖЕНО:

Заступник Міністра праці та соціальної політики України

В.М.Коломієць

Заступник Міністра фінансів України

С.О.Рибак

Голова ЦК профспілки працівників освіти і науки

Г.Ф.Труханов

Перший заступник Керівника Спільного
представницького органу профспілок,
заступник Голови Федерації профспілок України

Г.В.Осовий

Перший заступник Голови Спільного
представницького органу сторони
роботодавців на національному рівні

О.Мірошніченко

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства освіти і науки
України

06.12.2010 № 1205

Зареєстровано в Міністерстві юстиції
України 22 грудня 2010 р. за №1308/18603

**Типові штатні нормативи загальноосвітніх навчальних закладів
(витяг)**

1. Типові штатні нормативи загальноосвітніх навчальних закладів поширюються на усі типи загальноосвітніх навчальних закладів (далі – школи), крім шкіл-інтернатів усіх типів, спеціальних, санаторних шкіл, шкіл соціальної реабілітації та вечірніх (змінних) шкіл, та визначають максимальну кількість посад (штатних одиниць). Формування штатів шкіл передбачається з урахуванням їх контингенту учнів, кількості класів, режиму роботи, площ та санітарного стану приміщень, будівель і споруд.

2. Штатний розпис школи розробляється в межах затвердженого центральними та місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування фонду заробітної плати, дотримуючись найменування посад, передбачених цими Типовими штатними нормативами.

3. При визначенні штатного розпису школи кількість учнів шестирічного віку, навчання яких організовано в дошкільному навчальному закладі, не враховується.

4. Для надання платних послуг за рахунок спеціального фонду можуть утримуватися інші посади, необхідні для надання цих послуг.

Найменування посади	Нормативна чисельність (максимальна)	Умови введення
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>
Практичний психолог Соціальний педагог		Посади практичних психологів, соціальних педагогів вводяться в штати шкіл за умови наявності фахівців за нормативами чисельності практичних психологів та соціальних педагогів шкіл відповідно до Положення про психологічну службу системи освіти України, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 03.05.99 № 127, зареєстрованого в Міністерстві юстиції 30.12.99 за № 922/4215 (із змінами)

Заступник директора департаменту
економіки та фінансування

О.М. Щеглова

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Н А К А З

м. Київ

30.12.2010 р.

№ 1312

**Про затвердження плану заходів щодо
реалізації Національної кампанії
“Стоп насильству!” на період до 2015
року**

З метою реалізації плану заходів з проведення Національної кампанії “Стоп насильству!” на період до 2015 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 1 грудня 2010 р. № 2154, та з метою попередження проявів жорстокості і насильства, забезпечення прав неповнолітніх у навчальних закладах

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити план заходів щодо реалізації Національної кампанії “Стоп насильству!” на період до 2015 року, що додається.

2. Структурним підрозділам Міністерства освіти і науки, Міністерству освіти і науки Автономної Республіки Крим, управлінням освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій забезпечити виконання плану заходів, затвердженого пунктом 1 цього наказу, щороку до 20 листопада інформувати відділ позашкільної освіти, виховної роботи та захисту прав дитини про стан його виконання.

3. Наказ розмістити на офіційному веб-сайті Міністерства освіти і науки www.mon.gov.ua та Інтернет-порталі www.osvita.com.

4. Контроль за виконанням наказу покласти на заступника Міністра Зайцеву І.П.

Перший заступник Міністра

Б.М.Жебровський

ЗАТВЕРДЖЕНО
наказ Міністерства від 30.12.2010 № 1312

**План заходів
щодо реалізації проведення Національної кампанії “Стоп насильству!” на період до 2015 року**

№ п/п	Найменування заходу	Термін виконання	Відповідальні
1.	Безумовно виконувати спільний наказ Державного комітету України у справах сім'ї та молоді, Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства освіти і науки України та Міністерства охорони здоров'я України від 16.01.2004 № 5/34/24/11 „Про затвердження порядку розгляду звернень та повідомлень з приводу жорстокого поводження з дітьми або реальної загрози його вчинення”	2011-2015	Міністерство освіти і науки Автономної Республіки Крим, управління освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій
2.	Забезпечити навчальні заклади практичними психологами та соціальними педагогами відповідно до Положення про психологічну службу системи освіти України, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 02.07.2009. №616 та зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 23.07.2009 за № 687/16703	2011-2015	Міністерство освіти і науки Автономної Республіки Крим, управління освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій
3.	Розробити програми факультативних курсів, курсів за вибором, спецкурсів з питань запобігання насильству в сім'ї	грудень 2010-2011 рік	Інститут інноваційних технологій та змісту освіти, департамент загальної середньої освіти
4.	Підготувати інформаційно-просвітницькі програми з питань виховання гендерної культури та запобігання всім формам насильства в сім'ї для використання в позашкільній та позаурочній роботі загальноосвітніх навчальних закладів	2010-2012	Інститут інноваційних технологій та змісту освіти, відділ позашкільної освіти, виховної роботи та захисту прав дитини, Міністерство освіти і науки Автономної Республіки Крим, управління освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій
5.	Включити до навчальних планів закладів післядипломної освіти	2010-2015	Інститут інноваційних технологій та змісту

	проведення навчальних семінарів з протидії насильству в сім'ї		освіти, Міністерство освіти і науки Автономної Республіки Крим, управління освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій
6.	Збільшити у навчальних закладах кількість психологічних факультативних занять з психології та тренінгів із формування соціальних навичок у дітей	2010-2015	Міністерство освіти і науки Автономної Республіки Крим, управління освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій
7.	Взяти участь у проведенні навчальних семінарів з протидії насильству в сім'ї для працівників державних органів, установ та організацій, діяльність яких спрямована на запобігання насильству в сім'ї	2010-2011	Інститут інноваційних технологій та змісту освіти, департамент загальної середньої та дошкільної освіти, відділ позашкільної освіти та захисту прав дитини, Міністерство освіти і науки Автономної Республіки Крим, управління освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій
8.	Широко залучати органи учнівського самоврядування та батьківської громадськості до профілактичної роботи	2011-2015	Міністерство освіти і науки Автономної Республіки Крим, управління освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій
9.	Створити у бібліотеках постійно діючі тематичні виставки матеріалів з питань запобігання насильству в сім'ї	Грудень 2010 року	Міністерство освіти і науки Автономної Республіки Крим, управління освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій
10.	Щороку аналізувати та розглядати на колегіях стан роботи органів управління освітою і наукою, навчальних закладів про додержання педагогічними працівниками вимог законодавства щодо забезпечення захисту дітей від будь-яких форм фізичного або психічного насильства, розробляти заходи та підвищувати рівень персональної відповідальності керівників всіх ланок освіти за дотриманням законодавства з цих питань	2010-2015	Міністерство освіти і науки Автономної Республіки Крим, управління освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій

11.	Запровадити в кожному навчальному закладі механізм аналізу ризиків виникнення всіх форм насильства серед дітей та учнівської молоді	2010-2015	Міністерство освіти і науки Автономної Республіки Крим, управління освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій
12.	Аналізувати та вносити зміни до планів роботи навчальних закладів в сторону збільшення кількості спортивних змагань командного типу для дітей та підлітків, що сприятиме нейтралізації їх гіперактивності та зняттю агресії	2011-2015	Міністерство освіти і науки Автономної Республіки Крим, управління освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій
13.	Поширювати досвід впровадження в навчально-виховний процес "Шкільної медіації", як одного із способів розв'язання конфліктних ситуацій	2011-2015	Український науково-методичний центр практичної психології та соціальної роботи, Міністерство освіти і науки Автономної Республіки Крим, управління освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій
14.	У освітянських засобах масової інформації запровадити спеціальні тематичні рубрики із проблеми насильство	2011 рік	Міністерство освіти і науки Автономної Республіки Крим, управління освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій
15.	Організовувати та проводити конкурси дитячої творчості щодо профілактики насильства	2011-2015	Інститут інноваційних технологій та змісту освіти, Міністерство освіти і науки Автономної Республіки Крим, управління освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій
16.	Проводити інноваційну науково-педагогічну діяльність, поширювати досвід роботи навчальних закладів щодо запобігання насильству в дитячому середовищі, виховання у дітей та молоді толерантного ставлення у суспільстві	2011 -2015	Інститут інноваційних технологій та змісту освіти, Міністерство освіти і науки Автономної Республіки Крим, управління освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

м. Київ

30.12.2010 р.

№ 1313

Про виконання розпорядження Кабінету Міністрів України від 22 листопада 2010 р. № 2140

З метою реалізації плану заходів щодо виконання Концепції реалізації державної політики у сфері протидії поширенню наркоманії, боротьби з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів на 2011-2015 роки, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 22 листопада 2010 р. № 2140 та удосконалення заходів превентивного характеру, інформування та формування навичок здорового способу життя у дітей, учнівської та студентської молоді

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити План заходів щодо виконання Концепції реалізації державної політики у сфері протидії поширенню наркоманії, боротьби з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів на 2011-2015 роки, що додається.

2. Структурним підрозділам Міністерства освіти і науки, Міністерству освіти і науки Автономної Республіки Крим, управлінням освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій забезпечити виконання Плану заходів та інформувати відділ позашкільної освіти, виховної роботи та захисту прав дитини щороку до 1 січня, починаючи із 2011 року про стан виконання.

3. Наказ розмістити на офіційному веб-сайті Міністерства освіти і науки www.mon.gov.ua та Інтернет-порталі www.osvita.com.

4. Контроль за виконанням наказу покласти на заступника Міністра Зайцеву І.П.

Перший заступник Міністра

Б.М.Жебровський

**План заходів
щодо виконання Концепції реалізації державної політики у сфері протидії поширенню наркоманії, боротьби з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів на 2011-2015 роки**

№ п/п	Найменування заходу	Термін виконання	Відповідальні
1.	Взяти участь у проведенні соціологічних досліджень з проблем наркоманії, рівня латентності незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, прекурсорів і сильнодіючих лікарських засобів.	2011-2015 роки	Інститут інноваційних технологій та змісту освіти
2.	Провести моніторинг ефективності профілактики наркоманії серед учнів та студентів.	2011-2015 роки	Інститут інноваційних технологій та змісту освіти, Міністерство освіти і науки Автономної Республіки Крим, управління освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій
3.	Удосконалити систему підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації педагогічних працівників з питань щодо протидії поширенню наркоманії, боротьби з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів.	2011-2015 роки	Міністерство освіти і науки Автономної Республіки Крим, управління освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, Інститут інноваційних технологій та змісту освіти, департамент вищої освіти.
4.	Взяти участь в удосконаленні програм підготовки соціальних працівників, волонтерів для роботи в наркологічних закладах, центрах ресоціалізації наркозалежних осіб, інших закладах і установах соціального спрямування, діяльність яких пов'язана із запобіганням виникненню негативних явищ у молодіжному середовищі.	2011-2015 роки	Міністерство освіти і науки Автономної Республіки Крим, управління освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, Інститут інноваційних технологій та змісту освіти, департамент вищої освіти.
5.	Організовувати та систематично проводити із залученням громадськості міжвідомчі наради, засідання за круглим столом, семінари з метою		Міністерство освіти і науки Автономної Республіки Крим, управління освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій,

	організації дієвої взаємодії та обміну інформацією у сфері протидії поширенню наркоманії, боротьби з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів.		Інститут інноваційних технологій та змісту освіти, відділ позашкільної освіти, виховної роботи та захисту прав дитини
6.	Забезпечити проведення для дітей, молоді та їх батьків профілактичних і просвітницьких заходів щодо протидії наркоманії, пропаганди здорового способу життя, формування навичок протистояння шкідливому впливу вживання наркотичних засобів або психотропних речовин не за медичним призначенням.	2012-2015 роки	Міністерство освіти і науки Автономної Республіки Крим, управління освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій
7.	Надавати в установленому законодавством порядку підтримку всеукраїнським молодіжним та дитячим громадським організаціям шляхом організації та проведення конкурсів програм, спрямованих на протидію поширенню наркоманії, боротьбу з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів з метою створення умов для залучення громадян до антинаркотичної діяльності, підвищення рівня громадської активності.	2012-2015 роки	Міністерство освіти і науки Автономної Республіки Крим, управління освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, Інститут інноваційних технологій та змісту освіти, відділ позашкільної освіти, виховної роботи та захисту прав дитини
8.	Забезпечити проведення психологічної експертизи інформаційних матеріалів для учнів та студентів з питань щодо протидії поширенню наркоманії, боротьби з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів	2011-2015 роки	Український науково-методичний центр практичної психології та соціальної роботи
9.	Розробити науково обґрунтовану методіку проведення профілактичної роботи серед дітей і молоді з метою зменшення попиту на наркотичні засоби та психотропні речовини		Інститут інноваційних технологій та змісту освіти, Український науково-методичний центр практичної психології та соціальної роботи
10.	Спільно із Міністерством охорони здоров'я України розробити Комплексну програму профілактики поширення наркоманії та алкоголізму.		Інститут інноваційних технологій та змісту освіти, Український науково-методичний центр практичної психології та соціальної роботи
11.	Організувати розроблення та видання інформаційно-	2012-2015	Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні,

	просвітницьких матеріалів (буклетів, плакатів, пам'яток, посібників, постерів) щодо формування у дітей і молоді негативного ставлення до вживання наркотичних засобів та психотропних речовин.	роки	Київська та Севастопольська міські держадміністрації, Інститут інноваційних технологій та змісту освіти
12.	Проводити із залученням громадськості інформаційно-просвітницькі та культурно-мистецькі акції (книжкові та художні виставки, фотовиставки, фестивалі, конкурси, концерти тощо), спрямовані на протидію поширенню наркоманії, боротьбу з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів.	2011-2015 роки	Міністерство освіти і науки Автономної Республіки Крим, управління освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій
13.	Активізувати проведення профілактичної роботи в навчальних закладах та закладах соціальної реабілітації.	2011-2015 роки	Міністерство освіти і науки Автономної Республіки Крим, управління освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, департамент загальної середньої та дошкільної освіти, відділ позашкільної освіти, виховної роботи та захисту прав дитини, Інститут інноваційних технологій та змісту освіти

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ

Н А К А З

м. Київ

Від 30 червня 2011 р.

№ 714

Про затвердження Примірного положення про консультативний центр для батьків або осіб, які їх замінюють і дітей, які виховуються в умовах сім'ї

З метою забезпечення єдиних вимог і наступності сімейного і суспільного виховання, надання психолого-педагогічної допомоги батькам або особам, які їх замінюють, підтримки різнобічного розвитку дітей, які виховуються в умовах сім'ї,

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити Примірне положення про консультативний центр для батьків або осіб, які їх замінюють і дітей, які виховуються в умовах сім'ї (далі – консультативний центр), що додається.

2. Міністерству освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, управлінням освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій при відкритті консультативних центрів враховувати Примірне положення, затверджене пунктом 1 цього наказу.

3. Контроль за виконанням наказу покласти на заступника Міністра Жебровського Б.М.

Міністр

Д.В. Табачник

Примірне положення про консультативний центр для батьків або осіб, які їх замінюють і дітей, які виховуються в умовах сім'ї

1. Загальні положення

1.1. Консультативний центр для батьків або осіб, які їх замінюють і дітей, які виховуються в умовах сім'ї (далі – Консультативний центр), організовується при навчальних закладах, що реалізують освітні програми дошкільного виховання та районних методичних кабінетах.

1.2. Консультативний центр у своїй діяльності керується Конституцією України, Законами України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», іншими законодавчими актами, наказами МОНмолодьспорт, рішеннями місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, цим Примірним положенням.

1.3. Консультативний центр створюється для батьків або осіб, які їх замінюють і дітей віком від 2 місяців до 6(7) років, які виховуються в умовах сім'ї.

1.4. Консультативний центр – це одна з форм надання допомоги сім'ї у вихованні і розвитку дітей дошкільного віку.

2. Мета і завдання діяльності Консультативного центру

2.1. Мета створення Консультативного центру:

- забезпечення єдиних вимог і наступності сімейного і суспільного виховання;
- надання безкоштовної психолого-педагогічної допомоги батькам або особам, які їх замінюють, підтримки різнобічного розвитку дітей, які виховуються в умовах сім'ї.

2.2. Головні завдання Консультативного центру:

- надання всебічної допомоги сім'ї у розвитку, вихованні та навчанні дітей, які виховуються в умовах сім'ї, відповідно до їх задатків, нахилів, здібностей, індивідуальних, психічних та фізичних особливостей, культурних потреб;
- сприяння соціалізації дітей дошкільного віку, які виховуються в умовах сім'ї;
- забезпечення взаємодії між дошкільним навчальним закладом й іншими організаціями соціальної і медичної підтримки дітей і батьків або осіб, які їх замінюють.

3. Організація діяльності Консультативного центру

3.1. Основні форми діяльності Консультативного центру:

- організація лекторіїв, теоретичних і практичних семінарів, індивідуальних і групових консультацій для батьків або осіб, які їх замінюють);
- організація заочного консультування через листування, в телефонному режимі, через організацію роботи сайту навчального закладу.

3.2. Консультативний центр може здійснювати консультативну допомогу батькам або особам, які їх замінюють, з питань:

- соціалізації дітей дошкільного віку, які виховуються в умовах сім'ї;
- вікових, психофізіологічних особливості дітей;
- психологічної готовності до навчання у школі;
- профілактики відхилень у фізичному, психічному і соціальному розвитку дітей дошкільного віку, які виховуються в умовах сім'ї;
- організації ігрової діяльності;
- організації харчування дітей вдома;
- створення умов для загартування і оздоровлення;
- соціального захисту дітей із різних категорій сімей.

3.3. Робота з батьками або особами, які їх замінюють і дітьми в Консультативному

центрі проводиться підгрупами та індивідуально.

3.4. Організація психолого-педагогічної допомоги батькам або особам, які їх замінюють, будується на основі інтеграції діяльності спеціалістів Консультаційного центру: вихователя, практичного психолога, учителя-логопеда, медичного працівника та інших фахівців.

3.5. Консультування батьків або осіб, які їх замінюють, може проводитись одним або декількома спеціалістами одночасно.

Кількість спеціалістів, залучених на громадських засадах до роботи в Консультативному центрі, визначається керівником методичного кабінету управління освіти або керівником навчального закладу, на базі яких організовано його діяльність.

3.6. Для здійснення діяльності Консультативного центру необхідно ведення наступної документації:

- журнал реєстрації звернень;
- план та графік роботи Консультативного центру, затверджений керівником методичного кабінету управління освіти або керівником навчального закладу, на базі якого функціонує даний центр;
- аналіз роботи за рік.

3.7. Безпосереднє керівництво Консультативним центром здійснюється керівником методичного кабінету управління освіти або керівником навчального закладу, на базі якого організовано його діяльність.

Директор департаменту
загальної середньої та дошкільної освіти

О.В. Єресько

НАКАЗ

«20» березня 2012 р.

№ 316/33

Про приведення діяльності Українського НМЦ практичної психології і соціальної роботи у відповідність до діючих нормативно- правових документів

З метою належного організаційно-методичного забезпечення діяльності психологічної служби системи освіти та приведення діяльності Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи Національної академії педагогічних наук України у відповідність до пунктів 3.1 та 4.1 Положення про психологічну службу системи освіти України, затвердженого наказом Міністерства освіти України від 3 травня 1999 р. №127, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 30 грудня 1999 р. за № 922/4215 (у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 2 липня 2009 р. № 616), до пункту 1.9 Положення про центральну та республіканську (Автономна Республіка Крим), обласні, Київську та Севастопольську міські, районні (міські) психолого-медико-педагогічні консультації, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України, Академії педагогічних наук України від 7 липня 2004 р. № 569/38, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 27 липня 2004 р. за № 931/9530 (у редакції наказу Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України, Національної академії педагогічних наук України від 23 червня 2011 р. № 623/61),

НАКАЗУЄМО:

1. Покласти:

1.1. функції науково-методичного забезпечення та координації діяльності психологічної служби системи освіти на Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи Національної академії педагогічних наук України (В.Г. Панок);

1.2. науково-методичні, організаційні та аналітичні функції в діяльності регіональних консультацій на Центральну психолого-медико-педагогічну консультацію (А.Г. Обухівська);

1.3. координацію та узгодження діяльності Центру, щодо виконання його функцій у психологічній службі системи освіти на відділ позашкільної освіти, виховної роботи та захисту прав дитини Міністерства (А.Д. Середницька.), а в системі психолого-медико-педагогічних консультацій на департамент загальної середньої та дошкільної освіти (О.В. Сресько) Міністерства.

2 Відділенню психології, вікової фізіології та дефектології Національної академії педагогічних наук України (С.Д. Максименко) здійснювати науковий супровід Центру.

1.4. 3. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника Міністра Б.М. Жебровського та першого віце-президента Національної академії педагогічних наук України В.М. Мадзігона.

Міністр освіти і науки, молоді та
спорту України
Д.В. Табачник

Президент Національної академії
педагогічних наук України
В.Г. Кремень

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ

НАКАЗ

м. Київ

19.07.2012 р.

№ 827

Про затвердження плану заходів Міністерства освіти і науки, молоді та спорту щодо запобігання торгівлі людьми на період до 2015 року

З метою виконання постанови Кабінету Міністрів України від 21 березня 2012р. № 350 “Про затвердження Державної цільової соціальної програми протидії торгівлі людьми на період до 2015 року”

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити План заходів Міністерства освіти і науки, молоді та спорту щодо запобігання торгівлі людьми на період до 2015 року (далі План заходів), що додається.

2. Державній службі молоді та спорту (Р. С. Сафіуллін), Міністерству освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, управлінням освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, департаменту загальної середньої та дошкільної освіти (Єресько О. В.), департаменту професійно-технічної освіти (Супрун В. В.), Інституту інноваційних технологій і змісту освіти (Удод О. А.), відділу позашкільної освіти, виховної роботи та захисту прав дитини (Середницька А. Д.), Українському науково-методичному центру практичної психології та соціальної роботи (Панок В. Г.):

2.1. Забезпечити в межах компетенції своєчасне виконання Плану заходів;

2.2. Подавати щороку до 1 червня та до 1 грудня відділу позашкільної освіти, виховної роботи та захисту прав дитини (Середницька А. Д.) інформацію про стан виконання плану заходів для її узагальнення (в друкованому та електронному вигляді на адресу n_berezina@mon.gov.ua).

3. Контроль за виконанням наказу покласти на заступника Міністра Жебровського Б. М.

Міністр

Д. В. Табачник

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства освіти і науки,
молоді та спорту України
від 19.07.2012 р. № 827

План заходів Міністерства освіти і науки, молоді та спорту щодо запобігання торгівлі людьми на період до 2015 року

Найменування завдання	Найменування показника	Значення показника				Термін виконання	Найменування заходу	Відповідальні за виконання
		усього	в тому числі по роках					
			2013	2014	2015			
1. Удосконалення законодавства та управління у сфері протидії торгівлі людьми	Кількість проведених засідань	12	4	4	4	2013-2015	Брати участь у діяльності Міжвідомчої ради з питань сім'ї, гендерної рівності, демографічного розвитку, попередження насильства в сім'ї та протидії торгівлі людьми	Відділ позашкільної освіти, виховної роботи та захисту прав дитини, Інститут інноваційних технологій і змісту освіти
	Кількість підготовлених доповідей	3	1	1	1	2013-2015	Здійснення контролю за дотриманням міжнародних домовленостей у сфері протидії торгівлі людьми та підготовка щорічної доповіді з питань протидії торгівлі людьми	Міністерство освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, управління освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій
	Кількість прийнятих нормативно-правових актів у сфері протидії торгівлі людьми					2013-2015	Реалізація положень Закону України „Про протидію торгівлі людьми” шляхом прийняття підзаконних нормативно-правових актів	Міністерство освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, управління освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, Інститут інноваційних технологій і змісту освіти

2. Створення єдиної системи моніторингу у сфері протидії торгівлі людьми та оцінки ефективності заходів, що здійснюються на національному та регіональному рівні	Кількість звітів	3	1	1	1	2013-2015	Розроблення та впровадження адміністративної звітності у сфері протидії торгівлі людьми	Міністерство освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, управління освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, Інститут інноваційних технологій і змісту освіти, Міжнародний жіночий правозахисний центр „Ла Страда-Україна” (за згодою)
	Кількість заходів у рамках моніторингу діяльності суб’єктів у сфері протидії торгівлі людьми	3	1	1	1	2013-2015	Формування системи моніторингу діяльності суб’єктів у сфері протидії торгівлі людьми	Міністерство освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, управління освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, Інститут інноваційних технологій і змісту освіти, Міжнародний жіночий правозахисний центр „Ла Страда-Україна” (за згодою)
	Кількість проведених перевірок у регіонах	12	4	4	4	2013-2015	Контроль за здійсненням заходів у сфері протидії торгівлі людьми	Міністерство освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, управління освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, відділ позашкільної освіти, виховної роботи та захисту прав дитини

3. Запобігання торгівлі людьми, її первинна профілактика	Кількість інформаційно-просвітницьких заходів	3	1	1	1	2013-2015	Підвищення рівня обізнаності дітей та учнівської молоді, педагогічних та науково-педагогічних працівників щодо сучасних проявів торгівлі людьми (вироблення та розповсюдження соціальної реклами, виготовлення буклетів, плакатів тощо)	Міністерство освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, управління освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, відділ позашкільної освіти, виховної роботи та захисту прав дитини, Міжнародний жіночий правозахисний центр "Ла Страда-Україна" (за згодою)
	Кількість осіб залучених до здійснення заходів з первинної профілактики торгівлі людьми					2012-2015	Забезпечення використання комплексного підходу фахівцями соціальної сфери та освітянами у роботі з дітьми та батьками щодо питань безпечної міграції, профілактики торгівлі людьми та залучення їх до реалізації соціально-економічних ініціатив, згідно з додатком	Міністерство освіти і науки, молоді та спорту Автономної республіки Крим, управління освіти і науки Івано-Франківської, Донецької, Львівської обласних державних адміністрацій, Український науково-методичний центр практичної психології та соціальної роботи, Інститут інноваційних технологій і змісту освіти, відділ позашкільної освіти, виховної роботи та захисту прав дитини, Український фонд «Благополуччя дітей» (за згодою)
	Частка залученої молоді, відсотки					2013-2015	Залучення молоді до проведення інформаційних і культурно-просвітницьких заходів	Державна служба молоді та спорту, Міністерство освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, управління освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій

	Кількість програм підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації				2013-2015	Включення до програм підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади і посадових осіб місцевого самоврядування питань протидії торгівлі людьми	Міністерство освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, управління освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій
	Кількість навчальних програм				2013-2015	Проведення за участю дітей, учнівської та студентської молоді і їх батьків профілактичних та просвітницьких заходів щодо протидії торгівлі людьми	Міністерство освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, управління освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій
					2012-2015	Організація та проведення педагогічними працівниками та членами Національної тренерської мережі Міжнародного жіночого правозахисного центру “Ла Страда - Україна” профілактичних заходів з проблеми запобігання торгівлі людьми, комерційній сексуальній експлуатації дітей та насильству над дітьми, безпеки дітей в Інтернеті в навчальних закладах в тому числі з використанням методики “рівний-рівному”	Український науково-методичний центр практичної психології та соціальної роботи, відділ позашкільної освіти, виховної роботи та захисту прав дитини, Міжнародний жіночий правозахисний центр “Ла Страда-Україна” (за згодою)
					2012-2015	Розроблення, видання та	Міністерство освіти і науки, молоді

						розповсюдження методичних та інформаційних матеріалів щодо запобігання торгівлі, експлуатації та жорстокого поводження, комерційній, сексуальній експлуатації дітей та безпеки дітей в Інтернеті	та спорту Автономної Республіки Крим, управління освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, відділ позашкільної освіти, виховної роботи та захисту прав дитини, Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи, Міжнародний жіночий правозахисний центр “Ла Страда - Україна” (за згодою)
					2012	Поширення посібника “Соціально-педагогічні основи протидії торгівлі людьми та експлуатації дітей” серед інститутів післядипломної педагогічної освіти та залучення фахівців Національної тренерської мережі Центру “Ла Страда - Україна” до семінарських занять щодо впровадження спецкурсів в системі підготовки та підвищення кваліфікації	Відділ позашкільної освіти, виховної роботи та захисту прав дитини, Міжнародний жіночий правозахисний центр “Ла Страда – Україна”(за згодою)
					2012-2015	Забезпечення доступу дітей до інформаційно-консультативної підтримки шляхом поширення інформації про роботу Національної гарячої лінії з питань запобігання	Міністерство освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, управління освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, відділ позашкільної освіти, виховної роботи та захисту

							насильству та захисту прав дитини та Національної гарячої лінії з питань запобігання торгівлі людьми	прав дитини, Український науково-методичний центр практичної психології та соціальної роботи, Міжнародний жіночий правозахисний центр “Ла Страда - Україна”(за згодою)
4.Надання допомоги особам, що постраждали від торгівлі людьми	Кількість осіб					2013-2015	Надання освітніх послуг дітям, що постраждали від торгівлі людьми та допомоги громадянам іноземних держав, особам без громадянства, що постраждали від торгівлі людьми	Міністерство освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, управління освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, департамент загальної середньої та дошкільної освіти, департамент професійно-технічної освіти

Начальник відділу позашкільної освіти, виховної роботи та захисту прав дитини

А. Д. Середницька

Додаток до п.3 плану заходів Міністерства освіти і науки, молоді та спорту щодо запобігання торгівлі людьми на період до 2015 року

Заходи із забезпечення використання комплексного підходу фахівцями соціальної сфери та освітянами у роботі з дітьми та батьками щодо питань безпечної міграції, профілактики торгівлі людьми та залучення їх до реалізації соціально-економічних ініціатив.

№ п/п	Назва заходу	Термін виконання	Виконавці
1.	Створення робочої групи, підготовка методичних рекомендацій для впровадження Програми виховних заходів "Особиста гідність. Безпека життя. Громадянська позиція" на базі шкіл-інтернатів та професійно-технічних навчальних закладів	I півріччя 2012 року	Відділ позашкільної освіти, виховної роботи та захисту прав дитини, Український науково-методичний центр практичної психології та соціальної роботи, департамент загальної середньої та дошкільної освіти, департамент професійно-технічної освіти, Український фонд "Благополуччя дітей"(за згодою)
2.	Створення робочої групи, розробка та видання програми тематичних курсів для інститутів післядипломної педагогічної освіти та центрів практичної психології та соціальної педагогіки	II півріччя 2012 року	Відділ позашкільної освіти, виховної роботи та захисту прав дитини, Український науково-методичний центр практичної психології та соціальної роботи, Інститут інноваційних технологій і змісту освіти, Український фонд "Благополуччя дітей" (за згодою)
3.	2 семінари для групи педагогічних працівників шкіл-інтернатів щодо впровадження Програми виховних заходів "Особиста гідність. Безпека життя. Громадянська позиція"	II півріччя 2012 року	Міністерство освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, управління освіти і науки Івано-Франківської, Донецької, Львівської обласних державних адміністрацій, Український науково-методичний центр практичної психології та соціальної роботи, відділ позашкільної освіти, виховної роботи та захисту прав дитини, департамент загальної середньої та дошкільної освіти, Український фонд "Благополуччя дітей" (за згодою)
4.	2 семінари для групи педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів щодо впровадження Програми виховних заходів "Особиста гідність. Безпека життя. Громадянська позиція"	II півріччя 2012 року	Міністерство освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, управління освіти і науки Івано-Франківської, Донецької, Львівської обласних державних адміністрацій, Український науково-

			методичний центр практичної психології та соціальної роботи, відділ позашкільної освіти, виховної роботи та захисту прав дитини, департамент професійно-технічної освіти, Український фонд “Благополуччя дітей” (за згодою)
5.	Впровадження Програми виховних заходів “Особиста гідність. Безпека життя. Громадянська позиція” на базі шкіл-інтернатів та професійно-технічних навчальних закладів пілотних областей	2012 – 2015 роки	Міністерство освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, управління освіти і науки Івано-Франківської, Донецької, Львівської обласних державних адміністрацій, відділ позашкільної освіти, виховної роботи та захисту прав дитини, Український фонд “Благополуччя дітей” (за згодою)
6.	Семінари для фахівців соціальної сфери та освітян з пілотних областей в рамках “Школи міграції”	II півріччя 2012 року	Міністерство освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, управління освіти і науки Івано-Франківської, Донецької, Львівської обласних державних адміністрацій, Український науково-методичний центр практичної психології та соціальної роботи, відділ позашкільної освіти, виховної роботи та захисту прав дитини, Український фонд “Благополуччя дітей” (за згодою)
7.	Впровадження Програми виховних заходів “Особиста гідність. Безпека життя. Громадянська позиція” на базі загальноосвітніх навчальних закладів пілотних областей	2012 – 2015 роки	Міністерство освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, управління освіти і науки Івано-Франківської, Донецької, Львівської обласних державних адміністрацій, Український науково-методичний центр практичної психології та соціальної роботи, відділ позашкільної освіти, виховної роботи та захисту прав дитини, Український фонд “Благополуччя дітей” (за згодою)
8.	Семінар для викладачів інститутів післядипломної педагогічної освіти, методистів обласних центрів практичної психології та соціальної педагогіки	I півріччя 2013 року	Український науково-методичний центр практичної психології та соціальної роботи, Інститут інноваційних технологій і змісту освіти, Український фонд “Благополуччя дітей” (за згодою)
9.	Тематичні курси для методистів на базі обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти (по 1-му	I півріччя 2013 року	Міністерство освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, управління освіти і науки

	курсу в кожній області)		Івано-Франківської, Донецької, Львівської обласних державних адміністрацій, Український науково-методичний центр практичної психології та соціальної роботи, відділ позашкільної освіти, виховної роботи та захисту прав дитини, департамент вищої освіти, Український фонд “Благополуччя дітей” (за згодою)
10.	2 семінари в кожній області з метою підготовки педагогічних працівників пілотних областей до запровадження програми соціально-економічної освіти	I півріччя 2013 року	Міністерство освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, управління освіти і науки Івано-Франківської, Донецької, Львівської обласних державних адміністрацій, департамент загальної середньої та дошкільної освіти, Український фонд “Благополуччя дітей” (за згодою)
11.	Апробація програми соціально-економічної освіти для дітей у пілотних областях	2013 – 2014 роки	Загальноосвітні навчальні заклади, Міністерства освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, управління освіти і науки Івано-Франківської, Донецької, Львівської обласних державних адміністрацій, департамент загальної середньої та дошкільної освіти, Український фонд “Благополуччя дітей” (за згодою)
12.	Презентаційні семінари програми “Професія. Кар’єра. Успіх” у кожній пілотній області для методистів районних відділів освіти, практичних психологів, спеціалістів центрів зайнятості	I півріччя 2013 року	Міністерство освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, управління освіти і науки Івано-Франківської, Донецької, Львівської обласних державних адміністрацій, відділ позашкільної освіти, виховної роботи та захисту прав дитини, Український центр практичної психології та соціальної роботи, Український фонд “Благополуччя дітей” (за згодою)
13.	4 ознайомчі візити для фахівців соціальної сфери та освітян в загальноосвітні навчальні заклади першої фази проекту, які напрацювали досвід впровадження Програми виховних заходів “Особиста гідність. Безпека життя. Громадянська позиція” у 2009 – 2011 роках	II півріччя 2013 року	Міністерство освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, управління освіти і науки Івано-Франківської, Донецької, Львівської обласних державних адміністрацій, відділ позашкільної освіти, виховної роботи та захисту прав дитини., Український центр практичної психології та соціальної роботи, Український фонд “Благополуччя дітей” (за згодою)
14.	Презентація тематичних курсів викладачам та методистам	II півріччя	Міністерство освіти і науки, молоді та спорту

	інститутів післядипломної педагогічної освіти з інших областей України	2014 року	Автономної Республіки Крим, управління освіти і науки Івано-Франківської, Донецької, Львівської обласних державних адміністрацій, Інститут інноваційних технологій і змісту освіти, Український центр практичної психології та соціальної роботи, Український фонд “Благополуччя дітей” (за згодою)
15.	Підсумкові обласні конференції	II півріччя 2014 року	Міністерство освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, управління освіти і науки Івано-Франківської, Донецької, Львівської обласних державних адміністрацій, відділ позашкільної освіти, виховної роботи та захисту прав дитини, Український центр практичної психології та соціальної роботи, Український фонд “Благополуччя дітей” (за згодою)

Начальник відділу позашкільної освіти, виховної роботи та захисту прав дитини

А. Д. Середницька

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ

НАКАЗ

м. Київ

03.08. 2012

№ 888

Про затвердження Плану заходів Міністерства освіти і науки, молоді та спорту щодо профілактики правопорушень серед дітей та учнівської молоді на період до 2015 року

З метою виконання розпорядження Кабінету Міністрів України від 30 листопада 2011 р. № 1209 “Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері профілактики правопорушень на період до 2015 року”

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити План заходів Міністерства освіти і науки, молоді та спорту щодо профілактики правопорушень серед дітей та учнівської молоді на період до 2015 року (далі - План заходів), що додається.

2. Міністерству освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, управлінням освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, департаменту загальної середньої та дошкільної освіти (Єресько О.В.), департаменту професійно-технічної освіти (Супрун В.В.), Інституту інноваційних технологій і змісту освіти (Удод О.А.), відділу позашкільної освіти, виховної роботи та захисту прав дитини (Середницька А.Д.), Українському науково-методичному центру практичної психології та соціальної роботи (Панок В.Г.):

2.1. Забезпечити в межах компетенції своєчасне виконання Плану заходів;

2.2. Подавати щороку до 1 червня та до 1 грудня відділу позашкільної освіти, виховної роботи та захисту прав дитини (Середницька А. Д.) інформацію про стан виконання Плану заходів для її узагальнення (в друкованому та електронному вигляді на адресу n_berezina@mon.gov.ua).

3. Контроль за виконанням наказу покласти на заступника Міністра Жебровського Б.М.

Міністр

Д. В. Табачник

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства освіти і науки,
молоді та спорту України
03.08.12 р. № 888

План заходів Міністерства освіти і науки, молоді та спорту
щодо профілактики правопорушень серед дітей та учнівської молоді
на період до 2015 року

№п/п	Проблеми, визначені Концепцією	Найменування заходу	Відповідальні за виконання	Строк виконання
1	2	3	4	5
1.	Проведення просвітницької діяльності, спрямованої на формування негативного ставлення до протиправних діянь	Проведення тижнів правових знань	Міністерство освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, управління освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, Інститут інноваційних технологій і змісту освіти, департамент професійно-технічної освіти, департамент загальної середньої та дошкільної освіти	Постійно
		Використання інтерактивних педагогічних технологій, зокрема ділові та рольові ігри, моделювання життєвих ситуацій, суспільних процесів та процедур, дискусії, робота в малих групах на уроках правознавства та в позакласній діяльності.	Міністерство освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, управління освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, Інститут інноваційних технологій і змісту освіти, департамент професійно-технічної освіти, департамент загальної середньої та дошкільної освіти	Постійно
		Впровадження шкільного самоврядування в начально-виховний процес.	Міністерство освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, управління освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, відділ позашкільної освіти, виховної роботи та захисту прав дитини	Постійно
		Видання навчально-методичних посібників:	Інститут інноваційних технологій і змісту освіти	2014 рік

		«Система просвітницько - профілактичних заходів щодо запобігання правопорушень та проявів насильства серед неповнолітніх, попередження дитячої бездоглядності та безпритульності. Проведення відновних технологій в практичну діяльність навчальних закладів» (з досвіду роботи класних керівників - переможців конкурсу "Класний керівник року") та "Інноваційна організація виховного процесу в сучасному навчальному закладі".		
2	Ужиття заходів, спрямованих на підвищення моральності в суспільстві, правової культури громадян, утвердження здорового способу життя, запобігання проявам екстремізму, расової та релігійної нетерпимості	Впровадження нових педагогічних комунікацій між усіма учасниками навчально-виховного процесу та перетворення навчальних закладів на зразок демократичного правового простору та позитивного мікроклімату.	Міністерство освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, управління освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, департамент загальної середньої та дошкільної освіти, департамент професійно-технічної освіти, Інститут інноваційних технологій і змісту освіти, відділ позашкільної освіти, виховної роботи та захисту прав дитини, Український науково-методичний центр практичної психології та соціальної роботи	Постійно
		Застосування відновних технологій у практичній діяльності навчальних закладів	Міністерство освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, управління освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи	Постійно
		Здійснення моніторингу ризиків виникнення всіх форм насильства серед дітей та учнівської молоді, визначення причин тривожності та агресивності; розробка індивідуальних програм психолого-педагогічного супроводу учнів «групи ризику»; залучення учнів, схильних до девіантної поведінки, до участі в «Шкільній медіації», «Школі конфліктології» тощо.	Інститут інноваційних технологій і змісту освіти, Український науково-методичний центр практичної психології та соціальної роботи, Міністерство освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, управління освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій	Постійно

		Проведення керівниками навчальних закладів аналізу виконання «Правил внутрішнього розпорядку» та доповнення їх на предмет заборони принесення в навчальний заклад школу вогнепальної, холодної зброї, алкогольних та тютюнових виробів, наркотичних засобів, порнографічної продукції. Запровадження конкретних санкцій зі сторони керівництва навчальних закладів та учнівської і батьківської громадськості до порушників встановлених правил.	Міністерство освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, управління освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій	Постійно
3	Проведення профілактичної роботи з неблагополучними сім'ями, а також розроблення механізму екстреного реагування на факти бездоглядності дітей з метою недопущення їх втягування у злочинну діяльність	Розгляд питань з профілактики правопорушень на колегіях, нарадах управлінь, відділів освіти, директорів навчальних закладів, семінарах заступників директорів з виховної роботи, засіданнях «круглих столів», серпневих педагогічних конференціях, координаційних радах по соціальному захисту і профілактиці правопорушень.	Міністерство освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, управління освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, відділ позашкільної освіти, виховної роботи та захисту прав дитини	Постійно
		Забезпечення ефективного функціонування психологічної служби системи освіти.	Міністерство освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, управління освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, Український науково-методичний центр практичної психології та соціальної роботи	Постійно
		Розроблення карти психолого-педагогічного супроводу дитини, котра схильна до прояву девіантної, делінквентної поведінки, та запровадження її у якості обов'язкової документації практичного психолога та соціального педагога.	Український науково-методичний центр практичної психології та соціальної роботи	2013 рік

		Узагальнення досвіду роботи щодо проведення корекційної роботи практичного психолога та соціального педагога з дітьми з девіантною та делінквентною поведінкою та поширення його серед спеціалістів психологічної служби.	Український науково-методичний центр практичної психології та соціальної роботи, Міністерство освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, управління освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій	2013 рік
		Обстеження соціальними педагогами умов проживання дітей, які потребують підвищеної педагогічної уваги, виявлення деструктивних сімей, сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах, поновлення банків даних таких сімей, складання актів обстежень умов проживання відповідними комісіями (представник соціальних служб для дітей та молоді, кримінальної міліції, соціальний педагог).	Міністерство освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, управління освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, Український науково-методичний центр практичної психології та соціальної роботи	Постійно
		Оформлення у навчальних закладах куточків з прав дитини та розміщення в них даних про організації, до яких можна звернутися з приводу порушення прав дитини.	Міністерство освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, управління освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, відділ позашкільної освіти, виховної роботи та захисту прав дитини	Постійно
		Унеможливлення доступу школярів через мережу Інтернет до сайтів, що не мають відношення до навчального процесу (у тому числі до сайтів, на яких розміщено елементи порнографії й насильства тощо).	Міністерство освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, управління освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, Інститут інноваційних технологій і змісту освіти, департамент загальної середньої та дошкільної освіти	Постійно
		Проведення спільно із правоохоронними органами педагогічного «всеобучу» батьків та лекторіїв на правову тематику для батьків, надання їм теоретичних знань та практичних навичок, спрямованих на встановлення нормального сімейного мікроклімату, налагодження взаємин між батьками і дітьми, батьками і вчителями.	Міністерство освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, управління освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, Інститут інноваційних технологій і змісту освіти, департамент загальної середньої та дошкільної освіти, відділ позашкільної освіти, виховної роботи та захисту прав дитини	Постійно

		Виконання вимог Законів України “Про освіту” у частині забезпечення конституційного права дітей на здобуття повної загальної середньої освіти, встановлення постійного контролю за відвідуванням учнями навчальних занять.	Міністерство освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, управління освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, Інститут інноваційних технологій і змісту освіти, департамент загальної середньої та дошкільної освіти, департамент професійно-технічної освіти	Постійно
		Залучення до позакласної роботи та позашкільної освіти дітей із сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах.	Міністерство освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, управління освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, відділ позашкільної освіти, виховної роботи та захисту прав дитини	Постійно
		Проведення просвітницьких та рекламних кампаній через засоби масової інформації з метою висвітлення досвіду роботи закладів освіти щодо зазначеної проблематики.	Міністерство освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, управління освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, відділ позашкільної освіти, Інститут інноваційних технологій і змісту освіти	Постійно
		Відпрацювання алгоритму взаємодії представників системи освіти з органами і службами, в компетенції яких визначені функції роботи з вказаною категорією дітей, у випадках скоєння правопорушення (злочину) дитиною.	Міністерство освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, управління освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, Інститут інноваційних технологій і змісту освіти, департамент загальної середньої та дошкільної освіти, департамент професійно-технічної освіти, відділ позашкільної освіти, виховної роботи та захисту прав дитини	2013 рік
		Організація спільних рейдів з кримінальною міліцією у справах дітей УМВС України, управлінь освіти і науки, служби у справах дітей з виявлення дітей, які вживають алкоголь, наркотики та психотропні речовини.	Міністерство освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, управління освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, відділ позашкільної освіти, виховної роботи та захисту прав дитини	Постійно

		Проведення Всеукраїнської конференції для педагогічних працівників та спеціалістів психологічної служби з питань поліпшення профілактичної роботи з профілактики правопорушень та недопущення поширення злочинності серед неповнолітніх і втягнення їх у протиправну діяльність.	Інститут інноваційних технологій і змісту освіти, департамент загальної середньої та дошкільної освіти, департамент професійно-технічної освіти, відділ позашкільної освіти, виховної роботи та захисту прав дитини	2013 рік
--	--	--	---	----------

Начальник відділу позашкільної освіти, виховної роботи та захисту прав дитини

А. Д. Середницька

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

м. Київ

01.06.2013 р.

№ 655

Про затвердження кваліфікаційних характеристик професій (посад) педагогічних та науково-педагогічних працівників навчальних закладів

На виконання пункту 2 Плану заходів щодо реалізації Концепції удосконалення оплати праці працівників бюджетної сфери, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 9 червня 2011 року № 551-р наказую:

1. Затвердити погоджені з Міністерством соціальної політики України кваліфікаційні характеристики професій (посад) педагогічних та науково-педагогічних працівників навчальних закладів як такі, що додаються.

2. Інституту інноваційних технологій і змісту освіти (Удод О.А.) підготувати до видання довідники кваліфікаційних характеристик працівників. Випуск 77 "Професії* (посади) працівників закладів освіти". Випуск 73 "Наука та вища школа", розділ "Вища школа".

3. Департаменту економіки та фінансування (Даниленко С.В.) забезпечити фінансування видання вищезазначених довідників.

4. Контроль за виконанням цього наказу залишаю за собою.

ВСТУП

На всіх етапах розвитку суспільства, становлення національних економік, формування соціально-культурних і духовних горизонтів будь-яких держав проблеми раціонального використання педагогічних та науково-педагогічних працівників за фахом завжди були ключовими, невичерпними джерелами підвищення ефективності та якості функціонування освітніх і науково-педагогічних установ та організацій.

Вихідними нормативно-правовими документами для формування кваліфікаційних характеристик слугують: постанова Кабінету Міністрів України від 14.06.2000 [№ 963](#) "Про затвердження переліку посад педагогічних і науково-педагогічних працівників" зі змінами і доповненнями, внесеними постановами Кабінету Міністрів України від 06 травня 2001 р. № 432 "Про внесення змін до переліку посад педагогічних та науково-педагогічних працівників", від 14 січня 2004 р. № 40 "Про внесення змін у додаток "Порядку надання щорічної основної відпустки тривалістю 56 календарних днів керівним працівникам навчальних закладів та установ освіти, навчальних (педагогічних) частин (підрозділів) інших установ і закладів, педагогічним, науково-педагогічним працівникам та науковим працівникам і до переліку посад педагогічних та науково-педагогічних працівників", від 17 листопада 2004 р. № 1567 "Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України", від 30 листопада 2005 р. № 1148 "Про внесення змін до постанов Кабінету Міністрів України від 14 квітня 1997 р. № 346 та від 14 червня 2000 р. № 963", від 22 лютого 2006 р. № 203 "Про внесення змін до постанов Кабінету Міністрів України від 14 квітня 1997 р. № 346 та від 14 червня 2000 р. № 963", від 31 січня 2007 р. № 94 "Про внесення змін до постанов Кабінету Міністрів України від 14 червня 2000 р. №

963 і від 4 березня 2004 р. № 257", Загальні положення Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників, затвердженого наказом Міністерства праці України від 29.12.2004 № 336 "Про затвердження Випуску 1 "Професії працівників, що є загальними для всіх видів економічної діяльності" Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників", Методичні рекомендації щодо формування кваліфікаційних характеристик професій працівників, затверджених спільним наказом Міністерство соціальної політики України та Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 16.12.2011 № 547/1438 "Про затвердження методичних рекомендацій щодо формування кваліфікаційних характеристик професій працівників", [Типове положення про атестацію педагогічних працівників](#), затверджене наказом Міністерства освіти і науки України від 06.10.2010 № 930 "Про затвердження Типового положення про атестацію педагогічних працівників", із змінами, затвердженими наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 20.12.2011 [№ 1473](#) "Про затвердження Змін до Типового положення про атестацію педагогічних працівників", зареєстрованим в Мін'юсті України 10.01.2012 за №14/20327, наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 26.09.2005 № 557 "Про впорядкування умов оплати праці та затвердження схем тарифних розрядів працівників навчальних закладів, установ освіти та наукових установ", зареєстрований в Міністерстві юстиції України 03.10.2005 за №1130/11410, Класифікатор професій ДК 003:2010, затверджений наказом Держспоживстандарту України від 28 липня 2010 р. № 327 "Про затвердження, внесення змін та скасування нормативних документів", відповідні накази і розпорядження Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України.

Зазначеними актами затверджено перелік посад педагогічних та науково-педагогічних працівників.

Кваліфікаційні характеристики посад педагогічних та науково-педагогічних працівників навчальних закладів та установ освіти сприяють підбору і розстановці кадрів, підвищенню їхньої ділової кваліфікації, раціональному розподілу праці, створенню дієвого механізму розмежування функцій, повноважень та відповідальності між працівниками, а також встановленню єдиних підходів у визначенні їхніх посадових обов'язків та кваліфікаційних вимог, що до них висуваються.

Кваліфікаційні характеристики застосовуються як нормативні документи і можуть служити основою для розробки посадових інструкцій, що містять конкретний перелік посадових обов'язків працівників з урахуванням особливостей організації праці та управління, їх прав, відповідальності та компетентності. При необхідності посадові обов'язки, що зазначені у кваліфікаційній характеристиці працівника, можуть бути розподілені між кількома виконавцями.

Кваліфікаційна характеристика кожної посади має три розділи:

"Завдання та обов'язки", "Повинен знати" і "Кваліфікаційні вимоги".

У розділі "Завдання та обов'язки" міститься перелік основних трудових функцій, що можуть бути повністю або частково доручені працівникові, який займає певну посаду з урахуванням технологічної однорідності та взаємозв'язку робіт, що дозволяють забезпечити оптимальну спеціалізацію за посадами керівника, професіонала та фахівця.

У розділі "Повинен знати" містяться основні вимоги, що висуваються до працівника щодо професійних знань, а також знань законодавчих та інших нормативних правових актів, положень, інструкцій та інших документів, методів і засобів, які працівник повинен застосовувати при виконанні посадових обов'язків.

У розділі "Кваліфікаційні вимоги" визначено необхідний для виконання посадових обов'язків рівень професійної підготовки працівника, що засвідчується документами про освіту, а також вимоги до стажу роботи.

Особи, які не мають відповідної освіти або стажу роботи, встановлених кваліфікаційними вимогами, але мають достатній практичний досвід та успішно виконують у повному обсязі покладені на них завдання та обов'язки, можуть бути, як

виняток, залишені на займаній посаді або призначені на відповідні посади за рекомендацією атестаційної комісії.

З метою удосконалення організації та підвищення ефективності праці працівників навчальних закладів та установ освіти, можливе розширення кола їх обов'язків у порівнянні з обов'язками, що визначені відповідними кваліфікаційними характеристиками. У цих випадках без зміни назви посади працівнику за його згодою може бути доручено виконання обов'язків, що передбачені кваліфікаційними характеристиками інших посад, які близькі за змістом робіт, аналогічними за складністю, виконання яких не вимагає іншої спеціальності, кваліфікації та діяльності яких безпосередньо пов'язана з навчальним і науково-педагогічним процесом.

Крім цього, у кваліфікаційній характеристиці посади педагогічного, науково-педагогічного працівника мають бути відображені його компетентності. При цьому під компетентністю розуміється якість дій працівника, що забезпечують адекватне та ефективне вирішення професійно важливих предметних завдань, що мають проблемний характер, а також готовність нести відповідальність за свої дії. До головних складових компетентності педагогічних працівників відносять: професійну, комунікативну, інноваційну, правову.

Головні складові компетентності педагогічних і науково-педагогічних працівників

Професійна компетентність - якість дії працівника, що забезпечує ефективність вирішення професійно-педагогічних проблем і типових професійних завдань, які виникають у реальних ситуаціях педагогічної чи науково-педагогічної діяльності, і залежить від кваліфікації, загальноприйнятих цінностей моралі та етики, володіння освітніми технологіями, технологіями педагогічної діагностики (опитування, індивідуальні та групові інтерв'ю) та психолого-педагогічної корекції, життєвого досвіду, постійного удосконалення та впровадження у практику ідей сучасної педагогіки, методів навчання та викладання навчальних дисциплін і предметів, використання наукової літератури та інших джерел інформації для створення сучасних форм навчання, впровадження оціночно-ціннісної рефлексії.

Інформаційна компетентність - якість дій працівника, що забезпечують ефективний пошук, структурування інформації, її адаптацію до особливостей педагогічного процесу і дидактичних вимог, формулювання навчальної проблеми різними інформаційно-комунікативними способами, кваліфіковану роботу з різними інформаційними ресурсами, професійними інструментами, готовими програмно-методичними комплексами, що дозволяють проектувати рішення педагогічних проблем і практичних завдань, використання автоматизованих робочих місць педагогічного та науково-педагогічного працівника в освітньому процесі; регулярну самостійну пізнавальну діяльність, готовність до ведення дистанційної освітньої діяльності, використання комп'ютерних і мультимедійних технологій, цифрових освітніх ресурсів в освітньому процесі, ведення документації навчального закладу на електронних носіях.

Комунікативна компетентність - якість дії працівника, що забезпечує ефективний прямий та зворотній зв'язок з особою, яка навчається, контакт з учнями (вихованцями, дітьми) різного віку, студентами, батьками (особами, які їх замінюють), колегами, здатність до розробки стратегії, тактики і техніки взаємодії з людьми, організацію їхньої спільної діяльності для досягнення певних суспільно значимих цілей; здатність переконувати, стверджувати свою позицію; володіння державною мовою, грамотним усним та писемним діловим мовленням, ораторським мистецтвом, професійним етикетом, а також навичками публічної презентації результатів роботи, вміннями обирати відповідні форми і методи презентації.

Правова компетентність - якість дії працівника, що забезпечує ефективне використання у професійній діяльності законодавчих та інших нормативних документів органів державної влади для вирішення відповідних професійних завдань.

КВАЛІФІКАЦІЙНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ ПОСАД ПЕДАГОГІЧНИХ ТА НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ТА УСТАНОВ ОСВІТИ

КЕРІВНИКИ

18. ЗАВДУВАЧ ПСИХОЛОГО-МЕДИКО-ПЕДАГОГІЧНОЇ КОНСУЛЬТАЦІЇ (Код КП - 1229.7)

Завдання та обов'язки. Планує й організовує роботу психолого-медико-педагогічної консультації, здійснює добір кадрів, організовує підвищення кваліфікації консультантів. Сприяє створенню мережі районних (міських) психолого-медико-педагогічних консультацій в регіоні. Контролює, вивчає і аналізує діяльність районних (міських) психолого-медико-педагогічних консультацій, добір кадрового складу в них та підвищення їх кваліфікації. Відповідає за правильність встановлення консультативних висновків, визначення освітніх потреб та зміст рекомендацій щодо форм навчання, виховання, психосоціальної реабілітації дітей і підлітків з порушеннями психофізичного розвитку. Забезпечує впровадження в практику діяльності районних (міських) психолого-медико-педагогічної консультації методів, методик та технологій діагностичного обстеження та консультування. Бере участь у розробці проектів розпорядчих документів відповідного органу освіти, що регламентують діяльність районних психолого-медико-педагогічних консультацій в регіоні, дбає про науково-методичне забезпечення їх діяльності. На основі узагальнення оперативних відомостей районних (міських) психолого-медико-педагогічної консультації створює банки даних про кількість дітей з порушеннями психофізичного розвитку, аналізує основні тенденції, домінування порушень у дітей за їх видами та дає оцінку рівню задоволення особливих освітніх потреб таких дітей в регіоні. Організовує участь консультації у розробці і реалізації планів органів управління освітою щодо задоволення освітніх потреб дітей з порушеннями психофізичного розвитку, у розширенні форм надання допомоги для них, у вдосконаленні мережі навчальних дошкільних і шкільних закладів та запровадженні інклюзивного навчання. Спільно із психологічною службою, закладами освіти та охорони здоров'я веде просвітницьку роботу серед населення з питань формування соціальної моделі ставлення до дітей з порушеннями психофізичного розвитку, шляхи та умови задоволення їхніх особливих освітніх потреб, реалізацію завдань соціально-трудової підготовки та правового захисту. Готує звітність Центральній психолого-медико-педагогічній консультації. Забезпечує своєчасний розгляд заяв, скарг, дотримання прав та гарантій учнів і працівників навчального закладу.

Повинен знати: Конституцію України; Закони України; акти Президента України, Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України щодо освітньої галузі; накази та розпорядження Міністерства освіти і науки України; Конвенцію Генеральної Асамблеї ООН про права дитини; підзаконні і нормативно-правові акти та документи з питань навчання, виховання, психосоціальної реабілітації дітей і підлітків з порушеннями в розвитку; особливості психічного розвитку та навчання дітей з різними видами порушень, сучасні досягнення педагогічної дефектологічної науки і практики, методи вітчизняної і зарубіжної діагностики відхилень в психічному розвитку дітей; основи наукової організації праці, правила і норми охорони праці, санітарії і протипожежного захисту.

Кваліфікаційні вимоги. Вища педагогічна (корекційна, дефектологічна) освіта на рівні спеціаліста або магістра, стаж роботи за фахом або на керівних посадах нижчого рівня професійного спрямування в навчальних закладах - не менше 2 років.

ПРОФЕСІОНАЛИ

3. ПРАКТИЧНИЙ ПСИХОЛОГ (Код КП-2445.2)

Завдання та обов'язки. Здійснює професійну діяльність, спрямовану на збереження психологічного, соматичного і соціального стану учнів (вихованців) у процесі виховання та навчання в закладах освіти. Сприяє охороні прав особистості відповідно до Конвенції з охорони прав дитини. Сприяє гармонізації соціальної сфери установи і здійснює превентивні заходи щодо профілактики виникнення соціальної дезадаптації. Визначає фактори, що перешкоджають розвитку особистості учнів (вихованців) і вживає заходів щодо надання різного виду психологічної допомоги (психокоректувальна, реабілітаційна та консультативна). Надає допомогу учням (вихованцям), батькам (особам, які їх замінюють), педагогічному колективу у вирішенні конкретних проблем. Проводить психологічну діагностику різного профілю і призначення. Складає психолого-педагогічні висновки за матеріалами дослідницьких робіт з метою орієнтації педагогічного колективу, а також батьків (осіб, які їх замінюють) в проблемах особистісного і соціального розвитку учнів (вихованців). Веде документацію за встановленою формою і використовує її за призначенням. Бере участь у плануванні та розробці розвиваючих та корекційних програм освітньої діяльності з урахуванням індивідуальних, статевих та вікових особливостей особистості учнів (вихованців), сприяє розвитку у них готовності до орієнтації в різних ситуаціях життєвого і професійного самовизначення. Здійснює психологічну підтримку творчо обдарованих учнів (вихованців), сприяє їхньому творчому розвитку і пошуку. Проводить психолого-педагогічну корекцію порушень соціалізації особистості учнів (вихованців). Формує психологічну культуру учнів (вихованців), педагогічних працівників та батьків (осіб, які їх замінюють), в тому числі і культуру статевого виховання. Консультує працівників освітнього закладу з питань практичного застосування психології, орієнтованої на підвищення соціально-психологічної компетентності учнів (вихованців), педагогічних працівників, батьків (осіб, які їх замінюють). Бере участь в роботі педагогічної ради, підготовці та проведенні атестації педагогічних працівників, проведенні семінарів та засідань методичних об'єднань; у розробці навчальних планів, програм, посібників, методичних рекомендацій. Підвищує фаховий і кваліфікаційний рівень.

Повинен знати: Конституцію України; Закони України; акти Президента України, Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України щодо освітньої галузі; накази та розпорядження Міністерства освіти і науки України; Декларацію прав і свобод людини; Конвенцію про права дитини; нормативні документи, що регулюють питання охорони праці, охорони здоров'я, профорієнтації, зайнятості учнів (вихованців) та їх соціального захисту; загальну психологію, педагогічну психологію і загальну педагогіку, психологію особистості і диференціальну психологію, дитячу і вікову психологію, соціальну психологію, медичну психологію, дитячу нейропсихологію, патопсихологію, психосоматику; основи дефектології, психотерапії, сексології, психогігієни, професіознавства і психології праці, психодіагностики, психологічного консультування та психопрофілактики, методи активного навчання, соціально-психологічного тренінгу спілкування; сучасні методи індивідуальної та групової профконсультації, діагностики і корекції нормального і аномального розвитку дитини; правила і норми охорони праці, пожежного захисту.

Кваліфікаційні вимоги. Практичний психолог вищої категорії: повна вища освіта (магістр, спеціаліст) зі спеціальностей «Практична психологія», «Психологія». Стаж педагогічної роботи не менше 8 років.

Практичний психолог I категорії: повна вища освіта (магістр, спеціаліст) зі спеціальностей «Практична психологія», «Психологія». Стаж педагогічної роботи не менше 5 років.

Практичний психолог II категорії: повна вища освіта (магістр, спеціаліст) зі спеціальностей «Практична психологія», «Психологія». Стаж педагогічної роботи не менше 3 років.

Практичний психолог: повна вища освіта (магістр, спеціаліст) зі спеціальностей

«Практична психологія», «Психологія», без вимог до стажу роботи.

15. СОЦІАЛЬНИЙ ПЕДАГОГ ПО РОБОТІ З ДІТЬМИ –ІНВАЛІДАМИ (Код КП - 2340)

Завдання та обов'язки. Працює з дітьми, які потребують соціальної допомоги. Виробляє оптимальну педагогічну стратегію навчання, виховання та реабілітації дитини-інваліда. Вивчає, узагальнює та запроваджує в роботі нові методики із соціальної реабілітації дитини. Планує та здійснює роботу із соціальної адаптації дитини-інваліда: виховує і прищеплює навички самообслуговування, надає соціальну, психологічну допомогу, бере участь в організації дозвілля, спортивній діяльності, спілкуванні із цікавими людьми. Дбає про професійне самовизначення та соціальну адаптацію дитини-інваліда. Допомогає оволодіти основами професій, які дають можливість працювати в домашніх умовах. Спільно із сім'єю бере участь у навчанні та вихованні дитини-інваліда. Здійснює посередництво між освітніми установами, сім'єю, громадськістю, організовує їх взаємодію з метою створення в соціальному середовищі умов для всебічного розвитку дитини. Проводить соціально необхідну роботу щодо організації спілкування дитини у громаді за місцем проживання. Впливає на подолання особистих, міжособистих, внутрішньо сімейних конфліктів, надає необхідну консультативну психолого-педагогічну допомогу дитині. Веде статистичну та іншу документацію щодо дітей, які потребують соціальної реабілітації. Проводить соціально-педагогічні консультації із сім'єю, веде психолого-педагогічні спостереження та аналізує динаміку розвитку дитини-інваліда. Стверджує настановами і особистим прикладом повагу до принципів загальнолюдської моралі, правди, справедливості, гуманізму, доброти, працелюбства, інших добродійностей. Виховує повагу до батьків, жінки, культурно-національних, духовних, історичних цінностей України; дбайливе ставлення до навколишнього середовища. Готує дитину-інваліда до свідомого життя в дусі взаєморозуміння, миру, злагоди між усіма народами, етнічними, національними, релігійними групами. Додержується педагогічної етики, захищає дитину від будь-яких форм фізичного або психічного насильства, пропагує здоровий спосіб життя.

Повинен знати: Конституцію України; Закони України; акти Президента України, Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України щодо освітньої галузі; накази та розпорядження Міністерства освіти і науки України; Декларацію прав і свобод людини; Конвенцію про права дитини; нормативно-правові акти з питань навчання і виховання дітей з особливими освітніми потребами; інші законодавчі та нормативно-правові акти з питань освіти; педагогіку, психологію, вікову фізіологію, шкільну гігієну; досягнення сучасної психолого-педагогічної науки і практики; основи соціології, економіки, фінансово-господарської діяльності загальноосвітніх навчальних закладів; законодавства про працю; форми роботи з громадськими організаціями; правила і норми охорони і безпеки праці, правила виробничої санітарії та пожежної безпеки.

Кваліфікаційні вимоги. Педагог соціальний вищої категорії по роботі з дітьми-інвалідами: повна вища освіта (магістр, спеціаліст) за спеціальністю «Соціальна педагогіка». Підвищення кваліфікації за програмами підготовки та спеціальністю «Корекційна освіта (за нозологіями)». Стаж роботи за професією соціального педагога по роботі з дітьми-інвалідами I категорії - не менше 2 років.

Педагог соціальний I категорії по роботі з дітьми-інвалідами: повна вища освіта (магістр, спеціаліст) за спеціальністю «Соціальна педагогіка». Підвищення кваліфікації за програмами підготовки за спеціальністю «Корекційна освіта (за нозологіями)». Стаж роботи за професією соціального педагога по роботі з дітьми-інвалідами II категорії - не менше 2 років.

Педагог соціальний II категорії по роботі з дітьми-інвалідами: повна вища освіта (магістр, спеціаліст) за спеціальністю «Соціальна педагогіка». Підвищення кваліфікації за програмами підготовки за спеціальністю «Корекційна освіта (за нозологіями)». Стаж роботи за професією соціального педагога по роботі з дітьми-

інвалідами - не менше 1 року.

Педагог соціальний по роботі з дітьми-інвалідами: повна вища освіта (магістр, спеціаліст) за спеціальністю «Соціальна педагогіка». Підвищення кваліфікації за програмами підготовки за спеціальністю „Корекційна освіта (за нозологіями)”. Без вимог до стажу роботи.

16. ВЧИТЕЛЬ- ДЕФЕКТОЛОГ

(вчитель-логопед, сурдопедагог, тифлопедагог, олігофренопедагог)

(Код КП- 2340)

Завдання та обов'язки. Планує, проводить навчальну, виховну, корекційно-розвиткову, реабілітаційну роботу з дітьми, які мають вади у фізичному або розумовому розвитку. Забезпечує умови для засвоєння ними відповідних навчальних та корекційно-розвиткових програм з урахуванням порушень, вікових, індивідуальних особливостей дітей, сприяє їх соціальній реабілітації та адаптації, профорієнтації. Вивчає і фіксує динаміку розвитку дітей, виробляє оптимальну педагогічну стратегію, проектує шляхи навчання, виховання, реабілітації та соціальної адаптації кожної дитини. Обирає ефективні форми, методи, засоби навчально-виховного, корекційно-реабілітаційного процесу. Утверджує повагу до принципів загальнолюдської моралі, батьків, жінки, культурно-національних, духовних, історичних цінностей України, країни походження, дбайливе ставлення до навколишнього середовища. Готує вихованців до життя в душі взаєморозуміння, миру, злагоди між усіма народами. Дотримується педагогічної етики, поважає гідність дитини, учня, захищає її від будь-яких форм фізичного або психічного насильства, запобігає шкідливим звичкам, пропагує здоровий спосіб життя. Вимагає від учнів дотримання статуту освітньої установи. Контролює забезпечення здорових і безпечних умов навчання, виховання, праці. Підтримує зв'язки з батьками, надає їм консультативну педагогічну допомогу з питань освіти, фізичного і психічного розвитку їх дітей. Систематично підвищує свій професійний рівень, педагогічну майстерність, загальну культуру.

Повинен знати: Конституцію України; Закони України; акти Президента України, Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України щодо освітньої галузі; накази та розпорядження Міністерства освіти і науки України; Декларацію прав і свобод людини; Конвенцію про права дитини; нормативно-правові акти з питань навчання і виховання дітей з особливими освітніми потребами; інші законодавчі та нормативно-правові акти з питань освіти; педагогіку, психологію, вікову фізіологію, шкільну гігієну; досягнення сучасної психолого-педагогічної науки і практики; основи соціології, економіки, фінансово-господарської діяльності загальноосвітніх навчальних закладів; законодавства про працю; форми роботи з громадськими організаціями; правила і норми охорони і безпеки праці, правила виробничої санітарії та протипожежної безпеки; мати знання в обсязі вищої педагогічної освіти зі спеціальності «Корекційна освіта (за нозологіями)» (логопедія, сурдопедагогіка, тифлопедагогіка, олігофренопедагогіка); цілі, принципи, зміст навчання, виховання, корекції, реабілітації дітей з фізичними або розумовими вадами; загальні та спеціальні психолого-педагогічні дисципліни, анатоמו-фізіологічні та клінічні основи дефектології, психофізіологію розвитку аномальних дітей; програмно-методичні документи і матеріали для роботи з дітьми, які мають фізичні або розумові вади; ефективні методи, форми, принципи, прийоми, засоби корекційно-розвиткового навчання і виховання, індивідуальні характеристики учнів; вимоги до оснащення та обладнання навчальних кабінетів, класів; організацію управління, нормативне забезпечення, соціальні, культурні, інші умови діяльності освітніх установ дефектологічного профілю; сучасні досягнення педагогічної дефектологічної науки і практики, Конвенції про права дитини та права інвалідів, Закони України в галузі освіти, підзаконні, нормативно-правові акти та документи з питань навчання та виховання дітей з аномаліями у розвитку.

Кваліфікаційні вимоги. Вчитель-дефектолог (вчитель-логопед, сурдопедагог, тифлопедагог, олігофренопедагог) вищої категорії: повна вища педагогічна освіта зі спеціальності «Корекційна освіта (за нозологіями)» (логопедія, сурдопедагогіка, тифлопедагогіка, олігофренопедагогіка). Стаж педагогічної роботи з дітьми, які мають вади у фізичному або розумовому розвитку - не менше 2 років.

Вчитель-дефектолог (вчитель-логопед, сурдопедагог, тифлопедагог, олігофренопедагог) I категорії: повна вища педагогічна освіта зі спеціальності «Корекційна освіта (за нозологіями)» (логопедія, сурдопедагогіка, тифлопедагогіка, олігофренопедагогіка). Стаж педагогічної роботи з дітьми, які мають вади у фізичному або розумовому розвитку - не менше 2 років.

Вчитель-дефектолог (вчитель-логопед, сурдопедагог, тифлопедагог, олігофренопедагог) II категорії: повна вища педагогічна освіта, як правило, зі спеціальності «Корекційна освіта (за нозологіями)» (логопедія, сурдопедагогіка, тифлопедагогіка, олігофренопедагогіка). Стаж педагогічної роботи з дітьми, які мають вади у фізичному або розумовому розвитку - не менше 1 року.

Вчитель-дефектолог (вчитель-логопед, сурдопедагог, тифлопедагог, олігофренопедагог): повна вища педагогічна освіта, як правило, зі спеціальності «Корекційна освіта (за нозологіями)» (логопедія, сурдопедагогіка, тифлопедагогіка, олігофренопедагогіка). Без вимог до стажу роботи.

18. КОНСУЛЬТАНТ ПСИХОЛОГО-МЕДИКО-ПЕДАГОГІЧНОЇ КОНСУЛЬТАЦІЇ (Код КП - 2340)

Завдання та обов'язки. Здійснює спільно з іншими фахівцями психолого-медико-педагогічної консультації психолого-педагогічне вивчення дітей і підлітків з метою виявлення особливостей їхнього розвитку, надає психолого-педагогічні рекомендації щодо змісту, форм, методів навчання та корекційно-розвиткової роботи відповідно до потенційних можливостей розвитку; для дитини з інвалідністю – з урахуванням індивідуальної програми реабілітації; надає відповідну консультативну допомогу батькам (особам, які їх замінюють), керівникам навчальних закладів, педагогам, практичним психологам, соціальним педагогам, медичним, соціальним працівникам, громадськості з питань навчання, виховання та трудової реабілітації дітей з особливими освітніми потребами; використовує досягнення психодіагностики та новітніх корекційно-розвиткових програм; здійснює консультативний супровід функціонування спеціальних класів з інклюзивним навчанням та при необхідності психолого-педагогічний, медичний супровід дітей з різними видами порушень психофізичного розвитку та девіантною поведінкою; надає корекційно-розвиткову допомогу дітям з особливими освітніми потребами, зумовленими складними вадами розвитку, із залученням батьків або осіб, які їх замінюють (індивідуальні та групові заняття); веде встановлену документацію; рекомендує шляхи психосоціальної реабілітації, соціальної і трудової адаптації дітей і підлітків, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку.

Повинен знати: Конституцію України; Закони України; акти Президента України, Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України щодо освітньої галузі; накази та розпорядження Міністерства освіти і науки України; Декларацію прав і свобод людини; Конвенцію про права дитини; нормативно-правові акти з питань навчання і виховання дітей з особливими освітніми потребами; теорію і практику корекційно-реабілітаційних процесів та розвитку дітей; інші законодавчі та нормативно-правові акти з питань освіти; педагогіку, психологію, вікову фізіологію, шкільну гігієну; досягнення сучасної психолого-педагогічної науки і практики; основи соціології, економіки, фінансово-господарської діяльності загальноосвітніх навчальних закладів; законодавства про працю; форми роботи з громадськими організаціями; правила і норми охорони і безпеки праці, правила виробничої санітарії та пожежної безпеки.

Кваліфікаційні вимоги. Консультант психолого-медико-педагогічної

консультації вищої категорії: повна вища освіта (магістр, спеціаліст) напряду (спеціальності) підготовки «Корекційна освіта (за нозологіями)». Підвищення кваліфікації за професійними програмами спеціальності «Корекційна освіта (за нозологіями: логопедія, сурдопедагогіка, тифлопедагогіка, олігофренопедагогіка)». Без вимог до стажу роботи.

22. СОЦІАЛЬНИЙ ПЕДАГОГ (Код КП - 2340)

Завдання та обов'язки. Вивчає, узагальнює та впроваджує в роботу нові методи навчання та виховання; веде документацію щодо дітей, які потребують соціальної реабілітації: їх особові справи, листування з органами виконавчої влади, суб'єктами профілактично-виховної та лікувальної реабілітації, батьками (та особами, які їх замінюють); складати плани виховної та реабілітаційної роботи; здійснювати посередництво між освітніми установами, сім'єю, трудовими колективами, громадськістю, організувати їх взаємодію; об'єднувати зусилля з метою створення в соціальному середовищі умов для всебічного розвитку дітей та підлітків; проводити соціальну роботу щодо організації спілкування дітей, молоді, дорослих у громаді за місцем їх проживання; сприяти участі дітей та молоді у науковій, технічній, спортивній, художній творчості, суспільно корисній діяльності; впливати на подолання міжособистісних, внутрішньо сімейних конфліктів, надавати необхідну консультативну психолого-педагогічну допомогу дитячим, молодіжним, громадським об'єднанням, групам соціального ризику, дітям та підліткам, які потребують допомоги; стверджувати настановами, згідно принципів загальнолюдської моралі, справедливості, гуманізму, доброти, працелюбства інші добродієвності; виховувати повагу до батьків, жінки, культурно-національних, духовних, історичних, цінностей України, дбайливо ставитися до навколишнього середовища; готувати дітей та підлітків до життя в суспільстві на принципах взаєморозуміння, миру, злагоди, поваги; додержуватися педагогічної етики, вдосконалювати свій фаховий рівень, педагогічну майстерність. Підвищує фаховий і кваліфікаційний рівень.

Повинен знати: Конституцію України, Закон України "Про освіту"; законодавство України про соціальний захист; нормативно-правові документи з питань навчання та виховання дітей, які мають вади фізичного та (або) розумового розвитку; трудове законодавство.

Кваліфікаційні вимоги. Соціальний педагог вищої категорії: повна вища освіта (магістр, спеціаліст) за спеціальністю «Соціальна педагогіка». Підвищення кваліфікації за програмами підготовки спеціальності «Корекційна освіта (за нозологіями)». Стаж роботи за професією соціального педагога I категорії - не менше 2 років.

Соціальний педагог I категорії: повна вища освіта (магістр, спеціаліст) за спеціальністю «Соціальна педагогіка». Підвищення кваліфікації за програмами підготовки спеціальності «Корекційна освіта (за нозологіями)». Стаж роботи за професією соціального педагога II категорії - не менше 2 років.

Соціальний педагог II категорії: повна вища освіта (магістр, спеціаліст) за спеціальністю «Соціальна педагогіка». Підвищення кваліфікації за програмами підготовки спеціальності «Корекційна освіта (за нозологіями)». Стаж роботи за професією соціального педагога - не менше 1 року.

Соціальний педагог: повна вища освіта (магістр, спеціаліст) за спеціальністю «Соціальна педагогіка», без вимог до стажу роботи.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

м. Київ

06.08.2013 р.

№ 1106

Про затвердження Плану заходів Міністерства освіти і науки щодо розвитку психологічної служби на період до 2017 року

З метою належного виконання статей 21 та 22 Закону України “Про освіту” та Указу Президента України від 25 червня 2013 року № 344 “Про Національну стратегію розвитку освіти”

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити План заходів Міністерства освіти і науки щодо розвитку психологічної служби на період до 2017 року (далі - План заходів), що додається.

2. Міністерству освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, департаментам (управлінням) освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, департаменту загальної середньої та дошкільної освіти (Єресько О. В.), департаменту професійно - технічної освіти (Супрун В. В.), департаменту вищої освіти (Коровайченко Ю.М.), відділу позашкільної освіти, виховної роботи та захисту прав дитини (Середницька А. Д.), Українському науково - методичному центру практичної психології та соціальної роботи (Панок В. Г.):

2.1. Забезпечити в межах компетенції своєчасне виконання Плану заходів;

2.2. Подавати щороку до 1 липня відділу позашкільної освіти, виховної роботи та захисту прав дитини (Середницька А. Д.) інформацію про стан виконання Плану заходів для її узагальнення (в друкованому та електронному вигляді на адресу n_berezina@mon.gov.ua).

3. Контроль за виконанням наказу покласти на заступника Міністра Жебровського Б. М.

Міністр

Д. В. Табачник

План заходів
щодо розвитку психологічної служби на період до 2017 року

№	Завдання (заходи, що необхідно вжити)	Виконавці	Терміни	Очікуваний результат
1	2	4	5	6
1. Підвищення психологічної компетентності керівників закладів і установ освіти				
1.1.	Розробка тематики, плану і програми навчальних семінарів з питання «Роль, місце та основні функції практичного психолога, соціального педагога в організації навчально-виховного процесу» для керівників навчальних закладів	Обласні Інститути післядипломної педагогічної освіти та обласні центри психологічної служби системи освіти	2013	Навчально-тематичний план, програма, методичні рекомендації, затверджені ОППО
1.2.	Розробка тематики, плану і програми навчальних семінарів з питання «Організаційно-правові аспекти діяльності психологічної служби системи освіти» для керівників районними (міськими) управліннями освіти	Обласні Інститути післядипломної педагогічної освіти та обласні центри психологічної служби системи освіти	2013	Навчально-тематичний план, програма, методичні рекомендації, затверджені ОППО
1.3.	Проведення навчальних семінарів з питання «Організаційно-правові аспекти діяльності психологічної служби системи освіти» для керівників навчальних закладів	Обласні Інститути післядипломної педагогічної освіти та обласні центри психологічної служби центри психологічної системи освіти	2014 - 2017	100 % охоплення керівників навчальними закладами району (міста)
1.4.	Проведення навчальних семінарів з питання «Організаційно-правові аспекти діяльності психологічної служби системи освіти» для керівників районними (міськими) управліннями освіти	Обласні Інститути післядипломної педагогічної освіти та обласні центри психологічної служби системи освіти	2014-2017	100 % охоплення керівників районними (міськими) управліннями освіти
1.5.	Проведення навчальних семінарів з питання «Організаційно-правові аспекти діяльності психологічної служби системи освіти» для керівників (заступників керівників) обласними департаментами (управліннями) освіти	Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи	2014-2017	100 % охоплення керівників (заступників керівників) обласними департаментами (управліннями) освіти
1.6.	Підготовка методичних рекомендацій для керівників	Обласні Інститути післядипломної	2014	Опубліковано і

	місцевих органів управління освітою та керівників закладів освіти про діяльність психологічної служби і ПМПК	педагогічної освіти та обласні центри психологічної служби системи освіти, Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН України		розповсюджено методичні рекомендації
2. Розвиток мережі психологічної служби системи освіти				
2.1.	Підготовка нового Положення про центри (кабінети) психологічної служби всіх рівнів з визначенням структури, підпорядкування, штатного розкладу та функцій.	Відділ позашкільної освіти, виховної роботи та захисту прав дитини, департамент загальної середньої та дошкільної освіти Міністерства освіти і науки України, Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи	2015	Затверджено нове Положення про центри (кабінети) психологічної служби
2.2.	Збільшення показників забезпеченості спеціалістами психологічної служби (практичними психологами, соціальними педагогами) на 30%	Міністерство освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, департаменти (управління) освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій	2013-2017	Введення та укомплектування посад практичних психологів, соціальних педагогів в усіх типах навчальних закладів
3. Удосконалення організаційного рівня функціонування служби				
3.1.	Вивчення стану розвитку психологічної служби і ПМПК в областях; надання практичної допомоги місцевим органам управління освітою; інформування про проведену роботу	Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи, Міністерство освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, департаменти (управління) освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій	2013-2017	Інформаційні довідки
3.2.	Проведення щорічних нарад керівників обласних центрів психологічної служби	Відділ позашкільної освіти, виховної роботи та захисту прав дитини Міністерства освіти і науки України,	2013-2017	Внесення до плану роботи МОН України нарад керівників обласними

		Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи		психологічними службами
3.3.	Вивчення правових підстав для позачергової атестації керівників центрів психологічної служби обласного рівня та завідуючих обласними ПМПК	Департамент загальної середньої та дошкільної освіти, Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи	2013	Проект листа МОН України
3.5.	Унормування питання атестації практичних психологів і соціальних педагогів	Департамент загальної середньої та дошкільної освіти, Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи	2013 - 2014	Лист МОН
3.6	Розроблення та впровадження у практику діяльності алгоритми взаємодії працівників психологічної служби системи освіти та працівників інших органів і служб у справах дітей (кримінальна міліція у справах дітей, центри соціально-психологічних служб для сім'ї, дітей та молоді тощо)	Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи, Міністерство освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, департаменти (управління) освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій обласні центри (кабінети) психологічної служби	2014	Проект нормативного документу
4. Покращання методичного забезпечення діяльності служби				
4.1	Розробка, експериментальна апробація та затвердження циклограм діяльності практичних психологів і соціальних педагогів різних типів навчальних закладів	Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи; Міністерство освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, департаменти (управління) освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, обласні центри	2013-2014	Циклограми діяльності працівників психологічної служби затверджені в установленому порядку

		(кабінети) психологічної служби		
4.2	Розробка, експериментальна апробація та затвердження діагностичних мінімумів у діяльності практичних психологів і соціальних педагогів різних типів навчальних закладів	Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи; Міністерство освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, департаменти (управління) освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, обласні центри (кабінети) психологічної служби	2014-2015	Діагностичні мінімуми діяльності працівників психологічної служби
4.3	Розробка та запровадження в установленому порядку протоколів діяльності працівників психологічної служби і ПМПК	Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи; Міністерство освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, департаменти (управління) освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, обласні центри (кабінети) психологічної служби	2014-2017	Протоколи діяльності працівників психологічної служби і ПМПК, що затверджені наказами МОНУ
4.4	Розробка та впровадження у практику діяльності алгоритмів взаємодії працівників психологічної служби ДНЗ та ЗНЗ з метою здійснення ефективного ступеневого психологічного супроводу та соціально-педагогічного патронажу	Департамент загальної середньої та дошкільної освіти Міністерства освіти і науки України, Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи, обласні центри (кабінети) психологічної служби	2014-2015	Методичні рекомендації
4.5	Розробка та запровадження навчальних планів і програм факультативних курсів, курсів за вибором та програм гурткової роботи з психологічної проблематики для навчальних закладів різного типу.	Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи; обласні центри (кабінети) психологічної служби; Міністерство освіти і науки, молоді	2013-2017	Навчальні плани і програми факультативних курсів, курсів за вибором та програми гурткової роботи з психологічної

		та спорту Автономної Республіки Крим, департаменти (управління) освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій		проблематики для навчальних закладів різного типу розроблено і затверджено в установленому порядку
4.6	Впровадження інформаційно-освітньої протиалкогольної програми для підлітків та їх батьків «Сімейна розмова».	Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи; обласні центри (кабінети) психологічної служби; Міністерство освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, департаменти (управління) освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій	2013-2017	Звіти про впровадження програми; друкування методичних матеріалів; проведення навчальних семінарів у регіонах
4.7	Внесення змін і затвердження в установленому порядку Положення про експертизу психологічного, соціологічного та соціально-педагогічного інструментарію, що застосовується у закладах системи освіти.	Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи	2014	Нове Положення зареєстровано згідно з діючим законодавством
4.8	Розробка, експериментальна апробація та впровадження у практику підготовки практичних психологів у ВНЗ інноваційних курсів, підручників, посібників.	Департамент вищої освіти Міністерства освіти і науки України; Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи	2014-2017	Впроваджено у практику підготовки практичних психологів у ВНЗ інноваційні курси, підручники, посібники
4.9	Розробка, експериментальна апробація та впровадження у практику підвищення кваліфікації працівників психологічної служби і ПМПК інноваційних курсів, підручників, посібників.	Департамент вищої освіти Міністерства освіти і науки України; Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи; Міністерство освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, департаменти (управління) освіти і	2014-2017	Впроваджено у практику підвищення кваліфікації працівників психологічної служби і ПМПК інноваційних курсів, підручників, посібників

		науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій обласні центри (кабінети) психологічної служби системи освіти		
4.10	Проведення щорічних всеукраїнських моніторинрів серед учасників навчально-виховного процесу з наступних тем: - Ефективність функціонування психологічної служби та ставлення учасників НВП до результатів діяльності працівників психологічної служби - Молодь і протиправна поведінка - Здоровий спосіб життя - Духовні цінності, ідеали, переконання та вплив ЗМІ на формування особистості дитини	Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи; обласні центри (кабінети) психологічної служби системи освіти; Міністерство освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, департаменти (управління) освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій	2014 2015 2016 2017	Звіти про результати дослідження, інформаційні довідки, методичні рекомендації щодо оптимізації діяльності працівників психологічної служби з теми дослідження
4.11.	Створення та забезпечення роботи електронного методичного часопису для працівників служби.	Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи	2013	Електронний методичний часопис для працівників служби уведено в дію.
5. Підвищення якості роботи працівників психологічної служби				
5.1.	Поетапне запровадження соціально-психологічного проектування у діяльність працівників усіх ланок психологічної служби та соціально-психологічної експертизи умов і результатів їхньої діяльності	Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи; Міністерство освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, департаменти (управління) освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, обласні центри (кабінети) психологічної служби системи освіти	2013- 2017	Підвищення ефективності та вимірюваності діяльності працівників усіх ланок психологічної служби
5.2	Прогнозування та профілактика соціальних ризиків у системі освіти та соціально-педагогічному оточенні	Український науково-методичний центр практичної психології і	2013- 2017	Алгоритм (критерії) визначення соціальних

	вихованців, учнів, студентів	соціальної роботи; Міністерство освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, департаменти (управління) освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, обласні центри (кабінети) психологічної служби системи освіти		ризиків розвитку особистості та соціуму
5.3	Розробка і впровадження у практику кращих методик роботи практичних психологів і соціальних педагогів малокомплектних загальноосвітніх навчальних закладів, НВО, НВК «школа-дитячий садок», «школа I ступеня-гімназія», «загальноосвітній навчальний заклад-позашкільний навчальний заклад» тощо	Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи; департамент загальної середньої та дошкільної освіти	2013-2017	Підготовка, видання та розповсюдження методичних посібників, збірників кращого досвіду роботи. Методичне забезпечення діяльності працівників психологічної служби у дошкільних, загальноосвітніх, позашкільних навчальних закладах
5.4	Розробка і впровадження у практику кращих методик роботи практичних психологів і соціальних педагогів ПТНЗ з профілактики насильницьких, агресивних форм поведінки, суїцидальних настроїв, конфліктності, толерантності серед учнівської молоді.	Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи; департамент професійно-технічної освіти Міністерства освіти і науки України, Міністерство освіти і науки, молоді та спорту АР Крим, департаменти (управління) освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій	2013-2015	Підготовка, видання та розповсюдження методичних посібників, збірників кращого досвіду роботи. Методичне забезпечення діяльності працівників психологічної служби в закладах ПТО
5.5	Введення та постійне оновлення тематичних рубрик з проблем практичної психології та соціальної педагогіки на сайтах обласних центрів (кабінетів)	Міністерство освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, департаменти (управління)	2013-2017	Підвищення рівня поінформованості працівників психологічної

	психологічної служби системи освіти	освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, обласні центри (кабінети) психологічної служби системи освіти		служби
5.6	Узагальнення та поширення перспективного досвіду роботи працівників психологічної служби на тематичних виставках, науково-методичних масових заходах, конкурсах тощо	Міністерство освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, департаменти (управління) освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, обласні центри (кабінети) психологічної служби системи освіти	2013-2017	Підвищення рівня обізнаності педагогічної громадськості з питань діяльності психологічної служби

Директор Українського НМЦ практичної психології і соціальної роботи

В.Г. Панок

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

21 жовтня 2013 р.

м. Київ

№ 1456

Про затвердження Концепції профільного навчання у старшій школі

На виконання постанови Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1392 «Про затвердження Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти», рішення колегії Міністерства освіти і науки від 27 серпня 2013 року протокол № 4/1-2 та з метою модернізації змісту загальної середньої освіти

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити Концепцію профільного навчання у старшій школі, що додається.
2. Структурним підрозділам Міністерства освіти і науки, Міністерству освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, управлінням (департаментом) освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій забезпечити необхідні умови для реалізації завдань, визначених Концепцією профільного навчання у старшій школі.
3. Контроль за виконанням наказу залишаю за собою.

Міністр

Д. В. Табачник

Концепція профільного навчання в старшій школі

I. ВСТУП

1.1. Ця Концепція визначає методологію, організаційно-педагогічні умови та окреслює механізми реалізації профільного навчання у старшій школі.

Профільне навчання є одним із ключових напрямів модернізації та удосконалення системи освіти нашої держави й передбачає реальне й планомірне оновлення школи старшого ступеня і має найбільшою мірою враховувати інтереси, нахили і здібності, можливості кожного учня, у тому числі з особливими освітніми потребами, у контексті соціального та професійного самовизначення і відповідності вимогам сучасного ринку праці. Такий підхід до організації освіти старшокласників не лише найповніше реалізує принцип особистісно орієнтованого навчання, а й дає змогу створити найоптимальніші умови для їхнього професійного самовизначення та подальшої самореалізації.

1.2. Документи, на яких базується Концепція

Профільне навчання запроваджується та унормовується наступними документами:

Закон України «Про освіту»;

Закон України «Про загальну середню освіту»;

Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року, затверджена Указом Президента України від 25.06.2013 № 344;

Указ Президента України «Про заходи щодо забезпечення пріоритетного розвитку освіти в Україні» від 30.09.2010 № 926;

Указ Президента України «Про заходи щодо розв'язання актуальних проблем осіб з обмеженими фізичними можливостями» від 19.05.2011 № 588;

Державна національна програма «Освіта: Україна XXI століття»;

Національна доктрина розвитку освіти;

Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти;

Положення про освітній округ;

Методичні рекомендації щодо складення регіональних планів створення освітніх округів та модернізації мережі професійно-технічних, загальноосвітніх навчальних закладів, у тому числі шкіл-інтернатів, затверджені розпорядження КМУ від 5.09.2012 № 675-р;

Положення про міжшкільний навчально-виробничий комбінат;

Концепція державної системи професійної орієнтації населення (постанова КМУ від 17.09.2008 № 842);

Концепція розвитку інклюзивної освіти (наказ МОН України від 01.10.2010 № 912);

Галузева концепція розвитку неперервної педагогічної освіти (наказ МОН України від 14.08.2013 № 1176);

Порядок організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах (постанова КМУ від 15.08.2011 № 872);

Положення про дистанційне навчання, затверджене наказом МОН від 25.04.2013 № 466, зареєстроване в Міністерстві юстиції України 30.04.2013 № 703/23235.

1.3. Коротка характеристика вітчизняного і зарубіжного досвіду організації профільного навчання.

Досвід профільного навчання в Україні охоплює такі його віхи:

професійно зорієнтоване навчання (XIX – на поч. XX ст.) у класичних гімназіях, які готували для вступу до університетів; у реальних училищах, де готували для навчання у технічних інститутах; у різноманітних професійних школах: середніх (технічних, медичних, педагогічних, комерційних, мистецьких, духовних, сільськогосподарських), початкових (ремісничих і промислово-технічних, сільськогосподарських, педагогічних,

духовних, торгово-промислових, медичних, мистецьких);

починаючи з 20-х років ХХ ст. підготовка до майбутньої трудової діяльності здійснювалася професійними школами різних типів (індустріально-технічні, сільськогосподарські, соціально-економічні, медичні, мистецькі, ремісничо-промислові, будівельні, транспортні), де після закінчення семирічної трудової школи учні навчалися протягом 3-4-х років;

з другої половини 1930-х років профільне навчання реалізовувалося школами фабрично-заводського учнівства та школами сільської молоді для підлітків (термін навчання – 2-4 роки), однак ці заклади виявилися тупиковим напрямом;

після прийняття Закону "Про зміцнення зв'язку школи з життям та про дальший розвиток системи народної освіти в СРСР" (1958) запровадили навчання обдарованих дітей у спеціалізованих школах з поглибленим вивченням окремих предметів (фізики, математики, музики, художньої творчості, іноземних мов та ін.), створили систему професійно-технічної освіти, було розгорнуто трудове і професійне навчання у навчально-виробничих комбінатах (60-80-ті роки ХХ ст.). У цей період у школах започаткували роботу класи з поглибленим вивченням окремих предметів, було введено факультативи;

новим етапом стала організація наприкінці 1980-х – у 1990-х роках поглибленого вивчення окремих предметів у нових типах освітніх закладів (гімназіях, ліцеях, колежах), що орієнтували на подальше навчання у ВНЗ.

Як свідчить досвід, найбільш вдалою є модель організації профільного навчання, за якої загальноосвітній навчальний заклад має партнерські стосунки з професійно-технічним або вищим навчальним закладом, чи, навіть, входить до його структури.

Профілізація старшої школи в Україні відповідає загальному контексту розвитку **старшої школи в зарубіжжі**, яка в країнах світу є профільною. Кількість профілів/напрямів диференціації може варіюватися від 3 (Німеччина, Франція) до 17 (Швеція). Тривалість профільного навчання у середньому становить 2-4 роки.

Існує два базових підходи до організації профільного навчання в зарубіжжі: профілізація в межах єдиної установи, або – в межах окремих типів навчальних закладів (академічних, технічних, професійних тощо).

Незалежно від національної специфіки, в усіх країнах профільне навчання базується на визначенні переліку навчальних предметів чи освітніх галузей, змісту, вмінь і навичок/компетентностей, необхідних для підготовки молоді до дорослого життя. Узагальнений варіант є комбінацією таких складових:

загальноосвітні, обов'язкові для вивчення усіма учнями предмети/освітні галузі, до переліку яких найчастіше входять державна мова (мови), математика, предмети гуманітарного циклу (історія, суспільствознавство, громадянознавство), фізична культура (іноді з інтеграцією освіти про здоровий спосіб життя), ІКТ, природознавство (інтегрований предмет з елементами фізики, хімії, біології), мистецтвознавство (основи мистецтва, музики, танцю, драми) та іноземна мова. Зокрема, у Швеції загальноосвітня складова включає 8 обов'язкових навчальних предметів/освітніх галузей, на навчання яких відводиться приблизно третина всього навчального часу;

профільні предмети, які відповідають обраному профілю/напрямку навчання. Профільний предмет залишається головним компонентом змісту освіти на цьому рівні, передбачаючи поглиблене навчання предметів обраного профілю;

предмети за вибором (загальноосвітні чи профільно-базовані), які надають учням можливість удосконалювати знання з обраної галузі шляхом вивчення поглиблених модулів з фаху або споріднених з ним. Можливим є вибір протилежних до профілю дисциплін або дисциплін загального характеру;

міжпредметні галузі/теми/курси, орієнтовані на формування ключових компетентностей.

Це – уміння вчитися, використовувати ІКТ, критично мислити, приймати рішення та розв'язувати проблеми; здобувати нові знання протягом життя; працювати в команді;

релігійна/моральна освіта (за бажанням учнів та їхніх батьків); предмети/курси практичного спрямування, що передбачають, у тому числі, волонтерську роботу у громаді.

Підходи до формування індивідуального навчального плану учня варіюються від варіанту жорстко фіксованого переліку обов'язкових навчальних предметів/курсів (Франція) до надання можливості учневі обирати з пропонованого переліку навчальних предметів/курсів (США).

В умовах неможливості та недоцільності механічного запозичення зарубіжних практик функціонування профільної школи важливим для України є кореляція розвитку національної освіти зі світовими тенденціями організації профільного навчання, що відкриває нові перспективи інтеграції в освітній та професійний простори зарубіжної спільноти. Цінним для України є такі ключові тенденції, як: інтенсифікація індивідуалізації навчання, мінімізація кількості обов'язкових предметів у порівнянні з базовою освітою, оптимізація тривалості навчання та кількості профілів відповідно до потреб економіки та національних особливостей системи освіти, запровадження компонентного формату змісту освіти, диверсифікація організаційних форм, які охоплюють варіанти, починаючи від окремого навчального закладу, до профілів/курсів у межах однієї установи.

II. СУТНІСТЬ, МЕТА І ПРИНЦИПИ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ

2.1. У цій Концепції терміни вживаються у таких значеннях:

Профільне навчання – вид диференціації й індивідуалізації навчання, що дає змогу за рахунок змін у структурі, змісті й організації освітнього процесу повніше враховувати інтереси, нахили і здібності учнів, їх можливості, створювати умови для навчання старшокласників відповідно до їхніх освітніх і професійних інтересів і намірів щодо соціального і професійного самовизначення.

Мета профільного навчання – забезпечення умов для якісної освіти старшокласників у відповідності з їхніми індивідуальними нахилами, можливостями, здібностями і потребами, забезпечення професійної орієнтації учнів на майбутню діяльність, яка користується попитом на ринку праці, встановлення наступності між загальною середньою і професійною освітою, забезпечення можливостей постійного духовного самовдосконалення особистості, формування інтелектуального та культурного потенціалу як найвищої цінності нації.

Профільна школа є інституційною формою реалізації цієї мети.

Основні завдання профільного навчання

- створення умов для врахування й розвитку навчально-пізнавальних і професійних інтересів, нахилів, здібностей і потреб учнів старшої школи в процесі їхньої загальноосвітньої підготовки;

- забезпечення наступності між загальною середньою та професійною освітою, можливості отримати професію;

- сприяння професійній орієнтації і самовизначенню старшокласників, соціалізації учнів незалежно від місця проживання, стану здоров'я тощо;

- здійснення психолого-педагогічної діагностики щодо визначення готовності до прийняття самостійних рішень, пов'язаних з професійним становленням;

- сприяння у розвитку творчої самостійності, формуванні системи уявлень, ціннісних орієнтацій, дослідницьких умінь і навичок, які забезпечать випускнику школи можливість успішно самореалізуватися;

- продовження всебічного розвитку учня як цілісної особистості, його здібностей і обдарувань, його духовності й культури, формування громадянина України, здатного до свідомого суспільного вибору.

2.2. Принципи організації

Реалізація мети і завдань профільного навчання здійснюється на основі *принципів*, які обумовлені особистісно орієнтованою, компетентнісною парадигмою освіти і

виховання і відображають специфіку профільного навчання.

Принцип соціальної рівноваги. Передбачає узгодження трьох позицій: можливостей освітніх послуг, запитів ринку праці й соціальних очікувань випускників школи.

Принцип наступності й неперервності. Передбачає взаємозв'язок між допрофільною підготовкою, профільним навчанням та професійною підготовкою.

Принцип гнучкості. Полягає у забезпеченні можливостей та умов для зміни профілю навчання, змісту і форм організації профільного навчання, у тому числі дистанційного, широкого вибору змісту навчальних програм та можливостей для його корекції.

Принцип варіативності. Полягає у багаторівневості навчальних планів, освітніх програм, змісту освіти, використанні різноманітних технологій, надання учням можливості вибору предметів (курсів), що вільно вивчаються, зміні видів діяльності, використанні інтегративного підходу у вивченні обов'язкових предметів.

Принцип діагностико-прогностичної реалізованості. Полягає у виявленні здібностей учнів для обґрунтованої орієнтації на профіль навчання та подальше професійне самовизначення.

Принцип диференціації. Полягає у забезпеченні умов для добровільного вибору школярами профілю навчання, виходячи з їхніх пізнавальних інтересів, здібностей, досягнутих результатів навчання й професійних намірів.

Принцип індивідуалізації. Передбачає урахування індивідуальних особливостей особистості для досягнення поставленої мети, що слугує основою для здійснення особистісно орієнтованого навчання у профільній школі.

III. СТРУКТУРА ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ

3.1. Профіль навчання – це спосіб організації диференційованого навчання, який передбачає розширене, поглиблене і професійно зорієнтоване вивчення циклу споріднених предметів.

Засвоєння змісту освіти у загальноосвітніх навчальних закладах з профільним навчанням має, по-перше, забезпечувати загальноосвітню підготовку учнів, по-друге – підготовку до майбутньої професійної діяльності.

Профіль навчання визначається з урахуванням інтересів та можливостей учнів, перспектив здобуття подальшої освіти і професійних перспектив учнівської молоді; кадрових, матеріально-технічних, інформаційних ресурсів школи; соціокультурної і виробничої інфраструктури району, регіону.

Школи формують ті чи інші профілі навчання за рахунок комбінації базових, профільних, вибірково-обов'язкових предметів, спеціальних курсів, курсів за вибором та факультативів відповідно до профільного самовизначення учнів.

Передумови для профільного навчання:

організація допрофільної підготовки учнів на завершальному етапі основної школи (8-9 класи), і як результат – вмотивований вибір учнем профілю навчання;

дотримання наступності й перспективності у навчанні;

необхідність створення знаннєвої й функціональної бази для формування професійної компетентності та її складових;

забезпечення повної реалізації варіативної складової навчального плану відповідно до потреб і інтересів учнів;

запровадження поглибленого вивчення одного або кількох предметів в основній школі;

вивчення бажань, потреб та можливостей учнів 8-9 класів щодо необхідності введення того чи іншого профілю (анкетування, тестування, співбесіди тощо);

організація інформаційно-роз'яснювальної роботи з батьками (особами, які їх замінюють) щодо необхідності та можливостей навчального закладу у відкритті того чи іншого профілю;

необхідність урахування двох джерел цілевизначення – соціального замовлення та потреб і можливостей учня;

врахування потреби та перспектив національного та регіонального ринків праці; наявність можливих матеріальних та фінансових ресурсів школи та регіону тощо.

3.2. Базові предмети є обов'язковими для учнів всіх профілів (інваріантна складова). Ці предмети реалізують цілі й завдання загальної середньої освіти. Зміст навчання і вимоги до підготовки старшокласників визначаються Державним стандартом базової і повної загальної середньої освіти.

Визначається 6 базових предметів (українська мова та література, іноземна мова, історія України та всесвітня історія, математика, природознавство, фізична культура), на вивчення яких виділяється по три години на тиждень у 10 та 11 класах. При побудові навчальних профілів природничого спрямування замість предмету «Природознавство» вивчаються на профільному або базовому рівні предмети природничого циклу (астрономія, біологія, географія, екологія, фізика, хімія). При побудові математичних – до трьох годин інваріантної частини додаються п'ять годин, які розподіляються між алгеброю та геометрією; при профільному вивченні української філології – вісім годин розподіляються на вивчення української мови та літератури; іноземної філології – на вивчення першої та другої іноземних мов тощо.

Профільні предмети - це предмети, що реалізують цілі, завдання і зміст кожного конкретного профілю. Профільні предмети вивчаються поглиблено і передбачають більш повне опанування понять, законів, теорій; використання інноваційних технологій навчання; організації дослідницької, проектної діяльності; профільної навчальної практики учнів тощо.

Профільні предмети забезпечують також прикладне спрямування навчання за рахунок інтеграції знань і методів пізнання та застосування їх у різних сферах діяльності, у т.ч. і професійній, яка визначається специфікою профілю навчання.

Вибір профільних предметів здійснюється з переліку, встановленого Міністерством освіти і науки України.

Успішне опанування навчальних програм відповідних профільних предметів може забезпечувати отримання тієї чи іншої професії з отриманням документа державного зразка.

На вивчення профільних предметів може відводитися 5-10 годин на тиждень в 10 та 11 класах у залежності від кількості обраних учнем предметів для профільного вивчення. Кількість годин на їх вивчення може бути збільшена за рахунок додаткових годин навчального плану.

Спеціальні курси/профільюючі предмети - це навчальні курси/предмети, які входять до складу відповідного профілю навчання і забезпечують поглиблене й розширене вивчення профільних предметів (наприклад, спеціальні курси «Астрофізика», «Прикладна механіка», або/і предмет «Астрономія» для фізичного профілю; спеціальні курси «Риторика», «Історія літератури» для філологічного профілю) або профільну прикладну та професійну спеціалізацію навчання (наприклад, курси «Професійні проби»). Вибір спеціальних курсів здійснюється учнями з урахуванням планів на подальшу професійну освіту та можливостей навчального закладу.

На вивчення спеціальних курсів/предметів може відводитися від 2 до 7 годин на тиждень у кожному класі (в залежності від кількості вибраних профільних предметів). Кількість годин на вивчення спеціальних курсів/предметів може бути збільшена за рахунок додаткових годин навчального плану.

Вибірково-обов'язкові предмети – це предмети, які вводяться до навчального плану з метою загального розвитку учнів («Основи здоров'я», «Технології», «Мистецтво», «Прикладна економіка» (або інші предмети економічного спрямування: «Основи податкових знань», «Фінансова грамотність», «Підприємництво» тощо) для повнішого задоволення освітніх запитів учнів та обираються ними самостійно із запропонованого переліку.

Із чотирьох запропонованих предметів учні за час навчання у старшій школі

можуть вивчати два - один предмет вивчається у 10 класі, один – у 11. На вивчення кожного з предметів відводиться 3 години на тиждень.

Курси за вибором. Входять до обов'язкової частини навчального плану. Курси за вибором можуть вибиратися не тільки згідно з обраним профілем, але й за власним бажанням учня, який хоче поглибити свої знання з певних дисциплін (наприклад, «Психологія» для математичного профілю тощо). Необхідно враховувати можливість зміни учнями курсу за вибором. У такому разі ці курси можуть пропонуватись у формі навчальних модулів та інтегрованих курсів.

Факультативні курси – навчальні курси, що не входять до основної сітки годин і можуть обиратись учнями. Ці курси спрямовані на додаткове та поглиблене вивчення як певних предметів, так і отримання знань із суміжних наукових галузей. Школа надає учневі право обрати факультативний курс.

Кількість годин на курси за вибором, факультативи визначається закладом за рахунок додаткових годин (5 годин на тиждень). Додаткові години також використовуються на вивчення другої іноземної мови, російської чи іншої мови національних меншин, курси духовно-морального спрямування.

Школа може організувати навчання за універсальним профілем без виокремлення профільного(них) предмета(тів). У такому випадку кількість базових предметів визначається Типовими навчальними планами.

У навчальних закладах, які працюють за універсальним профілем навчання, окремі учні (учень) може обрати інший профіль навчання, у тому числі в іншому навчальному закладі.

Зміст освіти і вимоги до його засвоєння у старшій школі диференціюються за базовим і профільним рівнями та конкретизуються навчальними програмами. Навчальні програми базового рівня розробляються та затверджуються Міністерством освіти і науки України для базових, профілюючих, вибірково-обов'язкових предметів і предметів універсального профілю.

Навчальні програми профільного рівня розробляються та затверджуються Міністерством освіти і науки України для профільних предметів в органічному поєднанні з програмами спецкурсів.

Навчальні програми курсів за вибором, факультативів можуть розроблятися навчальними закладами і використовуватися в цих і в інших навчальних закладах після відповідного розгляду предметними комісіями Науково-методичної ради з питань освіти Міністерства освіти і науки України.

IV. ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ

4.1. Профільне навчання здійснюється у загальноосвітніх навчальних закладах різного типу: школах, гімназіях, ліцеях, коледжах, колегіумах, спеціалізованих школах з поглибленим вивченням предметів, навчально-виховних комплексах, опорних школах освітнього округу, міжшкільних навчально-виробничих комбінатах, ресурсних центрах, освітній потенціал яких використовується іншими закладами освітньої мережі району, позашкільних, професійно-технічних і вищих навчальних закладах тощо.

Організація профільного навчання має здійснюватися з урахуванням особливостей функціонування кожного навчального закладу та архітектурної доступності.

У сільській місцевості, за відсутності учнів для формування класу, профільне навчання може реалізовуватися за індивідуальними планами і програмами з метою задоволення індивідуальних запитів учнів, у тому числі за дистанційною формою навчання чи у формі екстернату.

За характером взаємодії суб'єктів профільного навчання виділяються **форми його організації**.

4.2. Внутрішньошкільні:

- профільні класи (групи) в однопрофільних і багатoproфільних загальноосвітніх

навчальних закладах;

- профільні класи з поглибленим вивченням предметів;
- профільне навчання за індивідуальними навчальними планами та програмами (індивідуальні освітні траєкторії);
- динамічні профільні групи (у тому числі різновікові);
- профільні класи (групи) в спеціалізованих школах – інтернатах.

Загальноосвітній навчальний заклад може бути однопрофільним (реалізовувати тільки один вибраний профіль) і багатoproфільним (реалізувати кілька профілів навчання).

Зовнішньошкільні:

- міжшкільні профільні класи (групи) в опорній школі освітнього округу, районному ресурсному центрі, НВК тощо;
- міжшкільні класи (групи) професійної підготовки та профільного навчання на базі міжшкільного навчально-виробничого комбінату (МНВК);
- профільні класи (групи) загальноосвітніх навчальних закладів на базі професійно-технічних, вищих навчальних закладів.

4.3. Міжшкільна взаємодія

Взаємодія шкіл на паритетній основі (профільне навчання реалізується в формі міжшкільних профільних груп з метою ширшого його вибору).

Об'єднання загальноосвітніх шкіл у формі освітнього округу, при цьому профільні предмети можуть реалізуватися в опорній школі, а інваріантний складник у кожному закладі – суб'єкті.

Взаємодія школи із спеціалізованими закладами: музичного, художнього, спортивного та іншого спрямування.

На міжшкільному рівні розподіл профілів може здійснюватися між школами, які вибрали тільки один профіль (однопрофільна школа). При цьому, водночас, можуть створюватися міжшкільні профільні групи, які вивчають інший(ші) предмет(ти) за програмами профільного рівня.

Міжшкільний розподіл профілів також може здійснюватися за двома і більше профілями (багатoproфільна школа), що реалізуються в опорній школі, МНВК чи іншому навчальному закладі. У сільській місцевості опорна школа освітнього округу може функціонувати як багатoproфільна, а нечисленні школи (суб'єкти освітнього округу) як однопрофільні.

4.4. Мережева взаємодія

Формування цільових груп із складу учнів різних типів шкіл, що входять до районної мережі закладів загальної середньої освіти (організація довузівської підготовки, поглиблене вивчення предметів для учнів з високими інтелектуальними здібностями, що здійснюється на рівні району, міжшкільні профільні групи у МНВК, позашкільні навчальні заклади та ін.).

Форми взаємодії навчальних закладів, закладів музичного, художнього, спортивного спрямування тощо не обмежується наведеними прикладами.

4.5. Варіативність моделей профільного навчання

Опорна профільна школа. Створюється на базі загальноосвітніх навчальних закладів I-III, II-III чи III ступенів, що мають необхідну архітектурну доступність, матеріально-технічну базу, кадрове забезпечення та розташована в межах територіальної доступності для учнів сусідніх закладів освіти.

Опорний навчальний заклад виступає також центром методичної роботи щодо організації профільного навчання, де розробляються методики проведення спеціальних курсів, психологічних тренінгів, проводяться майстер – класи, презентації та ін.

Профільне навчання за індивідуальними навчальними планами здійснюється з метою задоволення індивідуальних запитів старшокласників. Вибір циклу профільних предметів певного профілю може здійснюватися за індивідуальними навчальними планами.

Навчальний план розробляється на замовлення учня і його батьків відповідно до нормативних вимог до такої форми навчання.

Зазначена модель частіше використовується у малочисельних загальноосвітніх навчальних закладах, де кількість учнів одного класу менша 5 осіб, при організації інклюзивного навчання, а також у однопрофільних загальноосвітніх навчальних закладах для забезпечення вибору іншого профілю окремими учнями (або, за бажанням учня, забезпечення можливості одночасно здобувати освіту за двома профілями).

Водночас, учителі широко використовують технології навчання на партнерських засадах, виступаючи консультантами у розробленні та реалізації індивідуальних програм. Основними орієнтирами розроблення індивідуальної програми є: діагностика інтересів, потреб, природних задатків, рівнів креативності та рівень мотивації навчально-пізнавальної діяльності.

У цій моделі перспективним є використання дистанційної форми навчання.

Динамічні профільні групи. Профільна школа з динамічними профільними групами як модель передбачає формування груп в межах одного класу, або міжкласних, що передбачає поглиблене вивчення навчального(них) предмета(тів). Динамічні групи створюються за профілями, а базові предмети вивчаються всіма учнями.

У загальноосвітніх навчальних закладах I-III ступенів, з малою наповнюваністю учнів, можуть створюватися **різновікові профільні групи** (10–11-ті класи).

Зазначена модель будується на внутрішньошкільних принципах профілізації, що передбачають використання освітніх ресурсів однієї школи з урахуванням інтересів і життєвих планів учнів, їхніх можливостей наявної навчально-методичної, матеріальної бази та інших ресурсів, що забезпечують реалізацію профільного навчання у динамічних профільних групах.

Профільні групи (класи) за одним напрямом профілізації. У загальноосвітніх навчальних закладах, у яких відсутні паралельні класи, можуть створюватися профільні групи у межах одного напрямку профілізації за наявності відповідних матеріальних, кадрових умов, а також з урахуванням потреб учнів, соціального замовлення. Для учнів з іншими освітніми намірами та особливими освітніми потребами можуть також використовуватися індивідуальні форми профільного навчання (екстернат, дистанційна, індивідуальні консультації та ін.).

Профільне навчання за одним напрямом профілізації здійснюється у спеціалізованих навчальних закладах із визначеним предметом поглибленого вивчення.

Профільні групи (класи) з декількома напрямами профілізації. У загальноосвітніх навчальних закладах з наявністю паралельних класів можуть створюватися профільні класи (групи) за декількома напрямами профілізації за наявності відповідних матеріальних, кадрових умов, а також з урахуванням потреб учнів, соціального замовлення.

Міжшкільні профільні групи. Міжшкільні профільні групи можуть створюватися на базі опорних шкіл освітнього округу, навчально-виховних комплексів, міжшкільних навчально-виробничих комбінатів. Фінансування таких груп може забезпечуватися за рахунок кооперації коштів закладів освіти, фізичних і юридичних осіб. Відносини між закладами, що направляють учнів на навчання, та закладом, що здійснює профільну підготовку й надає освітні послуги, регулюються спільними угодами.

Районний (міський) ресурсний центр. Ресурсний центр районного (міського) рівня створюється, зазвичай, на базі навчальних закладів, що мають архітектурну доступність, належне матеріально-технічне, професійно-педагогічне забезпечення, що дозволяє ефективно використовувати матеріальні, кадрові ресурси, концентрувати їх для вирішення освітніх потреб віддалених шкіл. Пропонована організаційна форма розглядається як продуктивна для обслуговування різних закладів загальної середньої освіти району (міста), формуючи групи учнів різних освітніх округів та шкіл, що не можуть забезпечити вивчення профільних предметів та надати якісні освітні послуги.

Районний (міський) ресурсний центр може забезпечувати навчання у очно-заочній, дистанційній формі, екстернату, організувати міжшкільні навчальні майстерні, проводити майстер-класи та ін.

На базі обласних установ для школярів, навчальних закладів післядипломної педагогічної освіти також можуть створюватись **обласні ресурсні центри**.

Освітній округ з кількома опорними школами. Освітній округ розглядається як форма взаємодії навчальних закладів, спрямована на здійснення профільного навчання учнів різних типів загальноосвітніх шкіл, у тому числі малочисельних, що здійснюється за рахунок цілеспрямованого й організованого залучення освітніх ресурсів, у тому числі ресурсів професійно-технічних навчальних закладів різних рівнів атестації, форм власності і підпорядкування, що знаходяться на території обслуговування. Опорні школи (навчальні заклади) освітнього округу спільно визначають вагомі для учнів профілі, максимально охоплюючи профільні предмети, курси за вибором, що збігаються з вибором учнів двох чи більше шкіл як суб'єктів освітнього округу.

Районна мережева організація профільного навчання.

У цій моделі профільне навчання учнів конкретної школи здійснюється за рахунок цілеспрямованого й організованого залучення освітніх ресурсів інших закладів і може будуватися у двох основних варіантах.

Перший варіант пов'язаний з об'єднанням декількох загальноосвітніх навчальних закладів навколо найбільш потужної школи, що має відповідну архітектурну доступність, оснащена достатнім матеріальним і кадровим потенціалом і виконує роль «ресурсного центра». У цьому випадку кожний загальноосвітній заклад даної групи забезпечує викладання в повному обсязі базових загальноосвітніх предметів і ту частину профільного навчання (профільних предметів й профільних курсів за вибором), які вона може реалізувати в рамках своїх можливостей. Інша профільна підготовка здійснюється в районному ресурсному центрі.

Другий варіант заснований на кооперації загальноосвітньої школи із закладами позашкільної освіти, вищої, середньої й професійно-технічної освіти, що залучені до здійснення профільного навчання. Водночас широко використовують дистанційні курси, заочні школи, сесійні види діяльності тощо.

Для реалізації профільного навчання можуть також використовуватися *школи-інтернати*, що охоплюють учнів з числа випускників основної (базової) школи, при цьому напрям профілізації й профілі навчання визначаються з урахуванням освітніх потреб учнів, *їх можливостей*, рівня розвитку матеріально-технічної бази, фінансових, кадрових ресурсів.

4.6. **Центр міжшкільних профільних курсів** може створюватися за вибором учнів орієнтованих на допрофільну підготовку та профільне навчання. Тут створюються умови для реалізації профілів, яких немає в опорних школах та школах за місцем проживання. Реалізація різних типів навчальних програм може здійснюватися у формі очно-заочного, дистанційного навчання.

Соціально-педагогічне об'єднання частіше створюється у сільській місцевості, що поєднує різні установи і заклади, що функціонують на території обслуговування, а саме: загальноосвітні, позашкільні, професійно-технічні навчальні заклади, заклади культури, бібліотеки та ін., ресурсна база яких може бути використана для здійснення профільного навчання. Створення соціально-педагогічних об'єднань проводиться органами виконавчої влади або місцевого самоврядування на підставі клопотання органів управління освітою.

Загальноосвітні навчальні заклади за погодженням з відповідними управліннями освіти можуть створювати інші моделі організації профільного навчання.

V. ДОПРОФІЛЬНА ПІДГОТОВКА

5.1. **Допрофільна підготовка** – це компонент профільного навчання, який здійснюється в основній школі (8–9 класи) і покликаний повною мірою забезпечувати

реалізацію інтересів, нахилів і здібностей учнів шляхом відповідних змін у завданнях, змісті й організації процесу навчання. Допрофільна підготовка забезпечує наступність між основною та старшою школою, закладає інформаційні та психолого-педагогічні основи для успішного профільного навчання учня і створює передумови для життєвого і професійного самовизначення.

За наявності відповідного навчально-методичного, кадрового забезпечення навчальний заклад за потребою може запроваджувати допрофільну підготовку і в більш ранньому віці учнів.

Мета допрофільної підготовки – надання допомоги учневі в раціональному виборі майбутнього навчального профілю, створення сприятливих умов для його самовизначення і самореалізації, подальшого профільного навчання шляхом диференціації та індивідуалізації навчання в основній школі.

Завдання допрофільної підготовки:

- оптимальний вибір учнем майбутнього спрямування профільного навчання;
- розвиток особистості учня, розкриття, розвиток і реалізація його задатків і здібностей;
- підтримання і розвиток мотивації навчально-пізнавальної і творчої діяльності, продовження навчання, формування в учня інтересу до певного профілю (профіль), до профільного навчання загалом;
- інформування учня про переваги, цілі й завдання профільного навчання, перелік профіль, їхній зміст і особливості, можливий вплив вибору навчального профілю на подальше професійне навчання і його потенційний зв'язок з трудовою (професійною) діяльністю;
- набуття учнем досвіду самопізнання, самовизначення і самореалізації у процесі здійснення допрофільної підготовки, вибору навчального профілю.

5.2. Форми та технології реалізації допрофільної підготовки.

До основних форм допрофільної підготовки необхідно віднести: поглиблене вивчення окремих навчальних предметів, курсів за вибором, у тому числі профілеорієнтаційного спрямування, факультативних курсів, створення допрофільних груп, проведення профільної орієнтації, профільного консультування, інформаційної роботи, заняття в предметних гуртках, наукових товариствах учнів, конкурс-захист науково-дослідницьких робіт у Малій академії наук, участь у предметних олімпіадах, співбесіди в кабінетах профорієнтації та ін.

Поглиблене вивчення окремих навчальних предметів крім розширення і поглиблення змісту, має сприяти формуванню стійкого інтересу до предмета, розвитку відповідних здібностей і орієнтації на професійну діяльність, де використовуються одержані знання. Поглиблене вивчення здійснюється за спеціальними програмами і підручниками, або за модульним принципом - програма загальноосвітньої школи доповнюється набором модулів, які поглиблюють відповідні теми.

Курси за вибором (в основній школі) – обов'язкові навчальні курси, самостійний вибір яких здійснюється учнем з двох і більше альтернатив, запропонованих школою. Курси за вибором сприяють вибору учнем його подальшого навчального профілю і розвитку відповідних предметних компетентностей шляхом формування цінностей і ставлень, поглиблення і розширення теоретичних і прикладних знань, формування вмінь і навичок, набуття досвіду пізнавальної і творчої діяльності, розкриття й розвитку задатків і здібностей.

Факультативні курси (в основній школі) – необов'язкові навчальні курси (предмети), що сприяють вибору учнем майбутнього навчального профілю шляхом поглибленого вивчення нормативного навчального предмета або певної галузі практичної діяльності.

Навчальні програми курсів за вибором та факультативних курсів для основної школи можуть пропонуватися як Міністерством освіти і науки України, так і навчальними

зкладами після їх розгляду відповідними предметними комісіями Науково-методичної ради з питань освіти Міністерства освіти і науки України.

Допрофільна підготовка може здійснюватися в межах одного класу, для її організації також можуть створюватися групи з учнів різних класів навчального закладу або різних навчальних закладів (освітній округ, МНВК, дистанційне навчання тощо).

Технології допрофільної підготовки – це різновид освітніх технологій; сукупність способів діяльності працівників системи середньої освіти, спрямованих на надання учневі допомоги в раціональному виборі майбутнього навчального профілю, створення сприятливих умов для самовизначення і самореалізації, подальшого профільного навчання.

Серед технологій допрофільної підготовки можна виділити такі: профільної діагностики, профільної орієнтації, профільного консультування, профільного інформування та ін.

Профільна діагностика - встановлення і комплексне вивчення здібностей, мотивів та інтересів, навчальних досягнень і результатів допрофільної підготовки учнів, які характеризують можливості їх навчання за певним профілем. Профільна діагностика дає змогу прогнозувати оптимальний навчальний профіль, вносити зміни в процес допрофільного навчання з метою підвищення його ефективності.

Профільна орієнтація – спрямована на ознайомлення учнів 8 – 9 класів з навчальними профілями, сприяння йому у визначенні оптимального з них. Профільна орієнтація здійснюється на основі діагностування здібностей та можливостей учня, гарантує вибір навчального профілю з урахуванням його здібностей, потреб і бажань. Профільна орієнтація також передбачає розвиток в учня позитивного ставлення до профільного навчання.

Профільне консультування – індивідуальна консультативна допомога учневі у виборі навчального профілю в старшій школі.

Інформаційна робота – поширення інформації про допрофільне і профільне навчання за допомогою мережі Інтернет (сайт, оголошення та ін.), засобів масової інформації, друкованої продукції (інформаційних журналів і газет, брошур, буклетів, листівок).

Ефективність допрофільної підготовки вимагає налагодження дієвої діагностики рівня навчальних досягнень учнів основної школи, профільно-консультаційної психодіагностики з метою визначення професійних інтересів і якостей учнів для створення однорідних за підготовленістю та інтересами мікроколективів (класів, груп).

VI. ПСИХОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД ПРОФІЛЬНОГО НАВЧАННЯ ТА ДОПРОФІЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ

6.1. Психологічний супровід профільного навчання та допрофільної підготовки передбачає три завдання:

- 1) моніторинг та своєчасну корекцію професійно можливих нерівномірностей розвитку учнів;
- 2) поглиблення профорієнтації учнів;
- 3) психологічну діагностику під час добору учнів у профільні класи.

Враховуючи специфіку навчального закладу, психологічний супровід вирішує такі завдання:

– надання допомоги старшокласникам, що зазнають труднощів у навчанні, професійному самовизначенні, плануванні професійної кар'єри, спілкуванні чи психічному стані;

– формування у старшокласників навичок самопізнання, самоаналізу, саморефлексії, готовності до повноцінної професійної самореалізації у сучасних соціально-економічних умовах;

– надання допомоги педагогу через форму "співпраці" у вирішенні різних

шкільних проблем і професійних завдань самого педагога.

Психолого-педагогічний супровід процесів професійного самовизначення учнів обов'язково включає в себе і допрофільну підготовку. З цією метою в навчальних закладах, районних ресурсних центрах, методичних центрах (кабінетах) можуть передбачатися посади психологів, методистів з профорієнтаційної роботи.

6.2. Форми психологічного супроводу:

– профорієнтаційна діагностика, спрямована на виявлення інтересів, нахилів, здібностей та професійно важливих якостей особистості у контексті майбутнього професійного самовизначення учнів. Профорієнтаційні діагностичні методики допомагають оцінити рівень готовності до освітніх і професійних перспектив;

– профконсультативна діяльність, що має три етапи: підготовчий, основний і формуючий, і покликана допомогти учням на основі діагностичних даних визначитися із основним та резервним планом здобуття обраної професії, вивчити вимоги професійного середовища та співвіднести їх із власними психофізіологічними показниками, скоригувати особистісні якості, уміння та устремління, знайти альтернативні варіанти професійного вибору. Дана форма психологічного супроводу передбачає корекційно-розвивальні тренінги, інформаційні бесіди, семінари, професіографічні екскурсії;

– профінформаційна робота використовується в основному під час роботи з учнями 9-х класів загальноосвітніх навчальних закладів міста, району, округу, є обов'язковим етапом перед професійним вибором і професійним відбором. Результати діагностики, проведеної в рамках профінформаційної роботи, використовуються при комплектуванні (формуванні) груп учнів для здійснення професійних проб у міжшкільному навчально-виробничому комбінаті чи іншому навчальному закладі.

VII. УМОВИ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ

7.1. Для реалізації зазначеної Концепції необхідно розроблення та оновлення нормативного забезпечення, організація підготовки педагогічних і керівних кадрів, забезпечення належного науково-методичного та психологічного супроводу, модернізація матеріально-технічної бази, створення нового покоління навчальних планів, програм, підручників і посібників, у тому числі й електронних, належне фінансове забезпечення.

7.2. Нормативно-правове забезпечення

Нові завдання старшої профільної школи вимагають розроблення положення про «Районний ресурсний центр», у якому зосереджується методична, інформаційна, навчальна база, що використовується всіма суб'єктами освітнього округу; про індивідуальне навчання (у тому числі, дистанційне); про ліцеї, гімназії тощо. На рівні навчальних закладів необхідно внести відповідні зміни до статутів, правил внутрішнього трудового розпорядку тощо, укладання відповідних договорів про співпрацю з іншими навчальними закладами, спеціалізованими закладами музичного, художнього, спортивного та іншого спрямування.

7.3. Підготовка, підвищення кваліфікації педагогічних кадрів для профільної школи

Однією з основних умов реалізації зазначеної концепції є підготовка педагогічних кадрів та перманентне навчання керівників профільних шкіл у системі післядипломної педагогічної освіти. Готовність педагогів до переходу на профільне навчання пов'язана з підготовкою і підвищенням кваліфікації педагогічних кадрів для профільної школи.

Виділяють три показники готовності педагогів до переходу на профільне навчання: мотиваційну готовність, рівень кваліфікації і компетентність у сфері розв'язання завдань старшої школи.

Мотиваційна готовність полягає в проведенні діагностики з виявлення рівня мотиваційної готовності та стимулювання мотивації педагогів до профільного навчання. Це потребує розробки системи заходів мотивації, морального і матеріального стимулювання, здійснення поточних заходів з підтримання мотивації та введення нової

організації та оплати праці педагогів з урахуванням їхньої участі в системі профільного навчання.

Під *професійною компетентністю вчителя* розуміється інтегральна характеристика, що визначає здатність розв'язувати професійні проблеми й типові професійні завдання, що виникають у реальних ситуаціях професійної педагогічної діяльності з використанням знань, професійного і життєвого досвіду і цінностей.

При організації підготовки вчителя слід враховувати, що учитель профільної школи має вміти забезпечувати:

варіативність і особистісну орієнтацію освітнього процесу (проектування індивідуальних освітніх траєкторій);

практичну орієнтацію освітнього процесу з введенням інтерактивних, діяльнісних компонентів (освоєння проектно-дослідницьких і комунікативних методів);

завершення профільного самовизначення старшокласників і формування здібностей і компетентностей, необхідних для продовження освіти у відповідній сфері професійної освіти;

проектування освітнього процесу, спрямованого на самовизначення і самореалізацію старшого школяра, а також самовизначення в профілюючій професійній сфері, розвитку професійних намірів та інтересів;

максимальну індивідуалізацію навчання, посилення творчого, самостійного початку в діяльності учнів, до розвитку їх дослідницької та проектно-діяльності, організації соціальних практик, супроводу індивідуальних освітніх програм як обов'язкових компонентів навчального процесу;

організацію продуктивної взаємодії з усіма суб'єктами освітнього процесу на засадах кооперації, рівноправного співробітництва та співтворчості;

організацію соціального партнерства, враховуватиме як освітні запити старшого школяра, так і запити регіонального ринку праці;

проектування освітнього середовища, що істотно розширює освітній простір за рахунок включення різноманітних соціокультурних факторів і соціокультурних інститутів, освітніх ресурсів;

здійснення професійної самоосвіти як джерела особистісного та професійного зростання на основі задоволення своїх потреб, інтересів, ціннісних установок, життєвих цінностей і планів.

Нові вимоги до вчителя в умовах переходу до профільного навчання диктують необхідність подальшої модернізації педагогічної освіти та підвищення кваліфікації діючих педагогічних кадрів.

Моделі структури та змісту підготовки фахівців для профільної школи на основі сучасних підходів до організації педагогічної освіти

Модель 1. Для забезпечення необхідного рівня професійної підготовки вчителів при переході на профільну школу передбачається всім учителям, які виявили бажання працювати в профільній школі, пройти підвищення кваліфікації при обласних інститутах післядипломної педагогічної освіти та отримати відповідне свідоцтво (посвідчення, сертифікат).

Модель 2. На базі ВНЗ педагогічного спрямування організувати професійну підготовку фахівців (вчителів, педагогів) з метою забезпечення профільної школи висококваліфікованими кадрами. Слід в рамках підготовки за спеціальностями та напрямками педагогічної освіти ввести необхідні спеціалізації та магістерські програми з урахуванням потреб профільної школи.

З метою забезпечення необхідного рівня професійної підготовки педагогічних працівників, які працюють у класах з профільним навчанням, необхідно також залучити їх до участі у роботі постійно діючих методичних об'єднань, груп тощо.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

01135, м. Київ, проспект Перемоги, 10, тел. (044) 486-24-42, факс (044) 236-10-49, ministry@mon.gov.ua

від 17.10.07 № 1/9-623
на № _____ від _____

**Міністру освіти і науки Автономної
республіки Крим, начальникам
управлінь освіти і науки обласних,
Київської та Севастопольської
міських державних адміністрацій**

На численні запити з місць практичних психологів і соціальних педагогів, які викладають соціально-психологічні дисципліни (курси, факультативи, гуртки) в навчальних закладах, Міністерство освіти і науки України повідомляє наступне.

Статтею 21 (Психологічна служба в системі освіти) і статтею 22 (Соціально-педагогічний патронаж у системі освіти) Закону України „Про освіту” визначено статус практичних психологів та соціальних педагогів навчальних закладів. Постановою Кабінету Міністрів України від 14 червня 2000 р. № 963 „Перелік посад педагогічних та науково-педагогічних працівників” вони віднесені до посад педагогічних працівників.

Пунктом 2.6 Типового положення про атестацію педагогічних працівників України із змінами, внесеними згідно з наказом Міносвіти України від 01.12.1998 р. № 419, передбачено, що „педагогічні працівники, які викладають два й більше предметів, атестуються з того предмету, з якого мають педагогічне навантаження за фахом освіти. Оплата у відповідності із встановленою внаслідок атестації категорію поширюється на все педагогічне навантаження до наступної атестації”.

Перший заступник Міністра

Б.М. Жебровський

Панок В.Г., 288-04-59

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

01135, м. Київ, проспект Перемоги, 10, тел. (044) 486-24-42, факс (044) 236-10-49, ministry@mon.gov.ua

від 05.03.08 № 1/9-128

**Міністру освіти і науки Автономної
Республіки Крим, начальникам
управлінь освіти і науки обласних,
Київської та Севастопольської
міських державних адміністрацій**

На виконання заходів, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 28.12.2006 року № 864 “Про планування діяльності та ведення документації соціальних педагогів, соціальних педагогів по роботі з дітьми-інвалідами системи Міністерства освіти і науки України” та на численні запити з місць від працівників психологічної служби системи освіти міністерство рекомендує:

1. Статистичний звіт соціального педагога, соціального педагога по роботі з дітьми-інвалідами навчальних закладів готувати відповідно до встановленого зразка (додаток 1).
2. Звітність соціального педагога, соціального педагога по роботі з дітьми-інвалідами навчальних закладів здійснюється за нормативами часу на основні види роботи (додаток 2).
3. Планування діяльності практичного психолога, соціального педагога, соціального педагога по роботі з дітьми-інвалідами навчальних закладів здійснювати за річним планом роботи (обов’язково), місячним (за потребою), щоденним обліком роботи (обов’язково).

Додаток на 5 аркушах.

Заступник Міністра

П.Б.Полянський

	<p>в) студентів ВНЗ г) педпрацівників д) батьків/опікунів.</p> <p><i>Проведено групових консультацій:</i> а) учнів (дітей) всього: - початкових класів; - середніх класів; - старших класів. б) учнів ПТНЗ в) студентів ВНЗ г) педпрацівників д) батьків/опікунів.</p>			
3.	<p>Захисні Зв'язки з громадськістю, відвідування (кількість дітей/заходів):</p> <ul style="list-style-type: none"> - учнів (дітей), студентів у гуртожитку, сімей вдома; - батьків за місцем роботи; - органів виконавчої влади та громадського самоврядування. - участь в судових засіданнях щодо розгляду справ стосовно неповнолітніх 			
4.	<p>Соціально-перетворювальні та профілактичні Розвивальна групова робота з учнями (дітьми), студентами (всього): у т.ч. – дошкільного віку;</p> <ul style="list-style-type: none"> - початкових класів; - середніх класів; - старших класів; - учнів ПТНЗ - студентів ВНЗ 			
	<p>Проведення ділових ігор, інтерактивних занять, тренінгів, інтерактивних занять для:</p> <p>а) педпрацівників; б) батьків/опікунів.</p>			
	<p>Просвіта, виступи перед:</p> <p>а) учнями (дітьми), студентами; б) педпрацівниками; в) батьками/опікунами г) іншими представниками громади</p>			
	<p>Навчальна діяльність (кількість класів, груп):</p> <ul style="list-style-type: none"> - курси за вибором; - факультативні заняття; - гурткова робота. 			

5.	<p>Організаційні</p> <p>Обстеження житлово-побутових умов дітей-сиріт, багатодітних сімей, сімей, які перебувають в кризовій ситуації та ін. категорій (та/або за запитом) (кількість дітей/заходів)</p> <p>Складання акту обстеження житлово-побутових умов (іншого документу)</p> <p>Оформлення документації на оздоровлення дітей</p> <p>Оформлення інших документів (вказати)</p> <p>Інші види робіт (вказати)</p>			
----	--	--	--	--

***Примітки.**

Дані про проведену групову роботу повинні бути відображені у кількості осіб та кількості груп відповідно.

Статистичний звіт про роботу соціального педагога навчального закладу освіти за семестр подається в районний (міський) центр практичної психології і соціальної роботи або методисту.

Додаток 2
до листа Міністерства
освіти і науки України
від _____ 2008р. № ____

**Нормативи часу на основні види роботи
соціального педагога, соціального педагога по роботі з дітьми-інвалідами**

№ позиції	Найменування видів робіт	Одиниця виміру обсягу роботи	Нормативи часу (год.)
1	2	3	4
	Організаційно-методична робота		
	Складання плану роботи: на місяць	План --“--	2,5
	на рік	--“--	6,0
	Складання звіту про виконану роботу: за місяць (чверть)	Звіт --“--	4,0
	за півріччя (рік)	--“--	8,0
	Підготовка до проведення тренінгів, інтерактивних занять, ділових ігор тощо з учнями (дітьми), батьками, педпрацівниками	Один захід	7,0
	Підготовка до педагогічних консилиумів	Один захід	5,0
	Підготовка до виступів на батьківських зборах, педагогічних нарадах, семінарах для педагогів	Один захід	3,0
	Підготовка до проведення виховних годин з учнями (дітьми), навчальних занять (курси за вибором, факультативи, гуртки)	Один захід	3,0

	Робота в бібліотеці, самопідготовка	Місяць	8,0
	Консультації в навчально-методичних та наукових центрах (закладах)	Один захід	5,0
	Участь в навчально-методичних семінарах (нарадах) соціальних педагогів	Місяць	8,0
	Складання та корекція банку даних (списків учнів/студентів, сімей різних соціальних категорій тощо)	Один список	Фактично
	Робота з документами: опрацювання нормативно-правових актів, написання листів, позовів та ін.	Один документ	Фактично
	Проведення/участь у благодійних акціях	Один захід	Фактично
	Соціально-педагогічні дослідження (обстеження)		
	Індивідуальна діагностика (обстеження, обробка результатів, оформлення висновків і рекомендацій)	Один учень (дитина), педпрацівник, батько	3,0
	Групова діагностика (обстеження, обробка результатів, оформлення висновків рекомендацій): - спостереження, - анкетування; - соціометричне дослідження; - референтометрія; - експертне опитування	Один клас (група дітей), група педпрацівників, батьків	6,0
	Консультативна робота		
	Індивідуальне консультування (консультативна бесіда): а) учнів (дітей) у т.ч.: початкових класів середніх класів старших класів б) учнів ПТНЗ в) студентів ВНЗ б) педпрацівників в) батьків/опікунів	Одна бесіда --"-- --"-- --"-- --"-- --"-- --"-- --"--	 1,0 1,5 1,5 1,5 1,5 1,5 2,0
	<i>Проведено групових консультацій:</i> а) учнів (дітей) всього: - початкових класів; - середніх класів; - старших класів. б) учнів ПТНЗ в) студентів ВНЗ г) педпрацівників д) батьків/опікунів.	Одна група --"-- --"-- --"-- --"-- --"-- --"--	 1,0 1,0 1,0 1,5 1,5 1,5 2,0
	Профілактична та розвивальна робота		
	Соціально-реабілітаційна та розвивальна робота з учнями/студентами (дітьми) у т.ч.: а) індивідуальна б) групова	Один учень (дитина) Один клас (група)	 12,0 18,0
	Проведення ділових ігор, тренінгів для учнів, студентів, педпрацівників, батьків/опікунів	Одна група	20,0
	<i>Психологічна просвіта:</i>		
	Виступи перед учнями/студентами (дітьми), педпрацівниками, батьками/опікунами в установах та організаціях тощо	Один виступ	Фактично використаний час
	<i>Навчальна діяльність:</i>		
	Викладання навчального матеріалу за програмами курсів за	Одне	1,0

	вибором, факультативів, гуртків	заняття	
	<i>Зв'язки з громадськістю:</i>		
	Відвідування учнів (дітей) вдома, бесіди з батьками	Один захід	2,0
	Відвідування батьків за місцем роботи	Один захід	3,0
	Участь в судових засіданнях щодо розгляду справ стосовно неповнолітніх	Один захід	Фактично
	Вирішення питань з місцевими органами виконавчої влади та громадського самоврядування	Один захід	2,5
	Соціальне інспектування		
	Обстеження житлово-побутових умов дітей-сиріт, багатодітних сімей, сімей, які перебувають в кризовій ситуації та ін. категорій (та/або за запитом)	Одне обстеження	3,0
	Складання акту обстеження житлово-побутових умов (іншого документу)	Один документ	1,0
	Оформлення документації на оздоровлення дітей	Один документ	1,0
	Оформлення інших документів	Один документ	Фактично

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

01135, м. Київ, проспект Перемоги, 10, тел. (044) 486-24-42, факс (044) 236-10-49, ministry@mon.gov.ua

від 17.12.08 № 1/9-811
на № _____ від _____

**Міністерство освіти і науки
Автономної Республіки Крим,
управління освіти і науки обласних,
Київської та Севастопольської
міських державних адміністрацій**

Про здійснення соціально-педагогічного патронату

Статтею 11 Закону України «Про дошкільну освіту» визначено, що повноваженнями дошкільного навчального закладу є задоволення потреб громадян відповідної території в здобутті дошкільної освіти, здійснення соціально-педагогічного патронату, взаємодія з сім'єю, поширення серед батьків психолого-педагогічних та фізіологічних знань про дітей дошкільного віку.

Указом Президента України "Про додаткові заходи щодо підвищення якості освіти в Україні" визначено завдання охопити дошкільною освітою не менше 75 відсотків дітей відповідного віку. Виконанню цього завдання може сприяти не тільки розширення мережі дошкільних навчальних закладів, а й здійснення соціально-педагогічного патронату сім'ї, як однієї із форм здобуття дошкільної освіти дітьми, які не відвідують дошкільні навчальні заклади.

Враховуючи необхідність забезпечення вчасного і повноцінного фізичного, інтелектуального, морального, естетичного і соціального розвитку дітей дошкільного віку відповідно до задатків, нахилів, здібностей, психічних і фізичних особливостей, на сучасному етапі здійснення соціально-педагогічного патронату набуває ще більшої актуальності. Окрім цього, і специфіка сімейного виховання дитини передбачає достатній рівень готовності батьків до такої діяльності, сформованість їхньої педагогічної культури і чітке усвідомлення мети і завдань розвитку відповідно до віку та індивідуальних можливостей дитини.

Здійснення соціально-педагогічного патронату допоможе також уникнути численних проблем, що призводять до напруження і загострення міжособистісних стосунків, порушення родинних зв'язків, послаблення інституту сім'ї в цілому.

Під терміном «соціально-педагогічний патронат сім'ї» передбачається система гуманітарних послуг і заходів, спрямованих на полегшення пристосування сім'ї та її членів до вимог суспільства, допомогу у вихованні дітей, подолання та профілактики міжособистісних конфліктів у родині, захист прав дітей.

Метою соціально-педагогічного патронату сімей є:

- надання методичної і консультативної допомоги сім'ї, включення батьків у процес виховання, навчання та реабілітації дитини;
- забезпечення на рівні держави права кожній дитині на доступність і безоплатність дошкільної освіти, залучення до дошкільної освіти більшої кількості дітей;
- надання ранньої допомоги дітям, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, поступова повна або часткова їх інтеграція в суспільство.

Основними завданнями соціально-педагогічного патронату є:

- організація цілеспрямованої фахової допомоги сім'ї у вирішенні її психолого-педагогічних та соціальних проблем;
- формування соціально-педагогічної компетенції сім'ї – набуття її членами соціально-педагогічних знань і навичок, достатніх для реалізації завдань повсякденного життя;
- забезпечення всебічного розвитку дитини дошкільного віку відповідно до її задатків, нахилів, здібностей, індивідуальних, психічних та фізичних особливостей, культурних потреб, формування в неї моральних норм та створення умов для її соціалізації;
- надання комплексної психолого-педагогічної, корекційно-розвивальної допомоги дітям дошкільного віку, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, тривалого лікування та реабілітації;
- допомога у створенні доцільних психолого-педагогічних умов виховання дитини відповідно до її віку, індивідуальних особливостей та потреб вчасного і всебічного розвитку тощо.

Здійснення соціально-педагогічного патронату передбачає дотримання таких **основних принципів**:

- гуманізму - ставлення до дитини як до цінності, визнання її права на вільний розвиток та реалізацію своїх природних здібностей;
- особистісно орієнтованого підходу в роботі з дітьми та сім'ями, врахування типу сім'ї, сімейного середовища та його виховного потенціалу;
- активності – розвиток у дітей самостійності, творчого ставлення до різних видів діяльності, формування у них критичності, самокритичності, здатності приймати свої рішення й відповідати за їхні наслідки;
- природовідповідності – створення педагогом сприятливих умов для природного й поступового розвитку особистості дитини;
- наступності й неперервності – використання попереднього досвіду дитини на всіх етапах розвитку, його збалансованість з наступним етапом, поступове ускладнення та узгодженість змісту і напрямів навчально-виховного процесу;
- демократизації навчально-виховного процесу – посилення уваги педагога до використання різноманітних форм співробітництва всіх учасників освітнього процесу тощо.

При здійсненні соціально-педагогічного патронату сімей необхідно враховувати найближчі й віддалені перспективи розвитку суспільства, тобто орієнтуватися як на конкретні і нагальні проблеми сучасної сім'ї, так і мати стратегію вдосконалення змісту і форми такої роботи на перспективу.

Основними функціями соціально - педагогічного патронату є розвивальна, організаторська, виховна, консультативна, прогностична, діагностична, попереджувально-профілактична, корекційно-реабілітаційна.

Розвивальна передбачає розвиток дитини дошкільного віку відповідно до її задатків, нахилів, здібностей, індивідуальних, психічних та фізичних особливостей.

Організаторська – надання допомоги сім'ї у створенні умов для забезпечення різнобічного розвитку дитини, забезпечення змістовного дозвілля дітей у соціальному середовищі. Ця функція також спрямована на створення колективу, відносин особистості в колективі, психолого-педагогічної допомоги батькам, залучення сім'ї та громадськості до навчально-виховного процесу, організацію консультативних пунктів тощо.

Виховна – включення батьків і дітей у процес соціалізації, спрямований на досягнення успіхів у конкретних життєвих ситуаціях, вмінні орієнтуватися у суспільних відносинах, здатність до прийняття, розуміння і поваги інших; формування психолого-педагогічної компетентності сім'ї.

Консультативна – надання порад, рекомендацій батькам та іншим особам, які займаються вихованням дітей.

Попереджально-профілактична – запобігання й подолання негативних впливів у соціально-правовому, юридичному та психологічному плані.

Прогностична – розробка індивідуальних розвивальних програм, прогнозування

вибору методів, прийомів та методик, що можуть максимально забезпечити результативність навчально-виховних завдань для розвитку особистості, передбачення результатів, профілактика різного роду негативних явищ (фізичного чи соціального плану).

Діагностична – вивчення та оцінювання особливостей діяльності особистості, мікро-колективу, оточення в цілому. Ця функція також полягає у виявленні індивідуальних та специфічних особливостей дитини.

Корекційно-реабілітаційна – організація комплексу заходів, спрямованих на компенсацію втрачених функцій, формування психологічних новоутворень у дитини, яка потребує корекції фізичного та (або) розумового розвитку, організація роботи по удосконаленню особистих якостей дитини, розвитку умінь проявляти свої емоції, контролювати почуття.

Соціально-педагогічним патронатом охоплюються сім'ї з дітьми, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, або з дітьми, які з інших причин не відвідують дошкільні навчальні заклади (відсутність чи віддаленість дошкільних закладів, фізична неспроможність батьків водити дитину до закладу тощо).

З метою виявлення таких дітей, необхідно проводити їх облік (лист Міністерства освіти і науки України від 07.05.2007р. № 1/9-263 «Про організацію обліку дітей дошкільного віку»).

Соціально-педагогічний патронат сімей здійснюється за місцем їх проживання. Для організації відповідної роботи бажано мати соціальний паспорт кожного міста, селища, району, мікрорайону, будинку, окремих сімей; розробити конкретні програми (загальну, місцеву тощо) відповідно до мети і завдань соціально-педагогічного патронату; визначити конкретних виконавців та узгодити їх дії; забезпечити контроль за його здійсненням.

Після виявлення дітей, які потребують соціально-педагогічного патронату, визначається місце проведення відповідної роботи (в домашніх умовах, на базі дошкільних чи інших навчальних закладів, в інших приміщеннях).

Діти, які будуть знаходитися в домашніх умовах, зараховуються до «групи соціально-педагогічного патронату», що закріплюється за дошкільними навчальними закладами, які знаходяться територіально найближче. До складу такої групи можуть входити діти різного віку, вони можуть проживати у різних мікрорайонах міст, селищ, сіл тощо. Такі діти включаються до спискового складу вихованців закладу, за яким вони закріплені.

Соціально-педагогічний патронат таких сімей, як правило, здійснює соціальний педагог, педагогічне навантаження якого становить 40 годин на тиждень. У робочий час соціального педагога враховується і час, затрачений на дорогу до місця проживання дитини. Відвідання сім'ї відбувається 2 рази на тиждень і соціально-педагогічним патронатом охоплюється не більше 15 дітей. Засновник (власник) має право зменшувати кількість дітей. Функції соціального педагога можуть виконувати інші педагогічні працівники.

З метою проведення колективних форм роботи, для спілкування з однолітками для дітей, які потребують соціально-педагогічного патронату, можуть створюватися групи короткотривалого перебування у дошкільних навчальних чи інших закладах. Наповнюваність груп становить до 10 осіб.

Також такі діти можуть відвідувати звичайні групи у дошкільних навчальних закладах різних типів. В цьому разі вони зараховуються до спискового складу групи, яку відвідують. Відвідання груп дітьми становить, як правило, 2-3 рази на тиждень. Час включення в групи визначається індивідуально для кожної дитини, в залежності від їх готовності ввійти в колектив ровесників.

Планування навчально-виховної роботи з дітьми, які охоплені соціально-педагогічним патронатом, ведення ділової документації здійснюється відповідно до чинних програм, вимог Базового компонента дошкільної освіти та інших нормативно-правових документів: наказу МОН України від 30.01.1998р. № 32 «Про затвердження Інструкції про ділову документацію в дошкільних закладах», інструктивно - методичних листів від 27.08.2000р.

№ 1/9-352, від 04.10.2007р. № 1/9-583 «Про систему роботи з дітьми, які не відвідують дошкільні навчальні заклади».

Навчально-виховна робота організується відповідно до листа Міністерства освіти і науки України від 04.10.2007р. № 1/9-583 «Про систему роботи з дітьми, які не відвідують дошкільні навчальні заклади».

З дітьми, які відвідують групи короткотривалого перебування чи групи з іншим режимом перебування, роботу можуть проводити практичний психолог, вчитель-дефектолог, вчитель-логопед, вихователь та інші педагоги, робочий час яких визначено чинним законодавством. Кількість працівників визначається із розрахунку кількості таких груп чи кількості таких дітей в закладі.

Всі діти, охоплені соціально-педагогічним патронатом, включаються обов'язково до статистичної звітності (форма 85-к) того закладу, до спискового складу якого вони зараховані.

Відповідно до ст. 30 Закону України «Про дошкільну освіту» педагогічний працівник, який здійснює соціально-педагогічний патронат, - це особа з високими моральними якостями, яка має вищу педагогічну освіту, забезпечує результативність та якість роботи, а також фізичний і психічний стан якої дозволяє виконувати професійні обов'язки.

Педагоги, які здійснюють соціально-педагогічний патронат, не сторонні спостерігачі, а учасники спільної діяльності з дітьми і дорослими, і одночасно є провідними організаторами цієї діяльності. Їх зусилля повинні бути спрямовані на те, щоб спонукати сім'ю до дії, соціальної ініціативи, допомогти дитині у здобутті дошкільної освіти. Це своєрідні духовні наставники, які піклуються про формування моральних, загальнолюдських цінностей у соціумі.

Основними етапами діяльності педагогів є: підготовчий, практичний та узагальнюючий.

Підготовчий етап включає в себе наступні складові: вивчення сімей мікрорайону; допомога у створенні розвивального середовища. На цьому етапі проводиться облік дітей дошкільного віку. Йдучи в сім'ю, педагог намагається створити в ній умови, що сприяли б появі нових взаємовідносин між дитиною і дорослими, надає батькам професійну консультацію, організовує при необхідності зустрічі з іншими спеціалістами. Підсумками підготовчого етапу є чітке усвідомлення ситуації в сім'ї, розуміння її особливостей, визначення цілей і завдань допомоги, вибір методів і засобів, які доцільно застосовувати щодо розвитку дитини, її найближчого та широкого оточення для досягнення очікуваних результатів.

Практичний етап включає діагностику рівня розвитку дітей, розробку індивідуальних розвивальних програм, проведення освітньо-виховної роботи з дітьми, консультативну допомогу батькам.

Узагальнюючий етап полягає у проведенні роботи з виявлення рівня здобуття дитиною дошкільної освіти, розробки рекомендацій для батьків.

На основних етапах діяльності передбачається робота з батьками, з дітьми, з усією сім'єю. Ця робота взаємопов'язана і доповнює одна одну.

Робота з батьками передбачає формування у них здорового способу життя, правової культури, педагогічної культури, життєвої компетентності, активної життєвої позиції, допомогу в організації змістовного сімейного і дитячого дозвілля, навчання поведінки в екстремальних ситуаціях.

Форми такої роботи можуть бути різні: школи молодих батьків, сімейні і родинні клуби, постійно діючі спеціальні лекторії, групові та індивідуальні консультації, конференції тощо.

Робота з дітьми дошкільного віку передбачає їх розвиток, виховання і навчання відповідно до вікових потреб і можливостей, особливостей світосприймання і виду провідної діяльності. Зміст роботи забезпечується цілеспрямованою підготовкою дитини до самостійного життя в соціумі.

Завданням цього етапу є створення належних умов для реалізації дитиною свого природного потенціалу (фізичного, психологічного, соціального), розвиток базових

якостей особистості, допомога в набутті дошкільником навичок практичного життя, виховання творчого ставлення до дійсності, забезпечення гармонійного та різнобічного розвитку. Робота також повинна бути спрямована на підтримку, збереження та розвиток здорового способу життя.

Педагоги повинні ставити за мету не тільки дати дитині спеціальні знання, а насамперед, подбати про розвиток пізнавальних психічних процесів, формування комунікативної компетентності, самосвідомості, самоактивності та саморегуляції. Знання дітям необхідно подавати інтегровано, використовуючи все, що є довкола: предметне середовище, природне оточення, спираючись на діяльнісний, конкретно-історичний, системний, комплексний підхід. З метою запобігання перевантаження дитини, створення сприятливих умов для спілкування з дорослими, варто пам'ятати про доцільність використання таких методів, як ігрові тренінги, створення проблемних ситуацій, моделювання тощо.

Основними формами роботи з дітьми можуть бути гра, спілкування, малювання, конструювання, музична діяльність. У контексті заняття та поза ним більшої питомої ваги має набувати спілкування як одна з провідних діяльностей.

Важливою ланкою педагогічної роботи має стати збагачення індивідуального досвіду дитини новими життєвими враженнями. Вправління її у вмінні самовизначитися, допомагати собі, уникати негативних подразників.

Робота з сім'єю передбачає врахування сучасних тенденцій розвитку стосунків між батьками і дітьми, їх типології, ціннісних орієнтирів, особливостей впливу сім'ї на становлення особистості дошкільника, особистісних якостей батьків і дітей.

Зміст даної роботи забезпечується:

- знанням соціально-педагогічних проблем конкретних сімей, виявленням їх причин і пошуком шляхів розв'язання в процесі пізнання та самопізнання сім'єю своїх внутрішніх резервів стабільності;
- вивченням родинних традицій, чинного законодавства;
- спрямованістю на індивідуальні та міжособистісні зміни;
- вдосконаленням виховної функції сім'ї та функції первинної соціалізації дитини;
- залученням сім'ї до активного соціального життя.

Завдання педагога – не перетворити батьків на вчителів, які мають удома продовжувати навчальний процес, а зробити домівку місцем для затишку, радості, відчуття комфорту й захищеності.

Форми роботи також можуть бути різними: індивідуальні, диференційовані, групові, масові (залучення родин до проведення свят дошкільного навчального закладу, будинку, вулиці, міста; створення кабінетів психологічного розвантаження, консультпунктів тощо).

Важливо підказати родині, як в домашніх умовах організувати художньо-творчу, продуктивну діяльність, забезпечити оптимальний руховий режим для дитини та створити розвивальне середовище в дитячій кімнаті. При цьому необхідно врахувати, що середовище – це оточення, сукупність природних, предметних та соціальних умов, в яких зростає дитина.

Природне середовище вважатиметься розвивальним за умови, якщо воно сприятиме становленню у дошкільника сприйняття довкілля, інтересу до нього, оволодінню елементарними уявленнями про повітря, воду, ґрунт, явища природи, тварин, людину тощо.

Предметно-ігрове середовище вважається розвивальним, якщо воно розширює, поглиблює та систематизує елементарні уявлення дошкільника про знайоме-незнайоме, схоже-несхоже, безпечне-небезпечне, своє-чуже, про особливості людського житла, вдосконалює вміння дитини використовувати за призначенням предмети та знаряддя, виготовляти найпростіші вироби, вправляє в умінні самостійно визначати ігровий сюжет, робити його змістовним, використовувати й розподіляти іграшки та ігрові атрибути.

Соціальне середовище буде розвивальним, якщо сприятиме усвідомленню дошкільником змісту поняття «сім'я», основних функцій членів родини, особливостей взаємин рідних людей між собою, допомагає набути елементарних уявлень про державу,

народи, людство.

Середовище власного «Я» дитини можна вважати розвивальним, якщо дитина має уявлення про своє тіло та органи чуттів, орієнтується в умовах свого розвитку, дотримується гігієни тіла й діяльності, зацікавлена у здоровому способі життя, орієнтується у правах та обов'язках, характеризується комунікативними здібностями, вміє налагоджувати спільну діяльність, розв'язувати конфліктні ситуації.

Зміст листа просимо довести до відома працівників органів управління освітою, дошкільних навчальних закладів.

Заступник Міністра

П.Б.Полянський

Виконавці:
Курочка Н.М.
Омельяненко Н.В.
288-04-26

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

01135, м. Київ, проспект Перемоги, 10, тел. (044) 486-24-42, факс (044) 236-10-49, ministry@mon.gov.ua

від 08.09.09 № 1/9-616
на № _____ від _____

**Міністру освіти і науки Автономно!
республіки Крим, начальникам
управлінь освіти і науки обласних,
Київської та Севастопольської
міських державних адміністрацій**

На чисельні запити з місць щодо розрахунку кількості ставок практичних психологів і соціальних педагогів у загальноосвітніх навчальних закладах Міністерство освіти і науки України повідомляє наступне.

Нормативи чисельності практичних психологів та соціальних педагогів загальноосвітніх навчальних закладів затверджено Положенням про психологічну службу системи освіти України (наказ Міністерства освіти України від 03.05.99 № 127 (у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 02.07.2009 № 616) зареєстровано в Міністерстві юстиції України 23.07.2009 за № 687/16703).

У випадках, коли посади, перелічені в зазначених нормативах, не можуть забезпечити належне функціонування загальноосвітнього навчального закладу та чисельність учнів у загальноосвітньому навчальному закладі у місті перевищує 700 осіб, а селі (селище) - 300 осіб, то за рахунок можливостей місцевого бюджету та інших джерел, передбачених чинним законодавством, за рішенням органів місцевої влади можуть бути введені додаткові посади (або частина) практичного психолога та соціального педагога.

Просимо зберегти існуючі ставки працівників психологічної служби у навчальних закладах до моменту затвердження та введення в дію Типових штатних нормативів навчальних закладів.

Заступник Міністра

П.М. Куліков

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

01135, м. Київ, проспект Перемоги, 10, тел. (044) 486-24-42, факс (044) 236-10-49, ministry@mon.gov.ua

від 06.11.09 № 1/9-768
на № _____ від _____

**Міністру освіти і науки Автономної
Республіки Крим, начальникам
управлінь освіти і науки обласних,
Київської та Севастопольської
міських державних адміністрацій,
ректорам (директорам) інститутів
післядипломної педагогічної освіти**

*Про захист дітей та молоді від
негативних інформаційних впливів*

У зв'язку з високими темпами розвитку інформаційних технологій надзвичайно гостро постала проблема захисту дітей та молоді від негативної інформації, яка становить загрозу їхньому фізичному й інтелектуальному розвитку та морально-психологічному стану.

З метою реалізації та додержання вимог чинного законодавства у сфері захисту інформаційного простору України від продукції і видовищних заходів, що містять елементи насильства, жорстокості, порнографії та іншу негативну інформацію, створено Національну експертну комісію України з питань захисту суспільної моралі (далі - Національна комісія).

Спеціалістами Національної комісії проводиться робота щодо виявлення негативної інформації, в тому числі, розповсюдження її за допомогою мобільних телефонів та всевітньої мережі Інтернет.

З метою попередження доступу дітей та молоді до заборонених інформаційних ресурсів розроблено **Пам'ятку для батьків «Діти, Інтернет, Мобільний зв'язок»**, яка схвалена на засіданні Національної комісії від 27.08.2009 року.

Просимо довести до відома керівників навчальних закладів зміст **Пам'ятки (додається)** та скоординувати діяльність щодо протидії негативним інформаційним впливам, не позбавляючи при цьому молодих людей вільного доступу до всевітньої мережі Інтернет, яка є скарбницею знань та найбагатшою у світі бібліотекою.

З огляду на вищесказане, звертаємо Вашу увагу, що реалізацію проектів, пов'язаних з упровадженням у навчально-виховний процес інформаційно-комунікаційних технологій, необхідно здійснювати за погодженням з Міністерством освіти і науки України та Інститутом інноваційних технологій і змісту освіти.

Додаток:

1. Копія рішення Національної комісії на 1 арк.
2. Копія Пам'ятки для батьків «Діти, Інтернет, Мобільний зв'язок» на 7 арк.

З повагою

М.В. Стріха

**НАЦІОНАЛЬНА ЕКСПЕРТНА КОМІСІЯ УКРАЇНИ З ПИТАНЬ ЗАХИСТУ
СУСПІЛЬНОЇ МОРАЛІ**

РІШЕННЯ

27 серпня 2009 року

місто Київ

Розглянувши проект Пам'ятки для батьків „Діти, Інтернет, Мобільний зв'язок”,
Національна експертна комісія України з питань захисту суспільної моралі

ВИРІШИЛА:

1. Схвалити Пам'ятку для батьків „Діти, Інтернет, Мобільний зв'язок”.
2. Членам Національної комісії до 03.09.2009 року при наявності надати пропозиції та зауваження до тексту Пам'ятки для батьків „Діти- Інтернет. Мобільний зв'язок”.
3. Уповноважити Голову Національної комісії Костицького В.В. звернутися до:
 - 3.1. Міністерства освіти і науки України з проханням проінформувати відділи освіти та керівників шкіл про текст Пам'ятки для батьків „Діти, Інтернет, Мобільний зв'язок”.
 - 3.2. Міністерства освіти і науки України, Міністерства сім'ї, молоді та спорту України, редакцій газет „Голос України”, „Урядовий кур'єр” з пропозицією опублікувати текст Пам'ятки для батьків „Діти, Інтернет, Мобільний зв'язок”.
4. Доручити апарату Національної комісії після опрацювання пропозицій та зауважень членів Національної комісії оприлюднити на веб- сайті Національної комісії текст Пам'ятки для батьків „Діти, Інтернет, Мобільний зв'язок”, узагальнити результати обговорення та відгуки і поінформувати членів Національної комісії про результати публічного обговорення Пам'ятки.

Голова Національної комісії України
з питань захисту суспільної моралі

В. Костицький

Пам'ятка для батьків: „Діти, Інтернет, Мобільний зв'язок”

Шановні батьки!

Змістом державної політики у сфері захисту суспільної моралі є створення необхідних правових, економічних та організаційних умов, які сприяють реалізації права на інформаційний простір, вільний від матеріалів, що становлять загрозу фізичному, інтелектуальному, морально-психологічному стану населення (ст. 5 Закон України „Про захист суспільної моралі”).

З метою реалізації та додержання вимог чинного законодавства у сфері захисту суспільної моралі, обігу продукції і видовищних заходів сексуального чи еротичного характеру, продукції, що містить пропаганду культу насильства, жорстокості і порнографії, створено Національну експертну комісію України з питань захисту суспільної моралі (далі - Національна комісія).

Відповідно до статті 17 Закону України „Про захист суспільної моралі” Національна комісія є постійним позавідомчим державним експертним і контролюючим органом, який діє відповідно до цього Закону та чинного законодавства України і є відповідальним за утвердження здорового способу життя, належного стану моральності

суспільства, контролює обіг продукції і видовищних заходів сексуального чи еротичного характеру.

Рішення Національної комісії, прийняті в межах її повноважень, є обов'язковими для розгляду центральними і місцевими органами влади, засобами масової інформації всіх форм власності, а також фізичними та юридичними особами.

Відповідно до статей 2, 6 Закону України „Про захист суспільної моралі” виробництво та обіг у будь-якій формі продукції порнографічного характеру в Україні забороняються. Критерії віднесення продукції до такої, що має порнографічний характер, встановлюються спеціально уповноваженим органом виконавчої влади у сфері культури та мистецтв.

Виробництво та обіг у будь-якій формі продукції еротичного характеру та продукції, що містить елементи насильства та жорстокості, дозволяються виключно за умови дотримання обмежень, встановлених законодавством.

Забороняються виробництво та розповсюдження продукції, яка:

- пропагує війну, національну та релігійну ворожнечу, зміну шляхом насильства конституційного ладу або територіальної цілісності України;

- пропагує фашизм та неофашизм; - принижує або ображає націю чи особистість за національною ознакою;

- пропагує бузувірство, блюзнірство, неповагу до національних і релігійних святинь;

- принижує особистість, є проявом знущання з приводу фізичних вад (каліцтва), з душевнохворих, літніх людей;

- пропагує невігластво, неповагу до батьків;

- пропагує наркоманію, токсикоманію, алкоголізм, тютюнопаління та інші шкідливі звички.

З високими темпами розвитку науково-технічного прогресу, зокрема, електронної техніки та можливостей обміну інформацією постало питання захисту дітей від інформації, яка несе загрозу морально-психічному здоров'ю.

Працівниками Національної комісії проводиться робота щодо виявлення цієї інформації у засобах масової інформації на будь-яких носіях, в тому числі, розповсюдження її за допомогою мобільних телефонів та всевітньої мережі Інтернет.

Мобільний телефон та порнографія.

Порнографія стає одним з локомотивів розвитку мобільного зв'язку, так як і раніше вона допомогла розповсюдженню відеомагнітофонів та Інтернету. В Європі продаж розваг для дорослих, які можна отримати в мобільні телефони, вже став бізнесом, що приносить мільйони доларів. Користувачі стільникового зв'язку вже витрачають десятки мільйонів на рік на „контент для дорослих”. У числі розповсюджувачів порнографії опинилися такі компанії, як гігант мобільного зв'язку Vodafone (Водафон) – названий однією з британських газет „Vodafilth” (filth – „розпуста”). На думку експертів, до 2009 р. статки „мобільного” порно у всьому світі склали \$2 мільярди. Індустрія мобільного телебачення вражена тим, що 30 відсотків відео-контенту, відтвореного на мобільних пристроях, є порнографічними.

На території СНД, за даними деяких провайдерів, еротика і порнографія складає не менше третини всього ринку мобільних картинок. Еротика користується великою популярністю у всіх сферах індустрії розваг і мобільний контент не є винятком. Найбільш популярними залишаються WAP-сайти порнографічного змісту. При цьому аналітики відзначають, що типовим споживачем мобільного порноконтенту є молодь та діти.

Батьки мають вміти те, що вже роблять діти!

Передача контенту

Контент (з англ. – зміст, вміст) – будь-яке інформаційно-значиме наповнення інформаційного ресурсу (тексти, ігри, графіка, мультимедіа).

Мобільний контент – це цифровий контент, адресований власникам мобільних

пристроїв.

Є декілька способів:

- MMS повідомлення;
- За допомогою Bluetooth® (блютус);
- ІЧ- порт, IrDA (Інфра червоний порт).

Bluetooth — це технологія бездротового зв'язку, створена у 1998 році. Основне призначення Bluetooth - забезпечення економного (з точки зору спожитого струму) і дешевого радіозв'язку між різноманітними типами електронних пристроїв, таких як мобільні телефони та аксесуари до них, портативні та настільні комп'ютери. Можливості Bluetooth дозволяють передавати будь-яку інформацію у вигляді файлів на відстань до 100 метрів.

Тому будь-який файл підліток може прийняти/передати за допомогою Блютус. При цьому підлітки можуть бути не знайомі і не бачити один одного та знаходитись у різних приміщеннях.

MMS - послуга мультимедійних повідомлень (англ. Multimedia Messaging Service, MMS) — стандарт, який дозволяє пересилати між мобільними пристроями повідомлення з мультимедійним змістом (зображення, звук тощо). Але, на відміну від **Bluetooth** ця послуга надається оператором мобільного зв'язку, є платною та має обмеження, які встановлюються оператором, а саме, ціна, кількість повідомлень та максимальний об'єм даних.

IrDA - Інфра червоний порт (англ. Infrared Data Association) є одним із стандартів передачі даних на малі відстані за допомогою інфрачервоного випромінювання. Тобто, **ІЧ-порт** є аналогом **Bluetooth**, але на відміну від останнього, має малий радіус дії, не більше 10-20 сантиметрів.

Замовлення контенту через SMS

1. Абонент відправляє SMS з кодом контенту на короткий номер оператора (компанії, які надають послуги мобільного зв'язку).
2. Оператор (без аналізу вмісту) перенаправляє отримане SMS до контент-провайдера (компанія, яка займається розповсюдженням контенту – картинки, музика, ігри, фото, кліпи тощо) згідно з укладеною угодою. Договір включає ряд додатків, в яких описується сервіс, правила участі і контент, що надається.
3. При вдалій передачі SMS від оператора до контент-провайдера відбувається тарифікація (з абонента знімаються гроші). Деякі оператори знімають гроші при передачі зворотного SMS від контент-провайдера до оператора.
4. Контент-провайдер опрацьовує отримане SMS та, згідно з вказаним кодом, відкриває відповідне WAP-посилання на вказаний контент. Посилання відправляється у зворотному SMS від контент-провайдера до оператора.
5. Оператор отримує SMS і відправляє (без аналізу вмісту) його абонентові.
6. Абонент заходить на вказане в SMS WAP-посилання та закачує контент на телефон. (З'єднання відбувається через PROXY-оператора, який здійснює лише тарифікацію без додаткового аналізу).

Замовлення контенту через IVR (в основному звуковий контент)

1. Абонент телефонує на короткий номер.
2. Оператор перенаправляє дзвінок до контент-провайдера (або підрядчика контент-провайдера) згідно з укладеною угодою. Договір включає ряд додатків, в яких описується сервіс, правила участі і контент, що надається.
3. Система контент-провайдера відповідає на виклик (з цієї миті починається тарифікація. Тарифікується або з'єднання, або тривалість, або те і інше). Абонент через IVR-меню вибирає потрібний контент.
4. Контент-провайдер, посилаючись на вибраний в IVR-меню контент, формує відповідне WAP-посилання на цей контент. Посилка відправляється через SMS від контент-провайдера до оператора.
5. Оператор отримує SMS та відправляє (без аналізу вмісту) його абонентові

(інколи оператор знімає додаткову плату з контент-провайдера за відправлення SMS, оскільки таке відправлення часто відбувається як рекламна розсилка, і дуже рідко є офіційно оформленою відповіддю на IVR-запит).

6. Абонент заходить на WAP-посилання, яке вказане в SMS, і закачує контент на телефон. (З'єднання відбувається через PROXY-оператора, який здійснює лише тарифікацію без додаткового аналізу).

Закачування контенту з WAP-порталу

1. Абонент заходить на посилання WAP-порталу. (З'єднання відбувається через PROXY-оператора, який здійснює лише тарифікацію без додаткового аналізу).
2. Вибирає потрібний йому контент.
3. Закачує вибраний контент.

Як захистити дітей від закачування контенту з небажаним змістом.

1. Оператори надають можливість перегляду всіх витрат певного мобільного номеру. Варто домовитися з дитиною, що ви будете переглядати ці дані, або включити цю послугу без її відома, але для цього вам буде потрібний телефон дитини.

2. Вияснивши, що дитина використовувала послуги контент-провайдера, слід зателефонувати в call-центр оператора і довідатися:

- якому контент-провайдеру належить цей короткий номер або WAP-портал;
- якого роду інформація надається через даний сервіс;
- чи є на цьому порталі інформація еротичного чи порнографічного характеру;
- контактну адресу call-центру контент-провайдера.

3. У call-центрі контент-провайдера Ви можете з'ясувати, який контент був замовлений з номера вашої дитини, при цьому не варто інформувати, що це не ваш особистий номер.

Контент-провайдер може відмовитися надати таку інформацію.

4. Одночасно з'ясуйте, яку інформацію можливо замовити за даним коротким номером (зателефонуйте на цей номер або зайдіть на WAP-портал). Подивіться в телефоні дитини, чи збереглося SMS з номером замовленого контенту, або зворотне SMS з WAP-посиланням, або перевірте історію сторінок, які відвідувала дитина, в браузері телефону. Якщо ви переконалися в тому, що сервіс, яким користувалася ваша дитина, містить інформацію еротичного, порнографічного чи іншого небажаного характеру, і цю інформацію дитина вже отримала (що буває найчастіше), потрібно звернутися до call-центру оператора.

Вибір за Вами.

Діти в Інтернет

Проблема безпеки дітей в мережі Інтернет вже не здається Україні такою далекою. Ніхто не може заперечити, що на сьогоднішній день вона постала особливо гостро.

Відомо, що підлітки у період заниженої самооцінки шукають підтримки серед своїх друзів, а не у родинному колі. Старші підлітки, бажаючи незалежності, мають потребу ототожнювати себе з певною групою й схильні порівнювати цінності своєї сім'ї та своїх товаришів.

Що роблять підлітки в он-лайні

В он-лайні підлітки завантажують музику, використовують обмін миттєвими повідомленнями, електронну пошту та грають в он-лайнові ігри. За допомогою пошукових серверів підлітки знаходять інформацію будь-якого змісту та якості в мережі Інтернет. Більшість підлітків реєструються у приватних чатах та спілкуються на будь-які теми, видаючи себе за дорослих. Хлопці в цьому віці надають перевагу всьому, що виходить за межі дозволеного: брутальний гумор, насильство, азартні ігри, еротичні та порно сайти. Дівчатам, які мають занижену самооцінку, подобається розміщувати провокаційні фото, вони схильні на фривольні розмови, видаючи себе за дорослих жінок, в результаті чого стають жертвами сексуальних домагань.

Як забезпечити безпеку дітей в мережі Інтернет

Пропонуємо декілька рекомендацій, які слід взяти до уваги:

- розміщуйте комп'ютери з Internet-з'єднанням поза межами кімнати вашої дитини;
- поговоріть зі своїми дітьми про друзів, з яким вони спілкуються в он-лайн, довідайтесь як вони проводять дозвілля і чим захоплюються;
- цікавтесь які веб сайти вони відвідують та з ким розмовляють;
- вивчіть програми, які фільтрують отримання інформації з мережі Інтернет, наприклад, Батьківський контроль в Windows*;
- наполягайте на тому, щоб ваші діти ніколи не погоджувалися зустрічатися зі своїм он-лайнним другом без Вашого відома;
- навчіть своїх дітей ніколи не надавати особисту інформацію про себе та свою родину електронною поштою та в різних реєстраційних формах, які пропонуються власниками сайтів;
- контролюйте інформацію, яку завантажує дитина (фільми, музику, ігри, тощо);
- цікавтесь чи не відвідують діти сайти з агресивним змістом;
- навчіть своїх дітей відповідальному та етичному поведженню в он-лайн. Вони не повинні використовувати Інтернет мережу для розповсюдження пліток, погроз іншим та хуліганських дій;
- переконайтеся, що діти консультуються з Вами, щодо будь-яких фінансових операцій, здійснюючи замовлення, купівлю або продаж через Інтернет мережу;
- інформуйте дітей стосовно потенційного ризику під час їх участі у будь-яких іграх та розвагах;
- розмовляйте як з рівним партнером, демонструючи свою турботу про суспільну мораль.

Використовуючи ці рекомендації, Ви маєте нагоду максимально захистити дитину від негативного впливу всесвітньої мережі Інтернет. Але пам'ятайте, Інтернет, це не тільки осередок розпусти та жорстокості, але й найбагатша в світі бібліотека знань, розваг, спілкування та інших корисних речей. Ви повинні навчити свою дитину правильно користуватися цим невичерпним джерелом інформації.

Та найголовніше, дитина повинна розуміти, що Ви не позбавляєте її вільного доступу до комп'ютера, а, насамперед, оберігаєте. Дитина повинна Вам довіряти.

***Батьківський контроль у Windows Vista**

З появою нової операційної системи Windows Vista, до складу якої увійшли засоби батьківського контролю (Parental Control), з'явилась можливість легко контролювати отримання дітьми інформації і забезпечити їх захист під час роботи на комп'ютері.

За допомогою засобів батьківського контролю є можливість встановити:

- обмеження часу, який дитина проводить за комп'ютером;
- обмеження часу, протягом якого діти можуть входити у систему, зокрема, дні тижня і години, коли доступ дозволено (в інший, не зазначений Вами час, діти не зможуть користуватися комп'ютером. Якщо дозволений час закінчиться, а дитина ще працює за комп'ютером, відбудеться автоматичний вихід із системи);
- обмеження доступу дітей до мережі Інтернет за допомогою веб-фільтра батьківського контролю.

Завдяки спеціальному веб-фільтру Ви одержуєте можливість встановити низку обмежень на доступ дітей до мережі Інтернет, зокрема:

- заборонити доступ до окремих ігор (ви можете блокувати ігри на підставі вікової категорії та оцінки вмісту, а також заборонити доступ до певних ігор);
- обмежити активність в мережі Інтернет (ви можете блокувати доступ до веб-сайтів, обираючи рівень обмеження об'єму інформації; вказати, яку інформацію за тематикою та змістом фільтри пропускать, а яку блокуватимуть; заблокувати або дозволити доступ до окремих веб-сайтів; заборонити або дозволити завантаження файлів);
- заборонити використання окремих програм.

Більш детально з можливостями веб-фільтра батьківського контролю можна

ознайомитись на офіційному веб-сайті Майкрософт.

З приводу порушень законодавства України у сфері захисту суспільної моралі звертайтеся до Національної експертної комісії України з питань захисту суспільної моралі.

Наші реквізити: 04050 м.Київ, вул. Пимоненка 10-а, тел./факс: +38 (044) 486-11-61, офіційний сайт – www.moral.gov.ua; e-mail – info@moral.gov.ua

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

01135, м. Київ, проспект Перемоги, 10, тел. (044) 486-24-42, факс (044) 236-10-49, ministry@mon.gov.ua

від 06.01.11 № 1/9-6
на № _____ від _____

Міністерство освіти і науки Автономної Республіки Крим, управління освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій Інституту післядипломної педагогічної освіти

Про застосування Типового положення про атестацію педагогічних працівників

Направляємо для виконання наказ Міністерства освіти і науки від 6 жовтня 2010 року № 930 «Про затвердження Типового положення про атестацію педагогічних працівників», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 14 грудня 2010 року за № 1255/18550. Наказ набрав чинності 30 грудня 2010 року.

Доручаємо забезпечити дотримання вимог цього наказу та організувати вивчення норм, які містяться у Типовому положенні про атестацію педагогічних працівників (далі – Типове положення), працівниками місцевих органів управління освітою, керівниками та педагогічними працівниками навчальних закладів.

Звертаємо увагу керівників місцевих органів управління освітою, керівників навчальних закладів, голів та членів атестаційних комісій, що кваліфікаційні категорії (тарифні розряди), присвоєні за результатами попередніх атестацій, зберігаються протягом терміну, на який вони були присвоєні.

Педагогічні звання, присвоєні до набрання чинності Типовим положенням, вважаються такими, що присвоєні безстроково, як це передбачено п. 5.7. цього Типового положення.

Педагогічні працівники, яких до 20 жовтня 2010 року внесено до списків осіб для проходження позачергової атестації з метою підвищення кваліфікаційної категорії, проходять атестацію незалежно від терміну, який минув після присвоєння їм кваліфікаційної категорії за результатами попередньої атестації.

Рекомендуємо під час підвищення кваліфікації педагогічних працівників організувати заняття з вивчення норм, які містяться у Типовому положенні, зокрема щодо критеріїв оцінювання рівня кваліфікації педагогічного працівника для встановлення його відповідності займаній посаді та для присвоєння кваліфікаційних категорій і педагогічних звань; порядку та строків проведення атестацій; оскарження рішень атестаційних комісій тощо.

Просимо довести до відома місцевих органів управління освітою та керівників навчальних закладів лист щодо застосування Типового положення.

Додаток: 1) Наказ № 930
2) Типове положення

Перший заступник Міністра,
голова комісії з реорганізації

Б.М. Жебровський

Малишева О.П. 486 11 98

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

01135, м. Київ, проспект Перемоги, 10, тел. (044) 486-24-42, факс (044) 236-10-49, ministry@mon.gov.ua

від 20.01.11 № 1/9-34

**Міністерство освіти і науки
Автономної Республіки Крим,
управління освіти і науки обласних,
Київської та Севастопольської
міських державних адміністрацій,
інститути післядипломної
педагогічної освіти**

Про атестацію працівників
психологічної служби системи освіти

На численні запити з місць щодо атестації працівників психологічної служби системи освіти у 2010-2011 навчальному році повідомляємо.

30 грудня 2010 року набрав чинності наказ Міністерства освіти і науки від 06.10.2010 р. № 930 «Про затвердження Типового положення про атестацію педагогічних працівників», зареєстрований в Міністерстві юстиції України 14 грудня 2010 року за № 1255/18550 (далі - Типове положення).

Відповідно до пункту 2.1. Типового положення для організації та проведення атестації педагогічних працівників у навчальних та інших закладах, органах управління освітою щороку до 20 вересня створюються атестаційні комісії. Атестаційні комісії усіх рівнів створюються на один рік до формування нового складу атестаційної комісії.

У зв'язку з цим, атестаційні комісії, створені для атестації педагогічних працівників у 2010-2011 навчальному році, наділені повноваженнями до закінчення строку, визначеного пунктом 2.8. Типового положення. У поточному навчальному році залишається незмінним графік роботи атестаційних комісій та терміни проведення атестації працівників психологічної служби сичами освіти.

Оформлення атестаційних листів для працівників психологічної служби здійснюється за формою, яка затверджена наказом Міністерства освіти і науки від 06.10.2010 р. №930.

Перший заступник Міністра,
Голова комісії з реорганізації

Б.М. Жебровський

Малишева О.П. 486 11 98

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

пр. Перемоги, 10, м. Київ, 01135, тел. (044) 481- 32 -21, факс (044) 236-1049

E-mail: ministry@mon.gov.ua, код ЄДРПОУ 38621185

Від 28.01.11 № 1/9-48

**Міністерство освіти і науки
Автономної Республіки Крим,
управління освіти і науки обласних,
Київської та Севастопольської
міських державних адміністрацій**

Про мобільний соціально-психологічний пункт
освітнього округу

На виконання п.16 плану заходів, затверджених наказом Міністерства освіти і науки від 29.10.2010 року №1023 "Щодо профілактики злочинності і правопорушень серед дітей, захисту їх прав на освіту", Міністерство надсилає для використання в роботі "Методичні рекомендації щодо організації діяльності мобільного соціально-психологічного пункту освітнього округу".

Додаток: на 4 арк

Голова комісії з реорганізації

Б.М. Жебровський

**Методичні рекомендації щодо організації діяльності
мобільного соціально-психологічного пункту освітнього округу**

Мобільний соціально-психологічний пункт освітнього округу (далі – МСПП) є складовою частиною освітнього округу, який створюється з метою своєчасного і систематичного вивчення психофізичного розвитку дитини, мотивів її поведінки і діяльності з урахуванням вікових, інтелектуальних, фізичних, статевих та інших індивідуальних особливостей, створення умов для саморозвитку та самовиховання, сприяє виконанню освітніх і виховних завдань навчальних закладів – суб'єктів округу.

У своїй діяльності МСПП керується Конституцією України, Законами України „Про освіту”(1060-12), „Про загальну середню освіту” (651-14), „Про професійно-технічну освіту”(103/98-ВР), „Про вищу освіту”(2984-ІІІ), „Про дошкільну освіту” (2628-14), „Про позашкільну освіту”(1841-14), Декларацією прав людини, Конвенцією прав дитини, іншими законодавчими актами, Положенням про освітній округ, Положенням про психологічну службу системи освіти, іншими нормативно-правовими документами, що регулюють діяльність психологічної служби системи освіти.

Основними завданнями МСПП є створення цілісної системи психологічного супроводу та соціально-педагогічного патронажу в межах освітнього округу в адміністративно-територіальній одиниці та належних умов для забезпечення надання психологічних послуг, реалізації допрофільної підготовки і профільного навчання, розвиток творчих здібностей, нахилів, обдарувань дітей, впровадження сучасних психологічних та соціально-педагогічних технологій.

Мобільний соціально-психологічний пункт освітнього округу не є юридичною особою.

МСПП тісно співпрацює з Радою округу, з органами охорони здоров'я, праці та соціального захисту населення, сім'ї, молоді та спорту, культури, внутрішніх справ, іншими органами виконавчої влади, а також підприємств громадськими організаціями.

Взаємовідносини МСПП з юридичними і фізичними особами (в тому числі і закордонними) визначаються чинним законодавством та укладеними між ними договорами.

Мета, основні завдання і функції мобільного соціально-психологічного пункту освітнього округу

Мета діяльності МСПП полягає у психологічному забезпеченні та підвищенні ефективності педагогічного процесу, захисті психічного здоров'я і соціального благополуччя усіх його учасників та організації соціально-педагогічного патронажу в дошкільних, усіх типах загальноосвітніх та інших навчальних закладах системи освіти, що входять до освітнього округу.

МСПП організовують роботу за такими головними напрямками:

- консультативно-методична допомога всім учасникам навчально-виховного процесу з питань навчання і виховання дітей та підлітків;
- просвітницько-пропагандистська робота з підвищення психологічної культури в навчальних закладах та сім'ях;
- формування в учнів орієнтації на здоровий спосіб життя, профілактика алкоголізму, наркоманії, ВІЛ/СНІДу і злочинності серед неповнолітніх;
- індивідуальна робота з дітьми і учнями (діагностика, корекція, реабілітація, профілактика, прогностика).

Основними завданнями МСПП є надання психологічних, соціально-педагогічних, інформаційних послуг учасникам навчально-виховного процесу; надання практичної та

методичної допомоги педагогічним працівникам навчальних закладів – суб'єктам освітнього округу.

Завдання діяльності МСПП полягає:

- у сприянні повноцінному особистісному й інтелектуальному розвитку дітей на кожному віковому етапі, у створенні умов для формування в них мотивації до самовиховання і саморозвитку;
- у психологічному супроводі допрофільної і профільної підготовки учнів;
- у забезпеченні індивідуального підходу до кожної дитини на основі її психолого-педагогічного вивчення;
- у профілактиці і корекції відхилень в інтелектуальному і особистісному розвитку дитини тощо.

Мобільний соціально-психологічний пункт освітнього округу відповідно до покладених на нього завдань забезпечує:

- участь у здійсненні освітньої, виховної роботи, спрямованої на забезпечення всебічного розвитку дітей і учнівської молоді, збереження їх повноцінного психічного здоров'я;
- раннє виявлення дітей, які мають вади у психофізичному розвитку;
- проведення психолого-педагогічної діагностики готовності дітей до навчання в період їх переходу з однієї вікової групи до іншої, допомога у виборі навчального закладу згідно з рівнем психічного розвитку;
- сприяння вибору підлітками професій з урахуванням їх ціннісних орієнтацій, здібностей, життєвих планів і можливостей, підготовка учнів до свідомого життя;
- вивчення інтересів, нахилів, здібностей, потреб учнів з метою визначення відповідного профілю навчання та допрофільної підготовки;
- здійснення превентивного виховання, профілактики злочинності, алкоголізму і наркоманії, інших uzалежнень і шкідливих звичок серед підлітків;
- формування психологічної культури вихованців, учнів, педагогів, батьків, інших верств населення;
- надання соціально-психологічної допомоги учасникам навчально-виховного процесу в кризових ситуаціях; попередження суїцидальної поведінки дітей та учнів;
- ведення банків даних на дітей, які мають вади у психофізичному розвитку, дітей «групи ризику», дітей, соціально уразливих категорій;
- ведення соціального паспорту освітнього округу;
- здійснення посередництва між освітніми установами, сім'єю, громадськістю, організація їх взаємодії з метою створення умов для всебічного розвитку дітей і підлітків;
- сприяння участі вихованців у науковій, технічній, художній творчості, спортивній, суспільно-корисній діяльності, виявленню задатків, обдарувань, розкриттю здібностей, талантів.

Структура та управління мобільним соціально-психологічним пунктом

Мобільний соціально-психологічний пункт утворюється за рішенням Ради округу.

Організація діяльності мобільного соціально-психологічного пункту в окрузі регламентується договором про спільну освітню діяльність між суб'єктами округу (перелік згідно з Положенням про освітній округ) та нормативно-правовими актами, що визначають напрями діяльності суб'єктів округу.

До складу МСПП входять практичний психолог, соціальний педагог опорного навчального закладу та практичні психологи, соціальні педагоги тих закладів, які входять до освітнього округу.

Посади практичного психолога і соціального педагога вводяться в опорному закладі освітнього округу в межах коштів, передбачених єдиним кошторисом витрат навчальних закладів, з числа спеціалістів з фаховою освітою із розрахунку одна ставка практичного психолога і одна ставка соціального педагога (нормативи затверджені у Положенні про психологічну службу системи освіти України (наказ Міністерства освіти і науки України від 02.07.2009 р. № 616, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 23.07.2009 за № 687/16703).

Посади практичного психолога і соціального педагога у закладах, які входять до

освітнього округу, вводяться в межах коштів, передбачених єдиним кошторисом витрат, згідно з нормативами чисельності практичних психологів, соціальних педагогів навчальних закладів.

МСПП підпорядковується засновнику з усіх питань діяльності, а в частині науково-методичного забезпечення діяльності – методисту з психологічної служби методичного кабінету управління, відділу освіти райдержадміністрації.

МСПП здійснює соціально-психологічний супровід навчально-виховного процесу в освітньому окрузі за відповідним планом та графіком.

Режим роботи мобільного соціально-психологічного пункту встановлюється у межах часу, визначеного в установленому порядку єдиним робочим навчальним планом суб'єктів округу.

Права та обов'язки мобільного соціально-психологічного пункту

МСПП має право:

- визначати зміст, форми та методи своєї діяльності з урахуванням державних вимог і стандартів;
- проводити дослідну, експериментальну, пошукову роботу;
- проводити науково-практичні семінари з питань навчання і виховання дітей і учнів для педагогічних працівників закладів освіти, що входять до цього освітнього округу;
- надавати психологічні, педагогічні консультації для дітей, педагогічних працівників та різних категорій населення;
- використовувати для провадження своєї діяльності кошти з інших джерел, не заборонених чинним законодавством, у тому числі міжнародну фінансову, технічну допомогу та міжнародні гранти.

МСПП повинен:

- дотримуватися педагогічної етики, поважати гідність дитини, захищати її від будь-яких форм фізичного і психічного насильства;
- будувати свою діяльність на основі доброзичливості, довіри в тісному співробітництві з усіма учасниками навчально-виховного процесу;
- пропагувати здоровий спосіб життя, підвищувати рівень психологічних знань педагогічних працівників і батьків;
- зберігати професійну таємницю, не поширювати відомостей, отриманих в процесі діагностики або корекційної роботи, якщо це може завдати шкоди дитині чи її оточенню.

Працівники мобільного соціально-психологічного пункту ведуть документацію відповідно до наступних нормативних документів:

лист МОН від 27.08.2000 р. № 1/9-352 Про планування діяльності, ведення документації і звітності усіх ланок психологічної служби системи освіти України;

наказ МОН 28.12.2006 р. № 864 Про планування діяльності та ведення документації соціальних педагогів, соціальних педагогів по роботі з дітьми-інвалідами системи Міністерства освіти і науки України;

лист МОН від 05.03.2008 р. № 1/9-128 Про статистичний звіт та звітність соціального педагога та соціального педагога по роботі з дітьми-інвалідами навчальних закладів.

Дані методичні рекомендації розроблені на основі Положення про мобільний соціально-психологічний пункт освітнього округу, яке схвалене розпорядженням голови Сумської обласної державної адміністрації від 1 грудня 2006 року № 632.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ

01135, м. Київ, проспект Перемоги, 10, тел. (044) 486-24-42, факс (044) 236-10-49, ministry@mon.gov.ua

від 04.07.12 № 1/9-488
на № _____ від _____

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту Автономної республіки Крим, управління освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій

Щодо організації та проведення "години психолога" у загальноосвітніх навчальних закладах

Уповноваженим Президента України з прав дитини у червні місяці цього року оприлюднено аналітичну довідку за результатами опитування дітей віком 10-17 років у межах проекту «Права дітей в Україні: реалії та виклики після 20 років незалежності». Аналіз засвідчив, що кожна друга дитина зазначає порушення або недотримання тих чи інших прав, які мають бути гарантовані в сучасному суспільстві. Зокрема, 56% дітей вважають, що в нашій країні порушується право на захист від жорстокості, знущання, брутального поводження; 52 % вважають, що існують випадки сексуальної експлуатації дітей; 47% вважають, що діти піддаються трудовій експлуатації; 48% вважають, що порушується право дітей висловлювати власну думку; 43% знають про випадки, коли діти, які вчинили злочин, піддавалися тортурам та приниженню.

Важливим питанням для дітей, які стали жертвами злочину, є отримання психологічної допомоги, але лише 19% постраждалих її отримали.

Міністерство вважає, що керівникам навчальних закладів необхідно переглянути систему роботи шкільних психологічних служб і рекомендує запровадити з вересня 2012 року проведення у навчальних закладах "години психолога". Таку годину необхідно передбачити у плані роботи навчального закладу в частині позакласної роботи 1 раз на місяць для кожної групи/класу.

При введенні «години психолога» необхідно враховувати норми гранично допустимого навантаження та умови роботи закладу відповідно до Державних санітарних правил і норм влаштування, утримання загальноосвітніх навчальних закладів та організації навчально-виховного процесу (ДСанПіН 5.5.2.008-01, Постанова Головного державного санітарного лікаря України від 14.08.2001 № 63 погоджена листом Міністерства освіти і науки України від 05.06.2001 № 1/12-1459).

Крім того, вважаємо за доцільне забезпечити обов'язкове проведення психологами та соціальними педагогами особистісно орієнтованих факультативних курсів, що рекомендовані МОНмолодьспортом, в т.ч. закладами післядипломної педагогічної освіти.

Запровадження "години психолога" та проведення психологами факультативних курсів сприятиме у розв'язанні ряду соціально-педагогічних проблем в учнівському середовищі та забезпечить педагогічним навантаженням цю категорію педагогічних працівників, оскільки значна їх кількість працює, відповідно до штатного розпису, на 0,5; 0,75 та 0,25 відсотків ставки.

Просимо довести зміст листа до відома керівників органів управління освітою та директорів навчальних закладів.

Заступник Міністра

Б.М.Жебровський

Березіна Н.О.481-32-31
Панок В.Г. 252-70-11

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ

01135, м. Київ, проспект Перемоги, 10, тел. (044) 486-24-42, факс (044) 236-10-49, ministry@mon.gov.ua

від 27.07.12 № 1/9-532
на № _____ від _____

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, управління освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій

Про посилення профілактичної роботи в інтернатних закладах

До Міністерства надійшов лист Міністерства внутрішніх справ щодо самовільного залишення вихованцями інтернатних закладів та вжиття спільних заходів з метою недопущення вчинення дітьми правопорушень.

За інформацією Міністерства внутрішніх справ протягом 6 місяців 2012 року неповнолітніми або за їх участю скоєно 8386 злочинів, 5953 крадіжок. Зокрема, 2700 злочинів скоєно учнями загальноосвітніх навчальних закладів.

Значної уваги потребують питання розшуку дітей, які самовільно залишають навчально-виховні заклади. З початку року до органів внутрішніх справ надійшло 4123 повідомлень про зникнення дітей, з них 472 – про вихованців інтернатних закладів, з яких розшукано і повернуто – 467 осіб.

Особливе занепокоєння викликають втечі з інтернатних закладів в Автономній Республіці Крим - 122 заяви про безвісне зникнення дітей, з яких 44 повторно, Дніпропетровській – 39 (4), Донецькій – 41 (21), Запорізькій – 47 (6) та Черкаських областях – 29 (6).

На стан розшуку дітей, які самовільно залишили інтернатні заклади, негативно впливає несвоєчасність або взагалі відсутність повідомлення керівниками інтернатних закладів, управліннями освітою органів внутрішніх справ про зникнення дітей, що значно зменшує ефективність вжитих першочергових розшукових заходів та збільшує вірогідність того, що дитина може потерпіти від протиправних посягань.

Ураховуючи вищезазначене, з метою попередження правопорушень та злочинів серед дітей, захисту їх прав від усіх форм насильства, які можуть виникнути внаслідок самовільного залишення вихованцями інтернатних закладів, просимо терміново вжити заходів щодо посилення контролю за організацією діяльності керівників інтернатних закладів з вищевказаного питання.

Разом з тим, необхідно розробити спільний план заходів управліннь освітою обласних держадміністрацій, служб у справах дітей та територіальних підрозділів МВС України у регіонах щодо посилення роботи з профілактики бездоглядності, злочинності та правопорушень, проведення інформаційно-просвітницької роботи, спрямованої на підвищення правової культури неповнолітніх, засвоєння ними правил поведінки в екстремальних ситуаціях, формування уявлення про правоохоронні органи як інститут, що стоїть на захисті прав і свобод громадян, включивши такі заходи:

- своєчасне інформування адміністраціями навчальних закладів органів внутрішніх справ про неправомірну поведінку учнів (вихованців), упередження будь-яких форм фізичного або психічного насильства, жорстокого поводження з учнями або реальної загрози його вчинення для своєчасного реагування та вжиття заходів щодо недопущення протиправних наслідків;

- залучення шкільних психологів, працівників служб у справах дітей та органів внутрішніх справ у разі розгляду питань про неправомірну поведінку учнів;

- своєчасне інформування керівниками інтернатних закладів органів управління освітою, служб у справах дітей та органів внутрішніх справ про дітей, які самовільно залишили інтернатні заклади, про вчинення правопорушень, злочинів вихованцями інтернатних закладів, жорстоке поводження з дітьми, втягнення неповнолітніх до жебрацтва, вживанням та розповсюдженням алкогольних й наркотичних речовин;

- удосконалення системи психолого-педагогічного діагностування дітей з девіантною поведінкою, надання їм психолого-педагогічної підтримки, проведення індивідуальної правової та виховної роботи.

Виходячи з вищевказаного, просимо надавати Міністерству інформацію про дітей, які перебувають в розшуку, щороку, починаючи з 2012 року, станом на 25 грудня та 25 травня (згідно додатку) та про вжиті заходи щодо повернення дітей і прийняті міри до осіб, відповідальних за охорону життя та здоров'я дітей.

Додаток: на 1 арк.

Заступник Міністра

Б. М. Жебровський

Інформація
про дітей інтернатних закладів та дитячих будинків, які не охоплені навчанням
(станом на 25 грудня, 25 травня)

№ з/п	Прізвище, ім'я та по батькові учня	Назва навчального (виховного) закладу	Клас	Дата народження (число, місяць, рік)	Соціальний статус дитини	З якого часу не навчається (число, місяць, рік)	Причина невідвідування навчального (виховного) закладу	Заходи, які вживалися з метою повернення дитини до навчання

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

пр. Перемоги, 10, м. Київ, 01135, тел. (044) 481- 32 -21, факс (044) 236-1049

E-mail: ministry@mon.gov.ua, код ЄДРПОУ 38621185

Від 26.09.12 № 1/9-683

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, управління освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, директорам інститутів післядипломної педагогічної освіти

Щодо розподілу робочого часу у практичних психологів та соціальних педагогів

Враховуючі численні запити з місць Міністерство надає роз'яснення щодо розподілу робочого часу практичних психологів та соціальних педагогів.

Діяльність психологічної служби системи освіти здійснюється відповідно статті 21 та статті 22 Закону «Про освіту» та Положення про психологічну службу системи освіти України, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України 02.07.2009 р. № 616, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 23.07. 2009 р. за № 687/16703.

Відповідно до статті 50 Кодексу законів про працю України тривалість робочого часу працівників не може перевищувати 40 годин на тиждень. Підприємства і організації при укладенні колективного договору можуть встановлювати меншу норму тривалості робочого часу, ніж передбачено в частині першій цієї статті (стаття 50 із змінами, внесеними згідно із Законами № 871-12 від 0.03.1991, № 3610-12 від 17.11.1993).

Педагогічне навантаження вчителів, викладачів, вихователів та інших педагогічних працівників визначено Інструкцією про порядок обчислення заробітної плати працівників освіти, затвердженою наказом Міністерства освіти України від 15 квітня 1993 р. № 102, погодженою з Мінпраці, ЦК профспілки працівників освіти і науки України, Мінфіном і зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 27 травня 1993 р. за № 56 (із змінами).

Відповідно до Типових правил внутрішнього розпорядку для працівників державних навчально-виховних закладів України, затверджених наказом Міністерства освіти України від 20.12.1993 № 455 (із змінами), у межах робочого дня педагогічні працівники закладу освіти повинні вести всі види навчально-методичної та науково-дослідницької роботи відповідно до посади, навчального плану і плану науково-дослідної роботи. Тому практичному психологу варто 20 годин відвести для безпосередньої роботи з учасниками навчально-виховного процесу (індивідуальна і групова психодіагностика, консультування учнів, учителів, батьків, корекційно-розвивальна робота тощо) та 20 годин — на підготовку до проведення соціально-психологічних заходів (занять, тренінгів, ділових ігор), обробку результатів досліджень, оформлення висновків тощо.

Відповідно до наказу МОН України від 15.04.1993р. № 102 «Про затвердження Інструкції про порядок обчислення заробітної плати працівників освіти» підпункту "а" пункту 64 підрозділу А розділу VI із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти і науки №118 від 24.02.2005р.»ставки заробітної плати (посадові оклади) вчителів,

викладачів, вихователів та інших педагогічних працівників виплачуються: за 3 години педагогічної (викладацької) роботи на день (18 годин на тиждень): ... практичним психологам спеціальних загальноосвітніх шкіл (шкіл-інтернатів)... Норма годин на ставку встановлена, виходячи з 6 денного режиму роботи». При цьому спеціальна загальноосвітня школа (школа-інтернат) визначається як загальноосвітній навчальний заклад для дітей, які потребують корекції фізичного та (чи)розумового розвитку (п. 1 ст. 9 Закону "Про загальну середню освіту" від 13 травня 1999 р. № 651-ХІV).

Просимо довести зміст листа до керівників навчальних закладів.

Заступник Міністра

Б.М.Жебровський

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

пр. Перемоги, 10, м. Київ, 01135, тел. (044) 481-32-21, факс (044) 236-1049, E-mail: ministry@mon.gov.ua

Від 06.06.13 № 1/9-413

На № _____ від _____

**Міністерство освіти і науки, молоді та спорту
Автономної Республіки Крим, департаменти
(управління) освіти і науки обласних,
Київської та Севастопольської міських
державних адміністрацій, Інститути
післядипломної педагогічної освіти**

Про впровадження факультативних курсів
працівниками психологічної служби системи освіти

Аналіз правопорушень, вчинених неповнолітніми, свідчить, що основними причинами протиправних дій є недостатній життєвий досвід, схильність до наслідування дорослих, не завжди позитивний вплив на дітей оточуючого середовища, намагання звільнитися від опіки з боку батьків, віра в безкарність, недостатній рівень самокритичного ставлення до власних вчинків, хибна оцінка складних життєвих ситуацій тощо.

Враховуючи зазначене вище, Міністерство рекомендує впроваджувати в загальноосвітніх навчальних закладах, починаючи з 2013-2014 навчального року, факультативні курси, які орієнтовані на підсилення психологічної складової у вихованні дітей та учнівської молоді.

Для організаційно-методичного забезпечення викладання факультативних курсів працівниками психологічної служби надсилаємо переліки програм факультативних курсів, курсів за вибором та спецкурсів для застосування в роботі працівників психологічної служби, рекомендованих для використання в початковій школі та електронні переліки програм факультативних курсів для застосування в роботі працівників психологічної служби, рекомендованих для використання в основній і старшій школі у загальноосвітніх навчальних закладах.

Програми схвалені для використання у загальноосвітніх навчальних закладах науково-методичною комісією з проблем виховання дітей та учнівської молоді Науково-методичної ради з питань освіти Міністерства освіти і науки України (лист ПТЗО № 14.1/12-Г-165 від 15.05.2013 р.). Зміст програм представлений у варіантах з кількістю 17, 35, 52 та 70 годин, які реалізуються за рахунок годин варіативної складової навчальних планів загальноосвітніх навчальних закладів.

Зазначений перелік програм друкується в «Інформаційному збірнику Міністерства освіти і науки України», фахових науково-методичних журналах, а також розміщений на сайтах: www.mon.gov.ua, www.psyua.com.ua

Додатки: на 3 арк.

Заступник Міністра

Б. М. Жебровський

Березіна Н.О., 481-32-31

Панок В.Г., 252-70-11

Додаток 1
до листа Міністерства освіти і науки України
від 06.06.2013 №1/9-413

ПЕРЕЛІК

програм факультативних курсів, курсів за вибором та спецкурсів для застосування в роботі працівників психологічної служби, рекомендованих Міністерством освіти і науки для початкової школи у загальноосвітніх навчальних закладах

№ п/п	Назва	Автор	Клас
1.	«Цікаве спілкування». Програма факультативного курсу.	Л.В. Бура	1-4
2.	«Цікаве спілкування». Програма спецкурсу.	Л.В. Бура	1-4
3.	«Пізнай себе». Програма спецкурсу з психології.	Л.В. Доманська	2-3
4.	«Тасмниці спілкування». Програма факультативного курсу.	О.М. Курбанова	3-4
5.	«Сходінками до школи». Програма факультативного курсу для вихованців підготовчих класів спеціальної школи-інтернату.	Л.І. Черноусова	підготовчий клас
6.	«Корисні навички молодших школярів». Програма факультативного курсу для спеціальної школи-інтернату.	Л.І. Черноусова	1-4

Додаток 2
до листа Міністерства освіти і науки України
від 06.06.2013 №1/9-413

ПЕРЕЛІК

програм факультативних курсів, курсів за вибором та спецкурсів для застосування в роботі працівників психологічної служби, рекомендованих Міністерством освіти і науки України для основної і старшої школи у загальноосвітніх навчальних закладах

№ п/п	Назва	Автор	Клас
1	2	3	4
1.	«Швидка самопомога». Програма факультативного курсу.	З.Г. Вітульська, В.І. Денисенко	5
2.	«Вчись думати». Програма факультативного курсу (основи практичної психології).	М.Г. Глушко	5(6)
3.	«Психологічний розвиток особистості молодшого підліткового віку». Програма факультативного курсу, додатковий	А.В. Заворотнюк	5

	матеріал до програми «Щоденник розвитку особистості».		
4.	«Розвиваючі ігри». Програма курсу за вибором.	О.Г. Луценко	5-7
5.	«Психологія спілкування». Програма спецкурсу.	І.Є. Хронюк	5-7
6.	«Аранжування особистості». Програма факультативного курсу з психології.	А.В. Суворова	6-7
7.	«Сходінки до вершини «Я»». Програма факультативного курсу з психології.	Н.М. Костецька	7-8
8.	«Відверта розмова». Програма факультативного курсу.	А.М. Вієвський, К.І. Лепеха, Н.В. Лунченко, Ю.А. Луценко, В.Д. Острова, В.Г. Панок, Н.В. Сосновенко	7-8
9.	«Психологія спілкування». Програма факультативного курсу.	Н.Ю. Сасюк	8
10.	«Цікава психологія». Програма факультативного курсу.	А.Л. Цюсь	8
11.	«Обираю професію». Програма спецкурсу .	М.В. Лемак, В.Ю. Петрище	8-10
12.	«Самопізнання та соціалізація підлітка». Програма спецкурсу.	В.Ю. Петрище	8-10
13.	«Настає час вибору». Програма факультативного курсу.	Т.В. Сідляр, Н.В. Свірчкова	8-11
14.	«Моя майбутня професія: правила вибору». Програма курсу за вибором.	В.Г. Панок, О.В.Мельник, О.Л. Морін, Л.А. Гуцан, І.І. Ткачук	9
15.	«Психологія особистості». Програма спецкурсу.	М.І. Божко	10
16.	«Моя майбутня професія: шлях до успіху». Програма курсу за вибором.	В.Г. Панок, О.В.Мельник, О.Л. Морін, Л.А. Гуцан, І.І. Ткачук	10(11)
17.	«Психологія особистісного вдосконалення». Програма факультативного курсу.	Н.Д. Бойко	10-11
18.	«Життєва компетентність особистості». Програма факультативного курсу.	С.В. Вареник	10-11
19.	«Конфліктологія у школі». Програма курсу за вибором.	Г.В. Іванова	10-11
20.	«Я і психологія». Програма факультативного курсу.	В.М. Островська	10-11
21.	«Основи психології та педагогіки». Програма спецкурсу для підготовки учнів до олімпіади з педагогіки і психології.	Д.Д. Романовська,	10-11

		О.В. Ілащук	
22.	«Психологія ділового спілкування і основи ділового етикету». Програма факультативного курсу.	І.С. Ропецька	10-11
23.	«Психологія». Програма факультативного курсу.	Л.А. Петушкова, А.В. Аносова	10-11
24.	«Основи психології особистості». Програма спецкурсу.	Ю.М. Талаєва, Д.Д. Романовська	10-11
25.	«Психологія наукової творчості». Програма спецкурсу.	О.П. Чухілевич	10-11
26.	«Основи етики та психології сімейного життя». Програма факультативного курсу.	Н.І. Андруша	11
27.	«Особистість та міжособистісні відносини». Програма спецкурсу.	М.І. Божко	11
28.	«Я і моя професія». Програма спецкурсу.	Л.М. Журомська	11
29.	«Формування духовно-моральних цінностей». Програма факультативного курсу для учнів спеціальної школи-інтернату.	Л.І. Черноусова	5-6
30.	«Основи психології». Програма факультативного курсу для учнів спеціальної школи-інтернату.	Л.І. Черноусова	7-8
31.	«Етика і психологія сімейного життя». Програма факультативного курсу для учнів спеціальної школи-інтернату.	Л.І. Черноусова	9-10

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

пр. Перемоги, 10, м. Київ, 01135, тел. (044) 481- 32 -21, факс (044) 236-1049, E-mail: ministry@mon.gov.ua,

Від 11.03.14 №1/9-135

На № _____ від _____

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, департаменти (управління) освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій

Про надання психологічної допомоги учасникам навчально-виховного процесу

Внаслідок складної соціально-політичної ситуації в країні розповсюдилися серед школярів та інших учасників навчально-виховного процесу такі психологічні проблеми, як гострі емоційні розлади, реактивні стани, переживання втрати близьких, дезорієнтація та панічні напади.

Враховуючи викладене, вважаємо за доцільне посилити роботу та внести корективи у плани роботи всіх працівників психологічної служби і консультантів психолого-медико-педагогічних консультацій, зокрема:

на базі навчальних закладів усіх типів і форм власності організувати проведення індивідуальної і групової психологічної допомоги учням, педагогічним працівникам та батькам, які її потребують, і поінформувати про це громадськість;

спільно із зацікавленими установами та організаціями скоординувати співпрацю щодо надання психологічної допомоги учасникам навчально-виховного процесу, які знаходяться в сільській і гірській місцевості та навчальним закладам, де відсутні посади практичних психологів та соціальних педагогів;

обласним, районним, міським центрам психологічної служби і психолого-медико-педагогічним консультаціям організувати для тих, хто безпосередньо працює з постраждалими, психологічну і професійну супервізію, провести навчальні семінари, забезпечити методичними матеріалами та дотримуватись Етичного кодексу психолога;

залучати до цієї роботи представників громадських організацій, зокрема Міжнародного жіночого правозахисного центру «Ла Страда – України» (телефон Національної дитячої «гарячої лінії» 0 800 500 225).

Для отримання інформації щодо налагодження роботи із означеного питання та одержання методичної допомоги радимо звертатися на сайт Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи psyua.com.ua або за тел.: 252-70-11.

Заступник Міністра -
керівник апарату

О. С. Дніпров

Березіна Н.О.481-32-31
Панок В.Г. 252-70-07

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

пр. Перемоги, 10, м. Київ, 01135, тел. (044) 481-32-21, факс (044) 236-1049 E-mail: ministry@mon.gov.ua

Від 20.03.14 № 1/9-165
На № _____ від _____

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, департаменти (управління) освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій

Про деякі питання атестації соціальних педагогів

Соціальні педагоги є фахівцями психологічної служби системи освіти, діяльність яких регламентується Положенням про психологічну службу системи освіти (Наказ МОН України від 03.05.99р. №127, у редакції наказу МОН України від 02.07.09 р. № 616, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України від 23.07.09р.№687/16703).

Кваліфікаційні характеристики, функції, цілі і завдання діяльності соціального педагога визначені низкою відомчих документів, зокрема: наказом МОН України «Про планування діяльності та ведення документації соціальних педагогів, соціальних педагогів по роботі з дітьми-інвалідами системи Міністерства освіти і науки України» від 28.12.06 р. №864, листом МОН України від 05.03.08р. №1/9-128.

Атестація соціальних педагогів здійснюється відповідно до вимог Типового положення про атестацію педагогічних працівників, згідно з наказом Міністерства освіти і науки України «Про затвердження змін до Типового положення про атестацію педагогічних працівників» від 08.08.2013р. № 1135, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 16 серпня 2013 р. за № 1417/23949.

Як правило, під час атестації вивчається досвід роботи спеціаліста і встановлюється його відповідність згідно з кваліфікаційними характеристиками (наказ МОН від 01.06.13 р. № 665 «Про затвердження кваліфікаційних характеристик професій (посад) педагогічних та науково-педагогічних працівників навчальних закладів», які носять рекомендаційний характер.

Запровадження інклюзивного навчання висуває нові професійні вимоги перед педагогічними працівниками. Зокрема, однією з вимог є проходження додаткового навчання (в рамках підвищення кваліфікації) за програмами підготовки спеціальності «Корекційна освіта (за нозологіями).

Однак, таке підвищення кваліфікації є необхідним виключно у випадку роботи соціального педагога з дітьми-інвалідами. Якщо у навчальному закладі немає дітей з особливими освітніми потребами, атестація соціального педагога проходить без урахування вимоги про проходження навчання за програмою «Корекційна освіта».

Просимо довести зміст листа до відома керівників навчальних закладів, органів управліннь освіти та врахувати під час проведення атестації соціальних педагогів.

Заступник Міністра –
керівник апарату

О. С. Дніпров

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

пр. Перемоги, 10, м. Київ, 01135, тел. (044) 481-32-21, факс (044) 236-1049, E-mail: ministry@mon.gov.ua

Від 28.03.14 № 1/9-179

На № _____ від _____

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, департаменти (управління) освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій

Щодо профілактики суїцидальних тенденцій серед учнів

В Україні, як і в багатьох інших країнах, поширені самогубства серед дітей, підлітків та молоді.

Так, у 2013 році вчинено понад 130 самогубств. Тільки спочатку цього року 6 учнів загальноосвітніх та професійно - технічних навчальних закладів наклали на себе руки, із них 3 дітей - під час навчально-виховного процесу.

Надсилаємо інформаційно-методичні матеріали щодо профілактики суїцидальної поведінки для використання в роботі.

Додаток на 4 арк.

Заступник Міністра

П.Б.Полянський

Березіна Н.О. 491-32-31
Панок В.Г. 252-70-07
Гребницький Г.М.245-41-33

Система психологічної профілактики та корекції суїцидальної поведінки

Першочерговою умовою попередження самогубств серед учнів є ретельне психолого-педагогічне виявлення дітей, чії особистісні риси створюють підвищений ризик суїциду, індивідуальна робота з цією категорією дітей, розробка системи профілактичних заходів, широка просвітницька робота з сім'ями (лист Міністерства освіти і науки України № 1/9-241 від 27.06.2001 р.).

Система роботи з профілактики суїциду має містити 7 компонентів:

1. Психологічна просвіта педагогів, батьків, учнів:

- створення у школі інформаційного куточка з методичною літературою, інформацією про телефон довіри, даними про адреси і режими роботи спеціалізованих лікарень, психологічних центрів допомоги, інших фахівців;
- проведення у школах психолого-педагогічних семінарів, консилиумів, майстер-класів запрошених фахівців на теми: «Емоційні розлади у дітей та підлітків», «Фактори, що впливають на суїцидальну поведінку підлітка», «Як підняти соціальний статус учня в групі», «Цінність особистості», «Як допомогти дитині при загрозі суїциду?», «Конфлікти між учителями і підлітками», «Вибір адекватних методів педагогічної дії»;
- під час підготовки до педрад проводиться вивчення психологічного клімату в учнівських колективах, виявлення соціального статусу учнів: лідерів чи відторгнутих;
- проведення індивідуальних консультацій з вчителями і батьками дітей із групи суїцидального ризику;
- організація роботи батьківського психологічного класу або Батьківського всеобучу з тем «У сім'ї – підліток», «Емоційні порушення у дітей», «Депресивні стани у підлітків», «Алкоголізм і наркоманія у підлітковому віці», «Психологія особистісних і міжособистісних конфліктів»;
- організація роботи груп зустрічей для батьків проблемних учнів (за потреби);
- проведення циклу бесід з учнями про цінність особистості й сенс життя; диспутів «Я – це Я», «Я маю право відчувати і висловлювати свої почуття», «Невпевненість у собі», «Конфлікти», «Підліток і дорослий», «Спілкування з дорослими», «Спілкування з однолітками протилежної статі», «Підліткові ініціації», «Основні проблеми підліткового віку», «Стрес і депресія».

2. Створення позитивного психологічного клімату в навчальному закладі й сім'ї - залучення учнів до громадської діяльності (спортивні змагання, клуби, товариства тощо), культурно-виховних заходів, які сприяють формуванню позитивних громадянських, естетичних почуттів, духовності учнів і педагогів.

3. Психологічна та педагогічна діагностика суїцидальних тенденцій:

- у процесі спостереження – звернення уваги педагогів на фактори ризику: спадковість; вербальна і фізична агресія; висока конфліктність у спілкуванні; прагнення до домінування або орієнтація на залежність; ізоляція або неприйняття однолітками; різкі зміни в поведінці; низький або високий IQ; неадекватна самооцінка; несприятливе сімейне оточення; психотравматичні події (смерть близької людини, міжособистісний конфлікт, поганий вчинок, погані стосунки у сім'ї тощо); алкоголізм і наркоманія, асоціальний спосіб життя;
- виявлення ознак емоційних порушень – втрата апетиту або імпульсивне ненажерство, безсоння або підвищення сонливості впродовж останніх декількох днів; часті скарги на соматичні хвороби; незвичне неохайне ставлення до своєї зовнішності; постійне почуття самотності, непотрібності або суму; нудьга у звичайному оточенні або під час виконання роботи, яка раніше подобалася; втеча від контактів або ізоляція від

друзів і сім'ї; порушення уваги із зниженням якості роботи; занурення у роздуми про смерть; відсутність планів на майбутнє; раптові напади гніву, навіть через дрібниці;

• **використання спеціальних психодіагностичних методик:**

1. Соціометрія і референтометрія.
2. Малюнкові тести ДДЛ і «Моя сім'я».
3. Методика Шуберта «Діагностика ступеня готовності до ризику».
4. Методика визначення нервово-психічної стійкості та ризику дезадаптації у стресі «Прогноз».
5. Багаторівневий особистісний опитувальник «АДАПТИВНІСТЬ» (МЛО-АМ).
6. Опитувальник депресивності Бека (Beck Depression Inventory – BDI).
7. Опитувальник оцінки душевного болю (автор Е.Шнейдман).
8. Модифікований опитувальний для ідентифікації типів акцентуацій характеру в підлітків (О. Лічко, С. Подмазін).
9. Карта виявлення ризику суїцидальності В. Прийменко.
10. Об'єктивна методика визначення типу темпераменту за Б. Цукатовим.
11. Тест на виявлення суїцидального ризику СР-45.
12. Тест на виявлення суїцидальних намірів (Н. Шваровська, О.Гончаренко, І. Мельникова).
13. Методика вивчення схильності до суїцидальної поведінки (М. Горська).
14. Методика діагностики соціально-психологічної адаптації (К. Роджерс і Р. Раймонд) та методика «Наскільки адаптований ти до життя?» (А. Фурман).
15. Шкала депресії (адаптація Г.Балашова).
16. Методика діагностики рівня суб'єктивного відчуття самотності (Д.Расел і М. Фергюсон).

Даний банк методик має бути наявний у кожного практичного психолога навчального закладу.

- Психологічне консультування учнів.
- Психолого-педагогічна корекція суїцидальних тенденцій:
- навчання технік керування емоціями, зняття м'язового й емоційного напруження;
- навчання конструктивних поведінкових реакцій у проблемних ситуаціях (тренінг проблемно-вирішальної поведінки (Д. Романовська);
- розвиток позитивної самооцінки цінності особистості, її соціального статусу в групі, тренінги особистісного зростання;
- консультативна робота з батьками, педагогами, учнями, спрямована на зняття факторів, що спонукають чи провокують суїцид.

6. Систематичний контроль і врахування динаміки змін в особистості та поведінці учнів - постійний моніторинг ознак, тенденцій, ризиків суїцидальної поведінки на всіх етапах роботи психолога.

7. При потребі – переадресування суїцидальної справи спеціалістам медичного профілю - рекомендація відвідати дитячого психоневролога, психотерапевта, психіатра.

Десять кроків із запобігання самогубства у шкільному середовищі (поради дорослому)

Якщо ви виявили дитину із ознаками суїцидальної поведінки:

Крок 1-й: Повідомити органи управління освітою та обласний науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи.

Крок 2-й: Практичному психологу (у разі його відсутності соціальному педагогу) спільно з класним керівником створити безпечну, особистісно-орієнтовану і довірливу ситуацію навколо дитини і розпочати постійний щоденний контакт з дитиною (спілкування з використанням запитань «Що трапилось?, Я помітив, що у тебе щось відбувається негаразд, Які проблеми тебе турбують – я хочу тобі допомогти, Що у тебе на душі? Що тебе турбує? Твоя душа болить?» тощо). Знайдіть час слухати про все, що буде

говорити дитина. Якщо вона замкнулася – знайдіть ключик до неї, але не чиніть тиску на дитину.

Крок 3-й: Переможіть страх над собою і поговоріть з дитиною, чи думала вона про смерть, як давно і які були її фантазії, думки, плани.

Крок 4-й: Спробуйте визначити ту складну кризову ситуацію, яка спричинила думки про власну смерть.

Крок 5-й: З'ясуйте, чи є в родині підлітка дорослий, якого він поважає і любить, який є авторитетом або соціально близькою людиною. Знайдіть її і залучіть до постійної підтримки на певний час.

Крок 6-й: Практичному психологу, на основі своїх робочих даних, описати «Психологічний портрет школяра» та спільно з індивідуальною карткою подати для експертного прогностичного висновку в обласний науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи по факту виявлення ознак суїцидальної поведінки.

Крок 7-й: У випадку наявних випадків суїцидів у родині, попередніх суїцидальних спроб, вживання наркотиків і інших токсичних речовин, наявних психопатичних або депресивних розладів особистості, патології психічного розладу – обґрунтовано і толерантно рекомендувати батькам звернутися до психіатра, або психотерапевта, або психоневролога.

Крок 8-й: Практичному психологу школи організувати щоденне постійне підтримуюче спілкування з дитиною, вчителями та сім'єю. Розробити індивідуальну програму психологічної допомоги та формування захисних антисуїцидальних факторів. У випадку відсутності відповідних вмій і навичок у працівника психологічної служби – його обов'язок знайти кваліфікованого фахівця і залучити до роботи аж до повного зникнення суїцидальних ознак в поведінці.

Крок 9-й: Виявити фактори ризику у сім'ї та школі для конкретної дитини. Розробити рекомендації для педагогів та родини – як організувати підтримуюче спілкування з дитиною та що змінити у взаємостосунках «дорослий – дитина».

Крок 10-й: Організувати психопрофілактичну роботу у школі за 7-ми компонентною схемою (вказана вище). Затвердити план дій наказом по школі.

P.S. У випадку завершеного суїциду організувати системну групову роботу (40-годин) з класом, де навчалася дитина, для уникнення ефекту Вертера – наслідування суїцидальної поведінки у проблемних ситуаціях.

Література:

1. Жезлова Л.Я. К вопросу о самоубийствах детей и подростков //Актуальные проблемы суицидологии. – М., 1978.

2. Исаев Д.Н. Предупреждение реакций дезадаптации (кризисных ситуаций) //Психология детей с нарушениями и отклонениями психологических реакций. – СПб: Питер, 2001.

3. Личко А.Е. Психопатии и акцентуации характера у подростков. – М.: Медицина., 1983.

4. Максимова Н.Ю., Мілютіна К.Л., Піскун В.М. Основи дитячої патопсихології. – К.: Перун, 1996.

5. Подмазин С.И. Как помочь подростку с «трудным характером». – К.. 1996.

6. Рибалка В.В. Психологічна профілактика суїцидальних тенденцій проблемної особистості. – К.: Шкільний світ, 2009. – 128 с. – (Бібліотека «Шкільного світу»).

7. Романовська Д. Д. Технології роботи з батьками. – К.: Главник, 2007 – 128с. – (Бібліотечка соціального працівника).

8. Трусова С.М. Соціально-психологічні передумови та профілактика суїцидальної поведінки підлітків та юнацтва. – К., 2000.

9. Шебанова С.Г. Мотивація суїцидальної поведінки неповнолітніх як об'єкт комплексного соціо-психологічного обстеження //Актуальні проблеми суїцидології: Збірн. наук. праць. – К., 2002. – Ч. I. – 156 с.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

пр. Перемоги, 10, м. Київ, 01135, тел. (044) 481-32-21, факс (044) 236-1049, E-mail: ministry@mon.gov.ua

Від 25.07.2014 № 1/9-374
На № _____ від _____

**Департаменти (управління) освіти і
науки обласних та Київської міської
державних адміністрацій**

**Інститути післядипломної
педагогічної освіти**

Стан та особливості діяльності
психологічної служби системи освіти у
2014-2015 навчальному році

З метою реалізації статей 21, 22 Закону України «Про освіту» Міністерство надсилає для використання в роботі інструктивно-методичний лист «Про стан та особливості діяльності працівників психологічної служби системи освіти у 2014-2015 навчальному році», перелік рекомендованих джерел та фахових періодичних видань.

Необхідно вжити заходів щодо максимального забезпечення навчальних закладів практичними психологами та соціальними педагогами, методистами з психологічної служби районних (міських) методичних кабінетів, працівниками навчально-методичних кабінетів (центрів) психологічної служби системи освіти і налагодження належного психологічного супроводу всіх учасників навчально-виховного процесу.

Додатки на 19 арк.

Заступник Міністра

Павло Полянський

Березіна Н.О.
4813231
Панок В.Г.
2527011

Стан та особливості діяльності психологічної служби системи освіти у 2014-2015 навчальному році

Події останніх місяців, які відбуваються в Україні, вкрай складна соціально-політична ситуація у суспільстві показали необхідність соціально-психологічного захисту і психологічної допомоги як дітям і окремим людям, так і цілим соціальним групам.

Майже рік Україна переживає складну соціально-політичну ситуацію. Продовжуються бойові дії в Донецькій і Луганській областях, не зменшується потік біженців з окупованих Криму і Севастополя. Десятки тисяч людей змушені покинути свої домівки і тимчасово переміститися в інші регіони нашої держави. За останніми даними Дитячого Фонду ООН (ЮНІСЕФ) понад 230 тисяч людей стали вимушеними переселенцями. Є сім'ї, що втратили житло, своїх близьких, є поранені.

За даними психологічного дослідження, що проводилося під егідою Дитячого Фонду ООН (ЮНІСЕФ) у Донецькій області, майже 40 % дітей віком 7-12 років та більше половини дітей віком 13-18 років стали безпосередніми свідками подій, що пов'язані з війною. Відповідно 14 % та 13 % бачили танки та іншу військову техніку, 13% та 22 % бачили бої та сутички, 4 % і 15 % побиття знайомих людей, 6% та 5% стали свідками погроз застосування зброї. Декілька дітей з опитаних бачили вбитих і поранених. 76 % дітей віком 7-12 років та 43% дітей віком 13-18 років відчували страх, коли ставали свідками вищеписаних подій.

У зв'язку з цим, суттєво підвищується роль та значення професійної діяльності працівників психологічної служби системи освіти (практичних психологів і соціальних педагогів, методистів з психологічної служби районних (міських) методичних кабінетів, працівників навчально-методичних кабінетів (центрів) психологічної служби системи освіти).

Для забезпечення цієї роботи місцевим органам управління освітою, керівникам навчальних закладів необхідно створити належні матеріальні та кадрові умови, сприяти діяльності працівників психологічної служби. При цьому це стосується не тільки Донецької і Луганської областей, а усієї системи освіти України в цілому.

Сьогодні особливо зростає необхідність свідомої активності керівників навчальних закладів, спрямованої на підтримку, регулювання і формування здорового соціально-психологічного клімату у педагогічному колективі і закладі в цілому.

Необхідна тісна взаємодія керівника навчального закладу та фахівців психологічної служби для подолання негативних психологічних наслідків подій, що відбуваються в країні, для всіх учасників навчально-виховного процесу (стресові та посттравматичні стани тощо).

Досвід країн, які перебували в конфліктних ситуаціях, показує, що значне зростання насильства в протистояннях призводить до збільшення випадків домашнього насильства, насильства стосовно жінок і дітей як у період розгортання самого конфлікту, так і по його завершенні.

Особливо вразливою групою вважаються жінки та діти із соціально незахищених категорій, сім'ї, члени яких загинули або були поранені в ході трагічних подій, зокрема, вдови, які залишилися єдиними годувальниками родин, сім'ї військовослужбовців, які стають внутрішніми мігрантами. Надзвичайної уваги потребують діти із сімей, в яких загинули їхні рідні та близькі, друзі і знайомі. Працівникам психологічної служби необхідно знати про такі сім'ї, своєчасно надати необхідну психологічну, соціально-педагогічну допомогу.

У цілому, на сьогоднішній день ситуація складна тим, що протистояння триває і

важко передбачити час та спосіб його завершення. Це посилює тривожні настрої в суспільстві, страхи, розчарування і вимагає адекватної роботи працівників психологічної служби.

З метою попередження або мінімізації негативних наслідків конфліктних подій важливо формувати знання у дітей, батьків та педагогічних працівників про ситуацію, що склалася. Особливо це стосується необхідності відстеження нових законів та інших нормативно-правових актів, які активно зараз приймаються з метою захисту та надання допомоги особам у складних життєвих обставинах. Своєчасне донесення такої інформації до дітей, батьків та педагогічних працівників сприятиме зверненню по допомогу від осіб, які її потребують, водночас запобігаючи більш складним наслідкам перенесених подій.

Якщо говорити про статус жителів Криму, Севастополя, Донецької та Луганської областей, які переселяються сьогодні в інші частини України, то їх можна вважати внутрішньо переміщеними особами або вимушеними внутрішніми мігрантами. Особи із сім'ями підпадають під статус сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах.

В цій ситуації доречно користуватися Порядком взаємодії суб'єктів соціальної роботи із сім'ями, які опинилися у складних життєвих обставинах, затвердженим наказом №1983/388/452/221/556/596/106 від 14.06.2006 (Мінсім'ямолодьспорту, МОЗ, МОН, Мінпраці, Мінтранспорту, МВС та Держдепартаменту з питань виконання покарань).

До сімей, які класифікуються як ті, що опинились у складних життєвих обставинах, належать, зокрема: сім'ї з дітьми, що опинились у складних життєвих обставинах і не в змозі подолати їх самостійно у зв'язку з вимушеною міграцією.

Психологічна служба системи освіти має надавати психологічну і соціально-педагогічну допомогу постраждалим, переселеним, біженцям, членам їх сімей і родичам загиблих в ході АТО. Зазначаємо, що така робота має бути системною, довготривалою та проводитись на високому науково-методичному рівні.

Основними напрямками соціальної і психологічної реабілітації постраждалих є наступні:

- соціально-педагогічна допомога сім'ям вимушених переселенців у налагодженні соціальних зв'язків із місцевими закладами охорони здоров'я, працевлаштування, соціальних служб, закладів і установ освіти, забезпеченні дітей навчальними посібниками, підручниками, іншим навчальним приладдям;

- надання соціально-педагогічної і психологічної допомоги вступникам і першокурсникам ВНЗ і ПТНЗ в адаптації до нових умов навчально-виховного процесу та налагодження побутових умов їх проживання і встановлення нових соціальних зв'язків у навчальному закладі і за його межами;

- залучення постраждалих дітей до участі в діяльності позашкільних навчальних закладів з метою створення умов для їхньої самореалізації та проведення діагностичної і корекційно-відновлювальної роботи з ними практичних психологів цих закладів;

- робота з дітьми зазначених категорій під час літнього оздоровлення у таборах відпочинку, навчальних закладах, місцях тимчасового перебування

- залучення вихованців, учнів, студентів зазначених категорій до активної виховної і розвивальної діяльності в позаурочний час, реабілітація

- забезпечення індивідуального супроводу працівниками психологічної служби системи освіти всіх без винятку дітей, вихованців, учнів, студентів зазначених категорій та надання їм необхідної корекційної, реабілітаційної і соціально-педагогічної допомоги від пережитого протягом навчального року шляхом впровадження психологічних ігор та праце - і музико терапії тощо;

- створення сприятливого соціально-психологічного клімату в навчальному закладі та оптимізація змісту і форм психологічної просвіти педагогічних працівників і батьків;

- недопущення своїми діями чи бездіяльністю вторинної травматизації учасників навчально-виховного процесу та, у разі потреби, перенаправляти дітей, батьків і педагогів до інших спеціалістів (психотерапевта, невролога тощо);

- застосування міжсекторальної взаємодії і мультидисциплінарного підходу до

вирішення проблем, які виникають (за потреби звернутися до закладів і установ охорони здоров'я, підрозділів служби з надзвичайних ситуацій тощо з пропозицією співробітництва та координації у справі надання психологічної допомоги тим, хто її потребує);

– залучення до надання психологічної допомоги висококваліфікованих фахівців, практичних психологів, соціальних педагогів, психотерапевтів, консультантів ПМПК;

– організації для тих, хто безпосередньо працює з постраждалими: а) психологічну і професійну супервізію; б) методичну підтримку у вигляді буклетів, методичних розробок, проведення навчальних семінарів і семінарів з обміну досвідом; в) матеріальну допомогу у вигляді необхідного приладдя і оргтехніки.

Акцентуємо увагу, що починаючи з 2012-13 навчального року Міністерство рекомендувало впроваджувати в загальноосвітніх навчальних закладах **“годину психолога”**, що сприяє розв'язанню ряду соціально-педагогічних проблем в учнівському середовищі, а з 2013-2014 навчального року - факультативні курси, які орієнтовані на підсилення психологічної складової у вихованні дітей та учнівської молоді.

Для організаційно-методичного забезпечення викладання факультативних курсів працівникам психологічної служби надіслані переліки програм факультативних курсів, курсів за вибором та спецкурсів для застосування в роботі працівників психологічної служби, рекомендованих для використання в початковій школі та електронні переліки програм факультативних курсів для застосування в роботі працівників психологічної служби, рекомендованих для використання в основній і старшій школі у загальноосвітніх навчальних закладах.

Програми схвалені для використання у загальноосвітніх навчальних закладах науково-методичною комісією з проблем виховання дітей та учнівської молоді Науково-методичної ради з питань освіти Міністерства освіти і науки України (лист ПТЗО № 14.1/12-Г-165 від 15.05.2013 р.).

Зміст програм представлений у варіантах з кількістю 17, 35, 52 та 70 годин, які реалізуються за рахунок годин варіативної складової навчальних планів загальноосвітніх навчальних закладів.

Зазначений перелік програм друкується в «Інформаційному збірнику Міністерства освіти і науки України», фахових науково-методичних журналах, а також розміщений на сайтах: www.mon.gov.ua, www.psyua.com.ua.

У зв'язку з проведенням АТО на території певних областей, районів, міст соціальні педагоги повинні вжити низку організаційних заходів щодо забезпечення основних прав і свобод дітей. Зокрема мова йде про оперативну підготовку необхідних документів про встановлення статусу дитини, визначення головних потреб, знаходження додаткових ресурсів в громаді, різних інституціях для їх задоволення. Натепер, важливим є влаштування дитини, яка була свідком військових дій та стала сиротою, у прийомній сім'ї. Слід вказати на психологічне травмування такої дитини, яке може проявлятися через певний час, тому слід приділити належну увагу забезпеченню її соціально-психологічного супроводу.

Соціальний педагог, керуючись статтею 3 Конвенції ООН про права дитини, у взаємодії із службою у справах дітей, центрами соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, центрами реабілітації, притулками, кримінальною міліцією у справах дітей, опікунськими радами тощо, вживає заходів для оперативного вирішення питань, які пов'язані із індивідуальною ситуацією дитини.

Вказана діяльність соціального педагога навчального закладу будь-якого типу, є вкрай важливою і актуальною і для регіонів, де є переміщені діти із зони АТО.

Керівникам психологічних служб різних рівнів у наступному навчальному році необхідно забезпечити супервізію (професійних супровід) діяльності практичних психологів і соціальних педагогів, які працюватимуть із вказаною категорією дітей.

У цій роботі варто користуватися листом, який Міністерство направило до органів управління освітою обласних та Київської міської державної адміністрації з переліком методичної літератури та посібників, якими можна скористатися при здійсненні

обстеження для встановлення віку дитини, яка залишилась без піклування батьків та потребує соціального захисту (лист МОН від 24.04.14 № 1/9-222).

Нагадуємо про необхідність у процесі роботи суворо дотримуватися вимог методик та Етичного кодексу психолога.

Надання соціально-психологічної допомоги для багатьох працівників психологічної служби є новим видом діяльності. Тому, фахівці Українського НМЦ практичної психології і соціальної роботи разом з фахівцями ряду громадських організацій, підготували збірку методичних рекомендацій: Соціально-педагогічна та психологічна робота з дітьми у конфліктний та постконфліктний період : [метод. рек.] / авт. кол.: Н. П. Бочкор, Є. В. Дубровська, О. В. Залеська та ін. ; [упор.: Н. В. Лунченко, Л. Л. Сідельнік]. – К. : МЖПЦ «Ла Страда-Україна», 2014. – 84 с.

Книга містить рекомендації з організації діяльності з дітьми в період переживання соціально-політичних конфліктних та постконфліктних ситуацій. Окрему увагу також приділено роботі з педагогічними працівниками та батьками. Скористатися електронною версією зазначених методичних рекомендацій можна на сайті Українського науково-методичного центру практичної психології та соціальної роботи МОН і НАПН України: psyua.com.ua.

Психологічна служба в системі освіти - це сукупність закладів, установ, підрозділів і посад, що складають єдину систему, основу якої становлять фахівці сфері практичної психології і соціальної педагогіки: практичні психологи, соціальні педагоги, методисти, директори (завідувачі) навчально-методичних кабінетів (центрів) психологічної служби.

Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи на підставі звітів обласних і Київського міського департаментів (управлінь) освіти і науки й центрів (кабінетів) психологічної служби системи освіти підготував щорічний звіт про діяльність психологічної служби системи освіти за 2013-2014 навчальний рік. В зведеній інформація відсутні дані з Автономної Республіки Крим, Донецької області та м. Севастополь, оскільки від них не надійшла інформація.

У психологічній службі системи освіти України **на кінець 2013-2014** навчального року нараховувалось **22559 працівників**. У порівнянні з 2012-2013 навчальним роком кількість фахівців **збільшилась на 695 працівників**. Це свідчить, що загалом по країні продовжується позитивна тенденція збільшення кількості працівників психологічної служби (**на 3,86%** з травня 2013 по травень 2014).

Найкращі показники на Київщині – зростання на 124 фахівці, Львівщини – зростання на 73 фахівці, Закарпатті – зростання на 67 фахівців (таблиця 1).

14694 практичні психологи та 7042 соціальні педагоги обіймають 11154,5 і 4798,5 ставок відповідно, що складає лише 54,1% від нормативної потреби (таблиця 2).

Найкраща ситуація щодо забезпечення фахівцями у Івано-Франківській (72,5%), Чернівецькій (67,6%), Сумській (67,4%) і Київській (65,2%) областях.

Найнижчі показники забезпеченості закладів освіти практичними психологами і соціальними педагогами у Тернопільській (36,3%), Миколаївській (43,3%) і Вінницькій (43,4%) областях. Слід зазначити, що Тернопільщина і Миколаївщина вже багато років «пасуть задніх» у питанні розвитку мережі служби.

У Сумській області та у м. Києві в минулому навчальному році кількість працівників психологічної служби зменшилась відповідно на 12 і 19 осіб та відповідно незначне збільшення працівників можемо констатувати у Дніпропетровській (6 осіб), Житомирській (8 осіб), Кіровоградській (9 осіб), Полтавській (11 осіб), Тернопільській (9 осіб), Черкаській (15 осіб) та Чернівецькій (3 особи) областях.

Керуючись запитом Міністерства освіти і науки України та Поданням Генеральної прокуратури України від 19.05 2014 № 08/2/1-92 «Про усунення порушень прав дітей на освіту» Українським науково-методичним центром практичної психології і соціальної роботи було зібрано інформацію з регіонів України про відсутність фахівців психологічної служби в закладах освіти тривалий час (понад 10 років). Було зібрано дані з 16 областей: Волинської, Донецької, Житомирської, Закарпатської, Запорізької, Івано-

Франківської, Київської, Кіровоградської, Львівської, Одеської, Рівненської, Сумської, Харківської, Хмельницької, Чернівецької та Чернігівської.

Відповідно до проведеного аналізу поданих матеріалів основними причинами відсутності у навчальних закладах фахівців психологічної служби, на які вказують керівники психологічної служби, є: обмеженість місцевого бюджету, недостатність фінансування, недостатність кошторисних призначень, та мають місце випадки, коли кількість дітей у навчальних закладах не відповідає нормативам чисельності практичних психологів та соціальних педагогів, затверджених відповідними нормативно-правовими документами Міністерства освіти і науки України.

Тут позиція Міністерства така, що недостатній рівень фінансування не може бути причиною незадовільного розвитку служби, адже в однакових за соціально-економічним розвитком регіонах спостерігається різна картина кадрового забезпечення. Основною причиною тут вважаємо ставлення керівників різних рівнів освіти до організації соціально-педагогічної і психологічної допомоги всім учасникам навчально-виховного процесу.

Водночас мають місце випадки, коли зростання кількості спеціалістів не завжди призводить до підвищення ефективності функціонування системи в цілому. За наявності такої ситуації необхідно розробляти та впроваджувати **систему моніторингу й оцінки ефективності діяльності** практичних психологів, соціальних педагогів, методистів районних та обласних кабінетів, центрів.

Так у Вінницькій, Дніпропетровській, Запорізькій, Івано-Франківській, Київській, Рівненській, Сумській, Хмельницькій областях розроблено та запроваджено технологію оцінки якості діяльності районних та міських психологічних служб (центру), працівників служби.

Зокрема, на виконання наказу департаменту освіти і науки **Запорізької облдержадміністрації** «Про заходи щодо підвищення ефективності функціонування районних (міських) психологічних служб, психологічних служб у закладах освіти обласного підпорядкування, ПТНЗ, ВНЗ I-II рівня акредитації в новому 2013-2014 навчальному році» від 28.08.2013 № 738 проведено моніторинг розвитку психологічних служб навчальних закладів у 2013-2014 н.р. Тут щорічно Центром укладається Паспорт психологічної служби системи Запорізької області за навчальний рік, кількісні показники розміщуються у інформаційно-аналітичній збірці Департаменту, починаючи з 2011 року.

Підвищення ефективності діяльності психологічних служб районів та міст **Івано-Франківської області** відбувається через системний методичний супровід фахівців, зокрема, діяльність методичних об'єднань, «Школи молодого працівника психологічної служби», постійно діючих та проблемних семінарів, інструктивно-методичних нарад і консультацій. Функціонує динамічна творча група методистів із психологічної служби по створення циклограм роботи практичних психологів і соціальних педагогів.

З метою оптимізації діяльності практичних психологів та соціальних педагогів 18 районно-міських психологічних служб **Дніпропетровської області** працюють за інтегрованою організаційною моделлю, яка дозволяє компенсувати відсутність фахівців в окремих навчальних закладах за рахунок створення освітніх психолого-педагогічних консилиумів. На сьогодні діє 560 освітніх психолого-педагогічних консилиумів. Щорічно департаментом освіти і науки Дніпропетровської облдержадміністрації проводяться планові та позапланові перевірки діяльності психологічних служб міст та районів області. За результатами перевірок визначається динаміка розвитку психологічної служби системи освіти. Завдячуючи чому впродовж останніх 5-ти років в навчальних закладах області відбувається зростання чисельності практичних психологів і соціальних педагогів.

З метою підвищення рівня психологічної компетентності сучасних керівників навчальних закладів, керівників районними (міськими) управліннями освіти та на виконання п. 1 «Плану заходів щодо розвитку психологічної служби на період до 2017 року», затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 06.08.13 за №1106, необхідно звернути особливу увагу на проведення навчальних семінарів, розробку та впровадження методичних рекомендацій щодо організаційно-правових аспектів діяльності

психологічної служби системи освіти для ефективного застосування цього ресурсу з метою вирішення нагальних проблем, які виникають у навчально-виховному процесі.

Такий досвід уже є. Так у **Вінницької області** в минулому навчальному році було проведено низку семінарів на тему: «Організаційно-правові аспекти діяльності психологічної служби системи освіти» для інспекторів загальноосвітнього напрямку відділів (управлінь) освіти РДА (міських рад) в рамках курсів підвищення кваліфікації; «Роль, місце та основні функції практичного психолога, соціального педагога в організації навчально-виховного процесу» для директорів ЗОШ I-III ступенів (в рамках курсів підвищення кваліфікації при Вінницького ОПОПП); «Організаційно-правові аспекти взаємодії та співпраці працівників психологічної служби системи освіти області та працівників інших органів і служб у справах дітей (кримінальна міліція у справах дітей, центри соціально-психологічних служб для сім'ї, дітей та молоді тощо)» для методистів з психологічної служби районів, міст області.

З метою популяризації діяльності, підвищення статусу працівників психологічної служби, зростання рівня професіоналізму фахівців 28-29 квітня 2014 року було проведено обласний **Фестиваль психологів Прикарпаття** «Інноваційні технології у практичній психології».

Чернівецьким центром практичної психології і соціальної роботи розроблено Програму розвитку психологічної компетентності керівників навчальних закладів «Роль, місце та функції практичного психолога, соціального педагога в організації навчально-виховного процесу» та створено Творчу майстерню з метою реалізації Програми розвитку психологічної компетентності керівників навчальних закладів.

З метою забезпечення рівного доступу фахівців психологічної служби до нормативно-правової бази і методичних розробок працівниками Українського НМЦ практичної психології і соціальної роботи розроблена та систематично оновлюється веб-сторінка (www.psyua.com.ua).

В **Житомирській, Закарпатській, Запорізькій, Кіровоградській, Київській, Луганській, Львівській, Миколаївській, Одеській, Полтавській, Хмельницькій, Черкаській, Чернігівській, Чернівецькій областях, м. Києві** створені веб-сторінки центрів (кабінетів) психологічної служби системи освіти.

Зазначені вище заходи сприяють кількісному і якісному становленню психологічної служби системи освіти в цілому.

Звертаємо увагу, що згідно пункту 2.4. Положення про психологічну службу системи освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки № 616 від 02.07. 2009 р. та зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 23 липня 2009 р. за № 687/16703, діяльність психологічної служби включає такі основні напрями:

консультативно-методична допомога всім учасникам навчально-виховного процесу з питань навчання, виховання розвитку вихованців, учнів, студентів, допомога органам державного управління у плануванні освітньої діяльності;

просвітницько-пропагандистська робота з підвищення психологічної культури в навчальних закладах та у сім'ї;

превентивне виховання (через засоби масової інформації, під час навчальної діяльності в рамках навчальних програм або як окремого предмета), метою якого є формування у вихованців, учнів, студентів орієнтації на здоровий спосіб життя та захист психічного здоров'я; профілактика алкоголізму, наркоманії, ВІЛ-інфекції і злочинності.

Погіршення ситуації в Україні щодо вживання алкогольних та наркотичних речовин дітьми і молоддю формує гостру потребу щодо реалізації низки профілактичних і превентивних програм з формування здорового способу життя і свідомого ставлення до власного здоров'я.

Ці питання залишаються пріоритетними у діяльності спеціалістів психологічної служби. З огляду на загальну **ефективність інформаційно-освітньої протиалкогольної програми «Сімейна розмова»** було прийнято рішення про розширення географії її впровадження. Таким чином, у 2013-2014 навчальному році програма впроваджувалась на базі навчальних закладів Івано-Франківської, Кіровоградської, Чернігівської, Запорізької,

Дніпропетровської, Харківської, Донецької, Чернівецької, Миколаївської областей та міста Київ. Всього у реалізації проекту брали участь близько 2 000 педагогів та 35 000 учнів 7-8 класів.

Для проведення протинаркотичної профілактичної роботи варто скористатися **«Комплексною програмою з профілактики наркотичних та алкогольних проблем, зорієнтована на учнів 1-11 класів, їх батьків та персонал загальноосвітніх закладів I – III ступенів навчання: Загальний виклад програми профілактичних дій»**. / Вієвський А. М., Лепеха К. І., Балакірева О.М., Дивак В.В., Дмитришина Н.А., Жданова М.П., Олійник І.М., Панок В.Г., Сидяк С.В. – К., 2014. - 38 с.

Навчально-методичний посібник є основою навчально-методичного комплексу, розробленого у рамках проекту «Розробка комплексної програми з профілактики наркотичних та алкогольних проблем, зорієнтована на учнів 1-11 класів, їх батьків та персонал загальноосвітніх закладів I-III ступенів навчання». Посібник рекомендований для використання працівниками педагогічних колективів загальноосвітніх навчальних закладів та методистами інститутів післядипломної педагогічної освіти.

Електронна версія всіх матеріалів Комплексної програми розміщена на сайті: www.mon.gov.ua в розділі позашкільна освіта, виховна робота та захист прав дитини.

У сприянні **зادля виходу із ситуації, вирішення своїх проблем та з надією бути почутими українські діти** все більше довіряють телефонам «гарячих ліній». Маючи вільний доступ до телефону, діти все більше відкриваються, вони шукають односторонніх. Найбільше скарг на конфлікти між однолітками та насильство, непорозуміння з батьками.

Так на Національну дитячу «гарячу лінію» України за 6 місяців 2014 року надійшло 8 144 телефонні дзвінки від дітей. Близько 24 % дітей турбує психічне здоров'я, майже 18% діток скаржаться на жорстокість своїх однолітків, або так званий «моббінг», коли одні діти з тих чи інших причин зацьковують інших (гістограма 2).

Беручи до уваги цю статистику, набуває актуальності питання щодо створення у навчальних закладах центрів примирення на базі яких будуть готуватися медіатори (посередники) з числа учнів задля вирішення конфліктів. Доцільним буде проведення заходів на тему «Вплив ЗМІ на формування світогляду людини і її поведінку», під час яких учні розглянуть способи психологічного маніпулювання і впливу викривленої інформації на психіку людини.

Важливим напрямом діяльності працівників психологічної служби в 2014-2015 навчальному році залишається **забезпечення та психологічний супровід** підготовки учнів до профільного та професійного самовизначення.

Схвалений МОН України для використання у загальноосвітніх навчальних закладах (листи ПТЗО №14.1/12-Г-948, №14.1/12-Г-949, №14.1/12-Г-950 від 23.06.2014) програмно-методичний комплекс забезпечення професійного самовизначення учнів основної в умовах допрофільної підготовки містить програму «Людина і світ професій» для учнів 8–9-х кл. (9, 17, 35, 70 год.) та п'ять посібників «Робочий зошит». Програмно-методичний комплекс надає учням можливість набути знання про світ професій, напрями профільного навчання, власні індивідуальні особливості, а також передбачає виконання ними практичних, самостійних, дослідницьких і проектних робіт. Все це створює сприятливі умови для свідомого і обґрунтованого вибору учнями основної школи профілю навчання, з урахуванням власних інтересів, можливостей та потреб.

Завданням сучасної старшої профільної школи є не тільки забезпечення предметної підготовки, а й формування готовності випускників до професійного самовизначення та життєвої самореалізації. Схвалений МОН України для використання у загальноосвітніх навчальних закладах (листи ПТЗО №14.1/12-Г-954, №14.1/12-Г-953, №14.1/12-Г-952, №14.1/12-Г-951 від 23.06.2014) програмно-методичний комплекс забезпечення професійного самовизначення учнів старшої школи в умовах профільного навчання містить навчальні програми «Побудова кар'єри» (9, 17, 35, 70 год.) для учнів 10-11-х кл., навчально-методичного посібника для педагогічних працівників до цієї програми, Робочий зошит «Побудова кар'єри» для учнів старших класів та навчально-методичний посібник до робочого зошиту для педагогічних працівників. Програмно методичний комплекс

забезпечує розвивальний рух учня від уявлення до усвідомлення себе як майбутнього суб'єкта професійної діяльності; від позитивного ставлення до навчального профілю та пов'язаних з ним професій до емоційно-ціннісного ставлення до себе як суб'єкта професійної діяльності.

Запровадження у навчально-виховну практику загальноосвітніх навчальних закладів програмно-методичних комплексів «Людина і світ професій» для учнів 8-9-х кл. та «Побудова кар'єри» для учнів 10–11-х кл., забезпечує реалізацію сукупності організаційно-педагогічних умов здійснення цілісної системи профільного і професійного орієнтування учнівської молоді.

Перелік рекомендованих джерел

Довідники, каталоги

1. Психологічна служба і ПМПК системи освіти (за результатами 2012–2013 навчального року) / [Березіна Н.О., Лунченко Н.В., Обухівська А.Г. та ін.] – К. : Ніка-Центр, 2013. – 60 с. – ISBN 978-966-521-139-3

Посібники

1. Діяльність психолого–медико–педагогічних консультацій в умовах інтеграції дітей з особливими освітніми потребами [Електрон.дані] / А.Г. Обухівська, Т.Д. Ілляшенко, Т.В. Жук. – К. : Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2013. – 140 с. – ISBN 978-617-7118-06-9

2. Інноваційні моделі підвищення кваліфікації працівників психологічної служби і консультантів ПМПК / авт. кол. за ред. Панка В.Г., Гаркавенко З.О. – Електрон. дані. – Київ, Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2013. – 219 с. – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM), 12 см. – ISBN 978-617-7118-01-4

3. Організація та науково-методичне забезпечення діяльності психологічної служби і ПМПК / за наук. ред. В.Г. Панка та І.І. Цушка. – Електрон. дані. – Київ : Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2013. – 90 с. – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM), 12 см. – ISBN 978–617–7118–04–5

4. Цушко І.І. Формування навичок захисту і збереження репродуктивного здоров'я учнівської і студентської молоді : практич. посіб. / І.І. Цушко. – Електрон. дані. – Київ, Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2013. – 104 с. – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM), 12 см., ISBN 978–617–7118–02–1

5. Панок В. Г. Психологічна служба : [навч.-метод. посіб. для студентів і викладачів] / В. Г. Панок. – [2-е вид.]. – Кам'янець-Подільський : Друкарня Рута, 2013. – 328 с. – ISBN 978-966-2771-21-3 – (Гриф МОН – рекомендовано Науково-методичною Радою МОН України, лист №14/18-3975, протокол № 3 від 07.09.2009 р.)

Методичні рекомендації

1. Обухівська А.Г. Методичні рекомендації з окремих аспектів діяльності практичних психологів і консультантів ПМПК / А.Г. Обухівська, Т.Д. Ілляшенко, Л.Є. Андрусішина. – Електрон. дані. – Київ : Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2013. – 56 с. – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM), 12 см. – ISBN 978-617-7118-00-7

2. Адаптація дітей до навчання у школі в діяльності психологічної служби: методичні рекомендації / за наук. ред. В.Г. Панка – Електрон. дані. – Київ, Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2013. – 100 с. – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM), 12 см. – ISBN 978-617-7118-05-2

3. Соціально-педагогічна та психологічна робота з дітьми у конфліктний та постконфліктний період : [метод. рек.] / авт. кол.: Н. П. Бочкор, Є. В. Дубровська, О. В.Залеська та ін. ; упор.: Н. В. Лунченко, Л. Л. Сідельнік]. – К. : МЖПЦ «Ла Страда-Україна», 2014. – С. 7-13.

Навчальні програми

1. Збірник програм факультативних курсів, курсів за вибором та спецкурсів для застосування в роботі працівниками психологічної служби загальноосвітніх навчальних

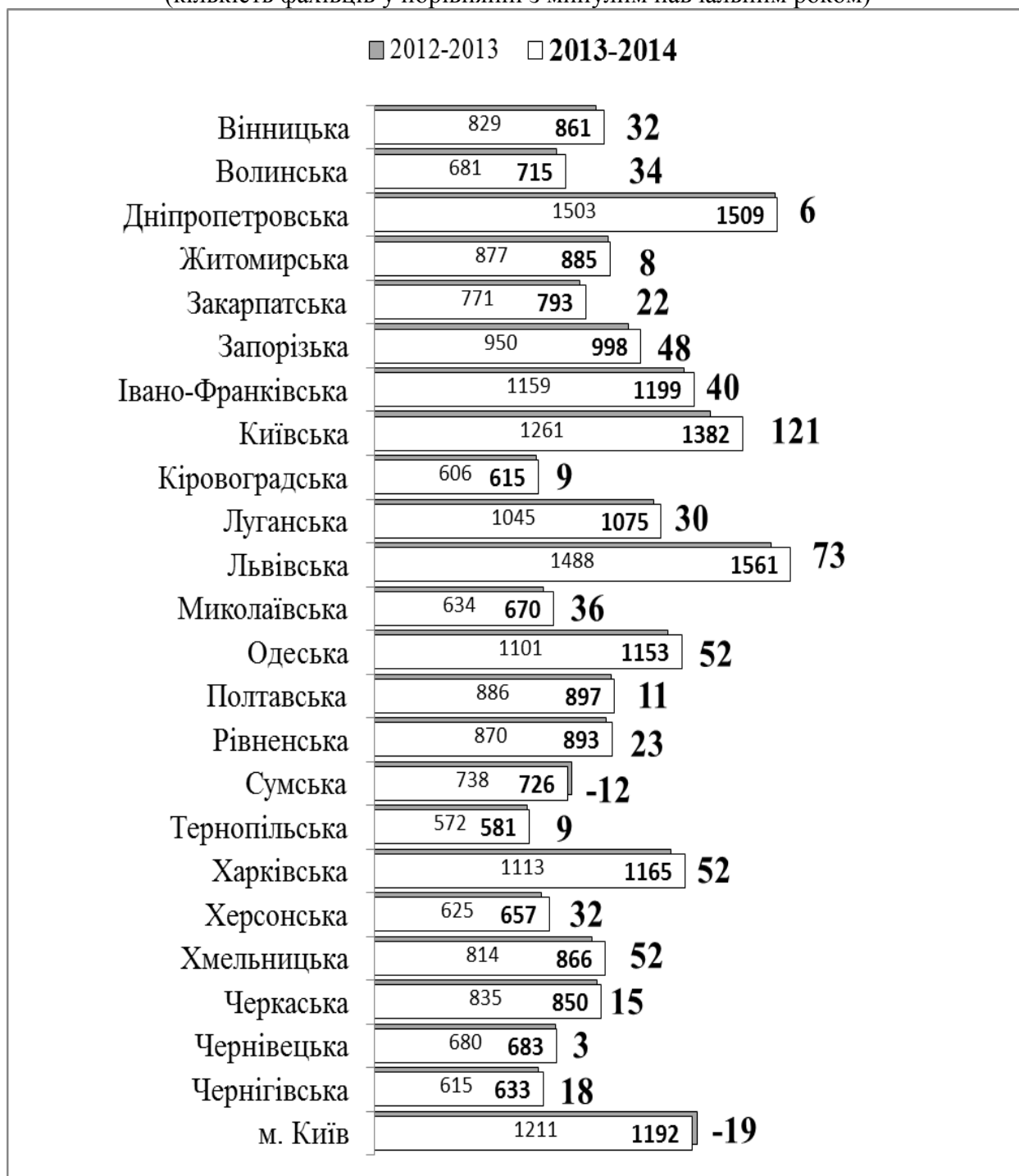
закладів / за наук. ред. В.Г. Панка. – Електрон. дані. - К.: Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2013. – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM), 12 см. – ISBN 978-617-7118-03-8 – (Гриф МОН лист ПТЗО № 14.1/12-Г-165 від 15.05.2013 р.)

2. Програма «Особлива дитина: для дітей дошкільного віку зі спектром аутистичних порушень» / авт. кол. за ред. Шульженко Д. І., Островської К. О. – Інтернет видання. – Київ, Національний Педагогічний університет імені М.П. Драгоманова, 2013. – 250 с. – (Гриф МОН – рекомендовано МОН України, лист №1/11- 13887 від 11.09.2013 р.)

Перелік фахових періодичних видань рекомендованих для використання в практичній діяльності працівників психологічної служби системи освіти

Назва видання	Передплатний індекс	Періодичність/обсяг
ВИДАВНИЦТВО «ШКІЛЬНИЙ СВІТ»		
Газета «Психолог»	23316	2 рази на місяць, 120 сторінок
Газета «Соціальний педагог»	91815	1 раз на місяць, 60 сторінок
Газета «Дефектолог»	90224	1 раз на місяць, 60 сторінок
Газета «Психолог дошкілля»	37648	1 раз на місяць, 60 сторінок
Психолог. Бібліотека	23677	1 раз на місяць
Соціальний педагог. Бібліотека	49407	1 раз на місяць
Електронний додаток до газет		1 раз на місяць
ВИДАВНИЦТВО «СОЦИС-ПРЕС»		
Журнал «Практична психологія та соціальна робота»	74046	1 раз на місяць
Журнал «Обдарована дитина»	74016	10 разів на рік
ВИДАВНИЦТВО ТОВ «Міжнародний центр фінансово-економічного розвитку Україна»		
Журнал «Практичний психолог: Дитячий садок»	37775	1 раз на місяць 64 сторінки
Журнал «Практичний психолог: Школа»	37772	1 раз на місяць 64 сторінки

Розвиток психологічної служби системи освіти у регіонах
(кількість фахівців у порівнянні з минулим навчальним роком)

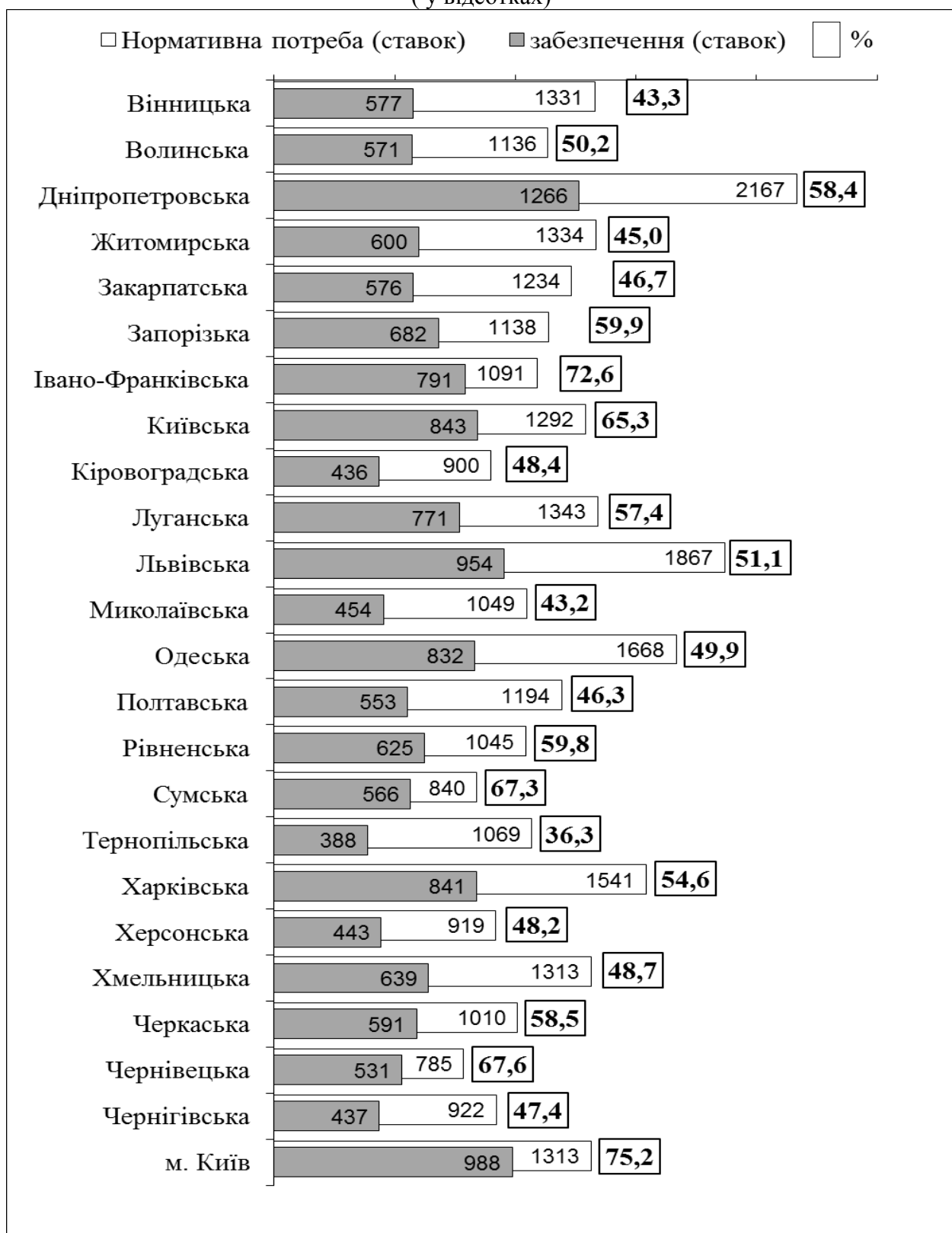
Всього за 2012-2013 н.р. – 21864 особи. *тут і далі

Всього за 2013-2014 н.р. – 22559 осіб.

Збільшення кількості фахівців у порівнянні з минулим н.р. – 695 осіб.

* Без урахування даних Донецької області

Забезпечення фахівцями психологічної служби відповідно до нормативів чисельності по регіонах на кінець 2013-2014 н.р.
(у відсотках)

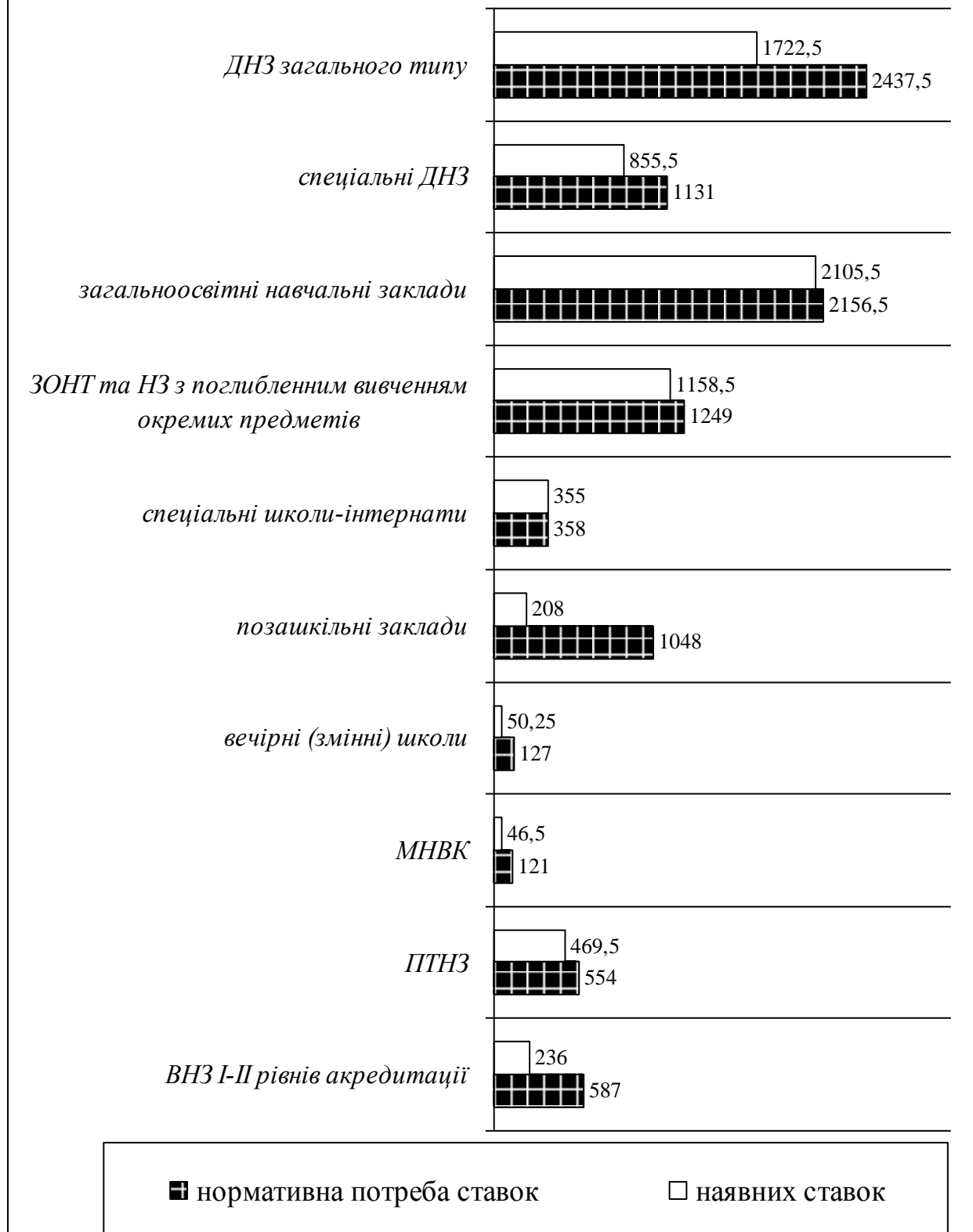

Всього за нормативною потребою – 29496 ставок

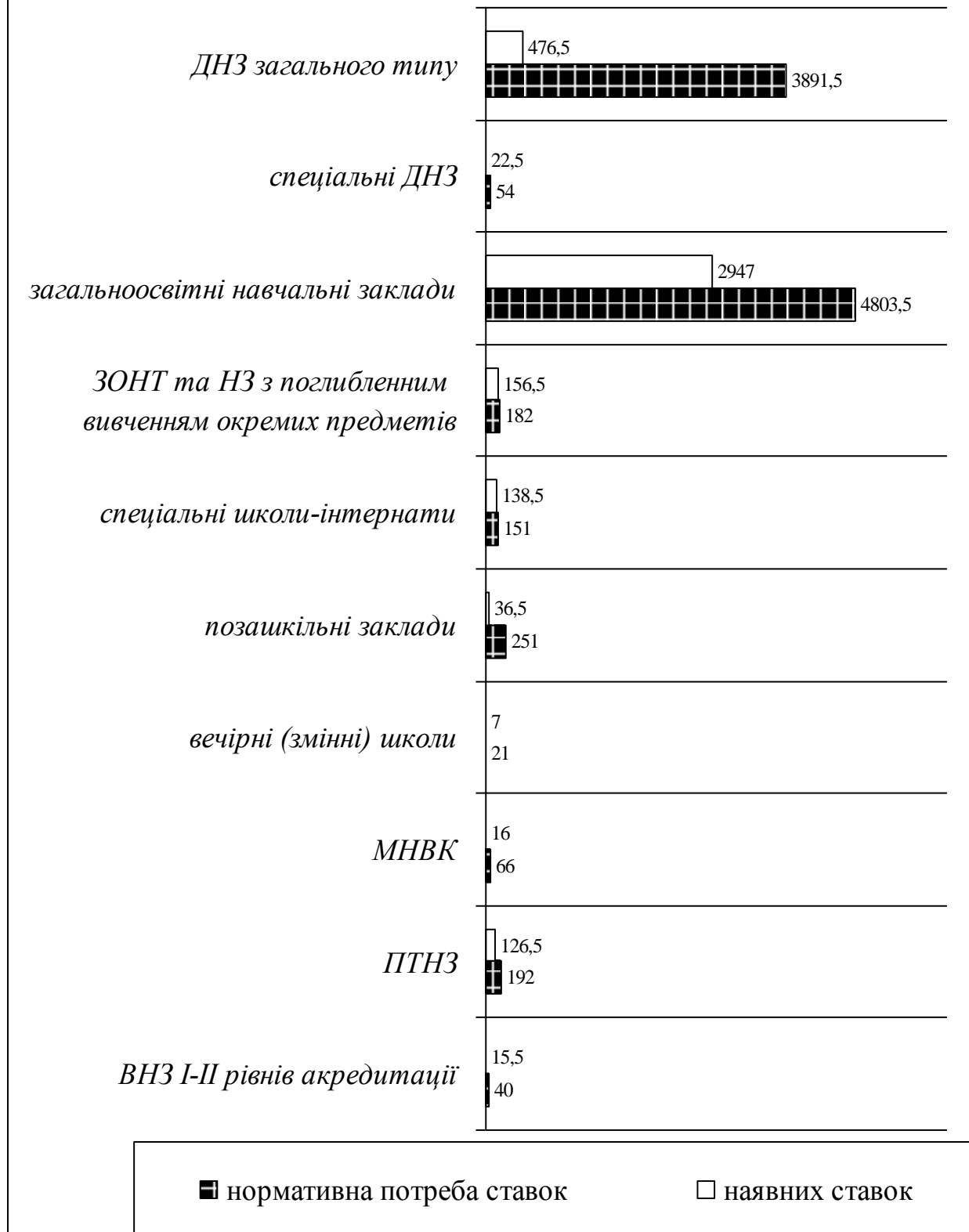
Всього забезпечено – 15953,5 ставок

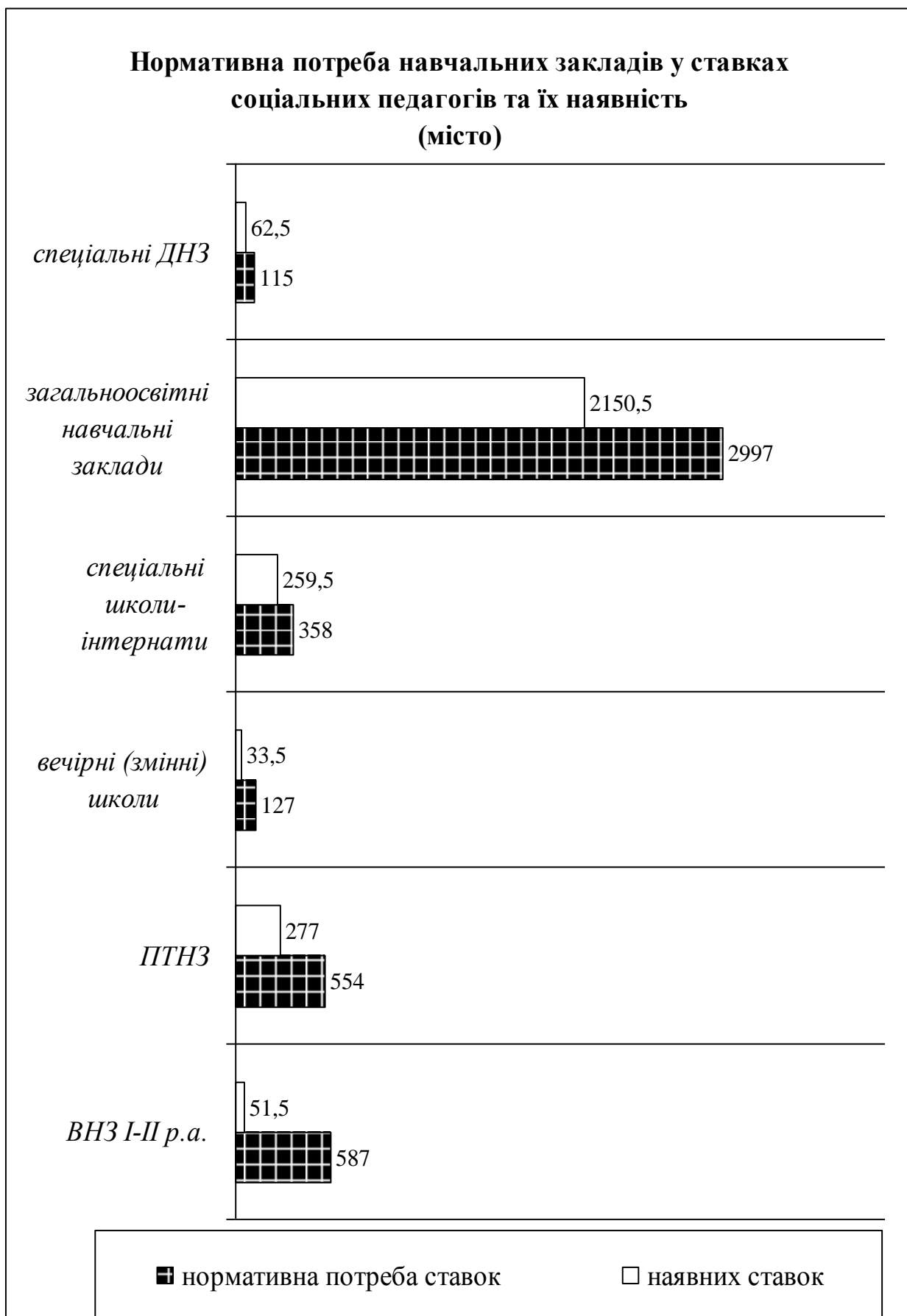
Забезпечено від нормативної потреби – 54,1 %

**Нормативна потреба навчальних закладів у ставках
практичних психологів та їх наявність
(місто)**

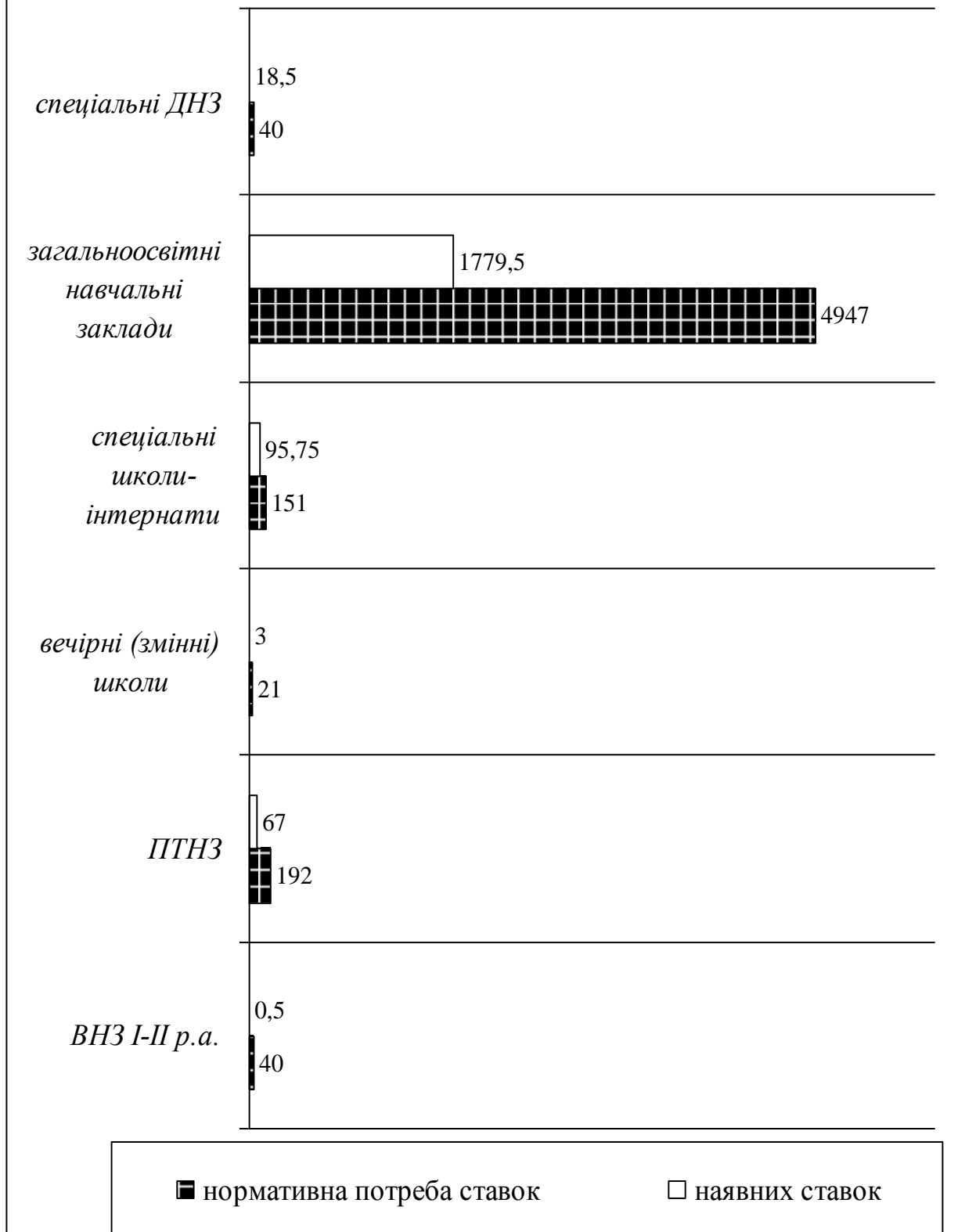

**Нормативна потреба навчальних закладів у ставках
практичних психологів та їх наявність
(село/селище)**

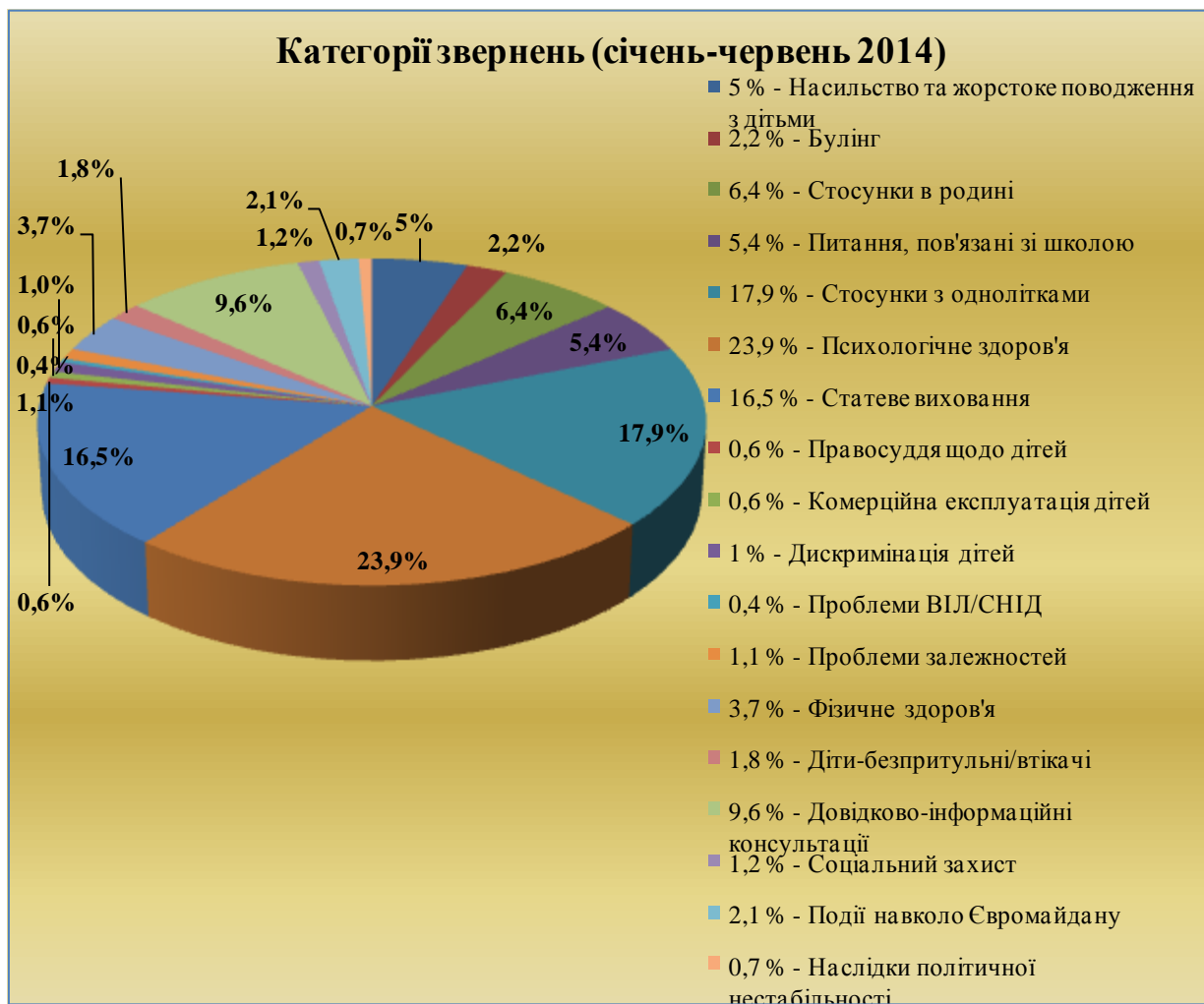

**Нормативна потреба навчальних закладів у ставках
соціальних педагогів та їх наявність
(село/селище)**

Національна дитяча гаряча лінія України

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

пр. Перемоги, 10, м. Київ, 01135, тел. (044) 481- 32 -21, факс (044) 236-1049

E-mail: ministry@mon.gov.ua, код ЄДРПОУ 38621185

Від 29.07.2014 № 1/9-382

На № _____ від _____

Місцевим органам управління
освітою
Керівникам навчальних закладів

Про особливу відповідальність педагогічних та науково-педагогічних працівників

Ураховуючи складну суспільно-політичну ситуацію у країні, спричинену агресією Росії, звертаємо увагу працівників освіти на відповідальність педагогічних та науково-педагогічних працівників за виховання високих моральних якостей, формування громадян, здатних до свідомого суспільного вибору, збагачення на цій основі інтелектуального, творчого культурного потенціалу народу.

У той час, як більшість педагогічних та науково-педагогічних працівників проявляють високу громадянськість і патріотизм, надаючи моральну та матеріальну підтримку Збройним силам України, Національній Гвардії, добровольцям у справі захисту територіальної цілісності й державного суверенітету України, дбають про збереження і розвиток матеріально-технічної бази, науково-технічного потенціалу своїх навчальних закладів, незначна частина осіб брали безпосередню участь в організації так званих "референдумів" у Донецькій та Луганській областях чи навіть були безпосередніми учасниками терористичних організацій "ДНР" та "ЛНР".

Недотримання або порушення педагогічними та науково-педагогічними працівниками законодавства, участь у антидержавній діяльності повинно тягнути за собою правові наслідки, що визначенні законодавством України, в тому числі Кодексом законів про працю України (далі – Кодекс).

У таких випадках крім загальних підстав розірвання трудового договору з ініціативи власника або уповноваженого їм органу, статтею 41 Кодексу, для певних категорій працівників визначені додаткові підстави, за якими вони можуть бути звільнені з роботи.

Підвищена відповідальність працівників обумовлена тим, що вони перебувають в особливому правовому становищі та виконують специфічні функції, не властиві іншим категоріям працівників. Дії чи бездіяльність таких працівників можуть призвести до порушення конституційних прав і свобод громадян, завдати значної шкоди суспільним відносинам та авторитету як самої держави, так і суб'єктів господарювання.

Так, відповідно до пункту 3 статті Кодексу підставою для звільнення особи з ініціативи власника або уповноваженого їм органу є вчинення працівником, який виконує виховні функції, аморального проступку, не сумісного з продовженням даної роботи.

Примірний перелік суб'єктів, які можуть бути звільнені за зазначеною підставою, наведений у статті 50 Закону України «Про освіту», а також в абзаці третьому пункту 28 Постанови Пленуму Верховного Суду України від 6 листопада 1992 року № 9 «Про практику розгляду судами трудових спорів». Це можуть бути керівні, педагогічні, наукові, науково-педагогічні працівники, спеціалісти, вихователі, вчителі, викладачі, практичні

психологи, соціальні педагоги, майстри виробничого навчання, методисти, педагогічні працівники позашкільних закладів.

Звільнення на підставі зазначених вище правових норм допускається як за вчинення аморального проступку при виконанні трудових обов'язків, так і не пов'язаного з ними (вчинення такого проступку в громадських місцях або в побуті).

Доручаємо при комплектуванні кадрів педагогічних та науково-педагогічних працівників, укладанні та переукладанні контрактів взяти до уваги зазначенні вище обставини та забезпечити, щоб навчально-виховний процес в системі освіти України забезпечували особи, що не заплямували себе в терористичних організаціях чи пособництвом їм. Зі свого боку Міністерство освіти і науки та Державна інспекція навчальних закладів України вживатимуть спеціальних заходів стосовно моніторингу вирішення зазначених питань.

Міністр

С. М. Квіт

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

пр. Перемоги, 10, м. Київ, 01135, тел. (044) 481- 32 -21, факс (044) 236-1049

E-mail: ministry@mon.gov.ua, код ЄДРПОУ 38621185

Від 30.07.2014 № 1/9-385

На № _____ від _____

Департаменти (управління) освіти і науки
обласних та Київської міської державних
адміністрацій
Інститути післядипломної педагогічної
освіти

Міністерство освіти і науки надсилає методичні рекомендації для проведення бесід з учнями загальноосвітніх навчальних закладів з питань: уникнення враження мінами і вибухонебезпечними предметами (додаток 1); поведінки у надзвичайній ситуації (додаток 2).

Додатки на 9 арк.

Заступник Міністра

Павло Полянський

**Методичні рекомендації
щодо проведення бесід з учнями загальноосвітніх навчальних закладів
з питань уникнення враження мінами і вибухонебезпечними предметами.**

Міни і вибухонебезпечні предмети забрали і скалічили безліч людських життів. Цей жах триває і зараз.

8-го грудня 2005-го року, на рівні Генеральної Асамблеї ООН прийнята резолюція № A/RES/60/97, в якій висловлюється глибока стурбованість і занепокоєність масштабними гуманітарними проблемами, викликаними наявністю цієї грізної зброї – мін і вибухонебезпечних пережитків війн і військових конфліктів. У даній резолюції підкреслюється необхідність посилення уваги з боку держав, котрі зіштовхуються з мінною загрозою, а також проводиться відвертий заклик до країн, громадських і не урядових організацій з метою запобігання подальшого використання мін та інших аналогічних небезпечних вибухових пристроїв.

4 квітня офіційно проголошено Міжнародним днем просвіти з питань мінної безпеки і допомоги в діяльності, пов'язаній з розмінуванням. Небезпека, яку несе в собі використання цього виду озброєнь, має більш серйозні і більш тривалі соціально-економічні наслідки як для мирного населення держав, де є проблема мін і замінованих об'єктів, минулих наслідків військових конфліктів, так і для тих, хто використовує цю зброю у своєму арсеналі.

Деякі загиблих щороку - трагічна реальність. Гинуть дорослі, намагаючись здати небезпечну знахідку до пункту прийому металобрухту або при спробі розібрати пристрій з метою отримати вибухову речовину; гинуть діти, які з цікавості підкладають боєприпаси у багаття.

Натрапити на небезпечну «іграшку» можна практично скрізь: у лісі, у старому окопі, на свіжозораному полі, на власному городі й навіть на вулицях міст. І якщо вибухові пристрої серійного зразка легко розпізнати за зовнішнім виглядом і діяти відповідно до ситуації, то саморобну вибухівку, що може з'явитися на вулицях міст і селищ, розпізнати набагато складніше. Небезпека терористичних актів, від яких не застрахована жодна країна світу, робить питання поводження із невідомими, залишеними без догляду речами украй актуальним.

Фахівці цивільного захисту рекомендують вчителям і батькам обов'язково проводити з дітьми бесіди щодо поводження з невідомими предметами і пристроями.

Під вибухонебезпечними предметами слід розуміти будь-які пристрої, засоби, підозрілі предмети, що здатні за певних умов вибухати.

До вибухонебезпечних предметів належать:

- вибухові речовини — хімічні з'єднання або суміші, здатні під впливом певних зовнішніх дій (нагрівання, удар, тертя, вибух іншого вибухового пристрою) до швидкого хімічного перетворення, що саморозповсюджується, з виділенням великої кількості енергії і утворенням газів.

- боєприпаси - вироби військової техніки одноразового вживання, призначені для враження живої сили супротивника. До боєприпасів належать:

- бойові частки ракет;
- авіаційні бомби;
- артилерійські боєприпаси (снаряди, міни);
- інженерні боєприпаси (протитанкові і протипіхотні міни);
- ручні гранати;
- стрілецькі боєприпаси (набої до пістолетів, карабінів, автоматів тощо);
- піротехнічні засоби:

- патрони (сигнальні, освітлювальні, імітаційні, спеціальні);
- вибухові пакети;
- петарди;
- ракети (освітлювальні, сигнальні);
- гранати;
- димові шашки.
- саморобні вибухові пристрої - пристрої, в яких застосований хоча б один елемент конструкції саморобного виготовлення:
 - саморобні міни-пастки;
 - міни-сюрпризи, що імітують предмети домашнього побуту, дитячі іграшки або речі, що привертають увагу.

Зазвичай, при знаходженні серійних мін, снарядів, гранат дорослі негайно викликають фахівців, які огороджують район і знешкоджують небезпечні знахідки. Інша справа – діти. Природна цікавість спонукає їх до небезпечних експериментів. Діти підкладають боєприпаси у багаття, випробують їх на міцність ударами, намагаються розібрати, приносять додому, у двір, до школи. Тому так важливо пояснити учням наслідки подібних дій, навчити правилам поведінки у таких ситуаціях.

У разі знаходження вибухонебезпечного пристрою **ЗАБОРОНЕНО:**

- наближатися до предмета;
- пересувати його або брати до рук;
- розряджати, кидати, вдаряти по ньому;
- розпалювати поряд багаття або кидати до нього предмет;
- приносити предмет додому, у табір, до школи.

Необхідно негайно повідомити міліцію або дорослих про знахідку!

Земля таїть багато небезпечних знахідок, на які можна натрапити під час прогулянок лісом, походів і стати їх жертвами, навіть, не підозрюючи про це. Ніхто не може гарантувати, що у землі під багаттям, розкладеним на лісовій галявині, немає снарядів часів війни.

Під час прогулянок в лісі або в туристичному поході:

1. ретельно вибирати місце для багаття. Воно повинно бути на достатній відстані від траншей і окопів, що залишилися з війни;
2. перед розведенням багаття в радіусі п'яти метрів перевірити ґрунт на наявність вибухонебезпечних предметів щупом (або обережно зняти лопатою верхній шар ґрунту, перекопати землю на глибину 40-50 см);
3. користуватися старими багаттями не завжди безпечно, адже там можуть виявитися підкинуті військові «трофеї» або такі, що не вибухнули;
4. у жодному випадку не підходити до знайдених багать, що горять (особливо вночі). В цьому багатті може виявитися предмет, що може вибухнути.

Практично всі вибухові речовини чутливі до механічних дій і нагрівання. Поводження з ними вимагає граничної уваги і обережності.

Слід пам'ятати, що розмінуванням, знешкодженням або знищенням вибухонебезпечних предметів займаються тільки підготовлені фахівці-сапери, допущені до цього виду робіт.

Однією з серйозних загроз сучасного суспільства є тероризм. Майже щоденно здійснюються терористичні акти, унаслідок яких гинуть люди. Більшість цих злочинів здійснюються з використанням вибухових пристроїв. Нерідко це саморобні, нестандартні пристрої, що їх складно виявити, знешкодити або ліквідувати. Злочинці зазвичай поміщають їх в звичайні портфелі, сумки, банки, пакунки і потім залишають у багатолюдних місцях. У такому разі важко відрізнити сумку з вибухівкою від такої ж сумки, залишеної забудькуватим пасажиром у громадському транспорті. Часто такі міни-пастки мають досить привабливий вигляд. Відомі випадки застосування їх у авторучках, мобільних телефонах, гаманцях, дитячих іграшках.

Тому бездоглядні предмети в транспорті, кінотеатрі, магазині, на вокзалі тощо

вимагають особливої уваги.

Є декілька ознак, що дозволяють припустити, що маємо справу з вибуховим пристроєм. Слід звертати увагу на:

- припарковані біля будівель автомашини, власник яких невідомий або державні номери якої не знайомі мешканцям, а також коли автомобіль давно непорушно припаркований;

- наявність у знайденому механізмі антени або приєднаних до нього дротів;

- звуки, що лунають від предмету (цокання годинника, сигнали через певний проміжок часу), мигтіння індикаторної лампочки;

- наявність джерел живлення на механізмі або поряд з ним (батареї, акумулятори тощо);

- наявність розтяжки дротів або дротів, що тягнуться від механізму на велику відстань.

Якщо знайдений предмет видається підозрілим, потрібно повідомити про нього працівників міліції чи ДСНС.

Якщо знайдено забуту річ у громадському транспорті, доречно опитати людей, які знаходяться поряд. Бажано встановити, кому річ належить або хто міг її залишити. Якщо господаря встановити не вдається, потрібно негайно повідомити про знахідку водія (кондуктора).

У разі знаходження підозрілого предмета у під'їзді будинку, потрібно опитати сусідів, можливо, він належить їм. У разі неможливості встановити власника — негайно повідомити про знахідку до найближчого відділення міліції, до військкомату, органів місцевого самоврядування, підрозділу ДСНС за телефоном «101».

Якщо підозрілий предмет знайдено в установі, потрібно негайно повідомити про знахідку адміністрацію.

У разі знаходженні вибухонебезпечного пристрою:

1. Негайно повідомити чергові служби органів внутрішніх справ, цивільного захисту;

2. Не підходити до предмету, не торкатися і не пересувати його, не допускати до знахідки інших людей;

3. Припинити всі види робіт в районі виявлення вибухонебезпечного предмету.

4. Не користуватися засобами радіозв'язку, мобільними телефонами (вони можуть спровокувати вибух).

5. Дочекатися прибуття фахівців; вказати місце знахідки та повідомити час її виявлення.

У випадку, коли в будинку знайдено вибуховий пристрій й здійснюється евакуація:

- одягніть одяг з довгими рукавами, щільні брюки і взуття на товстій підошві (це може захистити від осколків скла);

- візьміть документи (паспорт, свідоцтво про народження дітей тощо), гроші;

- під час евакуації слідуйте маршрутом, вказаним органами, що проводять евакуацію. Не намагайтеся скоротити шлях, тому що деякі райони або зони можуть бути закриті для пересування;

- тримайтеся подалі від обірваних ліній енергопостачання.

Якщо будинок (квартира) опинилися поблизу епіцентру вибуху:

- обережно обійдіть всі приміщення, щоб перевірити чи немає витоків води, газу, спалахів і т.п. У темряві в жодному випадку не запалюйте сірника або свічки - користуйтеся ліхтариком;

- негайно вимкніть всі електроприлади, перекрийте газ, воду;

- з безпечного місця зателефонуйте рідним та близьким і стисло повідомте про своє

місцезнаходження, самопочуття;

- перевірте, чи потребують допомоги сусіди.

Опинившись поблизу вибуху, стримайте свою цікавість і не намагайтеся наблизитись до епіцентру, щоб розгледіти або допомогти рятувальникам. Найкраще, що можна зробити – залишити небезпечне місце. До того ж, варто знати, що зловмисники часто встановлюють вибухові пристрої парами, щоб, через деякий час після вибуху першої з них, пролунав другий вибух. Зловмисники розраховують на те, що після першого вибуху на його місці зберуться люди, у тому числі й представники силових структур, і при повторному вибуху жертв буде набагато більше.

Отож:

- не слід робити самостійно жодних маніпуляцій із знахідками або підозрілими предметами, що можуть виявитися вибуховими пристроями;

- виявивши річ без господаря, треба звернутися до працівника міліції або іншого посадовця; не можна торкатися знахідки;

- не користуйтеся мобільним та радіозв'язком поблизу підозрілої знахідки.

Для поштової кореспонденції з пластиковою міною характерна надмірна товщина, пружність, вага не менше 50 г і ретельна упаковка. На конверті можуть бути різні плями, проколи, можливий специфічний запах. Повинно насторожити настирне бажання вручити лист неодмінно в руки адресата і надписи на кшалт: «розкрити тільки особисто», «особисто в руки», «секретно» і т.п. Підозрілий лист не можна відкривати, згинати, нагрівати або опускати у воду.

Поради керівнику навчального закладу:

Останнім часом почастишали випадки телефонних повідомлень про замінування приміщень та виявлення підозрілих предметів, що можуть виявитися вибуховими пристроями.

На такий випадок пропонуємо заходи попереджувального характеру:

- посилити пропускний режиму при вході і в'їзді на територію закладу, пильнувати системи сигналізації і відеоспостереження;

- проводити обходи території закладу і періодичну перевірку складських приміщень на предмет своєчасного виявлення вибухових пристроїв або підозрілих предметів;

- організувати проведення спільних із працівниками цивільного захисту, правоохоронних органів інструктажів і практичних занять з питань дій у разі загрози або виникнення надзвичайних подій.

У разі виявлення підозрілого предмета працівниками навчального закладу чи учнями потрібно негайно повідомити правоохоронні органи, територіальні органи управління з питань цивільного захисту.

До прибуття оперативно-слідчої групи керівник навчального закладу повинен дати вказівку співробітникам знаходитися на безпечній відстані від знайденого предмета.

У разі потреби – евакуйовувати людей згідно наявного плану евакуації.

Потрібно забезпечити можливість безперешкодного під'їзду до місця виявлення підозрілого предмету автомашин правоохоронних органів, співробітників територіальних органів управління з питань цивільного захисту, пожежної охорони, невідкладної медичної допомоги, служб експлуатації, забезпечити присутність осіб, що знайшли знахідку, до прибуття оперативно-слідчої групи.

У всіх випадках керівник навчального закладу дає вказівку не наближатися, не чіпати, не розкривати і не переміщати підозрілу знахідку, зафіксує час її виявлення.

**Методичні рекомендації
щодо проведення бесід з учнями загальноосвітніх навчальних закладів
з питань поведінки у надзвичайній ситуації.**

**Що потрібно робити у надзвичайній ситуації?
Правила безпечної поведінки у надзвичайних ситуаціях.**

1. У разі загрози ураження стрілецькою зброєю:
 - закрити штори або жалюзі (заклеїти вікна паперовими стрічками) для зниження ураження фрагментами скла;
 - вимкнути світло, закрити вікна та двері;
 - зайняти місце на підлозі в приміщенні, що не має вікон на вулицю (ванна кімната, передпокій);
 - інформувати різними засобами про небезпеку близьких чи знайомих.

2. У разі загрози чи ведення бойових дій:
 - закрити штори або жалюзі (заклеїти вікна паперовими стрічками) для зменшення ураження фрагментами скла. Вимкнути живлення, закрити воду і газ, загасити (вимкнути) пристрої для опалення;
 - взяти документи, гроші і продукти, предмети першої необхідності, медичну аптечку;
 - відразу залишити житловий будинок, сховатися у підвалі або у найближчому сховищі;
 - попередити сусідів про небезпеку, допомогти людям похилого віку і дітям;
 - без крайньої необхідності не залишати безпечне місце перебування;
 - проявляти крайню обережність; не варто панікувати.

3. Якщо стався вибух:
 - уважно озирнутися навколо, щоб з'ясувати вірогідність небезпеки подальших обвалів і вибухів, чи не висить з руїн розбите скло, чи не потрібна комусь допомога;
 - якщо є можливість – спокійно вийти з місця пригоди. Опинившись під завалами – подавати звукові сигнали. Пам'ятайте, що за низької активності людина може вижити без води упродовж п'яти днів;
 - виконати всі інструкції рятувальників.

4. Під час повітряної небезпеки:
 - відключити живлення, закрити воду і газ;
 - загасити (вимкнути) пристрої для опалення;
 - взяти документи, гроші і продукти, предмети першої необхідності, аптечку;
 - попередити про небезпеку сусідів і, у разі необхідності надати допомогу людям похилого віку та хворим;
 - дізнатися, де знаходиться найближче до укриття. Переконатися, що шлях до нього вільний і укриття знаходиться у придатному стані;
 - як якнайшвидше дійти до захисних споруд або сховатися на місцевості. Дотримуватися спокою і порядку. Без крайньої необхідності не залишати безпечного місця перебування. Слідкувати за офіційними повідомленнями.

5. Під час масових заворушень:

- зберігати спокій і розсудливість;
- під час знаходження на вулиці – залишити місце масового скупчення людей, уникати агресивно налаштованих людей;
- не піддаватися на провокації;
- надійно зачиняти двері. Не підходити до вікон і не виходити на балкон. Без крайньої необхідності не залишати приміщення.

6. Якщо Вас захопили у заручники і Вашому життю є загроза:

- постаратися запам'ятати вік, зріст, голос, манеру говорити, звички тощо злочинців, що може допомогти їх пошуку;
- за першої нагоди постаратися сповістити про своє місцезнаходження рідним або міліції;
- намагатися бути розсудливим, спокійним, миролюбним, не піддавати себе ризику;
- якщо злочинці знаходяться під впливом алкоголю або наркотиків, намагатися уникати спілкування з ними, оскільки їхні дії можуть бути непередбачуваними;
- не підсилювати агресивність злочинців своєю непокорю, сваркою або опором;
- виконувати вимоги терористів, не створюючи конфліктних ситуацій, звертатися за дозволом для переміщення, відвідання вбиральні тощо;
- уникати будь-яких обговорень, зокрема політичних тем, зі злочинцями;
- нічого не просити, їсти все, що дають;
- якщо Ви тривалий час знаходитесь поряд зі злочинцями, постаратися встановити з ними контакт, визвати гуманні почуття;
- уважно слідкувати за поведінкою злочинців та їхніми намірами, бути готовими до втечі, пересвідчившись у високих шансах на успіх;
- спробувати знайти найбільш безпечне місце у приміщенні, де знаходитесь і де можна було б захищати себе під час штурму терористів (кімната, стіни і вікна якої виходять не на вулицю – ванна кімната або шафа). У разі відсутності такого місця – падати на підлогу за будь-якого шуму або у разі стрільби;
- при застосуванні силами спеціального призначення сльозогінного газу, дихати через мокру тканину, швидко і часто блимаючи, викликаючи сльози;
- під час штурму не брати до рук зброю терористів, щоб не постраждати від штурмуючих, які стріляють по озброєних людях;
- під час звільнення виходити швидко, речі залишати там, де вони знаходяться, через ймовірність вибуху або пожежі, беззаперечно виконувати команди групи захоплення.

7. При проведенні тимчасової евакуації цивільного населення з небезпечної зони:

- взяти документи, гроші й продукти, необхідні речі, лікарські засоби;
- за можливості, надати допомогу пенсіонерам, людям з обмеженими можливостями;
- дітям дошкільного віку вкласти до кишені або прикріпити до одягу записку, де зазначається ім'я, прізвище, домашня адреса, а також прізвище матері та батька;
- переміщатися за вказаною адресою. У разі необхідності – звернутися за допомогою до міліції та медичних працівників.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

пр. Перемоги, 10, м. Київ, 01135, тел. (044) 481-32-21, факс (044) 236-1049

E-mail: ministry@mon.gov.ua, код ЄДРПОУ 38621185

Від 28.10.14 № 1/9-557

На № _____ від _____

Департаменти (управління) освіти і науки
обласних, Київської міської державних
адміністрацій

Інститути післядипломної педагогічної
освіти, Київський університет ім. Б.
Грінченка

Методичні рекомендації щодо взаємодії
педагогічних працівників у навчальних
зкладах та взаємодії з іншими органами і
службами щодо захисту прав дітей

Міністерство надсилає для практичного використання методичні рекомендації щодо взаємодії педагогічних працівників у навчальних закладах та взаємодії з іншими органами і службами щодо захисту прав дітей.

Просимо довести їх до відома керівників навчальних закладів, працівників психологічної служби системи освіти та педагогічних працівників.

Додаток: на 19 арк.

Заступник Міністра -
керівник апарату

О.С. Дніпров

Березіна Н. О., 481-32-31

Панок В.Г., 252-70-11

Методичні рекомендації щодо
взаємодії педагогічних працівників у навчальних закладах та взаємодії з іншими
органами і службами щодо захисту прав дітей

Відповідно до Закону України „ Про охорону дитинства” та Конвенції ООН про права дитини, кожній дитині гарантується право на свободу, особисту недоторканність, захист гідності та найкраще забезпечення її інтересів.

Проблема соціально - правового захисту дітей є актуальною для України особливо сьогодні, в часи складної ситуації на Сході України, політичної, економічної та соціальної нестабільності.

Держава здійснює захист дитини від усіх форм насильства, образ, недбалого й жорстокого поводження з нею, залучення до найгірших форм дитячої праці, у тому числі з боку батьків або осіб, які їх замінюють, в першу чергу, на законодавчому рівні.

Дитина - правовий статус особи до досягнення нею повноліття. Малолітньою вважається дитина до досягнення нею чотирнадцяти років. Неповнолітньою вважається дитина у віці від чотирнадцяти до вісімнадцяти років.

Законні представники дитини - батьки, усиновителі, батьки-вихователі, прийомні батьки, патронатні вихователі, опікуни, піклувальники, представники закладів, інші особи, які виконують функції опікунів і піклувальників.

Жорстоке поводження з дитиною - будь-які форми фізичного, психологічного, сексуального або економічного насильства над дитиною в сім'ї або поза нею

Фізичне насильство над дитиною – дії із застосуванням фізичної сили стосовно дитини, направлені на спричинення їй фізичного страждання, що заборонені законом. Фізичне насильство в сім'ї передбачає умисне нанесення одним членом іншому побоїв, тілесних ушкоджень, що може призвести до смерті, порушення фізичного або психічного здоров'я, посягання на його честь і гідність.

Сексуальне насильство або розбещення – протиправне посягання однієї особи на статеvu недоторканість іншої, дії сексуального характеру стосовно дитини, що проявляються як зґвалтування, сексуальні домагання, непристойні пропозиції, будь-які образливі дії сексуального характеру.

Психологічне насильство – вплив однієї особи (групи осіб) на психіку дитини, з використанням словесних образ, погроз, переслідування, залякування, критика, маніпуляції, що може призвести до виникнення у дитини пригніченого або хронічного тривожного стану, затримки чи відставання психоемоційного, когнітивного, соціального та фізичного розвитку тощо.

Наводимо перелік ознак, які можуть вказувати на жорстоке поводження з дитиною та потребують негайного реагування.

Ознаками психологічного насильства можуть бути:

замкнутість, тривожність, страх, або навпаки, демонстрація повної відсутності страху, ризикована, зухвала поведінка;

неврівноважена поведінка;

агресивність, напади люті, схильність до руйнації, нищення, насильства;

уповільнене мовлення, нездатність до навчання, відсутність знань відповідно до віку (наприклад, невміння читати, писати, рахувати);

синдром «маленького дорослого» (надмірна зрілість та відповідальність);

унікання однолітків, бажання спілкуватися та гратися зі значно молодшими дітьми;

занижена самооцінка, наявність почуття провини;

швидка стомлюваність, знижена спроможність до концентрації уваги;

демонстрація страху перед появою батьків та/або необхідністю йти додому, небажання йти додому;

схильність до «мандрів», бродяжництва;
депресивні розлади;
спроби самогубства;
вживання алкоголю, наркотичних речовин;
наявність стресоподібних розладів психіки, психосоматичних хвороб;
насильство стосовно тварин чи інших живих істот;
приналежність батьків, осіб, які їх замінюють, до деструктивних релігійних сект.

Ознаками фізичного насильства можуть бути:

повідомлення дитини, що батьки, інші члени сім'ї застосовують до неї, або іншої дитини фізичне насильство, погрожують вигнати з дому, перемістити до іншого місця проживання (віддати до інтернатного закладу, влаштувати до лікарні, помешкання інших родичів тощо), про наявність небезпеки з боку тварин, що утримуються у неї вдома;

прагнення дитини приховати травми та обставини їх отримання (відмова дитини роздягатись; носити одяг, що не відповідає сезону);

зміщення суглобів (вивихи), переломи кісток, гематоми, подряпини;

синці на тих частинах тіла, на яких вони не повинні з'являтися, коли дитина грається (наприклад, на щоках, очах, губах, вухах, сідницях, передпліччях, стегнах, кінчиках пальців тощо);

рвані рани і переломи в області обличчя, травматична втрата зубів;

травми ока (крововиливи, відшарування сітківки тощо);

забиті місця на тілі, голові або сідницях, які мають виразні контури предмета (наприклад, пряжки ременя, лозини);

скарги дитини на головний біль, біль у животі, зовнішні запалення органів сечовивідної і статеві системи;

рани і синці у різних фазах загоєння на різних частинах тіла (наприклад, на спині та грудях одночасно);

сліди від укусів;

незвичні опіки (цигаркою або гарячим посудом).

Ознаками економічного насильства, занедбання дитини можуть бути:

постійне голодування через нестачу їжі;

вага дитини в значній мірі не відповідає її віковій нормі (за визначенням медичного працівника);

часті запізнення до школи, брудний одяг, одягання не за погодою;

пропуски занять у школі;

втомлений і хворобливий вигляд;

загальна занедбаність;

нестача необхідного медичного лікування (дитину не водять до лікаря), неліковані зуби;

залишення дитини батьками під наглядом незнайомих осіб (в тому числі, які перебувають у стані алкогольного або наркотичного сп'яніння);

залишення дитини дошкільного віку без догляду впродовж тривалого часу як у помешканні, так і на вулиці, в тому числі із сторонніми особами;

відсутність іграшок, книжок, розваг тощо;

антисанітарні умови проживання, відсутність постільної білизни (або постільна білизна рвана та брудна), засобів гігієни;

нігті, волосся у дитини нестрижені і брудні;

у дитини постійні інфекції, спричинені браком гігієни;

залучення дитини до трудової діяльності (з порушенням чинного законодавства);

дитина жебракує, втікає з дому;

відставання дитини в розвитку (фізичному, емоційному розвитку): розвитку дрібної моторики, пізнавальних здібностей, соціальних навичок та навичок міжособистісного спілкування) внаслідок педагогічної занедбаності.

Ознаками сексуального насильства можуть бути:

знання термінології та жаргону, зазвичай не властивих дітям відповідного віку;

захворювання, що передаються статевим шляхом;
синдром «брудного тіла»: постійне настирливе перебування у ванній, під душем;
уникнення контактів з ровесниками;
дитяча або підліткова проституція;
вагітність;
вчинення сексуальних злочинів;
сексуальні домагання до дітей, підлітків, дорослих;
нерозбірлива та/або активна сексуальна поведінка;
створення та реалізація дитиною сексуальних сценаріїв в іграх за допомогою іграшок та ляльок;
відсутність догляду за собою;
боязнь чоловіків, конкретних людей;
синці на внутрішній стороні стегон, на грудях і сідницях, людські укуси.

Педагогічним працівникам доцільно звертати увагу на ознаки, що вказують на ймовірність виникнення ризиків для життя, здоров'я та розвитку дитини.

Зокрема до таких ризиків, можна крім іншого віднести ситуації, коли батьки або особи, які їх замінюють:

не цікавляться навчальною діяльністю дитини, вихованням в дошкільному навчальному закладі (не відвідують батьківських зборів, не контактують з педагогами закладу, не готують дитину до участі у позаурочних та позашкільних заходах);

під час відвідування навчального закладу перебувають у стані алкогольного сп'яніння або під дією наркотичних речовин. Найвні повідомлення дітей, осіб, знайомих із сім'єю, про факти надмірного вживання алкоголю, наркотичних речовин, схильності до азартних ігор та відвідування ігрових клубів;

систематично проявляють агресивну поведінку до працівників закладу освіти, батьків інших дітей;

ігнорують рекомендації працівників закладу освіти щодо виховання дитини, що призводить або може призвести до затримки її розвитку, погіршення емоційного стану, здоров'я, соціальної ізоляції та інших несприятливих наслідків;

не дотримуються санітарно-гігієнічних норм та правил безпечної поведінки (що призводить до виникнення ризику інфікування дитини);

мають ознаки пригніченого психоемоційного стану, розладів психічного здоров'я, суїцидальної поведінки, що ускладнює процес догляду та виховання дитини;

не забезпечують необхідного медичного догляду за дитиною, що може призвести до серйозних порушень здоров'я;

жорстоко поведуться з членами сім'ї (одним із батьків, іншою дитиною, іншою особою), з домашніми тваринами;

допускають перебування в помешканні, де проживає дитина, сторонніх осіб, схильних до вживання алкоголю, наркотичних речовин;

не забезпечують дитину кишеньковими коштами;

перекладають відповідальність за догляд за молодшими дітьми на інших.

Діти мають:

знижену здатність контролювати свою поведінку;

демонстративну хоробрість;

агресію стосовно інших дітей або дорослих;

ознаки бродяжництва;

бажання і змогу перебувати у вечірній і нічний час на вулиці без супроводу дорослих, відвідувати комп'ютерний клуб.

За визначенням Закону України «Про соціальні послуги» складними визначаються такі життєві обставини, що об'єктивно порушують нормальну життєдіяльність особи, наслідки яких вона не може подолати самотійно (інвалідність, часткова втрата рухової активності у зв'язку із станом здоров'я, самотність, сирітство, безпритульність, відсутність житла або роботи, насильство, зневажливе ставлення та негативні стосунки в сім'ї, малозабезпеченість, психологічний чи психічний розлад, стихійне лихо, катастрофа

тощо).

Діти, які опинились у складних життєвих обставинах, - діти, які потрапили в обставини, що порушують їх повноцінну життєдіяльність та розвиток, у подоланні наслідків яких вони потребують допомоги (проживають у сім'ях, у яких батьки або особи, що їх замінюють, ухиляються від виконання батьківських обов'язків; залишилися без батьківського піклування; систематично самовільно залишають місце постійного проживання (перебування); зазнали фізичного, психологічного, сексуального або економічного насильства; розлучені із сім'єю та не є громадянами України).

Відповідно до Порядку виявлення сімей (осіб), які перебувають у складних життєвих обставинах, надання їм соціальних послуг та здійснення соціального супроводу таких сімей (осіб), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України України від 21 листопада 2013 р. № 896, до сімей (осіб), які перебувають у складних життєвих обставинах, належать сім'ї (особи), які не можуть самостійно подолати або мінімізувати негативний вплив, зокрема, таких обставин:

- 1) жорстоке поводження з дитиною в сім'ї;
- 2) відсутність постійного місця роботи у працездатних членів сім'ї (особи);
- 3) відсутність житла, призначеного та придатного для проживання;
- 4) відбування покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк, взяття під варту одного з членів сім'ї (особи), насильство в сім'ї (у тому числі щодо дитини);
- 5) тривала хвороба, встановлена інвалідність (у тому числі дітей), вроджені вади фізичного та психічного розвитку, малозабезпеченість, безробіття одного з членів сім'ї (особи), що негативно впливає на виконання батьківських обов'язків, призводить до неналежного утримання дитини та догляду за нею;
- 6) спосіб життя, внаслідок якого один із членів сім'ї (особа) частково або повністю не має здатності чи можливості самостійно піклуватися про особисте життя та брати участь у суспільному житті;
- 7) ухиляння батьків від виконання обов'язків з виховання дитини;
- 8) відібрання у батьків дитини без позбавлення батьківських прав;
- 9) стихійне лихо;
- 10) дискримінація осіб та/або груп осіб.

Насильство в сім'ї - будь-які умисні дії фізичного, сексуального, психологічного чи економічного спрямування одного члена сім'ї стосовно іншого члена сім'ї, якщо ці дії порушують конституційні права і свободи члена сім'ї як людини та громадянина і наносять йому моральну шкоду, шкоду його фізичному чи психічному здоров'ю (стаття 1 Закону України «Про попередження насильства в сім'ї»).

Недбале ставлення до дитини передбачає таку поведінку батьків (осіб, які їх замінюють), яка призводить до свідомого або неусвідомленого незадоволення дорослими життєво важливих потреб дитини, пов'язаних з її виживанням, здоров'ям та повноцінним розвитком.

Бездоглядність – відсутність або недостатність контролю за поведінкою або заняттями дітей і підлітків, виховного впливу на них з боку батьків або осіб, які їх замінюють.

Законом України “Про освіту” та іншими нормативними документами встановлюються права та обов'язки учнів та вчителів. Дотримуючись їх, можна досягти врегулювання конфліктів між цими сторонами та дотримання і контролю закону з обох сторін.

Згідно з наказом Міністерства соціальної політики України, Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства освіти і науки України, Міністерства охорони здоров'я України від 19.08.2014 № 564/863/945/577 «Про затвердження Порядку розгляду звернень та повідомлень з приводу жорстокого поводження з дітьми або загрози його вчинення», який зареєстрований в Міністерстві юстиції України 10.09.2014 за № 1105/25882) заклади освіти :

здійснюють приймання звернень та повідомлень про випадки жорстокого

поводження щодо дитини;

терміново(протягом однієї доби) передають повідомлення у письмовій формі до служби у справах дітей, органів внутрішніх справ про випадок жорстокого поведіння з дитиною чи загрози його вчинення;

у межах компетенції вживають заходів щодо виявлення і припинення фактів жорстокого поведіння з дітьми або загрози його вчинення в закладах освіти;

організують роботу психологічної служби системи освіти з дітьми, які постраждали від жорстокого поведіння;

проводять роз'яснювальну роботу з батьками та іншими учасниками навчально-виховного процесу із запобігання, протидії негативним наслідкам жорстокого поведіння з дітьми.

Згідно зі статтями 21, 22 Закону «Про освіту» соціальні педагоги та практичні психологи є головною ланкою в структурі психологічної служби системи освіти і їхня діяльність регламентується Положенням про психологічну службу системи освіти України, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 02.07.2009 № 616 та зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 23 липня 2009 року за № 687/16703.

Завдання соціального педагога - допомога загальноосвітньому навчальному закладу в:

а) формуванні в учнів комплексу знань, навичок та вмінь, необхідних для: самопізнання, доцільного розвитку власної інтенційної спрямованості, засвоєння норм соціальної поведінки, гармонізації внутрішньоособистісних та загальносуспільних інтересів, уміння вибудовувати загальноприйнятливий стиль своїх стосунків із навколишніми

б) соціально-педагогічній корекції поведінки вихованців, доцільній вибірковості їхніх соціальних зв'язків;

в) соціально-педагогічній профілактиці девіантної поведінки підлітків;

г) координації взаємодії різноманітних соціальних інститутів у ході розв'язання найгостріших соціальних проблем;

д) можливій реабілітації несприятливого соціуму.

В загальноосвітніх навчальних закладах, де відсутня посада соціального педагога (практичного психолога) ці обов'язки покладаються на заступників директора.

Педагогічні працівники, медичний та господарсько-обслуговуючий персонал навчального закладу при виявленні ознак чи факторів, що можуть вказувати на складні життєві обставини, жорстоке поведіння з дитиною або ризики щодо їх виникнення стосовно дитини, передають соціальному педагогу/практичному психологу, а у разі їх відсутності заступникові директора (класному керівнику) чи безпосередньо керівникові навчального закладу (директорові) інформацію про дитину з метою планування подальших дій щодо її захисту.

У випадках виникнення підозри щодо жорстокого поведіння з дитиною або якщо є реальна загроза його вчинення (удома, з боку однолітків, з боку інших працівників навчального закладу або інших осіб пропонуємо працівникові психологічної служби діяти в такий спосіб.

Працівник психологічної служби (практичний психолог, соціальний педагог) може запросити на зустріч дитину, стосовно якої поступила інформація про жорстоке поведіння щодо неї. Зустріч може проходити у кабінеті психолога, соціального педагога чи в окремому приміщенні.

При зустрічі, варто познайомити дитину з темою сьогоденної розмови, уникаючи таких сугестивних слів як: «важкий», «страшний», «насильство» і т.д.

Основною метою бесіди з дитиною – є отримання повного обсягу інформації про те, що відбулося в ході спонтанної розповіді дитини.

Під час розмови фахівець має сидіти поруч із дитиною, не допускаючи розділення столом; спілкуючись з дитиною необхідно демонструвати повагу щодо неї, намагатись створити атмосферу довіри (наприклад пригостити дитину чаєм).

У процесі розмови фахівець повинен з'ясувати терміни подій які відбулися з

дитиною та отримати їх опис для цього варто ставити цілеспрямовані запитання про насильство:

- a. про характер насильства, якщо воно було;
- b. часу і обставин;
- c. про людину, що заподіяла насильство;
- d. з'ясувати місце події;
- e. опис оточення;
- f. коли це трапалося, у який час – уранці, вдень, увечері, вночі, у яку пору року і т.д.

Якщо дитині важко розказувати про події, які вона пережила, необхідно запропонувати відтворити травмуючу ситуацію за допомогою, наприклад, малюнку; за допомогою предметів, наприклад, ляльок.

Наприкінці бесіди необхідно емоційно підтримати дитину (заспокоїти), подякувати за розповідь, не зважаючи на отримані результати.

Якщо дитина підтвердила, що пережила жорстоке ставлення, необхідно провести документування отриманих від неї фактів за протоколом (що додається 1-Н).

Після заповнення протоколу, працівнику психологічної служби необхідно віддати його оригінал директору навчального закладу чи його заступнику, копію протоколу необхідно залишити у себе.

Працівник психологічної служби повинен дотримуватись принципу конфіденційності щодо дитини-жертви, особливо у межах навчального закладу.

Працівнику психологічної служби необхідно провести зустріч з батьками (чи опікунами) постраждалої дитини, провести зустріч з батьками учнів-кривдників (якщо інцидент насильства відбувся серед учнів).

Скласти план психологічної реабілітації жертви та її кривдника, особливо, якщо останнім виступає інший учень (учні) закладу. За необхідності потрібно залучити фахівця з місцевого центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді.

Протокол про отримання відомостей

про вчинення насильства над дитиною або реальну загрозу його вчинення

№ п/п	Зміст інформації	Заповнюється працівником психологічної служби
1.	Дата і точний час події:	(короткий опис)
2.	Місце події:	- було вчинено насильство в сім'ї, - було вчинено насильство в умовах навчального закладу - існує реальна загроза вчинення насильства в сім'ї, - існує реальна загроза вчинення насильства в умовах навчального закладу (необхідне підкреслити)
3.	Учасники події:	
4.	Жертва (жертви):	(стать, ППП, клас, школа, навчальний заклад)
4.1.	Нападник (и), кривдник:	(стать, ППП, клас, школа, навчальний заклад; якщо – дорослий – описати прикмети)
4.2.	Співучасники	(ППП, клас, школа, навчальний заклад; якщо – дорослий – описати прикмети, стать)
4.3.	Свідки:	(стать, ППП, клас, школа, навчальний заклад; якщо – дорослий – описати прикмети)
5.	Вид насильства	- Фізичне - Психологічне - Сексуальне - Економічне (необхідне підкреслити)
6.	Потерпіла (лий, лі) потребує допомоги	- Медичної - Психологічної

		<ul style="list-style-type: none"> - Психолого-соціальної реабілітації - Юридичної - Відвідування працівника соціальної служби - інше (вказати) _____ (необхідне підкреслити)
7.	Ужиті заходи	<ul style="list-style-type: none"> - надано медичну, психологічну, юридичну допомогу; - рекомендовано направити до центру медико-соціальної реабілітації, кризового центру для жертв насильства в сім'ї, дітей та молоді та інше вказати); (необхідне підкреслити)
8.	Про цей випадок проінформовано:	
8.1.	Директора навчального закладу або його заступника:	(ППП, посада, дата, час)
	З цим протоколом ознайомлений, копію одержав:	(підпис, дата, час)
8.2.	Батьки або особи що їх замінюють:	(ППП, дата, час, телефон)
	З цим протоколом ознайомлений, копію одержав:	(підпис, дата, час)
8.3.	Копію протоколу надіслано:	(міліція у справах дітей, опікунська рада і т.п.; точна назва, дата)
9.	Цей протокол зберігається у працівника служби і не підлягає знищенню чи вилученню протягом п'яти років	(дата і час складання протоколу; особистий підпис працівника служби)

У випадках, коли працівник психологічної служби став свідком жорстокого поводження з дитиною в умовах навчального закладу (з боку однолітків, з боку інших працівників навчального закладу або інших осіб), рекомендується наступний порядок дій.

Вжити заходів для припинення насильства або жорстокого поводження.

Забороняється застосовувати фізичну силу до учасників інциденту.

Якомога швидше повідомити представника служби охорони навчального закладу, вчителів, інших дорослих.

Після припинення інциденту у разі необхідності необхідно надати постраждалому першу медичну допомогу: супроводити дитину для обстеження стану її здоров'я до медичного пункту закладу, а у разі необхідності – до відповідного закладу охорони здоров'я з метою надання медичної допомоги і документування фактів жорстокого поводження.

В кабінеті психолога чи соціального педагога (в окремому приміщенні) провести первинне опитування учасників інциденту: жертви, кривдника чи (кривдників), свідків. Скласти протокол 2-Н (додається).

З метою надання первинної психологічної допомоги, з'ясування обставин ситуації жорстокого поводження і документування фактів, спочатку необхідно провести зустріч з постраждалою дитиною якщо її фізичний стан це дозволяє. Фахівцеві слід терпляче вислухати розповідь дитини та запротоколювати її інтерпретацію подій.

Працівнику психологічної служби в цій ситуації недоречно:

бути нетерплячим та перебивати опитуваних;

намагатися завершити думки учасників інциденту, їх висловлювання;

втрачати зоровий контакт з учасниками інциденту, жестами та рухами тіла

демонструвати неухажність;

відповідати недоладно;

змінювати предмет розмови;

залякувати постраждалу дитину (в тому числі тим, що її родичів буде суворо покарано, якщо дитина постраждала від жорстокого поводження з боку рідних людей);

залякувати інших учасників інциденту – нападника, свідків;

критикувати учасників інциденту або глузувати з них;

виносити оцінні судження на адресу учасників інциденту.

Після проведеного опитування постраждалого не залишати його наодинці (доручити постраждалого до приходу батьків класному керівнику, вихователю, іншому педагогічному працівнику).

Провести бесіду з кривдником дитини і внести його бачення подій до протоколу – 2 - Н.

При спілкуванні з кривдником фахівцю психологічної служби доречно представитися, пояснити доцільність даної бесіди; попередити про необхідність складення протоколу; розмовляти спокійно, демонструючи врівноваженість; дотримуватися позиції: «Я виконую свої обов'язки»; уникати оцінних суджень, засуджувати, намагатися «виховувати».

Розмову слід проводити таким чином, щоб вона була для винуватця (винуватців) сигналом, що він не може розраховувати на подальшу безкарність.

Провести співбесіду (співбесіди) з учасниками (свідками) інциденту. Співбесіди відбуваються з кожним учасником окремо. Їх результати заносяться до протоколу.

Оформлений належним чином Протокол – 2 – Н з підписом працівника психологічної служби подається керівництву навчального закладу і підписується. У разі відмови від підпису працівник психологічної служби у графі 6.1 фіксує: «від підпису відмовився (відмовилась)», ставить дату і час.

Копію цього протоколу працівник психологічної служби надає за вимогою батькам або особам, що їх замінюють, законним представникам всіх учасників інциденту або представникам правоохоронних органів фіксуючи дату і час видачі копії.

Протокол зберігається у працівника служби протягом п'яти років і є документом суворої звітності.

Якщо дитина зазнала жорстокого поводження з боку працівників закладу, з боку учнів закладу - адміністрація навчального закладу на цій підставі зобов'язана провести службове розслідування, притягнути до дисциплінарної відповідальності винних і обов'язково повідомити про виявлений факт насильства.

У навчальних закладах із означеної проблеми ведеться відповідна документація, зразки бланку повідомлення про дитину, яка постраждала від жорстокого поводження або стосовно якої існує загроза його вчинення та журналу обліку звернень та повідомлень про жорстоке поводження з дітьми або загрозу його вчинення, затверджені наказом від 19.08.2014 № 564/863/945/577, який направлений для впровадження Порядку розгляду звернень та повідомлень з приводу жорстокого поводження з дітьми або загрози його вчинення.(лист МОН від 29.09.14 № 1/9-498).

Працівнику психологічної служби (практичному психологу, соціальному педагогу) необхідно скласти план роботи з психологічної реабілітації постраждалих та кривдника (кривдників), якщо останнім є інший учень або співробітник навчального закладу.

Протокол - 2 - Н

дій працівника психологічної служби у випадку, коли він стає свідком насильства або жорстокого поводження з дитиною

№	Зміст інформації	Заповнюється працівником психологічної служби
1.	Що спостерігав працівник служби особисто в якості свідка події:	(короткий опис)
2.	Дата і точний час події:	
3.	Місце події:	

4.	Учасники події:	-----
4.1.	Жертва (жертви):	(стать, ППП, клас, школа, навчальний заклад)
4.2.	Нападник (и), кривдник:	(стать, ППП, клас, школа, навчальний заклад; якщо – дорослий – описати пикмети)
4.3.	Співучасники	(стать, ППП, клас, школа, навчальний заклад; якщо – дорослий – описати пикмети)
4.4.	Свідки:	(ППП, клас, школа, навчальний заклад; якщо – дорослий – описати пикмети, статья)
5.	Що зробив працівник служби для припинення насильства або жорсткого поводження і це можуть підтвердити свідки:	(короткий опис)
6.	Про цей випадок проінформовано:	-----
6.1.	Директора навчального закладу або його заступника:	(ППП, посада, дата, час)
	З цим протоколом ознайомлений, копію одержав:	(підпис, дата, час)
6.2.	Батьки або особи що їх замінюють:	(ППП, дата, час, телефон)
	З цим протоколом ознайомлений, копію одержав:	(підпис, дата, час)
6.3.	Копію протоколу надіслано:	(міліція у справах дітей, опікунська рада і т.п.; точна назва, дата)
7.	Цей протокол зберігається у працівника служби і не підлягає знищенню чи вилученню протягом п'яти років	(дата і час складання протоколу; особистий підпис працівника служби)

Основними питаннями які потребують міжвідомчої взаємодії є:

- робота у випадках виявлення факту та розгляду звернень та повідомлень з приводу жорсткого поводження з дітьми або загрози його вчинення.

- робота з дітьми, які мають проблеми у поведінці (делінквентна, девіантна поведінка);

- робота з дітьми, схильними до проявів суїцидальної поведінки;

- робота з дітьми, які опинилися у складних життєвих обставинах ;

- робота з дітьми з особливими освітніми потребами;

- робота з батьками, які ухиляються від належного виконання своїх батьківських обов'язків;

- робота з сім'ями, які перебувають у складних життєвих обставинах тощо.

1.Органи опіки та піклування.

Відповідно до статті 11 Закону України «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування» (від 13 січня 2005 року № 2342-IV) органами опіки та піклування є державні адміністрації районів, районів міста Києва, виконавчі органи міських чи районних у містах, сільських, селищних рад.

Безпосереднє ведення справ та координація діяльності стосовно дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, покладено на служби у справах дітей.

Піклування - влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, в сім'ї громадян України, які перебувають переважно в сімейних, родинних відносинах із цими дітьми з метою забезпечення їх виховання, освіти, розвитку, захисту їх прав та інтересів (глава 19 [Сімейного кодексу України](#)).

Опікуни, піклувальники є законними представниками інтересів дитини без

спеціальних на те повноважень, несуть відповідальність за життя, здоров'я, фізичний і психічний розвиток дитини, яка знаходиться під їх опікою, піклуванням.

Оформлення над дитиною опіки та піклування, права та обов'язки опікунів, піклувальників регулюються Сімейним і Цивільним кодексами України.

Опіка встановлюється над дітьми, які не досягли чотирнадцяти років, а піклування - над дітьми віком від чотирнадцяти до вісімнадцяти років.

Над дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування, опіка, піклування встановлюється органами опіки та піклування або судом.

Комісія з питань захисту прав дітей: координація роботи щодо підготовки проектів рішень та інших документів щодо захисту прав дітей, організації профілактичних заходів.

Згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 24 вересня 2008 р. № 866 «Про затвердження Типового положення про комісію з питань захисту прав дитини» Комісія відповідно до покладених на неї завдань:

розглядає та подає пропозиції до індивідуального плану соціального захисту дитини, яка опинилася у складних життєвих обставинах, дитини-сироти та дитини, позбавленої батьківського піклування, який складається за затвердженою формою;

розглядає питання, у тому числі спірні, які потребують колегіального вирішення, зокрема: реєстрація народження дитини, батьки якої невідомі; надання дозволу бабі, діду, іншим родичам дитини забрати її з пологового будинку або іншого закладу охорони здоров'я, якщо цього не зробили батьки дитини; позбавлення та поновлення батьківських прав; вирішення спорів між батьками щодо визначення або зміни прізвища та імені дитини; вирішення спорів між батьками щодо визначення місця проживання дитини; участь одного з батьків у вихованні дитини; побачення з дитиною матері, батька, які позбавлені батьківських прав; визначення форми влаштування дитини-сироти та дитини, позбавленої батьківського піклування; встановлення і припинення опіки, піклування; утримання і виховання дітей у сім'ях опікунів, піклувальників, прийомних сім'ях, дитячих будинках сімейного типу та виконання покладених на них обов'язків; збереження майна, право власності на яке або право користування яким мають діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування; розгляд звернень дітей щодо неналежного виконання батьками, опікунами, піклувальниками обов'язків з виховання або щодо зловживання ними своїми правами; інші питання, пов'язані із захистом прав дітей.

2. Служби у справах дітей.

Служба у справах дітей проводить свою діяльність у відповідності до Постанови Кабінету Міністрів України від 30 серпня 2007 № 1068 «Про затвердження типових положень про службу у справах дітей».

Співпраця органів освіти, навчальних закладів із службою у справах дітей відбувається стосовно таких категорій дітей, як: бездоглядні; безпритульні; діти-сироти і діти, які залишилися без піклування батьків; діти, які проживають у сім'ях, де батьки або особи, котрі їх замінюють, ухиляються від виконання батьківських обов'язків; діти, стосовно яких учинено насильство. Планування та спільні рейди щодо обстеження житлово-побутових умов проживання дитини, підготовка відповідних висновків, подання.

До служби у справах дітей звертаються у разі виявлення фактів щодо:

відсутності у дитини свідоцтва про народження, порушення прав дитини на житло, майно, отримання загальної середньої освіти та інших прав;
смерті батьків;

залишення дитини без батьківського піклування внаслідок направлення батьків, або законних представників на довготривале стаціонарне лікування, невідкладної госпіталізації, ув'язнення, зникнення без вісти, від'їзду на заробітки на тривалий термін тощо;

фізичного, психологічного, сексуального, економічного насильства над дитиною, систематичного недбалого ставлення до дитини з боку батьків, осіб, які їх замінюють, в тому числі залишення дитини без догляду або у ситуації небезпеки;

залежності батьків, осіб, які їх замінюють, від алкоголю, наркотичних речовин, азартних ігор;

наявності у батьків дитини, осіб, які їх замінюють, ознак розладів психічного здоров'я, що

впливають на їхню спроможність забезпечити належний догляд за дитиною;
експлуатації дитини, втягнення її до жебракування, заохочення до вживання алкоголю, наркотичних речовин;
проживання дитини в антисанітарних умовах, що може призвести до погіршення стану її здоров'я;
частих випадків перебування в помешканні, де проживає дитина, сторонніх осіб з метою вживання алкоголю, наркотичних речовин;
занедбаного зовнішнього вигляду дитини;
систематичного недотримання батьками, особами, які їх замінюють, санітарно-гігієнічних норм (брудні шкіра, волосся, одяг, білизна дитини);
недостатнього харчування дитини;
залишення дитиною постійного сімейного помешкання без згоди батьків, осіб, які їх замінюють;
самовільного залишення дитиною навчального закладу (систематичні порушення шкільної дисципліни);
самостійного проживання дитини в помешканні без дорослих.

3.Кримінальна міліція у справах дітей.

На виконання статті 5 [Закону України "Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей"](#), пункту 11 [Положення про Міністерство внутрішніх справ України](#), затвердженого Указом Президента України від 06 квітня 2011 року № 383 та згідно наказу Міністерства внутрішніх справ України від 19.12.2012 р.№ 1176 "Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів кримінальної міліції у справах дітей" (зареєстрований в Міністерстві юстиції України 15 січня 2013 р. за № 121/22653) працює Кримінальна міліція у справах дітей.

До повноважень Кримінальної міліції у справах дітей належить організація та здійснення заходів щодо:

профілактики з дітьми в навчальних закладах, за місцем проживання з метою запобігання вчиненню ними адміністративних і кримінальних правопорушень;

індивідуальної профілактики з дітьми, що вчинили адміністративні та кримінальні правопорушення, були засуджені до покарання, не пов'язаного з позбавленням волі, звільненими зі спеціальних виховних установ;

ужиття заходів щодо недопущення рецидивної злочинності серед дітей;

установлення місцезнаходження дітей у разі їх безвісного зникнення;

розкриття кримінальних правопорушень, учинених дітьми;

виявлення та припинення фактів жорстокого поводження з дітьми, учинення стосовно них насильства, у тому числі батьками, законними представниками;

організація надання правової та психологічної допомоги дітям, які є потерпілими в кримінальному провадженні чи стали свідками кримінального правопорушення.

Навчальні заклади повідомляють відділ кримінальної міліції у справах дітей у разі виявлення фактів про те, що: батьки дитини, інші особи залучають дитину до праці, яка є шкідливою для її здоров'я, заважає навчанню, пов'язана з продажем алкоголю, наркотичних речовин тощо; батьки дитини, інші особи заохочують дитину до вживання алкоголю, наркотичних речовин; батьки дитини, інші особи втягують або примушують дитину до жебракування, крадіжок тощо; дитина зазнає фізичного, сексуального, психологічного, економічного насильства.

4.Органи охорони здоров'я.

Згідно постанови Кабінету Міністрів України від 28 листопада 2007 р. № 1364 «Про затвердження Типового положення про відділ охорони здоров'я районної державної адміністрації» відділ охорони здоров'я організовує відповідно до законодавства роботу з охорони материнства дитинства, контролює стан здоров'я дітей та забезпечує в установленому законодавством порядку розгляд звернень громадян, контролює проведення цієї роботи в закладах охорони здоров'я.

Керівник навчального закладу направляє дитину до закладу охорони здоров'я у супроводі педагогічного працівника (класного керівника, вихователя, вчителя або

медичної сестри) у разі виявлення потреби дитини у негайному чи додатковому медичному огляді або лікуванні.

5. Центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді.

Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 1 серпня 2013 р. № 573 «Про затвердження Загального положення про центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді» Центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді :

здійснює виявлення та веде облік: сімей, дітей та молоді, які перебувають у складних життєвих обставинах; осіб з числа випускників інтернатних закладів; дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, осіб з їх числа; прийомних сімей, дитячих будинків сімейного типу, сімей опікунів, піклувальників; осіб з інвалідністю; осіб, які звільнилися з місць позбавлення волі; осіб, які зазнали жорстокості та насильства, постраждали від торгівлі людьми, залучалися до найгірших форм дитячої праці;

проводить оцінку потреб дитини, сім'ї та молодої особи, обстеження матеріально-побутових умов за згодою сім'ї, визначає планування та методи соціальної роботи;

здійснює у разі потреби соціальний супровід та надання соціальних послуг, зокрема: забезпечує надання необхідних соціальних послуг особам, які зазнали жорстокості та насильства, постраждали від торгівлі людьми; забезпечує соціальну підтримку ВІЛ-інфікованих дітей, молоді та членів їх сімей; здійснює заходи із соціального патронажу осіб, які відбували покарання у вигляді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк, у тому числі за повідомленням установ виконання покарань; здійснює соціальну та психологічну адаптацію дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, осіб з їх числа з метою підготовки до самостійного життя; інформує населення про форми сімейного виховання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування; надає юридичну, психологічну та соціальну допомогу дітям-сиротам та дітям, позбавленим батьківського піклування, особам з їх числа, а також їх біологічним батькам, опікунам, піклувальникам, прийомним батькам, батькам-вихователям та усиновлювачам; здійснює соціальне супроводження прийомних сімей та дитячих будинків сімейного типу; бере участь у підготовці до самостійного життя дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, з числа випускників інтернатних закладів;

інформує сім'ї, дітей та молодь про можливість отримання інших видів соціальної допомоги і послуг;

проводить у сім'ях, серед дітей та молоді за місцем проживання інформаційно-просвітницьку роботу, спрямовану на формування стандартів позитивної поведінки, здорового способу життя шляхом розповсюдження соціальної реклами і проведення консультацій;

впроваджує нові соціальні технології, спрямовані на виявлення отримувачів соціальних послуг на ранніх стадіях життєвих проблем; формує навички відповідального батьківства, здійснює профілактику соціального сирітства;

узагальнює на місцевому рівні статистичні та готує інформаційно-аналітичні матеріали стосовно проведеної соціальної роботи, які подає регіональному центру та відповідному місцевому органу виконавчої влади з питань соціального захисту населення;

дотримується державних стандартів і нормативів під час проведення соціальної роботи з сім'ями, дітьми та молоддю;

забезпечує захист персональних даних сімей, дітей та молоді, які перебувають у складних життєвих обставинах, відповідно до [Закону України "Про захист персональних даних"](#).

Органи освіти та навчальні заклади звертаються до Центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді для вирішення питань щодо дітей, які знаходяться у складній життєвій ситуації у зв'язку з інвалідністю, хворобою, сирітством, безпритульністю, малозабезпеченістю, конфліктами і жорстоким ставленням у сім'ї.

Працівники психологічної служби системи освіти України, реалізуючи заходи спільно з представниками інших органів і служб у справах дітей, діють виключно в межах повноважень, визначених Положенням про психологічну службу системи освіти.

Будь - які додаткові відомості та інформація про клієнтів психологічної служби

можуть надаватися представникам органів і служб виключно з дозволу керівника (директора) навчального закладу в узагальненій формі із забезпеченням принципу конфіденційності.

У зв'язку з проведенням АТО на території певних областей, районів, міст соціальні педагоги, керуючись статтею 3 Конвенції ООН про права дитини, у взаємодії із службою у справах дітей, центрами соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, центрами реабілітації, притулками, кримінальною міліцією у справах дітей, опікунськими радами тощо, вживає заходів для оперативного вирішення питань, які пов'язані із індивідуальною ситуацією дитини.

Керівникам психологічних служб різних рівнів у наступному навчальному році необхідно забезпечити супервізію (професійних супровід) діяльності практичних психологів і соціальних педагогів, які працюватимуть із вказаною категорією дітей.

У цій роботі варто користуватися листом, який Міністерство направило до органів управління освітою обласних та Київської міської державної адміністрації з переліком методичної літератури та посібників, якими можна скористатися при здійсненні обстеження для встановлення віку дитини, яка залишилась без піклування батьків та потребує соціального захисту (лист МОН від 24.04.14 № 1/9-222).

Нормативно – правова база

1. Конвенція Міжнародної організації праці «Про заборону та негайні дії щодо ліквідації найгірших форм дитячої праці»;

2. Конвенції Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства;

3. Сімейний, Кримінальний та Кримінально процесуальний кодекси України, Кодекс України про адміністративні правопорушення;

4. Закон України «Про освіту» від 23 травня 1991 року № 1060-ХІІ;

5. Закон України «Про охорону дитинства» від 26 квітня 2001 року № 2402-ІІІ;

6. Закон України «Про попередження насильства в сім'ї» від 15 листопада 2001 року № 2789-ІІІ;

7. Закон України «Про правила етичної поведінки» від 17 травня 2012 року № 4722;

8. Постанова Кабінету Міністрів України від 27 серпня 2010 р. № 778 «Про затвердження Положення про загальноосвітній навчальний заклад (Із змінами, внесеними згідно з Постановою КМ №28 ([28-2014-п](#)) від 22.01.2014);

9. Постанова Кабінету Міністрів України від 1 серпня 2013 р. № 573 «Про затвердження Загального положення про центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді»;

10. Постанова Кабінету Міністрів України від 24 вересня 2008 р. № 866 «Про затвердження Типового положення про комісію з питань захисту прав дитини»;

11. Постанова Кабінету Міністрів України від 30 серпня 2007 р. № 1068 «Про затвердження типових положень про службу у справах дітей»;

12. Постанова Кабінету Міністрів України від 21 листопада 2013 року № 895 «Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів соціального супроводу сімей (осіб), які перебувають у складних життєвих обставинах»;

13. Постанова Кабінету Міністрів України від 21 листопада 2013 року № 896 «Про затвердження Порядку виявлення сімей (осіб), які перебувають у складних життєвих обставинах, надання їм соціальних послуг та здійснення соціального супроводу таких сімей (осіб)»;

14. Постанова Кабінету Міністрів України від 12 травня 2004 року № 608 «Про затвердження Типового положення про центр соціально-психологічної допомоги»;

15. Постанова Кабінету Міністрів України від 8 вересня 2005 року № 877 «Про затвердження Типового положення про центр соціально – психологічної реабілітації для дітей та молоді з функціональними обмеженнями»;

16. Постанова Кабінету Міністрів України від 15 лютого 2006 року № 148 «Про затвердження типового положення про центр для ВІЛ-інфікованих дітей та молоді»;

17. Наказ Міністерства освіти і науки України від 02.07.2009 року № 616 «Про внесення змін до Положення про психологічну службу системи освіти України (зміни до Положення про психологічну службу системи освіти України, затвердженого наказом Міністерства освіти України від 03.05.99 № 127, зареєстрованого в Мін'юсті 30.12.99 за № 922/4215, виклавши його у новій редакції, що додається), зареєстровано в Міністерстві юстиції України 23 липня 2009 р. за № 687/16703»;

18. Наказ Міністерства освіти і науки України № 434 від 06.09.2000 «Про затвердження Положення про класного керівника навчального закладу системи загальної середньої освіти» (Із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти і науки [№ 489](#) від 29.06.2006) Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 26 вересня 2000 року за № 659/4880»;

19. Наказ Міністерства соціальної політики України, Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства освіти і науки України, Міністерства охорони здоров'я України від 19.08.2014 року № 564/863/945/577 «Про затвердження Порядку розгляду звернень та повідомлень з приводу жорстокого поводження з дітьми або загрози його вчинення», який зареєстрований в Міністерстві юстиції України 10.09.2014 за № 1105/25882»;

20. Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 19.12.2012 № 1176 «Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів кримінальної міліції у справах дітей» (зареєстрований в Міністерстві юстиції України 15 січня 2013 р. за № 121/22653)»;

21. Наказ Міністерства соціальної політики України від 09.07.2014 № 450 «Про затвердження форм обліку соціальних послуг сім'ям (особам), які перебувають у складних життєвих обставинах» (зареєстровано в Міністерстві юстиції України 4 вересня 2014 р. за № 1076/25853)»;

22. Наказ Міністерства соціальної політики України від 20.01.2014 № 27 «Про Порядок ведення службами у справах дітей обліку дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах» зареєстровано в Міністерстві юстиції України 4 лютого 2014 р. за № 216/24993 (із змінами, внесеними згідно з наказом Мінсоцполітики [№ 387](#) від [16.06.2014](#)).

**УКРАЇНСЬКИЙ НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР
ПРАКТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ І СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ**

01032, м. Київ, бульвар Т.Шевченка, 27-А,
Тел. (044) 252-70-11 e-mail: UCAP@ukr.net

№ 66/1 від «_13_» липня 2012 р.
На № _____ від _____

Директорам (завідувачам) навчально-методичних кабінетів (центрів) в Автономній Республіці Крим, обласних, Київського і Севастопольського міських, районних (міських) навчально-методичних кабінетів (центрів) психологічної служби системи освіти

На виконання листа Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 04.07.2012 р. за № 1/9-488 «Щодо організації та проведення «години психолога» у загальноосвітніх навчальних закладах» Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи пропонує терміново внести корективи у планування роботи практичних психологів і соціальних педагогів навчальних закладів, включно і ВНЗ I-II р.а.

При цьому необхідно врахувати, що для «години психолога» плануються: групові форми діагностики, групові опитування вихованців, учнів, студентів, просвітницька і корекційна робота, тренінги, дискусії, та профілактичні бесіди. Ця робота має здійснюватись за рахунок оплати робочого часу працівника психологічної служби.

Щодо запровадження обов'язкового проведення психологами і соціальними педагогами особистісно орієнтованих факультативних курсів, що рекомендовані МОНмолодьспортом, в т.ч. закладами післядипломної педагогічної освіти, то ця робота має плануватись та оплачуватись окремо і розглядатись як додаткове навантаження.

Керівникам психологічної служби областей, міст і районів необхідно провести вказану роботу до початку навчального року і здійснювати постійний контроль за її проведенням. Форми обліку додаються (Додаток 1 і Додаток 2).

Директор Центру

В.Г. Панок

Додаток 1
до листа Українського НМЦ практичної
психології і соціальної роботи
від 13 липня 2012 р. №66/1

Форма обліку запровадження «години психолога» у навчальних закладах

Область _____, район (місто) _____

Кількість НЗ у районі	У тому числі: (тип навчального закладу)		Уведено «годину психолога»	Не уведено «годину психолога»	Причина відсутності «години психолога»

Керівник психологічної служби

П.І.П.

Додаток 2
до листа Українського НМЦ практичної
психології і соціальної роботи
від 13 липня 2012 р. №66/1

Форма обліку проведення факультативних курсів, що викладаються працівниками
психологічної служби у навчальних закладах

Область _____, район (місто) _____

Кількість НЗ у районі	У тому числі: (тип навчального закладу)		Уведено факультативних курсів	Не уведено факультативних курсів	Причина відсутності факультативних курсів

Тематика факультативних курсів, що викладаються працівниками психологічної служби

№	Тематика курсів, автор	К-ть годин	Цільова аудиторія	Де викладається (Н.З.)

Керівник психологічної служби

П.І.П.

II РОЗДІЛ

Нормативне забезпечення діяльності спеціалістів психологічної служби і психолого-медико-педагогічних консультацій щодо роботи з дітьми з особливими освітніми потребами

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

20.12.2002 р.

№ 732

Зареєстровано
в Міністерстві юстиції України
8 січня 2003 р. за N 9/7330

Про затвердження Положення про індивідуальну форму навчання в загальноосвітніх навчальних закладах

*{ Із змінами, внесеними згідно з
Наказами Міністерства освіти і науки
N 61 (з0288-03) від 05.02.2003
N 797 (з1400-04) від 15.10.2004
N 432 (з0499-08) від 19.05.2008 }*

Відповідно до Законів України "Про освіту" (1060-12), "Про загальну середню освіту" (651-14), з метою здобуття учнями загальної середньої освіти за індивідуальною формою навчання з урахуванням індивідуальних здібностей та обдарувань, стану здоров'я, демографічної ситуації

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити Положення про індивідуальну форму навчання в загальноосвітніх навчальних закладах (додається).

2. Визнати таким, що втратив чинність, наказ Міністерства освіти і науки України від 05.09.2000 N 430 (з0669-00) "Про затвердження Тимчасового положення про індивідуальне навчання в системі загальної середньої освіти", зареєстрований у Міністерстві юстиції України 29 вересня 2000 року за N 669/4890.

3. Міністру освіти Автономної Республіки Крим, начальникам управлінь освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій довести Положення про індивідуальну форму навчання в загальноосвітніх навчальних закладах до відома керівників навчальних закладів і забезпечити його виконання.

4. Цей наказ та Положення про індивідуальну форму навчання в загальноосвітніх навчальних закладах опублікувати в "Інформаційному збірнику Міністерства освіти і науки України".

5. Контроль за виконанням наказу покласти на заступника державного секретаря Науменка Г.Г.

Міністр

В.Г.Кремень

ПОЛОЖЕННЯ
про індивідуальну форму навчання в загальноосвітніх навчальних закладах

1. Загальні положення

1.1. Положення про індивідуальну форму навчання (далі – індивідуальне навчання) в системі загальної середньої освіти розроблено відповідно до Законів України "Про освіту" (1060-12), "Про загальну середню освіту" (651-14), Положення про загальноосвітній навчальний заклад, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 14 червня 2000 року N 964 (964-2000-п), та інших нормативно-правових актів.

1.2. Індивідуальне навчання в системі загальної середньої освіти є однією з форм організації навчально-виховного процесу і впроваджується для забезпечення права громадян на здобуття повної загальної середньої освіти з урахуванням індивідуальних здібностей та обдарувань, стану здоров'я, демографічної ситуації, організації їх навчання.

1.3. Відносини між навчальним закладом і батьками або особами, які їх замінюють, з усіх питань організації індивідуального навчання регулюються цим Положенням.

1.4. Індивідуальне навчання здійснюється у загальноосвітніх навчальних закладах (далі - навчальні заклади) усіх типів і форм власності.

1.5. Учні, які навчаються індивідуально, є учасниками навчально-виховного процесу одного із навчальних закладів. Їх права та обов'язки визначаються Законами України "Про освіту" (1060-12), "Про загальну середню освіту" (651-14) та іншими нормативно-правовими актами.

1.6. Підставою для організації індивідуального навчання є:

- заява батьків або осіб, які їх замінюють;
- наказ директора навчального закладу;
- погодження місцевого органу управління освітою.

1.7. Право на індивідуальне навчання мають учні:

- які за станом здоров'я не можуть відвідувати навчальний заклад;
- яким необхідно пройти лікування у лікувальному закладі більше одного місяця;
- які мають високий навчальний потенціал і можуть прискорено закінчити школу;
- які проживають у селах і селищах (коли кількість учнів у класі становить менше 5 осіб);
- які не встигають протягом двох років навчання у школі I ступеня;
- які потребують корекції фізичного та або) розумового (психічного) розвитку (у разі, якщо батьки або особи, які їх замінюють, відмовляються направляти дитину до відповідної спеціальної загальноосвітньої школи (школи-інтернату).

2. Організація індивідуального навчання

2.1. Для організації індивідуального навчання учнів, які за станом здоров'я не можуть відвідувати навчальний заклад, крім документів, визначених у п. 1.6, додається довідка, завірена печаткою лікарсько-консультативної комісії та печаткою лікувального закладу. Здійснюється навчання за індивідуальним навчальним планом, затвердженим директором навчального закладу (у міру потреби протягом навчального року).

2.2. Індивідуальне навчання учнів, яким необхідно пройти лікування у лікувальному закладі більше одного місяця, організовується на базі найближчого за розташуванням до місця лікування навчального закладу, визначеного місцевим органом управління освітою, і починається не раніше 3-5 днів після того, як хворий поступає до лікувального закладу. При наявності у групі 5 і більше осіб навчання здійснюється за груповою формою (у міру потреби протягом навчального року).

Контингент таких учнів ураховується в статистичних звітах тих шкіл, де вони навчаються постійно та не відраховуються зі складу учнів навчального закладу, до якого вони зараховані.

Результати виконання індивідуального навчального плану та програм, досягнення учнів у навчанні фіксуються у довідці (додається), підписаній директором навчального закладу, який організовує індивідуальне навчання.

2.3. Індивідуальне навчання учнів, які мають високий навчальний потенціал і можуть прискорено закінчити школу, крім документів, визначених у п.1.6, здійснюється на підставі рішення ради навчального закладу за індивідуальним навчальним планом, затвердженим директором навчального закладу на початку навчального року (на один рік).

2.4. Індивідуальне навчання учнів, які проживають у селах і селищах (коли кількість учнів у класі становить менше 5 осіб), організовується за індивідуальним навчальним планом, затвердженим місцевим органом управління освітою (з початку навчального року).

2.5. Для організації індивідуального навчання учнів, які не встигають протягом двох років навчання у школі I ступеня, які потребують корекції фізичного та (або) розумового (психічного) розвитку, крім документів, визначених у п.1.6, додається рішення психолого-медико-педагогічної консультації. Такі учні можуть продовжити навчання за індивідуальним навчальним планом та програмами.

2.6. Після закінчення терміну індивідуального навчання учень може продовжувати заняття у навчальному закладі, учнем якого він є, на загальних підставах.

2.7. Індивідуальне навчання здійснюється педагогічними працівниками, які мають відповідну педагогічну освіту. Їх склад затверджується наказом директора навчального закладу, розклад навчальних занять погоджується (письмово) з батьками учнів.

2.8. Індивідуальні навчальні плани складаються на основі типових навчальних планів, затверджених Міністерством освіти і науки України. Освітній рівень учнів, які навчалися за індивідуальною формою, має відповідати вимогам Державного стандарту загальної середньої освіти.

2.9. Виконання індивідуального навчального плану та програм, досягнення учнів у навчанні фіксуються в окремих журналах встановленого зразка.

2.10. У разі здійснення індивідуального навчання за однотипними індивідуальними навчальними програмами, учнів 1-4-х класів на окремих заняттях можна об'єднувати в групи чисельністю не більше 5 осіб.

3. Оцінювання навчальних досягнень учнів

3.1. Оцінювання навчальних досягнень учнів здійснюється педагогічними працівниками відповідно до критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів у системі загальної середньої освіти.

За результатами річного оцінювання та атестації учням 2-4, 5-8, 10 (11)-х класів, які навчаються індивідуально, видається таблиць успішності.

3.2. Учні, які пройшли державну підсумкову атестацію, отримують свідоцтво про базову загальну середню освіту, атестат про повну загальну середню освіту згідно з чинним законодавством.

3.3. Звільненню від підсумкової державної атестації підлягають учні, які навчалися індивідуально за станом здоров'я або з інших поважних причин. Звільнення здійснюється у встановленому порядку.

3.4. У разі незгоди учня, батьків або осіб, які їх замінюють, з результатами річного та підсумкового оцінювання вони можуть оскаржити їх у відповідному органі управління освітою у порядку, встановленому чинним законодавством.

3.5. Учні, які навчалися за індивідуальною формою навчання і мають високі результати у вивченні навчальних предметів, можуть нагороджуватися похвальним листом "За високі досягнення у навчанні" та похвальною грамотою "За особливі досягнення у вивченні окремих предметів" відповідно до Положення про похвальний лист

"За високі досягнення у навчанні" та похвальну грамоту "За особливі досягнення у вивченні окремих предметів", затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 11.12.2000 N 579 (z0923-00) (у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 17.03.2008 N 187 (z0280-08)), зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 19.12.2000 за N 923/5144. {Пункт 3.5 розділу 3 в редакції Наказу Міністерства освіти і науки N 432 (z0499-08) від 19.05.2008}

3.6. Учні, які за станом здоров'я не можуть відвідувати навчальний заклад, яким необхідно пройти лікування у лікувальному закладі більше одного місяця, які проживають у селах і селищах (коли кількість учнів у класі становить менше 5 осіб), можуть нагороджуватися золотою медаллю "За високі досягнення у навчанні" або срібною медаллю "За досягнення у навчанні" відповідно до Положення про золоту медаль "За високі досягнення у навчанні" та срібну медаль "За досягнення у навчанні", затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 13.12.2000 N 584 (z0924-00) (у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 17.03.2008 N 186 (z0279-08)), зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 19.12.2000 за N 924/5145 (із змінами). {Пункт 3.6 розділу 3 в редакції Наказу Міністерства освіти і науки N 432 (z0499-08) від 19.05.2008}

3.7. Золотою медаллю "За високі досягнення у навчанні" або срібною медаллю "За досягнення у навчанні" нагороджуються учні, які мають високий навчальний потенціал і прискорено закінчують школу.

4. Фінансування закладів освіти

4.1. Фінансування індивідуального навчання учнів здійснюється коштом відповідного бюджету.

4.2. Кількість годин для організації індивідуального навчання відповідно до кількості предметів інваріантної частини навчального плану визначається наказом директора та затверджується відповідним органом управління освітою:

1-4-ті класи - 5 годин на тиждень на кожного учня;

5-9-ті класи - 8 годин на тиждень на кожного учня;

10-12-ті класи - 12 годин на тиждень на кожного учня

за умови виконання вимог Державного стандарту початкової загальної освіти, Державного стандарту базової та повної загальної середньої освіти. {Абзац перший пункту 4.2 розділу 4 в редакції Наказу Міністерства освіти і науки N 432 (z0499-08) від 19.05.2008}

Кількість годин для організації індивідуального навчання учнів, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, відповідно до кількості предметів інваріантної складової навчального плану за умови виконання вимог Державного стандарту загальної середньої освіти та Державного стандарту початкової загальної освіти для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, визначається наказом директора навчального закладу, затверджується відповідним органом управління освітою і становить:

1-4-і кл. - 10 год. на тиждень на кожного учня;

5-9-і кл. - 14 год. на тиждень на кожного учня;

10-12-і кл. - 16 год. на тиждень на кожного учня. (Пункт 4.2 із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки N 797 (z1400-04) від 15.10.2004)

4.3. За бажанням учнів, батьків або осіб, які їх замінюють, кількість годин на індивідуальне навчання понад установлену норму може бути збільшена шляхом надання платних послуг навчальним закладом згідно з переліком платних послуг, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 20.01.97 N 38 (38-97-п).

4.4. Оплата праці педагогічних працівників за проведення індивідуального навчання здійснюється відповідно до законодавства України та нормативно-правових актів Міністерства освіти і науки України.

Заступник начальника Головного управління
нормативного забезпечення та взаємодії з регіонами

Є.Р.Чернишова

Додаток
до Положення про індивідуальну
форму навчання в загальноосвітніх
навчальних закладах

ДОВІДКА

Видана

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)

про те, що він (вона) під час лікування _____
(повна назва лікувального закладу)

з _____ по _____ навчався (лася) за індивідуальною формою на базі

_____ (повна назва загальноосвітнього навчального закладу, який організовував індивідуальне навчання)

і мав (мала) такі навчальні досягнення:

предмети:

бали:

М.П.

Директор

(підпис)

(прізвище, ініціали)

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

м. Київ

15.09.2008 р.

№ 852

Зареєстровано
в Міністерстві юстиції України
від 22.12.2008 р. за № 1219/15910

Про затвердження Положення про спеціальну загальноосвітню школу (школу-інтернат) для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку

Відповідно до пункту 7 Положення про загальноосвітній навчальний заклад, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 14.06.2000 № 964 (із змінами),

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити Положення про спеціальну загальноосвітню школу (школу-інтернат) для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, що додається.
2. Визнати таким, що втратив чинність, наказ Міністерства освіти України від 13.05.93 № 136 “Про затвердження Положення про спеціальну загальноосвітню школу-інтернат (школу, клас) України для дітей з вадами фізичного або розумового розвитку”, зареєстрований у Міністерстві юстиції України 01.09.93 за № 120.
3. Міністру освіти і науки Автономної Республіки Крим, начальникам управлінь освіти і науки обласних, Київської і Севастопольської міських державних адміністрацій довести до відома керівників навчальних закладів Положення про спеціальну загальноосвітню школу (школу-інтернат) для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, і забезпечити організацію діяльності таких закладів відповідно до цього Положення.
4. Цей наказ і Положення про спеціальну загальноосвітню школу (школу-інтернат) для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, опублікувати в “Інформаційному збірнику Міністерства освіти і науки України” та розмістити на веб-сторінці міністерства.
5. Контроль за виконанням наказу покласти на заступника Міністра Полянського П.Б.

Міністр

І.О. Вакарчук

Погоджено:
Міністерство фінансів України
Заступник Міністра

В.М. Матвійчук

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства освіти і науки
України
15.09.2008 р. № 852

Зареєстровано
в Міністерстві юстиції України
від 22.12.2008 р. за № 1219/15910

ПОЛОЖЕННЯ
про спеціальну загальноосвітню школу (школу-інтернат) для дітей, які
потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку

I. Загальні положення

1.1. Спеціальна загальноосвітня школа (школа-інтернат) – загальноосвітній навчальний заклад I-III ступенів для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, (далі – спеціальна школа (школа-інтернат)), що забезпечує реалізацію права таких громадян на здобуття повної загальної середньої освіти та здійснює заходи з реабілітації.

Спеціальна загальноосвітня школа-інтернат - загальноосвітній навчальний заклад, що забезпечує здобуття певного рівня освіти, професійну орієнтацію та підготовку, проводить корекційно-розвиткову роботу з дітьми, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, умови проживання та утримання за рахунок держави.

Спеціальна загальноосвітня школа – загальноосвітній навчальний заклад з продовженим днем, що забезпечує навчання, виховання та корекційно-розвиткову роботу дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, за рахунок держави.

Це Положення поширюється на спеціальні школи (школи-інтернати) незалежно від їх видів, форм власності та підпорядкування.

1.2. Спеціальна школа (школа-інтернат) у своїй діяльності керується Конституцією України, Законами України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Про дошкільну освіту», «Про охорону дитинства», «Про реабілітацію інвалідів в Україні», «Про психіатричну допомогу», нормативно-правовими актами Президента України, Кабінету Міністрів України, наказами Міністерства освіти і науки України, інших центральних органів виконавчої влади, рішеннями місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, Положенням про загальноосвітній навчальний заклад, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 14.06.2000 № 964 (із змінами), цим Положенням та власним статутом.

1.3. Відповідно до Закону України “Про реабілітацію інвалідів в Україні” спеціальна школа (школа-інтернат) за змістом реабілітаційних заходів належить до установ психолого-педагогічної реабілітації та здійснює комплексну реабілітацію дітей-інвалідів відповідно до державних соціальних нормативів у сфері реабілітації.

1.4. Головними завданнями спеціальної школи (школи-інтернату) є:
забезпечення права дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, на здобуття певного освітнього рівня загальної середньої освіти шляхом спеціально організованого навчально-виховного процесу в комплексі з корекційно-розвитковою роботою, медичною реабілітацією;

розвиток природних здібностей і обдарувань, творчого мислення вихованців, здійснення їх допрофесійної та професійної підготовки, формування соціально адаптованої особистості;

сприяння засвоєнню учнями норм громадянської етики та загальнолюдської моралі, міжособистісного спілкування, основ гігієни та здорового способу життя, початкових трудових умінь і навичок;

сприяння фізичному і психічному розвитку дітей;

забезпечення у процесі навчання й виховання системного кваліфікованого психолого-медико-педагогічного супроводу з урахуванням стану здоров'я, особливостей психофізичного розвитку учнів (вихованців);

здійснення соціально-педагогічного патронату: надання психолого-педагогічної допомоги батькам (особам, які їх замінюють) з метою забезпечення їх активної участі в комплексній навчально-виховній, корекційно-розвитковій роботі.

1.5. Спеціальна школа (школа-інтернат) може бути державної, комунальної чи приватної форм власності.

1.6. Створення, реорганізація і ліквідація спеціальної школи (школи-інтернату) здійснюються у порядку, установленому законодавством України.

1.7. Спеціальна школа (школа-інтернат) діє на підставі статуту, який розробляється на основі Положення про загальноосвітній навчальний заклад, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 14.06.2000 № 964 (із змінами), цього Положення з урахуванням виду спеціальної школи (школи-інтернату) та особливостей її діяльності.

Статут спеціальної школи (школи-інтернату) затверджується власником (для державних та комунальних спеціальних шкіл (шкіл-інтернатів) - відповідним органом управління освітою, для приватної спеціальної школи (школи-інтернату) - погоджується з відповідним органом управління освітою) та реєструється місцевим органом виконавчої влади або органом місцевого самоврядування.

1.8. Діяльність спеціальної школи (школи-інтернату), заснованої на приватній формі власності, здійснюється за наявності ліцензії, виданої в установленому законодавством порядку.

1.9. Спеціальна школа (школа-інтернат) є юридичною особою з дня її реєстрації, має самостійний баланс, рахунки, печатку встановленого зразка, штамп, бланки зі своїм найменуванням.

Фінансування спеціальних загальноосвітніх шкіл (шкіл-інтернатів) здійснюється:

державної форми власності за рахунок державного бюджету;

комунальної форми власності за рахунок коштів місцевих бюджетів за казначейською формою обслуговування.

приватних за рахунок коштів засновників через рахунки в установах банків.

II. Види, структура спеціальних шкіл (шкіл-інтернатів) та строки навчання

2.1. Спеціальні школи (школи-інтернати) I, I-II, I-III ступенів можуть функціонувати разом або самостійно:

I ступінь – початкова школа (підготовчий клас, 1-4 класи, строк навчання 5 років);

II ступінь – основна школа (5-9 (10) класи, строк навчання 5 (6) років);

III ступінь – старша школа з профільним спрямуванням навчання (11-13 класи, строк навчання 3 роки).

2.2. Відповідно до особливостей психофізичного розвитку дітей функціонують такі основні види спеціальних шкіл (шкіл-інтернатів):

1) **для глухих дітей** – I-III ступенів (I ступінь – підготовчий клас, 1-4 класи, II ступінь – 5-10 класи, III ступінь – 11-13 класи);

2) **для дітей зі зниженим слухом** – I-III ступенів (I ступінь – підготовчий клас, 1-4 класи, II ступінь – 5-10 класи, III ступінь – 11-13 класи);

3) **для сліпих дітей** – I-III ступенів (I ступінь – підготовчий клас, 1-4 класи, II ступінь – 5-10 класи, III ступінь – 11-13 класи);

4) **для дітей зі зниженим зором** – I-III ступенів (I ступінь – підготовчий клас, 1-4 класи, II ступінь – 5-10 класи, III ступінь – 11-13 класи);

5) **для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату** – I-III ступенів (I ступінь – підготовчий клас, 1-4 класи, II ступінь – 5-10 класи, III ступінь – 11-13 класи);

6) **для дітей з важкими порушеннями мовлення** – I-II ступенів (I ступінь – підготовчий клас, 1-4 класи, II ступінь – 5-10 класи);

7) **для дітей із затримкою психічного розвитку** – I-II ступенів (I ступінь – підготовчий клас, 1-4 класи, II ступінь – 5-9 класи);

8) для **розумово відсталих дітей** – I-II ступенів (I ступінь – підготовчий клас, 1-4 класи, II ступінь – 5-9 (10) класи).

2.3. Спеціальна школа (школа-інтернат) може входити до складу навчально-виховних комплексів, навчальних закладів різних типів, а також утворювати навчально-виховні об'єднання з дошкільними, позашкільними та іншими навчальними закладами для задоволення культурно-освітніх потреб учнів (вихованців).

2.4. Спеціальна школа (школа-інтернат) може мати у своєму складі дошкільні групи, класи з поглибленим вивченням предметів та класи (групи) з вечірньою (заочною) формою навчання.

2.5. На бажання батьків діти, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, можуть лише навчатися у спеціальних школах-інтернатах без проживання у них.

2.6. Для організації навчально-виховної та корекційно-розвиткової роботи дітей, які мають складні вади розвитку (діти з порушеннями слуху, зору, опорно-рухового апарату в поєднанні з розумовою відсталістю, затримкою психічного розвитку, діти з раннім дитячим аутизмом, сліпоглухі), у складі спеціальних шкіл (шкіл-інтернатів) відкриваються окремі класи (групи). Гранична наповнюваність класів (груп) для дітей, які мають складні вади розвитку, не повинна перевищувати 6 осіб.

2.7. За наявності достатньої кількості учнів, відповідної матеріально-технічної бази та кадрового забезпечення спеціальна школа (школа-інтернат) може мати спеціальні класи (групи) для дітей інших нозологій.

2.8. Для дітей з помірною розумовою відсталістю у спеціальних школах (школах-інтернатах) можуть відкриватися окремі класи.

2.9. Для дітей 6(7) років, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, але не отримали відповідної дошкільної підготовки або не готові до навчання з інших обставин, у спеціальних школах (школах-інтернатах) відкриваються підготовчі класи.

2.10. Для учнів спеціальних шкіл (шкіл-інтернатів) для розумово відсталих дітей, які за станом здоров'я можуть оволодіти професією певного кваліфікаційного рівня, у школах з відповідною навчально-матеріальною базою відкриваються 10-і класи з поглибленою професійною реабілітацією. Добір учнів до таких класів здійснюється за рекомендаціями лікарів і шкільних психолого-медико-педагогічних комісій з урахуванням побажань учнів та їх батьків (осіб, які їх замінюють).

2.11. Мережа класів та їх наповнюваність у спеціальній школі (школі-інтернаті) устанавлюється засновником (власником) відповідно до Нормативів наповнюваності груп дошкільних навчальних закладів (ясел-садків) компенсуючого типу, класів спеціальних загальноосвітніх шкіл (шкіл-інтернатів), груп подовженого дня і виховних груп загальноосвітніх навчальних закладів усіх типів та Порядку поділу класів на групи при вивченні окремих предметів у загальноосвітніх навчальних закладах, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 20.02.2002 № 128, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 06.03.2002 за № 229/6517.

2.12. Для надання індивідуальної корекційної допомоги та добору відповідних програм навчання у кожній спеціальній школі (школі-інтернаті) діють шкільні психолого-медико-педагогічні комісії, метою яких є:

вивчення особливостей психофізичного розвитку кожного учня (вихованця) у динаміці;

визначення адекватних умов, форм і методів навчально-виховної, корекційно-розвиткової роботи, професійної реабілітації;

переведення учнів (вихованців) до наступного класу спеціальної школи (школи-інтернату) одного і того ж виду.

III. Зарахування та добір дітей для навчання у спеціальних школах (школах-інтернатах)

3.1. Комплектування спеціальних шкіл (шкіл-інтернатів) учнями здійснюється

Міністерством освіти і науки Автономної Республіки Крим, управліннями освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій (далі - органи управління освітою).

Направлення дітей до спеціальних загальноосвітніх шкіл (шкіл-інтернатів) здійснюється на бажання батьків (осіб, що їх замінюють) на підставі висновків відповідних психолого-медико-педагогічних консультацій.

3.2. Органи управління освітою, у підпорядкуванні яких немає спеціальних шкіл (шкіл-інтернатів) певних видів, щороку з 1 червня до 1 серпня спільно з органами управління освітою, на території яких розташована спеціальна школа (школа-інтернат) потрібного виду, вирішують питання про направлення дітей до таких закладів.

3.3. Зарахування учнів до спеціальної школи (школи-інтернату) проводиться, як правило, до початку навчального року наказом директора на підставі таких документів:

направлення відповідного органу управління освітою;

заяви батьків або осіб, які їх замінюють;

копії свідоцтва про народження дитини;

висновку психолого-медико-педагогічної консультації;

особової справи (витягу з особової справи) та документа про наявний рівень освіти (крім дітей, які зараховуються до підготовчого, першого класів);

індивідуальної програми реабілітації інваліда (для дитини-інваліда);

довідок про стан здоров'я дитини: «Медична карта дитини» (ф. № 026/о); витяг з «Історії розвитку дитини» (ф. № 112/о) з даними про результати аналізів (загальний аналіз крові та сечі, мазок із зіву на дифтерію, аналіз калу на дезгрупу, яйця глистів, зшкребок на ентеробіоз); копії «Карти профілактичних щеплень» (ф. № 063/о); довідки закладу охорони здоров'я про те, що дитина не перебувала в контакті з хворими на інфекційні хвороби або бактеріоносіями.

Усі діти з недорозвиненням мовлення повинні мати висновок сурдолога.

Для зарахування дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, окрім зазначених, подаються документи, передбачені пунктом 37 Порядку провадження органами опіки та піклування діяльності, пов'язаної із захистом прав дитини, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.09.2008 № 866.

3.4. Документи, необхідні для зарахування дитини до спеціальної школи (школи-інтернату), подаються особисто батьками або особами, які їх замінюють.

3.5. Направлення дітей до спеціальної школи (школи-інтернату) відповідного виду здійснюється за висновком відповідних психолого-медико-педагогічних консультацій відповідно до медичних показань і протипоказань.

3.5.1. До спеціальної школи (школи-інтернату) для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату зараховуються діти 6(7) років, які самостійно пересуваються, не потребують індивідуального догляду, з такими захворюваннями:

церебральні паралічі;

наслідки поліомієліту у відновному і резидуальному станах;

артрогрипоз, хондродистрофія, міопатія, наслідки інфекційних поліартритів;

інші вроджені і набуті деформації опорно-рухового апарату.

Діти, у яких, крім рухових розладів, констатується затримка психічного розвитку та розумова відсталість, виокремлюються в окремі класи в складі цієї школи.

За наявності відповідних умов та кадрового забезпечення у спеціальній школі (школі-інтернаті) можуть навчатися діти з тяжкими порушеннями опорно-рухового апарату, які себе не обслуговують і відповідно до індивідуальної програми реабілітації дитини-інваліда потребують індивідуального догляду та супроводу, стан здоров'я яких дає змогу перебувати в дитячому колективі згідно з рекомендованим лікарями режимом.

Не зараховуються до спеціальної школи (школи-інтернату) для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату діти, які:

страждають на часті епілептичні напади;

мають стійкий енурез і енкопрез унаслідок органічного ураження центральної нервової системи;

страждають на терапевтично-резистентні судомні напади, шизофренію з наявністю продуктивної симптоматики, тяжкі порушення поведінки, небезпечні для дитини та оточення;

мають тяжку, глибоку розумову відсталість;

яким за станом здоров'я протипоказане перебування в дитячому колективі.

3.5.2. До спеціальної школи (школи-інтернату) для розумово відсталих дітей зараховуються розумово відсталі діти 6(7) років та діти з відповідним діагнозом з такими медичними показаннями:

легка розумова відсталість;

помірна розумова відсталість;

органічна деменція різного походження, яка відповідає легкій та помірній розумовій відсталості.

Не зараховуються до спеціальної школи (школи-інтернату) для розумово відсталих дітей діти з тяжкою, глибокою розумовою відсталістю, органічною деменцією різного походження з вираженою дезадаптацією, відсутністю навичок самообслуговування:

з психічними захворюваннями, у яких, окрім розумової відсталості, спостерігаються інші тяжкі нервово-психічні порушення;

з розумовою відсталістю або органічною деменцією з вираженими і стійкими психопатоподібними розладами;

з розумовою відсталістю з частими денними або нічними судомними нападами;

з шизофренією із стійкими психопатичними розладами;

стійким денним і нічним енурезом, енкопрезом;

різними відхиленнями в психічному розвитку, пов'язаними з первинним порушенням слуху, зору, опорно-рухового апарату;

із затримкою психічного розвитку, пов'язаною із залишковими явищами органічних уражень головного мозку або соціальною (педагогічною) занедбаністю.

3.5.3. До спеціальних шкіл (шкіл-інтернатів) для глухих дітей зараховуються діти 6 (7) років, які:

не реагують на гучний голос;

не реагують на голос розмовної гучності біля вуха;

розрізняють окремі мовні звуки (а, о, у, р), що вимовляються біля вуха голосом підвищеної гучності.

Такі діти характеризуються середньою втратою слуху у мовному діапазоні понад 80 децибел частоти від 500 до 40 000 герц.

3.5.4. До спеціальних шкіл (шкіл-інтернатів) для дітей зі зниженим слухом зараховуються діти 6(7) років, які:

мають середню втрату слуху в діапазоні від 30 до 80 децибел, розрізняють мову (слова і словосполучення звичайної розмовної гучності на відстані 3 метрів) і мають унаслідок часткової втрати слуху різні рівні недорозвинення мовлення;

утратили слух у шкільному або дошкільному віці, але зберегли мовлення (повністю або частково);

розрізняють мову розмовної гучності на відстані 3 метрів від вуха, але мають значний недорозвиток мовлення, що зумовлює труднощі в навчанні таких дітей у загальноосвітньому навчальному закладі.

Не зараховуються до спеціальних шкіл (шкіл-інтернатів) для дітей глухих, зі зниженим слухом діти:

з вадами слуху в поєднанні з тяжкою, глибокою розумовою відсталістю;

з тяжкими порушеннями мовлення на фоні нормального слуху (алалія, афазія та ін.);

з психопатоподібними розладами;

із стійким денним і нічним енурезом, енкопрезом.

3.5.5. До спеціальних шкіл (шкіл-інтернатів) для дітей з тяжкими порушеннями мовлення зараховуються діти 6(7) років з нормальним слухом та первинно збереженим інтелектом, які мають тяжкі системні мовленнєві порушення (алалія, дизартрія, ринологія,

афазія, заїкуватість, загальне недорозвинення мовлення), що перешкоджають навчанню у загальноосвітньому навчальному закладі, оскільки тяжкі органічні порушення мовлення центрального походження, як правило, зумовлюють специфічну затримку психічного розвитку дитини.

За наявності достатнього контингенту учнів (вихованців) з однорідними порушеннями мовлення (алалія, афазія, заїкуватість та ін.) створюються окремі класи з обов'язковим обліком мовленнєвого рівня кожного учня.

Не зараховуються до спеціальних шкіл (шкіл-інтернатів) для дітей з тяжкими порушеннями мовлення діти, які:

мають знижений слух;

розумову відсталість;

хворі на епілепсію, з частими денними або нічними судомними нападами;

хворі на шизофренію з психопатоподібними розладами;

страждають стійким денним і нічним енурезом;

не обслуговують себе у зв'язку з тяжкими фізичними вадами і потребують особливого догляду;

мають мовленнєві порушення, що можуть бути виправлені в процесі індивідуальних занять з учителем-логопедом.

3.5.6. До спеціальних шкіл (шкіл-інтернатів) для сліпих дітей зараховуються діти 6(7) років:

з гостротою зору 0,04Д і нижче на оці, яке краще бачить зі стерпною корекцією;

з гостротою зору 0,05-0,08Д на оці, яке краще бачить зі стерпною корекцією, у разі складних порушень зорових функцій, прогресуючих очних захворювань, що призводять до сліпоти.

3.5.7. До спеціальних шкіл (шкіл-інтернатів) для дітей зі зниженим зором зараховуються діти 6 (7) років:

з гостротою зору 0,05-0,4Д на оці, яке краще бачить зі стерпною корекцією; при цьому враховується стан інших зорових функцій (поле зору, гострота зору на близькій відстані, форми та перебіг патологічного процесу);

з більш високою гостротою зору у разі прогресуючих або частих рецидивних захворювань, а також за наявності астенопічних явищ, що виникають під час читання та письма на близькій відстані.

У всіх випадках діти повинні читати шрифт № 9 таблиці для визначення гостроти зору зблизька зі стерпною корекцією звичайним оптичним склом на відстані не ближче 15 см.

Не зараховуються до спеціальних шкіл (шкіл-інтернатів) для дітей сліпих, зі зниженим зором діти:

з розумовою відсталістю тяжкого, глибокого ступеня;

з глибокими відхиленнями у поведінці;

із значними порушеннями рухової сфери, які самостійно не пересуваються і не обслуговують себе;

із стійким денним і нічним енурезом і енкопрезом.

3.5.8. До спеціальних шкіл (шкіл-інтернатів) для дітей із затримкою психічного розвитку зараховуються діти 6(7) років з уповільненим темпом психічного розвитку, але з потенційно збереженими можливостями інтелектуального розвитку.

До спеціальної школи (школи-інтернату) для дітей із затримкою психічного розвитку можуть зараховуватися і діти з такими клінічними характеристиками:

затримка розвитку за типом конституціонального (гармонійного) психічного і психофізичного інфантилізму;

затримка розвитку соматогенного походження з явищами стійкої соматичної астенії, соматогенної інфантилізації;

затримка розвитку психогенного походження у разі патологічного розвитку особистості невротичного характеру з явищами психічної загальмованості, психогенної інфантилізації.

Учні (вихованці) із затримкою психічного розвитку, які навчаються у 1-4 класах, у міру відновлення здоров'я, досягнення стабільних успіхів у навчанні переводяться до загальноосвітньої школи за висновком психолого-медико-педагогічної консультації.

Не зараховуються до спеціальної школи (школи-інтернату) для дітей із затримкою психічного розвитку діти з такими клінічними формами і станами:

- розумова відсталість;
- органічна деменція різного походження;
- виражені вади слуху, зору, опорно-рухового апарату;
- психопатія і психопатоподібні стани різного характеру;
- різні нервово-психічні розлади, що не зумовлюють порушень пізнавальної діяльності;
- педагогічна (соціальна) занедбаність, що не зумовлена порушеннями пізнавальної діяльності.

3.6. До підготовчого класу спеціальної загальноосвітньої школи (школи-інтернату) за висновком відповідної психолого-медико-педагогічної консультації зараховуються діти з 6 (7) років, які не здобули дошкільну освіту або через певні обставини не готові до навчання у школі.

3.7. До 1-го класу спеціальної загальноосвітньої школи (школи-інтернату) за висновком відповідної психолого-медико-педагогічної консультації зараховуються діти з 6(7) років, які здобули дошкільну освіту.

У разі, коли за висновком відповідної психолого-медико-педагогічної консультації та рекомендаціями лікарів учні (вихованці) спеціальної школи (школи-інтернату) розпочинають навчання не з підготовчого, а з I-го класу, строк навчання у школі I ступеня зменшується на один рік.

3.8. При зарахуванні дітей до спеціальної школи (школи-інтернату) допускається перевищення віку, установленого для загальноосвітніх навчальних закладів, на 1-2 роки.

3.9. У разі відновлення здоров'я учні (вихованці) спеціальної школи (школи-інтернату) за висновком відповідної психолого-медико-педагогічної консультації переводяться до іншого типу загальноосвітнього навчального закладу за місцем проживання дитини чи за вибором батьків (осіб, які їх замінюють).

3.10. Порядок приймання, комплектування класів, утримання учнів (вихованців) спеціальної школи (школи-інтернату) приватної форми власності визначається керівником цього закладу відповідно до законодавства, затверджується його засновником (власником) за погодженням з відповідним органом управління освітою.

IV. Організація діяльності спеціальної школи (школи-інтернату) та соціальний захист вихованців

4.1. Режим роботи спеціальної школи (школи-інтернату) установлюється закладом з урахуванням особливостей організації навчально-виховного процесу відповідно до контингенту вихованців та погоджується з відповідними органами управління освітою і державної санітарно-епідеміологічної служби.

4.2. Під час канікул адміністрація спеціальної загальноосвітньої школи (школи-інтернату) сприяє організації відпочинку та оздоровлення вихованців у дитячих санаторіях, таборах відпочинку тощо.

4.3. За заявою батьків або осіб, які їх замінюють, вихованці спеціальних шкіл-інтернатів на період канікул, у вихідні та святкові дні, а з поважних причин і в інші дні, можуть виїжджати додому в супроводі дорослих.

4.4. На клопотання батьків або осіб, які їх замінюють, вихованці, які перебувають на утриманні в спеціальній школі-інтернаті, можуть проживати у своїх сім'ях, якщо це не шкодитиме фізичному та психічному здоров'ю дітей і батьки дитини не позбавлені батьківських прав.

Надання такої можливості на період від одного місяця до повного строку навчання в спеціальній школі-інтернаті оформляється наказом директора.

4.5. Відволікання учнів (вихованців) від навчальних занять забороняється, крім

особливих випадків, передбачених законодавством.

4.6. Утримання учнів (вихованців), які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, у спеціальних школах (школах-інтернатах) державної та комунальної власності здійснюється за рахунок держави.

4.7. У спеціальних школах (школах-інтернатах) приватної форми власності утримання учнів (вихованців) здійснюється за рахунок засновника (власника) та інших не заборонених законодавством джерел фінансування.

4.8. Учні (вихованці) спеціальних шкіл (шкіл-інтернатів) забезпечуються предметами гардеробу, текстильної білизни та предметами першої потреби відповідно до Норм матеріального та нормативів фінансового забезпечення дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, а також вихованців шкіл-інтернатів, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 17.11.2003 № 763, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 12.01.2004 за № 27/8626.

Спортивним інвентарем та обладнанням, засобами навчання та іншим навчальним приладдям, іграшками та іграми, матеріалами для розвитку індивідуальних творчих здібностей учнів (вихованців), гурткової, секційної роботи, технічними та іншими засобами реабілітації, виробами медичного призначення учні забезпечуються відповідно до встановлених норм.

Забезпечення підручниками та навчальними посібниками учнів (вихованців) спеціальних шкіл (шкіл-інтернатів) здійснюється відповідно до Порядку забезпечення учнів загальноосвітніх і професійно-технічних навчальних закладів підручниками та навчальними посібниками, затвердженого наказом Міністерства освіти України, Міністерства фінансів України, Міністерства економіки України від 24.12.99 № 442/311/155, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 13.01.2000 за № 14/4235 (із змінами).

4.9. Учні (вихованці) спеціальних шкіл (шкіл-інтернатів) з вадами слуху, зору, опорно-рухового апарату забезпечуються засобами індивідуальної корекції.

4.10. Учні (вихованці) спеціальних шкіл (шкіл-інтернатів) з числа дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, перебувають на повному державному утриманні та користуються пільгами, установленими законодавством для цієї категорії дітей.

4.11. Після закінчення спеціальної школи-інтернату випускникам безоплатно видається комплект літнього одягу і взуття, що був у їхньому користуванні під час навчання. За потреби, з урахуванням матеріального становища родини, безоплатно може видаватися також комплект зимового одягу і взуття, що був у користуванні дитини під час навчання в цьому закладі.

Вихованцям, які вибули із школи-інтернату з інших причин, безоплатно видається комплект сезонного одягу та взуття, що був у їхньому користуванні на момент вибуття.

4.12. Медичне обслуговування учнів (вихованців) спеціальної школи (школи-інтернату) незалежно від підпорядкування і форми власності здійснюється медичними працівниками відповідно до штатного розпису закладу. У разі тимчасової вакансії посад медичних працівників окремих спеціальностей медичне обслуговування здійснюють медичні працівники дитячих закладів охорони здоров'я за територіальним принципом.

Органи управління освітою забезпечують перевезення вихованців до дитячих закладів охорони здоров'я на консультацію і (або) госпіталізацію та повернення їх до навчальних закладів.

4.13. Відповідальність за організацію харчування учнів (вихованців) спеціальної школи (школи-інтернату) незалежно від підпорядкування та форми власності, додержання у навчальному закладі вимог санітарно-гігієнічних і санітарно-протиепідемічних правил і норм покладається на засновника (власника) та керівника цього закладу.

Харчування учнів (вихованців) у спеціальній школі (школі-інтернаті) здійснюється відповідно до норм харчування у навчальних та оздоровчих закладах, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 22.11.2004 № 1591 (із змінами).

Організація харчування учнів (вихованців) здійснюється відповідно до Порядку

організації харчування дітей у навчальних та оздоровчих закладах, затвердженого наказом Міністерства охорони здоров'я та Міністерства освіти і науки України від 01.06.2005 № 242/329, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 15.06.2005 за № 661/10941.

4.14. Контроль та нагляд за організацією медичних та санітарно-гігієнічних заходів, якістю харчування учнів (вихованців) покладається на медичний персонал спеціальної школи (школи-інтернату), органи охорони здоров'я.

4.15. Науково-методичне забезпечення діяльності спеціальних шкіл (шкіл-інтернатів) здійснюється відповідно до статті 42 Закону України «Про загальну середню освіту».

V. Організація навчально-виховного процесу в спеціальній школі (школі-інтернаті)

5.1. Навчально-виховний процес у спеціальній школі (школі-інтернаті) незалежно від її підпорядкування, виду і форми власності здійснюється відповідно до робочих навчальних планів, розроблених закладом на основі типових навчальних планів, затверджених Міністерством освіти і науки України.

Робочий навчальний план спеціальної школи (школи-інтернату) державної та комунальної форми власності затверджується відповідним органом управління освітою місцевих державних адміністрацій; приватної форми власності - засновником (власником) за погодженням з відповідним органом управління освітою.

Експериментальні та індивідуальні робочі навчальні плани спеціальної загальноосвітньої школи (школи-інтернату) погоджуються з Міністерством освіти і науки України за поданням Міністерства освіти і науки Автономної Республіки Крим, управлінь освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій.

5.2. Спеціальна школа (школа-інтернат) працює за навчальними програмами, підручниками і посібниками, що мають відповідний гриф Міністерства освіти і науки України. Під час навчання учнів у спеціальній школі (школі-інтернаті) II і III ступенів використовуються як спеціальні програми і підручники, так і програми й підручники загальноосвітньої школи. У випадках, коли учні мають ускладнені вади психофізичного розвитку, дисграфію, дислексію, акалькулію і не можуть засвоїти програму з окремих предметів, педагогічна рада школи за поданням шкільної психолого-медико-педагогічної комісії та погодженням з батьками (особами, які їх замінюють) приймає рішення про переведення таких учнів на навчання за індивідуальними навчальними програмами.

Індивідуальні навчальні програми розробляються вчителем на основі навчальних програм, рекомендованих Міністерством освіти і науки України, та робочого навчального плану закладу, погоджуються з батьками (особами, які їх замінюють), розглядаються педагогічною радою і затверджуються керівником спеціальної школи (школи-інтернату). Навчальні досягнення таких учнів оцінюються за обсягом матеріалу, визначеного індивідуальною навчальною програмою.

5.3. У спеціальній школі (школі-інтернаті) приватної форми власності наповнюваність класів та груп визначається його засновником (власником) на підставі рішення педагогічної ради з урахуванням нормативів, умов роботи закладу та пропозицій батьків або осіб, які їх замінюють, але не вище відповідних нормативів наповнюваності, затверджених Міністерством освіти і науки України.

5.4. Навчально-виховний процес учнів (вихованців) у спеціальній школі (школі-інтернаті) здійснюється з урахуванням особливостей психічного та фізичного розвитку за змістом, формами і методами їх навчання, відповідного режиму дня, що забезпечує системність навчально-виховної, корекційно-розвиткової, лікувально-профілактичної роботи, реабілітаційних заходів.

5.5. Навчально-виховний процес у спеціальній школі (школі-інтернаті) має корекційну спрямованість. Завдяки індивідуальному та диференційованому підходу створюються передумови для подолання порушень психофізичного розвитку, засвоєння учнями (вихованцями) програмового матеріалу, розвитку їх здібностей, професійно-трудової підготовки, подальшої соціалізації.

Ефективність навчально-виховної, корекційно-розвиткової роботи досягається через забезпечення учнів (вихованців) відповідними засобами навчання та реабілітації, медичними виробами.

5.6. Трудове навчання у спеціальній школі (школі-інтернаті) передбачає систему заходів, спрямованих на відновлення, компенсацію порушених функцій, оволодіння вихованцями трудовими вміннями і навичками, що є основою для подальшої професійної підготовки.

Трудове навчання здійснюється диференційовано з урахуванням психофізичних, індивідуальних особливостей та можливостей учня і може здійснюватися у формі професійного навчання.

Професійне навчання організовується на базі навчально-виробничих майстерень, навчально-дослідних ділянок, підсобного господарства тощо.

Професійна освіта, спрямована на оволодіння навичками спеціальності в спеціальній школі (школі-інтернаті) визначається з урахуванням рекомендацій лікарів, побажань учнів та їх батьків (осіб, які їх замінюють), потреб регіонів.

При проведенні уроків з трудового навчання класи поділяються на групи. Комплектування груп за видами праці здійснюється з урахуванням особливостей психофізичного розвитку учнів та рекомендацій лікарів.

5.7. Розклад уроків складається відповідно до робочого навчального плану з дотриманням педагогічних та санітарно-гігієнічних вимог з урахуванням індивідуальних особливостей учнів.

5.8. Тривалість уроків у підготовчих, перших класах початкової школи становить 35 хвилин, у других-четвертих класах – 40 хвилин, у п'ятих-тринадцятих класах – 45 хвилин. При цьому у підготовчих, перших-четвертих класах після 15 хвилин уроку, у п'ятих-десятих класах після 20 хвилин уроку проводяться рухливі внутрішні перерви (фізкультхвилинки).

Тривалість перерв між уроками встановлюється з урахуванням необхідної організації активного відпочинку і харчування учнів, але не менше 15 хвилин, і великої перерви після другого або третього уроку – не менше 30 хвилин.

У спеціальній школі (школі-інтернаті) для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату тривалість уроків у 5-13-х класах може становити 40 хвилин за погодженням з відповідними органами управління освітою та державної санітарно-епідеміологічної служби.

5.9. Домашні та самостійні завдання у підготовчому, I-му класах не задаються. Письмові домашні завдання у наступних початкових класах не обов'язкові. Вони можуть задаватися учням з урахуванням типологічних та індивідуальних особливостей їх психофізичного розвитку.

Домашні завдання у 5-13-х класах задаються з урахуванням психофізичних особливостей, індивідуальних можливостей учнів та педагогічних і санітарно-гігієнічних вимог. Зміст, обсяг і форма виконання домашніх завдань визначаються вчителем.

5.10. Навчання у 10 (11)-х та 13-х класах спеціальної школи (школи-інтернату) завершується державною підсумковою атестацією. У початковій школі підсумковій атестації підлягають результати навчальної діяльності учнів четвертих класів.

5.11. Тривалість і структура навчального року, строки і тривалість канікул, оцінювання навчальних досягнень учнів (вихованців) спеціальної школи (школи-інтернату), проведення державної підсумкової атестації, переведення і випуск учнів, видача документів про базову та повну загальну середню освіту, нагородження випускників спеціальної школи золотою і срібною медалями, Похвальним листом і Похвальною грамотою здійснюються відповідно до законодавства.

5.12. Випускники спеціальної школи (школи-інтернату), які закінчили школу II ступеня (крім тих, які навчалися у школі (школі-інтернаті) для розумово відсталих дітей), одержують свідоцтво про базову загальну середню освіту державного зразка, що дає право на вступ до професійно-технічного навчального закладу, вищого навчального закладу I-II рівнів акредитації. На бажання випускники можуть продовжувати здобувати

повну загальну середню освіту в школі(школі-інтернаті) III ступеня.

Випускники, які закінчили спеціальну школу (школу-інтернат) III ступеня, одержують атестат про повну загальну середню освіту, що дає право на вступ до професійно-технічних та вищих навчальних закладів.

Випускники, які закінчили спеціальну школу (школу-інтернат) для розумово відсталих дітей, отримують свідоцтво про закінчення спеціальної загальноосвітньої школи, що дає право на вступ до професійно-технічного навчального закладу з урахуванням рекомендацій лікарів.

Спеціальна школа (школа-інтернат) приватної форми власності має право видавати випускникам документи державного зразка про відповідний рівень освіти за умови проведення атестації цього закладу.

5.13. Мова навчання й виховання в спеціальній школі (школі-інтернаті) визначається відповідно до Конституції України, закону України про мови.

VI. Особливості навчально-виховної, корекційно-розвиткової, лікувально-профілактичної роботи у спеціальних школах (школах-інтернатах) різних видів

6.1. Навчально-виховна та корекційно-розвиткова робота є складовою режиму спеціального загальноосвітнього навчального закладу, додержання якого є обов'язковим для усіх працівників. Режим роботи школи (школи-інтернату) складається з урахуванням специфіки його функціонування (цілодобовий – для спеціальної школи-інтернату, подовженого дня – для спеціальної школи), з урахуванням психофізичних особливостей учнів (вихованців), санітарно-гігієнічних вимог.

6.2. Відповідно до Типових навчальних планів у спеціальній школі (школі-інтернаті) залежно від її виду проводиться корекційно-розвиткова робота з предметно-практичного навчання, лікувальної фізкультури, ритміки, соціально-побутового, просторового орієнтування, розвитку мовлення (формування вимови і мовлення), слухового, зорового, дотикового сприймання, комунікативної діяльності з метою корекції первинних і вторинних відхилень у розвитку учнів, створення сприятливих умов для здобуття повної загальної середньої освіти, професійно-трудової підготовки, подальшої соціалізації учнів (вихованців).

Корекційні заняття, індивідуальні або групові, проводяться учителями з урахуванням особливостей розвитку учнів (вихованців).

6.3. Лікувально-профілактичні заходи передбачають профілактику соматичних захворювань, підтримання належного рівня психічної активності, працездатності, контроль за фізичним розвитком дітей. З цією метою медичними працівниками надається консультативна допомога педагогам і вихователям у дозуванні шкільних навантажень.

У спеціальній школі (школі-інтернаті) для дітей зі зниженим зором, сліпих особлива увага приділяється визначенню оптимальних можливостей практичного використання зорової функції кожним учнем (вихованцем) шляхом дозування зорового та фізичного навантажень, особливостей сприймання наочно-дидактичного матеріалу, комплексу вправ зорової гімнастики.

У спеціальній школі (школі-інтернаті) для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату особлива увага приділяється медичному контролю за дотриманням рухового та ортопедичного режиму на уроках та в позаурочний час.

У спеціальній школі (школі-інтернаті) для дітей зі зниженим слухом, глухих особлива увага приділяється лікувально-профілактичній і корекційно-розвитковій роботі, спрямованій на максимальне збереження та розвиток залишкового слуху, мовлення дітей, спостереженням за динамікою розвитку слухової функції учнів з аудіометричним та аудіологічним обстеженням.

У спеціальних школах (школах-інтернатах) для дітей з тяжкими порушеннями мовлення, з порушеннями психічного розвитку, для розумово відсталих дітей особлива увага приділяється лікувально-профілактичній і корекційно-розвитковій роботі з урахуванням клінічних проявів захворювань та психологічних особливостей учнів (вихованців), що зумовлюють труднощі в навчанні.

6.4. Комплексне відновлювальне лікування в спеціальній школі (школі-інтернаті) проводиться за методиками медико-соціальної реабілітації, рекомендованими Міністерством охорони здоров'я України, та відповідно до індивідуальних програм реабілітації дитини-інваліда (для дітей-інвалідів).

Медична корекція основної вади розвитку передбачає специфічну медикаментозну фізіокліматотерапію, спеціальну лікувальну фізкультуру, застосування відповідного обладнання (оптичного, звукопідсилювального, ортопедичного).

У спеціальній школі (школі-інтернаті) для дітей з порушеннями зору, крім зазначених, передбачаються й такі види лікувально-відновлювальної роботи: консервативне, плеоптичне і плеопто-ортоптичне лікування; підбір оптичних засобів корекції, спеціальні заняття з розвитку зорового сприймання.

У спеціальній школі (школі-інтернаті) для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату комплексне відновлювальне лікування передбачає систему реабілітаційних заходів (лікувальна фізкультура, масаж, фізіобальнеокліматотерапія, корекційні заняття в басейні тощо) для

забезпечення відновлення і розвитку резервних і компенсаторних можливостей організму.

У відновлювальному медикаментозному лікуванні загальної недостатності нервової системи та психічного стану учнів (вихованців) спеціальних шкіл (шкіл-інтернатів) для розумово відсталих дітей, дітей з порушеннями психічного розвитку здійснюється раціональна психотерапія із застосуванням реабілітаційних, у т. ч. не медикаментозних методик, спрямованих на відновлення не тільки рухових функцій, але й психіки та мовлення, з метою максимально можливої соціальної адаптації та ранньої профорієнтації учнів (вихованців).

6.5. Медичні і педагогічні працівники під час занять та в позаурочний час здійснюють системні спостереження за дітьми. Результати динамічних медичних, психолого-педагогічних спостережень систематично обговорюються на засіданнях методичних об'єднань, педагогічної ради за участю шкільної психолого-медико-педагогічної комісії з метою уточнення режиму, змісту, форм і методів навчання, застосування індивідуального підходу до дитини.

На основі фізичних та інтелектуальних особливостей розвитку дітей лікарі спільно з педагогічними працівниками приймають обґрунтовані рішення щодо трудового навчання у спеціальній школі (школі-інтернаті) з урахуванням майбутньої спеціальності, реальних можливостей їх працевлаштування, форм подальшого професійного навчання учнів (вихованців).

Медичні працівники ознайомлюють педагогічних працівників, батьків із санітарно-гігієнічним режимом спеціальної школи (школи-інтернату), клінічними проявами особливостей розвитку вихованців; здійснюють просвітницьку роботу серед учнів (вихованців) з питань дотримання правил особистої гігієни, здорового способу життя.

6.6. Заклади охорони здоров'я разом з органами управління освітою та органами охорони здоров'я щороку забезпечують безоплатний медичний огляд учнів (вихованців), моніторинг і корекцію стану здоров'я, проведення лікувально-профілактичних заходів у спеціальних школах (школах-інтернатах) незалежно від їх видів і форм власності.

6.7. Консультативно-методична допомога з питань організації навчально-виховної, корекційно-відновлювальної, лікувально-профілактичної роботи здійснюється науково-дослідними, науково-методичними та лікувальними закладами, на території обслуговування яких розташована спеціальна школа (школа-інтернат).

6.8. Санітарно-гігієнічний та протиепідемічний режим у спеціальній школі (школі-інтернаті) забезпечується оптимальним співвідношенням інтелектуального та фізичного навантаження, тривалості навчальних занять і відпочинку, здійсненням комплексу заходів з фізичного виховання та загартування дітей, організацією раціонального харчування, профілактикою травматизму, дотриманням протиепідемічних заходів, вимог техніки безпеки.

Відповідальність за додержання санітарно-гігієнічних, санітарно-протиепідемічних

правил і норм несуть засновники (власники), директор спеціальної школи (школи-інтернату), нагляд здійснюється установою державної санітарно-епідеміологічної служби.

VII. Учасники навчально-виховного та реабілітаційного процесу

7.1. Учасниками навчально-виховного та реабілітаційного процесу є учні (вихованці), керівники, педагогічні, медичні та інші працівники спеціальної школи (школи-інтернату), батьки або особи, які їх замінюють.

7.2. Статус учасників навчально-виховного та реабілітаційного процесу, їх права та обов'язки визначаються чинним законодавством України, статутом, правилами внутрішнього розпорядку закладу.

VIII. Управління спеціальною школою (школою-інтернатом)

8.1. Безпосереднє керівництво роботою спеціальної школи (школи-інтернату) здійснює її директор.

Посаду директора спеціальної школи (школи-інтернату) незалежно від її підпорядкування, виду та форми власності може займати особа, яка є громадянином України, має освітньо-кваліфікаційний рівень спеціаліста або магістра за фахом «Дефектологія», стаж педагогічної роботи у спеціальній школі (школі-інтернаті) не менше як три роки, успішно пройшла атестацію педагогічних працівників.

Посаду заступника директора спеціальної школи (школи-інтернату) може займати особа, яка є громадянином України, має освітньо-кваліфікаційний рівень спеціаліста або магістра за фахом «Дефектологія» і стаж педагогічної роботи з відповідною категорією дітей не менше як три роки.

8.2. Директор спеціальної школи (школи-інтернату) державної та комунальної форм власності та його заступники призначаються на посаду та звільняються з посади відповідним органом управління освітою. Призначення та звільнення заступників директора здійснюється відповідним органом управління освітою за поданням директора.

Директор спеціальної школи-інтернату (школи) приватної форми власності та його заступники призначаються засновником (власником) за погодженням з відповідним органом управління освітою.

8.3. Директор спеціальної школи (школи-інтернату):

здійснює керівництво педагогічним колективом, забезпечує раціональний добір і розстановку кадрів, створює необхідні умови для підвищення фахового і кваліфікаційного рівня працівників;

організовує, координує діяльність педагогічних і медичних працівників для забезпечення єдності навчально-виховної та корекційно-розвиткової роботи, медичної реабілітації, відповідає за її якість та ефективність, сприяє забезпеченню учнів (вихованців) засобами індивідуальної корекції;

відповідає за реалізацію державного стандарту загальної середньої освіти для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, забезпечує контроль за виконанням навчальних планів і програм, якістю знань, умінь та навичок учнів (вихованців);

діє від імені закладу, укладає договори з юридичними та фізичними особами, представляє заклад в усіх органах державної влади, установах і громадських організаціях, на підприємствах;

створює необхідні умови для участі учнів (вихованців) у позакласній та позашкільній роботі;

забезпечує дотримання вимог безпечної життєдіяльності, охорони здоров'я, санітарно-гігієнічних, протипожежних норм, техніки безпеки;

уживає заходів щодо утвердження здорового способу життя, запобігання вживанню учнями (вихованцями) алкоголю, наркотиків;

забезпечує права учнів (вихованців) на захист їх від будь-яких форм фізичного або психічного насильства;

підтримує ініціативи щодо вдосконалення системи навчання та виховання,

заохочення творчих пошуків, дослідно-експериментальної роботи педагогів та учнів (вихованців);

залучає діячів науки, культури, членів творчих спілок, працівників підприємств, установ, організацій до навчально-виховного процесу, участі в учнівських об'єднаннях за інтересами;

розпоряджається у встановленому законодавством порядку майном і коштами спеціальної школи (школи-інтернату);

контролює дотримання режиму роботи спеціальної школи (школи-інтернату), організацію харчування і медичного обслуговування учнів (вихованців);

видає у межах своєї компетенції накази та контролює їх виконання;

координує роботу з організації соціально-педагогічного патронату батьків (осіб, які їх замінюють), родин, що мають дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку;

щороку звітує про свою роботу на загальних зборах (конференції).

8.4. Постійно діючим колегіальним органом управління спеціальною школою (школою-інтернатом) є педагогічна рада, яку очолює директор.

Робота педагогічної ради організовується відповідно до потреб навчального закладу. Кількість засідань педагогічної ради визначається їх доцільністю, але не може бути менше чотирьох на рік.

8.5. До складу педагогічної ради входять педагогічні, медичні працівники спеціальної школи (школи-інтернату). У засіданнях педагогічної ради можуть брати участь із дорадчим голосом представники органів управління освітою, підприємств, установ, організацій, батьки (або особи, що їх замінюють).

8.6. Органом громадського самоврядування спеціальної школи (школи-інтернату) є загальні збори (конференція) його колективу, що скликаються не менше одного разу на рік.

Порядок скликання, повноваження, склад, чисельність загальних зборів (конференції) колективу встановлюються статутом закладу і колективним договором.

8.7. У період між загальними зборами (конференціями) діє рада спеціальної школи (школи-інтернату), діяльність якої регулюється статутом закладу.

8.8. У спеціальній школі (школі-інтернаті) за рішенням загальних зборів (конференції) або ради спеціальної школи (школи-інтернату) можуть створюватися і діяти піклувальна рада, учнівський комітет, батьківський комітет, методичні об'єднання, реабілітаційні комісії, асоціації тощо відповідно до чинного законодавства України.

ІХ. Матеріально-технічна база та фінансово-господарська діяльність

9.1. Використання матеріально-технічної бази та фінансово-господарська діяльність спеціальної школи (школи-інтернату) здійснюються в порядку, установленому Положенням про загальноосвітній навчальний заклад, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 14 червня 2000 року № 964 (із змінами), іншими нормативно-правовими актами.

9.2. Спеціальна школа (школа-інтернат) повинна мати свою територію, приміщення та обладнання для організації навчально-виховного процесу, корекційно-відновлювальної роботи, реабілітаційних заходів, проживання вихованців, проведення позакласної роботи.

Територія та приміщення спеціальної школи (школи-інтернату) повинні відповідати вимогам доступності та безпечності з урахуванням специфіки порушень фізичного та (або) розумового розвитку учнів.

Комплекс приміщень складають: навчальний корпус з обладнаними кабінетами, класами, лабораторіями, залами, бібліотекою; спальний корпус (блок) із спальними та побутовими кімнатами для підготовки до уроків, лагодження одягу, відпочинку й дозвілля; медичний блок; їдальня і харчоблок із складськими приміщеннями; господарчо-побутовий комплекс, що включає склади, пральню, гараж, виробничі майстерні тощо.

Для проведення корекційно-розвиткової, лікувально-профілактичної роботи в усіх спеціальних школах (школах-інтернатах) також повинні бути обладнані:

логопедичні кабінети;
кабінети для проведення занять з ритміки;
кабінети ЛФК, масажу і вправ на тренажерах;
кабінети для занять із соціально-побутового орієнтування;
навчально-виробничі майстерні з урахуванням організації на їх базі поглибленого професійно-трудоного навчання;
кабінет трудоного навчання для учнів початкових класів;
кабінети психологічного розвантаження;
кабінети: терапевтичний, фізіотерапії, стоматологічний, процедурний, клімато-бальнеологічного лікування;
басейн;
кабінети для роботи практичного психолога, учителя-реабілітолога, соціального педагога.

Крім зазначених вище, у спеціальних школах (школах-інтернатах) для дітей з порушенням зору відповідно до специфіки функціонування обов'язково повинні бути:

офтальмологічний кабінет із затемненою кімнатою;
кабінет плеоптичного лікування;
кабінет для занять з розвитку зорового сприймання, орієнтування у просторі;
кабінет інформаційних ресурсів, обладнаний комп'ютерними тифлокомплексами із спеціально адаптованим програмним забезпеченням;
збільшені розміри бібліотеки і читального залу для розміщення й користування книгами, що видані рельєфно-крапковим шрифтом;
спортивний майданчик для проведення занять з орієнтування у просторі.

У школах (школах-інтернатах) для сліпих дітей тифлокомплекси мають бути вкомплектовані брайлівським дисплеєм, для дітей зі зниженим зором – технічними засобами збільшення. У комплект тифлокомплексу входить магнітофон для прослуховування літератури, записаної на магнітну стрічку.

Робоче місце учня у школах (школах-інтернатах) для дітей з порушенням зору забезпечується індивідуальним освітленням.

У спеціальних школах (школах-інтернатах) для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату повинні бути:

кабінети дитячого психіатра (невролога), ортопеда;
кабінети ЛФК з урахуванням можливості проведення групових, індивідуальних занять (з розрахунку один кабінет на одного інструктора ЛФК для роботи у дві зміни);
майстерня з ремонту протезних пристроїв.

У спеціальних школах (школах-інтернатах) для дітей з порушеннями слуху повинні бути:

кабінет для індивідуальних занять з розвитку слухового сприймання і формування вимови з розрахунку організації одночасної роботи з учнями класу;
слуховий кабінет для фронтальної роботи, обстеження слуху;
кабінети для занять з предметно-практичного навчання;
кабінет отоларингології.

Кабінети для корекційної роботи з розвитку мовлення дітей повинні бути обладнані сучасними звукопідсилювальними приладами (слухомовні тренажери, політренажери, FM-радіосистеми).

9.3. Спеціальні школи (школи-інтернати) забезпечуються автотранспортом для перевезення дітей та для господарських потреб.

9.4. Спеціальна школа (школа-інтернат) може надавати платні послуги на договірній основі відповідно до Переліку платних послуг, які можуть надаватися державними навчальними закладами, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 20.01.97 № 38 (із змінами).

9.5. Спеціальна школа (школа-інтернат) має право здійснювати міжнародне співробітництво в установленому законодавством порядку.

9.6. Звітність про діяльність спеціальної школи (школи-інтернату) здійснюється

відповідно до законодавства.

Х. Контроль за діяльністю спеціальної школи (школи-інтернату)

10.1. Спеціальна школа (школа-інтернат) підпорядкована і підзвітна засновникові чи уповноваженому ним органу.

10.2. Державний контроль за діяльністю спеціальної школи (школи-інтернату) незалежно від її підпорядкування, типу і форми власності здійснюється з метою забезпечення реалізації єдиної державної політики у сфері загальної середньої освіти.

Державний контроль за діяльністю спеціальних шкіл (шкіл-інтернатів) усіх видів і форм власності здійснюють Міністерство освіти і науки України, Державна інспекція навчальних закладів, місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування і підпорядковані їм органи управління освітою і наукою, органи державної санітарно-епідеміологічної служби та засновники (власники) закладу.

10.3. Державний санітарно-епідеміологічний нагляд здійснюється відповідно до Положення про державний санітарно-епідеміологічний нагляд, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 22.06.99 № 1109 (із змінами).

10.4. Основною формою державного контролю за діяльністю спеціальної школи (школи-інтернату) будь-якого виду і форми власності є державна атестація, що проводиться не рідше одного разу на десять років у порядку, установленому Міністерством освіти і науки України.

10.5. У період між атестаціями проводяться перевірки (інспектування) спеціальної школи (школи-інтернату) з питань, пов'язаних з її навчально-виховною, корекційно-розвитковою роботою, фінансово-економічною діяльністю.

Директор департаменту загальної
середньої та дошкільної освіти

О.В. Єресько

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

м. Київ

05.12.2008 р.

№ 1105

Зареєстровано
в Міністерстві юстиції України
29.12.2008 р. за № 1250/15941

Про затвердження типових штатів та штатних нормативів спеціальних загальноосвітніх шкіл (шкіл-інтернатів) для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку

На виконання Законів України “Про загальну середню освіту” (стаття 9), “Про реабілітацію інвалідів в Україні” та з метою упорядкування штатів та штатних нормативів спеціальних загальноосвітніх шкіл (шкіл-інтернатів) для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку*

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити типові штати керівних працівників, адміністративно-господарського та навчально-допоміжного персоналу в спеціальних загальноосвітніх школах (школах-інтернатах) (групах) для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку.
2. У випадках, коли посади, крім керівних, перелічені в типових штатах та штатних нормативах, не дозволяють організувати нормальне функціонування навчального закладу, за рішенням відповідних органів виконавчої влади можуть бути введені додаткові посади.
3. Встановити, що типові штати та штатні нормативи вводяться в дію з 01.01.2009р.
4. Визнати таким, що втратив чинність, наказ Міністерства освіти СРСР від 29.08.1979 р. № 165 “Про затвердження типових штатних штатів спеціальних шкіл-інтернатів для дітей з дефектами розумового та фізичного розвитку”.
5. Контроль за виконанням наказу покласти на заступника Міністра П.Б. Полянського.

Міністр

І.О. Вакарчук

* крім спеціальних загальноосвітніх шкіл-інтернатів для дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування.

ПОГОДЖЕНО:

Міністерство праці та соціальної
політики України
Міністр _____

Міністерство фінансів України
Міністр _____

ЦК Профспілки працівників освіти
і науки
Голова ЦК профспілки
_____ Л.С.Сачков

ЗАТВЕРДЖЕНО
наказом Міністерства освіти і науки
України
від 05.12.2008 № 1105

**Типові штатні нормативи
спеціальних загальноосвітніх шкіл (шкіл-інтернатів) для дітей, які
потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку**

Формування штатів спеціальних загальноосвітніх шкіл (шкіл-інтернатів) для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, (далі *спеціальних загальноосвітніх шкіл (шкіл-інтернатів)*) передбачається в межах затвердженого фонду оплати праці з урахуванням типу навчального закладу, контингенту учнів, кількості класів, режиму роботи, площ та санітарного стану приміщень, будівель, споруд.

При визначенні штатів *спеціальної загальноосвітньої* школи (школи-інтернату) дошкільні групи враховуються у загальній кількості груп.

Штатний розпис спеціальних загальноосвітніх шкіл (шкіл-інтернатів) для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, розробляється в межах фонду заробітної плати, затвердженого відповідними органами виконавчої влади, дотримуючись номенклатури посад, передбачених цим наказом.

Індивідуальні штатні розписи, а також посади, затверджені в штатах спеціальних загальноосвітніх шкіл (шкіл-інтернатів) для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, з особливим режимом в індивідуальному порядку, зберігаються за умови, якщо такі штатні розписи не передбачені новими типовими штатами.

Для надання платних послуг за рахунок спеціального фонду можуть утримуватися інші посади, необхідні для надання цих послуг.

Найменування посад	Кількість штатних одиниць залежно від числа груп вихованців					
	4-5	6-7	8-10	11-15	16-22	23 і більше
1	2	3	4	5	6	7
Директор	1	1	1	1	1	1
Заступник директора з навчальної роботи	1	1	1	1	1	1,5
Помічник директора з реабілітаційної роботи	1	1	1	1	-	-
Заступник директора з реабілітаційної роботи	-	-	-	-	1	1,5
Заступник директора з господарської						

роботи	1	1	1	1	1	1
Педагог-організатор	1	1	1	1	1	1
Соціальний педагог	-	-	1	1,5	2	2
Практичний психолог	-	-	1	1,5	2	2
Інструктор з фізкультури	0,5	0,5	0,5	1	1	1
Бібліотекар	0,5	1	1	1	1	1
Лікар-педіатр	-	-	1	1	1	1
Медична сестра	0,5	0,75	1	1	2	2
Медична сестра з дієтичного харчування	0,5	1	1	1	1	1
Секретар-друкарка	-	1	1	1	1	1
Комірник	1	1	1	1	1	1
Шеф-кухар	-	-	1	1	1	1
Кухар	2	2	2	2	3	3
Підсобний робітник	1	1	2	2	3	3
Кастелянша	1	1	1	1	1	1
Швець (швачка)	-	0,5	1	1	1	1
Машиніст із прання та ремонту спецодягу (білизни)	1	2	2	2	3	3
Робітник з обслуговування і поточного ремонту будівель, споруд та обладнання	1	1	2	2	2	3

Примітки.

1. Кількість вихователів у спеціальних загальноосвітніх школах (школах-інтернатах) для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, встановлюється з розрахунку дві одиниці на кожну групу вихованців.

На оплату заміни вихователів у період їх відпусток, у вихідні та святкові дні в тих школах-інтернатах, де всі вихованці або їх частина залишаються в інтернаті у цей період, передбачаються асигнування, виходячи з режиму перебування дітей та норми роботи на ставку вихователя 25 годин – у школах-інтернатах (групах) для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку. В межах цих асигнувань можуть бути введені додаткові штатні посади вихователів.

2. Посада керівника гуртка вводиться в школах (школах-інтернатах) з такого розрахунку:

за наявності від 4 до 15 груп – 1,5 посади;
від 16 груп і більше – 2 посади.

3. У спеціальних загальноосвітніх школах (школах-інтернатах) I-III ступеня для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, з числа вихователів призначається старший вихователь (або вихователь-методист, 2351.2 по Класифікатору).

4. Додаткові посади медичних працівників у зазначених навчальних закладах затверджуються в індивідуальному порядку за рішенням місцевих органів виконавчої влади.

5. Посада вчителя-логопеда встановлюється:

- у спеціальних загальноосвітніх школах (школах-інтернатах) усіх типів з розрахунку 1 одиниця на 25-30 дітей з порушеннями мовлення;
- у дошкільних групах шкіл (шкіл-інтернатів) для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, з розрахунку одна посада на кожні 15 дітей з порушеннями мовлення.

6. Посада вчителя-дефектолога встановлюється:

- у спеціальних загальноосвітніх школах (школах-інтернатах) для дітей глухих та зі зниженим слухом для роботи в слуховому кабінеті;

- у школах (школах-інтернатах), що мають дошкільні групи, укомплектованими глухими та сліпими дітьми, дітьми зі зниженим слухом та зором, а також – розумово відсталими дітьми з розрахунку одна посада на кожну групу.

7. Посада музичного керівника вводиться за наявності дошкільних груп з розрахунку 0,25 посади на кожну групу.

8. У школах (школах-інтернатах) для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку (крім шкіл (шкіл-інтернатів) для дітей глухих та зі зниженим слухом), встановлюється одна посада інженера-електроніка (2144.2 по Класифікатору) для обслуговування комп'ютерної техніки.

9. У спеціальних загальноосвітніх школах (школах-інтернатах) для дітей глухих та зі зниженим слухом встановлюється 1,5 посади інженера-електроніка (2144.2 по Класифікатору) для обслуговування комп'ютерної техніки та слухокоригуючого обладнання індивідуального та колективного користування.

10. У спеціальних загальноосвітніх школах (школах-інтернатах) для дітей сліпих та зі зниженим зором з числом 4-5 груп, у яких учні користуються підручниками та навчальною літературою з рельєфним шрифтом, встановлюється 0,5 посади бібліотекаря.

11. Посада лаборанта вводиться за наявності обладнаних кабінетів фізики та хімії з розрахунку одна посада на шість 7-12-х класів, але не більше, ніж 2,5 посади на школу (школу-інтернат).

У школах (школах-інтернатах) з кількістю учнів менше 100 чол. вводиться 0,5 посади лаборанта.

12. Посади нічної чергової медичної сестри та помічника вихователя встановлюються на кожний спальний корпус (поверх), виходячи з режиму роботи з 21 години вечора до 7 години ранку та норми роботи на ставку 36 годин на тиждень у школах-інтернатах, робота в яких дає право на скорочений робочий день.

За наявності ізолятора, розташованого за межами спального корпусу, додатково встановлюється посада помічника вихователя, виходячи з потреби.

13. Якщо бухгалтерський облік не централізовано, то в штати спеціальних загальноосвітніх шкіл (шкіл-інтернатів) уводиться посада бухгалтера.

14. Посада прибиральниці в школах-інтернатах встановлюється з розрахунку 0,5 посади на кожні 250 кв. м площі, що прибирається.

Крім того, додатково встановлюється по 0,25 одиниці на кожну групу підготовчого та 1-4 класів.

15. За наявності вантажного автомобіля, автобуса, моторолера чи кінного транспорту вводиться посада шофера, водія моторолера чи возія.

16. Посада двірника вводиться у спеціальних загальноосвітніх школах (школах-інтернатах) відповідно до норм площі, що прибирається, затвердженими місцевими органами виконавчої влади. У школах (школах-інтернатах), які мають фруктовий сад чи земельну ділянку з декоративними насадженнями площею не менше 1,5 га, додатково може вводитися посада садівника.

17. Посада сторожа вводиться у спеціальних загальноосвітніх школах (школах-інтернатах), де немає можливості передати охорону приміщення на пульт позавідомчої охорони, але не менше 2 одиниць на одну школу (школу-інтернат). Додаткові посади сторожа затверджуються в індивідуальному порядку за рішенням місцевих органів виконавчої влади.

18. У спеціальних загальноосвітніх школах (школах-інтернатах) для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату встановлюється одна посада техника для ремонту ортопедичного обладнання.

19. У спеціальних загальноосвітніх школах (школах-інтернатах), що мають санітарно-очисні споруди типу КУ чи ВІО-25, посада робітника з обслуговування і поточного ремонту будівель, споруд і обладнання вводиться з розрахунку одна одиниця в зміну з урахуванням посад робітників, передбачених цими нормативами.

20. Посада кочегара (опалювача, оператора газової котельні, робітника з обслуговування та поточного ремонту будівель, споруд і обладнання) вводиться в спеціальних загальноосвітніх школах (школах-інтернатах), де опалення приміщень не передано в систему житлово-комунального господарства, виходячи з таких умов:

- за наявності центрального опалення – 1 посада кочегара на зміну в кожній котельні, а в котельнях, що опалюються твердими видами палива (торф, кам'яне вугілля), з поверхнею нагріву котлів понад 75 кв. м – 2 посади кочегара в зміну в кожній;

- з газовим опаленням – 1 посада оператора в зміну; в котельнях, які не мають автоматики безпеки, – 2 посади в зміну;

- з централізованим теплопостачанням (ТЕЦ) у школах (школах-інтернатах), що мають тепловий пункт або елеватор, – посада робітника з обслуговування і поточного ремонту будівель, споруд і обладнання, а за наявності бойлерів, насосів – 1 посада такого робітника в зміну;

- за наявності пічного опалення – 1 посада опалювача на кожні 5 печей, але не менше 1 одиниці посади на школу (школу-інтернат).

Посади кочегарів, опалювачів і робітників з обслуговування і поточного ремонту, передбачені цим пунктом, вводяться на опалювальний сезон. Із загальної кількості посад кочегарів, операторів і робітників, передбачених цим пунктом, уводиться одна посада (1 посада опалювача) на рік.

21. За наявності облаштованого гардеробного приміщення на осінньо-зимовий період вводиться посада гардеробника.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

м. Київ

01.10.2010 р.

№ 912

Про затвердження Концепції розвитку інклюзивного навчання

На виконання рішення підсумкової колегії Міністерства освіти і науки від 20 серпня 2010 року (протокол № 8/1-2) та з метою реалізації державної політики щодо забезпечення права дітей з особливими освітніми потребами на здобуття якісної освіти, інтеграції їх у суспільство

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити Концепцію розвитку інклюзивної освіти, що додається.
2. Міністерству освіти і науки Автономної Республіки Крим, управлінням освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій довести до відома керівників навчальних закладів Концепцію розвитку інклюзивної освіти.
3. Опублікувати Концепцію розвитку інклюзивної освіти в Інформаційному збірнику Міністерства освіти і науки та розмістити на офіційному веб-сайті Міністерства.
4. Контроль за виконанням наказу лишаю за собою.

Перший заступник Міністра

Б.М. Жебровський

Пояснювальна записка до Концепції розвитку інклюзивної освіти

1. Обґрунтування необхідності прийняття Концепції

Розроблення Концепції розвитку інклюзивної освіти викликано необхідністю вирішення важливих питань щодо забезпечення права на якісну освіту дітей з особливими освітніми потребами.

Приєднавшись до основних міжнародних договорів у сфері прав людини (Декларації ООН про права людини, Конвенцій ООН про права інвалідів, про права дитини), Україна взяла на себе зобов'язання щодо дотримання загальнолюдських прав, зокрема, щодо забезпечення права на освіту дітей з особливими освітніми потребами.

За оперативними даними, із 129 тис. дітей з особливими освітніми потребами, які інтегровані до загальноосвітніх навчальних закладів, 45 відсотків складають діти з інвалідністю.

Водночас, на сьогодні організаційно-методичні засади навчального процесу у загальноосвітніх школах орієнтовані на дітей з типовим розвитком, і не враховують особливостей навчально-пізнавальної діяльності дітей з особливими освітніми потребами. Невідповідність форм і методів педагогічного впливу на таких дітей може створювати передумови для формування у них негативного ставлення до навчання, девіантної поведінки.

Успішне запровадження інклюзивного навчання дітей з особливими потребами, потребує вирішення завдань на державному рівні, а саме: формування нової філософії державної політики щодо дітей з особливими освітніми потребами, удосконалення нормативно-правової бази у відповідності до міжнародних договорів у сфері прав людини, реалізації та поширення моделі інклюзивного навчання дітей у дошкільних та загальноосвітніх навчальних закладах.

Прийняття Концепції забезпечить батькам можливість усвідомленого вибору місця для здобуття дітьми з особливими потребами якісної освіти, допоможе уникнути численних проблем, що призводять до напруження і загострення міжособистісних стосунків, порушення родинних зв'язків, послаблення інституту сім'ї в цілому.

2. Мета і шляхи її досягнення

Метою розроблення Концепції є визначення пріоритетів державної політики у сфері освіти в частині забезпечення конституційних прав і державних гарантій дітям з особливими освітніми потребами, здійснення комплексної реабілітації таких дітей, набуття ними побутових та соціальних навичок, розвиток здібностей, втілення міжнародної практики щодо збільшення кількості загальноосвітніх навчальних закладів з інклюзивним навчанням, готових до надання освітніх послуг дітям з особливими освітніми потребами.

Шляхи розвитку інклюзивної освіти в Україні: удосконалення нормативно-правової бази, створення умов для безперешкодного доступу до навчальних закладів, починаючи з дошкільних, збереження єдиного освітнього простору, приведення системи освітньої роботи у відповідність до потреб дитини, сім'ї, відповідна підготовка педагогічних кадрів до роботи з дітьми з особливими освітніми потребами.

3. Правові аспекти

Правовою основою Концепції є: Конституція України, закони України „Про дошкільну освіту”, „Про освіту”, „Про загальну середню освіту”, „Про реабілітацію інвалідів в Україні”, „Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні”, „Про охорону дитинства”, Укази Президента України від 20.03.2008 № 244 „Про додаткові заходи щодо підвищення якості освіти в Україні”, від 18.12.2007 № 1228 „Про додаткові невідкладні заходи щодо створення сприятливих умов для життєдіяльності осіб з обмеженими фізичними можливостями”, постанова Кабінету Міністрів України від 29.07.2009 № 784 „Про затвердження плану заходів щодо створення безперешкодного

життєвого середовища для осіб з обмеженими фізичними можливостями та інших маломобільних груп населення на 2009-2015 роки „Безбар’єрна Україна”, розпорядження Кабінету Міністрів України від 03.12.2009 № 1482-р „Про затвердження плану заходів щодо запровадження інклюзивного та інтегрованого навчання у загальноосвітніх навчальних закладах на період до 2012 року”.

Реалізація Концепції потребує внесення змін до чинних нормативно-правових актів в частині впровадження інклюзивного навчання дітей з особливими потребами в загальноосвітніх навчальних закладах.

4. Фінансово-економічне обґрунтування

Фінансування буде здійснюватися у межах асигнувань, передбачених у Державному бюджеті на відповідний рік, та за рахунок інших джерел, не заборонених чинним законодавством.

5. Громадське обговорення

Проект Концепції було розміщено на сайті Міністерства освіти і науки для громадського обговорення, надіслано для обговорення та надання пропозицій до Міністерства освіти і науки Автономної Республіки Крим, управлінь освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій.

Пропозиції та зауваження, надіслані до Міністерства під час громадського обговорення, враховано.

6. Прогнози результатів

Реалізація Концепції сприятиме удосконаленню нормативних засад, впровадженню інноваційних технологій, демократичних підходів в організації освітнього процесу дітей з особливими освітніми потребами, їх психолого-педагогічного, медико-соціального супроводу, забезпеченню архітектурної доступності загальноосвітніх навчальних закладів різних типів, незалежно від форм власності, та підпорядкування, відповідно до потреб дітей.

Директор департаменту

О.В.Єресько

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ міністерства освіти і науки
України
Від 01.10.2010 № 912

КОНЦЕПЦІЯ розвитку інклюзивної освіти

Загальні положення

Концепція розвитку інклюзивної освіти розроблена відповідно до Конституції та законів України, міжнародних договорів України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, інших нормативно-правових актів, які регулюють відносини у сфері освіти, соціального захисту та реабілітації осіб з інвалідністю.

Приєднавшись до основних міжнародних договорів у сфері прав людини (Декларації ООН про права людини, Конвенцій ООН про права інвалідів, про права дитини), Україна взяла на себе зобов'язання щодо дотримання загальнолюдських прав, зокрема, щодо забезпечення права на освіту дітей з особливими освітніми потребами.

У Законах України “Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні», «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії», «Про охорону дитинства», «Про соціальні послуги», «Про реабілітацію інвалідів в Україні» регламентовано надання

освітніх, медичних, соціальних послуг особам з обмеженими можливостями здоров'я, зокрема, дітям з особливими освітніми потребами.

Відповідно до Конституції України та законодавства у галузі освіти, реабілітації, соціального захисту держава має забезпечити доступність до якісної освіти відповідного рівня дітям з особливими освітніми потребами з урахуванням здібностей, можливостей, бажань та інтересів кожної дитини шляхом запровадження інклюзивної освіти.

Законом України „Про внесення змін до законодавчих актів з питань загальної середньої та дошкільної освіти щодо організації навчально-виховного процесу” внесено зміни до Закону України „Про загальну середню освіту” в частині впровадження інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах.

Мета, завдання, принципи

Інклюзивне навчання – це комплексний процес забезпечення рівного доступу до якісної освіти дітям з особливими освітніми потребами шляхом організації їх навчання у загальноосвітніх навчальних закладах на основі застосування особистісно орієнтованих методів навчання, з урахуванням індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності таких дітей.

Визначення оптимальних шляхів і засобів впровадження інклюзивного навчання ґрунтується на основі відповідного нормативно-правового, навчально-методичного, кадрового, матеріально-технічного та інформаційного забезпечення.

Метою Концепції є:

визначення пріоритетів державної політики у сфері освіти в частині забезпечення конституційних прав і державних гарантій дітям з особливими освітніми потребами;

створення умов для удосконалення системи освіти та соціальної реабілітації дітей з особливими освітніми потребами, у тому числі з інвалідністю, шляхом упровадження інноваційних технологій, зокрема, інклюзивного навчання;

формування нової філософії суспільства щодо позитивного ставлення до дітей та осіб з порушеннями психофізичного розвитку та інвалідністю.

Основні завдання:

удосконалення нормативно-правового, науково-методичного, фінансово-економічного забезпечення, орієнтованого на впровадження інклюзивного навчання;

запровадження інноваційних освітніх технологій в контексті форм інклюзивного підходу та моделей надання спеціальних освітніх послуг для дітей з особливими освітніми потребами, в тому числі з інвалідністю;

формування освітньо-розвивального середовища для дітей з особливими освітніми потребами шляхом забезпечення психолого-педагогічного, медико-соціального супроводу;

впровадження інклюзивної моделі навчання у загальноосвітніх навчальних закладах з урахуванням потреби суспільства;

забезпечення доступу до соціального середовища та навчальних приміщень, розроблення та використання спеціального навчально-дидактичного забезпечення, реабілітаційних засобів навчання;

удосконалення системи підготовки та перепідготовки педагогічних кадрів, які працюють в умовах інклюзивного навчання;

залучення батьків дітей з особливими освітніми потребами до участі у навчально-реабілітаційному процесі з метою підвищення його ефективності.

Принципи розвитку інклюзивної освіти:

1. науковість (розробка теоретико-методологічних основ інклюзивного навчання, програмно-методичного інструментарію, аналіз і моніторинг результатів впровадження інклюзивного навчання, оцінка ефективності технологій, що використовуються для досягнення позитивного результату, проведення незалежної експертизи);

2. системність (забезпечення рівного доступу до якісної освіти дітей з особливими освітніми потребами, наступності між рівнями освіти: рання допомога – дошкільна освіта – загальна середня освіта);

3. варіативність, корекційна спрямованість (організація особистісно орієнтованого навчального процесу у комплексі з корекційно-розвитковою роботою для задоволення соціально-освітніх потреб, створення умов для соціально-трудової реабілітації, інтеграції в суспільство дітей з порушеннями психофічного розвитку, у тому числі дітей-інвалідів);

4. індивідуалізація (здійснення особистісно орієнтованого (індивідуального, диференційованого підходу));

5. соціальна відповідальність сім'ї (виховання, навчання і розвиток дитини; створення належних умов для розвитку її природних здібностей, участь у навчально-реабілітаційному процесі);

6. міжвідомча інтеграція та соціальне партнерство (координація дій різних відомств, соціальних інституцій, служб з метою оптимізації процесу освітньої інтеграції дітей з особливими освітніми потребами).

Шляхи впровадження

Реалізація Концепції передбачає комплексне розв'язання питань, пов'язаних з нормативно-правовим, навчально-методичним, кадровим забезпеченням інклюзивної освіти.

1. Нормативно-правове забезпечення:

розроблення Типового положення про порядок організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах;

внесення змін до Положення про центральну та республіканську (Автономна Республіка Крим), обласні, Київську та Севастопольську міські, районні (міські) психолого-медико-педагогічні консультації.

2. Навчально-методичне забезпечення освітнього процесу в умовах інклюзивного навчання:

розроблення особистісно орієнтованих навчальних планів, програм;

розроблення методичних рекомендацій, методичних посібників щодо психолого-педагогічних особливостей організації навчання, комплексної реабілітації, створення передумов для соціалізації дітей з особливими освітніми потребами дошкільного та шкільного віку в умовах інклюзії;

розроблення критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами, які навчаються у загальноосвітніх навчальних закладах з інклюзивним навчанням;

забезпечення загальноосвітніх навчальних закладів з інклюзивним та інтегрованим навчанням спеціальними підручниками та наочно-дидактичними матеріалами з урахуванням контингентів учнів з особливими освітніми потребами;

реалізація корекційно-розвиткової складової особистісно орієнтованого навчального плану в умовах інклюзивного навчання, спрямованої на вирішення специфічних завдань, зумовлених особливостями психофізичного розвитку учнів, шляхом здійснення індивідуального та диференційованого підходу.

3. Інституційні зміни:

запровадження відповідними навчальними закладами для дітей дошкільного та шкільного віку, психолого-медико-педагогічними консультаціями, іншими структурами у системі освіти соціально-педагогічного патронату, системної ранньої допомоги та реабілітації дітей з порушеннями розвитку, починаючи від народження;

запровадження у дошкільних та загальноосвітніх навчальних закладах інклюзивного навчання з урахуванням побажань батьків (осіб, які їх замінюють);

створення у складі органів управління освітою окремих структурних підрозділів з питань освіти дітей з особливими освітніми потребами;

створення кафедр корекційної освіти (лабораторій) в інститутах післядипломної педагогічної освіти та введення посади методиста з питань інклюзивного навчання;

використання інформаційно-методичного ресурсу, кадрового потенціалу спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів, психолого-медико-педагогічних

консультацій для фахового системного супроводу дітей, які навчаються за інклюзивною формою;

доповнення Класифікатора професій новою кваліфікацією – асистент учителя.

4. Модернізація вищої педагогічної освіти і системи підвищення кваліфікації педагогічних кадрів:

спеціальна підготовка і перепідготовки педагогічних кадрів для роботи з дітьми з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання;

спеціальна підготовки консультантів обласних та районних (міських) психолого-медико-педагогічних консультацій з питань навчання та розвитку дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання;

запровадження системної організаційно-методичної, консультативно-роз'яснювальної роботи серед керівників навчальних закладів, громадськості, батьків щодо забезпечення права дітей з особливими потребами на освіту.

Очікувані результати

Реалізація Концепції сприятиме:

забезпеченню права дітей з особливими освітніми потребами на рівний доступ до якісної освіти, незалежно від стану здоров'я, місця їх проживання;

створенню належних умов для функціонування і розвитку інклюзивної освіти в Україні, забезпеченню достатнього обсягу фінансування для впровадження інклюзивного навчання;

зміні освітньої парадигми, удосконаленню навчального процесу шляхом урахування сучасних досягнень науки та практики;

забезпеченню архітектурної доступності загальноосвітніх навчальних закладів різних типів, незалежно від форм власності, та підпорядкування, відповідно до потреб дітей;

підготовці достатньої кількості кваліфікованих педагогічних кадрів, які володіють методиками інклюзивного навчання, створення системи підвищення їх професійної майстерності;

забезпеченню навчальних закладів, що впроваджують інклюзивне навчання, транспортними засобами, відповідними навчально-методичними, наочними, дидактичними матеріалами, сучасними засобами реабілітації індивідуального та колективного призначення.

Фінансове забезпечення

Фінансування організації інклюзивного навчання здійснюється за рахунок державного бюджету, коштів місцевих громад та коштів громадських, благодійних і міжнародних організацій.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Н А К А З

м. Київ

09.12.2010

№ 1224

Зареєстровано
в Міністерстві юстиції України
від 29.12.2010 р. за № 1412/18707

Про затвердження Положення про спеціальні класи для навчання дітей з особливими освітніми потребами у загальноосвітніх навчальних закладах

Відповідно до статті 9 Закону України “Про загальну середню освіту”, пункту 2 Плану заходів щодо запровадження інклюзивного та інтегрованого навчання у загальноосвітніх навчальних закладах на період до 2012 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 3 грудня 2009 року № 1482-р,

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити Положення про спеціальні класи для навчання дітей з особливими освітніми потребами у загальноосвітніх навчальних закладах, що додається.
2. Міністру освіти і науки Автономної Республіки Крим, начальникам управлінь освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій довести до відома керівників навчальних закладів Положення про спеціальні класи для навчання дітей з особливими освітніми потребами у загальноосвітніх навчальних закладах.
3. Опублікувати наказ і Положення про спеціальні класи для навчання дітей з особливими освітніми потребами у загальноосвітніх навчальних закладах в Інформаційному збірнику Міністерства освіти і науки та розмістити на офіційному веб-сайті Міністерства.
4. Контроль за виконанням наказу покласти на першого заступника Міністра Жебровського Б.М.
5. Наказ набирає чинності з дня його офіційного опублікування.

Міністр

Д.В. Табачник

ПОЛОЖЕННЯ
про спеціальні класи для навчання дітей з особливими освітніми потребами у
загальноосвітніх навчальних закладах

I. Загальні положення

1.1. Це Положення визначає організаційно-методичні засади навчально-виховного процесу дітей з особливими освітніми потребами у спеціальних класах загальноосвітніх навчальних закладів.

Метою створення спеціальних класів у загальноосвітніх навчальних закладах є реалізація права дітей з особливими освітніми потребами на здобуття загальної середньої освіти за місцем проживання, залучення сім'ї до участі у навчально-реабілітаційному процесі з урахуванням особливостей розвитку та потреб дитини, створення передумов для соціальної адаптації, подальшої інтеграції в суспільство дітей з особливими освітніми потребами.

1.2. Спеціальні класи для навчання дітей з особливими освітніми потребами у загальноосвітніх навчальних закладах (далі – спеціальні класи) – це окремі класи у загальноосвітніх навчальних закладах для навчання дітей, які потребують корекції фізичного та/або розумового розвитку, у спеціально створених умовах. Спеціальні класи можуть створюватися у загальноосвітніх навчальних закладах незалежно від підпорядкування, типу і форми власності.

1.3. Спеціально створеними умовами є безперешкодний доступ до території (навчально-дослідна, фізкультурно-спортивна зони, зона відпочинку) та приміщень загальноосвітнього навчального закладу; відповідна навчально-матеріальна база (спеціальні навчальні програми, підручники, наочно-дидактичні посібники, форми, методи навчання та виховання, засоби корекції індивідуального і колективного користування) та відповідне кадрове забезпечення.

1.4. Рішення про створення спеціальних класів приймається засновниками (власниками) загальноосвітніх навчальних закладів за наявності відповідного контингенту учнів, навчально-матеріальної бази, кадрового забезпечення та погодження з відповідним органом управління освітою та органом державної санітарно-епідеміологічної служби.

1.5. Організаційну допомогу загальноосвітнім навчальним закладам у створенні спеціальних класів, організації навчально-виховного процесу, підвищенні кваліфікаційного рівня педагогічних працівників тощо здійснюють відповідні органи управління освітою.

1.6. Консультативну допомогу щодо відкриття та комплектування спеціальних класів, змісту навчання та корекційно-розвиткової роботи з дітьми надають відповідні психолого-медико-педагогічні консультації.

1.7. Науково-методичне забезпечення загальноосвітніх навчальних закладів у частині функціонування спеціальних класів, моніторинг навчальних досягнень учнів здійснюють інститути післядипломної педагогічної освіти, районні (міські) методичні кабінети.

1.8. Медичне обслуговування учнів спеціальних класів здійснюється у встановленому законодавством порядку.

1.9. Поточні питання функціонування спеціальних класів як структурної складової навчально-виховного процесу загальноосвітніх навчальних закладів систематично вивчаються та розглядаються на засіданнях методичних об'єднань педагогічних працівників, педагогічних рад.

II. Зарахування учнів та комплектування спеціальних класів

2.1. Зарахування дітей з особливими освітніми потребами до спеціальних класів здійснюється на підставі письмової заяви батьків або осіб, які їх замінюють, направлення відповідного органу управління освітою, висновку психолого-медико-педагогічної консультації з рекомендаціями щодо організації навчально-виховного процесу, індивідуальної програми реабілітації дитини-інваліда (для дитини з інвалідністю), висновку сурдолога (для дітей з порушеннями мовлення), окрім зазначених, подаються документи, передбачені для учнів загальноосвітнього навчального закладу.

2.2. Спеціальні класи комплектуються відповідно до особливостей психофізичного розвитку та навчально-пізнавальної діяльності дітей з вадами зору, слуху, опорно-рухового апарату, тяжкими порушеннями мовлення, затримкою психічного розвитку, розумовою відсталістю.

Для дітей, які мають складні вади розвитку (діти з вадами слуху, зору, опорно-рухового апарату в поєднанні з розумовою відсталістю, затримкою психічного розвитку, діти з раннім дитячим аутизмом, сліпоглухі), можуть створюватися окремі класи.

2.3. Діти з особливими освітніми потребами зараховуються до спеціальних класів відповідно до медичних показань та протипоказань, визначених Положенням про спеціальну загальноосвітню школу (школу-інтернат) для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 15.09.2008 № 852, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 22.12.2008 за № 1219/15910.

2.4. Строк навчання та наповнюваність спеціальних класів для дітей з особливими освітніми потребами у загальноосвітніх навчальних закладах встановлюються відповідно до Нормативів наповнюваності груп дошкільних навчальних закладів (ясел-садків) компенсуючого типу, класів спеціальних загальноосвітніх шкіл (шкіл-інтернатів), груп подовженого дня і виховних груп загальноосвітніх навчальних закладів усіх типів та Порядку поділу класів на групи при вивченні окремих предметів у загальноосвітніх навчальних закладах, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 20.02.2002 № 128, зареєстрованих в Міністерстві юстиції України 06.03.2002 за № 229/6517.

2.5. У разі відновлення здоров'я, досягнення стабільних успіхів у навчанні учні спеціальних класів за висновком відповідної психолого-медико-педагогічної консультації та згодою батьків або осіб, які їх замінюють, переводяться для навчання у звичайні класи.

III. Організація навчально-виховного процесу у спеціальних класах

3.1. Навчально-виховний процес у спеціальних класах здійснюється відповідно до робочого навчального плану, складеного на основі типових навчальних планів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, затверджених Міністерством освіти і науки.

3.2. Спеціальні класи працюють за навчальними програмами, підручниками і посібниками, рекомендованими Міністерством освіти і науки для використання у спеціальних загальноосвітніх навчальних закладах.

У разі необхідності та з урахуванням стану здоров'я, особливостей навчально-пізнавальної діяльності дітей з особливими освітніми потребами у спеціальних класах можуть використовуватися рекомендовані навчальні програми та підручники загальноосвітніх навчальних закладів.

3.3. У випадках, коли учні через складні вади розвитку протягом місяця не можуть засвоїти програму з окремих предметів (рівень державного освітнього стандарту для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку), педагогічна рада загальноосвітнього навчального закладу за рекомендацією відповідної психолого-медико-педагогічної консультації приймає рішення про переведення таких учнів на навчання за індивідуальними навчальними планами та програмами.

Індивідуальні навчальні плани, програми розробляються вчителями за участю вчителя-дефектолога, інших педагогічних працівників, на основі навчальних програм

спеціальних шкіл (шкіл-інтернатів), рекомендованих Міністерством освіти і науки України, розглядаються педагогічною радою, погоджуються батьками (особами, які їх замінюють) і затверджуються керівником навчального закладу. Навчальні досягнення таких учнів оцінюються за обсягом матеріалу, визначеного індивідуальним навчальним планом.

3.4. Навчально-виховний процес у спеціальних класах здійснюється з урахуванням контингенту учнів за змістом, формами і методами діяльності відповідного виду спеціальної школи (школи-інтернату): для дітей з вадами слуху, зору, опорно-рухового апарату, тяжкими порушеннями мовлення, затримкою психічного розвитку, розумовою відсталістю.

3.5. Особливістю навчально-виховного процесу у спеціальних класах є його корекційна спрямованість. Ефективність навчально-виховної, корекційно-розвиткової роботи досягається шляхом застосування відповідних форм і методів навчання та забезпечення учнів сучасними навчальними та реабілітаційними засобами.

3.6. Корекційно-розвиткова робота проводиться відповідно до типових навчальних планів для спеціальних шкіл (шкіл-інтернатів) з урахуванням психофізичних особливостей розвитку учнів з метою корекції відхилень у їх розвитку, створення сприятливих умов для здобуття освіти відповідного рівня.

3.7. Для реалізації корекційно-розвиткової складової інваріантної частини навчального плану спеціальних класів залучаються вчителі-дефектологи, інші спеціалісти з відповідною підготовкою.

3.8. Психолого-педагогічний супровід учнів спеціальних класів здійснюють Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи, навчально-методичні кабінети (центри) в Автономній Республіці Крим, обласні, Київський та Севастопольський міські, районні (міські) навчально-методичні кабінети (центри) психологічної служби системи освіти або методисти районних (міських) методичних кабінетів управлінь (відділів) освіти з психологічної служби спільно з педагогічними працівниками, практичними психологами, соціальними педагогами загальноосвітніх навчальних закладів.

3.9. Основними завданнями психолого-педагогічного супроводу є:

- а) актуалізація особистісного потенціалу розвитку дитини;
- б) формування позитивних міжособистісних стосунків учнів з порушеннями психофізичного розвитку та їх ровесників у процесі внутрішкільної інтеграції;
- в) консультування батьків або осіб, які їх замінюють, щодо особливостей розвитку, спілкування, навчання, професійної орієнтації, соціальної адаптації їх дитини тощо.

3.10. Розклад уроків у спеціальних класах складається відповідно до робочого плану навчального закладу з дотриманням педагогічних та санітарно-гігієнічних вимог з урахуванням індивідуальних особливостей учнів.

Тривалість уроків та перерв визначається згідно з вимогами Положення про спеціальну загальноосвітню школу (школу-інтернат) для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 15.09.2008 № 852, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 22.12.2008 за № 1219/15910.

3.11. Учні спеціальних класів залучаються до позакласної роботи (проведення гурткових занять, олімпіад, конкурсів, зустрічей з діячами науки і культури тощо). Позакласна робота проводиться з урахуванням психофізичних можливостей дитини і спрямована на всебічний розвиток особистості.

3.12. За результатами навчання випускникам спеціальних класів видається документ встановленого зразка для загальноосвітнього навчального закладу. Знання оцінюються за обсягом навчальної програми, за якою навчався учень.

3.13. Державна підсумкова атестація учнів спеціальних класів здійснюється відповідно до Положення про державну підсумкову атестацію учнів (вихованців) у системі загальної середньої освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 18.02.2008 № 94, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 27.02.2008

за № 151/14842.

IV. Фінансове забезпечення

Фінансування загальноосвітніх навчальних закладів із спеціальними класами здійснюється засновником (власником) або уповноваженим ним органом у встановленому законодавством порядку.

V. Контроль за діяльністю спеціальних класів у загальноосвітніх навчальних закладах

Державний контроль за діяльністю спеціальних класів у загальноосвітніх навчальних закладах здійснюється у встановленому законодавством порядку.

Директор департаменту загальної
середньої та дошкільної освіти

О.В. Єресько

**Міністерство освіти і науки
України**

**Національна академія
педагогічних наук України**

23.06.2011 р.

НАКАЗ
м. Київ

№ 623/61

Зареєстровано
в Міністерстві юстиції України
06.12.2011 за № 1407/20145

**Про внесення змін до Положення про
центральну та республіканську
(Автономна Республіка Крим), обласні,
Київську та Севастопольську міські,
районні (міські) психолого-медико-
педагогічні консультації**

Відповідно до Закону України "Про Загальнодержавну програму "Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини" на період до 2016 року", статей 18 і 29 Закону України "Про загальну середню освіту", статті 33 Закону України "Про дошкільну освіту", пункту 3 Плану заходів щодо запровадження інклюзивного та інтегрованого навчання у загальноосвітніх навчальних закладах на період до 2012 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 03.12.2009 № 1482-р, з метою надання органам управління освітою, охорони здоров'я, соціальної політики кваліфікованої допомоги щодо забезпечення конституційних прав дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, у тому числі дітей-інвалідів, визначення для них адекватних форм психолого-педагогічної, соціально-медичної допомоги

НАКАЗУЄМО:

1. Унести зміни до Положення про центральну та республіканську (Автономна Республіка Крим), обласні, Київську та Севастопольську міські, районні (міські) психолого-медико-педагогічні консультації, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України, Академії педагогічних наук України від 07.07.2004 № 569/38, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 27.07.2004 за № 931/9530, виклавши його у новій редакції, що додається.
2. Забезпечити державну реєстрацію цього наказу в Міністерстві юстиції України в установленому законодавством порядку.
3. Міністерству освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, управлінням освіти і науки обласних, Київської і Севастопольської міських державних адміністрацій створити умови для функціонування діючих, удосконалення мережі районних (міських) психолого-медико-педагогічних консультацій та забезпечити керівництво їх діяльністю.
4. Центральній психолого-медико-педагогічній консультації здійснювати науково-методичне забезпечення діяльності республіканської (Автономна Республіка Крим), обласних, Київської та Севастопольської міських, районних (міських) психолого-медико-педагогічних консультацій, координувати їх роботу, забезпечувати дотримання державних вимог до змісту їх діяльності, форм і методів роботи консультантів.
5. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника Міністра

Б.М. Жебровського та віце-президента Національної академії педагогічних наук України
В.І. Лугового.

6. Цей наказ набирає чинності з дня його офіційного опублікування.

Міністерство освіти і науки України

Д.В. Табачник _____

Національна академія педагогічних наук
України

В.Г. Кремень _____

ПОГОДЖЕНО:

Заступник Міністра фінансів України

С.О.Рибак

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства освіти і науки України,
Академії педагогічних наук України
07.07.2004 № 569/38
(у редакції наказу Міністерства освіти і
науки, молоді та спорту України,
Національної академії педагогічних наук
України від 23.06.2011 № 623/61)

Зареєстровано в Міністерстві юстиції
України
06.12.2011 за № 1407/20145

ПОЛОЖЕННЯ
про центральну та республіканську (Автономна Республіка Крим), обласні, Київську
та Севастопольську міські, районні (міські) психолого-медико-педагогічні
консультації

I. Загальні положення

1.1. Психолого-медико-педагогічні консультації є методичними установами системи освіти і науки України, що здійснюють консультативну, методичну, психолого-педагогічну, корекційно-розвиткову, аналітичну, прогностичну, профілактичну, просвітницьку діяльність.

1.2. Діяльність психолого-медико-педагогічних консультацій спрямована на: виявлення, психолого-педагогічне вивчення, оцінку труднощів та потенційних можливостей розвитку дітей віком до 18 років, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, мають ознаки ризику виникнення труднощів пізнавальної діяльності та поведінки;

підготовку висновку та рекомендацій щодо розвитку, змісту, форм і методів навчання з урахуванням особливостей навчально-пізнавальної діяльності дитини;

консультування батьків (осіб, які їх замінюють), педагогічних працівників, з питань вибору можливих форм і методів навчання, у тому числі інклюзивного (інтегрованого), у поєднанні з реабілітаційними заходами, соціальної адаптації та інтеграції у суспільне життя дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку;

облік, систематизацію та аналіз даних про кількість дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, за освітніми потребами з урахуванням видів порушень в регіоні з метою надання пропозицій органам управління освітою щодо створення належних умов та вжиття заходів для реалізації права таких дітей на здобуття освіти, забезпечення її гнучкості та різноманітності у місцях проживання;

участь у складанні індивідуальної програми реабілітації дитини з інвалідністю (спільно з лікарсько-консультаційними комісіями закладів охорони здоров'я);

організацію індивідуальної корекційно-розвиткової допомоги дітям, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, насамперед зі складними та тяжкими вадами;

співпрацю з шкільними психолого-медико-педагогічними комісіями спеціальних загальноосвітніх шкіл (шкіл-інтернатів);

надання науково-методичної допомоги педагогічним працівникам загальноосвітніх навчальних закладів з питань інклюзивного (інтегрованого) навчання та створення оптимальних умов для реалізації потенційних можливостей, розвитку здібностей, обдарувань, здобуття якісної освіти дітьми з особливими освітніми потребами;

системну психолого-педагогічну підтримку дітей з особливими освітніми потребами, які навчаються в умовах інклюзивного (інтегрованого) навчання, за

індивідуальною формою в домашніх умовах;

психолого-педагогічний супровід сімей, які виховують дитину зі складними вадами розвитку, у тому числі з інвалідністю;

залучення батьків (осіб, які їх замінюють) до участі в реабілітаційному процесі шляхом їх участі у проведенні корекційно-розвиткових занять, надання методичних рекомендацій щодо розвитку і виховання їхніх дітей;

просвітницьку діяльність серед населення в цілях профілактики виникнення порушень у психічному розвитку дітей, труднощів у навчанні та формуванні особистості.

1.3. Консультування та психолого-педагогічне вивчення дітей в центральній, республіканській (Автономна Республіка Крим), обласних, Київській та Севастопольській міських, районних (міських) психолого-медико-педагогічних консультаціях здійснюються за зверненням батьків (осіб, які їх замінюють) та з обов'язковою їх присутністю.

Показаннями для здійснення такого консультування можуть бути порушення формування у дитини пізнавальної діяльності згідно з віковими нормами, труднощі засвоєння нею знань, умінь, навичок, суспільного досвіду.

1.4. У своїй діяльності психолого-медико-педагогічні консультації керуються Конвенцією про права інвалідів (2006 року), Конституцією України, Законами України "Про освіту", "Про загальну середню освіту", "Про дошкільну освіту", "Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні", "Про реабілітацію інвалідів в Україні", "Про захист персональних даних", актами Президента України, Кабінету Міністрів України, рішеннями відповідних органів виконавчої влади, іншими нормативно-правовими актами та цим Положенням.

1.5. Психолого-медико-педагогічні консультації діють в Автономній Республіці Крим (далі – республіканська консультація), у кожній області України (далі – обласні консультації), у містах Києві та Севастополі (далі – міські консультації), у районах (містах) (далі – районні (міські) консультації) на постійно діючій основі, підпорядковуються засновнику з усіх питань діяльності.

1.6. Засновниками республіканської, обласних, міських та районних (міських) психолого-медико-педагогічних консультацій є відповідні органи управління освітою місцевих органів виконавчої влади.

1.7. Головною науково-методичною установою у структурі психолого-медико-педагогічних консультацій є центральна психолого-медико-педагогічна консультація (далі – центральна консультація), яка входить до складу Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи Національної академії педагогічних наук України.

1.8. Центральна консультація підзвітна Міністерству освіти і науки, молоді та спорту України, підпорядкована Національній академії педагогічних наук України, що є її засновником.

1.9. Центральна консультація здійснює науково-методичні, організаційні та аналітичні функції в діяльності регіональних консультацій.

1.10. Республіканська консультація (Автономна Республіка Крим) підпорядкована і підзвітна Міністерству освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, науково-методично - центральній консультації.

1.11. Республіканська консультація (Автономна Республіка Крим) має усі повноваження обласної консультації, здійснює науково-методичні, організаційні, координаційні функції в діяльності районних (міських) консультацій на території Автономної Республіки Крим.

1.12. Обласні консультації підпорядковані і підзвітні управлінню освіти і науки обласних державних адміністрацій, науково-методично – центральній консультації; здійснюють науково-методичні, організаційні, координаційні функції в діяльності районних (міських) консультацій на території відповідних областей.

1.13. Міські консультації у містах Києві та Севастополі підпорядковані й підзвітні управлінням освіти і науки Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, науково-методично – центральній консультації; мають повноваження

обласної консультації, здійснюють науково-методичні, організаційні, координаційні функції в діяльності районних консультацій на території міст Києва та Севастополя.

1.14. Республіканська, обласні, Київська та Севастопольська міські консультації є державними методичними установами системи освіти, можуть функціонувати як юридичні особи, що мають самостійний баланс, реєстраційні рахунки в установах Державного казначейства України, печатку з власним найменуванням, ідентифікаційний код юридичної особи тощо.

1.15. Районні (міські) консультації є державними методичними установами, що працюють на постійно діючій основі, утворюються відділами освіти районних, районних у містах Києві та Севастополі державних адміністрацій, підпорядковуються їм з усіх питань діяльності; можуть функціонувати при районних методичних кабінетах, районних центрах практичної психології і соціальної роботи. Районна (міська) консультація науково-методично підзвітна консультації з повноваженнями обласної та центральної консультації.

1.16. Психолого-медико-педагогічні консультації співпрацюють з органами управління освітою, охорони здоров'я, органами соціального захисту населення, службами у справах дітей, іншими державними і недержавними організаціями, у тому числі громадськими, що опікуються питаннями дітей з особливими освітніми потребами, у тому числі з інвалідністю.

II. Основні завдання і функції психолого-медико-педагогічних консультацій

2.1. Центральна консультація здійснює:

2.1.1. Науково-методичне забезпечення роботи психолого-медико-педагогічних консультацій, координацію за діяльністю республіканської, обласних, Київської та Севастопольської міських, районних (міських) консультацій.

2.1.2. Розгляд конфліктних та найбільш складних для діагностики випадків з метою поглибленого психолого-педагогічного вивчення дитини для уточнення особливостей навчально-пізнавальної діяльності, підтвердження, уточнення або зміни психолого-педагогічних рекомендацій, наданих республіканською, обласними, Київською та Севастопольською міськими консультаціями, щодо задоволення освітніх потреб дитини відповідно до особливостей її психофізичного розвитку.

2.1.3. Аналіз даних про кількість дітей з вадами розвитку за видами порушень, у тому числі з інвалідністю, їх домінування в окремому регіоні та в Україні в цілому, про доступ до здобуття освіти і форми задоволення освітніх потреб на основі звітності республіканської, обласних, Київської та Севастопольської міських психолого-медико-педагогічних консультацій.

2.1.4. Надання обґрунтованих пропозицій відповідним органам виконавчої влади щодо вирішення типових проблем у доступі та забезпеченні права на освіту дітей з особливими освітніми потребами дошкільного та шкільного віку, у тому числі з інвалідністю, шляхів їх вирішення як на рівні регіону, так і на державному рівні; оптимізації, удосконалення мережі дошкільних, спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів, підвищення ефективності логопедичної роботи, запровадження у дошкільних, загальноосвітніх навчальних закладах інклюзивного (інтегрованого) навчання в комплексі з реабілітаційною роботою.

2.1.5. Унесення пропозицій щодо проектів нормативно-правових актів, що забезпечують і регулюють діяльність психолого-медико-педагогічних консультацій.

2.1.6. Контроль за дотриманням психолого-медико-педагогічними консультаціями вимог цього Положення, професійної етики щодо організації та здійснення консультативно-методичної, корекційно-розвиткової роботи, психолого-педагогічного вивчення особливостей психофізичного розвитку дітей.

2.1.7. Моніторинг, експертизу діагностичного інструментарію, наочно-методичних матеріалів, що використовуються в їхній діяльності, інновацій у галузі психолого-педагогічної діагностики та корекції труднощів психофізичного розвитку дітей.

2.1.8. Використання досягнень психодіагностики та новітніх корекційно-розвиткових програм у роботі психолого-медико-педагогічних консультацій з метою

розроблення адекватних і ефективних психолого-педагогічних рекомендацій, зокрема для дітей раннього віку.

2.1.9. Вивчення, узагальнення та впровадження досвіду роботи психолого-медико-педагогічних консультацій.

2.1.10. Сприяння кваліфікаційному, творчому, науковому зростанню консультантів психолого-медико-педагогічних консультацій шляхом проведення курсів підвищення кваліфікації на базі інститутів післядипломної педагогічної освіти, науково-практичних конференцій, семінарів, тренінгів тощо.

2.1.11. Надання консультативно-методичної допомоги батькам (особам, які їх замінюють), керівникам навчальних закладів, педагогам, практичним психологам, соціальним педагогам, медичним, соціальним працівникам, громадськості з питань виховання, навчання та соціально-трудової реабілітації (підготовки) дітей з вадами психофізичного розвитку, у тому числі раннього віку, розладами поведінки тощо, запровадження інклюзивного, інтегрованого навчання дітей дошкільного та шкільного віку.

2.1.12. Співпрацю з Інститутом психології імені Г.С. Костюка Національної академії педагогічних наук України, Інститутом спеціальної педагогіки Національної академії педагогічних наук України, службами у справах дітей, відповідними центральними органами виконавчої влади, дошкільними, загальноосвітніми, вищими навчальними закладами, психологічною службою системи освіти, громадськими організаціями.

2.2. Республіканська, обласні, Київська та Севастопольська міські консультації здійснюють:

2.2.1. Науково-методичні, організаційні функції та контроль за діяльністю районних (міських) консультацій, шкільних психолого-медико-педагогічних комісій спеціальних загальноосвітніх шкіл (шкіл-інтернатів).

2.2.2. Проведення протягом року систематичних засідань з психолого-педагогічного вивчення дітей з метою визначення труднощів їхньої навчально-пізнавальної діяльності, надання обґрунтованих психолого-педагогічних рекомендацій щодо змісту, форм, методів навчання та особливостей корекційно-розвиткової роботи відповідно до потенційних можливостей психофізичного розвитку, для дитини з інвалідністю – з урахуванням індивідуальної програми реабілітації.

2.2.3. Попереднє логопедичне, педагогічне та психологічне вивчення дітей, які не відвідують навчальних закладів, результати якого фіксуються у відповідних розділах "Картки стану здоров'я і розвитку дитини" (додаток 1).

2.2.4. Облік, систематизацію та аналіз даних про кількість дітей в регіоні, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, починаючи з раннього віку, за освітніми потребами з урахуванням видів порушень з метою створення належних умов для доступу та здобуття ними якісної освіти.

2.2.5. Унесення пропозицій у відповідні органи управління освітою щодо системної фахової допомоги дітям раннього віку, розвитку і вдосконалення мережі навчальних закладів для забезпечення гнучкості та різноманітності освіти для задоволення особливих освітніх потреб дітей дошкільного і шкільного віку з порушеннями психофізичного розвитку у місцях проживання.

2.2.6. Консультативний супровід функціонування спеціальних класів у загальноосвітніх навчальних закладах.

2.2.7. Надання індивідуальної корекційно-розвиткової допомоги дітям з особливими освітніми потребами, особливо з важкими та складними вадами, із залученням батьків (осіб, які їх замінюють).

2.2.8. Соціально-педагогічний супровід сімей, які виховують удома дітей зі складними вадами розвитку, у тому числі з інвалідністю.

2.2.9. Надання консультативно-методичної допомоги батькам (особам, які їх замінюють), керівникам навчальних закладів, педагогам, практичним психологам, соціальним педагогам, медичним, соціальним працівникам, громадськості з питань виховання та соціально-трудової реабілітації дітей з вадами психофізичного розвитку, у

тому числі раннього віку, розладами поведінки тощо, запровадження інклюзивного, інтегрованого навчання дітей дошкільного та шкільного віку.

2.2.10. Вивчення, узагальнення та впровадження досвіду роботи районних (міських) консультацій та шкільних психолого-медико-педагогічних комісій.

2.2.11. Сприяння фаховому, творчому зростанню консультантів психолого-медико-педагогічних консультацій шляхом їх періодичної атестації у встановленому порядку, направлення на курси підвищення кваліфікації, участі у науково-практичних конференціях, семінарах, тренінгах тощо.

2.2.12. Співпрацю з закладами охорони здоров'я з метою раннього виявлення та організації своєчасної фахової допомоги дітям, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку.

2.2.13. Взаємодію з органами праці та соціального захисту населення з метою моніторингу психічного розвитку дітей, які виховуються в дитячих будинках-інтернатах системи соціального захисту, та своєчасного забезпечення їх належною психолого-педагогічною підтримкою.

2.2.14. Співробітництво з вищими навчальними закладами, зокрема інститутами післядипломної педагогічної освіти, відповідними управліннями (відділами) освіти, психолого-медико-педагогічною службою системи освіти, у взаємодії з дошкільними, загальноосвітніми навчальними закладами, громадськими та іншими організаціями.

2.2.15. Підготовку аналітичної звітності центральній консультації.

2.3. Районна (міська) консультація здійснює:

2.3.1. У взаємодії з районними дитячими поліклініками, районними (міськими) лікарсько-консультаційними комісіями, районними (міськими) службами соціального захисту своєчасне виявлення дітей з вадами розвитку, починаючи від народження, облік їх кількості за освітніми потребами з урахуванням видів порушень, консультування батьків щодо вторинних ускладнень психічного розвитку дитини з певним видом порушень.

2.3.2. Попереднє логопедичне, педагогічне та психологічне вивчення дітей з вадами розвитку, які не відвідують навчальних закладів, результати якого фіксуються у відповідних розділах "Картки стану здоров'я і розвитку дитини" (додаток 1).

2.3.3. Психолого-педагогічне вивчення дітей в районній (міській) консультації, що відбувається за умови наявності у її складі необхідних фахівців та документально підтверджених медичних даних (діагнозу) дитини і стосується дітей з сенсорними, фізичними, мовленнєвими порушеннями.

Діти, які мають складну ваду або порушення інтелектуального розвитку, проходять обстеження консультації з повноваженнями обласної або в районній (міській) консультації за умови присутності на засіданні представника обласної консультації.

2.3.4. Направлення дітей із складними вадами розвитку (після попереднього консультування та оформлення необхідних документів) на психолого-педагогічне вивчення в консультацію з повноваженнями обласної для визначення особливих освітніх потреб і надання рекомендацій щодо змісту, методів та форми їх навчання, комплексної реабілітації.

2.3.5. Надання корекційно-розвиткової допомоги дітям з особливими освітніми потребами, зумовленими складними вадами розвитку, із залученням батьків або осіб, які їх замінюють (індивідуальні та групові заняття).

2.3.6. Консультативно-методичну допомогу батькам (особам, які їх замінюють), педагогам, практичним психологам, соціальним педагогам, медичним працівникам та працівникам соціально-психологічних служб з питань виховання, навчання, необхідності психолого-педагогічного та медичного супроводу дітей з різними видами порушень психофізичного розвитку та девіантною поведінкою.

2.3.7. Проведення роз'яснювальної роботи серед населення, працівників закладів освіти, охорони здоров'я, установ та закладів соціального захисту населення тощо про необхідність раннього виявлення та організації своєчасної фахової допомоги дітям, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку.

2.3.8. Організацію, координацію діяльності шкільних психолого-медико-

педагогічних комісій, консультативно-методичну допомогу у здійсненні індивідуального супроводу навчання і виховання дітей з різними видами порушень психофізичного розвитку в тих навчальних закладах, де вони є учнями (вихованцями).

2.3.9. Участь у розробці пропозицій щодо розвитку мережі навчальних закладів для дітей дошкільного і шкільного віку, які можуть надавати освітні послуги дітям, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, створення в них умов для інклюзивного (інтегрованого) навчання.

2.3.10. Співпрацю з інститутами післядипломної педагогічної освіти, відповідними управліннями (відділами) освіти, психологічною службою системи освіти, взаємодію з дошкільними, загальноосвітніми навчальними закладами, службами у справах дітей, громадськими та іншими організаціями.

2.3.11. Підготовку аналітичної звітності для психолого-медико-педагогічної консультації, якій районна (міська) консультація підпорядкована: республіканської (Автономна Республіка Крим), обласної, міської (Київської, Севастопольської).

III. Склад центральної, республіканської, обласних, Київської та Севастопольської міських, районних (міських) консультацій

3.1. Керівниками психолого-медико-педагогічних консультацій є завідувачі з повною вищою педагогічною освітою за спеціальностями "Дефектологія", "Корекційна освіта (за нозологіями)", які мають стаж педагогічної діяльності за фахом не менше трьох років.

3.2. Відповідно до основних завдань і функцій психолого-медико-педагогічної консультації, які надають послуги дітям з різними видами порушень психофізичного розвитку, комплектуються консультантами, які є фахівцями з корекційної педагогіки (за нозологіями), практичними психологами, лікарями з досвідом роботи за фахом (додаток 2).

3.3. Визначений фаховий склад консультантів за спеціальностями має забезпечувати повноцінне функціонування психолого-медико-педагогічних консультацій усіх рівнів.

3.4. Відсутні у складі консультації фахівці названих спеціальностей можуть залучатися до роботи в ній на умовах погодинної оплати праці або за сумісництвом. Допустимим є залучення лікарів споріднених спеціальностей для заміни посад фахівців (тифлопедагог – офтальмолог, сурдопедагог – сурдолог тощо).

3.5. Кількісний склад консультантів обласної та районної психолого-медико-педагогічних консультацій визначається потребами регіону, його територіальними особливостями та загальною кількістю дітей в ньому.

IV. Організація роботи психолого-медико-педагогічних консультацій

4.1. Первинне консультування батьків (осіб, які їх замінюють) щодо особливостей розвитку їхніх дітей відбувається з їх власної ініціативи і здійснюється консультантом відповідної фахової спеціалізації. У разі необхідності поглибленого психолого-педагогічного вивчення дитини на засіданні психолого-медико-педагогічної консультації їм надається "Картка стану здоров'я і розвитку дитини" (додаток 1).

4.2. Психолого-педагогічне вивчення дитини в психолого-медико-педагогічних консультаціях здійснюється тільки в присутності батьків або осіб, які їх замінюють, за наявності таких документів:

паспортів батьків;

свідоцтва про народження дитини;

"Картки стану здоров'я і розвитку дитини" (додаток 1);

"Історії розвитку дитини" (форма 112/о, затверджена наказом МОЗ України від 27.12.99 № 302 "Про затвердження форм облікової статистичної документації, що використовується в поліклініках (амбулаторіях)");

"Індивідуальної програми реабілітації дитини-інваліда", затвердженої наказом МОЗ України від 08.10.2007 № 623 "Про затвердження форм індивідуальної програми реабілітації інваліда, дитини-інваліда та Порядку їх складання", зареєстрованим в

Міністерстві юстиції 19.10.2007 за № 1197/14464, якщо дитина інвалід;

зошитів з рідної мови, математики (якщо дитина навчається), малюнків;
висновків шкільної психолого-медико-педагогічної комісії про динаміку та якість засвоєння знань дитиною під час випробувального навчання (якщо таке було);

документів про додаткові обстеження дитини (якщо такі є);

витягу з протоколу засідання психолого-медико-педагогічної консультації (для проходження вивчення в центральній консультації);

письмової згоди батьків або осіб, які їх замінюють, щодо надання дозволу на обробку персональних даних дитини, отриманих в процесі психолого-педагогічного вивчення, відповідно до цілей цього Положення.

4.3. На підставі результатів власного психолого-педагогічного вивчення дитини фахівцями психолого-медико-педагогічної консультації формулюється висновок про особливості її розвитку та приймається колегіальне рішення про надання батькам (особам, які їх замінюють) рекомендацій щодо програми, форм і методів навчання та здійснення корекційно-розвиткової роботи, соціально-трудова реабілітації.

4.4. Батькам або особам, які їх замінюють, надається витяг з протоколу засідання психолого-медико-педагогічної консультації з відповідним висновком та рекомендаціями (додаток 3).

4.5. У випадках, коли висновок може бути сформульований лише після тривалого вивчення дитини, психолого-медико-педагогічні консультації рекомендують навчання з випробувальним терміном на один навчальний рік у відповідному навчальному закладі, а за потреби - поглиблене медичне вивчення дитини.

4.6. У разі коли висновок психолого-медико-педагогічної консультації про стан дитини, причини її пізнавальних труднощів та рекомендації щодо потенційних можливостей психічного розвитку не збігаються з медичним діагнозом, органами управління освітою така дитина направляється на навчання з урахуванням рекомендацій цієї консультації у відповідний навчальний заклад з випробувальним терміном на один рік та динамічним спостереженням фахівців відповідного навчального закладу.

Після закінчення випробувального терміну навчання психолого-медико-педагогічна консультація здійснює повторне психолого-педагогічне вивчення дитини для уточнення рішення щодо організації її навчання та корекційно-розвиткової роботи.

4.7. Висновок центральної, республіканської, обласних, районних (міських) консультацій має рекомендаційний характер і є підставою для направлення дітей органами управління освітою до загальноосвітніх навчальних закладів, класів (груп) з інклюзивним (інтегрованим) навчанням, спеціальних дошкільних та загальноосвітніх навчальних закладів з урахуванням побажань батьків (осіб, які їх замінюють) та організації належної корекційно-розвиткової роботи.

4.8. Психолого-педагогічне вивчення дитини в центральній консультації здійснюється за зверненням батьків (осіб, які їх замінюють) та у випадках незгоди з висновками та рекомендаціями щодо потенційних можливостей психічного розвитку дитини, наданих обласною консультацією.

4.9. Висновок центральної консультації є підставою для надання рекомендованих дитині освітніх послуг відповідними органами управління освітою.

4.10. Висновок центральної консультації скріплюється печаткою її засновника.

4.11. Висновок, виданий республіканською, обласною консультацією, скріплюється печаткою власної установи.

4.12. Висновок, виданий районною (міською) консультацією, скріплюються печаткою консультації з повноваженнями обласної.

4.13. В психолого-медико-педагогічних консультаціях ведеться документація, визначена центральною консультацією.

4.14. Психолого-медико-педагогічні консультації можуть проводити виїзні засідання в загальноосвітніх чи дошкільних навчальних закладах за погодженням з відповідним органом управління освіти, вдома за запитом і заявою батьків, які дозволяється проводити у скороченому складі, але не менше трьох фахівців: учителя-

дефектолога відповідної спеціалізації, практичного психолога, лікаря-психіатра.

V. Управління психолого-медико-педагогічними консультаціями

5.1. Завідувач центральної, республіканської, обласних, Київської та Севастопольської міських, районних (міських) консультацій:

у межах своєї компетенції взаємодіє з вищими навчальними закладами, інститутами післядипломної педагогічної освіти, органами управління освітою, охорони здоров'я, соціального захисту населення, психологічною службою системи освіти, громадськими організаціями тощо;

планує й організовує роботу консультації, здійснює добір кадрів;

видає розпорядження, які є обов'язковими для працівників консультації;

створює належні умови для продуктивної праці працівникам консультації;

затверджує штатний розпис, статті витрат та асигнувань на утримання консультації тощо.

5.2. Призначення на посаду та звільнення з посади завідувача центральної консультації здійснюються засновником.

5.3. Призначення на посаду та звільнення з посади завідувачів республіканської, обласних, Київської та Севастопольської міських консультацій здійснюються засновником за погодженням з центральною консультацією.

5.4. Призначення на посаду і звільнення з посади завідувача районної (міської) консультації здійснюються засновником за погодженням з консультацією, яка має повноваження обласної.

VI. Матеріально-технічне забезпечення

6.1. Для повноцінного здійснення професійної діяльності засновник забезпечує психолого-медико-педагогічні консультації приміщенням відповідно до санітарних норм, доступним для дітей з інвалідністю різних категорій.

6.2. Вимоги до приміщень психолого-медико-педагогічних консультацій та їх облаштування:

розташованість у зручному для відвідувачів місці, на першому поверсі, недалеко від санітарного блоку, обладнаного відповідно до потреб дітей з інвалідністю;

наявність щонайменше трьох кімнат, пристосованих для здійснення прийому батьків, оформлення документації, проведення індивідуальних консультацій, засідань, групових та індивідуальних корекційно-розвиткових занять, обладнаних відповідно до специфіки діяльності та функціонального призначення, зокрема:

приймальна кімната повинна мати обладнання: стільці, килим для організації ігрової діяльності дітей, іграшки, місце, облаштоване для інформування та обліку відвідувачів, збору документації;

кімната для проведення психолого-педагогічного вивчення дітей має бути загальною площею 18-20 кв. м; обладнана стільцями, столами (звичайними і дитячими), шафами, стелажми для зберігання документації, особових справ дітей, етажерками для дидактичних матеріалів, діагностичного інструментарію та іграшок; килимом, вікном одностороннього бачення (дзеркало Гезелла) чи спеціальною відеосистемою (автономний відеореєстратор, відеокамера, вінчестер, мікрофон), комп'ютерною та оргтехнікою;

кімната для проведення корекційно-розвиткових занять (індивідуальних та групових) загальною площею не менше 10 кв. м, облаштована столами і стільцями (звичайними і дитячими), шафами і стелажми для наочно-методичних матеріалів, іграшками, килимом, кушеткою, пеленальним столом;

робочі місця консультантів мають бути облаштовані персональним столом, стільцем, канцелярським приладдям.

6.3. Утримання та розвиток матеріально-технічної бази консультацій фінансуються за рахунок коштів засновників та інших джерел, передбачених чинним законодавством.

VII. Припинення діяльності центральної, республіканської, обласних,

Київської та Севастопольської міських, районних (міських) консультацій

7.1. Припинення діяльності центральної консультації здійснюється за поданням Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи Національної академії педагогічних наук України на підставі рішення Президії НАПН за погодженням з Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України.

7.2. Припинення діяльності республіканської, обласних, Київської та Севастопольської міських консультацій здійснюється у формі їх реорганізації або ліквідації згідно з чинним законодавством за рішенням засновника.

7.3. При реорганізації центральної та республіканської, обласних, Київської та Севастопольської міських, районних (міських) консультацій їх права та обов'язки переходять до правонаступника.

7.4. Психолого-медико-педагогічна консультація, яка є юридичною особою, вважається ліквідованою (реорганізованою) з дня внесення до Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців запису про державну реєстрацію припинення юридичної особи.

Директор департаменту
загальної середньої
дошкільної освіти
Міністерства освіти і науки,
молоді та спорту України

О.В. Єресько

Академік секретар
Відділення психології, вікової
фізіології та дефектології
Національної академії
педагогічних наук України

С.Д. Максименко

Додаток 1
до Положення про центральну та
республіканську (Автономна Республіка
Крим), обласні, Київську та
Севастопольську міські, районні (міські)
психолого-медико-педагогічні консультації

КАРТКА СТАНУ ЗДОРОВ'Я І РОЗВИТКУ ДИТИНИ*

(дані попереднього обстеження)

Назва психолого-медико-педагогічної консультації _____

Місцезнаходження _____

Телефон _____

Загальні відомості про дитину

1. Прізвище, ім'я, по батькові _____

2. Дата народження _____, вік на час обстеження _____ р.

3. Місце проживання _____

4. У яких закладах виховувалась і навчалась _____

5. Ким направлена на вивчення _____

6. Мета вивчення, скарги _____

* Картка дійсна для заповнення в тих навчальних закладах системи освіти, охорони здоров'я, соціального захисту, в яких дитина виховувалась, навчалась, лікувалася, консультувалася.

7. Стислі відомості про сім'ю дитини та умови виховання _____

Основні медичні висновки:

1. Педіатра (розгорнуті анамнестичні дані з "Історії розвитку дитини" (форма № 112/о, затверджена наказом МОЗ України від 27.12.99 № 302 "Про затвердження форм облікової статистичної документації, що використовується в поліклініках (амбулаторіях)") та стан її здоров'я _____

М.П. (дата) (підпис фахівця)

2. Психіатра (дитячого) _____

М.П. (дата) (підпис фахівця)

3.Офтальмолога (дитячого) _____

М.П. (дата) (підпис фахівця)

4.Отоларинголога (дитячого) _____

М.П. (дата) (підпис фахівця)

5. Невролога (дитячого) _____

М.П. (дата) (підпис фахівця)

6. Хірурга (у разі потреби) _____

М.П. (дата) (підпис фахівця)

7. Медико-генетичної консультації (у разі потреби) _____

М.П. (дата) (підпис фахівця)

8. Іншого фахівця _____

М.П. (дата) (підпис фахівця)

Дані логопедичного обстеження

(загальна характеристика спілкування: жестами, окремими словами, фразовим мовленням; словниковий запас, граматична будова мовлення, вимова і розпізнавання звуків, читання, письмо) _____

Висновок про загальний мовленнєвий розвиток, стан фонетико-фонематичного розвитку, наявність специфічних мовленнєвих порушень (алалія, дислалія, заїкання, дизартрія, ринопалія, дисграфія, дислексія) та рекомендації щодо їх корекції _____

М.П.

(дата)

(підпис фахівця)

Результати психологічного вивчення

(Адекватність поведінки, особливості контакту, наявність інтересу до взаємодії з дорослим; характеристика предметно-практичних дій, працездатності, здатності зосереджуватися, аналізувати предмети, виділяти істотні ознаки, окремі частини, установлювати схоже і відмінне, узагальнювати, здійснювати класифікацію, переносити вміння в нові пізнавальні ситуації; міра самостійності, характер необхідної допомоги, особливості навчуваності; здатність установлювати причиново-наслідкові зв'язки, міркувати, робити умовиводи; стан емоційно-вольової сфери, поведінки, особливості формування особистості) _____

М.П.

(дата)

(підпис фахівця)

Педагогічна характеристика

(характеристика знань, умінь, навичок, інтересів, труднощів у навчанні, особливості поведінки) _____

М.П.

(дата)

(підпис фахівця)

Додаток 2

до Положення про центральну та
республіканську (Автономна Республіка
Крим), обласні, Київську та
Севастопольську міські, районні (міські)
психолого-медико-педагогічні консультації

Склад консультантів

центральної, республіканської, обласної, районної (міської) психолого-медико-педагогічних консультацій за спеціальностями

- Завідувач – фахівець з повною вищою дефектологічною освітою, який має стаж педагогічної діяльності за фахом не менше 3 років;
- Консультанти:
- учитель-дефектолог (логопед);

- учитель-дефектолог (олігофренопедагог);
- учитель-дефектолог (сурдопедагог);
- учитель-дефектолог (тифлопедагог);
- практичний психолог – фахівець з питань інтелектуального розвитку дитини;
- практичний психолог – фахівець з питань девіантної поведінки;
- лікар-психіатр (дитячий);
- лікар-невролог (дитячий).

Додаток 3
до Положення про центральну та
республіканську (Автономна Республіка
Крим), обласні, Київську та
Севастопольську міські, районні (міські)
психолого-медико-педагогічні
консультації

(назва органу управління освітою)

(назва психолого-медико-педагогічної консультації)
Місцезнаходження

Телефон

ВИТЯГ

з протоколу засідання психолого-медико-педагогічної консультації
від _____ 20__ року № _____

Кому
виданий _____
Прізвище, ім'я, по батькові дитини _____

Число, місяць, рік народження, повних років _____
Психолого-педагогічний висновок : _____

Рекомендовано: _____

Завідувач _____ (прізвище, ім'я, по батькові) _____ (підпис)

Секретар _____ (прізвище, ім'я, по батькові) _____ (підпис)

М.П.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ

НАКАЗ

м. Київ

16.08.2012 р.

№ 920

Зареєстровано
в Міністерстві юстиції України
05 вересня 2012 року за № 1502/21814

Про затвердження Положення про навчально-реабілітаційний центр

Відповідно до Закону України “Про загальну середню освіту”, розділу IV Національного плану дій на 2012 рік щодо впровадження Програми економічних реформ на 2010-2014 роки “Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава”, затвердженого Указом Президента України від 12 березня 2012 року № 187,

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити Положення про навчально-реабілітаційний центр, що додається.
2. Визнати таким, що втратив чинність, наказ Міністерства освіти України від 28 серпня 1997 року № 325 “Про затвердження Положення про навчально-реабілітаційний Центр”, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 21 січня 1998 року за № 34/2474.
3. Директору департаменту загальної середньої та дошкільної освіти (Єресько О. В.) забезпечити реєстрацію цього наказу в Мін’юсті.
4. Контроль за виконанням наказу покласти на заступника Міністра Жебровського Б. М.
5. Наказ набирає чинності з дня його офіційного опублікування.

Міністр

Д. В. Табачник

**Положення
про навчально-реабілітаційний центр**

I. Загальні положення

1.1. Це Положення визначає організаційні засади діяльності навчально-реабілітаційного центру незалежно від форми власності та підпорядкування.

1.2. Навчально-реабілітаційний центр (далі - Центр) – це загальноосвітній навчальний заклад, метою діяльності якого є реалізація права на освіту дітей з особливими освітніми потребами, зумовленими складними вадами розвитку, їх інтеграція в суспільство шляхом здійснення комплексних реабілітаційних заходів, спрямованих на відновлення здоров'я, здобуття освіти відповідного рівня, розвиток та корекцію порушень.

1.3. Діти із складними вадами розвитку – це діти з вадами слуху, зору, тяжкими системними мовленнєвими порушеннями, тяжкими порушеннями опорно-рухового апарату у поєднанні з розумовою відсталістю, затримкою психічного розвитку, сліпоглухі, діти, які себе не обслуговують і відповідно до індивідуальної програми реабілітації дитини-інваліда потребують індивідуального догляду та супроводу, але вони можуть перебувати у дитячому колективі згідно з рекомендованим лікарями режимом.

1.4. Головними завданнями Центру є:

забезпечення права дітей із складними вадами розвитку на здобуття відповідного рівня дошкільної та загальної середньої освіти відповідно до їх можливостей, здібностей з урахуванням індивідуальних особливостей розвитку;

забезпечення ранньої соціалізації та підготовки таких дітей до здобуття відповідного рівня дошкільної та загальної середньої освіти шляхом спеціально організованого навчально-виховного процесу в комплексі з психолого-педагогічною, медичною, фізичною, соціальною реабілітацією;

формування громадянської позиції, власної гідності, готовності до трудової діяльності, відповідальності за свої дії;

забезпечення системного кваліфікованого психолого-медико-педагогічного супроводу дітей з урахуванням стану їх здоров'я, особливостей психофізичного розвитку;

надання реабілітаційних послуг згідно з індивідуальною програмою реабілітації дитини-інваліда;

надання психолого-педагогічної допомоги батькам (особам, які їх замінюють), які виховують дітей-інвалідів, з метою залучення їх та дітей до навчально-виховного та реабілітаційного процесу.

1.5. Особливості умов виховання, навчання, утримання дітей в Центрі визначаються:

гнучкою системою навчальної, виховної та корекційно-реабілітаційної роботи;

створенням спеціальних умов для корекційної спрямованості навчання, виховання та подолання порушень фізичного та психічного розвитку, формування мовлення та інших психічних процесів, поліпшення стану здоров'я з урахуванням характеру порушення розвитку;

здійсненням індивідуального та диференційованого підходу у навчанні та реабілітації дітей із складними вадами розвитку відповідно до особливостей навчально-пізнавальної діяльності з урахуванням характеру порушення розвитку.

1.6. У своїй діяльності Центр керується Конституцією України, Законами України “Про освіту”, “Про загальну середню освіту”, “Про дошкільну освіту”, “Про охорону дитинства”, “Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні”, “Про реабілітацію інвалідів в Україні”, Положенням про дошкільний навчальний заклад, затвердженим

постановою Кабінету Міністрів України від 12 березня 2003 року № 305, Положенням про загальноосвітній навчальний заклад, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 27 серпня 2010 року № 778, Положенням про спеціальну загальноосвітню школу (школу-інтернат) для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 15 вересня 2008 року № 852, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 22 грудня 2008 року за № 1219/15910, цим Положенням та власним статутом.

1.7. Центр діє на підставі статуту, який розробляється відповідно до Типового статуту, затвердженого МОНмолодьспортом України, та цього Положення.

1.8. Статут Центру комунальної форми власності затверджується відповідним органом управління освітою, статут Центру приватної форми власності затверджується його власником та погоджується з відповідним органом управління освітою.

1.9. Створення, реорганізація та ліквідація Центру здійснюються відповідно до Закону України «Про загальну середню освіту».

1.10. Центр є юридичною особою з дня його реєстрації, має рахунки в органах Державної казначейської служби України (для закладів комунальної форми власності) і банках (для закладів приватної форми власності), самостійний баланс, штамп, печатку встановленого зразка, бланки зі своїм найменуванням.

1.11. Центр розміщується на території із спеціально побудованими або пристосованими приміщеннями, що забезпечують безперешкодне середовище для дітей з обмеженими фізичними можливостями, відповідають техніці безпеки та санітарно-гігієнічним вимогам щодо утримання спеціальних загальноосвітніх шкіл (шкіл-інтернатів).

Центр повинен мати навчальні кабінети, обладнані відповідними засобами навчання; лікувально-фізіотерапевтичний кабінет, медико-санітарну частину, кімнату психологічного розвантаження, бібліотеку, читальний та актовий зали, їдальню, харчоблок, житлові приміщення для учнів (вихованців).

Розміщення Центру на базі діючого дошкільного або загальноосвітнього навчального закладу повинно передбачати його розташування у окремих приміщеннях з окремим входом, що відповідають санітарно-гігієнічним вимогам для здійснення навчально-виховного процесу.

Центр має бути забезпечений спортивним інвентарем та обладнанням, засобами навчання та іншим навчальним приладдям, іграшками та іграми, матеріалами для розвитку індивідуальних творчих здібностей учнів (вихованців), гурткової, секційної роботи, виробами медичного призначення, технічним та іншим реабілітаційним обладнанням.

Забезпечення підручниками та навчальними посібниками учнів (вихованців) Центрів здійснюється в установленому порядку.

1.12. Діти-інваліди з вадами слуху, зору, опорно-рухового апарату забезпечуються засобами індивідуальної корекції на час перебування в Центрі.

1.13. Джерелами фінансування закладу є:
кошти місцевих бюджетів (для закладів комунальної форми власності);
кошти засновників через рахунки в установах банків (для закладів приватної форми власності);
кошти, отримані за надання платних послуг;
благодійні внески юридичних та фізичних осіб;
інші джерела, не заборонені законодавством.

II. Структура Центру

2.1. З урахуванням особливостей психофізичного розвитку дітей створюються такі Центри:

для дітей, які мають вади слуху у поєднанні із затримкою психічного розвитку або розумовою відсталістю;

для дітей, які мають вади зору у поєднанні із важкими системними мовленнєвими порушеннями, затримкою психічного розвитку чи розумовою відсталістю та сліпоглухих;

для дітей, які мають вади опорно-рухового апарату у поєднанні із важкими

системними мовленнєвими порушеннями, затримкою психічного розвитку або розумовою відсталістю;

для дітей з тяжкими порушеннями мовлення у поєднанні з розумовою відсталістю, затримкою психічного розвитку;

для розумово відсталих дітей у поєднанні з тяжкими порушеннями мовлення.

За наявності відповідної матеріально-технічної бази, кадрового забезпечення та наявності дітей можуть створюватися багатопрофільні Центри.

2.2. Структурними підрозділами Центру є:

дошкільне відділення, у складі якого функціонують спеціальні групи денного та цілодобового (п'ятиденного) перебування для дітей віком від 2 до 6 (7) років;

спеціальна загальноосвітня школа (школа-інтернат) для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку I-III ступенів (далі – спеціальна школа (школа-інтернат), де передбачається денне або цілодобове перебування учнів.

У складі спеціальної школи (школи-інтернату) Центру можуть функціонувати класи для дітей з будь-якою інвалідизуючою патологією, за наявності відповідної навчально-матеріальної бази та кадрового забезпечення.

За заявами батьків діти з тяжкими порушеннями розвитку можуть лише навчатися у спеціальних школах (школах-інтернатах) без проживання в них;

реабілітаційне відділення включає медичну реабілітацію, психолого-педагогічну, фізичну, соціально-побутову реабілітацію для надання реабілітаційних послуг згідно з індивідуальною програмою реабілітації дитини-інваліда, яка проживає в сім'ї, за станом здоров'я може відвідувати дошкільний чи загальноосвітній навчальний заклад або навчається за індивідуальною формою навчання.

Діяльність реабілітаційного відділення Центру спрямована на профілактику та реабілітацію основної патології та супутніх захворювань дитячого організму.

Реабілітація в Центрі носить комплексний характер і забезпечується психолого-педагогічними, соціально-побутовими, медичними (лікувально-відновлювальними, лікувально-профілактичними, реабілітаційними), фізичними заходами.

Реабілітаційні послуги дітям з вадами розвитку, які навчаються в Центрі, надаються безкоштовно.

Центр може надавати реабілітаційні послуги дітям з вадами розвитку, які навчаються в інклюзивних класах (групах) дошкільних та загальноосвітніх навчальних закладів та консультативні послуги батькам дітей з вадами розвитку (за заявою батьків).

Центр може надавати платні послуги на договірній основі відповідно до законодавства.

Діти, які отримують у Центрі лише реабілітаційні послуги, реєструються в окремому журналі.

2.3. Додаткові освітні послуги, які не визначені Базовим компонентом дошкільної освіти, навчальним планом та програмами для загальноосвітніх навчальних закладів, надаються відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 27 серпня 2010 року № 796 “Про затвердження переліку платних послуг, які можуть надаватися навчальними закладами, іншими установами та закладами системи освіти, що належать до державної і комунальної форми власності” за згодою та за рахунок батьків або осіб, які їх замінюють, у межах граничнодопустимого навантаження дитини.

2.4. Строки навчання у спеціальній загальноосвітній школі (школі-інтернаті) Центру встановлюються відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 23 квітня 2003 року № 585 “Про встановлення строку навчання у загальноосвітніх навчальних закладах для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку”.

2.5. Учні (вихованці) дошкільного відділення, спеціальної школи (школи-інтернату) з числа дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, перебувають на повному державному утриманні та користуються пільгами, встановленими законодавством для цієї категорії дітей.

2.6. Харчування дітей дошкільного віку здійснюється відповідно до Закону України “Про дитяче харчування”, Закону України “Про дошкільну освіту” та постанови

Кабінету Міністрів України від 26 серпня 2002 року № 1243 “Про невідкладні питання діяльності дошкільних та інтернатних навчальних закладів”.

Харчування учнів у спеціальній школі (школі-інтернаті) здійснюється відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 22 листопада 2004 року № 1591 «Про затвердження норм харчування у навчальних та оздоровчих закладах» та Порядку організації харчування дітей у навчальних та оздоровчих закладах, затвердженого наказом Міністерства охорони здоров'я України та Міністерства освіти і науки України від 01 червня 2005 року № 242/329, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 15 червня 2005 року за № 661/10941.

2.7. Структурні підрозділи Центру функціонують на підставі положень про структурний підрозділ, які розробляються з урахуванням вимог Положення про спеціальну загальноосвітню школу (школу-інтернат) для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 15 вересня 2008 року № 852, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 22 грудня 2008 року за № 1219/15910, Положення про дошкільний навчальний заклад, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 березня 2003 року № 305, цього Положення, власного статуту та затверджуються директором Центру.

III. Порядок комплектування Центру

3.1. Класи та групи Центру незалежно від форми власності комплектуються учнями (вихованцями) відповідно до його структури згідно з нормативами наповнюваності.

Класи та групи Центру комплектуються учнями та вихованцями з однорідними видами розвитку, що зумовлюють типологічні особливості навчально-пізнавальної діяльності.

3.2. Направлення дітей здійснюється Міністерством освіти і науки Автономної Республіки Крим, управліннями освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій (далі - органом управління освітою) на підставі висновку психолого-медико-педагогічної консультації (далі - ПМПК) відповідно до медичних показань і протипоказань та заяви батьків або осіб, які їх замінюють.

У випадках, коли висновок може бути сформульований лише після тривалого вивчення дитини, ПМПК рекомендує навчання з випробувальним строком на один навчальний рік у відповідному навчальному закладі, а за потреби - поглиблене медичне вивчення дитини.

Після закінчення випробувального строку навчання ПМПК здійснює повторне психолого-педагогічне вивчення дитини для уточнення рішення щодо організації її навчання та корекційно-розвиткової роботи.

3.3. Прийом дітей до Центру та формування нових груп у дошкільному відділенні та класів у спеціальній школі (школі-інтернаті), переведення в інший клас або вікову групу проводяться до початку навчального року.

У разі необхідності учні (вихованці) можуть зараховуватися або переводитися до іншого класу та групи протягом навчального року на підставі висновку ПМПК.

3.4. При зарахуванні дітей до спеціальної загальноосвітньої школи (школи-інтернату) Центру допускається перевищення віку дітей, установленого для загальноосвітніх навчальних закладів.

3.5. Зарахування учнів (вихованців) до Центру проводиться наказом директора на підставі таких документів:

- заяви батьків або осіб, які їх замінюють;
- направлення відповідного органу управління освітою;
- копії свідоцтва про народження дитини;
- висновку ПМПК;
- висновку територіального лікувально-профілактичного закладу чи тубдиспансеру;
- особової справи (витягу з особової справи) та документа про наявний рівень освіти (крім дітей, які зараховуються до підготовчого, першого класів);

індивідуальної програми реабілітації для дитини-інваліда;
довідок про стан здоров'я дитини: медичної карти дитини (ф. № 026/о);
витягу з "Історії розвитку дитини" (ф. № 112/о) з даними про результати аналізів (загальний аналіз крові та сечі, мазок із зів'язки на дифтерію, аналіз калу на дезгрупу, яйця глистів, зскрібок на ентеробіоз); копії "Карти профілактичних щеплень" (ф. № 063/о);
довідки дільничного лікаря про епідеміологічне оточення, що дитина не перебувала в контакті з хворими на інфекційні хвороби або бактеріоносіями; медичної довідки про стан здоров'я дитини з висновком лікаря, що дитина може відвідувати навчальний заклад.

Усі діти з недорозвиненням мовлення повинні мати висновок сурдолога.

3.6. Для зарахування дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, окрім зазначених, подаються документи, передбачені пунктом 37 Порядку провадження органами опіки та піклування діяльності, пов'язаної із захистом прав дитини, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 вересня 2008 року № 866.

3.7. Документи, необхідні для зарахування дитини до Центру, подаються особисто батьками або особами, які їх замінюють.

3.8. Протягом року проводяться засідання ПМПК (не рідше ніж двічі на рік) з психолого-педагогічного вивчення дітей з метою визначення труднощів їхньої навчально-пізнавальної діяльності, надання обґрунтованих психолого-педагогічних рекомендацій щодо змісту, форм, методів навчання та особливостей корекційно-розвиткової роботи відповідно до потенційних можливостей психофізичного розвитку, для дитини з інвалідністю - з урахуванням індивідуальної програми реабілітації.

За висновком ПМПК у разі поліпшення стану здоров'я, досягнення успіхів у навчанні учні (вихованці) Центру переводяться до іншого типу навчального закладу. Питання про подальше влаштування дитини вирішують батьки або особи, які їх замінюють, спільно з відповідним органом управління освітою.

3.9. За учнем (вихованцем) зберігається місце в Центрі комунальної форми власності у разі його хвороби, карантину, санаторного лікування, на час відпустки батьків або осіб, які їх замінюють, а також у літній оздоровчий період (75 днів).

Загальна тривалість канікул у школі (школі-інтернаті) протягом навчального року не повинна становити менш як 30 календарних днів.

3.10. Загальними протипоказаннями для зарахування дитини до Центру є:

епілепсія з частими епілептичними нападами;

стійкий денний і нічний енурез і енкопрез унаслідок органічного ураження центральної нервової системи;

судомні напади, шизофренія з наявністю продуктивної симптоматики, тяжкі порушення поведінки, небезпечні для дитини та її оточення;

тяжка глибока розумова відсталість, органічна деменція різного походження з вираженою дезадаптацією;

психічні захворювання, тяжкі нервово-психічні порушення;

психопатія і психопатоподібні стани різного характеру;

інфекційні захворювання до закінчення строку ізоляції;

бацилоносійство (стосовно дифтерії та кишкових інфекцій);

всі контагіозні та паразитарні хвороби очей і шкіри;

туберкульоз.

IV. Організація навчально-виховного процесу

4.1. Навчально-виховний процес у Центрі незалежно від його підпорядкування та форми власності здійснюється у порядку, встановленому Положенням про загальноосвітній навчальний заклад, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 27 серпня 2010 року № 778, Положенням про дошкільний навчальний заклад, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 12 березня 2003 року № 305, Положенням про спеціальну загальноосвітню школу (школу-інтернат) для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 15 вересня 2008 року № 852, зареєстрованим в

Міністерстві юстиції України 22 грудня 2008 року за № 1219/15910.

4.2. Діяльність Центру здійснюється відповідно до робочого навчального плану, затвердженого власником (для комунального – відповідним органом управління освітою, приватного – за погодженням з органом управління освітою).

4.3. Центр працює з постійним та змінним контингентами вихованців:

постійний контингент – це учні спеціальної школи (школи-інтернату) та вихованці дошкільних груп дошкільного відділення;

змінний контингент – це вихованці раннього, дошкільного та шкільного віку реабілітаційного відділення, які отримують психолого-педагогічну, медико-реабілітаційну, консультативну та соціально-реабілітаційну допомогу в Центрі або в умовах сім'ї.

4.4. Структура навчального року (тривалість навчальних занять, поділ на чверті, семестри та режим роботи) встановлюються закладом у межах часу, передбаченого робочим навчальним планом, за погодженням з відповідним органом управління освітою.

У зонах екологічного лиха та епідемії місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування може встановлюватися особливий режим роботи закладів, який погоджується з органами державної санітарно-епідеміологічної служби.

4.5. Навчально-виховний процес у спеціальній школі (школі-інтернаті) Центру незалежно від її підпорядкування, виду і форми власності здійснюється відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 26 серпня 2008 року № 778 «Про затвердження Типових навчальних планів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів (II ступінь) для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку».

4.6. Зміст шкільної освіти визначається навчальними програмами для дітей із складними вадами розвитку, що мають відповідний гриф МОНмолодьспорту України.

У випадках, якщо діти не засвоюють навчальну програму, вони можуть навчатися за адаптованими або індивідуальними програмами та планом. Індивідуальні навчальні програми та план розробляються вчителем на основі навчальних програм, що мають гриф МОНмолодьспорту України, та робочого навчального плану закладу, погоджуються з батьками (особами, які їх замінюють), розглядаються педагогічною радою і затверджуються керівником.

4.7. Зміст дошкільної освіти визначається Базовим компонентом дошкільної освіти і здійснюється за адаптованими програмами для дошкільних навчальних закладів, у тому числі спеціальних.

4.8. Освітньо-реабілітаційний процес дітей дошкільного віку будується на основі методик ранньої соціальної реабілітації через педагогічно обґрунтований зміст, форми і методи навчання, що забезпечують дітям засвоєння необхідних знань, умінь та навичок, сприяють підготовці їх до навчання в школі.

4.9. Навчальний процес у Центрі базується з врахуванням вимог лікувально-корекційної роботи. У процесі навчання і виховання враховуються індивідуальні особливості розвитку дітей, гігієнічні, медичні та спеціальні корекційні та психолого-педагогічні рекомендації.

4.10. Дітям зі зниженою працездатністю за рекомендаціями лікарів може встановлюватися індивідуальний розклад навчальних занять.

4.11. Мова навчання й виховання в Центрі визначається відповідно до Конституції України та законодавства України про мови.

4.12. Випускники спеціальної загальноосвітньої школи (школи-інтернату), які закінчили школу II ступеня (крім тих, які навчалися у школі (школі-інтернаті) для розумово відсталих дітей), одержують свідоцтво про базову загальну середню освіту державного зразка, що дає право на вступ до професійно-технічного навчального закладу, вищого навчального закладу I-II рівнів акредитації. На бажання випускники можуть продовжувати здобувати повну загальну середню освіту в спеціальній загальноосвітній школі III ступеня.

Випускники, які закінчили спеціальну школу (школу-інтернат) III ступеня,

одержують атестат про повну загальну середню освіту, що дає їм право на вступ до професійно-технічних та вищих навчальних закладів.

Випускники, які закінчили спеціальну школу (школу-інтернат) для розумово відсталих дітей, отримують свідоцтво про закінчення спеціальної загальноосвітньої школи, що дає право на вступ до професійно-технічного навчального закладу з урахуванням рекомендацій лікарів.

4.13. Центр приватної форми власності має право видавати випускникам спеціальної загальноосвітньої школи (школи-інтернату) документи державного зразка про відповідний рівень освіти за умови наявності ліцензії та проходження атестації у порядку, встановленому законодавством.

4.14. Учасниками навчально-виховного процесу є учні (вихованці), керівники, педагогічні, медичні та інші працівники Центру, батьки або особи, які їх замінюють.

4.15. Педагогічними працівниками Центру можуть бути особи, які мають відповідну вищу педагогічну освіту, високі моральні якості, фізичний і психічний стан яких дозволяє виконувати покладені на них обов'язки.

4.16. Педагогічні працівники Центру підлягають атестації, яка є обов'язковою і здійснюється відповідно до Типового положення про атестацію педагогічних працівників, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 06 жовтня 2010 року № 930, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 14 грудня 2010 року за № 1255/18550.

V. Особливості організації реабілітаційного процесу

5.1. Реабілітаційний процес включає медичну, фізичну, психолого-педагогічну, соціально-побутову реабілітацію згідно з індивідуальною програмою реабілітації дитини-інваліда, яка відвідує (перебуває, навчається) Центр.

5.2. Діяльність реабілітаційного відділення Центру спрямована на реабілітацію основної патології та супутніх захворювань дитячого організму.

Реабілітація в Центрі носить комплексний характер і забезпечується психолого-педагогічними, соціально-побутовими, медичними (лікувально-профілактичними), фізичними заходами.

Система реабілітації у Центрі здійснюється шляхом використання технічних та інших засобів реабілітації, виробів медичного призначення.

5.3. Навчально-реабілітаційний процес у групах реабілітаційного спрямування здійснюється за програмами і методиками, розробленими в установленому порядку. У таких групах проводиться корекційно-розвиткова та реабілітаційна робота за напрямками: предметно-практична діяльність, розвиток слухового, зорового, дотикового сприймання, формування звуковимови та розвиток мовлення, логоритміка, просторове орієнтування, лікувальна фізкультура, ритміка, соціально-побутова та комунікативна діяльність.

5.4. Комплексна реабілітація в Центрі проводиться за методиками медико-соціальної реабілітації, рекомендованими МОЗ відповідно до індивідуальної програми реабілітації дитини-інваліда.

5.5. Медична реабілітація у Центрі передбачає лікувально-профілактичні заходи. Медична корекція основної вади розвитку передбачає специфічну медикаментозну фізіокліматотерапію, застосування відповідного обладнання (оптичного, звукопідсилювального, ортопедичного).

Фізична реабілітація передбачає фізкультурно – реабілітаційні заходи засобами використання спеціального корекційного обладнання, спеціальну лікувальну фізкультуру.

5.6. Лікувально-профілактична робота передбачає профілактику соматичних захворювань, створення умов для психічного розвитку, працездатності, контроль за фізичним розвитком дітей та підготовкою їх до навчання. З цією метою медичними працівниками застосовується загальнозміцнююча терапія, надається консультативна допомога педагогічним працівникам у дозуванні шкільних навантажень.

5.7. Лікувально-профілактична робота для дітей, які мають вади слуху у поєднанні із затримкою психічного розвитку або розумовою відсталістю, спрямована на корекцію основної вади – збереження та розвиток залишкового слуху. Особлива увага приділяється

контролю за розвитком слухової функції з аудіометричним та аудіологічним обстеженням, здійснення корекційно-розвиткової роботи відповідно до психологічних особливостей дітей.

Медична реабілітація передбачає також терапію загальних нервово-психічних відхилень із застосуванням медикаментозного лікування та немедикаментозних заходів лікування загальної недостатності нервової системи та психічного стану дітей.

5.8. Лікувально-профілактична робота для дітей, які мають вади зору у поєднанні з тяжкими системними мовленнєвими порушеннями, затримкою психічного розвитку чи розумовою відсталістю, сліпоглухих ведеться за такими напрямками: терапія загальних нервово-психічних відхилень; медична корекція основного дефекту; профілактика соматичних захворювань.

Також передбачаються консервативне, плеоптичне і плепто-ортоптичне лікування; підбір оптичних засобів корекції, спеціальна лікувальна фізкультура; профілактика наслідків основного дефекту:

специфічна медикаментозна терапія, спрямована на запобігання декомпенсації стану хворого організму;

визначення зорових можливостей вихованців, особливостей сприймання наочно-дидактичного матеріалу;

дозування зорових та фізичних навантажень;

розробка комплексу вправ зорової гімнастики.

Медична корекція основного дефекту передбачає застосування під час занять відповідної оптичної апаратури.

5.9. Лікувально-профілактична робота для дітей, які мають вади опорно-рухового апарату у поєднанні з тяжкими системними мовленнєвими порушеннями, затримкою психічного розвитку або розумовою відсталістю, спрямована на поліпшення рухових, психічних, комунікативних і мовних функцій, підвищення можливості до самообслуговування і соціальної адаптації.

Крім зазначених заходів, проводиться корекційно-логопедична робота, спрямована на формування у дітей мовленнєвої компетентності як основи соціалізації (тренування дихання, зміцнення голосових і дихальних м'язів); масаж, лікувальна фізкультура, фізіобальнеокліматотерапія тощо.

5.10. Лікувально-профілактична робота для розумово відсталих дітей у поєднанні з тяжкими порушеннями мовлення спрямована на розвиток когнітивних функцій, психіки, мовлення, формування життєвих компетентностей, соціальну адаптацію дітей зазначеної категорії.

Застосовуються сучасні методики сенсорної стимуляції, біхевіоральної терапії, що використовуються на етапі раннього втручання, у системі соціально-педагогічних заходів для дітей раннього віку, які відстають у психічному розвитку; різноманітні форми втручання (контактування з дитиною, формування та вироблення комунікативних навичок, робота з експресивною мовою, напрацювання вміння наслідувати інших, навчання грі іграшками відповідно до призначення, трансформація навичок використання допомоги в самостійну діяльність тощо).

5.11. Медичне обслуговування учнів (вихованців) здійснюється штатним або спеціально закріпленим за Центром медичним персоналом відповідних закладів охорони здоров'я, які організують проведення лікувально-профілактичних заходів, здійснюють контроль та державний нагляд за якістю харчування дітей, фізичним навантаженням навчальних занять і відпочинку, комплексом заходів із фізичного виховання дітей, виконанням санітарно-гігієнічного режиму в Центрі.

5.12. Медичні працівники Центру підлягають атестації, яка є обов'язковою і здійснюється відповідно до положень про атестацію медичних працівників.

5.13. Заклади охорони здоров'я разом з органами управління освітою щороку забезпечують безоплатний медичний огляд вихованців Центру, моніторинг стану здоров'я, проведення лікувально-профілактичних заходів незалежно від форми власності. Діти з хронічними захворюваннями перебувають під постійним диспансерним наглядом

відповідних закладів охорони здоров'я.

5.14. Психолого-педагогічна реабілітація у Центрі забезпечує дітям із складними вадами розвитку психолого-педагогічну корекцію, діагностику, психологічну та педагогічну корекцію емоційно-вольової сфери та розумового розвитку.

Педагогічна та соціально-побутова реабілітація передбачає запровадження комплексу заходів (у тому числі відповідних форм, методів, змісту навчання), що створюють передумови для оволодіння дітьми із складними вадами розвитку системою знань, умінь і навичок, застосування яких сприятиме подальшому розвитку особистості: підвищення освітнього, кваліфікаційного рівня, здатність до самостійної трудової діяльності, організації побуту, адекватного планування самостійного життя.

Психологічна реабілітація спрямована на корекцію та розвиток психічних функцій, особистості в цілому, створення оптимальних умов для подальшого становлення кожної дитини як особистості в процесі засвоєння цінностей та пристосування до вимог та критеріїв суспільства.

5.15. З урахуванням особливостей психофізичного розвитку дітей у Центрі здійснюється особистісно орієнтована професійна реабілітація (професійна орієнтація, допрофесійна підготовка, професійна підготовка (за наявності ліцензії)).

VI. Управління Центром

6.1. Керівництво Центром здійснює його директор.

Керівником Центру може бути громадянин України, який має відповідну вищу педагогічну (корекційну, дефектологічну) освіту на рівні спеціаліста або магістра, стаж педагогічної роботи не менш як три роки, успішно пройшов атестацію керівних кадрів навчальних закладів відповідно до Типового положення про атестацію педагогічних працівників, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 06 жовтня 2010 року № 930, зареєстрованого у Міністерстві юстиції України 14 жовтня 2010 року за № 1255/18550.

6.2. Керівник Центру комунальної форми власності і його заступники призначаються на посади та звільняються з посад відповідним органом управління освітою згідно із законодавством.

6.3. Керівник Центру приватної форми власності та його заступники призначаються засновником (власником) за погодженням з відповідним органом управління освітою.

6.4. Керівник закладу:

організовує, координує діяльність педагогічних і медичних працівників з метою забезпечення єдності навчально-виховної та корекційно-розвиткової роботи; медичної реабілітації, відповідає за її якість, сприяє забезпеченню учнів (вихованців) засобами індивідуальної корекції;

забезпечує раціональний добір і розстановку кадрів, створює необхідні умови для підвищення фахового і кваліфікаційного рівня працівників;

забезпечує контроль за виконанням навчальних планів і програм, якістю знань, умінь та навичок учнів (вихованців);

відповідає за дотримання вимог Державного стандарту загальної середньої освіти, Базового компонента дошкільної освіти;

створює необхідні умови для участі учнів у позакласній та позашкільній роботі, проведення виховної роботи;

забезпечує дотримання вимог щодо охорони дитинства, санітарно-гігієнічних та протипожежних норм, вимог техніки безпеки;

розпоряджається в установленому порядку майном закладу та його коштами;

підтримує ініціативи щодо вдосконалення системи навчання та виховання, заохочення творчих пошуків, дослідно-експериментальної роботи педагогів;

сприяє залученню діячів науки, культури, членів творчих спілок, працівників підприємств, установ та організацій до навчально-виховного процесу;

забезпечує реалізацію права учнів на захист від будь-яких форм фізичного або

психічного насильства;

контролює організацію харчування і медичного обслуговування учнів;
видає у межах своєї компетенції накази та розпорядження і контролює їх виконання;

щороку звітує про свою роботу на загальних зборах (конференціях) колективу.

6.5. Колегіальним постійно діючим органом управління Центром є педагогічна рада, до складу якої входять педагогічні та медичні працівники, головою педагогічної ради є директор Центру.

Кількість засідань педагогічної ради визначається за потреби, але не менше чотирьох засідань на рік. Рішення педагогічної ради приймається більшістю голосів і є обов'язковим для виконання всіма медичними та педагогічними працівниками.

6.6. Педагогічна рада розглядає питання:

удосконалення педагогічного, навчально-виховного процесу;
організації і здійснення навчально-виховного та лікувально-реабілітаційного процесів;

переведення учнів (вихованців) школи, дошкільного відділення до наступного класу або групи та їх випуску;

приймає рішення про структуру навчального року та тривалість канікул за погодженням з органом управління освітою;

приймає рішення про видачу документа про освіту державного зразка;

визначає строки проходження реабілітації дитиною-інвалідом відповідно до її індивідуальної програми реабілітації;

сприяє розвитку творчої ініціативи працівників школи, впровадженню досягнень науки, передового досвіду;

вносить пропозиції щодо порядку морального та матеріального заохочення педагогічних, медичних та інших працівників школи, учнів, батьків, представників громадськості;

розглядає інші питання, пов'язані з діяльністю Центру.

6.7. Органом громадського самоврядування є загальні збори колективу (конференції) Центру, що скликаються не рідше одного разу на рік.

Порядок скликання, повноваження, чисельний та якісний склад загальних зборів колективу (конференції) встановлюються статутом Центру і колективним договором.

6.8. Центр підпорядкований та підзвітний засновникові (власнику) чи уповноваженому ним органу.

Звітність про діяльність Центру здійснюється відповідно до законодавства.

VII. Контроль за діяльністю Центру

7.1. Державний контроль за діяльністю центрів усіх типів і форм власності здійснюють МОНмолодьспорт України, Державна інспекція навчальних закладів, місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування.

7.2. Основною формою державного контролю за діяльністю Центрів є державна атестація, яка проводиться не рідше одного разу на десять років відповідно до Порядку державної атестації загальноосвітніх, дошкільних та позашкільних навчальних закладів, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 24 липня 2001 року № 553, зареєстрованого у Міністерстві юстиції України 08 серпня 2001 року за № 678/5869.

7.3. У період між атестаціями проводяться перевірки з питань, пов'язаних з навчально-виховною, корекційно-розвитковою, лікувально-реабілітаційною, фінансово-економічною діяльністю. Зміст, види та періодичність цих перевірок визначаються засновником (власником) і проводяться не частіше ніж 2 рази на рік.

Директор департаменту загальної
середньої та дошкільної освіти

О. В. Єресько

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ

НАКАЗ

м. Київ

01.10.2012 р.

№ 1063

Про затвердження Плану заходів щодо виконання завдань і заходів Державної цільової програми на період до 2020 року

З метою організації виконання завдань і заходів Державної цільової програми “Національний план дій з реалізації Конвенції про права інвалідів” на період до 2020 року (далі – Державна цільова програма), затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 1 серпня 2012 р. № 706,

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити План заходів Міністерства освіти і науки, молоді та спорту щодо виконання завдань і заходів Державної цільової програми “Національний план дій з реалізації Конвенції про права інвалідів” на період до 2020 року (далі – План заходів), що додається.

2. Керівникам структурних підрозділів МОНмолодьспорту України, Державному агентству з питань науки, інновацій та інформатизації України (Семиноженко В. П.), Українському центру оцінювання якості освіти (Зайцева І. П.), Інституту інноваційних технологій і змісту освіти (Удод О. А.), Інституту спеціальної педагогіки Національної академії педагогічних наук України (Засенко В. В. – за згодою), Міністерству освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, управлінням освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій забезпечити виконання зазначеного Плану заходів та щорічно до 20 грудня надавати департаменту загальної середньої та дошкільної освіти інформацію про виконання завдань, визначених Планом заходів.

3. Департаменту загальної середньої та дошкільної освіти (Єресько О. В.) щорічно до 25 січня надавати Міністерству соціальної політики України узагальнену інформацію про виконання Державної цільової програми.

4. Контроль за виконанням цього наказу залишаю за собою.

Міністр

Д. В. Табачник

Додаток
до наказу Міністерства освіти і науки,
молоді та спорту
від 01.10.2012 р. № 1063

План заходів Міністерства освіти і науки, молоді та спорту щодо виконання завдань і заходів Державної цільової програми “Національний план дій з реалізації Конвенції про права інвалідів” на період до 2020 року

№ п/п	Найменування завдання	Зміст заходу з виконання відповідних завдань	Строк виконання	Відповідальні за виконання
1.	До підпунктів 1 і 2 пункту 1 розділу II “Просвітницько-виховна робота (стаття 8 Конвенції про права інвалідів)” завдань і заходів Програми. Удосконалення навчального процесу.	<p>1) Передбачити у навчальних програмах загальноосвітніх, професійно-технічних, вищих навчальних закладів і закладів післядипломної освіти навчальні курси “Інваліди: етичне спілкування, супровід, допомога”, тематичних занять із вивчення положень Конвенції про права інвалідів та розробити навчально-методичні посібники до них з метою підвищення рівня поінформованості населення про особливі потреби інвалідів, формування поваги до їх прав, особистості та гідності;</p> <p>2) розробити і поширити методичні посібники з питань виховання та розвитку дітей з ураженням органів зору, слуху, опорно-рухового апарату, з розумовою відсталістю та психічними розладами, які мають особливі освітні потреби, для педагогів і батьків таких дітей та забезпечити розміщення електронних версій зазначених посібників на власних веб-сайтах.</p>	До 01.12.2013 2012-2015 рр.	Департамент загальної середньої та дошкільної освіти, департамент професійно-технічної освіти, департамент вищої освіти; Інститут інноваційних технологій і змісту освіти Департамент загальної середньої та дошкільної освіти, Інститут інноваційних технологій і змісту освіти, Інститут спеціальної педагогіки Національної академії педагогічних наук України
2.	До підпунктів 1 і 3 пункту 1 розділу УПІ “Самостійний спосіб життя інвалідів і залучення їх до	Взяти участь: 1) у розробленні для подання в установленому порядку Кабінетові Міністрів України проекту постанови стосовно забезпечення організаційно-правових умов захисту повнолітніх недієдатних осіб та осіб, дієдатність яких обмежена, передбачивши механізм надання їм допомоги за місцем	2012 р.	Департамент загальної середньої та дошкільної освіти, департамент професійно-технічної освіти, департамент вищої освіти

	місцевої спільноти (стаття 19 Конвенції про права інвалідів)” завдань і заходів Програми. Удосконалення законодавства.	проживання; 2) у підготовці пропозицій щодо розроблення механізму моніторингу, контролю та оцінювання ефективності соціальних послуг, що надаються особам похилого віку, інвалідам, хворим, які перебувають у складних життєвих обставинах і потребують стороннього догляду; 3) у розробленні та затвердженні переліку соціальних послуг, що надаються особам, нездатним до самообслуговування	2013 р. 2013 р.	- “ - - “ -
3.	До підпунктів 1 і 2 пункту 1 розділу Х “Свобода висловлення думки та переконань і доступ до інформації (стаття 21 Конвенції про права інвалідів)” завдань і заходів Програми. Удосконалення законодавства.	Взяти участь у підготовці для розгляду Кабінетом Міністрів України пропозицій щодо забезпечення доступності офіційних веб-сайтів органів виконавчої влади для користувачів з ураженням органів зору та слуху шляхом внесення змін до: 1) Порядку оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 4 січня 2002 р. № 3 (Офіційний вісник України, 2002 р., № 2, ст. 57); 2) постанови Кабінету Міністрів України від 29 серпня 2002 р. № 1302 “Про заходи щодо подальшого забезпечення відкритості у діяльності органів виконавчої влади” (Офіційний вісник України, 2002 р., № 36, ст. 1700) 3) власних нормативно-правових актів з питань функціонування веб-сайтів органів виконавчої влади у частині забезпечення їх доступності для користувачів з ураженням органів зору та слуху, а також проведення моніторингу інформаційного наповнення таких веб-сайтів	2012 р. 2012 р. 2012 р.	Державне агентство з питань науки, інновацій та інформатизації - “ - Державне агентство з питань науки, інновацій та інформатизації; Міністерство освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, управління освіти і науки обласних,

				Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій
4.	До підпункту 2 пункту 2 цього ж розділу завдань і заходів Програми. Удосконалення інформаційних технологій	Розробити програмне забезпечення для доступу інвалідів з ураженнями органів зору до україномовної текстової інформації на моніторі комп'ютера або дисплеї мобільного телефону	2013 р.	Інститут інноваційних технологій і змісту освіти, Інститут спеціальної педагогіки Національної академії педагогічних наук України
5.	До підпункту 1 пункту 1 розділу XI "Повага до дому та сім'ї" (стаття 23 Конвенції про права інвалідів) завдань і заходів Програми. Удосконалення законодавства	Взяти участь у розробленні проекту Закону України "Про опіку та піклування над повнолітніми недієздатними особами та особами, дієздатність яких обмежена"	2013 р.	Департамент загальної середньої та дошкільної освіти, департамент професійно-технічної освіти, департамент вищої освіти
6.	До пункту 1 розділу XII "Освіта (стаття 24 Конвенції про права інвалідів)" завдань і заходів Програми. Удосконалення законодавства.	Розробити та подати в установленому порядку Кабінетові Міністрів України: 1) законопроект про внесення змін до Закону України "Про освіту" щодо особливостей доступу інвалідів з ураженнями органів зору, слуху, опорно-рухового апарату, розумовою відсталістю та психічними розладами до освітніх послуг; проекти нормативно-правових актів про внесення змін до: 2) Положення про порядок створення, реорганізації і ліквідації навчально-виховних закладів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 5 квітня 1994 р. № 228	2013 р. 2013 р.	Департамент вищої освіти департамент загальної середньої та дошкільної освіти, департамент професійно-технічної освіти Департамент загальної середньої та дошкільної освіти, департамент професійно-

		<p>(ЗП України, 1994 р., № 8, ст. 196);</p> <p>3) Порядку ліцензування діяльності з надання освітніх послуг, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 8 серпня 2007 р. № 1019 (Офіційний вісник України, 2007 р., № 60, ст. 2379);</p> <p>4) постанови Кабінету Міністрів України від 5 липня 2004 р. № 848 “Про затвердження Державного стандарту початкової загальної освіти для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку” (Офіційний вісник України, 2004 р., № 27, ст. 1784);</p> <p>5) нормативно-правових актів з питань проведення зовнішнього незалежного оцінювання навчальних досягнень випускників навчальних закладів системи загальної середньої освіти в частині адаптації процедури оцінювання до потреб інвалідів з ураженнями органів зору, слуху, опорно-рухового апарату, розумовою відсталістю та психічними розладами;</p> <p>6) положення про навчально-реабілітаційний центр, передбачивши реабілітаційну складову діяльності цього навчального закладу;</p> <p>7) внесення змін до Положення про дистанційне навчання щодо врахування потреб інвалідів з ураженнями органів зору, слуху, опорно-рухового апарату, розумовою відсталістю та</p>	<p>У тримісячний строк після внесення змін до Закону України “Про освіту” 2013 р.</p> <p>2012 р.</p> <p>2012 р.</p> <p>2012 р.</p>	<p>технічної освіти, департамент вищої освіти Департамент наукової діяльності та ліцензування, департамент загальної середньої та дошкільної освіти, департамент професійно-технічної освіти, департамент вищої освіти;</p> <p>Департамент загальної середньої та дошкільної освіти, Інститут спеціальної педагогіки Національної академії педагогічних наук України</p> <p>Український центр оцінювання якості освіти, департамент загальної середньої та дошкільної освіти, Інститут інноваційних технологій і змісту освіти, Інститут спеціальної педагогіки Національної академії педагогічних наук України</p> <p>Департамент загальної середньої та дошкільної освіти</p> <p>Департамент загальної середньої та дошкільної освіти, департамент професійно-</p>
--	--	--	--	--

		психічними розладами; 8) розробити та затвердити нормативно-правові акти щодо визначення нормативів чисельності асистентів, сурдоперекладачів, медичних працівників, вчителів реабілітологів та інших спеціалістів для навчання інвалідів з ураженнями органів зору, слуху, опорно-рухового апарату, розумовою відсталістю та психічними розладами у професійно-технічних та вищих навчальних закладах	2012 р.	технічної освіти, департамент вищої освіти Департамент загальної середньої та дошкільної освіти, департамент професійно-технічної освіти, департамент вищої освіти, департамент економіки та фінансування
7.	До пункту 2 цього ж розділу завдань і заходів Програми. Удосконалення навчального процесу.	1) здійснити заходи щодо підготовки сурдоперекладачів у Національному педагогічному університеті імені М.П. Драгоманова; 2) створити науково-дослідний центр вивчення проблеми глухоти у Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова; 3) вивчити питання щодо супроводження інвалідів з ураженням органів слуху в науково-дослідному центрі вивчення проблеми глухоти Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова та забезпечити видання дослідницьких та науково-методичних матеріалів з міміко-жестового мовлення та сурдоперекладу; 4) розробити та затвердити навчальні програми для дітей з помірною та тяжкою розумовою відсталістю; 5) забезпечити дошкільні та загальноосвітні навчальні заклади матеріально-технічною базою, адаптованою для навчання осіб з різними формами інвалідності, у тому числі: а) підручниками (видання підручників для загальноосвітніх	2015-2020 рр. 2013 р. 2014-2020 рр. 2014-2015 рр. 2013-2020 рр.	Департамент вищої освіти - “ - - “ - Департамент загальної середньої та дошкільної освіти, Інститут інноваційних технологій та змісту освіти Інститут інноваційних технологій і змісту освіти

		<p>навчальних закладів (шкіл-інтернатів) для дітей з ураженнями органів зору (підручники для 1—11 класів), органів слуху (підручники для 1—9 класів), дітей з розумовою відсталістю (підручники для 1—4 класів), закладів інтенсивної педагогічної корекції (підручники для 1—4 класів);</p> <p>б) комп'ютерними навчальними програмами та програмами загального призначення для дітей з ураженнями органів зору та слуху;</p> <p>в) засобами навчання та обладнання предметних кабінетів (фізики, математики, хімії, біології, географії, історії та правознавства, кабінетів початкових класів, інформатики, трудового навчання);</p> <p>г) наочно-дидактичними матеріалами та обладнанням для навчання дітей з ураженнями органів зору та слуху.</p> <p>5) оснащення дошкільних та загальноосвітніх навчальних закладів меблями, пристосованими для навчання дітей з ураженнями опорно-рухового апарату.</p>	2013-2020 рр.	Міністерство освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, управління освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, Інститут інноваційних технологій і змісту освіти
8.	До підпункту 2 пункту 1 розділу XIII “Здоров’я (стаття 25 Конвенції про права інвалідів)” завдань і заходів	<p>Взяти участь у розробленні та внесенні змін до актів МОЗ щодо:</p> <p>1) усунення надмірних протипоказань для осіб з онкологічними захворюваннями, психічними розладами та розумовою відсталістю для направлення їх до санаторно-курортних, навчальних, реабілітаційних та інших закладів і установ</p> <p>2) встановлення груп інвалідності</p>	2012 р. 2012-2013 рр	Департамент загальної середньої та дошкільної освіти, департамент професійно-технічної освіти, департамент вищої освіти

	Програми. Удосконалення законодавства.			
9.	До підpunkту 1 пункту 1 розділу XIV “Абілітація та реабілітація (стаття 26 Конвенції про права інвалідів)” завдань і заходів Програми. Удосконалення законодавства.	Взяти участь у розробленні та внесенні в установленому порядку змін до Державної типової програми реабілітації інвалідів, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 8 грудня 2006 р. № 1686 (Офіційний вісник України, 2006 р., № 50, ст. 3311).	2012 р.	- “ -
10.	До підpunkту 1 пункту 2 цього ж розділу завдань і заходів Програми. Удосконалення механізму здійснення реабілітаційних заходів	Здійснити детальний аналіз функціонування мережі реабілітаційних установ з метою уніфікації, удосконалення умов отримання інвалідами та дітьми-інвалідами реабілітаційних послуг і визначення джерел їх фінансування	2013 р.	Департамент загальної середньої та дошкільної освіти, департамент професійно-технічної освіти, департамент вищої освіти; Міністерство освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, управління освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій
11.	До підpunkту 1 пункту 3 розділу XIX “Статистика та збирання даних (стаття 31 Конвенції про	Взяти участь у забезпеченні розвитку і технічного супроводження Централізованого банку даних з проблем інвалідності, а також належне бюджетне фінансування відповідних робіт	2012-2020 рр.	Департамент загальної середньої та дошкільної освіти, департамент професійно-технічної освіти, департамент вищої освіти, департамент економіки та фінансування

права інвалідів) завдань і заходів Програми”. Поліпшення фінансування програм соціального захисту інвалідів.			
---	--	--	--

Директор департаменту загальної
середньої та дошкільної освіти

О. В. Єресько

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

м. Київ

04.06.2013 р.

№ 680

Про організацію діяльності психолого-медико-педагогічних консультацій

На виконання наказу Міністерства освіти і науки, молоді та спорту, Національної академії педагогічних наук України від 23.06. 2011 № 623/61 "Про внесення змін до Положення про центральну та республіканську (Автономна Республіка Крим), обласні, Київську та Севастопольську міські, районні (міські) психолого-медико-педагогічні консультації" (далі – Положення), з метою забезпечення належних умов та поліпшення змісту роботи психолого-медико-педагогічних консультацій

НАКАЗУЮ:

1. Міністру освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, директорам департаментів (управлінь) освіти і науки (молоді та спорту) обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій:

1.1. Забезпечити створення належних умов для функціонування республіканської (Автономна Республіка Крим), обласних, Київської та Севастопольської міських, районних (міських) психолого-медико-педагогічних консультацій до 20 серпня 2013 року.

1.2. Розробити перспективні плани розвитку мережі постійно діючих районних (міських) психолого-медико-педагогічних консультацій у всіх регіонах на період 2013-2014 років, до 10 вересня 2013 року.

1.3. Укомплектувати склад психолого-медико-педагогічних консультацій спеціалістами відповідно до Положення до 15 серпня 2013 року.

1.4. Скласти перспективні плани проведення атестації та курсів підвищення кваліфікації завідувачів та консультантів психолого-медико-педагогічних консультацій до 1 вересня 2013 року.

1.5. Не допускати суміщення посад завідувачів обласних та районних (міських) психолого-медико-педагогічних консультацій з іншими посадами.

1.6. Провести моніторинг діяльності психолого-медико-педагогічних консультацій та результати розглянути на колегіях до 30 грудня 2013 року.

1.7. Посилити контроль за веденням та збереженням документації психолого-медико-педагогічних консультацій.

1.8. Забезпечити направлення дітей з особливими освітніми потребами до навчальних закладів виключно органами управління освіти і науки обласних, районних (міських) державних адміністрацій з урахування висновків та рекомендацій психолого-педагогічних консультацій.

1.9. Надати інформацію щодо діяльності психолого-медико-педагогічних консультацій департаменту загальної середньої та дошкільної освіти (Єресько О. В.) до 1 жовтня 2013 року.

2. Українському науково-методичному центру практичної психології і соціальної роботи (Панок В.Г.), центральній психолого-медико-педагогічній консультації

(Обухівська А.Г.):

2.1. Укомплектувати фаховий склад консультантів центральної психолого-педагогічної консультації за спеціальностями відповідно до штатного розпису строком до 1 вересня 2013 року.

2.2. Постійно здійснювати науково-методичний та організаційний супровід за діяльністю республіканської (Автономна Республіка Крим), обласних, Київської та Севастопольської міських, районних (міських) психолого-медико-педагогічних консультацій відповідно до Положення.

2.2. Надавати Міністерству освіти і науки аналітичну інформацію про діяльність психолого-медико-педагогічних консультацій щороку до 1 серпня.

2.3. Скласти перспективні плани проведення атестації та курсів підвищення кваліфікації завідувачів республіканської (Автономна Республіка Крим) обласних, Київської та Севастопольської міських психолого-медико-педагогічних консультацій до 1 вересня 2013 року.

2.4. Провести атестацію завідувачів республіканської (Автономна Республіка Крим) обласних, Київської та Севастопольської міських психолого-медико-педагогічних консультацій протягом 2013 - 2014 навчального року.

2.5. Розробити методичні рекомендації щодо організації діяльності психолого-медико-педагогічних консультацій до 1 серпня 2013 року.

2.6. Розробити нове положення про шкільну психолого-медико-педагогічну комісію з урахуванням вимог щодо організації інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами до 1 січня 2014 року.

3. Республіканській (Автономна Республіка Крим), обласним, Київській та Севастопольській міським психолого-медико-педагогічним консультаціям:

3.1. Здійснювати науково-методичний та організаційний супровід діяльності районних (міських) консультацій та шкільних комісій.

3.2. Надавати інформаційно-аналітичні звіти центральній психолого-медико-педагогічній консультації щорічно до 1 червня.

3.3. Унести зміни і доповнення до статутів психолого-медико-педагогічних консультацій відповідно до Положення.

3.4. Поновити банк даних дітей з особливими освітніми потребами, у тому числі дітей-інвалідів, у регіонах до 1 жовтня 2013 року.

3.5. Забезпечити взаємодію психолого-медико-педагогічних консультацій з органами охорони здоров'я, соціального захисту населення, службами у справах дітей, громадськими організаціями з питань раннього виявлення, надання освітніх послуг та консультативної допомоги дітям з особливими освітніми потребами та їх батькам, або особам, які їх замінюють.

3.6. Забезпечити системний кваліфікований психолого-медико-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами, які навчаються в дошкільних та загальноосвітніх навчальних закладах з інклюзивними класами/групами.

3.7. Постійно здійснювати організаційно-методичну допомогу навчальним закладам з інклюзивним та інтегрованим навчанням в організації навчально-виховного та корекційно-реабілітаційного процесів.

4. Контроль за виконанням цього наказу залишаю за собою.

Заступник Міністра

Б. М. Жебровський

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

м. Київ

28.01.2014 р.

№ 80

Про затвердження Типових навчальних планів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку (початкова школа)

На виконання Закону України «Про загальну середню освіту», з метою впровадження Державного стандарту початкової загальної освіти для дітей з особливими освітніми потребами, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2013 р. № 607, наказу Міністерства освіти і науки України від 17.09.2013 № 1312 «Про виконання постанови Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2013 р. № 607»,

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити Типові навчальні плани спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку (додатки 1-17), далі – Типові навчальні плани.

2. Ввести Типові навчальні плани спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, в дію поетапно:

у підготовчих, 1-2-х класах – з 2014/2015 навчального року;

у 3-х класах – з 2015/2016 навчального року;

у 4-х класах – з 2016/2017 навчального року.

3. Міністерству освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, департаментам (управлінням) освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, керівникам спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів забезпечити необхідні умови щодо поетапної реалізації Типових навчальних планів.

4. Визнати таким, що втратив чинність наказ Міністерства освіти і науки України від 03.11.2004 № 849 «Про затвердження Типових навчальних планів загальноосвітніх навчальних закладів для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку (початкова школа)»:

для підготовчих, 1-2-х класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів – з 2014/2015 навчального року;

для 3-х класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів – з 2015/2016 навчального року;

для 4-х класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів – з 2016/2017 навчального року.

5. Контроль за виконанням наказу залишаю за собою.

Заступник Міністра

Б. М. Жебровський

ТИПОВІ НАВЧАЛЬНІ ПЛАНИ *спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів (початкова школа)*

Пояснювальна записка

Типові навчальні плани (початкова школа) спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку (далі - Типові навчальні плани), складені на виконання Законів України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», постанови Кабінету Міністрів України «Про встановлення строку навчання у загальноосвітніх навчальних закладах для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку» від 23 квітня 2003 р. № 585, з метою впровадження Державного стандарту початкової загальної освіти для дітей з особливими освітніми потребами, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2013 р. № 607.

Відповідно до особливостей психофізичного розвитку дітей та мов навчання передбачено окремі варіанти Типових навчальних планів початкової школи для дітей сліпих та із зниженим зором (додатки 1, 2, 3), глухих дітей та із зниженим слухом (додатки 4, 5, 6, 7), з тяжкими порушеннями мовлення (додатки 8, 9), дітей із затримкою психічного розвитку (додатки 10, 11), дітей з порушеннями опорно-рухового апарату (додатки 12, 13), розумово відсталих дітей (додатки 14, 15), дітей із складними вадами розвитку (додатки 16, 17).

Типові навчальні плани містять інваріантну складову, сформовану на державному рівні, обов'язкову для всіх спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів незалежно від їх підпорядкування і форм власності, та варіативну, в якій передбачено додаткові години на вивчення предметів інваріантної складової, курси за вибором, індивідуальні та групові заняття, консультації.

Типові навчальні плани для дітей глухих та із зниженим слухом розробляються з урахуванням пріоритетів білінгвального (двомовного) навчання (інтеграція словесної мови як мови навчання з українською жестовою мовою як мовою опанування та інтеграція української жестової мови як мови навчання з словесною мовою як мовою опанування).

Навчальні плани для учнів з помірною розумовою відсталістю складаються на основі Типових навчальних планів початкової школи для розумово відсталих дітей з навчанням українською чи російською мовою (додатки 14, 15) з урахуванням індивідуальних особливостей розвитку та можливостей таких учнів.

Навчання дітей з помірною розумовою відсталістю здійснюється за спеціальними навчальними програмами та (або) за індивідуальною програмою. Допускається адаптація змісту освіти до пізнавальних можливостей учнів, що виявляється в зменшенні обсягу матеріалу, його спрощенні за характером і структурою.

На основі Типових навчальних планів загальноосвітні навчальні заклади складають на кожен навчальний рік робочий навчальний план з конкретизацією варіативної складової, враховуючи особливості регіону та індивідуальні освітні потреби учнів. Повноцінність початкової загальної освіти забезпечується реалізацією як інваріантної, так і варіативної складових, які в обов'язковому порядку фінансуються з відповідних бюджетів.

Під час складання робочих навчальних планів для спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей з особливими освітніми потребами дозволяється перерозподіляти між освітніми галузями до 15 відсотків навчального часу, визначеного інваріантною частиною Типових навчальних планів.

В основу систематизації матеріалів нової редакції Державного стандарту початкової загальної освіти для дітей з особливими освітніми потребами покладено освітні галузі «Мови і літератури», «Математика», «Природознавство», «Суспільствознавство», «Мистецтво», «Технології», «Основи здоров'я і фізична культура».

Освітня галузь «Мови і літератури» з урахуванням вікових особливостей учнів у Типових навчальних планах реалізується через навчальні предмети «Українська мова (мова і читання)», «Російська, інша мова національної меншини (мова і читання)», «Іноземна мова».

Освітні галузі «Математика», «Природознавство» реалізуються через однойменні навчальні предмети, відповідно, – «Математика», «Природознавство».

Освітня галузь «Суспільствознавство» реалізується навчальним предметом «Я у світі».

Освітня галузь «Здоров'я і фізична культура» реалізується навчальними предметами «Основи здоров'я» та «Фізична культура». Формування навичок здорового способу життя та безпечної поведінки здійснюється в рамках курсу «Основи здоров'я» та інтегрується частково у змісті всіх предметів інваріантної та варіативної складових типових навчальних планів.

Освітня галузь «Технології» реалізується через предмети «Трудове навчання» та «Сходінки до інформатики».

Освітня галузь «Мистецтво» реалізується навчальними предметами «Образотворче мистецтво» і «Музичне мистецтво» або інтегрованим курсом «Мистецтво». Загальноосвітній навчальний заклад може обирати окремі курси музичного та образотворчого мистецтва або інтегрований курс «Мистецтво».

За наявності відповідного методичного забезпечення та належної підготовки педагогічних працівників за рахунок годин варіативної складової можуть вивчатися додаткові курси за вибором, зокрема: «Сходінки до інформатики», «Предметно-практичне навчання», «Абетка театрального мистецтва», «Цікава економіка» та ін. Разом з тим години варіативної складової можуть бути використані на предмети інваріантної складової, на проведення індивідуальних та групових занять.

При визначенні гранично допустимого навантаження учнів урахувані санітарно-гігієнічні норми та нормативну тривалість уроків у підготовчому-1 класах - 35 хвилин, 2-4 класах - 40 хвилин, визначених Державними санітарними нормами та правилами «Гігієнічні вимоги до улаштування, утримання і режиму спеціальних загальноосвітніх шкіл (шкіл-інтернатів для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, та навчально-реабілітаційних центрів», затвердженими наказом Міністерства охорони здоров'я України від 20.02.2013 № 114, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 14 березня 2013 р. за № 410/22942.

Типові навчальні плани зорієнтовані на роботу початкової школи за 5-денним навчальними тижнем та протягом 5 років навчання.

Інваріантна складова Типових навчальних планів для спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів обов'язково включає години корекційно-розвиткових занять, спрямованих на вирішення специфічних завдань, зумовлених особливостями психофізичного розвитку учнів, а саме:

розвиток зорового або слухового сприймання, мовлення, пізнавальної діяльності, психофізичний, соціально-комунікативний розвиток дітей з особливими потребами, формування в них навичок просторового, соціально-побутового орієнтування тощо;

розвиток навичок саморегуляції та саморозвитку дітей шляхом взаємодії з навколишнім природним середовищем з урахуванням наявних знань, умінь і навичок комунікативної діяльності і творчості;

формування компенсаційних способів діяльності як важливої умови підготовки дітей з особливими освітніми потребами до навчання у загальноосвітній школі;

створення умов для соціальної реабілітації та інтеграції дітей з особливими освітніми потребами, розвиток їх самостійності та життєво важливих компетенцій.

Зміст корекційно-розвиткової роботи визначається з урахуванням особливостей розвитку дітей з особливими освітніми потребами, мети, завдань та напрямів такої роботи.

Корекційно-розвиткові заняття для дітей сліпих та зі зниженим зором

Мета: створення та забезпечення рівних можливостей для отримання доступної, якісної та ефективної початкової освіти, повноцінного психофізичного та особистісного розвитку, соціалізації та інтеграції дітей сліпих та зі зниженим зором через розвиток порушених фізичних та психічних функцій засобами корекційно-компенсаторного впливу.

Основними завданнями корекційно-розвиткових занять є:

1. Розвиток та виправлення функцій зору, подолання вторинних порушень пізнавальної, орієнтувальної діяльності, мовлення, фізичного розвитку.

2. Компенсація і корекція порушень розвитку шляхом психолого-педагогічних (мовних, ігрових, музичних та ін.), лікувальних (медикаментозної, масажу, лікувальної фізкультури, фізіотерапії, психотерапії та ін.) методик з максимальним використанням засобів індивідуальної корекції.

3. Надання допомоги для засвоєння системи знань, умінь і навичок в обсязі, визначеному державним стандартом освіти, повноцінного розвитку особистості дитини, її пізнавальних і творчих здібностей.

4. Адаптація навчально-розвивального середовища до пізнавальних можливостей дітей сліпих та зі зниженим зором для опанування ключових життєвих компетентностей.

5. Розвиток слухового, дотикового, зорового, кінестетичного сприймання ознак та властивостей оточуючого світу.

Формування уявлень про предмети, які наповнюють оточуючий простір.

6. Орієнтування у замкненому та вільному просторі.

7. Розвиток особистісної, емоційно-вольової сфери та комунікативних навичок.

8. Накопичення необхідного досвіду самостійної життєдіяльності.

Основні напрями корекційно-розвиткової роботи:

розвиток залишкового зору (школи для дітей зі зниженим зором), розвиток психічних і сенсорних функцій, розвиток мовлення, орієнтування в просторі та мобільність, соціально-побутове орієнтування, лікувальна фізкультура, ритміка.

Корекційно-розвиткові заняття з дітьми глухими та зі зниженим слухом

Мета: формування в учнів способів орієнтування, комунікативної діяльності, засвоєння навчального матеріалу, всебічний розвиток особистості, створення передумов для соціальної адаптації та інтеграції дітей.

Основними завданнями корекційно-розвиткової роботи є:

1. Розвиток особистості (когнітивної, емоційно-вольової, ціннісно-мотиваційної і поведінкової сфер) та формування комунікативних навичок за допомогою словесної та жестової мов.

2. Подолання вторинних порушень пізнавальної діяльності.

3. Удосконалення навичок спілкування на слухозоровій основі (використання збережених аналізаторів та розвиток слухового сприймання), сприймання та продукування мовлення.

4. Розширення поняття про оточуюче середовище, поповнення запасу словесних та жестових одиниць.

5. Посилення слухового компоненту в умовах слухозорового та вібраційного сприймання мовлення.

6. Індивідуальна корекція порушень розвитку засобами лікувальних методик (медикаментозної, масажу, лікувальної фізкультури, фізіотерапії, психотерапії та ін.).

Основні напрями корекційно-розвиткової роботи: розвиток слухового сприймання та формування вимови; музично-ритмічні заняття; фонетична ритміка; психосоціальний розвиток, що забезпечується засобами словесної та жестової мов.

Індивідуальна робота з розвитку слухо-зоро-тактильного сприймання мовлення та формування вимови проводиться щоденно на індивідуальних заняттях. Кожен учень відвідує індивідуальні заняття не менше 3-х разів на тиждень. Індивідуальне заняття з кожним учнем повинно тривати не менше 20 хвилин.

Корекційно-розвиткові заняття для дітей з тяжкими порушеннями мовлення

Мета: компенсація порушень мовленнєвого розвитку та створення умов для формування навичок вільної комунікації, що сприятиме включенню дітей з тяжкими порушеннями мовлення до суспільного життя.

Основними завданнями корекційно-розвиткових занять є:

1. Визначення порушень мовленнєвого розвитку та механізмів їх виникнення.
2. Подолання виявлених порушень з урахуванням механізмів їх виникнення та з опорою на найбільш збережені компоненти мовленнєвої та пізнавальної діяльності.
3. Попередження появи вторинних порушень мовленнєвого (дисграфії, дизорфографії та дислексії) та пізнавального розвитку.
4. Формування здатності здійснювати комунікацію в різних сферах спілкування з урахуванням мотивації, мети та соціальних норм поведінки.
5. Нормалізація м'язового тону організму дитини через інтеграцію мовленнєвої, пізнавальної, рухової.

Основні напрями корекційно-розвиткової роботи: розвиток мовлення, розвиток зв'язного мовлення, логоритміка, лікувальна фізкультура.

Корекційно-розвиткові заняття для дітей із затримкою психічного розвитку

Мета: формування пізнавальної діяльності, основних видів діяльності, емоційно-вольової сфери, позитивних характеристик особистості, мовлення, психомоторного розвитку школярів із затримкою психічного розвитку.

Основними завданнями корекційно-розвиткових занять є:

1. Цілеспрямоване формування пізнавальної діяльності: розвиток сенсорно-перцептивної діяльності і формування еталонних уявлень; розвиток мнемічної діяльності різної модальності; формування мислиннєвої діяльності у взаємозв'язку з мовленнєвим розвитком; розвиток розумових здібностей шляхом опанування дій заміщення і наочного моделювання в різних видах діяльності (навчальна, предметно-практична); розвиток творчих здібностей.

2. Формування навчальної та предметно-практичної діяльності (мотиваційного, орієнтовно-операційного і регуляційного компонентів): цілеспрямоване формування навчальної діяльності: вміння програмувати, контролювати, регулювати й оцінювати результати виконання завдань; всебічний розвиток предметно-практичної діяльності.

3. Корекційний розвиток емоційно-вольової сфери: формування здатності до вольових зусиль, довільної регуляції поведінки; подолання вже сформованих негативних якостей особистості; попередження й усунення афективних, негативних відхилень у поведінці.

4. Розвиток мовлення. Розвиток усного мовлення шляхом: корекції порушень звуковимови, одночасно з формуванням фонематичних процесів; розвиток лексики й граматичного ладу мовлення; розширення обсягу словника, уявлень про довкілля у процесі мовленнєвої й пізнавальної діяльності; формування управління й узгодження слів у реченні, зв'язного мовлення; ініціацію контакту, взаємодію та підтримування спілкування зі значущими дорослими та однолітками. Формування писемного мовлення у процесі: розвитку фонематичного, складового аналізу й синтезу; становлення синтетичних прийомів поскладового читання; формування мотивації оволодіння графічним зображенням букв й розвиток смислового програмування письмового висловлювання; формування мовних операцій.

5. Розвиток психомоторики. Формування рухових вмінь та навичок; розвиток координації рухів, спритності, сили, витривалості; розвиток відчуття ритму; розвиток правильної постави, ходи, грації, рухів; розвиток загальної та дрібної моторики; розвиток моторних функцій і дихання.

Основні напрями корекційно-розвиткової роботи: розвиток психомоторики, розвиток мовлення, розвиток емоційно-вольової сфери, формування пізнавальної,

навчальної та предметно-практичної діяльності.

Корекційно-розвиткові заняття для дітей з порушенням опорно-рухового апарату

Мета: створення та забезпечення психофізичного та особистісного розвитку дітей з порушеннями опорно-рухового апарату, корекції наявних порушень психофізичного розвитку та забезпечення умов для розвитку усіх психічних процесів, що сприятиме максимальній соціалізації таких дітей.

Основними завданнями корекційно-розвиткових занять є:

1. Визначення наявних порушень психофізичного розвитку дитини із порушеннями опорно-рухового апарату.
2. Подолання порушень з урахуванням механізмів їх виникнення та з опорою на найбільш збережені функціональні системи розвитку.
3. Попередження появи та корекція вторинних порушень психофізичного розвитку.
4. Формування здатності здійснювати комунікацію в різних сферах спілкування з урахуванням мотивації, мети та соціальних норм поведінки.
5. Нормалізація м'язового тону організму дитини через інтеграцію мовленнєвої, пізнавальної, рухової діяльності.

Основні напрями корекційно-розвиткової роботи: корекція порушень психофізичного розвитку, корекція мовлення, ЛФК.

Корекційно-розвиткові заняття для дітей з розумовою відсталістю

Мета: психосоціальний розвиток та корекція психофізичних порушень дітей з розумовою відсталістю.

Основними завданнями корекційно-розвиткових занять є:

1. Формування особистісних якостей дитини, розвиток і корекція всіх психічних процесів, сприяння психологічній адаптації та соціальної реабілітації дітей.
2. Розвиток та подолання порушень мовлення (усного та писемного), дихання та голосу у дітей, попередження можливих вторинних розладів.
3. Корекція та компенсація загальної та дрібної моторики учнів.
4. Корекція та розвиток рухових порушень та недоліків фізичного розвитку, формування вмінь диференціювати рухи відповідно до ступеня мускульних навантажень, темпу рухів, підпорядкування рухів музиці.

Основні напрями корекційно-розвиткової роботи: розвиток та корекція психосоціального розвитку, корекція вад мовлення, лікувальна фізична культура, ритміка.

Основним завданням корекційно-розвиткових занять для дітей з помірною розумовою відсталістю є формування у них навичок життєдіяльності в соціальному середовищі. Досягнення цієї мети забезпечується розв'язанням наступних завдань:

- соціальна адаптація дітей;
- корекція порушень розвитку;
- загальний фізичний розвиток у відповідності з їх можливостями.

Основні напрями корекційно-розвиткової роботи: розвиток та корекція психосоціального розвитку, корекція вад мовлення, лікувальна фізична фізкультура, ритміка.

У роботі з цією категорією учнів важливо приділяти увагу формуванню у них певного обсягу знань, адекватність поведінки та вміння діяти у конкретних життєвих ситуаціях.

Корекційно-розвиткові заняття для дітей з розумовою відсталістю, які мають розлади аутичного спектра

Мета – психосоціальний розвиток та корекція психофізичних порушень у дітей з розладами аутичного спектра.

Напрями корекційно-розвиткової роботи та завдання, реалізація яких в умовах

мікрогрупи сприяє досягненню мети:

1. Розвиток психомоторики (гармонізувати психофізіологічний статус; збагачувати руховий репертуар; тренувати психомоторні функції та властивості (координованість, статична і динамічна рівновага, спритність, витривалість).

2. Сенсорний розвиток, сенсорна інтеграція (розвивати моторну імітацію, збагачувати чуттєвий досвід, формувати полісенсорне сприймання, коригувати сенсорну гіперчутливість, розвивати відчуття ритму, (структурування середовища і діяльності), розвивати дрібну моторику та зорово-моторну координацію).

3. Соціально-комунікативний розвиток (розвивати здатність виконувати соціальні норми та правила поведінки, підпорядковуватися інструкціям, формувати комунікативні вміння, у тому числі невербальні, стимулювати розвиток мовлення (активний та пасивний словниковий запас), формувати соціально-побутові навички).

Корекційно-розвиткові заняття для дітей із затримкою психічного розвитку, які мають розлади аутичного спектра

Мета: психосоціальний розвиток та корекція психофізичних порушень у дітей з розладами аутичного спектра.

Напрями корекційно-розвиткової роботи та завдання, реалізація яких в умовах мікрогрупи сприяє досягненню мети:

1. Розвиток психомоторики. Вдосконалювати психомоторні функції та властивості (координованість, статична і динамічна рівновага, спритність, влучність, витривалість).

2. Соціально-комунікативний розвиток (формувати здатність до наслідування ланцюга дій, формувати здатність до підтримки та ініціювання соціальної взаємодії, формувати комунікативні вміння та навички діалогу, стимулювати розвиток зв'язного мовлення, розвивати навички соціальної поведінки і компетентності, розвивати здатність брати участь у соціально-рольових іграх).

3. Емоційно-мотиваційний розвиток (розвивати довільність психічних функцій, розвивати та гармонізувати емоційну сферу, формувати емоційну саморегуляцію, розширювати інтереси (долання стереотипів), формувати пізнавальну та навчальну мотивацію).

Для створення оптимальних умов оволодіння навчальним матеріалом з учнями, які потребують фізичного та (або) розумового розвитку, проводяться індивідуальні та групові заняття з корекції вад розвитку.

Корекційно-розвиткові заняття проводять спеціалісти навчального закладу: вчитель-дефектолог, вчитель-логопед, вчитель фізкультури (інструктор з фізкультури), вчитель ритміки.

Нормативи наповнюваності класів, виховних груп та поділу класів на групи під час вивчення окремих предметів у спеціальних загальноосвітніх навчальних закладах для дітей сліпих та зі зниженим зором встановлюються відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 20.02.2002 р. № 128. Згідно з рішеннями місцевих органів виконавчої влади або органів місцевого самоврядування класи можуть ділитися на групи і при наповнюваності, меншій від нормативної, за рахунок зекономлених бюджетних асигнувань та залучення додаткових коштів. У складі спеціальної школи можуть відкриватися класи для дітей із складними вадами розвитку. Наповнюваність таких класів становить не більше 6 осіб.

Структуру навчального року, графік шкільних канікул визначає загальноосвітній навчальний заклад відповідно до рекомендацій Міністерства освіти і науки України.

Директор департаменту загальної
середньої та дошкільної освіти

О. В. Єресько

Додаток 1
до наказу Міністерства освіти і
науки
від 28.01.2014 року № 80

ТИПОВИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН
початкової школи для сліпих дітей з навчанням українською мовою

Освітні галузі	Навчальні предмети	Кількість годин на тиждень у класах					
		Підг.	1	2	3	4	разом
Мови і література	Українська мова	7	6	6	6	5	30
	Іноземна мова	-	1	1	1	2	5
Математика	Математика	4	4	4	4	4	20
Природознавство	Природознавство	2	2	1	1	1	7
Суспільствознавство	Я у світі	-	-	-	1	1	2
Здоров'я і фізична культура	Фізична культура	1	2	2	2	2	9
	Основи здоров'я	1	1	1	1	1	5
Технології	Трудове навчання	1	1	1	1	1	5
	Сходинки до інформатики	-	-	1	1	1	3
Мистецтво	Рельєфне малювання	1	1	1	1	1	5
	Музичне мистецтво	1	1	1	1	1	5
Усього		18	19	19	20	20	96
Корекційно-розвиткові заняття	Ритміка	1	1	1	1	1	5
	Лікувальна фізкультура	2	2	2	2	2	10
	Соціально-побутове орієнтування	2	2	2	2	2	10
	Розвиток мовлення	2	2	2	2	2	10
	Корекція розвитку	2	3	4	4	4	17
	Орієнтування в просторі	2	2	2	2	2	10
Додаткові години на предмети інваріантної складової, курси за вибором, індивідуальні та групові заняття		2	1	2	2	2	9
Гранично допустиме навчальне навантаження на учня (без корекційно-розвиткових занять)		20	20	21	22	22	105
Сумарна кількість годин інваріантної і варіативної складових		31	32	34	35	35	167

Додаток 2
до наказу Міністерства освіти і науки
від 28.01.2014 року № 80

ТИПОВИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН
початкової школи для дітей із зниженим зором з навчанням українською мовою

Освітні галузі	Навчальні предмети	Кількість годин на тиждень у класах					
		Підг.	1	2	3	4	разом
Мови і література	Українська мова	7	6	6	6	5	30
	Іноземна мова	-	1	1	1	2	5
Математика	Математика	4	4	4	4	4	20

Природознавство	Природознавство	2	2	1	1	1	7
Суспільствознавство	Я у світі	-	-	-	1	1	2
Здоров'я і фізична культура	Фізична культура	1	2	2	2	2	9
	Основи здоров'я	1	1	1	1	1	5
Технології	Трудове навчання	1	1	1	1	1	5
	Сходинки до інформатики	-	-	1	1	1	3
Мистецтво	Образотворче мистецтво	1	1	1	1	1	5
	Музичне мистецтво	1	1	1	1	1	5
Усього		18	19	19	20	20	96
Корекційно-розвиткові заняття	Ритміка	1	1	1	1	1	5
	Лікувальна фізкультура	2	2	2	2	2	10
	Соціально-побутове орієнтування	3	3	3	3	3	15
	Розвиток мовлення	3	3	3	3	3	15
	Корекція розвитку	2	3	4	4	4	17
Додаткові години на предмети інваріантної складової, курси за вибором, індивідуальні та групові заняття		2	1	2	2	2	9
Гранично допустиме навчальне навантаження на учня (без корекційно-розвиткових занять)		20	20	21	22	22	105
Сумарна кількість годин інваріантної і варіативної складових		31	32	34	35	35	167

Додаток 3
до наказу Міністерства освіти і науки
від 28.01.2014 р. № 80

ТИПОВИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН
початкової школи для дітей із зниженим зором з навчанням російською мовою

Освітні галузі	Навчальні предмети	Кількість годин на тиждень у класах					
		Підг.	1	2	3	4	разом
Мови і література	Мова навчання	7	5	5	4	3	24
	Українська мова	-	1	1	2	2	6
	Іноземна мова	-	1	1	1	2	5
Математика	Математика	4	4	4	4	4	20
Природознавство	Природознавство	2	2	1	1	1	7
Суспільствознавство	Я у світі	-	-	-	1	1	2
Здоров'я і фізична культура	Фізична культура	1	2	2	2	2	9
	Основи здоров'я	1	1	1	1	1	5
Технології	Трудове навчання	1	1	1	1	1	5
	Сходинки до інформатики	-	-	1	1	1	3
Мистецтво	Образотворче мистецтво	1	1	1	1	1	5
	Музичне мистецтво	1	1	1	1	1	5
Усього		18	19	19	20	20	96
Корекційно-розвиткові заняття	Ритміка	1	1	1	1	1	5
	Лікувальна фізкультура	2	2	2	2	2	10
	Соціально-побутове орієнтування	3	3	3	3	3	15

	Розвиток мовлення	3	3	3	3	3	15
	Корекція розвитку	2	3	4	4	4	17
Додаткові години на предмети інваріантної складової, курси за вибором, індивідуальні та групові заняття		2	1	2	2	2	9
Гранично допустиме навчальне навантаження на учня (без корекційно-розвиткових занять)		20	20	21	22	22	105
Сумарна кількість годин інваріантної і варіативної складових		31	32	34	35	35	167

Додаток 4
до наказу Міністерства освіти і науки
від 28.01.2014 року № 80

ТИПОВИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН
початкової школи для глухих дітей з навчанням українською мовою

Освітні галузі	Навчальні предмети	Кількість годин на тиждень у класах					
		Підг.	1	2	3	4	разом
Мови і література	Українська мова	6	6	6	6	6	30
	Українська жестова мова	2	2	2	2	2	10
Математика	Математика	4	4	4	4	4	20
Природознавство	Природознавство	1	1	1	1	1	5
Суспільствознавство	Я у світі	-	-	-	1	1	2
Здоров'я і фізична культура	Фізична культура	1	2	2	2	2	9
	Основи здоров'я	1	1	1	1	1	5
Технології	Предметно-практичне навчання	2	2	2	2	2	10
	Сходинки до інформатики	-	-	1	1	1	3
Мистецтво	Образотворче мистецтво	1	1	1	1	1	5
Усього		18	19	20	21	21	99
Корекційно-розвиткові заняття	Розвиток слухо-зоро-тактильного сприймання мовлення та формування вимови	13	14	14	14	14	69
	Ритміка	1	1	1	1	1	5
	Лікувальна фізкультура	1	1	1	1	1	5
Додаткові години на предмети інваріантної складової, курси за вибором, індивідуальні та групові заняття		1	1	1	1	1	5
Гранично допустиме навчальне навантаження на учня (без корекційно-розвиткових занять)		20	20	21	22	22	105
Сумарна кількість годин інваріантної і варіативної складових		34	36	37	38	38	183

Додаток 5
до наказу Міністерства освіти і науки
від 28.01.2014 року № 80
(із змінами, внесеними згідно з наказом
МОН України від 11.02.2014 № 133)

ТИПОВИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН
початкової школи для глухих дітей з навчанням російською мовою

Освітні галузі	Навчальні предмети	Кількість годин на тиждень у класах					
		Підг.	1	2	3	4	разом
Мови і література	Російська мова	6	5	5	4	4	24
	Українська мова	-	1	1	2	2	6
	Українська жестова мова	2	2	2	2	2	10
Математика	Математика	4	4	4	4	4	20
Природознавство	Природознавство	1	1	1	1	1	5
Суспільствознавство	Я у світі	-	-	-	1	1	2
Здоров'я і фізична культура	Фізична культура	1	2	2	2	2	9
	Основи здоров'я	1	1	1	1	1	5
Технології	Предметно-практичне навчання	2	2	2	2	2	10
	Сходинки до інформатики	-	-	1	1	1	3
Мистецтво	Образотворче мистецтво	1	1	1	1	1	5
Усього		18	19	20	21	21	99
Корекційно-розвиткові заняття	Розвиток слухо-зоро-тактильного сприймання мовлення та формування вимови	13	14	14	14	14	69
	Ритміка	1	1	1	1	1	5
	Лікувальна фізкультура	1	1	1	1	1	5
Додаткові години на предмети інваріантної складової, курси за вибором, індивідуальні та групові заняття		1	1	1	1	1	5
Гранично допустиме навчальне навантаження на учня (без корекційно-розвиткових занять)		20	20	21	22	22	105
Сумарна кількість годин інваріантної і варіативної складових		34	36	37	38	38	183

Додаток 6
до наказу Міністерства освіти і науки
від 28.01.2014 року № 80

ТИПОВИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН
початкової школи для дітей із зниженим слухом з навчанням українською мовою

Освітні галузі	Навчальні предмети	Кількість годин на тиждень у класах					
		Підг.	1	2	3	4	разом
Мови і література	Українська мова	7	7	7	7	7	35
	Українська жестова мова*	1	1	1	1	1	5
Математика	Математика	4	4	4	4	4	20

Природознавство	Природознавство	2	2	1	1	1	7
Суспільствознавство	Я у світі	-	-	-	1	1	2
Здоров'я і фізична культура	Фізична культура	1	2	2	2	2	9
	Основи здоров'я	1	1	1	1	1	5
Технології*	Трудове навчання	1	1	1	1	1	5
	Сходинки до інформатики	-	-	1	1	1	3
Мистецтво	Образотворче мистецтво	1	1	1	1	1	5
Усього		18	19	19	20	20	96
Корекційно-розвиткові заняття	Розвиток слухового сприймання та формування вимови	14	14	14	14	14	70
	Ритміка	1	2	2	2	2	9
	Лікувальна фізкультура	2	2	2	2	2	10
Додаткові години на предмети інваріантної складової, курси за вибором, індивідуальні та групові заняття		2	1	2	2	2	9
Гранично допустиме навчальне навантаження на учня (без корекційно-розвиткових занять)		20	20	21	22	22	105
Сумарна кількість годин інваріантної і варіативної складових		37	38	39	40	40	194

*Предметно-практичне навчання, українську жестову мову (+ 1 година) рекомендується проводити за рахунок додаткових годин

Додаток 7
до наказу Міністерства освіти і науки
від 28.01.2014 року № 80

ТИПОВИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН
початкової школи для дітей із зниженим слухом
з навчанням російською мовою

Освітні галузі	Навчальні предмети	Кількість годин на тиждень у класах					
		Підг.	1	2	3	4	разом
Мови і література	Мова навчання	7	6	6	5	5	29
	Українська мова	-	1	1	2	2	6
	Українська жестова мова*	1	1	1	1	1	5
Математика	Математика	4	4	4	4	4	20
Природознавство	Природознавство	2	2	1	1	1	7
Суспільствознавство	Я у світі	-	-	-	1	1	2
Здоров'я і фізична культура	Фізична культура	1	2	2	2	2	9
	Основи здоров'я	1	1	1	1	1	5
Технології*	Трудове навчання	1	1	1	1	1	5
	Сходинки до інформатики	-	-	1	1	1	3
Мистецтво	Образотворче мистецтво	1	1	1	1	1	5
Усього		18	19	19	20	20	96
Корекційно-розвиткові заняття	Розвиток зорового сприймання та формування вимови	14	14	14	14	14	70
	Ритміка	1	2	2	2	2	9

	Лікувальна фізкультура	2	2	2	2	2	10
Додаткові години на предмети інваріантної складової, курси за вибором, індивідуальні та групові заняття		2	1	2	2	2	9
Гранично допустиме навчальне навантаження на учня (без корекційно-розвиткових занять)		20	20	21	22	22	105
Сумарна кількість годин інваріантної і варіативної складових		37	38	39	40	40	194

*Предметно-практичне навчання, українську жестову мову (+ 1 година) рекомендується проводити за рахунок додаткових годин

Додаток 8
до наказу Міністерства освіти і науки
від 28.01.2014 року № 80

ТИПОВИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН
початкової школи для дітей з тяжкими порушеннями мовлення з навчанням
українською мовою

Освітні галузі	Навчальні предмети	Кількість годин на тиждень у класах					
		Підг.	1	2	3	4	разом
Мови і література	Українська мова	7	6	6	5	5	29
	Іноземна мова	-	1	1	2	2	6
Математика	Математика	4	4	4	4	4	20
Природознавство	Природознавство	2	2	1	1	1	7
Суспільствознавство	Я у світі	-	-	-	1	1	2
Здоров'я і фізична культура	Фізична культура	1	2	2	2	2	9
	Основи здоров'я	1	1	1	1	1	5
Технології	Трудове навчання	1	1	1	1	1	5
	Сходинки до інформатики	-	-	1	1	1	3
Мистецтво	Музичне мистецтво	1	1	1	1	1	5
	Образотворче мистецтво	1	1	1	1	1	5
Усього		18	19	19	20	20	96
Корекційно-розвиткові заняття	Корекція мовлення	5	5	5	5	5	25
	Корекція розвитку	2	3	3	3	3	14
	Логоритміка	1	2	2	2	2	9
	Лікувальна фізкультура	2	2	2	2	2	10
Додаткові години на предмети інваріантної складової, курси за вибором, індивідуальні та групові заняття		2	1	2	2	2	9
Гранично допустиме навчальне навантаження на учня (без корекційно-розвиткових занять)		20	20	21	22	22	105
Сумарна кількість годин інваріантної і варіативної складових		30	32	33	34	34	163

Додаток 9
до наказу Міністерства освіти і науки
від 28.01.2014 року № 80

ТИПОВИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН
початкової школи для дітей з тяжкими порушеннями мовлення) з навчанням
російською мовою

Освітні галузі	Навчальні предмети	Кількість годин на тиждень у класах					
		Підг.	1	2	3	4	разом
Мови і література	Мова навчання	6	5	5	3	3	22
	Українська мова	1	1	1	2	2	7
	Іноземна мова	-	1	1	2	2	6
Математика	Математика	4	4	4	4	4	20
Природознавство	Природознавство	2	2	2	2	2	10
Суспільствознавство	Я у світі	-	-	-	1	1	2
Здоров'я і фізична культура	Фізична культура	1	2	2	2	2	9
	Основи здоров'я	1	1	1	1	1	5
Технології	Трудове навчання	1	1	1	1	1	5
	Сходинки до інформатики	-	-	1	1	1	3
Мистецтво	Музичне мистецтво	1	1	1	1	1	5
	Образотворче мистецтво	1	1	1	1	1	5
Усього		18	19	19	20	20	96
Корекційно-розвиткові заняття	Корекція мовлення	5	5	5	5	5	25
	Корекція розвитку	2	3	3	3	3	14
	Логоритміка	1	2	2	2	2	9
	Лікувальна фізкультура	2	2	2	2	2	10
Додаткові години на предмети інваріантної складової, курси за вибором, індивідуальні та групові заняття		2	1	2	2	2	9
Гранично допустиме навчальне навантаження на учня (без корекційно-розвиткових занять)		20	20	21	22	22	105
Сумарна кількість годин інваріантної і варіативної складових		30	32	33	34	34	163

Додаток 10
до наказу Міністерства освіти і науки
від 28.01.2014 року № 80

ТИПОВИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН
початкової школи для дітей із затримкою психічного розвитку з навчанням
українською мовою

Освітні галузі	Навчальні предмети	Кількість годин на тиждень у класах					
		Підг.	1	2	3	4	разом
Мови і література	Українська мова	7	6	5	5	5	28
	Іноземна мова	-	1	1	1	1	4
Математика	Математика	4	4	4	4	4	20
Природознавство	Природознавство	2	2	2	2	2	10

Суспільствознавство	Я у світі	-	-	-	1	1	2
Здоров'я і фізична культура	Фізична культура	1	2	2	2	2	9
	Основи здоров'я	1	1	1	1	1	5
Технології	Трудове навчання	1	1	1	1	1	5
	Сходинки до інформатики	-	-	1	1	1	3
Мистецтво	Музичне мистецтво	1	1	1	1	1	5
	Образотворче мистецтво	1	1	1	1	1	5
Усього		18	19	19	20	20	96
Корекційно-розвиткові заняття	Корекція розвитку	3	3	3	3	3	15
	Ритміка	2	2	2	2	2	10
	Розвиток мовлення	5	5	5	5	5	25
Додаткові години на предмети інваріантної складової, курси за вибором, індивідуальні та групові заняття		2	1	2	2	2	9
Гранично допустиме навчальне навантаження на учня (без корекційно-розвиткових занять)		20	20	21	22	22	105
Сумарна кількість годин інваріантної і варіативної складових		30	30	31	32	32	155

Додаток 11
до наказу Міністерства освіти і науки
від 28.01.2014 року № 80

ТИПОВИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН
початкової школи для дітей із затримкою психічного розвитку з навчанням
російською мовою

Освітні галузі	Навчальні предмети	Кількість годин на тиждень у класах					
		Підг.	1	2	3	4	разом
Мови і література	Мова навчання	6	5	4	3	3	21
	Українська мова	1	1	1	2	2	7
	Іноземна мова	-	1	1	1	1	4
Математика	Математика	4	4	4	4	4	20
Природознавство	Природознавство	2	2	2	2	2	10
Суспільствознавство	Я у світі	-	-	-	1	1	2
Здоров'я і фізична культура	Фізична культура	1	2	2	2	2	9
	Основи здоров'я	1	1	1	1	1	5
Технології	Трудове навчання	1	1	1	1	1	5
	Сходинки до інформатики	-	-	1	1	1	3
Мистецтво	Музичне мистецтво	1	1	1	1	1	5
	Образотворче мистецтво	1	1	1	1	1	5
Усього		18	19	19	20	20	96
Корекційно-розвиткові заняття	Корекція розвитку	3	3	3	3	3	15
	Ритміка	2	2	2	2	2	10
	Розвиток мовлення	5	5	5	5	5	25
Додаткові години на предмети інваріантної складової, курси за вибором, індивідуальні та групові заняття		2	1	2	2	2	9
Гранично допустиме навчальне навантаження на учня (без корекційно-розвиткових занять)		20	20	21	22	22	105

Сумарна кількість годин інваріантної і варіативної складових	28	28	29	30	30	145
--	----	----	----	----	----	-----

Додаток 12
до наказу Міністерства освіти і науки
від 28.01.2014 року № 80

ТИПОВИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН
початкової школи для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату з навчанням
українською мовою

Освітні галузі	Навчальні предмети	Кількість годин на тиждень у класах					
		Підг.	1	2	3	4	разом
Мови і література	Українська мова	8	7	6	6	6	33
	Іноземна мова	-	1	1	1	1	4
Математика	Математика	4	4	4	4	4	20
Природознавство	Природознавство	1	1	1	1	1	5
Суспільствознавство	Я у світі	-	-	-	1	1	2
Здоров'я і фізична культура	Фізична культура	1	2	2	2	2	9
	Основи здоров'я	1	1	1	1	1	5
Технології	Трудове навчання	1	1	1	1	1	5
	Сходинки до інформатики	-	-	1	1	1	3
Мистецтво	Музичне мистецтво	1	1	1	1	1	5
	Образотворче мистецтво	1	1	1	1	1	5
Усього		18	19	19	20	20	96
Корекційно-розвиткові заняття	Корекція розвитку	5	5	5	5	5	25
	Лікувальна фізкультура	4	4	4	4	4	20
Додаткові години на предмети інваріантної складової, курси за вибором, індивідуальні та групові заняття		2	1	2	2	2	9
Гранично допустиме навчальне навантаження на учня (без корекційно-розвиткових занять)		20	20	21	22	22	105
Сумарна кількість годин інваріантної і варіативної складових		29	29	30	31	31	150

Додаток 13
до наказу Міністерства освіти і науки
від 28.01.2014 року № 80

ТИПОВИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН
початкової школи для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату з навчанням
російською мовою

Освітні галузі	Навчальні предмети	Кількість годин на тиждень у класах					
		Підг.	1	2	3	4	разом
Мови і література	Мова навчання	7	6	5	4	4	26
	Українська мова	1	1	1	2	2	7
	Іноземна мова	-	1	1	1	1	4
Математика	Математика	4	4	4	4	4	20
Природознавство	Природознавство	1	1	1	1	1	5

Суспільствознавство	Я у світі	-	-	-	1	1	2
Здоров'я і фізична культура	Фізична культура	1	2	2	2	2	9
	Основи здоров'я	1	1	1	1	1	5
Технології	Трудове навчання	1	1	1	1	1	5
	Сходинки до інформатики	-	-	1	1	1	3
Мистецтво	Музичне мистецтво	1	1	1	1	1	5
	Образотворче мистецтво	1	1	1	1	1	5
Усього		18	19	19	20	20	96
Корекційно-розвиткові заняття	Корекція розвитку	5	5	5	5	5	25
	Лікувальна фізкультура	4	4	4	4	4	20
Додаткові години на предмети інваріантної складової, курси за вибором, індивідуальні та групові заняття		2	1	2	2	2	9
Гранично допустиме навчальне навантаження на учня (без корекційно-розвиткових занять)		20	20	21	22	22	105
Сумарна кількість годин інваріантної і варіативної складових		29	29	30	31	31	150

Додаток 14
до наказу Міністерства освіти і науки
від 28.01.2014 року № 80

ТИПОВИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН
початкової школи для розумово відсталих дітей з навчанням українською мовою

Освітні галузі	Навчальні предмети	Кількість годин на тиждень у класах					
		Підг.	1	2	3	4	разом
Мови і література	Українська мова	7	7	7	7	7	35
Математика	Математика	4	4	4	4	4	20
Природознавство	Природознавство	1	1	1	1	1	5
Суспільствознавство	Я у світі	-	-	-	1	1	2
Здоров'я і фізична культура	Фізична культура	2	2	2	2	2	10
	Основи здоров'я	1	1	1	1	1	5
Технології*	Трудове навчання	2	2	2	2	2	10
Мистецтво	Музичне мистецтво	1	1	1	1	1	5
	Образотворче мистецтво	1	1	1	1	1	5
Усього		19	19	19	20	20	97
Корекційно-розвиткові заняття	Розвиток мовлення	5	4	4	4	4	21
	Ритміка	1	1	1	1	1	5
	Лікувальна фізкультура	1	1	1	1	1	5
	Соціально-побутове орієнтування	1	2	2	2	2	9
Додаткові години на предмети інваріантної складової, курси за вибором, індивідуальні та групові заняття		1	1	2	2	2	8
Гранично допустиме навчальне навантаження на учня (без корекційно-розвиткових занять)		20	20	21	22	22	105
Сумарна кількість годин інваріантної і варіативної складових		28	28	29	30	30	145

*Сходинки до інформатики рекомендується проводити за рахунок додаткових годин

Додаток 15
до наказу Міністерства освіти і науки
від 28.01.2014 року № 80

ТИПОВИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН
початкової школи для розумово відсталих дітей з навчанням російською мовою

Освітні галузі	Навчальні предмети	Кількість годин на тиждень у класах					
		підг.	1	2	3	4	разом
Мова і література	Мова навчання	6	6	5	5	5	27
	Українська мова	1	1	2	2	2	8
Математика	Математика	4	4	4	4	4	20
Природознавство	Природознавство	1	1	1	1	1	5
Суспільствознавство	Я у світі	-	-	-	1	1	2
Здоров'я і фізична культура	Фізична культура	2	2	2	2	2	10
	Основи здоров'я	1	1	1	1	1	5
Технології*	Трудове навчання	2	2	2	2	2	10
Мистецтво	Музичне мистецтво	1	1	1	1	1	5
	Образотворче мистецтво	1	1	1	1	1	5
Усього		19	19	19	20	20	97
Корекційно-розвиткові заняття	Розвиток мовлення	5	4	4	4	4	21
	Ритміка	1	1	1	1	1	5
	Лікувальна фізкультура	1	1	1	1	1	5
	Соціально-побутове орієнтування	1	2	2	2	2	9
Додаткові години на предмети інваріантної складової, курси за вибором, індивідуальні та групові заняття		1	1	2	2	2	8
Гранично допустиме навчальне навантаження на учня (без корекційно-розвиткових занять)		20	20	21	22	22	105
Сумарна кількість годин інваріантної і варіативної складових		28	28	29	30	30	145

*Сходінки до інформатики рекомендується проводити за рахунок додаткових годин

Додаток 16
до наказу Міністерства освіти і науки
від 28.01.2014 року № 80

ТИПОВИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН
початкової школи для дітей із складними вадами розвитку (сліпих та розумовою відсталістю; із зниженим зором та розумовою відсталістю)

Освітні галузі	Навчальні предмети	Кількість годин на тиждень у класах					
		Підг.	1	2	3	4	разом
Мови і література	Українська мова	7	7	7	7	7	35
Математика	Математика	4	4	4	4	4	20
Природознавство	Природознавство	1	1	1	1	1	5
Суспільствознавство	Я у світі	-	-	-	1	1	2
Здоров'я і фізична	Фізична культура	1	2	2	2	2	9

культура	Основи здоров'я	1	1	1	1	1	5
Технології*	Трудове навчання	2	2	2	2	2	10
Мистецтво	Малювання**	1	1	1	1	1	5
	Музичне мистецтво	1	1	1	1	1	5
Усього		18	19	19	20	20	96
Корекційно-розвиткові заняття	Ритміка	1	1	1	1	1	5
	Лікувальна фізкультура	1	1	1	1	1	5
	Соціально-побутове орієнтування	3	3	3	3	3	15
	Розвиток мовлення	2	2	2	2	2	10
	Корекція розвитку	2	3	4	4	4	17
	Орієнтування в просторі	2	2	2	2	2	10
Додаткові години на предмети інваріантної складової, курси за вибором, індивідуальні та групові заняття		2	1	2	2	2	9
Гранично допустиме навчальне навантаження на учня (без корекційно-розвиткових занять)		20	20	21	22	22	105
Сумарна кількість годин інваріантної і варіативної складових		31	32	34	35	35	167

*Сходінки до інформатики рекомендується проводити за рахунок додаткових годин

**Для сліпих дітей – «Рельєфне малювання»

Додаток 17
до наказу Міністерства освіти і науки
від 28.01.2014 року № 80

ТИПОВИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЛАН
початкової школи для дітей із складними вадами розвитку (глухих та розумовою відсталістю; із зниженим слухом та розумовою відсталістю)

Освітні галузі	Навчальні предмети	Кількість годин на тиждень у класах					
		Підг.	1	2	3	4	разом
Мови і література	Українська мова	6	6	7	7	7	30
	Українська жестова мова	2	2	2	2	2	10
Математика	Математика	4	4	4	4	4	20
Природознавство	Природознавство	1	1	1	1	1	5
Суспільствознавство	Я у світі	-	-	-	1	1	2
Здоров'я і фізична культура	Фізична культура	1	2	2	2	2	9
	Основи здоров'я	1	1	1	1	1	5
Технології**	Трудове навчання*	2	2	2	2	2	10
Мистецтво	Образотворче мистецтво	1	1	1	1	1	5
Усього		18	19	20	21	21	99
Корекційно-розвиткові заняття	Розвиток слухо-зоро-тактильного сприймання мовлення та формування вимови	12	12	12	12	12	60
	Соціально-побутове орієнтування	1	2	2	2	2	9

	Ритміка	1	1	1	1	1	5
	Лікувальна фізкультура	1	1	1	1	1	5
Додаткові години на предмети інваріантної складової, курси за вибором, індивідуальні та групові заняття		1	1	1	1	1	5
Гранично допустиме навчальне навантаження на учня (без корекційно-розвиткових занять)		20	20	21	22	22	105
Сумарна кількість годин інваріантної і варіативної складових		34	36	37	38	38	183

* Для глухих дітей – «Предметно-практичне навчання»

**Сходінки до інформатики рекомендується проводити за рахунок додаткових годин

**Міністерство освіти і науки
України**

**Національна академія
педагогічних наук України**

НАКАЗ

9.04.2014 р.

м. Київ

№ 346/50

**Про виконання рішення колегії від
23.01.2014 (протокол №1/2-2) про
діяльність психолого-медико-
педагогічних консультацій**

На виконання рішення колегії Міністерства освіти і науки від 23.01.2014 (протокол №1/2-2) та з метою приведення діяльності психолого-медико-педагогічних консультацій у відповідність до наказу Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України та Національної академії педагогічних наук України від 23.06.2011 № 623/61, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України від 6 грудня 2011р. за № 1407/20145 «Про внесення змін до Положення про центральну та республіканську (Автономна Республіка Крим), обласні, Київську та Севастопольську міські, районні (міські) психолого-медико-педагогічні консультації»,

НАКАЗУЄМО:

1. Українському науково-методичному центру практичної психології і соціальної роботи (Панок В. Г.):

1.1 Забезпечити належні умови для функціонування центральної психолого-медико-педагогічної консультації відповідно до вимог Положення про центральну та республіканську (Автономна Республіка Крим), обласні, Київську та Севастопольську міські, районні (міські) психолого-медико-педагогічні консультації (далі – ПМПК).

До 1 жовтня 2014 року

1.2. Розробити навчальні плани та програми курсів підвищення кваліфікації завідувачів та консультантів психолого-медико-педагогічних консультацій.

Протягом 2014 року

1.3. Спільно з центральною психолого-медико-педагогічною консультацією (Обухівська А. Г.) вирішити питання про укомплектування центральної ПМПК штатними одиницями відповідно до Положення про центральну та республіканську (Автономна Республіка Крим), обласні, Київську та Севастопольську міські, районні (міські) психолого-медико-педагогічні консультації.

До 01 червня 2014 року

1.4. Розробити зміни до наказу Міністерства освіти і науки, молоді та спорту та Національної академії педагогічних наук України від 23.06.2011 № 623/61 «Про внесення змін до Положення про центральну та республіканську (Автономна Республіка Крим), обласні, Київську та Севастопольську міські, районні (міські) психолого-медико-педагогічної консультації», зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 6 грудня 2011 р. за № 1407/20145.

Протягом 2014 року

1.5. Розробити Порядок організації психолого-педагогічного вивчення дітей з особливими освітніми потребами психолого-медико-педагогічними консультаціями та подати його на затвердження до Міністерства юстиції України.

Грудень 2014 року

1.6 Розробити та забезпечити впровадження нового діагностичного інструментарію для обстеження дітей раннього, дошкільного та шкільного віку відповідно до видів порушень психофізичного розвитку.

Протягом 2015 року

2. Департаменту вищої освіти (Коровайченко Ю. М.) спільно з Українським науково-методичним центром практичної психології і соціальної роботи (Панок В. Г.) підготувати пропозиції ректорам педагогічних вищих навчальних закладів щодо підготовки спеціалістів для роботи в психолого-медико-педагогічних консультаціях та залучення студентів до практики в зазначених установах.

Протягом I півріччя 2014 року

3. Міністерству освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, департаментам (управлінням) освіти і науки (молоді та спорту) обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій:

3.1. Забезпечити належні умови для функціонування республіканської (АР Крим) обласних, районних (міських) психолого-медико-педагогічних консультацій відповідно до Положення про центральну та республіканську (Автономна Республіка Крим), обласні, Київську та Севастопольську міські, районні (міські) психолого-медико-педагогічної консультації.

До 01 вересня 2014 року

3.2. Рекомендувати заслухати на засіданні колегій питання про діяльність обласних психолого-медико-педагогічних консультацій.

Протягом I півріччя 2014 року

3.3. Налагодити співпрацю з управліннями соціального захисту та службами у справах дітей, з метою вивчення питань правомірності перебування дітей в інтернатних закладах різних типів.

Протягом 2014 року

4. Контроль за виконанням наказу покласти на заступника Міністра Полянського П. Б. та віце-президента Національної академії педагогічних наук України Лугового В. І.

Міністр освіти і науки України
педагогічних наук України

С. М. Квіт

Президент Національної академії

В. Г. Кремень

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

пр. Перемоги, 10, м. Київ, 01135, тел. (044) 481-32-21, факс (044) 236-1049

E-mail: ministry@mon.gov.ua, код ЄДРПОУ 38621185

Від 04.08.2009 № 1/9-515

На № _____ від _____

Міністерство освіти і науки
Автономної Республіки Крим,
управління освіти і науки обласних,
Київської та Севастопольської
міських державних адміністрацій

Організаційно-методичні засади здійснення комплексної реабілітації учнів (вихованців) у спеціальних загальноосвітніх навчальних зкладах

Відповідно до законодавства з метою створення умов для здобуття освіти в системі загальної середньої освіти функціонує мережа спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку: шкіл, шкіл-інтернатів, навчально-реабілітаційних центрів, навчально-виховних комплексів, об'єднань для дітей глухих, зі зниженим слухом, сліпих, зі зниженим зором, розумово відсталих, з порушеннями опорно-рухового апарату, із затримкою психічного розвитку, з тяжкими порушеннями мовлення.

Назви спеціальних загальноосвітніх шкіл (шкіл-інтернатів) восьми видів та термін перебування у них дітей регламентуються постановою Кабінету Міністрів України від 23.04.2003 р. № 585 «Про встановлення строку навчання у загальноосвітніх навчальних закладах для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку».

Наказом Міністерства освіти і науки України від 17.02.2004 р. № 120 «Про назви, штампи, вивіски загальноосвітніх навчальних закладів» (zareєстровано в Міністерстві юстиції України 26.02.2004 р. за № 248/8847) затверджено зразки написів назв загальноосвітніх навчальних закладів, у тому числі спеціальних.

В додаток до згаданого наказу спільним листом Міністерства освіти і науки України та Державного комітету України з питань регуляторної політики та підприємництва від 22.09.2004 р. № 1/9-479/6477, адресованому Міністерству освіти і науки Автономної Республіки Крим, управлінням освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, державним реєстраторам, встановлено за можливе не відображати організаційно-правові форми в написах назв, а також на печатках, штампах і вивісках відповідних навчальних закладів.

Вилучення з назви спеціальної загальноосвітньої школи (школи-інтернату) визначення нозології контингенту учнів (вихованців) зумовлено гуманістичними підходами, численними зверненнями батьків, громадських організацій, які опікуються питаннями соціального захисту дітей з особливими освітніми потребами.

У даний час спеціальні загальноосвітні школи (школи-інтернати) працюють в умовах оновленого правового поля.

З 1 січня 2006 року уведено в дію Закон України «Про реабілітацію інвалідів в Україні», яким визначено, що спеціальні загальноосвітні навчальні заклади для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, є складовою системи

реабілітації дітей-інвалідів та забезпечують якість реабілітації (абілітації) відповідно до державного стандарту у галузі освіти.

На виконання зазначеного Закону та з метою забезпечення системного підходу до організації реабілітації, запровадження державних реабілітаційних стандартів постановами Кабінету Міністрів України від 08.12.2006 р. 1686 затверджено Державну типову програму реабілітації інвалідів (далі – Програма), від 23.05.2007 р. № 757 – Положення про індивідуальну програму реабілітації інваліда.

Механізм складання форм індивідуальної програми реабілітації інваліда, дитини-інваліда, унесення до неї змін і результатів виконання реабілітаційних заходів визначено у наказі Міністерства охорони здоров'я від 08.10.2007 р. № 623 «Про затвердження форм індивідуальної програми реабілітації інваліда, дитини-інваліда та Порядку їх складання», зареєстрований у Міністерстві юстиції України 19.10.2007 р. за № 1197/14464.

Індивідуальна програм реабілітації дитини-інваліда (особи віком до 18 років) розробляється лікарсько-консультативною комісією (ЛКК) лікувально-профілактичної установи за місцем проживання дитини.

Індивідуальна програма реабілітації інваліда (особи віком від 18 років) розробляється міжвідомчою соціально-експертною комісією (МСЕК).

Програма встановлює гарантований державою перелік послуг з медичної, психолого-педагогічної, фізичної, професійної, трудової, фізкультурно-спортивної, побутової і соціальної реабілітації, технічних та інших засобів реабілітації, виробів медичного призначення, які надаються дитині-інваліду безоплатно або на пільгових умовах з урахуванням фактичних потреб залежно від віку, статі, виду захворювання.

Пунктом 2.7.2 зазначеного вище наказу Міністерства охорони здоров'я України № 623 встановлено, що розділ 2 Індивідуальної програми реабілітації інваліда (дитини-інваліда) – “Психолого-педагогічна реабілітація” – заповнюється МСЕК, ЛКК з визначенням обсягу, кількості та тривалості курсів, строків виконання, послуг з консультування, діагностики, патронажу, психологічної та педагогічної корекції розвитку дітей та молоді з функціональними обмеженнями з обов'язковим залученням до заповнення цього розділу фахівців органів управління освіти, їх уповноважених представників, відповідних психолого-медико-педагогічних консультацій.

Пунктом 2.7.4 наказу № 623 визначено, що у розділі 4 “Професійна реабілітація” (абзац 3) дитині-інваліду обов'язково надаються рекомендації щодо форми організації навчання: у загальноосвітньому навчальному закладі, у спеціально організованих умовах: спеціальна загальноосвітня школа, школа-інтернат, спеціальний клас (група у відповідному навчальному закладі), спеціальна навчальна програма, щадний режим навчання та ін.).

У даний час відпрацьовується методика змістового заповнення зазначених розділів Програми з метою сприяння максимального задоволення потреб у комплексній реабілітації, побажань дітей-інвалідів та їх батьків, урахування оптимальних можливостей їх задоволення.

Відповідно до Програми у спеціальних загальноосвітніх школах (школах інтернатах) для дітей з сенсорними порушеннями (глухих та зі зниженим слухом, сліпих та зі зниженим зором), з порушеннями опорно-рухового апарату), для розумово відсталих дітей учням (вихованцям) надаються такі послуги з реабілітації:

освітні послуги (колективна форма навчання, в тому числі інтегроване, інклюзивне навчання, індивідуальна та дистанційна форми навчання);

медична реабілітація (лікувально-профілактичні заходи);

психолого-педагогічна реабілітація (консультування, психолого-педагогічна діагностика, психологічна та педагогічна корекція, освітні послуги);

фізична реабілітація (лікувальний масаж, лікувальна фізкультура);

професійна реабілітація (професійна орієнтація, допрофесійна підготовка, професійна підготовка (за наявності ліцензії);

фізкультурно-спортивна реабілітація (ритміка, лікувальна фізкультура, навчально-тренувальні заняття з фізичної культури і спорту, заняття спортом)

соціальна та побутова реабілітація (пристосування меблів, встановлення обладнання для адаптації приміщень, навчання основних соціальних навичок, соціально-побутовий патронаж, працетерапія).

У спеціальних школах (школах-інтернатах) з урахуванням особливостей навчально-пізнавальної діяльності діти-інваліди забезпечуються спеціальними засобами для орієнтування, спілкування та обміну інформацією, у тому числі сучасним тифлотехнічним, сурдотехнічним, іншим комп'ютерним обладнанням з відповідним програмним забезпеченням.

Реабілітація в школі (школі-інтернаті) носить комплексний характер і забезпечується поєднанням спеціального педагогічного (корекційного), психологічного, медичного супроводу (лікувально-відновлювальні, лікувально-профілактичні заходи).

Педагогічні і медичні працівники під час занять та в позаурочний час здійснюють системні спостереження учнів (вихованців), узагальнюючи їх результати з наступним обговоренням з метою внесення відповідних коректив у систему навчально-реабілітаційної роботи.

Медичний персонал систематично ознайомлює педагогів і батьків з результатами поглибленого медичного огляду дітей, санітарно-гігієнічним режимом школи (школи-інтернату), клінічними проявами порушень розвитку учнів (вихованців).

Педагогічні працівники на основі медичних висновків, результатів системного психолого-педагогічного вивчення учнів класу визначають типологічні та індивідуальні особливості їх навчання та корекційно-розвиткової роботи, для дітей-інвалідів – з урахуванням індивідуальної програми реабілітації дитини-інваліда.

Таким чином, особливості здійснення навчально-реабілітаційної роботи, охоронно-педагогічного режиму у спеціальній школі (школі-інтернаті) визначаються:

- спеціальною системою навчальної, виховної, корекційно-розвиткової роботи;
- створенням спеціальних умов для корекційної спрямованості навчання, виховання та подолання порушень фізичного і психічного розвитку, формування та розвиток мовлення, відновлення здоров'я;
- здійсненням індивідуального та диференційованого підходу у навчанні та корекційно-розвитковій роботі з дітьми з особливостями психофізичного розвитку з урахуванням характеру порушення.

Особливу увагу слід звернути на **якісні зміни контингенту учнів (вихованців)** спеціальних загальноосвітніх шкіл (шкіл-інтернатів). Відповідно до нового Положення про спеціальну загальноосвітню школу (школу-інтернат) (пп.2.6, 2.7, 2.8) розширено контингенти учнів та вихованців.

Так, у спеціальних загальноосвітніх навчальних закладах, окрім дітей сліпих та зі зниженим зором, глухих та зі зниженим слухом, з порушеннями опорно-рухового апарату, затримкою психічного розвитку, розумово відсталих, з тяжкими порушеннями мовлення можуть навчатися діти з складними вадами розвитку.

Насамперед, це – діти з порушеннями слуху, зору, опорно-рухового апарату в поєднанні з розумовою відсталістю, затримкою психічного розвитку та учні (вихованці) з числа дітей сліпоглухих, з аутизмом, помірною розумовою відсталістю.

Окрім того, за наявності достатньої кількості учнів, відповідної матеріально-технічної бази та кадрового забезпечення у спеціальній школі (школі-інтернаті) можуть відкриватися спеціальні класи (групи) для дітей інших нозологій.

За таких умов організація навчально-реабілітаційного процесу в зазначених закладах передбачає внутрішню інтеграцію та соціальну адаптацію дітей з різними особливостями психофізичного розвитку. Таким чином у спеціальній школі (школі-інтернаті) створюється своєрідне освітнє середовище.

Процес реабілітації дитини-інваліда повинен передбачати послідовне вирішення комплексних проблем, починаючи від складання індивідуальних реабілітаційних програм з наступним їх коригуванням. При цьому важливо забезпечити специфічність реабілітаційної роботи з дітьми-інвалідами, які мають складні вади розвитку (діти з порушеннями слуху, зору, опорно-рухового апарату у поєднанні з розумовою

відсталістю), оскільки такі діти характеризуються соціальною дезадаптацією і потребують фахового супроводження і підтримки на всіх вікових етапах.

Система реабілітації дітей-інвалідів та дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, має забезпечити комплексність і неперервність медичної, психолого-педагогічної, трудової, фізичної, соціальної реабілітації для створення оптимальних умов їх фізичного, психічного, інтелектуального розвитку.

Зокрема, **педагогічна реабілітація** передбачає запровадження комплексу заходів (у т. ч. відповідних форм, методів, змісту навчання), що створюють передумови для оволодіння дітьми з особливими освітніми потребами системою знань, умінь і навичок, застосування яких сприяє подальшому розвитку особистості: підвищення освітнього, кваліфікаційного рівня, здатність до самостійної трудової діяльності, організації побуту, адекватного планування самостійного життя.

Психологічна реабілітація спрямована на корекцію та розвиток психічних функцій, особистості в цілому, створення оптимальних умов для подальшого становлення кожної дитини як особистості в процесі засвоєння цінностей та пристосування до вимог та критеріїв суспільства.

Здійснення психолого-педагогічної, соціальної реабілітації учнів (вихованців) спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів забезпечують, насамперед, **спеціально розроблені навчальні плани** з корекційно-розвитковою складовою.

Надзвичайно важливим є **абілітаційне навчання** під час пропедевтичного періоду, особливо у підготовчому класі (формування навичок охайності, самообслуговування, спілкування, мотивації до праці, оволодіння елементарними трудовими навичками, розвиток емоційно-вольової сфери в комплексі з іншими реабілітаційними заходами).

На основі типових навчальних планів спеціальні загальноосвітні навчальні заклади складають робочі навчальні плани, у яких конкретизується варіативна складова з урахуванням специфіки організації навчально-виховного процесу відповідно до особливих освітніх потреб учнів (глухих, зі зниженим слухом, сліпих, зі зниженим зором, розумово відсталих, з тяжкими порушеннями мовлення, з порушеннями опорно-рухового апарату, із затримкою психічного розвитку).

Корекційно-розвитковою складовою інваріантної частини навчальних планів регламентується організація системної реабілітаційної роботи з учнями (вихованцями): розвиток слухового сприймання; розвиток зорового сприймання; розвиток мовлення; корекція пізнавальної діяльності; формування навичок просторового орієнтування; соціально-побутове орієнтування; формування компенсаційних способів діяльності; практичне використання знань, умінь і навичок (предметно-практична діяльність); розвиток комунікативної діяльності і творчості; фізичний розвиток.

Корекційно-розвиткова робота передбачає вирішення специфічних завдань, зумовлених особливостями психофізичного розвитку учнів, і потребує впровадження особистісно орієнтованих програм навчання та реабілітації за індивідуальним та диференційованим підходом.

Зміст корекційно-розвиткових занять реалізується через навчальні предмети та курси:

- для сліпих дітей та зі зниженим зором:

«Соціально-побутове орієнтування», «Розвиток мовлення», «Корекція вад розвитку», «Орієнтування у просторі», «Ритміка», «Лікувальна фізкультура»;

- для глухих дітей:

«Розвиток слухо-зоро-тактильного сприймання мовлення та формування вимови», «Ритміка»;

- для дітей зі зниженим слухом:

«Розвиток слухового сприймання та формування вимови», «Ритміка»;

- для розумово відсталих дітей:

«Розвиток мовлення», «Соціально-побутове орієнтування», «Ритміка», «Лікувальна фізкультура»;

- для дітей з тяжкими порушеннями мовлення:

«Розвиток мовлення», «Розвиток зв'язного мовлення», «Логоритміка», «Лікувальна фізкультура»;

- для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату:

«Корекція вад розвитку», «Лікувальна фізкультура»;

для дітей із затримкою психічного розвитку:

«Корекція розвитку», «Розвиток мовлення», «Ритміка».

Для створення оптимальних умов оволодіння навчальним матеріалом з учнями, які потребують фізичного та (або) розумового розвитку, проводяться індивідуальні та групові заняття з корекції вад розвитку.

Корекційно-розвиткові заняття проводять спеціалісти навчального закладу: вчитель-дефектолог, вчитель-логопед, вчитель лікувальної фізкультури, вчитель ритміки.

Не рекомендується розподіляти години, відведені на корекційно-розвиткові заняття, між вчителями-класоводами, вчителями-предметниками, що зумовлює формальний підхід та недостатню ефективність зазначених занять.

З 1 по 15 вересня відповідними спеціалістами (вчителями-дефектологами, вчителями-логопедами, вчителями лікувальної фізкультури, ритміки, практичними психологами) за участі лікарів закладу, шкільної психолого-медико-педагогічної консультації, соціального педагога (для дітей-інвалідів – з урахуванням індивідуальної програми реабілітації дитини-інваліда) визначається зміст програм корекції вад розвитку, на основі яких комплектуються групи для занять (диференційований підхід) та розробляється індивідуальний план корекційної роботи.

Індивідуальний план корекційної роботи – це документ, який містить інформацію про учня (вихованця), корекційні послуги, які він отримує у навчальному закладі, та їх ефективність (підстава для внесення відповідних коректив).

Тривалість групового заняття становить 35-40 хв., індивідуального – 20-25 хв. Групи з урахуванням однорідності порушень з наповнюваністю 2-6 чол. комплектуються відповідним спеціалістом з урахуванням рекомендацій психолого-медико-педагогічної комісії навчального закладу.

Наприклад, заняття з лікувальної фізкультури проводяться групами та індивідуально вчителем лікувальної фізкультури за спеціально розробленими індивідуальними комплексами з урахуванням форм і ступеня важкості захворювання дітей, відповідно до рекомендацій лікарів. Групи можуть створюватися за напрямками: загальнооздоровчий, захворювання хребта, плоскостопість, дитячий церебральний параліч та ін.

Корекційно-розвиткові заняття регламентуються окремим розкладом.

На основі узагальнення матеріалів вивчення діяльності навчальних закладів, інформацій органів управління освітою, листів батьків, громадських організацій можна зробити висновок, що **можливості** здійснення комплексної реабілітації в умовах спеціальної загальноосвітньої школи (школи-інтернату) **використовуються недостатньо**.

Режимом функціонування спеціальних загальноосвітніх шкіл та шкіл-інтернатів передбачено проведення навчально-реабілітаційного процесу у першій та другій половині дня із забезпеченням постійного фахового психолого-педагогічного супроводу. Це, насамперед, передбачає продовження активної реабілітаційної роботи в другій половині дня з використанням фахового потенціалу, досвіду роботи вихователів, які в більшості випадків є досвідченими педагогічними працівниками.

Можливості вирішення питання координування діяльності педагогічних, медичних працівників для забезпечення системності та єдності комплексної реабілітації учнів (вихованців) у першій та другій половині дня, її якості та ефективності закладено у Типових штатних нормативах) спеціальних загальноосвітніх шкіл (шкіл-інтернатів) для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку (наказ Міністерства освіти і науки України від 05.12.2008 р. № 1105, зареєстрований у Міністерстві юстиції України 29.12.2008 р. за №1250/15941).

Зазначеними Типовими штатними нормативами передбачено посади заступника директора з навчальної роботи, заступника директора з виховної роботи, старшого

вихователя. При цьому посадові обов'язки заступника директора з виховної роботи доцільно конкретизувати саме у плані забезпечення системності та єдності комплексної реабілітації учнів (вихованців) з урахуванням режиму функціонування школи з продовженим днем чи школи-інтернату, доручивши старшому вихователю здійснювати контроль за системою виховної, позашкільної роботи в контексті комплексної реабілітації в цілому.

Надзвичайно велике значення має залучення батьків до участі у навчально-реабілітаційному процесі. Це сприяє розумінню батьками особливостей розвитку своїх дітей, можливостей їм допомогти, закріпленню в позашкільному середовищі умінь і навичок, сформованих у навчальному закладі, навчання використовувати їх у різних життєвих ситуаціях.

Для забезпечення дієвого моніторингу та ефективності комплексної реабілітаційної роботи у спеціальних загальноосвітніх навчальних закладах рекомендується обговорювати успіхи учнів на засіданнях методичних об'єднань за участю соціального педагога, практичного психолога, шкільної психолого-медико-педагогічної комісії з метою оперативного коригування індивідуальної реабілітаційної програми учнів (вихованців) доцільно заслуховувати питання зазначеної тематики на засіданнях педагогічних рад не рідше одного разу на семестр.

Зазначена система роботи сприятиме становленню спеціальних загальноосвітніх шкіл (шкіл-інтернатів) у новій якості, як осередків комплексної державної підтримки сім'ї, що забезпечують право на якісну освіту, соціальний захист, реабілітацію найбільш уразливих категорій дитячого населення завдяки спеціально організованому навчально-реабілітаційному процесу.

Зміст листа просимо довести до відома працівників органів управління освітою, керівників та працівників спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, загальноосвітніх навчальних закладів.

Заступник Міністра

П.Б.Полянський

Симоненко Т.В.
Лабайчук Г.Ф.
288 04 08

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

пр. Перемоги, 10, м. Київ, 01135, тел. (044) 481-32-21, факс (044) 236-1049

E-mail: ministry@mon.gov.ua, код ЄДРПОУ 38621185

Від_04.05.12 № 1/12-2914

На № _____ від _____

Міністерство соціальної політики
України

Про зміни у формулюванні висновку психолого-медико-педагогічних консультацій системи освіти України

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту інформує, що спільним наказом Міністерства та Національної академії педагогічних наук України від 23.06.2011 № 623/61 "Про внесення змін до Положення про центральну та республіканську (Автономна Республіка Крим), обласні, Київську та Севастопольську міські, районні (міські) психолого-медико-педагогічні консультації", зареєстрованим у Міністерстві юстиції 06.12.2011 за № 1407/20145, затверджена і уведена в дію нова редакція зазначеного нормативно-правового акта.

Нова редакція Положення розроблена на виконання низки нормативно-правових документів, якими визнано державну політику щодо захисту прав дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, напрями діяльності та конкретні заходи для забезпечення рівного доступу до здобуття ними якісної освіти відповідно до вимог Конвенції ООН про права інвалідів та Факультативного протоколу до неї.

Окрім того, метою внесення змін в діяльності психолого-медико-педагогічних консультацій є посилення гарантій щодо реалізації прав дітей соціально незахищених категорій на виховання в сім'ї.

У зв'язку з цим, головним завданням психолого-медико-педагогічних консультацій є надання консультативно-методичної допомоги дітям з особливими освітніми потребами та батькам, які їх виховують, педагогам.

Водночас, завданням консультації є визначення навчальної програми та інших напрямів і засобів розвитково-реабілітаційної роботи з дитиною без визначення типу закладу, в якому вона буде здійснюватися.

За результатами психолого-педагогічного вивчення дитини надається психолого-педагогічний висновок та рекомендації, які фіксуються у витязі з протоколу засідання психолого-медико-педагогічної консультації (зразок додається).

Звертаємо увагу, що зміст психолого-педагогічного висновку не містить медичного, зокрема, психіатричного, діагнозу, а передбачає формулювання, щодо особливостей психічного розвитку дитини та її психологічний стан з використанням лексичних засобів у контексті психолого-педагогічної термінології.

При цьому у висновку у стислому викладі будуть зазначатися ті критеріальні показники, які мають значення для розрізнення станів розумового розвитку дитини і визначення відповідного профілю будинку-інтернату системи соціального захисту населення. Рекомендації психолого-медико-педагогічних консультацій мають відображати напрями психолого-педагогічної роботи з дитиною, спрямовані на реалізацію потенціалу розвитку і виховання, враховуючи її індивідуальні особливості засвоєння знань, навичок, практичного та соціального досвіду.

Враховуючи, що пунктом 3.5.11. Типового Положення про дитячий будинок-інтернат, затвердженого наказом Міністерства праці та соціальної політики України від 02.04.2008 №173, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 23.07.2008 за №675/15366, зазначається, що влаштування дитини з вадами фізичного або розумового розвитку до будинку – інтернату здійснюється згідно з путівкою, виданою органами управління соціального захисту населення на підставі висновку психолого-медико-педагогічної консультації та пунктом 3.2. зазначеного документу психолого-медико-педагогічними консультаціями визначається профіль будинку-інтернату чи профіль відділення будинку-інтернату, просимо внести зміни у відповідний нормативно-правовий акт з урахуванням зазначених змін.

Водночас, просимо зберегти за психолого-медико-педагогічними консультаціями право на координацію та методичний супровід функціонування психолого-медико-педагогічних комісій, що відповідно до пункту 2.6. Типового Положення про дитячий будинок – інтернат, створюються із числа його працівників на громадських засадах.

Додаток: на 1 арк.

Заступник Міністра

Б. М. Жебровський

Обухівська А.Г.
Луценко І.В.
486 28 49

Додаток
до Положення про центральну та
республіканську (Автономна Республіка
Крим), обласні, Київську та Севастопольську
міські, районні (міські) психолого-медико-
педагогічні консультації

(назва органу управління освітою)

(назва психолого-медико-педагогічної консультації)

Місцезнаходження _____
Телефон _____

ВИТЯГ

з протоколу засідання психолого-медико-педагогічної консультації
від _____ 20__ року № _____

Кому виданий _____
Прізвище, ім'я, по батькові дитини _____
Число, місяць, рік народження, повних років _____

Психолого-педагогічний висновок : Системне порушення пізнавальної діяльності і комунікативних функцій. Порушення розумового розвитку у формі помірної розумової відсталості. Сформоване елементарне побутове мовлення. Навички соціальної поведінки та самообслуговування у стадії формування. Поведінка нестійка, з епізодичним збудженням, мало регулюється мовленням. Практичні навички формуються, самостійне їх застосування обмежене, стимульоване зовні. Потребує постійної допомоги і нагляду.

Рекомендовано: Системна корекційно-розвиткова робота з формування елементарних пізнавальних процесів, розвитку зображувальної діяльності, елементарних навчальних навичок, самообслуговування, соціальної взаємодії

Завідувач _____ (прізвище, ім'я, по батькові) _____ (підпис)
Секретар _____ (прізвище, ім'я, по батькові) _____ (підпис)

М.П.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ

01135, м. Київ, проспект Перемоги, 10, тел. (044) 486-24-42, факс (044) 236-10-49, ministry@mon.gov.ua

від 18.05.12 № 1/9-384

на № _____ від _____

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим,
управління освіти і науки обласних,
Київської та Севастопольської міських
державних адміністрацій

Про організацію інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту надсилає для практичного використання інструктивно-методичний лист «Організація інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах», розробленого з метою запровадження Порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 15 серпня 2011 року № 872.

Просимо зміст листа довести до відома керівників районних та міських відділів освіти, керівників загальноосвітніх навчальних закладів.

Додаток: на 9 арк.

Заступник Міністра

Б. М. Жебровський

Інструктивно-методичний лист «Організація навчально-виховного процесу в умовах інклюзивного навчання»

Інструктивно-методичний лист розроблено з метою реалізації Порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 15 серпня 2011 року № 872.

Інклюзивне навчання – це комплексний процес забезпечення рівного доступу до якісної освіти дітям з особливими освітніми потребами шляхом організації їх навчання у загальноосвітніх навчальних закладах на основі застосування особистісно орієнтованих методів навчання, з урахуванням індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності таких дітей.

Інклюзивне навчання запроваджується відповідно до Конвенції ООН про права дитини та Конвенції ООН про права інвалідів, низки Указів Президента, Закону України «Про загальну середню освіту».

Передумовою у забезпеченні успішності навчання дитини з особливими освітніми потребами у загальноосвітньому навчальному закладі є індивідуалізація навчально-виховного процесу. Індивідуальне планування навчально-виховного процесу має на меті:

- розроблення комплексної програми розвитку дитини з особливими освітніми потребами, що допоможе педагогічному колективу закладу пристосувати середовище до потреб дитини;

- надання додаткових послуг та форм підтримки у процесі навчання;

- організацію спостереження за динамікою розвитку учня.

Індивідуальна програма розвитку розробляється групою фахівців (заступник директора з навчально-виховної роботи, вчителі, асистент вчителя, психолог, вчитель-дефектолог та інші) із обов'язковим залученням батьків, або осіб, які їх замінюють, з метою визначення конкретних навчальних стратегій і підходів до навчання дитини з особливими освітніми потребами. Вона містить загальну інформацію про учня, систему додаткових послуг, види необхідної адаптації та модифікації навчальних матеріалів, індивідуальну навчальну програму та за потреби індивідуальний навчальний план.

Оформлення та ведення відповідної документації покладається на асистента вчителя.

Індивідуальна програма розвитку містить такі розділи:

1. Загальна інформація про дитину: ім'я та прізвище, вік, телефони батьків, адреса, проблема розвитку (інформація про особливі освітні потреби), дата зарахування дитини до школи та строк, на який складається програма.

2. Наявний рівень знань і вмінь. Група фахівців протягом 1-2 місяців (в залежності від складності порушення) вивчає можливості та потреби дитини, фіксує результати вивчення:

- її вміння, сильні якості та труднощі, стиль навчання (візуальний, кінестетичний, багатосенсорний та інші, особливо якщо один зі стилів домінує), у чому їй потрібна допомога;

- інформація щодо впливу порушень розвитку дитини на її здатність до навчання (відомості надані психолого-медико-педагогічною консультацією). Вся інформація повинна бути максимально точною, оскільки вона є підґрунтям для подальшого розроблення завдань.

4. Спеціальні та додаткові освітні послуги. В індивідуальній програмі розвитку фіксується розклад занять з відповідними фахівцями (логопедом, фізіотерапевтом, психологом та іншими спеціалістами), вказується кількість і тривалість таких занять з дитиною.

5. Адаптації/модифікації. При складанні індивідуальної програми розвитку необхідно проаналізувати, які адаптації та модифікації слід розробити для облаштування середовища, застосування належних навчальних методів, матеріалів, обладнання, урахування сенсорних та інших потреб дитини.

Модифікація – трансформує характер подачі матеріалу шляхом зміни змісту або

концептуальної складності навчального завдання. Наприклад, скорочення змісту навчального матеріалу; модифікація навчального плану або цілей і завдань, прийнятних для конкретної дитини, корекція завдань, визначення змісту, який необхідно засвоїти.

Адаптація – змінює характер подачі матеріалу, не змінюючи зміст або концептуальну складність навчального завдання. Зокрема, можуть використовуватись такі види адаптацій:

приспособування середовища (збільшення інтенсивності освітлення в класних кімнатах, де є діти з порушеннями зору; зменшення рівня шуму в класі, де навчається слабочуюча дитина, забезпечення її слуховим апаратом; створення відокремленого блоку в приміщенні школи для учнів початкової ланки);

адаптація навчальних підходів (використання навчальних завдань різного рівня складності; збільшення часу на виконання, зміна темпу занять, чергування видів діяльності);

адаптація матеріалів (адаптація навчальних посібників, наочних та інших матеріалів; використання друкованих текстів з різним розміром шрифтів, картки-підказки, тощо).

Індивідуальна програма розвитку розробляється на один рік. Двічі на рік (за потребою частіше) переглядається з метою її коригування. Зокрема, коли у дитини виникають труднощі у засвоєнні визначеного змісту навчального матеріалу, чи навпаки виникає необхідність перейти до наступного рівня складності виконання завдань.

Навчально-виховний процес у класах з інклюзивним навчанням загальноосвітніх навчальних закладів здійснюється відповідно до робочого навчального плану школи, за навчальними програмами, підручниками, посібниками, рекомендованими МОНмолодьспортом для загальноосвітніх навчальних закладів.

Для дітей з особливими освітніми потребами, які мають інтелектуальні порушення та зі складними вадами розвитку (вадами слуху, зору, опорно-рухового апарату в поєднанні з розумовою відсталістю, затримкою психічного розвитку) на основі робочого навчального плану школи розробляється індивідуальний навчальний план з урахуванням рекомендацій психолого-медико-педагогічної консультації та на основі Типових навчальних планів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку.

Індивідуальний навчальний план визначає перелік навчальних предметів, послідовність їх вивчення, кількість годин, що відводяться на вивчення кожного предмета за роками навчання, та тижневу кількість годин. У плані враховуються додаткові години на індивідуальні і групові заняття, курси за вибором, факультативи тощо.

Для проведення корекційно-розвиткових занять в індивідуальному навчальному плані учня передбачається від 3 до 8 годин на тиждень (кількість годин визначають відповідні психолого-медико-педагогічні консультації).

Індивідуальний навчальний план та індивідуальна навчальна програма розробляється педагогічними працівниками, у тому числі з дефектологічною освітою, які беруть безпосередню участь у навчально-виховному процесі, за участю батьків дитини або осіб, які їх замінюють, та затверджується керівником навчального закладу.

Індивідуальна навчальна програма дитини з особливими освітніми потребами у класі з інклюзивним навчанням розробляється на основі типових навчальних програм загальноосвітніх навчальних закладів, у тому числі спеціальних, з відповідною їх адаптацією.

Навчальна програма визначає зміст, систему знань, навичок і вмінь, які мають опанувати учні в навчальному процесі з кожного предмета, а також зміст розділів і тем.

При складанні індивідуальної навчальної програми педагоги в першу чергу аналізують відповідність вимог навчальної програми та методів, що використовуються на уроці, актуальним і потенційним можливостям дитини з особливими освітніми потребами.

До складання індивідуальної навчальної програми залучаються батьки, які повинні мати чітке уявлення про те, чому навчання дитини потребує розроблення індивідуальної навчальної програми. Така співпраця забезпечить інформування батьків про потенційні

можливості дитини, динаміку її розвитку та врегулює комплекс суперечливих питань, які виникають між батьками та вчителями в процесі навчання дитини.

Невід'ємною складовою процесу розроблення індивідуальної програми розвитку є оцінка динаміки розвитку дитини з особливими освітніми потребами, збирання відомостей про її успіхи (учнівські роботи, результати спостережень педагогів, контрольні листки, результати тестів, тощо).

Визначення рівня сформованості знань, умінь і навичок учнів з особливими освітніми потребами здійснюється з метою забезпечення позитивної мотивації навчання, інформування учнів про їх індивідуальні досягнення, визначення ефективності педагогічної діяльності вчителів.

Оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами здійснюється за критеріями оцінювання навчальних досягнень учнів у системі загальної середньої освіти, затвердженими наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 13.04.2011 № 329, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 11 травня 2011 р. за №566/19304.

Оцінювання навчальних досягнень учнів з розумовою відсталістю, зі складними видами розвитку, які навчаються за індивідуальним навчальним планом і програмою, здійснюється за обсягом матеріалу, визначеним індивідуальною навчальною програмою.

Система оцінювання навчальних досягнень учнів повинна бути стимулюючою.

З метою оцінювання індивідуальних досягнень учнів може бути використаний метод оцінювання портфоліо.

Портфоліо - це накопичувальна система оцінювання, що передбачає формування умінь учнів ставити цілі, планувати і організовувати власну навчальну діяльність; накопичення різних видів робіт, які засвідчують рух в індивідуальному розвитку; активну участь в інтеграції кількісних і якісних оцінок; підвищення ролі самооцінки.

Таке оцінювання передбачає визначення критеріїв для включення учнівських напрацювань до портфоліо; форми подання матеріалу; спланованість оцінного процесу; елементи самооцінки з боку учня тощо.

Процес складання індивідуальної програми розвитку дитини з особливими освітніми потребами носить диференційований характер, розробляється на основі аналізу проблеми розвитку учня та його освітніх потреб.

Зокрема, якщо дитина з особливими освітніми потребами має сенсорні порушення при збереженому інтелекті і потребує створення відповідних адаптацій навчальних матеріалів та корекційних занять з вчителем-дефектологом, для неї розробляється та частина програми розвитку, яка стосується надання цих послуг та розроблення відповідних адаптацій. За потреби адаптується навчальна програма, але розроблення індивідуального навчального плану є недоцільним.

Разом із тим, якщо в класі навчаються діти з особливими освітніми потребами однієї нозології, для кожного окремо розробляється та частина індивідуальної програми розвитку, яка стосується їхніх відмінностей та потреб, а навчальна програма може бути спільною.

Учням з особливими освітніми потребами, у тому числі з розумовою відсталістю, які навчалися у класі з інклюзивним навчанням, видається документ встановленого зразка для загальноосвітнього навчального закладу, учнями якого вони були.

У додатку до свідоцтва про базову загальну середню освіту або до атестата про повну загальну середню освіту вказуються лише ті предмети, які вивчав учень в процесі навчання.

Для осіб, звільнених від державної підсумкової атестації, у додаток до свідоцтва про відповідний рівень освіти виставляються річні бали та робиться запис "звільнений".

Директор департаменту

О. В. Єресько

**Індивідуальна програма розвитку (ІПР)
(Назва школи)**

Дитина _____ Дата народження _____

Батьки або опікуни _____ Телефон _____

Адреса _____

Особливості розвитку _____

Чи отримувала дитина допомогу, яку _____

Дата вступу до школи _____ Клас _____

Вчитель _____ Асистент вчителя _____

Строки дії програми з _____ до _____

Присутні на засіданні з приводу розробки ІПР:

<i>Присутні</i>	<i>Дата</i>	<i>Присутні</i>	<i>Дата</i>

Перелік спеціальних і додаткових видів послуг:

<i>Вид послуг</i>	<i>Кількість год. на тиждень</i>	<i>Місце проведення</i>	<i>Розклад</i>
<i>Додаткові заняття з учителем</i>	<i>2 год. на тиждень</i>	<i>Каб. 213</i>	<i>Вівторок, четвер</i>
<i>Корекційні заняття з логопедом</i>	<i>2 год. на тиждень</i>	<i>Каб. 406</i>	<i>Середа, п'ятниця</i>

Я ЗГОДЕН зі змістом ІПР.

Я мав можливість брати участь у розробці цього плану.

Підпис батька (матері) або опікуна _____

Дата _____

Пристосування/модифікація класного середовища

Стиль навчання:

Багатосенсорний

Переважно слуховий

Переважно кінестетичний

Переважно візуальний

Переважно тактильний

Умовні позначення:

О – учень оволодів умінням, досяг поставленої мети;

СП – спостерігається суттєвий прогрес;

НП – спостерігається незначний прогрес;

ПН – прогресу в досягненні конкретної мети немає;

Поточний рівень знань і вмінь.

На цій сторінці фіксуються відомості про рівень розвитку дитини, зафіксовані під час спостережень і досліджень: її вміння, сильні якості, стиль навчання (особливо якщо один зі стилів домінує), що дитина не вміє робити, у чому їй потрібна допомога тощо.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ

01135, м. Київ, проспект Перемоги, 10, тел. (044) 486-24-42, факс (044) 236-10-49, ministry@mon.gov.ua

від 26.07.2012 № 1/9-529

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, управління освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій

Про організацію психологічного і соціального супроводу в умовах інклюзивного навчання

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту надсилає для практичного використання методичний лист «Психологічний і соціальний супровід дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання», розробленого з метою запровадження Порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 15 серпня 2011 р. № 872.

Водночас, інформуємо, що 18 липня 2012 року Кабінетом Міністрів України прийнято постанову № 635 „Про внесення змін до постанов Кабінету Міністрів України від 14 квітня 1997 р. № 346 і від 14 червня 2000 р. № 963”, якою уведено посаду асистента вчителя загальноосвітнього навчального закладу з інклюзивним та інтегрованим навчанням до переліку посад педагогічних та науково-педагогічних працівників.

Просимо зміст листа та вищевказаної постанови довести до відома керівників районних та міських відділів освіти, керівників загальноосвітніх навчальних закладів.

Додаток: на 7 арк.

Заступник Міністра

Б. М. Жебровський

«Психологічний і соціальний супровід дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання»

Шляхи впровадження інклюзивного навчання визначено Концепцією розвитку інклюзивної освіти, затвердженою наказом Міністерства освіти і науки від 01.10.2010 № 912, а саме, в частині навчально-методичного забезпечення освітнього процесу передбачається реалізація корекційно-розвиткової складової особистісно-орієнтованого навчального плану в умовах інклюзивного навчання.

З урахуванням основних тенденцій щодо змін у системі освіти дітей з особливими освітніми потребами окреслено напрями діяльності, які потребують підвищеної уваги, одним з яких є психологічний і соціальний супровід інклюзивного навчання в Україні.

Зміст та основні завдання участі психологічної служби системи освіти з питань впровадження інклюзивного навчання визначено низкою нормативно-правових документів, зокрема, наказом Міністерства освіти і науки від 11.09.2009 № 855 «Про затвердження Плану дій щодо запровадження інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах на 2009 - 2012 роки».

З метою залучення дітей з особливими освітніми потребами у загальноосвітній простір передбачено різні форми їх навчання, зокрема, у спеціальних класах у загальноосвітніх навчальних закладах, що регламентується Положенням про спеціальні класи для навчання дітей з особливими освітніми потребами у загальноосвітніх навчальних закладах, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 09.12.2010 № 1224, зареєстрованим в Міністерстві юстиції 29.12.2010 р. за № 18707.

Зазначеним нормативним документом визначено завдання психолого-педагогічного супроводу:

- а) актуалізація особистісного потенціалу розвитку дитини;
- б) формування позитивних міжособистісних стосунків учнів з порушеннями психофізичного розвитку та їх ровесників у процесі внутрішкільної інтеграції;
- в) консультування батьків або осіб, які їх замінюють, щодо особливостей розвитку, спілкування, навчання, професійної орієнтації, соціальної адаптації їх дитини тощо.

Порядком організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 15 серпня 2011р. № 872, визначено, що у загальноосвітніх навчальних закладах здійснюється психолого-педагогічне супроводження дітей з особливими освітніми потребами у класах з інклюзивним навчанням працівниками психологічної служби (практичними психологами, соціальними педагогами) цих закладів та відповідними педагогічними працівниками.

Діяльність працівників психологічної служби координується центрами практичної психології і соціальної роботи, міськими, районними методичними кабінетами.

Вищезазначеним документом передбачено також організацію корекційної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами вчителями-дефектологами та практичними психологами.

З огляду на те, що питання визначення функцій і повноважень спеціалістів психологічної служби (практичного психолога і соціального педагога) є актуальним, звертаємо увагу на недопущення покладання адміністрацією навчальних закладів на цих спеціалістів обов'язків, що не належать до їх професійної компетентності.

Зокрема, це стосується заміни корекційних занять вчителя-дефектолога корекційними заняттями, які проводить практичний психолог.

Питання психологічного і соціального супроводу дітей знаходиться на перетині функцій багатьох спеціалістів, а тому не можуть бути віднесені до сфери професійної діяльності виключно одного з них.

Кваліфікаційна характеристика та основні функціональні обов'язки соціального

педагога в умовах інклюзивної освіти визначені наказом Міністерства освіти і науки від 28.12.2006 № 864 «Про планування діяльності та ведення документації соціальних педагогів, соціальних педагогів по роботі з дітьми-інвалідами системи Міністерства освіти і науки України».

Визначаючи основні завдання на 2012-2013 навчальний рік практичним психологам і соціальним педагогам рекомендовано звернути посилену увагу на проблеми психологічного і соціального супроводу всіх учасників навчально-виховного процесу в умовах інклюзивного навчання, що сприятиме пристосуванню освітнього середовища до потреб дитини з урахуванням її особливостей та можливостей, забезпеченню соціальних потреб.

З цією метою проводиться вивчення індивідуальних особливостей учня, його можливостей і потреб, рівня сформованості у нього пізнавальних процесів і дій.

Таким чином, діагностична робота має бути спрямована на вивчення:

- співвідношення рівня розумового розвитку дитини і вікової норми;
- рівня розвитку когнітивної сфери;
- особливості емоційно-вольової сфери;
- індивідуально-типологічних особливостей;
- рівня сформованості мотивації до навчання;
- рівня розвитку комунікативних здібностей;
- розумової працездатності та темпу розумової діяльності.

Під час вивчення психічного розвитку дитини психолог виявляє фактори, які зумовлюють труднощі пізнавальної діяльності, спілкування та соціальної адаптації, а також ті резерви, які можна використовувати у корекційно-розвитковій роботі.

Визначення рівня і особливостей пізнавальної діяльності повинно передувати будь-яким іншим психологічним дослідженням, щоб з'ясувати труднощі та обмеження, які можуть виникати при виконанні діагностичних завдань і призводити до неправильного тлумачення отриманих результатів.

Під час вивчення індивідуальних особливостей дитини важливо враховувати особливості її розвитку та фізичні обмеження.

Наприклад, працюючи з дитиною, хворою на дитячий церебральний параліч, слід пам'ятати, що через мовленнєві труднощі, порушення міміки, тощо може скластися неправильне враження щодо інтелектуальних можливостей дитини. Психічний стан такої дитини можна визначити тільки шляхом уважного спостереження за її діяльністю та шляхом спілкування з нею та за допомогою спеціальних методів діагностики.

Психофізіологічні особливості дитини, рівень її розвитку, потенційні можливості щодо опанування навчальним матеріалом є основними індикаторами, які беруться до уваги при розробленні індивідуальної програми розвитку.

Індивідуальна програма розвитку розробляється групою фахівців (заступник директора з навчально-виховної роботи, вчителі, асистент вчителя, психолог, вчитель-дефектолог та інші) із обов'язковим залученням батьків, або осіб, які їх замінюють, з метою визначення конкретних навчальних стратегій і підходів до навчання дитини з особливими освітніми потребами. Така програма розвитку містить загальну інформацію про учня, визначає систему додаткових послуг інших спеціалістів, засоби і шляхи щодо необхідної адаптації навчального середовища, модифікації навчальних матеріалів, індивідуальну навчальну програму та за потреби індивідуальний навчальний план.

Завдання психолога – надати до програми узагальнену інформацію за результатами проведеного вивчення та рекомендації стосовно врахування індивідуальних особливостей дитини у навчально-виховному процесі та взаємодії зі шкільним оточенням.

Практичний психолог в інклюзивному середовищі формує психологічну готовність учасників навчально-виховного процесу (учнів, батьків, вчителів, представників адміністрації) до взаємодії з дитиною з особливими освітніми потребами.

Така психологічна готовність формується через проведення тренінгових занять, лекторіїв, семінарів, консиліумів, виступів тощо, зміст яких спрямований на подолання упередженого ставлення до дітей з особливими потребами, руйнування міфів і

стереотипів, стигматизації та дискримінації.

Оскільки вчитель своїм ставленням моделює очікувану від учнів поведінку, важливо розпочати проведення таких занять саме з педагогами навчального закладу.

Необхідно працювати з педагогами щодо уникнення використання медичної термінології, що застосовується в педагогічній практиці для характеристики дітей з особливими освітніми потребами.

Зміст занять з учнями слід спрямувати на формування у них вміння бачити та цінувати відмінності, слухати та враховувати різні точки зору, висловлювати свою думку, поважаючи думку інших, оволодівати навичками співпраці з різними дітьми. Формування толерантного ставлення до дітей з особливими освітніми потребами сприятиме гармонізації стосунків в учнівському колективі та допоможе педагогічним працівникам створити сприятливе середовище для розкриття потенціалу кожної дитини.

При проведенні індивідуальної роботи психолог працює безпосередньо з дитиною з особливостями психофізичного розвитку, щодо збереження її здоров'я, пошуку та реалізації її всебічного розвитку, формування позитивної мотивації до навчання.

Актуальним залишається питання застосування психодіагностичного інструментарію та корекційних програм у роботі з вказаною категорією дітей, які, як правило, потребують адаптації (зміна характеру подачі матеріалу, без зміни змісту або концептуальної складності завдання), рідше, модифікації відповідно до індивідуальних особливостей дитини.

Зокрема, відповідно до потреб дитини можуть використовуватись такі види адаптації:

адаптація середовища (збільшення інтенсивності освітлення в кімнатах, де є діти з порушеннями зору; зменшення рівня шуму в класі, де навчається дитина з порушенням слуху, забезпечення її слуховим апаратом; створення відокремленого блоку в приміщенні школи для учнів початкових класів; забезпечення архітектурної доступності для дитини з порушенням опорно-рухового апарату);

адаптація змісту, методів і форм навчальної діяльності (використання навчальних завдань різного рівня складності; збільшення часу на виконання, зміна темпу занять, чергування видів діяльності);

адаптація методичних матеріалів (адаптація навчальних посібників, наочних та інших матеріалів; використання друкованих текстів з різним розміром шрифтів тощо).

Ознайомившись із особливостями психофізичного розвитку дитини та готуючись до роботи з нею, психолог аналізує, перш за все, відповідність інструментарію (стимулів) та вибрані методики.

Для дітей із сенсорними порушеннями очевидним є прилаштування інструментарію (стимулів) до можливостей дитини та критичного вибору методик, які дозволяють використати потенціал дитини. Наприклад, для дитини з порушенням зору малюнки (методика "Четвертий – зайвий") мають бути контрастнішими та більшими за розміром.

Для дитини зі спастикою кінцівок є проблематичним використання малюнкових методик, при використанні яких необхідно домовитися з дитиною про сигнали, що відповідають певному вибору (стимульний матеріал до тесту тривожності Р. Темпл, В. Амен, М. Дорки).

Оскільки можуть виникнути труднощі зі сприйманням малюнків, вони не повинні бути надміру стилізованими та складними. Необхідно передбачати можливі труднощі, пов'язані з процесом сприймання самих зображень, та відрізнити їх від розуміння чи нерозуміння сюжету, логічних зв'язків у ньому.

Для дітей з порушеннями мовлення будуть мало прийнятними вербальні методики. При цьому важливо розрізнити труднощі активного мовлення через порушення артикуляції та розуміння зверненого мовлення.

Обмеження у використанні діагностичних методик також можуть бути пов'язані зі способом життя обстежуваних, обмеженістю їхніх соціальних зв'язків і відповідних знань та уявлень про навколишній світ. У зв'язку із цим, не можна беззастережно

використовувати певні проєктивні методики, що в цілому за процедурою виконання могли б відповідати технічним можливостям обстежуваного. Наприклад, методика Рене Жіля, яка часто і успішно застосовується для виявлення проблем, пов'язаних зі спілкування та самовизначенням підлітків, не завжди може бути адекватною в роботі з підлітком, фізичні обмеження якого не дозволяють сприймати ситуації, наведені в методиці, як проєктивні на себе. Причиною є те, що спосіб життя виключає, наприклад, відвідання кінотеатру, прогулянки за місто разом із друзями тощо. Тому перш ніж застосовувати таку методику, потрібно переконатися, що у дитини є відповідний життєвий досвід, пов'язаний із зображеними ситуаціями.

Таким чином, психолог приймає рішення, які методики включити при діагностичному вивченні та яким чином мають бути адаптовані стимульні матеріали. Водночас, рекомендовано провести обговорення методик та способів їх адаптації під час засідання методичного об'єднання практичних психологів.

Разом із тим, звертаємо увагу, що відповідно до «Положення про експертизу психологічного і соціологічного інструментарію, що застосовується в навчальних закладах Міністерства освіти і науки України», затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 20.04.2001 № 330, має бути проведена експертиза всіх діагностичних методик, психокорекційних, психотерапевтичних та реабілітаційних технік і технологій, соціологічних та соціально-психологічних опитувальників.

З урахуванням вади розвитку та потенційних можливостей дитини організовується й психокорекційна робота. Більшість дітей з особливими освітніми потребами можуть бути долучені до роботи в корекційній групі. Однак, психологу необхідно заздалегідь оцінити та продумати альтернативні вправи, з урахуванням потреб розвитку дитини.

Корекційна робота має бути спрямована на розвиток усіх видів сприймання, особливо зорового і слухового, на базі яких розвиваються вищі психічні функції.

З розвитком сприймання збагачуються різноманітні знання про навколишній світ і розуміння зв'язків між предметами та явищами, отже, розвивається мислення і мовлення дітей. Під час корекції розвитку та навчання дитини необхідно дбати про зміцнення її працездатності, уміння зосереджувати увагу, цілеспрямовано працювати: ставити перед собою мету, усвідомлювати способи її досягнення, адекватно оцінювати результати.

Особливої уваги потребує розвиток навчальної мотивації, бажання вчитися, формувати віру дитини у власні можливості, що можливо завдяки усвідомленню і оцінці реальних досягнень.

У разі, якщо мова йде про корекцію чи розвиток окремих пізнавальних процесів краще організовувати індивідуальні заняття. Результати діагностичної роботи слугують орієнтирами для роботи психолога, педагогів, батьків і самої дитини. Водночас ступінь інтегрованості дитини в освітнє середовище є індикатором ефективності і адекватності психокорекційного впливу.

Соціально-педагогічний супровід базується на створенні сприятливих умов для взаємодії учня з соціальним середовищем з метою попередження виникнення або усунення вже існуючих дестабілізуючих факторів та формування стійкості до ситуацій дезадаптації.

Алгоритм діяльності практичного психолога і соціального педагога, в умовах інклюзивної освіти включає:

1. Ознайомлення з особою справою дитини, історією та особливістю протікання захворювання, співбесіду з представником психолого-медико-педагогічної консультації;
2. Бесіду з дитиною та її батьками, метою визначення рівня можливостей дитини (самообслуговування, спілкування, пізнавальних можливостей, самоконтролю поведінки, емоційно-вольової сфери тощо);
3. Оцінку освітнього середовища, визначення щодо його відповідності до потреб і можливостей дитини. Психолог надає пропозицію щодо здійснення організаційних, функціональних, методичних змін.
4. Вивчення індивідуальних особливостей та психічного розвитку дитини.
5. Проведення психолого-педагогічного консиліуму з метою розробки

індивідуальної програми розвитку.

6. Проведення зустрічі з батьками і учнями класу (школи), педагогами з метою формування їх психологічної готовності до взаємодії з дитиною з особливими освітніми потребами.

7. Проведення психокорекційної роботи з метою розвитку потенційних можливостей дитини та відповідного формування особистості.

8. Відстеження соціально-психологічного клімату в колективі та статусу дитини в групі.

9. Сприяння соціальній інтеграції дитини: залучення в позакласну і позашкільну діяльність.

10. Моніторинг рівня адаптованості й інтегрованості учня, адаптація відповідних індивідуальних програм, планів.

Успішність навчання дитини з особливими освітніми потребами залежить від ранньої діагностики та вчасно наданої відповідної допомоги фахівцями. Велика роль в цьому належить фахівцям психолого-медико-педагогічної консультації, діяльність якої регламентується Положенням про центральну та республіканську (Автономна Республіка Крим), обласні, Київську та Севастопольську міські, районні (міські) психолого-медико-педагогічні консультації, затвердженим спільним наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту та Національної академії педагогічних наук України від 23.06.2011 № 623/61, зареєстрованим у Міністерстві юстиції 06.12.2011 за № 1407/20145.

Головним завданням психолого-медико-педагогічних консультацій є надання консультативно-методичної допомоги дітям з особливими освітніми потребами та батькам, які їх виховують, педагогам.

Водночас, завданнями психолого-медико-педагогічних консультацій є визначення за якою навчальною програмою має навчатися дитина, без визначення типу навчального закладу.

За результатами психолого-педагогічного вивчення дитини надається психолого-педагогічний висновок та рекомендації, які фіксуються у витязі з протоколу засідання психолого-медико-педагогічної консультації.

Звертаємо увагу, що зміст психолого-педагогічного висновку не містить медичного, зокрема, психіатричного, діагнозу, а передбачає формулювання, щодо особливостей психічного розвитку дитини та її психологічний стан з використанням лексичних засобів у контексті психолого-педагогічної термінології.

При цьому у висновку у стислому викладі зазначаються ті основні показники, які мають значення для розрізнення станів розумового розвитку дитини. Рекомендації психолого-медико-педагогічних консультацій відображають напрямки психолого-педагогічної роботи з дитиною, спрямовані на реалізацію потенціалу розвитку і виховання, враховуючи її індивідуальні особливості засвоєння знань, навичок, практичного та соціального досвіду.

Директор департаменту

О. В. Єресько

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ

01135, м. Київ, проспект Перемоги, 10, тел. (044) 486-24-42, факс (044) 236-10-49, ministry@mon.gov.ua

від 25.09.2012 № 1/9-675

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим,
управління освіти і науки обласних,
Київської та Севастопольської міських
державних адміністрацій

Щодо посадових обов'язків асистента вчителя

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту надсилає для практичного використання орієнтовні кваліфікаційні характеристики асистента вчителя в класі з інклюзивним навчанням, які розроблені у зв'язку із введенням зазначеної посади до Типових штатних нормативів загальноосвітніх навчальних закладів, затверджених наказом Міністерства освіти і науки від 06.12.2010 р. № 1205, зареєстрованим у Міністерстві юстиції 22 грудня 2010 р. за № 1308/18603.

Просимо зміст листа довести до відома керівників районних та міських відділів освіти, керівників загальноосвітніх навчальних закладів.

Додаток: на 2 арк.

Заступник Міністра

Б. М. Жебровський

Луценко І.В.
486 28 49

Кваліфікаційна характеристика

Асистент вчителя

Посадові обов'язки.

Забезпечує соціально-педагогічний супровід дитини з особливими освітніми потребами: разом із вчителем класу виконує навчальні, виховні, соціально-адаптаційні заходи, запроваджуючи ефективні форми їх проведення, допомагає дитині у виконанні навчальних завдань, залучає учня до різних видів навчальної діяльності; у складі групи фахівців приймає участь у розробленні та виконанні індивідуальної програми розвитку дитини; адаптує навчальні матеріали з урахуванням індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності дитини з особливими освітніми потребами.

Здійснює функції:

- організаційну:

допомагає в організації навчально-виховного процесу в класі з інклюзивним навчанням; надає допомогу учням з особливими освітніми потребами в організації робочого місця; проводить спостереження за дитиною з метою вивчення її індивідуальних особливостей, схильностей, інтересів та потреб; допомагає концентрувати увагу, сприяє формуванню саморегуляції та самоконтролю учня; співпрацює з фахівцями, які безпосередньо працюють з дитиною з особливими освітніми потребами та приймають участь у розробленні індивідуальної програми розвитку. Забезпечує разом з іншими працівниками здорові та безпечні умови навчання, виховання та праці. Веде встановлену педагогічну документацію.

- навчально-розвиткову:

співпрацюючи з вчителем класу, надає освітні послуги, спрямовані на задоволення освітніх потреб учнів; здійснює соціально-педагогічний супровід дітей з особливими освітніми потребами, дбає про професійне самовизначення та соціальну адаптацію учнів. Сприяє розвитку дітей з особливими освітніми потребами, поліпшенню їхнього психоемоційного стану. Стимулює розвиток соціальної активності дітей, сприяє виявленню та розкриттю їхніх здібностей, талантів, обдарувань шляхом їх участі у науковій, технічній, художній творчості. Створює навчально-виховні ситуації, обстановку оптимізму та впевненості у своїх силах і майбутньому.

- діагностичну:

разом із групою фахівців, які розробляють індивідуальну програму розвитку, вивчає особливості діяльності і розвитку дітей з особливими освітніми потребами, оцінює навчальні досягнення учня; оцінює виконання індивідуальної програми розвитку, вивчає та аналізує динаміку розвитку учня.

- прогностичну:

на основі вивчення актуального та потенційного розвитку дитини приймає участь у розробленні індивідуальної програми розвитку;

- консультативну:

постійно спілкується з батьками, надаючи їм необхідну консультативну допомогу; інформує вчителя класу та батьків про досягнення учня.

Дотримується педагогічної етики, поважає гідність особистості дитини, захищає її від будь-яких форм фізичного або психічного насильства.

Постійно підвищує свій професійний рівень, педагогічну майстерність, загальну культуру.

Повинен знати.

Основи законодавства України про освіту, соціальний захист; міжнародні

документи про права людини й дитини; державні стандарти освіти; нормативні документи з питань навчання та виховання; сучасні досягнення науки і практики у галузі педагогіки; психолого-педагогічні дисципліни; особливості розвитку дітей з особливими освітніми потребами різного віку; ефективні методи, форми та прийоми роботи з дітьми, застосовуючи індивідуальний та диференційований підхід; рівні адаптації навчального та фізичного навантаження; методи використання сучасних технічних засобів та обладнання; основи роботи з громадськістю та сім'єю; етичні норми і правила організації навчання та виховання дітей; норми та правила ведення педагогічної документації.

Повинен вміти

Застосовувати професійні знання в практичній діяльності, здійснювати педагогічний супровід дитини з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання; разом із іншими фахівцями складати та реалізовувати індивідуальну програму розвитку дитини; вести спостереження та аналізувати динаміку розвитку учня; налагоджувати міжособистісні стосунки між всіма суб'єктами навчально-виховної діяльності; займатись посередницькою діяльністю в сфері виховання та соціальної допомоги.

Повинен мати

Розвинені комунікативні та організаційні здібності, здатність співчувати, співпереживати; ціннісні орієнтації, спрямовані на розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, на творчу педагогічну діяльність; навички вирішення конфліктних ситуацій.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ

01135, м. Київ, проспект Перемоги, 10, тел. (044) 486-24-42, факс (044) 236-10-49, ministry@mon.gov.ua

від 28.09.2012 № 1/9-694
на № _____ від _____

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту
Автономної Республіки Крим, управління
освіти і науки обласних, Київської та
Севастопольської міських державних
адміністрацій

Щодо введення посади вихователя (асистента вчителя) у загальноосвітніх навчальних закладах з інклюзивним навчанням

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту повідомляє, що з 1 вересня 2012 року набрав чинності наказ Міністерства освіти і науки України від 06.12.2010 № 1205 «Про затвердження Типових штатних нормативів загальноосвітніх навчальних закладів».

Зазначеним наказом передбачено, що в загальноосвітніх навчальних закладах з інклюзивним навчанням може вводитись додаткова посада вихователя (асистента вчителя) для роботи з учнями з особливими освітніми потребами з розрахунку 0,5 ставки на клас, у якому навчаються такі діти.

Оскільки, постановою Кабінету Міністрів України від 30 серпня 2002 р. № 1298 «Про оплату праці працівників на основі Єдиної тарифної сітки розрядів і коефіцієнтів з оплати праці працівників установ, закладів та організацій окремих галузей бюджетної сфери» не визначено умови та розміри оплати праці асистента вчителя рекомендуємо вводити посади вихователів у загальноосвітні навчальні заклади з інклюзивним навчанням.

Посадові обов'язки вихователя загальноосвітнього навчального закладу з інклюзивним навчанням розробляються та затверджуються директором цього закладу на підставі орієнтовних функціональних обов'язків вихователя (асистента вчителя), рекомендованих Міністерством освіти і науки, молоді та спорту листом від 25.09.2012 № 1/9-675.

Умови та розміри оплати праці вихователів загальноосвітніх навчальних закладів визначені наказом Міністерства освіти України від 15.04.1993 № 102 «Інструкція про порядок обчислення заробітної плати працівників освіти» та наказом Міністерства освіти і науки України від 26.09.2005 № 557 «Про впорядкування умов оплати праці та затвердження схем тарифних розрядів працівників навчальних закладів, установ освіти та наукових установ».

Згідно з зазначеною Інструкцією та статтею 25 Закону України «Про загальну середню освіту» педагогічне навантаження вихователя загальноосвітнього навчального закладу становить 30 годин. Ставка заробітної плати такому працівникові виплачується саме за 30 годин педагогічної роботи на тиждень.

Посадовий оклад вихователя загальноосвітнього навчального закладу встановлюється на рівні: спеціаліста без категорії – 8-9 тарифного розряду, другої

категорії – 10 тарифного розряду, першої категорії – 11 тарифного розряду, вищої категорії – 12 тарифного розряду.

Як педагогічний працівник він має право на встановлення надбавки за вислугу років при наявності відповідного стажу, отримання надбавки за престижність праці, 56-денну тривалість щорічної основної відпустки, отримання допомоги на оздоровлення при наданні щорічної основної відпустки, щорічну винагороду за сумлінну працю, має право на призначення пенсії за вислугу років за наявності спеціального стажу, підлягає атестації, за результатами якої визначаються відповідність працівника займаній посаді, рівень кваліфікації, присвоюються категорії, педагогічні звання.

Заступник Міністра

Б. М. Жебровський

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ

01135, м. Київ, проспект Перемоги, 10, тел. (044) 486-24-42, факс (044) 236-10-49, ministry@mon.gov.ua

Від 02.01.13 № 1/9-1
на № _____ від _____

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту
Автономної Республіки Крим, управління
(департаменти) освіти і науки обласних,
Київської та Севастопольської міських
державних адміністрацій

Про визначення завдань працівників психологічної служби системи освіти в умовах інклюзивного навчання

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України інформує, що під час проведення 20-21 листопада 2012 року у місті Дніпропетровську Всеукраїнської науково-практичної конференції "Мультидисциплінарний підхід як методологічна основа інклюзивної освіти" працівниками психологічної служби системи освіти обговорено низку проблемних питань щодо психологічного супроводу та соціально-педагогічного патронажу дітей з особливими освітніми потребами в умовах інклюзивного навчання.

З метою забезпечення оптимального виконання функцій працівників психологічної служби визначено наступні завдання діяльності практичного психолога, соціального педагога, керівника психологічною службою міста (району) у роботі з дітьми в умовах інклюзивного навчання, що додаються.

Просимо зміст листа довести до відома керівників обласними центрами (кабінетами) практичної психології і соціальної роботи, директорів загальноосвітніх навчальних закладів та організувати діяльність відповідних працівників психологічної служби з урахуванням наведених нижче завдань. У своїй діяльності керівникам звернути увагу на недопущення делегування працівникам психологічної служби функцій та завдань, які належать до компетенції інших спеціалістів.

Додаток: на 3 арк.

Заступник Міністра

Б.М. Жебровський

Луценко І.В., Панок В.Г.

Завдання керівника психологічної служби району (міста) щодо організації інклюзивного навчання у загальноосвітньому навчальному закладі.

1. Організація та забезпечення діяльності районних (міських) методичних об'єднань практичних психологів і соціальних педагогів з проблем психологічного і соціально-педагогічного забезпечення інклюзивної освіти із залученням до цієї роботи фахівців ПМПК, вчителів-дефектологів, логопедів, науковців.
2. Здійснення методичного контролю (супервізії) за діяльністю фахівців психологічної служби, що беруть участь в організації інклюзивного навчання.
3. Планування та інше організаційне забезпечення підвищення кваліфікації працівників психологічної служби, що беруть участь організації інклюзивного навчання.
4. Збір, науково-методична експертиза, узагальнення і розповсюдження передового досвіду роботи практичних психологів і соціальних педагогів в умовах інклюзивного навчання.
5. Організація і проведення у навчальних закладах працівниками психологічної служби просвітньої роботи з підвищення психологічної культури вчителів, батьків і учнів з метою попередження стигматизації і дискримінації дітей, що мають особливі освітні потреби.

Завдання практичного психолога щодо організації інклюзивного навчання загальноосвітньому навчальному закладі

1. Виявлення дітей, у яких виникають труднощі у навчанні, спілкуванні та взаємодії з оточуючими; визначення причин цих труднощів; при потребі, скерування до відповідних фахівців з метою встановлення причин та надання допомоги.
2. Виявлення причини соціального неблагополуччя або затримки у розумовому розвитку дитини шляхом спостережень, аналізу навчальної документації, проведення консиліумів з вчителями.
3. Проведення спостереження за дитиною з метою вивчення її індивідуальних особливостей, схильностей, інтересів та потреб.
4. Участь, у межах своєї компетенції, у складанні розгорнутої психолого-педагогічної характеристики на дитину та її індивідуального плану розвитку.
5. Участь в підготовленні документів для розгляду на засіданнях психолого-медико-педагогічних консультацій.
6. Ознайомлення з висновками і рекомендаціями психолого-медико-педагогічних консультацій щодо організації навчання дитини та надання їй додаткових послуг; розробка індивідуального плану корекційно-розвиткової роботи.
7. Участь у розробці необхідної адаптації навчальних матеріалів, підходів, а саме, надання рекомендацій педагогам щодо врахування особливостей навчально-пізнавальної діяльності дитини при визначенні форм і методів роботи з нею.
8. Сприяння створенню позитивного мікроклімату в колективі, проведення заходів, спрямованих на профілактику стигматизації і дискримінації у шкільному оточенні, формування дружнього та неупередженого ставлення до дитини з особливими освітніми потребами.
9. Надання у межах своєї компетенції консультативно-методичної допомоги педагогам у роботі з дитиною.
10. Налагодження співпраці з фахівцями, які безпосередньо працюють з дитиною з особливими освітніми потребами та приймають участь у розробленні індивідуальної програми розвитку.

Завдання соціального педагога щодо організації інклюзивного навчання загальноосвітньому навчальному закладі

1. Захист і забезпечення прав і свобод дитини з особливими освітніми потребами в умовах навчального закладу та під час перебування дитини в сім'ї.
2. Виявлення дітей, у яких виникають труднощі спілкуванні та взаємодії з оточуючими або які проживають у сім'ях, які опинилися у складних життєвих обставинах.
3. Визначення соціальних питань, які потребують негайного вирішення причин та труднощів; при потребі, скерування до відповідних фахівців з метою надання відповідної допомоги.
4. Визначення статуту дітей з особливими освітніми потребами в колективі, надання рекомендацій класоводу, класному керівникові щодо шляхів ефективної інтеграції такої дитини в колектив однолітків, формування позитивного мікроклімату в дитячому колективі.
5. Поширення інформації про засади інклюзивного навчання серед педагогів, батьків, дітей з метою формування дружнього та неупередженого ставлення до дитини з особливими освітніми потребами.
6. Участь у складанні розгорнутої психолого-педагогічної характеристики на дитину та її індивідуального плану розвитку; участь в роботі психолого-педагогічного консилиуму.
7. Забезпечення дитини з особливими освітніми потребами та її батьків інформацією про інфраструктуру позашкільних навчальних закладів у мікрорайоні, місті, селі, сприяння щодо участі дитини в гуртках, секціях з урахуванням її можливостей.
8. Представлення інтересів дитини з особливими освітніми потребами у відповідних органах і службах.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

01135, м. Київ, проспект Перемоги, 10, тел. (044) 486-24-42, факс (044) 236-10-49, ministry@mon.gov.ua

від 08.08.13 № 1/9-539
на № _____ від _____

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту
АР Крим департаменти (управління) освіти і
науки (молоді та спорту) обласних Київської
та Севастопольської міських державних
адміністрацій

Про організаційно-методичні засади забезпечення права на освіту дітям з особливими освітніми потребами

Міністерство освіти і науки надсилає для використання в роботі методичні рекомендації «Про організаційно-методичні засади забезпечення права на освіту дітей з особливими освітніми потребами».

Просимо довести зазначені методичні рекомендації до відома працівників органів управління освітою, методичних установ, керівників спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів усіх типів, загальноосвітніх навчальних закладів, які мають інклюзивні класи, навчально-реабілітаційних центрів для врахування в роботі при організації навчально-виховного процесу з дітьми з особливими освітніми потребами.

Додаток: на арк.

Заступник Міністра

Б. М. Жебровський

Шинкаренко В. І.
481-47-65

Організаційно-методичні засади забезпечення права на освіту дітей з особливими освітніми потребами

З метою охоплення дітей з особливими освітніми потребами, у тому числі дітей-інвалідів, навчанням відповідно до законодавства про освіту та охорону дитинства, важливо створити банк даних у кожному регіоні про кількість таких дітей, у тому числі дітей-інвалідів, який має узагальнюватися та оновлюватися щорічно. Для створення банку даних необхідно налагодити співпрацю управлінь освітою з управліннями охорони здоров'я, соціального захисту для якомога раннього виявлення дітей з порушеннями психофізичного розвитку. Важлива роль при цьому належить психолого-медико-педагогічним консультаціям (ПМПК).

Звертаємо увагу на необхідність приведення діяльності ПМПК у відповідність до Положення про центральну та республіканську (Автономна республіка Крим), обласні, Київську та Севастопольську міські, районні (міські) психолого-медико-педагогічні консультації, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту, Національної академії педагогічних наук України від 23.06.2011 № 623/61 «Про внесення змін до Положення про центральну та республіканську (Автономна республіка Крим), обласні, Київську та Севастопольську міські, районні (міські) психолого-медико-педагогічні консультації» (далі - Положення).

До 1 вересня 2013 року необхідно проаналізувати діяльність ПМПК, особливу увагу звернути на призначення голів ПМПК з відповідною дефектологічною освітою, укомплектування ПМПК спеціалістами з відповідною дефектологічною освітою відповідно до вимог Положення.

Для приведення у відповідність до Положення діяльності ПМПК необхідно керуватися наказом Міністерства освіти і науки України від 04.06.2013 № 680 «Про організацію діяльності психолого-медико-педагогічних консультацій».

Одним із головних завдань ПМПК є раннє виявлення дітей з особливими освітніми потребами з метою надання їм корекційної допомоги та консультативної допомоги їх батькам з питань особливостей розвитку та пізнавальної діяльності дитини, надалі - вибору програми для її навчання, в складанні індивідуальної програми розвитку дитини.

В тісній взаємодії з ПМПК мають працювати визначені управлінням освіти і науки спеціальні або комбінованого типу дошкільні, опорні загальноосвітні з інклюзивними класами/групами навчальні заклади.

Така співпраця необхідна для визначення перспективи запровадження інклюзивного навчання у регіоні шляхом створення умов для охоплення щороку таким навчанням більшої кількості дітей з особливими освітніми потребами, у тому числі дітей-інвалідів.

Організовувати навчально-виховний процес таких дітей необхідно у комплексному поєднанні з корекційно-розвитковою роботою відповідно до особливостей психофізичного розвитку дітей. Така робота на основі індивідуального підходу здійснюється не лише у спеціальних навчальних закладах, а й у навчально-реабілітаційних центрах (далі – НРЦ).

Саме НРЦ забезпечує надання системної кваліфікованої реабілітаційної та корекційно-розвиткової допомоги дітям з особливими освітніми потребами, у першу чергу, дітям з важкими комплексними порушеннями психофізичного розвитку, які навчаються чи виховуються в дошкільних та загальноосвітніх навчальних закладах, за індивідуальною та іншими формами навчання.

Звертаємо увагу, що відповідно до Положення про навчально-реабілітаційний центр, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 16.08.2012 № 920 (zareestrovanim у Міністерстві юстиції 05 вересня 2012 року за №

1502/21814), навчально-реабілітаційні центри забезпечують реалізацію права на освіту та здійснення комплексних реабілітаційних заходів, спрямованих на відновлення здоров'я, дітям із складними вадами психофізичного розвитку.

З метою розвитку мережі НРЦ Міністерством затверджено перспективний план відкриття цих закладів у регіонах (наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 20.11.2012 № 1299 «Про затвердження перспективного плану розвитку навчально-реабілітаційних центрів»).

Діяльність усіх спеціальних навчальних закладів для дітей з особливими освітніми потребами, у тому числі НРЦ, повинна організовуватися згідно Державних санітарних норм та правил «Гігієнічні вимоги до улаштування, утримання і режиму спеціальних загальноосвітніх шкіл (шкіл-інтернатів) для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, та навчально-реабілітаційних центрів», затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я від 20.02.2013 № 144, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 14 березня 2013 р. за № 410/22942.

Звертаємо увагу, що спеціальна школа-інтернат і НРЦ – це різні типи загальноосвітніх навчальних закладів, з різними функціями, тому **недопустимо** реорганізовувати спеціальні загальноосвітні школи-інтернати у навчально-реабілітаційні центри, якщо зміст їх діяльності не відповідає Положенню про НРЦ.

Для надання корекційно-розвиткової та реабілітаційної допомоги дітям з особливими освітніми потребами дошкільні та загальноосвітні навчальні заклади з інклюзивними класами/групами обов'язково мають укласти угоду з НРЦ або, у разі відсутності таких у найближчому оточенні, із спеціальними загальноосвітніми школами-інтернатами про співпрацю. Це стосується також загальноосвітніх навчальних закладів, в яких діти з особливими освітніми потребами, у тому числі діти-інваліди, навчаються за індивідуальною та іншими формами навчання.

З метою надання ранньої допомоги дітям з особливими освітніми потребами в НРЦ можливе відкриття консультативного пункту (обов'язково передбачається статутом закладу), завданнями якого є проведення консультацій для батьків, які виховують дітей зі складними порушеннями психофізичного розвитку, педагогічних працівників, психологів, які працюють з такими дітьми та їх батьками.

Також при НРЦ можливе функціонування центру ранньої допомоги, в склад якого входить патронажна служба. Метою діяльності такого центру є надання комплексної медико-психолого-педагогічної допомоги дітям зі складними порушеннями психофізичного розвитку раннього та дошкільного віку, що не належать до постійного контингенту НРЦ. В рамках роботи НРЦ можливо організувати в межах фонду заробітної плати виїзну форму роботи спеціалістів (надання корекційної допомоги дітям та консультування їх батьків на дому).

Навчально-виховний процес у НРЦ здійснюється у відповідності до статуту навчального закладу.

Звертаємо увагу, що відповідно до пункту 9.8. згаданих вище Державних санітарних норм і правил, у спеціальних навчальних закладах та НРЦ **кількість навчальних годин (сумарно інваріантна частина, варіативна, фізична культура) повинна становити на тиждень не більше: у підготовчому, 1-му класі - 20 годин, у 2-му - 21 годину, 3-4-му - 22 години, 5-му - 25 годин, 6-му - 28 годин, 7-му - 30 годин, 8-12-му - 32 години.**

У дошкільному відділенні навчально-виховний процес здійснюється відповідно до Базового компоненту дошкільної освіти, який є Державним стандартом дошкільної освіти України (схвалено рішенням Колегії Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 4 травня 2012 року, протокол № 5/2-2, затверджено наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 22.05.2012 № 615 «Про затвердження Базового компоненту дошкільної освіти (нова редакція). Реалізується зазначений документ програмами та навчально-методичним забезпеченням, що затверджуються Міністерством освіти і науки.

Окрім цього, Міністерством рекомендовано програми розвитку для дітей дошкільного віку з особливими освітніми потребами, які розміщено на офіційному сайті

МОН.

Водночас, допускається використання авторських, регіональних програм, які затверджуються науковими радами інститутів післядипломної педагогічної освіти.

Для складання індивідуальної програми навчання дітей дошкільного та шкільного віку, незалежно від місця навчання дитини, рекомендуємо користуватися методичними рекомендаціями, наданими МОНмолодьспортом в інструктивно-методичних листах від 18.05.2012 № 1/9-384 «Про організацію інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах» та від 26.07.2012 № 1/9-529 «Про організацію психологічного і соціального супроводу в умовах інклюзивного навчання».

Для роботи з дітьми в спеціальній школі у складі НРЦ використовуються навчальні програми для спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів та, у разі потреби, розробляються індивідуальні програми для кожної дитини відповідно до рівня її розвитку, знань, особливостей пізнавальної діяльності.

Окрім цього, Міністерством розроблено та надано гриф навчальним програмам для дітей з помірно розумовою відсталістю з основних предметів для початкової школи («Українська мова», «Я і Україна (довкілля)», «Трудове навчання», «Образотворче мистецтво», „Математика” (для підготовчих, 1-4 кл.), «Культура побуту» для 4-9 кл.; програма психолого-педагогічної корекції розвитку дітей з аутизмом), які також розміщено на офіційному сайті МОН та рекомендовано для роботи з дітьми зазначеної категорії в умовах НРЦ.

Зміст корекційно-розвиткових занять повинен бути спрямований на вирішення специфічних завдань, зумовлених особливостями психофізичного розвитку учнів, і реалізується через спеціально організовані групові та індивідуальні заняття за напрямками:

- **для сліпих дітей та дітей зі зниженим зором:**

“Соціально-побутове орієнтування”, “Розвиток мовлення”, “Корекція вад розвитку, комунікація”, “Орієнтування в просторі та мобільність”, “Ритміка”, “Лікувальна фізкультура”; предметно-практичне навчання;

- **для глухих дітей:**

“Розвиток слухо-зоро-тактильного сприймання мовлення та формування вимови”, “Соціально-побутове орієнтування”, “Ритміка”;

- **для дітей зі зниженим слухом:**

“Розвиток слухового сприймання та формування вимови”, “Ритміка”;

- **для розумово відсталих дітей:**

“Розвиток мовлення”, “Соціально-побутове орієнтування”, “Ритміка”, “Лікувальна фізкультура”;

- **для дітей з тяжкими порушеннями мовлення:**

“Логоритміка”, “Розвиток мовлення”, “Розвиток зв’язного мовлення”, “Лікувальна фізкультура”;

- **для дітей з порушеннями опорно-рухового апарату:**

“Корекція вад розвитку”, “Лікувальна фізкультура”; “Соціально-побутове орієнтування”;

- **для дітей із затримкою психічного розвитку:**

„Корекція розвитку”, „Розвиток мовлення”, „Ритміка”.

НРЦ, спеціальні загальноосвітні навчальні заклади та загальноосвітні школи з інклюзивним навчанням повинні постійно працювати в контакт з науковцями, медичними працівниками, соціальними службами, громадськими організаціями.

Обов’язковим напрямком діяльності цих навчальних закладів має бути просвітницька робота, яка ведеться в громаді за місцем розташування закладу. Важливим при цьому є залучення засобів масової інформації, розповсюдження передового педагогічного досвіду роботи з дітьми з особливими освітніми потребами.

Інклюзивне навчання дітей з особливими освітніми потребами організовується відповідно до «Порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних

зкладах», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 15 серпня 2011 р. № 872 та наказу Міністерства освіти і науки України від 23.07.2013 № 1034 «Про затвердження заходів щодо впровадження інклюзивного навчання в дошкільних та загальноосвітніх навчальних закладах на період до 2015 року».

Навчання в інклюзивних класах/групах здійснюється за типовими навчальними планами, програмами, підручниками та посібниками, рекомендованими Міністерством освіти і науки для загальноосвітніх та, у разі потреби, спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів.

Навчально-виховний процес у класах з інклюзивним навчанням здійснюється відповідно до робочого навчального плану загальноосвітнього навчального закладу. З урахуванням індивідуальних особливостей дітей з особливими освітніми потребами, у тому числі дітей-інвалідів, складається індивідуальний навчальний план.

Обов'язковою умовою при складанні індивідуального навчального плану та індивідуальної навчальної програми є врахування висновків та рекомендацій ПМПК щодо вибору для дитини навчальної програми.

Ця вимога поширюється також на діяльність навчальних закладів (загальноосвітніх та спеціальних), у яких функціонують спеціальні класи для дітей з особливими освітніми потребами.

Розклад уроків для дітей з особливими освітніми потребами складається з урахуванням індивідуальних особливостей їх навчально-пізнавальної діяльності, динаміки працездатності протягом дня і тижня та з дотриманням санітарно-гігієнічних вимог.

Корекційно-розвиткова робота проводиться педагогами, психологами з відповідною освітою, які залучаються з НРЦ, ПМПК, спеціальних навчальних закладів шляхом укладання угод про співпрацю, а також психологами шкіл, установ соціального захисту, ПМПК, центрів практичної психології та соціальної роботи, створених при управліннях освіти і науки, ресурсних центрів. Координація послуг зазначених фахівців здійснюється місцевими управліннями освіти, відповідно до інформації, отриманої від дошкільних і загальноосвітніх навчальних закладів з інклюзивними групами/класами.

У разі потреби, відповідно до індивідуальних особливостей дитини, стану її здоров'я в штатні розписи загальноосвітніх навчальних закладів, у яких відкриті класи з інклюзивним навчанням, вводиться посада асистента вчителя відповідно до Типових штатних нормативів загальноосвітніх навчальних закладів, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 06.12.2010 № 1205 «Про затвердження Типових штатних нормативів загальноосвітніх навчальних закладів».

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 18.07. 2012 р. № 635 «Про внесення змін до постанов Кабінету Міністрів України від 14 квітня 1997 р. № 346 і від 14 червня 2000 р. № 963» внесено посаду асистента вчителя до переліку педагогічних посад, якими визначено, що асистент вчителя є педагогічна посада та розроблено кваліфікаційну характеристику асистента вчителя.

Відмова у зарахуванні дітей з особливими освітніми потребами до загальноосвітнього навчального закладу за наявності рекомендації ПМПК та бажання батьків недопустима.

Для роботи з дітьми в загальноосвітніх школах з інклюзивними класами, перш за все, слід звернути увагу на створення безперешкодного доступу до навчальних закладів для дітей різних нозологій. З метою отримання практичної допомоги з даного питання рекомендується використання ДБН В.2.2-3-97 «Будинки та споруди навчальних закладів», із змінами № 3, затвердженими наказом Мінрегіонбуду від 30.12.2011 № 420, та навчально-методичного посібника «Архітектурна доступність шкіл» (Київ, 2012). Відповідні вимоги слід враховувати при підготовці загальноосвітніх навчальних закладів до нового навчального року та здійсненні капітальних ремонтів.

З метою визначення цілей та напрямку діяльності дошкільного та загальноосвітнього навчального закладу з інклюзивною формою навчання рекомендуємо використовувати навчально-методичні посібники «Індекс інклюзії: дошкільний навчальний заклад», «Індекс інклюзії: загальноосвітній навчальний заклад», схвалені до

використання МОНмолодьспортом (Київ, 2011).

На допомогу психологам, педагогам у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами рекомендується методичний посібник «Психологу про дітей з особливими потребами у загальноосвітній школі» (Київ, 2012, Обухівська А., Ілляшенко Т, Жук Т.), рекомендований МОНмолодьспортом.

Окрім цього, для педагогів та батьків Міністерством рекомендовано серію «Інклюзивна освіта» комплектів методичних посібників «Путівник для вчителів», «Путівник для батьків» (Київ, 2010, за загальною редакцією Колупасової А. А.).

Зазначені навчально-методичні матеріали висвітлюють особливості розвитку, навчання та виховання дітей з особливими освітніми потребами, методичні рекомендації щодо забезпечення навчальних потреб таких учнів вдома та в інклюзивних класах загальноосвітніх навчальних закладів.

Перехідною до інклюзивної форми навчання є навчання дітей у спеціальних класах, діяльність яких регламентована Положенням про спеціальні класи для навчання дітей з особливими освітніми потребами у загальноосвітніх навчальних закладах, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 09.12.2010 № 1224, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 29 грудня 2010 року за №1412/18707.

Спеціальні класи для навчання дітей з особливими освітніми потребами у загальноосвітніх навчальних закладах (далі - спеціальні класи) - це окремі класи у загальноосвітніх навчальних закладах для навчання дітей, які потребують корекції фізичного та/або розумового розвитку, у спеціально створених умовах. Спеціально створеними умовами є безперешкодний доступ до території та приміщень загальноосвітнього навчального закладу;

відповідна навчально-матеріальна база та відповідне кадрове забезпечення.

Наголошуємо, що рішення про створення спеціальних класів приймається засновниками (власниками) загальноосвітніх навчальних закладів за наявності відповідного контингенту учнів, навчально-матеріальної бази, кадрового забезпечення та погодження з відповідним органом управління освітою та органом державної санітарно-епідеміологічної служби. Організаційну допомогу загальноосвітнім навчальним закладам у створенні спеціальних класів, організації навчально-виховного процесу, підвищенні кваліфікаційного рівня педагогічних працівників тощо здійснюють відповідні органи управління освітою. Консультативну допомогу щодо відкриття та комплектування спеціальних класів, змісту навчання та корекційно-розвиткової роботи з дітьми надають відповідні психолого-медико-педагогічні консультації. Науково-методичне забезпечення загальноосвітніх навчальних закладів у частині функціонування спеціальних класів, моніторинг навчальних досягнень учнів здійснюють інститути післядипломної педагогічної освіти, районні (міські) методичні кабінети.

Звертаємо увагу на необхідність створення спеціальних класів для дітей з розладами спектра аутизму, бо саме такі класи є важливими для підготовки та адаптації цих дітей до навчання у спеціальних або загальноосвітніх навчальних закладах. Для формування навичок соціальної поведінки такі діти потребують спеціальних умов та спеціально організованого середовища. Чим раніше таке середовище для дитини буде створено, тим менше її розвиток відхилиться від норми, тим кращою буде її адаптація.

Навчання дітей з аутизмом повинно проводитися за індивідуальними програмами, складеними з урахуванням індивідуальних особливостей розвитку кожної дитини.

Просимо взяти до уваги, що постановою Кабінету Міністрів України від 12 вересня 2012 року № 881 внесено зміни до постанови Кабінету Міністрів України від 8 грудня 2010 року № 1149 “Деякі питання розподілу обсягу міжбюджетних трансфертів” щодо поширення дії коригуючих коефіцієнтів визначених видатків на навчання дітей з особливими освітніми потребами у загальноосвітніх навчальних закладах, які навчаються у спеціальних класах та в умовах інклюзивного навчання.

З урахуванням державної політики, сучасних тенденцій розвитку сфери освіти в контексті Конвенції про права інвалідів, у зв'язку із запровадженням інклюзивного

(інтегрованого) навчання відбувається процес оптимізації мережі інтернатних закладів разом з розгортанням мережі загальноосвітніх навчальних закладів з інклюзивними (спеціальними) класами. Така стратегія розширює можливості вибору батьками дітей з особливими потребами закладу для навчання таких дітей, створює умови для їх соціалізації, інтеграції в суспільство.

Директор департаменту

О. В. Єресько

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

пр. Перемоги, 10, м. Київ, 01135, тел. (044) 481-32-21, факс (044) 236-1049

E-mail: ministry@mon.gov.ua, код ЄДРПОУ 38621185

Від 19.11.13 № 1/9-822

На № _____ від _____

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, департаменти (управління) освіти і науки (молоді та спорту) обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій

Про діяльність загальноосвітніх санаторних і спеціальних шкіл-інтернатів

Міністерство освіти і науки інформує, що органами прокуратури України за зверненням Глави Адміністрації Президента України Львовочкіна С. В. перевірено законність зарахування та перебування дітей у загальноосвітніх санаторних і спеціальних школах-інтернатах, про що Міністерство поінформовано Генеральною прокуратурою України листом від 11 листопада 2013 р.

Установлено, що всупереч вимогам Законів України «Про охорону дитинства», «Про освіту», «Про загальну середню освіту» регіональними органами управління освітою, психолого-медико-педагогічними консультаціями, керівниками шкіл-інтернатів не вживаються достатні заходи щодо реалізації прав дітей з вадами розвитку на здобуття освіти на рівні, що відповідає їх здібностям, відновлення здоров'я та реабілітацію.

Зокрема, виявлено порушення при формуванні контингенту учнів інтернатних закладів, не дотримання нормативів наповнюваності класів (груп), відсутність відповідної матеріально-технічної бази, не укомплектованість інтернатних закладів фахівцями відповідно до штатного розпису. Особливо наголошується на недостатній рівень діяльності психолого-медико-педагогічних консультацій у більшості регіонів (матеріали додаються).

Міністерство освіти і науки стурбоване станом справ у частині порушень законодавства органами управління освіти, загальноосвітніми навчальними закладами, зокрема, інтернатного типу, про які йдеться у неодноразових поданнях Генеральної прокуратури України упродовж 2013 року.

З огляду на зазначене, Міністерство звертає увагу на необхідність проведення заходів органами управління освітою:

- проаналізувати функціонування закладів, зокрема, загальноосвітніх санаторних та спеціальних шкіл-інтернатів, відповідно до організаційно-правових засад;
- вжити невідкладних заходів щодо усунення порушень, виявлених Генеральною прокуратурою України;
- притягти до відповідальності посадових осіб та керівників регіональних підрозділів управління освітою;
- забезпечити постійне підвищення кваліфікації спеціалістів регіональних органів управління освітою, які ведуть питання діяльності інтернатних закладів, психолого-медико-педагогічних консультацій тощо;

- про конкретні заходи щодо усунення порушень, виявлених органами прокуратури України, надати Міністерству освіти і науки до **9 грудня 2013 року** відповідну інформацію для інформування Генеральної прокуратури України.

Інформацію надсилати в електронному (e-mail j_ohrimenko@mon.gov.ua) та паперовому вигляді.

Додаток: на 4 арк. в 1 прим.

Заступник Міністра

Б. М. Жебровський

Перевіркою законності зарахування та перебування дітей у загальноосвітніх санаторних і спеціальних школах-інтернатах, здійсненою органами прокуратури України за зверненням Глави Адміністрації Президента України Львовчкіна С.В., виявлено низку порушень.

Установлено, що всупереч вимогам Законів України «Про охорону дитинства», «Про освіту» регіональними органами освіти, психолого-медико-педагогічними консультаціями, керівниками шкіл-інтернатів не вживається достатніх заходів, спрямованих на реалізацію прав дітей з вадами розвитку на здобуття освіти на рівні, що відповідає їх здібностям, відновлення здоров'я та реабілітацію. Наявні порушення при формуванні контингенту учнів інтернатних установ.

Прокурорами Вінницької, Волинської, Дніпропетровської, Донецької, Запорізької, Кіровоградської, Львівської, Одеської, Полтавської, Херсонської областей, міст Києва та Севастополя виявлено 590 фактів зарахування дітей до загальноосвітніх санаторних і спеціальних шкіл-інтернатів без направлень органів освіти, висновків психолого-медико-педагогічних консультацій, заяв батьків або інших необхідних документів.

Так, до шкіл-інтернатів Полтавської області без направлення Департаменту освіти і науки облдержадміністрації зараховано 37 учнів. Органами освіти Одеської облдержадміністрації видано направлення до спеціальної загальноосвітньої школи-інтернату № 88 шістьом дітям-інвалідам до отримання висновків психолого-медико-педагогічних консультацій.

Позбавлену батьківського піклування Веретеніну Л. зараховано до Вільнянської спеціальної загальноосвітньої школи-інтернату виключно за направленням служби у справах дітей Запорізької облдержадміністрації. Через невиконання своїх службових обов'язків педагогами закладу дівчинка піддавалася жорсткому поводженню з боку учнів. Після побиття однолітками вона вистригнула з третього поверху, отримавши травми середньої тяжкості. Стосовно службових осіб цього закладу розпочато кримінальне провадження за ч. 1 ст. 367 КК України, досудове розслідування триває. За результатами розгляду подання, внесеного прокуратурою області, звільнено керівника школи-інтернату, притягнуто до дисциплінарної відповідальності вихователя.

У порушення вимог Закону України «Про освіту» у Львівській, Чернівецькій областях та м. Києві діти направлялися до загальноосвітніх спеціальних шкіл-інтернатів не за профілем захворювання, що унеможливило корекцію вад їхнього розвитку.

Так, Макарова М., якому відповідно до висновку психолого-медико-педагогічної консультації рекомендовано навчання у школі для дітей з тяжкими порушеннями мовлення, департаментом освіти і науки, молоді та спорту Київської міськдержадміністрації направлено до спеціальної школи-інтернату для дітей зі зниженим зором.

У Чернівецькій області безпідставно зараховано до Карапчівської школи-інтернату для дітей зі зниженим зором дитину-інваліда з вродженою сліпотою, при цьому не забезпечено спеціальним приладом для письма шрифтом Брайля.

У Жовківській спеціальній загальноосвітній школі-інтернаті для глухих дітей Львівської області більше трьох років навчаються учні, у яких немає таких вад. Водночас, за висновками психолого-медико-педагогічної консультації, їм необхідно здобувати освіту в закладі для розумово відсталих дітей.

Встановлено факти зарахування до спеціальних шкіл-інтернатів дітей до досягнення ними шестирічного віку, з якого дозволено навчання в таких установах. Зокрема, у Солотвинській школі-інтернаті Закарпатської області, Держинській спеціальній загальноосвітній школі-інтернаті № 26 Донецької області навчаються 11 п'ятирічних дітей. Подібні порушення виявлено у Херсонській області.

Усупереч вимогам Закону України «Про освіту», Положення про загальноосвітню

школу-інтернат та загальноосвітню санаторну школу-інтернат, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 12.06.2003 № 363, у направленнях регіональних органів освіти Київської, Луганської, Миколаївської, Рівненської, Хмельницької областей та м. Севастополя не завжди зазначаються рекомендовані строки навчання дітей у таких закладах. В усіх 116 направленнях, виданих департаментом освіти і науки м. Севастополя, такі терміни не вказано. Не визначено їх у жодному із 68 направлень, виданих до Володарської загальноосвітньої санаторної школи-інтернату Київської області, та Берездівської спеціальної загальноосвітньої школи-інтернату Хмельницької області.

Допускаються порушення вимог Закону України «Про освіту», наказу Міністерства освіти і науки України від 20.02.2002 № 128 «Про затвердження нормативів наповнюваності груп дошкільних навчальних закладів (ясел, садів), компенсуючого типу, класів спеціальних загальноосвітніх шкіл (шкіл-інтернатів), груп продовженого дня і виховних груп загальноосвітніх навчальних закладів усіх типів», які призводять до перевантаження інтернатних закладів.

У Криворізькому навчально-реабілітаційному центрі «Надія» Дніпропетровської області, розрахованому на 108 учнів, фактично навчається 155 осіб. Перевантажені 14 класів Чернівецької спеціальної загальноосвітньої школи-інтернату № 2. Не дотримуються вимоги граничної наповнюваності класів для дітей, які мають складні вади розвитку, у спеціальних загальноосвітніх школах-інтернатах Донецької області.

У порушення вимог Законів України «Про охорону дитинства», «Про освіту» в окремих інтернатних установах не створено належних умов для відновлення здоров'я учнів, корекції вад розвитку, у т.ч. через відсутність відповідної матеріально-технічної бази, укомплектованих штатів фахівців.

Наприклад, 440 дітей-інвалідів, які виховуються у спеціальних школах-інтернатах №№ 7, 9, 11 Голосіївського району м. Києва, не отримують послуг з реабілітації внаслідок відсутності в закладі їхніх індивідуальних програм реабілітації. Крім того, до школи-інтернату № 11 для дітей зі зниженим зором за заявкою директора міським відділенням Фонду соціального захисту інвалідів України поставлено корекційне обладнання для дітей, хворих на дитячий церебральний параліч, яких у закладі немає.

В Одеській спеціальній загальноосвітній школі-інтернаті № 97 майже рік немає педіатра та медичної сестри.

Подібні факти виявлено прокурорами майже у всіх регіонах.

У листі Генеральної прокуратури України від 11 листопада 2013 р. зазначено, що на стан забезпечення прав дітей з особливими потребами негативно впливає неналежна робота психолого-медико-педагогічних консультацій (далі – ПМПК) більшості регіонів. Усупереч вимогам Закону України «Про освіту», цими установами не забезпечується своєчасне виявлення дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, їх обліку та аналізу даних про них, надання пропозицій щодо реалізації права таких дітей на здобуття освіти.

Регіональними органами управління освітою не створено належних умов для функціонування діючих, удосконалення мережі районних (міських) ПМПК. Приміщення більшості цих установ, де щороку обстежується понад 80 тис. дітей, не відповідають нормативним вимогам, не укомплектовані необхідним обладнанням. У складі ПМПК немає відповідних фахівців.

Так, у половині з 26 діючих у Львівській області відсутні фахівці з корекційної роботи, практичні психологи, лікарі. У чотирьох населених пунктах цього регіону, де проживає від 5 до 10 тисяч дітей, такі консультації взагалі не створені.

Непоодинокі випадки, коли обстеження дітей ПМПК проводиться несвоєчасно та поверхово. Це призводить до перебування учнів у спеціальних навчальних закладах після закінчення річного випробувального строку, та терміну, визначеного Положенням про загальноосвітню школу-інтернат та загальноосвітню санаторну школу-інтернат (наказ Міністерства освіти і науки України від 12.06.2003 № 525/7846).

Так, упродовж двох років не проведено повторного психолого-педагогічного вивчення стану розвитку учениці Чернівецького обласного навчально-реабілітаційного

центру № 1 Берник О., якій рекомендовано навчання в даному закладі з іспитовим строком 1 рік.

П'ять років не проводилось обстеження вихованки Берездівської спеціальної загальноосвітньої школи-інтернату Хмельницької області Бондарчук К., яка щорічно засвоює навчальний матеріал на відмінно.

Після проведеного за дорученням прокуратури Житомирської області повторного вивчення стану розвитку учнів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів 16 переведено на навчання до загальноосвітніх шкіл.

За результатами прокурорських перевірок керівникам місцевих органів виконавчої влади внесено 198 подань, до дисциплінарної відповідальності на даний час притягнуто 40 посадових осіб, поновлено права близько 200 дітей, в їх інтересах заявлено 4 позови.

Такий стан додержання законодавства склався внаслідок відсутності належного контролю органів освіти всіх рівнів за діяльністю спеціальних інтернатних установ, формуванням контингенту їх учнів. Незважаючи на те, що подання Генеральної прокуратури України від 29.03.2013 Міністерству освіти і науки про виявлені порушення законодавства у цій сфері було доведено до відома органів управління освітою для безумовного і невідкладного виконання, ефективних заходів щодо усунення наявних порушень та забезпечення умов навчання дітей-інвалідів та дітей з вадами розвитку не вжито. Без принципового реагування залишилась бездіяльність відповідальних службових осіб регіональних органів управління освітою, психолого-медико-педагогічних консультацій, інтернатних установ.

У зв'язку з викладеним Генеральною прокуратурою України просимо вжити вичерпних заходів щодо усунення зазначених порушень закону та прав дітей, недопущення їх у подальшому, посилення відомчого контролю за діяльністю загальноосвітніх санаторних і спеціальних шкіл-інтернатів.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

пр. Перемоги, 10, м. Київ, 01135, тел. (044) 481- 32 -21, факс (044) 236-1049

E-mail: ministry@mon.gov.ua, код ЄДРПОУ 38621185

Від _22.04.14 № 1/9-222

На № _____ від _____

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту
Автономної Республіки Крим, департаменти
(управління) освіти і науки обласних,
Київської та Севастопольської міських
державних адміністрацій

**Щодо здійснення обстеження для
встановлення віку дитини, яка
залишилась без піклування батьків та
потребує соціального захисту**

На виконання Плану заходів щодо інтеграції біженців та осіб, які потребують додаткового захисту, в українське суспільство на період до 2020 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2012 року № 605-р, та відповідно до положень, визначених частиною п'ятою статті 9 Закону України «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту» Міністерство надсилає для практичного використання спільний наказ Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства освіти і науки України, Міністерства соціальної політики України від 23.10.2013 № 903/1464/711, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 12 листопада 2013 р. за № 1934/24466 «Про здійснення обстеження для встановлення віку дитини, яка залишилась без піклування батьків та потребує соціального захисту» (додаток 1).

При цьому надаємо перелік методичної літератури та посібників, якими можна скористатися при проведенні психологічної оцінки віку дитини (додаток 2).

Додатки на 17 арк.

Заступник Міністра

П. Б. Полянський

Березіна Н. О., 481-32-31

Панок В. Г., 252-70-07

Перелік методичної літератури та посібників, якими можна скористатися при проведенні психологічної оцінки віку дитини

1. Методичні рекомендації до програми розвитку та виховання дитини раннього віку «Зернятко»/Під ред. О.Л.Кононко. _ К., Кобза, 2004. – 188 с.
2. Кукуруза Г.В. Оцінка структури і рівня розвитку дітей раннього віку в системі раннього втручання [Текст] /Г.В.Кукуруза //Вісник Харківського національного педагогічного університету ім.Г.С.Сковороди. – Х., 2010. Вип. 35. – С.133-140. – (Серія психологія).
3. Психолого-педагогічна діагностика розвитку дітей раннього дошкільного віку: Навчально- методичний посібник / за науковою редакцією Л.О.Федорович. Укладачі О.В.Гнатій, І.В. Макаренко, Л.О.Федорович – Кременчук: Християнська Зоря, 2008. – 217 с.
4. Стадненко Н.М., Ілляшенко Т.Д., Обухівська А.Г. Методика діагностики відхилень в інтелектуальному розвитку молодших школярів. Видання друге, перероблене і доповнене. – Кам'янець-Подільський: Видавець ПП Зволейко Д.Г., 2006. – 36 с.: Дидактичний матеріал: комплект А і Б (45 арк.)

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

пр. Перемоги, 10, м. Київ, 01135, тел. (044) 481-32-21, факс (044) 236-1049

E-mail: ministry@mon.gov.ua, код ЄДРПОУ 38621185

Від 13.08.2014 № 1/9-413

На № _____ від _____

Департаменти (управління) освіти і
науки обласних та Київської
міської державних адміністрацій

Інститути післядипломної
педагогічної освіти

Про організацію навчально-виховного процесу учнів з розумовою відсталістю та затримкою психічного розвитку

Міністерство освіти і науки надсилає для використання в роботі методичні рекомендації про організацію навчально-виховного процесу учнів з розумовою відсталістю та затримкою психічного розвитку, що додаються.

Додаток: на 6 арк.

Заступник Міністра

Павло Полянський

Про організацію навчально-виховного процесу учнів з розумовою відсталістю та затримкою психічного розвитку

Організація навчально-виховного процесу учнів з розумовою відсталістю та затримкою психічного розвитку у 2014/2015 навчальному році здійснюється на основі оновленого змісту освіти, визначеного Державним стандартом початкової загальної освіти для дітей з особливими освітніми потребами, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2013 р. № 607 (далі – Державний стандарт).

Відповідно до Державного стандарту визначено нові підходи до організації дітей з особливими освітніми потребами, у тому числі з розумовою відсталістю та затримкою психічного розвитку: інклюзивне та інтегроване навчання; формування життєвої компетентності у дітей з розумовою відсталістю як умови їх соціальної інтеграції, здатності застосовувати здобуті знання і вміння у практичній життєдіяльності.

Для організації навчально-виховного процесу з цими дітьми необхідно користуватися методичним листом Міністерства освіти і науки «Про навчальні плани та програми спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів на 2014/2015 навчальний рік» від 25.06.2014 №1/9-335.

Навчання учнів початкової школи, які мають складні вади розвитку, зумовлені порушеннями опорно-рухового апарату у поєднанні із розумовою відсталістю, здійснюватиметься згідно з додатком 15 «Типовий навчальний план спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів I, II ступенів для дітей із порушеннями опорно-рухового апарату у поєднанні із розумовою відсталістю з українською мовою навчання», затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 22.04.2014 № 504 «Про затвердження Типових навчальних планів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів II ступеня для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку».

Навчання за новими навчальними планами уводиться поетапно відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 28. 01.2014 № 80 «Про затвердження Типових навчальних планів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку (початкова школа).

У разі, коли дитина з розумовою відсталістю навчається в інклюзивному класі у загальноосвітній школі, для неї обов'язково (для дитини із затримкою психічного розвитку – за потребою) складається індивідуальна програма розвитку, навчальний план та навчальна програма з урахуванням її можливостей та особливостей навчально-пізнавальної діяльності.

Індивідуальний навчальний план та програма розробляється групою фахівців (заступник директора з навчально-виховної роботи, вчителі, асистент вчителя, психолог, вчитель-дефектолог та інші) з обов'язковим залученням батьків, або осіб, які їх замінюють, з метою визначення конкретних форм і методів навчання дитини з особливими освітніми потребами на основі рекомендацій відповідної психолого-медико-педагогічної консультації (далі – ПМПК) та Типових навчальних планів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку.

У разі відсутності у навчальному закладі вчителя-дефектолога, залучається відповідний фахівець ПМПК, навчально-реабілітаційного центру, спеціальної загальноосвітньої школи (школи-інтернату) тощо.

Варто звернути особливу увагу на те, що в індивідуальній програмі розвитку вказується кількість і тривалість занять з відповідними фахівцями (логопедом, фізіотерапевтом, психологом та іншими спеціалістами).

У разі, коли дитина навчається в спеціальній школі (школі-інтернаті) або в

навчально-реабілітаційному центрі, вона отримує в цих закладах і відповідну реабілітаційну допомогу (у тому числі корекційні заняття). Якщо ж дитина навчається в інклюзивному чи спеціальному класі у загальноосвітній школі, вона може отримувати корекційну допомогу за місцем навчання (за наявності спеціалістів), або ж на логопедичному пункті, у навчально-реабілітаційному центрі, ПМПК; реабілітаційні послуги відповідно до індивідуальної програми реабілітації дитини-інваліда – в реабілітаційних закладах інших відомств.

Індивідуальна програма розвитку учня розробляється на один рік. Двічі на рік (за потребою частіше) вона переглядається з метою коригування.

Особливе значення має залучення батьків до складання індивідуальної навчальної програми учня з особливими освітніми потребами. Саме така співпраця забезпечить інформування батьків про потенційні можливості дитини, динаміку її розвитку та врегулює комплекс суперечливих питань, які виникають між батьками та вчителями в процесі навчання дитини.

Якщо в інклюзивному класі навчаються діти з особливими освітніми потребами однієї нозології, за потреби для кожного з таких учнів розробляється та частина індивідуальної програми розвитку, яка містить роботу з урахуванням індивідуальних відмінностей та потреб, але навчальна програма може бути спільною.

Для організації навчально-виховного процесу для розумово відсталих дітей та дітей із затримкою психічного розвитку в умовах інклюзивного навчання також радимо користуватися методичними рекомендаціями «Про організацію інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах» (лист МОНмолодьспорту від 18.05.2012 №1/9-384).

Як правило, для роботи з учнями з особливими освітніми потребами в загальноосвітніх навчальних закладах з інклюзивним навчанням вводиться додаткова посада вихователя (асистента вчителя) з розрахунку 0,5 ставки на клас, у якому навчаються такі діти, що передбачено наказом Міністерства освіти і науки України від 06.12.2010 № 1205 «Про затвердження Типових штатних нормативів загальноосвітніх навчальних закладів». Крім того, для супроводу дитини можуть залучатися волонтери з числа батьків, студентів, представників громадських організацій при наявності медичного огляду.

Інваріантна складова Типових навчальних планів шкіл для розумово відсталих дітей та дітей із затримкою психічного розвитку обов'язково включає години корекційно-розвиткових занять, спрямованих на вирішення специфічних завдань, зумовлених особливостями психофізичного розвитку учнів, а саме: розвиток мовлення, пізнавальної діяльності, психофізичний, соціально-комунікативний розвиток дітей з особливими потребами, формування в них навичок просторового, соціально-побутового орієнтування тощо; розвиток навичок саморегуляції та саморозвитку дітей шляхом взаємодії з навколишнім природним середовищем з урахуванням наявних знань, умінь і навичок комунікативної діяльності і творчості; формування компенсаційних способів діяльності як важливої умови підготовки дітей з особливими освітніми потребами до навчання у загальноосвітній школі; створення умов для соціальної реабілітації та інтеграції дітей з особливими освітніми потребами, розвиток їх самостійності та життєво важливих компетенцій.

При організації навчання дітей з розумовою відсталістю за рахунок годин варіативної складової можуть вивчатися додаткові курси за вибором, зокрема: «Інформатика», «Предметно-практичне навчання», «Абетка театрального мистецтва», «Цікава економіка» та ін. Разом з тим години варіативної складової можуть бути використані для поглибленого вивчення предметів інваріантної складової, на проведення індивідуальних та групових занять.

Спеціальні загальноосвітні навчальні заклади для розумово відсталих дітей за ініціативи батьків та наявності педагогів з відповідною освітою можуть організовувати гурткову роботу з вивчення елементів іноземної мови.

У випадках, коли учні мають ускладнені вади психофізичного розвитку і не можуть

засвоїти програму з окремих предметів, педагогічна рада навчального закладу за поданням шкільної психолого-медико-педагогічної комісії та погодженням з батьками (особами, які їх замінюють) приймає рішення про переведення цих учнів на навчання за індивідуальними навчальними програмами.

Навчальні досягнення таких учнів оцінюються за обсягом матеріалу, визначеним цією програмою.

Звертаємо увагу, що робочі навчальні плани для учнів з помірною розумовою відсталістю складаються на основі Типових навчальних планів для розумово відсталих дітей з навчанням українською чи російською мовою з урахуванням індивідуальних особливостей розвитку та можливостей таких учнів. Навчання цих дітей у початковій школі здійснюється за спеціальними навчальними програмами, рекомендованими Міністерством освіти і науки України, зокрема «Українська мова», «Математика», «Трудове навчання», «Образотворче мистецтво», «Я і Україна», які розміщено на офіційному сайті Міністерства (www.mon.gov.ua) у розділі «Освіта осіб з особливими освітніми потребами», рубрика «Навчальні програми» (у тому числі анотації), на сайті Інституту інноваційних технологій і змісту освіти (www.iitzo.gov.ua).

При складанні індивідуального навчального плану та програми для цих дітей допускається адаптація змісту освіти відповідно до пізнавальних можливостей учнів, що полягає у зменшенні обсягу матеріалу, його спрощенні за характером і структурою.

Зміст корекційно-розвиткових занять реалізується через навчальні предмети та курси:

для розумово відсталих дітей: «Розвиток мовлення», «Соціально-побутове орієнтування», «Ритміка», «Лікувальна фізкультура»;

для дітей із затримкою психічного розвитку: «Корекція розвитку», «Розвиток мовлення», «Ритміка».

Для створення оптимальних умов оволодіння навчальним матеріалом з учнями проводяться індивідуальні та групові заняття з корекції вад розвитку.

Не рекомендується розподіляти години, відведені на корекційно-розвиткові заняття, між вчителями-класоводами, вчителями-предметниками, що зумовлює формальний підхід та недостатню ефективність зазначених занять.

Психолого-медико-педагогічним консультаціям особливо уважно необхідно вивчати стан розвитку дітей із затримкою психічного розвитку, з метою надання їхнім батькам професійної консультативної допомоги щодо вибору програми, форм, методів навчання та навчального закладу для дитини відповідно до її особливих потреб.

Звертаємо увагу, що детальному вивченню спеціалістами ПМПК підлягають учні, які не засвоюють програму для розумово відсталих дітей або для дітей з затримкою психічного розвитку, чи навпаки, успішно засвоюють навчальну програму, перебуваючи у спеціальному навчальному закладі відповідного типу.

Якщо в учня з розумовою відсталістю чи затримкою психічного розвитку упродовж навчання у спеціальному навчальному закладі спостерігається стійка позитивна динаміка розвитку та високі навчальні показники, слід порушити питання про уточнення діагнозу дитини та приведення змісту навчального матеріалу у відповідність до її можливостей.

У випадку виявлення невідповідності направлення дитини до спеціального навчального закладу шкільна ПМПК повторно готує документи на розгляд обласної ПМПК з обґрунтованими рекомендаціями відносно переведу її до іншого типу навчально-виховного закладу системи освіти чи соціального захисту населення, повідомивши обов'язково про це батьків.

Зокрема, у школах та класах для дітей із затримкою психічного розвитку шкільна комісія готує документи для педагогічної ради, яка приймає рішення про перевід таких дітей до загальноосвітньої школи. У такому разі, навчально-виховний процес в основній та старшій школі для них може здійснюватись за навчальними програмами, підручниками, посібниками, рекомендованими Міністерством освіти і науки для загальноосвітніх навчальних закладів.

Гранична наповнюваність підготовчого, 1-9 (10) класів та виховних груп у

спеціальних школах (школах-інтернатах) та навчально-реабілітаційних центрах, у спеціальних класах загальноосвітніх навчальних закладах не повинна перевищувати для дітей:

- розумово відсталих, із затримкою психічного розвитку – 12 осіб;
- для дітей, які мають складні вади розвитку у поєднанні з розумовою відсталістю, – 6 осіб (наказ Міністерства охорони здоров'я України від 20.02.2013 № 144 «Про затвердження Державних санітарних норм та правил "Гігієнічні вимоги до улаштування, утримання і режиму спеціальних загальноосвітніх шкіл (шкіл-інтернатів) для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку, та навчально-реабілітаційних центрів», зареєстрований у Міністерстві юстиції України 14 березня 2013 р. за № 410/22942).

У спеціальних школах (школах-інтернатах) для розумово відсталих дітей з метою поглибленої професійної реабілітації можуть відкриватися (за наявності відповідних умов) 10-ті класи, що визначено Положенням про спеціальну загальноосвітню школу (школу-інтернат) для дітей, які потребують корекції

фізичного та (або) розумового розвитку, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 15.09.2008 № 852. Добір учнів до таких класів здійснюється за рекомендаціями лікарів і шкільних психолого-медико-педагогічних комісій з урахуванням побажань учнів та їх батьків (осіб, які їх замінюють). Професійне навчання організовується на базі навчально-виробничих майстерень, навчально-дослідних ділянок, підсобного господарства тощо.

За умови наявності зазначеної матеріальної бази та відповідних педагогічних кадрів створення таких класів для розумово відсталих дітей можливе у загальноосвітніх навчальних закладах, у яких вони навчаються.

Якщо дитина навчається за спеціальною програмою для розумово відсталих дітей у загальноосвітньому навчальному закладі (за індивідуальною формою чи в класі з інклюзивним навчанням), навчання її завершується після закінчення 9 класу. Таким випускникам видається документ встановленого зразка для загальноосвітнього навчального закладу, учнями якого вони були. У додатку до свідоцтва про базову загальну середню освіту вказуються лише ті предмети, які вивчав учень у процесі навчання. Після цього дитина має право на вступ до професійно-технічного навчального закладу з урахуванням рекомендацій лікарів.

Випускники, які навчалися у спеціальних школах (школах-інтернатах) для дітей з розумовою відсталістю, у тому числі, що входять до складу навчально-реабілітаційних центрів, отримують свідоцтво окремого зразка.

Учні з розумовою відсталістю, випускники спеціальних класів загальноосвітніх навчальних закладів отримують свідоцтво встановленого зразка для загальноосвітнього навчального закладу відповідно до Положення про спеціальні класи для навчання дітей з особливими освітніми потребами у загальноосвітніх навчальних закладах, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки від 09.12.2010 № 1224, зареєстрованим у Міністерстві юстиції 29 грудня 2010 року за № 1412/18707.

Строки навчання у спеціальній загальноосвітній школі (школі-інтернаті), у тому числі, що входить до складу навчально-реабілітаційного центру, встановлюються відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 23 квітня 2003 року № 585 «Про встановлення строку навчання у загальноосвітніх навчальних закладах для дітей, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку».

Відповідно до Положення про державну підсумкову атестацію учнів (вихованців) у системі загальної середньої освіти, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 18.02.2008 № 94, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 27.02.2008 за №151/14842 (зі змінами), учні спеціальних загальноосвітніх шкіл (шкіл-інтернатів) для розумово відсталих дітей, з затримкою психічного розвитку звільняються від атестації.

Також, учні з розумовою відсталістю, затримкою психічного розвитку, які навчаються за спеціальними програмами у загальноосвітніх навчальних закладах, за станом здоров'я можуть бути звільнені від проходження державної підсумкової атестації

за висновком лікарсько-консультативної комісії. Учням, які звільняються від атестації, необхідно подати заяву батьків або осіб, які їх замінюють, довідку лікарсько-консультативної комісії, засвідчену печаткою закладу охорони здоров'я.

Підставою для звільнення від атестації є рішення педагогічної ради, на основі якого видається наказ керівника загальноосвітнього навчального закладу.

Для осіб, звільнених від державної підсумкової атестації, у додаток до свідоцтва про відповідний рівень освіти виставляються річні бали та робиться запис «звільнений».

Однак, за бажанням батьків або осіб, які їх замінюють, такі учні можуть допускатися до проходження атестації.

Оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами здійснюється за критеріями оцінювання навчальних досягнень учнів у системі загальної середньої освіти, затвердженими наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 13.04.2011 № 329, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 11 травня 2011 р. за №566/19304.

Навчальні досягнення учнів з розумовою відсталістю, зі складними вадами розвитку, які навчаються за індивідуальним навчальним планом і програмою, оцінюються за обсягом матеріалу, визначеним індивідуальною навчальною програмою.

Система оцінювання навчальних досягнень учнів повинна бути стимулюючою. З метою оцінювання індивідуальних досягнень учнів може бути використаний метод оцінювання портфоліо, тобто накопичувальна система оцінювання, що передбачає формування умінь учнів ставити цілі, планувати і організовувати власну навчальну діяльність; накопичення різних видів робіт, які засвідчують рух в індивідуальному розвитку; активну участь в інтеграції кількісних і якісних оцінок; підвищення ролі самооцінки.

Директор департаменту

Ю. Г. Кононенко

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

пр. Перемоги, 10, м. Київ, 01135, тел. (044) 481-32-21, факс (044) 236-1049

E-mail: ministry@mon.gov.ua, код ЄДРПОУ 38621185

Від 13.08.2014 № 1/9-414

На № _____ від _____

Департаменти (управління) освіти і
науки обласних та Київської міської
державних адміністрацій

Про забезпечення безперешкодного доступу до навчальних закладів

Міністерство освіти і науки надсилає для практичного використання в роботі методичні рекомендації «Забезпечення безперешкодного доступу до навчальних закладів», що додаються.

Додаток: на 3 арк. в 1 примірнику.

Заступник Міністра

Павло Полянський

Забезпечення безперешкодного доступу до навчальних закладів

З метою забезпечення права на освіту дітям з особливими освітніми потребами, у тому числі з інвалідністю, керівники дошкільних, загальноосвітніх, позашкільних та інших навчальних закладів, незалежно від їх типу та підпорядкування, повинні забезпечити їм відповідні умови для навчання. Особливу увагу слід звернути на архітектурну доступність усіх функціонуючих навчальних закладів, а також тих, які капітально ремонтуються, та новобудов.

Завдання щодо забезпечення права дітей з особливими освітніми потребами на отримання якісної освіти визначені Указами Президента України від 2 березня 2009 року № 113 «Про першочергові заходи щодо поліпшення становища осіб з вадами зору», від 19 травня 2011 року № 588 «Про заходи щодо розв'язання актуальних проблем осіб обмеженими фізичними можливостями»; постановами Кабінету Міністрів України від 29 липня 2009 року № 784 «План заходів щодо створення безперешкодного життєвого середовища для осіб з обмеженими фізичними можливостями та інших маломобільних груп населення на 2009 – 2015 роки «Безбар'єрна Україна», від 15 серпня 2011 року № 872 «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у загальноосвітніх навчальних закладах», наказами Міністерства освіти і науки України від 14.06.2013 № 768 «Про затвердження плану заходів щодо забезпечення права на освіту дітей з особливими освітніми потребами, у тому числі дітей-інвалідів», від 23.07.2013 № 1034 «Про затвердження Плану заходів щодо впровадження інклюзивного навчання в дошкільних та загальноосвітніх навчальних закладах на період до 2015 року».

Відповідно в кожному районі (місті) на початок навчального року має бути чітка база даних усіх дітей з інвалідністю дошкільного та шкільного віку, для яких потребується створення необхідних умов для їх інтеграції у загальноосвітній простір. Особливу увагу необхідно звернути на дітей-інвалідів, які перебувають вдома на індивідуальному навчанні через архітектурну недоступність навчального закладу.

При цьому, слід звернути увагу, що це стосується не тільки дітей з порушеннями опорно-рухового апарату, а й сліпих та зі зниженим зором, глухих. Необхідно припинити хибну практику щодо влаштування у навчальних закладах замість пандусів рейок, або інших пристосувань, які не відповідають будівельним стандартам.

Вимоги щодо архітектурної доступності навчальних закладів визначено Державними будівельними нормами В.2.2-17:2006 «Доступність будинків і споруд для маломобільних груп населення», затвердженими наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 02.11.2006 № 362 (далі – ДБН).

У 2010 році було внесено доповнення до ДБН В.2.2-3-97 «Будинки і споруди навчальних закладів», які стосувалися вимог щодо забезпечення умов для організації інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами у загальноосвітніх школах, встановлені загальні положення щодо проектування таких навчальних закладів, застосування в них спеціальних пристроїв.

Критерій доступності навчального закладу визначає вимоги щодо:

- доступності прилеглої території до будівлі навчального закладу;
- безбар'єрного входу та безперешкодного руху в приміщеннях;
- доступності до дверних і відкритих прорізів;
- пристосованості для використання санвузлів, місць відпочинку та усіх без винятку приміщень у закладі;

Керівник школи має обов'язково дбати про безпечне перебування в ній дитини-інваліда, особливо під час відвідування нею майстерні, спортивної зали тощо, з метою запобігання її травмування.

Для дитини, яка користується візком, також необхідно створити відповідні зручні умови для розміщення за партою.

З метою створення безперешкодного доступу до будівлі та приміщень навчального закладу для дітей сліпих та глухих необхідно користуватися Державними будівельними нормами В.2.2-31:2011 «Будинки і споруди. Настанова з облаштування будинків і споруд цивільного призначення елементами доступності для осіб з вадами зору та слуху», якими визначено вимоги щодо проектування та реконструкції будівель, у тому числі навчальних закладів, із забезпеченням до них доступності осіб з порушеннями зору, а також вимоги до інформаційного та інженерного обладнання приміщень для осіб з вадами слуху. Також, надаються настанови стосовно технічних вимог до застосування тактильних наземних та підлогових покажчиків у будинках і спорудах для осіб з вадами зору:

для сліпих дітей у закладі передбачати систему тактильної та звукової інформації;

для дітей глухих та з порушеннями слуху передбачати систему візуальної інформації.

забезпечити необхідне тактильне (рельєфне) та візуальне (кольором) попередження на початку та в кінці сходів;

облаштувати поруччя по обидва боки сходових маршів;

Обов'язковим є прикріплення табличок для сліпих дітей з інформацією про призначення кімнати, її номер, тощо. Написи на табличці наносяться шрифтом Брайля (рельєфні). Табличка розміщується на доступній дітям висоті, на дверній рамі або на стіні, збоку від дверей. На дверях, сходах повинні бути кольорові маркувальні смуги, написи «Вхід», «Вихід» для слабозорих дітей.

Необхідно також позначити фарбою іншого кольору (як правило оранжевого) першу та останню сходинки з метою полегшення орієнтування людей зі зниженим зором та попередження їх травмування.

Рекомендації по архітектурній доступності навчальних закладів можна знайти в навчально-методичному посібнику «Архітектурна доступність шкіл» (Київ, 2012 р.).

Також, для організації безперешкодного середовища в навчальних закладах слід застосовувати посібник до ДБН В.2.2-4-97, ДБН В.2.2-4-97 «Рекомендації з архітектурно-планувальних рішень нових типів будинків навчально-виховного та лікувально-оздоровчого призначення для дітей-інвалідів, сиріт і дітей, які залишилися без піклування батьків (будинки дитини, дошкільні дитячі будинки, школи-інтернати загального та спеціального типів)».

Директор департаменту

Ю. Г. Кононенко

ІІІ РОЗДІЛ

Спільні накази, накази інших Міністерств, що стосуються діяльності психологічної служби системи освіти

ДЕРЖАВНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ У СПРАВАХ СІМ'Ї ТА МОЛОДІ
МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

НАКАЗ

16.01.2004 р.

№ 5/34/24/11

Зареєстровано
в Міністерстві юстиції України
22 січня 2004 р. за № 99/8698

Про затвердження Порядку розгляду звернень та повідомлень з приводу жорстокого поводження з дітьми або реальної загрози його вчинення

На виконання п. 2 Державної програми запобігання дитячій бездоглядності на 2003-2005 роки, затвердженої Указом Президента України від 21.02.2003 №154/2003 ([154/2003](#)), та з метою правового захисту дітей

НАКАЗУЄМО:

1. Затвердити Порядок розгляду звернень та повідомлень з приводу жорстокого поводження з дітьми або реальної загрози його вчинення (додається).
2. Зазначений Порядок довести до відома органів місцевої виконавчої влади та місцевого самоврядування, закладів, які їм підпорядковані, для використання в роботі.
3. Контроль за виконанням наказу покласти на заступників Міністра внутрішніх справ України, Міністра освіти і науки України, Міністра охорони здоров'я України, Голови Державного комітету України у справах сім'ї та молоді відповідно до покладених на них обов'язків.

Державний комітет України у справах
сім'ї та молоді
Голова Комітету

В.І.Довженко

Міністерство внутрішніх справ України
Міністр

М.В.Білоконь

Міністерство освіти і науки України
Міністр

В.Г.Кремень

Міністерство охорони здоров'я України
В.о. Міністра

В.В.Загородній

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ
Державного комітету України у справах
сім'ї та молоді,
Міністерства внутрішніх справ України,
Міністерства освіти і науки України,
Міністерства охорони здоров'я України
16.01.2004 № 5/34/24/11

Зареєстровано
в Міністерстві юстиції України
22 січня 2004 р. за № 99/8698

ПОРЯДОК
розгляду звернень та повідомлень з приводу жорстокого поводження з дітьми або
реальної загрози його вчинення

Розділ 1. Загальні положення

1.1. Кожній дитині гарантується право на свободу, особисту недоторканність та захист гідності.

Держава здійснює захист дитини від усіх форм фізичного та психічного насильства, образи, недбалого й жорстокого поводження з нею, експлуатації, включаючи сексуальні домагання, у тому числі з боку батьків або осіб, які їх замінюють.

1.2. Цей Порядок визначає механізм взаємодії структурних підрозділів Державного комітету України у справах сім'ї та молоді, Міністерства освіти і науки України, Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства охорони здоров'я України у попередженні жорстокого поводження з дітьми, фізичного, сексуального, психологічного, соціального насильства, наданні невідкладної допомоги дітям, які потерпіли від жорстокого поводження.

1.3. Порядок розроблено відповідно до Конвенції про права дитини (995_021), Конвенції Міжнародної організації праці "Про заборону та негайні дії щодо ліквідації найгірших форм дитячої праці" (993_166), Сімейного (2947-14) та Кримінального (2341-14) кодексів України, Кодексу України про адміністративні порушення (80731-10, 80732-10), Законів України "Про охорону дитинства" (2402-14), "Про попередження насильства в сім'ї" (2789-14), "Про звернення громадян" (393/96-ВР), "Про освіту" (1060-12), "Про міліцію" (565-12), "Про органи і служби у справах неповнолітніх та спеціальні установи для неповнолітніх" (20/95-ВР), Указу Президента України від 21.02.2003 № 154/2003 (154/2003) "Про Державну програму запобігання дитячій бездоглядності на 2003-2005 роки".

1.4. У цьому Порядку поняття "жорстоке поводження з дитиною" означає будь-які форми фізичного, психологічного, сексуального або економічного та соціального насилля над дитиною в сім'ї або поза нею.

Поняття "дитина" у даному Порядку означає особу у віці до 18 років (повноліття), якщо згідно з законом, застосовуваним до неї, вона не набуває прав неповнолітньої раніше.

Розділ 2. Порядок подання та реєстрація звернень та повідомлень

2.1. Звернення (повідомлення) про факти жорстокого поводження з дитиною подаються як самою дитиною, так і фізичними особами за місцем їх проживання за наявності фактів такого поводження або при реальній загрозі їх учинення.

2.2. Звернення (повідомлення) про факти жорстокого поводження приймаються посадовими особами органів внутрішніх справ, органів та закладів освіти, охорони

здоров'я, управлінь у справах сім'ї та молоді, центрів соціальних служб для молоді та передаються для реєстрації до відповідного територіального підрозділу служби у справах неповнолітніх протягом однієї доби з моменту отримання звернення (повідомлення).

2.3. Діти, які зазнали жорстокого поводження (або щодо яких існує загроза його вчинення), також можуть бути виявлені під час проведення рейдів служб у справах неповнолітніх, кримінальної міліції у справах неповнолітніх, через мережу телефонів довіри" тощо.

У цьому разі кожен виявлений факт документується і передається до територіального підрозділу служби у справах неповнолітніх за місцем проживання дитини.

2.4. Усні повідомлення перед передачею їх до служби у справах неповнолітніх оформлюються письмово посадовою особою, яка отримала повідомлення з позначкою, від кого та коли (дата, час) отримано повідомлення.

2.5. Реєстрація повідомлень та звернень, отриманих службою у справах неповнолітніх, проводиться у відповідності до вимог Закону України "Про звернення громадян" ([393/96-ВР](#)).

2.6. Не допускається розголошення відомостей по суті звернення дитини, з'ясування додаткової інформації, що не стосується суті звернення.

Ця заборона не поширюється на посадових осіб, які мають відношення до вирішення справи.

На прохання дитини, висловленого в будь-якій формі, не підлягають розголошенню її прізвище, місце проживання, навчання або роботи.

Розділ 3. Розгляд звернень та повідомлень з приводу жорстокого поводження з дітьми або реальної загрози його вчинення

3.1. Загальні питання розгляду звернень та повідомлень з приводу жорстокого поводження з дітьми або реальної загрози його вчинення:

3.1.1. Координатором заходів щодо захисту дітей від жорстокого поводження з ними або реальної загрози його вчинення є служба у справах неповнолітніх.

3.1.2. Якщо в заяві (інформації офіційних органів) вбачається ознака злочину чи загроза його вчинення, вона обов'язково передається органу внутрішніх справ для вжиття заходів.

3.1.3. Усі заяви та повідомлення з приводу жорстокого поводження з дітьми або реальної загрози його вчинення в обов'язковому порядку реєструються у відповідному журналі обліку заяв та повідомлень.

3.1.4. У разі необхідності зазначені в Порядку установи (служби) організують надання невідкладної медичної (викликають швидку допомогу), психологічної та інших видів допомоги дитині, яка постраждала внаслідок жорстокого поводження.

3.2. Служби у справах неповнолітніх:

3.2.1. Ведуть загальний облік дітей, які зазнали жорстокого поводження, та сімей, у яких діти зазнали жорстокого поводження.

3.2.2. Координують діяльність органів освіти, охорони здоров'я, внутрішніх справ щодо профілактики та припинення фактів жорстокого поводження з дітьми.

3.2.3. Надають необхідну допомогу дитині, яка зазнала жорстокого поводження, та в разі загрози його вчинення вживають заходів до попередження жорстокого поводження щодо дитини.

3.2.4. Направляють дитину для обстеження стану її здоров'я до установ і закладів охорони здоров'я з метою документування фактів жорстокого поводження, надання дитині необхідної медичної допомоги, у тому числі лікування в стаціонарі.

3.2.5. Уживають невідкладних заходів до ліквідації наслідків і загрози неправомірних дій щодо дитини; у разі потреби разом з кримінальною міліцією у справах неповнолітніх розв'язують питання про тимчасове вилучення дитини із середовища, де вона зазнала жорстокого поводження, та про подальше її влаштування.

3.2.6. Спільно з центрами соціальних служб для молоді надають необхідну соціально-психологічну допомогу, проводять профілактичну та роз'яснювальну роботу щодо наслідків жорстокого поводження з дітьми.

3.2.7. Представляють, у разі необхідності, інтереси дитини в суді.

3.3. Органи внутрішніх справ:

3.3.1. Працівники органів внутрішніх справ, у тому числі кримінальної міліції у справах неповнолітніх, здійснюють прийняття інформації про випадки жорстокого поводження з дітьми цілодобово. Повідомлення зобов'язані приймати всі працівники органів внутрішніх справ.

3.3.2 У разі усного звернення або телефонного повідомлення працівником органу внутрішніх справ складається протокол цього звернення чи повідомлення.

3.3.3. Усі звернення та інформації з приводу жорстокого поводження з дітьми, у яких вбачаються ознаки злочинний діянь або загроза їх учинення, обов'язково реєструються в черговій частині органу внутрішніх справ. Інші заяви та скарги, які надходять поштою, реєструються в канцелярії органу внутрішніх справ і, якщо вони потребують додаткової перевірки, розглядаються в терміни, визначені законодавством.

3.3.4. Усі звернення та повідомлення щодо жорстокого поводження з дітьми розглядає керівництво органу внутрішніх справ і дає конкретні вказівки працівникам кримінальної міліції у справах неповнолітніх щодо необхідних матеріалів для подальшого прийняття рішення згідно із законодавством.

Після перевірки викладених у зверненні фактів керівник органу внутрішніх справ приймає рішення про притягнення винних осіб до відповідальності.

3.3.5. Якщо питання, порушені в заяві дитини, не належить до компетенції органів внутрішніх справ, працівники кримінальної міліції у справах неповнолітніх переадресовують їх за належністю і овідомляють про це відповідну службу у справах неповнолітніх та автора звернення (повідомлення).

3.3.6. Працівники кримінальної міліції у справах неповнолітніх тісно співпрацюють із службами у справах неповнолітніх, центрами соціальних служб для молоді, органами прокуратури, освіти, навчальними закладами, закладами охорони здоров'я відповідно до законодавства.

3.3.7. У разі потреби термінового вилучення дитини із сім'ї, де батьки чи особи, що їх замінюють, жорстоко поводяться з нею, працівники кримінальної міліції у справах неповнолітніх спільно зі службами у справах неповнолітніх вирішують питання щодо подальшого влаштування дитини.

3.3.8. За всіма фактами жорстокого поводження з дітьми та результатами розгляду працівники кримінальної міліції у справах неповнолітніх зобов'язані інформувати:

заявника;

службу у справах неповнолітніх;

батьків дитини або осіб, які їх замінюють (за згодою дитини);

у разі необхідності, органи прокуратури та суд.

3.4. Органи та заклади освіти:

3.4.1. Здійснюють приймання заяв та повідомлень про випадки жорстокого поводження з дітьми.

3.4.2. Терміново (протягом однієї доби) передають повідомлення у письмовій формі до служби у справах неповнолітніх, органів внутрішніх справ про випадок жорстокого поводження з дитиною чи реальну загрозу його вчинення.

3.4.3. Уживають заходів до виявлення і припинення фактів жорстокого поводження з дітьми у навчальних закладах, притягують до дисциплінарної відповідальності співробітників, учнів та інших осіб, які допускають жорстоке поводження з дітьми.

3.4.4. Керівники навчальних закладів зобов'язують педагогічних працівників, зокрема класних керівників, проводити попереджувальну роботу з батьками з метою недопущення випадків жорстокого поводження з дітьми в сім'ях, а також відстежувати подібні випадки з боку інших учнів.

3.4.5. Класні керівники організують роботу з батьками щодо роз'яснення наслідків жорстокого поводження з дітьми в сім'ях, а також з особами, що становлять найближче оточення дитини, яка постраждала від жорстокого поводження або потерпає від реальної загрози його вчинення.

3.5. Органи та заклади охорони здоров'я:

3.5.1. Лікувально-профілактичні установи та заклади цілодобово здійснюють приймання дітей, які зазнали жорстокого поводження, та надають їм потрібну медичну допомогу.

3.5.2. При обстеженні дитини медичні працівники звертають увагу на ушкодження, що могли виникнути внаслідок жорстокого поводження з дитиною, та повідомляють про це дільничного педіатра, орган внутрішніх справ та відповідну службу у справах неповнолітніх.

3.5.3. У разі виявлення або надходження звернень чи повідомлень з приводу жорстокого поводження проводять медико-соціальну реабілітацію дітей, які потерпіли внаслідок жорстокого поводження.

3.6. Управління (відділи) у справах сім'ї та молоді:

3.6.1. Здійснюють приймання та розгляд звернень і повідомлень про випадки жорстокого поводження з дітьми.

3.6.2. Терміново (протягом однієї доби) передають повідомлення у письмовій формі до служби у справах неповнолітніх, органів внутрішніх справ про випадок жорстокого поводження з дитиною чи реальну загрозу його вчинення.

3.6.3. Направляють дітей, які зазнали жорстокого поводження, та членів сім'ї, стосовно яких існує реальна загроза його вчинення, до спеціалізованих установ для надання допомоги (кризові центри соціально-психологічної допомоги, притулки, центри медико-соціальної реабілітації, прийомні сім'ї).

3.6.4. Проводять профілактичну, роз'яснювальну роботу серед громадськості щодо попередження жорстокого поводження з дітьми.

3.7. Центри соціальних служб для молоді:

3.7.1. Здійснюють приймання заяв та повідомлень про випадки жорстокого поводження щодо дитини.

3.7.2. Терміново (протягом однієї доби) передають повідомлення у письмовій формі до служби у справах неповнолітніх, органів внутрішніх справ про випадок жорстокого поводження з дитиною чи реальну загрозу його вчинення.

3.7.3. У разі необхідності надають первинну (під час звернення) соціально-психологічну допомогу дітям, які постраждали від жорстокого поводження.

3.7.4. Надають правові, психологічні, соціально-медичні та соціально-психологічні послуги з метою збереження соціального статусу та повноцінної життєдіяльності, адаптування у суспільстві дітей, які постраждали від жорстокого поводження.

3.8. Притулок для неповнолітніх та центр соціально-психологічної реабілітації неповнолітніх

3.8.1. Діти, які постраждали від жорстокого поводження, а також діти із сімей, перебування в яких загрожує їх здоров'ю чи життю, мають можливість цілодобово звернутися до притулку для неповнолітніх або центру соціально-психологічної реабілітації неповнолітніх.

3.8.2. Підставою для прийняття дитини є звернення дитини (усне або письмове) до адміністрації закладу за допомогою, яке обов'язково реєструється та невідкладно розглядається керівництвом закладу.

3.9. Всеукраїнська дитяча лінія (8-800-500-21-80) та система телефонів довіри:

3.9.1. Безкоштовно, конфіденційно та анонімно надає консультації і психологічну допомогу дитині, яка постраждала внаслідок жорстокого поводження з нею.

3.9.2. Надає дитині інформацію про роботу служб у справах неповнолітніх, відділів у справах сім'ї та молоді, соціальних служб для молоді, органів опіки і піклування, освіти і науки, охорони здоров'я, кримінальної міліції у справах неповнолітніх, неурядових

організацій, які працюють в інтересах дітей.

3.9.3. Інформує відповідну службу у справах неповнолітніх про факт жорстокого поводження (у разі якщо така дитина погодилася повідомити свою адресу проживання) з метою оперативного втручання та надання допомоги.

Начальник управління з питань дитинства

Л.Ю.Якименко

МІНІСТЕРСТВО УКРАЇНИ У СПРАВАХ СІМ'Ї, МОЛОДІ ТА СПОРТУ
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

НАКАЗ

02.02.2007 р.

№ 302/80/49

Про затвердження Порядку вибуття дітей із закладів для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, й соціального захисту дітей до сімейних форм виховання

Відповідно до Закону України "Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування" (2342-15) та з метою врегулювання процесу вибуття дітей із закладів для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, й соціального захисту дітей до сімейних форм виховання

НАКАЗУЄМО:

1. Затвердити Порядок вибуття дітей із закладів для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, й соціального захисту дітей до сімейних форм виховання (далі - Порядок), що додається.

2. Міністерству у справах сім'ї, молоді та спорту, Міністерству освіти і науки, Міністерству охорони здоров'я довести зазначений Порядок до відома Міністерства молоді, сім'ї та гендерної політики Автономної Республіки Крим, служб у справах неповнолітніх, органів управління освітою, органів управління охорони здоров'я, керівників закладів для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, та соціального захисту дітей.

3. Директору Державного департаменту з усиновлення та захисту прав дитини (Волинець Л.С.) подати цей наказ на державну реєстрацію відповідно до Указу Президента України від 3 жовтня 1992 року № 493 (493/92)"Про державну реєстрацію нормативно-правових актів міністерств та інших органів виконавчої влади" (зі змінами).

4. Визнати таким, що втратив чинність, наказ Міністерства освіти і науки України та Міністерства охорони здоров'я України від 22.12.2004 № 959/634 (z0023-05)"Про затвердження Порядку передавання закладами охорони здоров'я та навчальними закладами дітей, усиновлених громадянами України та іноземцями", зареєстрований в Міністерстві юстиції України 11 січня 2005 року за № 23/10303.

5. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступників міністрів відповідно до посадових обов'язків.

Міністр України у справах сім'ї, молоді та спорту

В.П.Корж

Міністр освіти і науки України

С.М.Ніколаєнко

Міністр охорони здоров'я України

Ю.В.Поляченко

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ
Міністерства України у справах сім'ї,
молоді та спорту,
Міністерства освіти і науки України,
Міністерства охорони здоров'я України
02.02.2007 № 302/80/49

Зареєстровано
в Міністерстві юстиції України
5 березня 2007 р. за № 186/13453

ПОРЯДОК

вибуття дітей із закладів для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, й соціального захисту дітей до сімейних форм виховання

1. Цей Порядок поширюється на заклади й установи, що підпорядковуються Міністерству освіти і науки України (дитячі будинки та загальноосвітні школи-інтернати для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування), Міністерству охорони здоров'я України (будинки дитини), Міністерству України у справах сім'ї, молоді та спорту (притулки для неповнолітніх, центри соціально-психологічної реабілітації) (далі - заклади), обласним, районним, міським управлінням (відділам) освіти, охорони здоров'я, службам у справах неповнолітніх, та керівникам закладів, які безпосередньо здійснюють передання дітей.

Для цілей цього Порядку до сімейних форм виховання відноситься виховання у сім'ї усиновлювачів, опікунів, піклувальників, дитячих будинках сімейного типу, прийомних сім'ях.

2. Порядок вибуття дітей здійснюється за наслідками прийнятих рішень відповідно до:

постанови Кабінету Міністрів України від 28 серпня 2003 року № 1377 (1377-2003-п) "Про затвердження Порядку ведення обліку дітей, які можуть бути усиновлені, осіб, які бажають усиновити дитину, та здійснення нагляду за дотриманням прав дітей після усиновлення" (у разі вибуття дитини у сім'ю усиновлювачів);

Сімейного (2947-14) та Цивільного кодексів України (435-15) (у разі встановлення опіки, піклування над дитиною);

постанови Кабінету Міністрів України від 26 квітня 2002 року № 564 (564-2002-п) "Про затвердження Положення про дитячий будинок сімейного типу" (у разі вибуття дитини у дитячий будинок сімейного типу);

постанови Кабінету Міністрів України від 26 квітня 2002 року № 565 (565-2002-п) "Про затвердження Положення про прийомну сім'ю" (у разі вибуття дитини у прийомну сім'ю).

3. Для отримання дитини усиновлювачі, опікун, піклувальник, батьки-вихователі, прийомні батьки звертаються до адміністрації відповідного закладу з письмовою заявою (додатки 1, 2 до Порядку).

До заяви додаються:

копія рішення суду про усиновлення дитини (для усиновлювачів);

копія рішення суду про встановлення опіки, піклування над дитиною або копія рішення районної, районної у містах Києві та Севастополі державної адміністрації, виконавчого комітету міської, районної у місті, сільської, селищної ради про встановлення опіки,

піклування над дитиною (для опікунів, піклувальників);

рішення районної, районної у містах Києві та Севастополі державної адміністрації,

виконавчого комітету міської, районної у місті ради про створення дитячого будинку сімейного типу та влаштування до нього дітей або про влаштування дитини до дитячого будинку сімейного типу (для батьків-вихователів);

рішення районної, районної у містах Києві та Севастополі державної адміністрації, виконавчого комітету міської, районної у місті ради про утворення прийомної сім'ї з улаштуванням дитини або про влаштування дитини до прийомної сім'ї (для прийомних батьків);

ксерокопія паспорта кожного з усиновлювачів, опікунів, піклувальників, батьків-вихователів, прийомних батьків, при цьому надається для ознайомлення оригінал паспорта.

4. Адміністрація закладів, крім документів, передбачених пунктом 3 цього Порядку, повинна забезпечити збереження таких документів:

копію свідоцтва про народження дитини (до всиновлення);

копію рішення районної, районної у містах Києві та Севастополі державної адміністрації, виконавчого комітету міської, районної у місті ради (рішення відповідного органу опіки та піклування) про влаштування дитини до закладу;

копію направлення усиновлювачам, батькам-вихователям, прийомним батькам для знайомства та встановлення контакту з дитиною;

копію довідки (атестат) про освіту або висновку про рівень розвитку та рекомендації відповідної психолого-медико-педагогічної консультації щодо особливостей розвитку та форми навчання дитини;

докладну виписку з історії розвитку дитини (форма 112-о, затверджена наказом Міністерства охорони здоров'я України від 27.12.99 № 302 (v0302282-99)"Про затвердження форм облікової статистичної документації, що використовується в поліклініках (амбулаторіях)");

копії документів, які свідчать про правовий статус (зміну правового статусу) дитини (згода батьків на усиновлення, акт про дитину, покинуту в пологовому будинку, іншому закладі охорони здоров'я або яку відмовилися забрати батьки чи інші родичі, про підкинуту чи знайдену дитину тощо);

копії документів, які підтверджують наявність або відсутність майна в дитини (за наявності);

копію довідки керівника дитячого закладу про факт особистого знайомства кандидата в усиновлювачі з дитиною та встановлення контакту між ними та згоди дитини, якщо вона досягла такого віку та рівня розвитку, що може її висловити (для усиновлювачів);

копію довідки про встановлення контакту між дитиною та опікуном, піклувальником, батьками-вихователями, прийомними батьками та згоду дитини, якщо вона досягла такого віку та рівня розвитку, що може її висловити, яка підписується службовою особою закладу, у якому перебуває дитина, працівником служби у справах неповнолітніх у присутності опікуна, піклувальника, батьків-вихователів, прийомних батьків;

копію пенсійної книжки на дітей, які одержують пенсію, копію ухвали суду про стягнення аліментів.

Зазначені в пункті 3 документи додаються до особової справи дитини і зберігаються адміністрацією відповідного закладу з додержанням чинного законодавства.

Оригінали документів передаються усиновлювачам, опікунам, піклувальникам, батькам-вихователям, прийомним батькам.

5. У разі виявлення в наданих документах розбіжностей щодо прізвища, імені, по батькові дитини, місця проживання тощо адміністрація відповідного дитячого закладу зобов'язана призупинити передання дитини до усунення (виправлення) цих розбіжностей.

6. Вибуття дитини здійснюється у присутності працівника служби у справах неповнолітніх за місцем розташування закладу.

У разі влаштування дитини в дитячий будинок сімейного типу, прийомну сім'ю

вибуття дитини здійснюється у присутності працівника служби у справах неповнолітніх та працівника центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді за місцем створення такої сім'ї.

За фактом вибуття дитини адміністрацією закладу у присутності всиновлювачів, опікуна, піклувальника, батьків-вихователів, прийомних батьків складається акт у чотирьох примірниках про передання дитини в сім'ю (додатки 3, 4 до Порядку). Один примірник акта залишається в закладі, другий примірник передається службі у справах неповнолітніх, третій - центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, четвертий - усиновлювачам, опікунам, піклувальникам, батькам-вихователям та прийомним батькам.

7. Протягом семи робочих днів з дня підписання акта про вибуття дитини служба у справах неповнолітніх за місцем розташування закладу надсилає повідомлення про входження дитини до сім'ї усиновлювачів, опікуна, піклувальника, до дитячого будинку сімейного типу, прийомної сім'ї та акт до служби у справах неповнолітніх за місцем перебування її на первинному обліку.

На підставі акта про вибуття дитини у сім'ю усиновлювача служба у справах неповнолітніх за місцем перебування її на первинному обліку знімає її з обліку.

На підставі акта про вибуття дитини у сім'ю опікуна, піклувальника, до дитячого будинку сімейного типу, прийомної сім'ї служба у справах неповнолітніх за місцем перебування її на первинному обліку робить відмітку про місце її перебування.

8. Служба у справах неповнолітніх уносить відомості про дітей, влаштованих у сім'ї усиновлювачів, опікунів, піклувальників, у дитячі будинки сімейного типу та прийомні сім'ї, до журналу обліку дітей, переданих до сімейних форм виховання (додаток 5 до Порядку).

Додаток 1
до пункту 3 Порядку вибуття дітей із
закладів для дітей-сиріт та дітей,
позбавлених батьківського піклування, й
соціального захисту дітей, до сімейних
форм виховання

ЗАЯВА

про передання дитини до сім'ї
(опікунів, піклувальників, батьків-вихователів, прийомних батьків)

Ми, громадяни _____,
(прізвище, ім'я, по батькові)

що проживаємо за адресою _____,
просимо передати на виховання та спільне проживання _____

_____ (прізвище, ім'я, по батькові дитини)

вихованця _____
(найменування закладу)

до _____
(сім'ї опікуна, піклувальника, дитячого будинку сімейного типу, прийомної сім'ї)

До заяви додаємо:

- копію розпорядчого документа;
- копію паспорта.

Дата " __ " _____ 200__ року Підпис

Додаток 2
до пункту 3 Порядку вибуття дітей
із закладів для дітей-сиріт та дітей,
позбавлених батьківського
піклування, й соціального захисту
дітей, до сімейних форм виховання

ЗАЯВА
про передання всиновленої дитини

Ми, громадяни _____
(країна)

Прізвище, ім'я та по-батькові усиновителів _____

місце проживання _____

телефон _____

паспорт (сер., №, дата видачі, яким органом виданий) _____

усиновили вихованця _____
(найменування закладу)

Прізвище, ім'я та по батькові дитини до усиновлення _____

Прізвище, ім'я та по батькові дитини після усиновлення _____

Дата та місце народження: _____

Дата та місце народження після усиновлення (якщо змінювалось) _____

Усиновлення здійснено відповідно до рішення суду _____

_____ (назва суду)
За справою № _____ від " ____ " _____ 200__ року

Просимо передати нам усиновлену дитину.

До заяви додаємо:

- копію рішення суду;
- ксерокопію паспорта кожного з усиновлювачів;
- копію нового свідоцтва про народження з унесеними змінами (після усиновлення) дитини, усиновленої за кордон.

При усиновленні дитини особами, які не володіють українською мовою, до заяви також додаються копія паспорта перекладача (за умови його присутності).

Підписи усиновителів:

Батько _____ (_____)

Мати _____ (_____)

Перекладач _____ (_____)

прізвище, ім'я, по батькові

Дата " ____ " _____ 200__ року.

Додаток 3
до пункту 6 Порядку вибуття дітей
із закладів для дітей-сиріт та дітей,
позбавлених батьківського
піклування, й соціального захисту
дітей, до сімейних форм виховання

АКТ
про вибуття дитини у сім'ю
(опікунів, піклувальників, батьків-вихователів, прийомних батьків)

" ____ " _____ 200__ р. " ____ " год. " ____ " хв.

Адміністрація _____
(найменування закладу)

В особі _____
(посада, прізвище, ім'я, по батькові)

У присутності _____
(прізвище, ім'я, по батькові працівника служби у справах неповнолітніх)

та _____
(прізвище, ім'я, по батькові працівника соціальної служби для сім'ї, дітей та молоді)

передали дитину _____
(прізвище, ім'я, по батькові дитини)

_____ (число, місяць, рік народження)
кому (куди) _____
(вказати прізвище, ім'я по батькові опікунів, піклувальників, батьків-вихователів, прийомних батьків, паспортні дані, місце проживання)

на підставі _____
(розпорядження (рішення) державної адміністрації району, району міста Києва і Севастополя, виконавчого комітету міської чи районної у місті ради)

від " ____ " _____ року № _____

Дитина передана в (зазначити стан здоров'я дитини):

_____ (заповнюється лікарем закладу)

Перелік документів, які передаються:

Головний лікар, директор або особа, яка їх замінює _____
(потрібне підкреслити) (підпис) (ПІБ)

Посадова особа служби у справах неповнолітніх _____
(підпис) (ПІБ)

Посадова особа центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді _____
(підпис) (ПІБ)

Опікун, піклувальник батьки-вихователі, прийомні батьки _____
(підпис) (ПІБ)

Додаток 4
до пункту 6 Порядку вибуття дітей
із закладів для дітей-сиріт та дітей,
позбавлених батьківського
піклування, й соціального захисту
дітей, до сімейних форм виховання

АКТ
про вибуття дитини у сім'ю усиновлювачів

Адміністрація _____,
(найменування закладу)

в особі _____, з одного боку, та громадяни
(прізвище, ім'я, по батькові)

(усиновлювачі) _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

з іншого боку, склали цей акт про таке:

На підставі рішення _____
(назва суду)

про усиновлення за справою від " ____ " _____ 200__ року № ____
в приміщенні _____

(найменування закладу)
у присутності _____

(прізвище, ім'я, по батькові працівника служби у справах неповнолітніх)
" ____ " _____ 200__ року о ____ год. ____ хв.

передано, а усиновлювачами прийнято усиновлену ними дитину

_____ (прізвище, ім'я, по батькові, число, місяць, рік народження)
Дитина передана в (вказати стан здоров'я дитини): _____
(заповнюється лікарем закладу)

Перелік документів, які передаються:

Підписи:

Головний лікар, директор або особа, яка їх замінює
(потрібне підкреслити) _____
(підпис) (ПІБ)

Посадова особа служби у справах неповнолітніх _____
(підпис) (ПІБ)

Усиновлювачі _____
(підпис) (ПІБ)

_____ (підпис) (ПІБ)

Перекладач _____
(підпис) (ПІБ)

Дата " ____ " _____ 200__ року

МІНІСТЕРСТВО УКРАЇНИ У СПРАВАХ СІМ'Ї, МОЛОДІ ТА СПОРТУ
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАКАЗ

28.09.2007

№ 3455/853

Про затвердження Порядку взаємодії центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді та управлінь (відділів) освіти щодо підготовки до самостійного життя дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, з числа учнів старших та випускних класів інтернатних закладів і шкіл соціальної реабілітації

Відповідно до Законів України "Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування" (2342-15), "Про освіту" (1060-12), "Про охорону дитинства" (2402-14), "Про соціальну роботу з дітьми та молоддю" (2558-14), Загального положення про центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 27.08.2004 № 1126 (1126-2004-п)"Про заходи щодо вдосконалення соціальної роботи із сім'ями, дітьми та молоддю", та з метою забезпечення соціальними послугами дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, з числа учнів старших та випускних класів інтернатних закладів і шкіл соціальної реабілітації

НАКАЗУЄМО:

1. Затвердити Порядок взаємодії центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді та управлінь (відділів) освіти щодо підготовки до самостійного життя дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, з числа учнів старших та випускних класів інтернатних закладів і шкіл соціальної реабілітації (далі - Порядок), що додається.

2. Республіканському (Автономна Республіка Крим), обласним, Київському та Севастопольському міським центрам соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, Міністерству освіти і науки Автономної Республіки Крим, управлінням (відділам) освіти і науки обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій забезпечити виконання функцій відповідно до цього Порядку та щороку до 20 лютого подавати інформацію про стан виконання цього наказу до Державної соціальної служби для сім'ї, дітей та молоді та до Міністерства освіти і науки відповідно.

3. Державній соціальній службі для сім'ї, дітей та молоді забезпечити державну реєстрацію цього наказу відповідно до Указу Президента України від 3 жовтня 1992 року № 493 (493/92)"Про державну реєстрацію нормативно-правових актів міністерств та інших органів виконавчої влади", постанови Кабінету Міністрів України від 28.12.92 № 731 (731-92-п) "Про затвердження Положення про Державну реєстрацію нормативно-правових актів міністерств та інших органів виконавчої влади".

4. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника Міністра у справах сім'ї, молоді та спорту та заступника Міністра освіти і науки відповідно до розподілу функціональних обов'язків.

Міністр у справах сім'ї, молоді та спорту
Міністр освіти і науки

В.П.Корж
С.М.Ніколаєнко

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства України у справах
сім'ї, молоді та спорту,
Міністерства освіти і науки України
28.09.2007 № 3455/853
Зареєстровано
в Міністерстві юстиції України
18 жовтня 2007 р. за № 1186/14453

ПОРЯДОК

взаємодії центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді та управлінь (відділів) освіти щодо підготовки до самостійного життя дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, з числа учнів старших та випускних класів інтернатних закладів і шкіл соціальної реабілітації

1. Цей Порядок визначає основні напрями та форми взаємодії центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді (далі - центри) та управлінь (відділів) освіти щодо здійснення соціальної роботи в інтернатних закладах і школах соціальної реабілітації з дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування, з числа учнів старших та випускних класів з метою їх соціальної та психологічної адаптації, підготовки до самостійного життя.

2. У своїй діяльності щодо здійснення соціальної роботи з дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування, працівники центрів, управлінь (відділів) освіти та інтернатних закладів і шкіл соціальної реабілітації керуються Конституцією України (254к/96-ВР), Конвенцією про права дитини від 20 листопада 1989 року (995_021), Європейською соціальною хартією (переглянутою) від 3 травня 1996 року (994_062), Законами України "Про охорону дитинства" (2402-14), "Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування" (2342-15), "Про соціальну роботу з дітьми та молоддю" (2558-14), "Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні" (2998-12), Загальним положенням про центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 27.08.2004 № 1126 (1126-2004-п) "Про заходи щодо вдосконалення соціальної роботи із сім'ями, дітьми та молоддю", іншими нормативно-правовими актами та цим Порядком.

3. Взаємодія центрів з управліннями (відділами) освіти щодо підготовки до самостійного життя дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, з числа учнів старших та випускних класів інтернатних закладів і шкіл соціальної реабілітації здійснюється з метою забезпечення підготовки до самостійного життя дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

4. Функції управлінь (відділів) освіти у здійсненні заходів щодо підготовки до самостійного життя дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, з числа учнів старших та випускних класів інтернатних закладів і шкіл соціальної реабілітації:

сприяння діяльності спеціалістів центрів в інтернатних закладах і школах соціальної реабілітації;

надання до центру за запитом інформації про кількість випускників з числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, їхні потреби в соціальній допомозі, підтримці та соціальному захисті, забезпеченні житлом та соціальним супроводом не пізніше ніж за 6 місяців до закінчення закладу;

участь у проведенні навчально-практичних семінарів для спеціалістів центрів та інтернатних закладів і шкіл соціальної реабілітації з питань соціального захисту та підготовки до самостійного життя дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, розробки інформаційно-методичних матеріалів;

участь у розробці методичних рекомендацій та пропозицій щодо поліпшення роботи з дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування, з числа учнів старших та випускних класів інтернатних закладів і шкіл соціальної реабілітації з метою правового захисту, соціальної адаптації та соціального становлення;

залучення за потреби спеціалістів центрів до участі в семінарах, "круглих столах", робочих нарадах.

5. Функції регіональних центрів у здійсненні заходів щодо підготовки до самостійного життя дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, з числа учнів старших та випускних класів інтернатних закладів і шкіл соціальної реабілітації:

узагальнення та аналіз інформації про кількість випускників з числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, які потребують соціальної допомоги, підтримки та соціального захисту, про їхню потребу в забезпеченні житлом та соціальним супроводом не пізніше ніж за 3 місяці до закінчення закладу та інформації про влаштування випускників з числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, на подальше навчання, працю не пізніше ніж за 5 днів до початку нового навчального року (підставою про фактичне влаштування дітей є довідка, яка повинна зберігатися в навчальному закладі);

інформування населення про перелік соціальних послуг, що сприяють влаштуванню дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, у сімейне оточення (установлення опіки, усиновлення в прийомні сім'ї, дитячі будинки сімейного типу);

розробка, виготовлення та розміщення соціальної реклами, спрямованої на успішну соціалізацію дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування;

розробка методичних рекомендацій та пропозицій щодо поліпшення роботи з дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування, з числа учнів старших та випускних класів інтернатних закладів і шкіл соціальної реабілітації з метою правового захисту, соціальної адаптації та соціального становлення;

організація та проведення навчальних семінарів, "круглих столів" та робочих зустрічей для спеціалістів центрів відповідного рівня, інтернатних закладів з питань соціального захисту, соціальної допомоги, соціальної адаптації, покращання соціального становища дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, з числа учнів старших та випускних класів інтернатних закладів і шкіл соціальної реабілітації.

6. Функції міських/районних центрів у здійсненні заходів щодо підготовки до самостійного життя дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, з числа учнів старших та випускних класів інтернатних закладів і шкіл соціальної реабілітації:

укладення договорів про співпрацю з інтернатними закладами та школами соціальної реабілітації з метою підготовки до самостійного життя дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, з числа учнів старших та випускних класів інтернатних закладів і шкіл соціальної реабілітації;

визначення та погодження з інтернатними закладами і школами соціальної реабілітації планів, форм та методів соціальної роботи з дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування, з числа учнів старших та випускних класів;

надання комплексу соціальних послуг дітям-сиротам та дітям, позбавленим батьківського піклування, з числа учнів старших та випускних класів інтернатних закладів і шкіл соціальної реабілітації, зокрема психологічних, соціально-педагогічних, соціально-медичних, юридичних, інформаційних послуг тощо, спрямованих на допомогу в набутті навичок самостійного життя, формування відповідальності, підготовки до виконання відповідних соціальних функцій у суспільстві;

здійснення за погодженням з інтернатними закладами заходів, спрямованих на соціальну та психологічну адаптацію дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, з числа учнів старших та випускних класів інтернатних закладів і шкіл соціальної адаптації з метою підготовки їх до самостійного життя;

здійснення соціального супроводу (у разі потреби) дітей-сиріт та дітей,

позбавлених батьківського піклування, з числа випускників інтернатних закладів і шкіл соціальної реабілітації.

7. Функції інтернатних закладів і шкіл соціальної реабілітації у здійсненні заходів щодо підготовки до самостійного життя дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, з числа учнів старших та випускних класів інтернатних закладів і шкіл соціальної реабілітації:

укладення договорів про співпрацю з міським/районним центром з метою підготовки до самостійного життя дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, з числа учнів старших та випускних класів інтернатних закладів і шкіл соціальної реабілітації;

надання по змозі спеціалістам центру приміщення та необхідних матеріалів відповідно до укладеного договору для надання соціальних послуг та проведення заходів для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, з числа учнів старших та випускних класів інтернатних закладів і шкіл соціальної реабілітації;

інформування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, з числа учнів старших та випускних класів інтернатних закладів і шкіл соціальної реабілітації та членів їхніх родин про діяльність центрів та послуги, що надаються спеціалістами;

розміщення у приміщеннях інтернатних закладів і шкіл соціальної реабілітації інформаційних матеріалів про діяльність центрів та соціальної реклами, спрямованої на успішну соціалізацію, адаптацію дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування;

залучення за потреби спеціалістів центрів до участі в семінарах, "круглих столах", робочих нарадах з метою вирішення проблем соціального захисту та соціального становлення дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

Директор Державної соціальної служби для сім'ї,
дітей та молоді
В.о. директора департаменту загальної
середньої та дошкільної освіти

А.В.Горін

О.В.Єресько

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

НАКАЗ

08.10.2007

№ 623

Про затвердження форм індивідуальної програми реабілітації інваліда, дитини-інваліда та Порядку їх складання

З метою реалізації ст. 23 Закону України "Про реабілітацію інвалідів в Україні" та відповідно до пунктів 6, 9 Положення про індивідуальну програму реабілітації інваліда, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 травня 2007 року № 757

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити форми індивідуальної програми реабілітації інваліда, дитини-інваліда та Порядок їх складання, що додаються.

2. Міністру охорони здоров'я Автономної Республіки Крим, начальникам головних управлінь охорони здоров'я Дніпропетровської, Львівської, Харківської, Київської, Головного управління охорони здоров'я та медицини катастроф Черкаської, управління охорони здоров'я та курортів Вінницької, управління охорони здоров'я та медицини катастроф Одеської, управлінь охорони здоров'я обласних державних адміністрацій, Головного управління охорони здоров'я та медичного забезпечення Київської та управління охорони здоров'я Севастопольської міських державних адміністрацій забезпечити виконання цього наказу.

3. Директорам Українського державного науково-дослідного інституту медико-соціальних проблем інвалідності та Українського державного науково-дослідного інституту реабілітації інвалідів забезпечити надання методичної допомоги медико-соціальним експертним комісіям, лікарсько-консультативним комісіям лікувально-профілактичних закладів щодо якісного заповнення форм індивідуальної програми реабілітації інваліда, дитини-інваліда.

4. Начальнику відділу медико-соціальної експертизи та проблем інвалідності Департаменту розвитку медичної допомоги подати цей наказ на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України в установленому порядку.

5. Визнати такою, що втратила чинність, форму медичної облікової документації № 160/о "Індивідуальна програма реабілітації інваліда", затверджену наказом Міністерства охорони здоров'я України від 19.05.2003 № 224 "Про затвердження форм медичної облікової документації, що використовується в медико-соціальних експертних комісіях".

6. Контроль за виконанням наказу покласти на заступника Міністра Бідного В.Г.

Міністр

Ю.О.Гайдаєв

ПОГОДЖЕНО:

Міністр праці та соціальної політики

М.М.Папієв

Міністр освіти і науки

С.М.Ніколаєнко

Міністр у справах сім'ї, молоді та спорту

В.П.Корж

ФОРМА
індивідуальної програми реабілітації інваліда, що видається медико-соціальними експертними комісіями

Індивідуальна програма реабілітації інваліда є обов'язковою для виконання органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, реабілітаційними установами, підприємствами, організаціями, у яких працює або перебуває інвалід, дитина-інвалід, незалежно від їх відомчої підпорядкованості, типу і форми власності (стаття 23 Закону України "Про реабілітацію інвалідів в Україні")

ІНДИВІДУАЛЬНА ПРОГРАМА
реабілітації інваліда № _____
(вікова категорія від 18 років і старше)

Дата заповнення _____ МСЕК _____
(найменування МСЕК)

1. Прізвище, ім'я, по батькові інваліда _____
2. Дата народження _____ 3. Стать _____
4. Місце проживання _____ тел. _____
5. Освіта: немає; дошкільна освіта; початкова загальна освіта; базова загальна середня освіта; повна загальна середня освіта; професійно-технічна освіта; неповна вища освіта; базова вища освіта; повна вища освіта (підкреслити).
6. Професія _____
7. Працює (спеціальність, посада) _____
8. Група інвалідності _____ Причина інвалідності _____
9. Загальна тривалість перебування на інвалідності _____
10. Програма реабілітації складена: уперше, удруге (підкреслити)
11. Клініко-функціональний діагноз та код за МКХ-10 _____
12. Супутні захворювання (код за МКХ-10) _____
13. Обмеження життєдіяльності: _____

№	Види обмеження	Ступінь обмеження					
		До виконання ПІР			Після виконання ПІР		
		I	II	III	I	II	III
13.1	до самообслуговування						
13.2	до пересування						
13.3	до орієнтації						
13.4	до спілкування						
13.5	до контролю за своєю поведінкою						
13.6	до трудової діяльності						
13.7	до навчання						
13.7.1	до професійного навчання						
13.7.2	до здобуття освіти						

14. Реабілітаційні заходи та їх реалізація: _____

Види та форми реабілітаційних заходів*	Рекомендації МСЕК			Коригування реабілітаційних заходів	Відмітка про виконання
	обсяг	Термін проведення	Місце проведення		
I Послуги					
1. Медична реабілітація					
відновна терапія					
Профілактичні заходи					
Реконструктивна хірургія					
санаторно-курортне лікування					
Психіатрична допомога					
слухопротезування					
Кохлеарна імплантація					
Медичне спостереження					
2. Психолого- педагогічна реабілітація					
консультування					
психолого- педагогічна діагностика					
психолого-педагогічний патронаж					
психологічна та педагогічна корекція					
освітні послуги:					
- колективна форма навчання, у тому числі інтегроване та інклюзивне навчання					
- індивідуальна форма навчання					
- дистанційна форма навчання, екстернат					
3. Фізична реабілітація					
Консультування					
Ерготерапія					
Кінетотерапія					
лікувальний масаж					
Лікувальна фізкультура					
4. Професійна реабілітація					
Експертиза потенційних професійних здібностей					
Професійна орієнтація					
професійний відбір					
Професійна підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації					
професійна освіта					
5. Трудова реабілітація					
Пристосування та створення робочого місця з урахуванням безпеки та особливих потреб інваліда					
Рациональне працевлаштування (поновлення трудової діяльності інваліда за колишньою або за новою професією)					
Види професій і спеціальності, доступні за станом здоров'я					
6. Фізкультурно-спортивна реабілітація					
Навчання навичкам занять з фізичної культури оздоровлення та реабілітація у таборах фізкультурно-спортивної реабілітації інвалідів					

навчально-тренувальні заняття з фізичної культури і спорту					
заняття спортом					
7. Соціальна та побутова реабілітація					
навчання основним соціальним навичкам					
Пристосування меблів, установлення обладнання для адаптації житлових приміщень					
соціально-побутовий патронаж					
працетерапія					
II Технічні та інші засоби реабілітації					
1. Засоби пересування:					
- крісла-колісні (коляски) різних типів					
- палиці					
- милиці					
- допоміжні засоби для ходіння					
2. Спеціальні засоби для орієнтування, спілкування та обміну інформацією:					
- мобільні телефони для письмового спілкування, факси та інші сурдотехнічні засоби					
- спеціальні магнітофони					
- електронні записні книжки з брайлівським і мовним виводом					
- телевізійні збільшувальні прилади					
- прилад для письма шрифтом за Брайлем					
- тифломагнітоли					
- машини, що читають					
- папір для писання рельєфно-крапковим шрифтом Брайля					
- диктофони					
- плеєри для відтворення звукозапису					
- годинник					
- книги, видруковані шрифтом Брайля					
- тростини тактильні					
3. Спеціальні засоби для самообслуговування:					
- допоміжні побутові пристрої					
4. Спеціальні засоби для догляду:					
- допоміжні засоби для туалету					
- допоміжні засоби для підймання					
- крісла-стілці із санітарним оснащенням					
5. Спеціальні засоби для освіти і занять трудовою діяльністю:					
- комп'ютерні програми для навчання					
- спеціальні підручники, література шрифтом Брайля					
- меблі спеціального призначення					
6. Протезні вироби:					
- ортопедичні вироби					
- ортопедичне взуття					
- спеціальний одяг					

7. Спеціальне фізкультурно-спортивне обладнання і спорядження, спортивний інвентар:				
- тренажери				
- спеціальні крісла-колісні (коляски) для заняття окремими видами спорту				
- шведська стінка				
- інші спеціальні тренажери та спеціальне фізкультурно-спортивне обладнання				
III Вироби медичного призначення				
- протезування клапанів				
- забезпечення кардіостимуляторами (ШВРС)				
- ендопротези та інші вироби медичного призначення згідно зі стандартами МОЗ				
- сечоприймачі				
- кало приймачі				
- слухові апарати				
- очні протези (тимчасові або індивідуальні)				
- окуляри				
- контактні лінзи				
- лупи				
- гіперокуляри				
- світлофільтри				
- діафрагмальні, мінусові ручні лінзи				
- акустичні окуляри				
- тростини				
- епіпротези, орбітальний імплантат для операції енуклеації ока				
- протези зубів, щелеп				

15. Реабілітаційний потенціал: високий, середній, низький (підкреслити).

16. Мета реабілітації: відновлення обмеження життєдіяльності (часткове, повне), відновлення соціально-побутового стану (часткове, повне), відновлення професійної та трудової діяльності (часткове, повне), технічна компенсація обмеження життєдіяльності (підкреслити), інше (вписати) _____

17. Проведена співбесіда з інвалідом;

Дата _____ Підпис фахівця _____

18. Додаткові відмітки (побажання інваліда, його законного представника) _____

19. Дата контролю за виконанням ІПР _____

20. Підпис інваліда (законного представника) _____

Підпис Голови МСЕК _____ Печатка МСЕК

21. Результати реабілітації:

21.1. Обмеження життєдіяльності: відновлено повністю; відновлено частково; не відновлено, погіршено (підкреслити).

21.2. Побутова активність: повністю відновлена; частково; без динаміки; погіршилась (підкреслити).

21.3. Технічні засоби: компенсують обмеженість життєдіяльності в повному обсязі; частково; не компенсують (підкреслити).

21.4. Рекомендації щодо подальшої реабілітації: не потребує, потребує продовження

реабілітаційних заходів (підкреслити або вказати яких) _____

21.5. ППР виконана: у повному обсязі; частково; не виконана (підкреслити).

21.6. Мета ППР: досягнута; не досягнута (підкреслити).

21.7. Причини невиконання ППР: небажання інваліда; ускладнення при отриманні реабілітаційної допомоги; інше (підкреслити).

Підсумки МСЕК щодо результатів реабілітації _____

Підпис голови та членів МСЕК _____

(ініціали, прізвище)

Печатка МСЕК _____ Дата _____

Начальник Відділу медико-соціальної експертизи та проблем інвалідності

В.В.Марунич

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ МОЗ

08.10.2007 № 623

ФОРМА

індивідуальної програми реабілітації дитини-інваліда, що видається лікарсько-консультативними комісіями лікувально-профілактичних закладів

Індивідуальна програма реабілітації інваліда є обов'язковою для виконання органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, реабілітаційними установами, підприємствами, установами, організаціями, у яких працює або перебуває інвалід, дитина-інвалід, незалежно від їх відомчої підпорядкованості, типу і форми власності (стаття 23 Закону України "Про реабілітацію інвалідів в Україні")

ІНДИВІДУАЛЬНА ПРОГРАМА

реабілітації дитини-інваліда № _____

(вікова категорія від 0 до 18 років)

Дата заповнення _____ ЛКК _____

(найменування лікувально-профілактичного закладу)

1. Прізвище, ім'я, по батькові дитини-інваліда _____

2. Дата народження _____ 3. Стать _____

4. Місце проживання _____ тел. _____

5. Освіта: немає; дошкільна освіта; початкова загальна освіта; базова загальна середня освіта; повна загальна середня освіта; професійно-технічна освіта; неповна вища освіта; базова вища освіта; повна вища освіта (підкреслити)

6. Професія _____

7. Працює (спеціальність, посада) _____

8. Наявність інвалідності _____

9. Загальна тривалість перебування на інвалідності _____

10. Програма реабілітації складена: уперше, удруге (підкреслити)

11. Клініко-функціональний діагноз та код за МКХ-10 _____

12. Супутні захворювання (код за МКХ-10) _____

13. Обмеження життєдіяльності:

№	Види обмеження	Ступінь обмеження					
		До виконання ІПР			Після виконання ІПР		
		I	II	III	I	II	III
13.1	до самообслуговування						
13.2	до пересування						
13.3	до орієнтації						
13.4	до спілкування						
13.5	до контролю за своєю поведінкою						
13.6	до трудової діяльності						
13.7	до навчання						
13.7.1	до професійного навчання						
13.7.2	до здобуття освіти						

14. Реабілітаційні заходи та їх реалізація:

Види та форми реабілітаційних заходів*	Рекомендації МСЕК			Коригування реабілітаційних заходів	Відмітка про виконання
	обсяг	Термін проведення	Місце проведення		
I Послуги					
1. Медична реабілітація					
відновна терапія					
Профілактичні заходи					
Реконструктивна хірургія					
санаторно-курортне лікування					
Психіатрична допомога					
слухопротезування					
Кохлеарна імплантація					
Медичне спостереження					
2. Психолого- педагогічна реабілітація					
консультування					
психолого- педагогічна діагностика					
психолого-педагогічний патронаж					
психологічна та педагогічна корекція					
освітні послуги:					
- колективна форма навчання, у тому числі інтегроване та інклюзивне навчання					
- індивідуальна форма навчання					
- дистанційна форма навчання, екстернат					
3. Фізична реабілітація					
Консультування					
Ерготерапія					
Кінетотерапія					
лікувальний масаж					
Лікувальна фізкультура					
4. Професійна реабілітація					
Експертиза потенційних професійних здібностей					

Професійна орієнтація					
професійний відбір					
Професійна підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації					
професійна освіта					
5. Трудова реабілітація					
Пристосування та створення робочого місця з урахуванням безпеки та особливих потреб інваліда					
Рациональне працевлаштування (поновлення трудової діяльності інваліда за колишньою або за новою професією)					
Види професій і спеціальності, доступні за станом здоров'я					
6. Фізкультурно-спортивна реабілітація					
Навчання навичкам занять з фізичної культури					
оздоровлення та реабілітація у таборах фізкультурно-спортивної реабілітації інвалідів					
навчально-тренувальні заняття з фізичної культури і спорту					
заняття спортом					
7. Соціальна та побутова реабілітація					
навчання основним соціальним навичкам					
Пристосування меблів, установлення обладнання для адаптації житлових приміщень					
соціально-побутовий патронаж					
працетерапія					
II Технічні та інші засоби реабілітації					
1. Засоби пересування:					
- крісла-колісні (коляски) різних типів					
- палиці					
- милиці					
- допоміжні засоби для ходіння					
2. Спеціальні засоби для орієнтування, спілкування та обміну інформацією:					
- мобільні телефони для письмового спілкування, факси та інші сурдотехнічні засоби					
- спеціальні магнітофони					
- електронні записні книжки з брайлівським і мовним виводом					
- телевізійні збільшувальні прилади					
- прилад для письма шрифтом за Брайлем					
- тифломагнітоли					
- машини, що читають					
- папір для писання рельєфно-крапковим шрифтом Брайля					
- диктофони					
- плеєри для відтворення звукозапису					
- годинник					
- книги, видруковані шрифтом Брайля					
- тростини тактильні					

3. Спеціальні засоби для самообслуговування:					
- допоміжні побутові пристрої					
4. Спеціальні засоби для догляду:					
- допоміжні засоби для туалету					
- допоміжні засоби для підймання					
- крісла-стілці із санітарним оснащенням					
5. Спеціальні засоби для освіти і занять трудовою діяльністю:					
- комп'ютерні програми для навчання					
- спеціальні підручники, література шрифтом Брайля					
- меблі спеціального призначення					
6. Протезні вироби:					
- ортопедичні вироби					
- ортопедичне взуття					
- спеціальний одяг					
7. Спеціальне фізкультурно-спортивне обладнання і спорядження, спортивний інвентар:					
- тренажери					
- спеціальні крісла-колісні (коляски) для заняття окремими видами спорту					
- шведська стінка					
- інші спеціальні тренажери та спеціальне фізкультурно-спортивне обладнання					
III Вироби медичного призначення					
- протезування клапанів					
- забезпечення кардіостимуляторами (ШВРС)					
- ендопротези та інші вироби медичного призначення згідно зі стандартами МОЗ					
- сечоприймачі					
- кало приймачі					
- слухові апарати					
- очні протези (тимчасові або індивідуальні)					
- окуляри					
- контактні лінзи					
- лупи					
- гіперокуляри					
- світлофільтри					
- діафрагмальні, мінусові ручні лінзи					
- акустичні окуляри					
- тростини					
- епіпротези, орбітальний імплантат для операції енуклеації ока					
- протези зубів, щелеп					

15. Реабілітаційний потенціал: високий, середній, низький (підкреслити).

16. Мета реабілітації: відновлення обмеження життєдіяльності (часткове, повне), відновлення соціально-побутового стану (часткове, повне), відновлення професійної та трудової діяльності (часткове, повне), технічна компенсація обмеження життєдіяльності

(підкреслити), інше (вписати) _____

17. Проведена співбесіда з дитиною-інвалідом, його законним представником;

Дата _____ Підпис фахівця _____

18. Додаткові відмітки (побажання дитини-інваліда, його законного представника) _____

19. Дата контролю за виконанням ППР _____

20. Підпис інваліда (законного представника дитини-інваліда) _____

Підпис Голови ЛКК _____ Печатка ЛКК _____

21. Результати реабілітації:

21.1. Обмеження життєдіяльності: відновлено повністю; відновлено частково; не відновлено, погіршено (підкреслити)

21.2. Побутова активність: повністю відновлена; частково; без динаміки; погіршилась (підкреслити).

21.3. Технічні засоби: компенсують обмеженість життєдіяльності в повному обсязі; частково; не компенсують.

21.4. Рекомендації щодо подальшої реабілітації: не потребує, потребує продовження реабілітаційних заходів (вказати, яких) (підкреслити) _____

21.5. ППР виконана: у повному обсязі; частково; не виконана (підкреслити).

21.6. Мета ППР: досягнута; не досягнута (підкреслити).

21.7. Причини невиконання ППР: небажання законного представника дитини-інваліда; ускладнення при отриманні реабілітаційної допомоги; інше.

Підсумки ЛКК щодо результатів реабілітації _____

Підпис голови та членів ЛКК _____

(ініціали, прізвище)

Печатка ЛКК _____ Дата _____

Начальник Управління материнства, дитинства
та санаторної справи

В.В.Бондаренко

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ МОЗ

08.10.2007 № 623

Зареєстровано

в Міністерстві юстиції України

19 жовтня 2007 р. за № 1197/14464

ПОРЯДОК

складання форм індивідуальної програми реабілітації інваліда, дитини-інваліда

1. Загальні положення

1.1. Цей Порядок визначає механізм складання форм індивідуальної програми реабілітації інвалідів, дітей-інвалідів (далі - ППР), заповнення ППР, унесення до неї змін і результатів про виконання реабілітаційних заходів, а також підбиття підсумків виконання ППР.

Заповнення ППР та підбиття підсумків про її виконання здійснюється медико-соціальними експертними комісіями (далі - МСЕК), лікарсько-консультативними комісіями лікувально-профілактичних закладів (далі - ЛКК).

У разі потреби до складання окремих розділів ППР залучаються спеціалісти закладів

охорони здоров'я, органів праці та соціального захисту населення, освіти, державної служби зайнятості, цільових страхових фондів та інших органів, що здійснюють заходи з реабілітації інвалідів, дітей-інвалідів. Залучення таких спеціалістів до складання ІПР відбувається шляхом безпосередньої їх участі в роботі (засіданнях) МСЕК, ЛКК.

У разі потреби, для складання або корегування ІПР, інваліда можуть направити до обласної, центральної міської, Кримської республіканської МСЕК, Українського державного науково-дослідного інституту медико-соціальних проблем інвалідності, Українського державного науково-дослідного інституту реабілітації інвалідів, обласної (міської) ЛКК, науково-дослідних інститутів педіатричного профілю. Термін складання ІПР не повинен перевищувати одного місяця з дня звернення інваліда до МСЕК, законного представника дитини-інваліда до ЛКК щодо встановлення інвалідності.

Унесення змін до ІПР здійснюється МСЕК, ЛКК та, у разі потреби, її оперативного коригування і в межах повноважень - реабілітаційними комісіями реабілітаційних установ.

1.2. Записи в ІПР здійснюють МСЕК, ЛКК, реабілітаційні комісії реабілітаційних установ, виконавці реабілітаційних заходів з урахуванням побажань інваліда, дитини-інваліда (її законного представника) та завіряються печаткою.

Записи в ІПР здійснюють державною мовою розбірливим почерком. Помилкові та неправильні записи закреслюються однією лінією та засвідчуються підписами керівника або вповноваженої посадової особи. Не допускається заповнення ІПР олівцем, закреслення чи виправлення відомостей, що вносяться до ІПР, а також додаткових записів після того, як ІПР підписана інвалідом або законним представником дитини-інваліда. У графах, які не заповнюються при складанні ІПР, проставляється прочерк ("-").

2. Вимоги до заповнення ІПР

2.1. ІПР заповнюється шляхом запису потрібної інформації у відведене місце або підкреслення відповідного значення із запропонованих у формах.

2.2. ІПР № - вказується порядковий номер, який відповідає порядковому номеру в журналі обліку видачі індивідуальної програми реабілітації інвалідів в МСЕК (форма № 160-1/о, затверджена наказом МОЗ від 19.05.2003 № 224 "Про затвердження форм медичної облікової документації, що використовується в медико-соціальних експертних комісіях") або в журналі запису висновків лікувально-консультативної комісії (форма № 035/о, затверджена наказом МОЗ від 29.12.2000 № 369 "Про затвердження форм медичної облікової документації, що використовується в стаціонарах, поліклініках (амбулаторіях)").

2.3. Пункти 1-9 форм заповнюються в точній відповідності із записами в Акті огляду МСЕК (форма № 157/о, затверджена наказом МОЗ від 19.05.2003 № 224 "Про затвердження форм медичної облікової документації, що використовується в медико-соціальних експертних комісіях") або в Медичному висновку про дитину-інваліда віком до 18 років (форма № 080/о, затверджена наказом МОЗ від 04.12.2001 № 482 "Про затвердження порядку видачі медичного висновку про дитину-інваліда віком до 18 років", зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 10.01.2002 за № 11/6299).

2.4. Пункт 11 "Клініко-функціональний діагноз та код за МКХ-10" заповнюється відповідно до Міжнародної статистичної класифікації хвороб та споріднених проблем охорони здоров'я десятого перегляду, прийнятої 43 Всесвітньою асамблеєю охорони здоров'я 01.01.93 (далі - МКХ-10).

У діагнозі вказується захворювання або його ускладнення, яке призводить до обмежень життєдіяльності. У лапках зазначається належність особи до основних нозологічних форм захворювань, визначених у Державній типовій програмі реабілітації інвалідів, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 08.12.2006 № 1686 (з ураженням опорно-рухового апарату та центральної і периферичної нервової системи, з психічними захворюваннями та розумовою відсталістю, з ураженням органів слуху, з ураженням органів зору, з ураженням внутрішніх органів, з онкологічними захворюваннями).

2.5. Пункт 12 "Супутні захворювання" - це нозологічні форми, які етіологічно і патогенетично не пов'язані з основним захворюванням, але здатні впливати на перебіг і тяжкість основного захворювання або можливість реабілітації хворого. Зазначається назва хвороби і код за МКХ-10. Наслідки хвороби класифікуються за Міжнародною класифікацією функціонування, обмеження життєдіяльності і здоров'я (ВООЗ, 2001). Обліку підлягають усі виявлені у інваліда (дитини-інваліда) обмеження життєдіяльності незалежно від того, проводяться або не проводяться реабілітаційні заходи щодо обмеження життєдіяльності.

2.6. У пункті 13 "Обмеження життєдіяльності" вказуються вид та ступінь обмежень життєдіяльності до реабілітації і після реабілітації. Вид та ступінь обмежень життєдіяльності вказуються відповідно до Інструкції про встановлення груп інвалідності, затвердженої наказом МОЗ України від 07.04.2004 № 183, зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 22.04.2004 за № 516/9115 (із змінами).

2.7. Пункт 14 "Реабілітаційні заходи та їх реалізація" фахівці МСЕК, ЛКК заповнюють відповідно до переліків послуг, що надаються інвалідам, згідно з додатками 1-6 до постанови Кабінету Міністрів України від 08.12.2006 № 1686 "Про затвердження Державної типової програми реабілітації інвалідів", визначаючи в кожному конкретному випадку види та форми реабілітаційних заходів та їх виконавців.

У графі "Обсяги" у відповідних розділах вказується зміст, періодичність реабілітаційних заходів; у графі "Термін проведення" у відповідних розділах вказується термін, протягом якого повинен здійснюватись рекомендований реабілітаційний захід; у графу "Місце проведення" у відповідні розділи уноситься запис про виконавця реабілітаційного заходу і підпис особи, яка його пропонує та визначає виконавця реабілітаційного заходу (фахівці МСЕК, ЛКК, представники державної служби зайнятості, соціальних служб, фондів тощо); у графі "Відмітка про виконання" робиться запис "виконано" або "не виконано" виконавцем, підписується відповідальною особою і скріплюється печаткою.

2.7.1. Розділ 1 "Медична реабілітація" заповнюється відповідно до потреби інваліда (дитини-інваліда) в заходах медичної реабілітації. Вказуються характер медичних заходів, їх кількість, обсяг, методи та строки виконання, при необхідності із залученням до формування цього розділу в разі потреби спеціалістів закладів охорони здоров'я.

2.7.2. Розділ 2 "Психолого-педагогічна реабілітація" заповнюється МСЕК, ЛКК з визначенням обсягу, кількості та тривалості курсів, строків виконання послуг з консультування, діагностики, патронажу, психологічної та педагогічної корекції розвитку дітей та молоді з функціональними обмеженнями з обов'язковим залученням до заповнення цього розділу фахівців органів освіти або їх уповноважених представників, відповідних психолого-медико-педагогічних консультацій.

2.7.3. Розділ 3 "Фізична реабілітація" заповнюється МСЕК, ЛКК про характер заходів фізичної реабілітації, кількість курсів із залученням до формування цього розділу відповідних фахівців лікувально-профілактичних закладів та/або центрів соціально-психологічної реабілітації для дітей та молоді з функціональними обмеженнями.

2.7.4. Розділ 4 "Професійна реабілітація" - експертиза професійної придатності інвалідів у першу чергу проводиться для професій (спеціальностей), за якими вони працювали відповідно до відомостей, що внесені до трудової книжки або які підтверджені документами про професійну освіту, а також для професій (спеціальностей), здобуття яких можливе в майбутньому. Вказується перелік професій і рівень кваліфікації, який збережений в тому чи іншому ступені професійної придатності. Обов'язково вказуються відомості про придатність до відповідної професії: у повному обсязі, з обмеженням обсягу виконуваних робіт та визначенням тривалості робочого дня.

Зазначається перелік професій, спеціальностей, що рекомендується до освоєння при професійному навчанні, перепідготовці.

Обов'язково надаються рекомендації щодо форми організації навчання: у загальноосвітньому навчальному закладі, у спеціально організованих умовах

(спеціальна загальноосвітня школа, школа-інтернат, спеціальний клас (група у відповідному навчальному закладі), спеціальна навчальна програма, щадний режим навчання та ін.); щодо рівня професійної підготовки, перепідготовки, підвищення кваліфікації (освіта: професійно-технічна, неповна вища (молодший спеціаліст), базова вища (бакалавр), повна вища (спеціаліст, магістр), курсова підготовка), типу та назви навчального закладу. МСЕК, ЛКК рекомендують терміни та місце навчання.

До роботи з формування цього розділу ІПР можуть залучатися спеціалісти з інженерної психології (психології праці) та психології професійного відбору, педагогічні працівники відповідних загальноосвітніх, професійно-технічних навчальних закладів, представники відповідних психолого-медико-педагогічних консультацій, державної служби зайнятості.

2.7.5. Розділ 5 "Трудова реабілітація" має включати докладний опис усіх чинників та елементів майбутньої трудової діяльності інваліда. Обов'язково вказується:

протипоказання за станом здоров'я інваліда до професійної діяльності; показані інваліду умови праці (важкість, напруженість, режим праці та відпочинку, форма організації праці, санітарно-гігієнічні чинники);

у разі можливого продовження інвалідом роботи за своєю професією із зменшенням обсягу роботи - необхідні обмеження щодо виконання окремих посадових і функціональних обов'язків, планових завдань;

у разі потреби - наводяться особливі вимоги до охорони праці і техніки безпеки (до роботи на висоті), біля механізмів, що рухаються, з енергоустаткуванням та інші; необхідні для виконання роботи за професією спеціальні пристосування (тифлотехнічні, сурдотехнічні та інші засоби) і спеціальні вимоги з організаційно-технічної та ергономічної адаптації робочого місця щодо особливості патології інваліда;

раціональне працевлаштування - вказується перелік рекомендованих професій і видів праці.

2.7.6. Розділ 6 "Фізкультурно-спортивна реабілітація" - заповнюється МСЕК, ЛКК у разі відсутності протипоказань в інваліда, дитини-інваліда до фізкультурно-спортивної реабілітації та/або наданих висновків лікувально-профілактичних установ про їх відсутність або відповідного обмеження до занять фізичною культурою. Крім того, МСЕК, ЛКК вказують строки та місце проведення реабілітації.

2.7.7. Розділ 7 "Соціальна та побутова реабілітація" - потреба в них визначається лікарями МСЕК, ЛКК після обстеження соціально-побутових умов проживання інваліда, дитини-інваліда із залученням до формування цього розділу відповідних фахівців органів праці і соціального захисту населення, центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді і служб у справах неповнолітніх.

2.7.8. Розділ II "Технічні та інші засоби реабілітації" - потреба в засобах пересування, спеціальних засобах для самообслуговування, протезних виробках; спеціальних засобах для догляду, для освіти та трудової діяльності; спеціальному фізкультурно-спортивному обладнанні та спортивному інвентарі визначається МСЕК, ЛКК на підставі медичних показань з можливим залученням до розробки цього розділу ІПР відповідних фахівців органів праці та соціального захисту населення, фахівців регіональних центрів "Інваспорт" та інших органів, які провадять діяльність у сфері реабілітації інвалідів.

2.7.9. Розділ III "Вироби медичного призначення" - заповнюється МСЕК, ЛКК на підставі медичних показань для забезпечення компенсації обмежень життєдіяльності, а також для відновлення втрачених або набуття нових професійних знань, навичок, умінь соціальної адаптації із залученням фахівців лікувально-профілактичних установ (в разі потреби).

Пункт 15 "Реабілітаційний потенціал" - потрібне підкреслюється відповідно до наявних чинників, що характеризують реабілітаційний потенціал.

У пункті 16 "Мета реабілітації" - потрібне підкреслюється.

У пункті 17 вказується дата проведення бесіди з інвалідом, законним представником дитини-інваліда.

У пункті 19 "Дата контролю за виконанням ППР" - зазначається дата контролю за виконанням ППР, що здійснюється не рідше одного разу на два роки і може не збігатися з датою наступного огляду інваліда (дитини-інваліда).

Інвалідам, групу інвалідності, яким установлено без зазначення строку переогляду, та дітям-інвалідам контроль виконання ППР та/або її корегування проводяться не рідше одного разу на два роки.

У разі згоди інваліда, дитини-інваліда (його законного представника) у пункті 20 ставиться відповідний підпис і вказується дата ознайомлення з ППР. У разі відмови від ППР або від її окремих розділів вказаних осіб зазначається причина відмови.

Підписи голови МСЕК (ЛКК) та печатка МСЕК (ЛКК) - ставляться при остаточному заповненні ППР.

Підведення підсумків про виконання ППР здійснюється МСЕК, ЛКК при черговому складанні ППР та/або при черговому огляді інваліда, дитини-інваліда та зазначають свою думку у підпунктах 21.1-21.7 ППР, дають рекомендації щодо подальшої реабілітації.

Підпункт 21.1 "Обмеження життєдіяльності" - відновлено повністю, частково (поліпшення), не відновлено (без змін); погіршено. Відновлення повне - передбачає повне усунення обмеження життєдіяльності. Відновлення часткове - зменшення обмеження життєдіяльності: значне поліпшення - на 2 ступені, поліпшення - на 1 ступінь. Не відновлено (без змін) - рівень обмеження життєдіяльності не змінився та група інвалідності залишилася. Погіршення означає, що в процесі або в результаті курсу реабілітації ступінь обмеження життєдіяльності підвищився, що вимагає внесення коректив до ППР.

У підпунктах 21.2, 21.3 робиться відмітка про побутову та виробничу активність і про результати компенсації стану хворого технічними засобами реабілітації.

При оцінці результатів професійної реабілітації поряд з наданням даних про працевлаштування інваліда (місце роботи, професія) дається висновок про раціональність працевлаштування; пропозиції та рекомендації з поліпшення працевлаштування інваліда.

У підпунктах 21.4, 21.5, 21.6, 21.7 потрібне підкреслюється або виписується додатково.

ППР підписує голова МСЕК (ЛКК), реабілітолог та інші члени МСЕК (ЛКК), проставляється печатка та дата заповнення ППР.

Начальник Управління материнства,
дитинства та санаторної справи

В.В.Бондаренко

Начальник Відділу медико-соціальної
експертизи та проблем інвалідності

В.В.Маруніч

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

НАКАЗ

18.05.2013

№ 400

Зареєстровано
в Міністерстві юстиції України
17 липня 2013 р. за № 1196/23728

Про вдосконалення порядку надання психіатричної допомоги дітям

Відповідно до пункту 3 статті 3 Указу Президента України від 16 грудня 2011 року № 1163 «Про питання щодо забезпечення реалізації прав дітей в Україні», підпункту 4 пункту 4 Положення про Міністерство охорони здоров'я України, затвердженого Указом Президента України від 13 квітня 2011 року № 467, та з метою вдосконалення надання психіатричної допомоги дітям НАКАЗУЮ:

1. Затвердити [Порядок надання психіатричної допомоги дітям](#), що додається.
2. Міністру охорони здоров'я Автономної Республіки Крим, керівникам структурних підрозділів з питань охорони здоров'я обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, керівникам закладів, підприємств та установ, що належать до сфери управління МОЗ України, забезпечити виконання цього наказу.
3. Департаменту реформ та розвитку медичної допомоги (М. Хобзей) забезпечити в установленому порядку подання цього наказу на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України.
4. Цей наказ набирає чинності з дня його офіційного опублікування.
5. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника Міністра О. Толстанова.

Міністр

Р. Богатирьова

ПОГОДЖЕНО:

Віце-президент Національної академії медичних наук
України, академік

Ю.І. Кундієв

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства охорони
здоров'я України
18.05.2013 № 400
Зареєстровано
в Міністерстві юстиції України
17 липня 2013 р. за № 1196/23728

ПОРЯДОК
надання психіатричної допомоги дітям

I. Загальні положення

1.1. Цей Порядок визначає необхідні організаційні та правові засади організації надання дітям стаціонарної психіатричної допомоги, виходячи з пріоритету прав і гідності дитини, зазначених у Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, Конвенції про захист прав та гідності людини у зв'язку з використанням досягнень біології та медицини (Конвенція про права людини та біомедицину), Конвенції про права дитини від 20 листопада 1989 року, Основах законодавства України про охорону здоров'я, Законах України «Про психіатричну допомогу», «Про охорону дитинства».

1.2. Терміни, що використовуються у цьому Порядку, застосовуються у значеннях, визначених у Законах України «Про психіатричну допомогу», «Про охорону дитинства» та Основах законодавства України про охорону здоров'я.

II. Види надання психіатричної допомоги дітям

2.1. Система охорони психічного здоров'я дітей включає організацію надання первинної медичної допомоги безпосередньо за місцем їх проживання (перебування), амбулаторної психіатричної допомоги та стаціонарної психіатричної допомоги з чітким розмежуванням психіатричної допомоги дітям та дорослим і розмежуванням видів та обсягів її надання.

2.2. Підвищення доступності та якості медичної допомоги дітям з психіатричними захворюваннями включає:

створення мережі закладів охорони здоров'я, в яких надаватиметься медична допомога дітям із розладами психіки та поведінки;

розробку та впровадження медичних стандартів та клінічних протоколів у закладах охорони здоров'я, створених на основі науково-доказової медицини, у тому числі з невідкладної медичної допомоги дітям з розладами психіки та поведінки;

оснащення закладів охорони здоров'я сучасною медичною апаратурою;

запровадження системи надання послуг з надання допомоги дітям лікарями загальної практики - сімейними лікарями (первинна медична допомога), лікарями-педіатрами, іншими фахівцями, які відповідно до статті 10 Закону України «Про психіатричну допомогу» пройшли спеціальну підготовку та підтвердили свою кваліфікацію в установленому законодавством порядку;

удосконалення організації планової госпіталізації та госпіталізації пацієнта за екстреними показаннями, транспортування дітей із розладами психіки та/або поведінки;

розробку та впровадження сучасних навчальних програм та планів з дитячої психіатрії для професійної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації лікарів загальної практики - сімейної медицини, педіатрів, дитячих неврологів, лікарів - медичних психологів, молодшого медичного персоналу з середньою медичною освітою за профілем, практичних психологів, соціальних працівників.

2.3. Первинна медична допомога дітям із розладами психіки та поведінки надається лікарями загальної практики - сімейними лікарями, лікарями-педіатрами та лікарями-

психіатрами дитячими, які мають спеціальну підготовку та підтвердили свою кваліфікацію в установленому законодавством порядку.

2.4. Надання первинної медичної допомоги дітям із розладами психіки та поведінки забезпечується фельдшерсько-акушерськими пунктами (далі - ФАП), амбулаторіями, медичними пунктами, медичними кабінетами, центрами первинної медичної (медико-санітарної) допомоги (далі - ПМСД).

2.5. Вторинна (спеціалізована) психіатрична допомога дітям надається в амбулаторних або стаціонарних умовах.

2.6. Надання вторинної (спеціалізованої) психіатричної допомоги забезпечується в амбулаторних умовах консультативно-діагностичними підрозділами лікарень, міськими дитячими лікарнями, лікарнями відновного лікування, спеціалізованими дитячими медичними центрами.

У стаціонарних умовах надання вторинної (спеціалізованої) психіатричної допомоги забезпечується багатопрофільними лікарнями планового лікування, лікарнями відновного (реабілітаційного) лікування, спеціалізованими медичними центрами, міськими дитячими лікарнями.

2.7. Третинна (високоспеціалізована) психіатрична допомога дітям надається при тяжких поєднаних психічних розладах, зокрема у випадках подвійної діагностики психічного розладу та залежності від психоактивних речовин та алкоголю; при психічних розладах, лікування яких вимагає застосування високоспеціалізованих методів психотерапії, зокрема когнітивно-поведінкової терапії, діалектичної поведінкової терапії, міжперсональної, сімейної терапії, прикладного поведінкового аналізу; хворим на підліткову шизофренію; дітям з іншими психотичними станами, розладами харчової поведінки, розладами зі спектра аутизму; хворим на епілепсію з поєднанням з психічними та поведінковими розладами.

Надання третинної (високоспеціалізованої) психіатричної допомоги забезпечується обласними (міськими) дитячими лікарнями, спеціалізованими психіатричними закладами охорони здоров'я та науково-дослідними інститутами Національної академії медичних наук України та Міністерства охорони здоров'я України відповідно до медичних показань.

2.8. Екстрена психіатрична допомога дітям полягає у здійсненні невідкладних організаційних, діагностичних та лікувальних заходів, спрямованих на врятування та збереження життя людини у невідкладному стані та мінімізацію наслідків впливу такого стану на її здоров'я (надання консультативної допомоги для вирішення питання про необхідність госпіталізації за екстреними показаннями, кризової психологічної та медичної допомоги жертвам насильства, дітям із загрозливими для життя станами після незавершених суїцидів, інтенсивної терапії, реанімаційних заходів та цілодобового спостереження при загрозливих для життя розладах психіки (кататонічних станах при шизофренії, деліріозних розладах неінфекційного походження, тяжких депресіях, тяжких екстрапірамідних побічних ефектах), екстреної медичної, психіатричної, неврологічної допомоги при загрозливих для життя соматичних станах, зумовлених психічними захворюваннями (розладах харчування з критичною втратою ваги тіла, серійних епілептичних нападах та епілептичних статусах).

III. Підстави та порядок надання стаціонарної психіатричної допомоги дітям

3.1. Госпіталізація дітей для надання психіатричної допомоги здійснюється переважно за місцем постійного проживання (перебування) дитини із забезпеченням умов, що виключають тривале позбавлення дитини зв'язків із батьками, іншими законними представниками, якщо лікування таких дітей неефективне в амбулаторних умовах, вимагає цілодобового спостереження, може супроводжуватися непередбачуваним значним погіршенням стану психічного здоров'я, побічними ефектами та ускладненнями, у разі якщо дитина вчиняє чи виявляє реальні наміри вчинити дії, що являють собою безпосередню небезпеку для неї чи оточуючих.

3.2. Рішення про надання стаціонарної психіатричної допомоги дитині приймається лікарем-психіатром дитячим за результатами особистого психіатричного огляду дитини в присутності батьків чи інших законних представників, проведеного в порядку, визначеному статтею 11 Закону України «Про психіатричну допомогу».

3.3. Госпіталізація дітей для надання стаціонарної психіатричної допомоги здійснюється через дитячий приймальний кабінет (відділення) закладів охорони здоров'я за наявності направлення та показань:

за направленням лікаря-психіатра дитячого;

за екстреними показаннями за рішенням лікаря-психіатра бригади швидкої медичної допомоги;

на прохання дитини віком від 14 до 18 років;

на прохання батьків, інших законних представників дитини;

за рішенням (згодою) органів опіки та піклування;

при переведенні з інших дитячих медичних закладів (після консультаційного огляду лікаря-психіатра дитячого) за усвідомленою згодою законних представників дитини та дитини у віці від 14 до 18 років;

за направленням сімейного лікаря, лікарів-спеціалістів (після консультативного огляду лікаря-психіатра дитячого).

3.4. Форми госпіталізації дітей, які страждають на психічні та поведінкові розлади:

добровільна - при самозверненні дитини віком від 14 до 18 років або за її усвідомленою згодою, на прохання батьків, законних представників дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, за наявності згоди органів опіки та піклування, за направленням лікаря-психіатра дитячого;

примусова - без усвідомленої згоди батьків, інших законних представників дитини, а також без усвідомленої згоди дитини віком від 14 до 18 років відповідно до статей 13, 14 Закону України «Про психіатричну допомогу».

3.5. Порядок здійснення госпіталізації дітей, які страждають на психічні та поведінкові розлади:

1) госпіталізація дитини у психіатричний заклад допускається лише з метою надання їй психіатричної допомоги та не може проводитися з будь-якою іншою метою;

2) у разі направлення дитини, яка страждає на психічні та поведінкові розлади, для надання стаціонарної психіатричної допомоги необхідні такі документи:

заява батьків, інших законних представників дитини або дитини віком від 14 до 18 років (для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, - за повідомленням органів опіки та піклування);

выписка з форми первинної облікової документації № 063/о «Карта профілактичних щеплень», затвердженої наказом Міністерства охорони здоров'я України від 10 січня 2006 року № 1, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 8 червня 2006 року за № 686/12560;

выписка з форми облікової статистичної документації № 112/о «Історія розвитку дитини», затвердженої наказом Міністерства охорони здоров'я України від 27 грудня 1999 року № 302;

психолого-педагогічна характеристика від вчителя або вихователя дитини (за наявності);

копії висновків попередніх медичних обстежень (за наявності);

флюорографічне обстеження для дітей від 14 років (за наявності).

При цьому пред'являється паспорт неповнолітньої дитини або свідоцтво про народження (копія);

3) прохання або усвідомлену згоду батьків про госпіталізацію дитини віком до 14 років до психіатричного закладу має бути висловлено одним із них у письмовій формі. У разі якщо дитина є сиротою, прохання або усвідомлену згоду надає законний представник дитини (за повідомленням органів опіки і піклування). У разі незгоди одного з батьків або відсутності батьків чи законного представника госпіталізація до психіатричного закладу

проводиться за рішенням (згодою) органу опіки та піклування, яке може бути оскаржено до суду;

4) діти віком від 14 до 18 років, які мають або скаржаться на психічні розлади, можуть бути госпіталізовані до психіатричного закладу добровільно на їх прохання або за їх усвідомленою згодою, на прохання або за усвідомленою згодою батьків, інших законних представників дітей, викладеною письмово одним із них. Усвідомлена згода на госпіталізацію фіксується у медичній документації за підписом дитини, її батьків, законних представників та лікаря-психіатра дитячого у приймальному кабінеті (відділенні). У разі незгоди одного із батьків або відсутності батьків чи законного представника госпіталізація неповнолітнього до психіатричного закладу проводиться за рішенням (згодою) органу опіки та піклування, яке може бути оскаржено до суду;

5) діти, госпіталізовані до психіатричного закладу, підлягають обов'язковому не рідше одного разу на місяць огляду комісією лікарів-психіатрів психіатричного закладу, до складу якої обов'язково входить лікар-психіатр дитячий, для прийняття рішення про необхідність продовження чи припинення перебування цих дітей у психіатричному закладі;

6) діти віком до 14 років, госпіталізовані до психіатричного закладу на прохання або за згодою їх законних представників, підлягають обов'язковому протягом 48 годин з часу госпіталізації огляду комісією лікарів-психіатрів психіатричного закладу, до складу якої обов'язково входить лікар-психіатр дитячий, для прийняття рішення про необхідність подальшого перебування цих осіб у психіатричному закладі та надання їм стаціонарної психіатричної допомоги.

3.6. Діти віком старше 14 років можуть бути госпіталізовані до психіатричного закладу без їх усвідомленої згоди або без згоди їх законних представників, якщо їх обстеження або лікування можливі лише в стаціонарних умовах, та при встановленні у них лікарем-психіатром дитячим тяжкого психічного розладу, внаслідок чого вони вчиняють чи виявляють реальні наміри вчинити дії, що являють безпосередню небезпеку для них чи оточуючих, або якщо вони неспроможні самостійно задовольняти свої основні життєві потреби на рівні, який забезпечує їх життєдіяльність.

3.7. Дитина, яку було госпіталізовано примусово до психіатричного закладу за рішенням лікаря-психіатра дитячого з підстав, передбачених статтею 14 Закону України «Про психіатричну допомогу», підлягає обов'язковому протягом 24 годин з часу госпіталізації огляду комісією лікарів-психіатрів психіатричного закладу, до складу якої входить лікар-психіатр дитячий, для прийняття рішення про доцільність госпіталізації згідно із Законом України «Про психіатричну допомогу».

У випадку, коли госпіталізація визнається недоцільною, дитина підлягає негайній виписці.

У випадках, коли госпіталізація дитини віком від 14 до 18 років до психіатричного закладу у примусовому порядку визнається доцільною, представник психіатричного закладу, в якому перебуває дитина, протягом 24 годин направляє до суду за місцезнаходженням психіатричного закладу заяву про госпіталізацію дитини до психіатричного закладу в примусовому порядку на підставах, передбачених статтею 14 Закону України «Про психіатричну допомогу».

До заяви, в якій повинні бути викладені підстави для госпіталізації дитини до психіатричного закладу у примусовому порядку, додається висновок комісії лікарів-психіатрів, який повинен містити обґрунтування необхідності такої госпіталізації.

3.8. До винесення судом рішення керівник психіатричного закладу зобов'язаний негайно повідомити про госпіталізацію дитини до психіатричного закладу в примусовому порядку батьків такої дитини, або членів її сім'ї, або інших родичів, або її законного представника.

У разі відсутності відомостей про наявність батьків, членів сім'ї, інших родичів або законного представника у дитини, яку госпіталізовано, а також про їх місце проживання повідомляють органи внутрішніх справ за місцем проживання цієї дитини.

3.9. Перебування дитини у психіатричному закладі в примусовому порядку може здійснюватися лише протягом часу наявності підстав, за якими було проведено госпіталізацію.

3.10. Дитина, яку було госпіталізовано до психіатричного закладу у примусовому порядку, оглядається комісією лікарів-психіатрів за участю лікаря-психіатра дитячого не рідше одного разу на місяць з метою встановлення наявності підстав для продовження чи припинення такої госпіталізації.

3.11. У разі необхідності продовження госпіталізації дитини у примусовому порядку понад 6 місяців представник психіатричного закладу повинен направити до суду за місцезнаходженням закладу охорони здоров'я заяву про продовження такої госпіталізації. До заяви, в якій повинні бути викладені підстави для госпіталізації дитини у примусовому порядку, передбачені статтею 14 Закону України «Про психіатричну допомогу», додається висновок комісії лікарів-психіатрів, до складу якої входить лікар-психіатр дитячий, з обґрунтуванням необхідності продовження такої госпіталізації. Надалі продовження госпіталізації дитини проводиться кожного разу на строк, який не може перевищувати 6 місяців.

3.12. Діти поступають на госпіталізацію у приймальне відділення (кабінет) у супроводі їхніх батьків або законних представників.

IV. Виписка дитини з психіатричного закладу

4.1. Виписка дитини з психіатричного закладу здійснюється у разі завершення обстеження чи експертизи психічного стану дитини або одужання дитини чи такої зміни стану її психічного здоров'я, що не потребує подальшого лікування у стаціонарних умовах.

Виписка дитини, добровільно госпіталізованої до психіатричного закладу, здійснюється за письмовою заявою дитини (у разі якщо дитина у віці від 14 до 18 років), батьків, інших законних представників дитини чи за рішенням лікаря-психіатра дитячого.

4.2. Дитині (у разі якщо дитина у віці від 14 до 18 років), законному представнику дитини, яку було госпіталізовано до психіатричного закладу добровільно, може бути відмовлено у виписці дитини з психіатричного закладу, якщо комісією лікарів-психіатрів за участю лікаря-психіатра дитячого будуть встановлені підстави для госпіталізації у примусовому порядку, а саме: дитина вчиняє чи виявляє реальні наміри вчинити дії, що являють собою безпосередню небезпеку для неї чи оточуючих, або неспроможна самостійно задовольняти свої основні життєві потреби на рівні, який забезпечує її життєдіяльність.

У цьому випадку питання про госпіталізацію дитини у примусовому порядку, продовження госпіталізації та виписки вирішуються відповідно до статей 16, 17, частин другої та третьої статті 22 та частини третьої статті 18 Закону України «Про психіатричну допомогу».

4.3. Виписка дитини, яку було госпіталізовано до психіатричного закладу у примусовому порядку, здійснюється за рішенням комісії лікарів-психіатрів або за рішенням суду про відмову в продовженні такої госпіталізації.

4.4. Виписка дитини, яка вчинила суспільно небезпечні дії та щодо якої судом було застосовано примусові заходи медичного характеру, здійснюється за рішенням суду.

Директор Департаменту реформ та розвитку
медичної допомоги

М. Хобзей

**МІНІСТЕРСТВО
ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я
УКРАЇНИ**

**МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ**

**МІНІСТЕРСТВО
СОЦІАЛЬНОЇ
ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ**

23.10.2013

НАКАЗ

№ 903 / 1464 / 711

м.Київ

**Про здійснення обстеження для
встановлення віку дитини, яка
залишилась без піклування батьків та
потребує соціального захисту**

Відповідно до підпункту 2 пункту 3 Плану заходів щодо інтеграції біженців та осіб, які потребують додаткового захисту, в українське суспільство на період до 2020 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2012 року № 605-р, та відповідно до положень, визначених частиною п'ятою статті 9 Закону України "Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту",

НАКАЗУЄМО:

1. Затвердити:
 - 1) Положення про комісію для встановлення віку дитини, яка залишилась без піклування батьків та потребує соціального захисту, що додається;
 - 2) Порядок проведення обстеження для встановлення віку дитини, яка залишилась без піклування батьків та потребує соціального захисту, що додається.
2. Департаменту реформ та розвитку медичної допомоги (Хобзей М. К.) подати цей наказ на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України.
3. Цей наказ набирає чинності з дня його офіційного опублікування.
4. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступників міністрів відповідно до розподілу обов'язків.

**Міністр охорони здоров'я України
Міністр освіти і науки України
Міністр соціальної політики України**

**Р. Богатирьова
Д. Табачник
Н. Королевська**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ

Міністерства охорони здоров'я України,
Міністерства освіти і науки України,
Міністерства соціальної політики
України

23.10.2013 № 903/1464/711

Зареєстровано

в Міністерстві юстиції України
12 листопада 2013 р. за № 1935/24467

ПОРЯДОК

проведення обстеження для встановлення віку дитини, яка залишилась без піклування батьків та потребує соціального захисту

I. Загальні положення

1. Цей Порядок визначає процедуру проведення обстеження для встановлення віку дитини (дитина, яка залишилась без батьківського піклування та перебуває в службі у справах дітей на первинному обліку дітей, які залишились без батьківського піклування, дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, та дитини, розлученої із сім'єю, яка не є громадянином України і яка або законний представник якої звернулась (звернувся) до компетентних органів України із заявою про визнання її біженцем або особою, яка потребує додаткового або тимчасового захисту) (далі - дитина), яка залишилась без піклування батьків та потребує соціального захисту в разі виникнення сумніву щодо заявленого цією дитиною віку.

2. У цьому Порядку терміни вживаються в таких значеннях:

встановлення віку дитини, яка залишилась без піклування батьків та потребує соціального захисту, - багатовекторна цілісна процедура, що здійснюється комісією для встановлення віку дитини, яка залишилась без піклування батьків та потребує соціального захисту (далі - Комісія), та проводиться з метою встановлення відповідності заявленого віку дитини її фактичному біологічному віку та психологічній зрілості (приблизного віку);

заявлений вік дитини - вік, який був названий дитиною (законним представником), яка направлена на обстеження для встановлення віку;

приблизний вік дитини - вік, встановлений Комісією відповідно до цього Порядку.

3. Обстеження для встановлення віку дитини здійснюється, якщо:

дитина, яка розлучена із сім'єю, не є громадянином України і яка або законний представник якої звернулась (звернувся) до компетентних органів України із заявою про визнання такої дитини біженцем або особою, яка потребує додаткового або тимчасового захисту, - за направленням територіального органу Державної міграційної служби України із залученням законного представника за участю перекладача;

дитина, яка залишилась без батьківського піклування та перебуває в службі у справах дітей на первинному обліку дітей, які залишились без батьківського піклування, дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, - за клопотанням відповідної служби у справах дітей.

4. Процедура встановлення віку дитини складається з трьох етапів:

вивчення та аналізу наявної інформації про дитину, інформації про країну її походження, у разі якщо дитина, розлучена із сім'єю, не є громадянином України і яка або законний представник якої звернулась (звернувся) до компетентних органів України із заявою про визнання її біженцем або особою, яка потребує додаткового або тимчасового захисту;

психологічної оцінки віку;

фізіологічної оцінки віку.

5. Результати проведення обстеження для встановлення віку дитини є інформацією з обмеженим доступом і не підлягають розголошенню, крім випадків, передбачених законом.

6. Комісія за умови достатності підстав може видати висновок після кожного етапу процедури проведення обстеження для встановлення віку дитини, після чого наступні етапи вже не проводяться.

7. Процедура встановлення віку дитини базується на принципах: дотримання прав дитини та забезпечення її законних інтересів посадовими особами компетентних органів, які причетні до проведення процедури обстеження для встановлення віку дитини; недопущення дискримінації; конфіденційності; дотримання прав дитини щодо участі у вирішенні питання стосовно встановлення її віку, оскарження висновку Комісії, безпечності процедур стосовно проведення обстеження для встановлення віку дитини.

8. Інформація про дитину (дитину, яка залишилась без батьківського піклування та перебуває в службі у справах дітей на первинному обліку дітей, які залишились без батьківського піклування, дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, та дитину, розлучену із сім'єю, яка не є громадянином України і яка або законний представник якої звернулась (звернувся) до компетентних органів України із заявою про визнання її біженцем або особою, яка потребує додаткового або тимчасового захисту), яка проходить процедуру обстеження для встановлення віку, надається (за наявності) Комісії органами, які направили дитину на проходження зазначеної процедури (документи дитини, що ідентифікують її особу, фотографії, первинне інтерв'ю, особисті документи дитини, інформація про етнічні, культурні, гендерні особливості та звичаї людей країни походження дитини (якщо це дитина, розлучена з сім'єю, яка не є громадянином України і яка або законний представник якої звернулась (звернувся) до компетентних органів України із заявою про визнання її біженцем або особою, яка потребує додаткового або тимчасового захисту).

9. Обробка і захист персональних даних, що використовуються при оцінці віку дитини, здійснюються відповідно до вимог Закону України «Про захист персональних даних».

II. Психологічна оцінка віку

1. Психологічна оцінка віку проводиться у приміщеннях республіканської (Автономна Республіка Крим), обласних, Київської та Севастопольської міських психолого-медико-педагогічних консультацій щонайменше двома фахівцями, які мають спеціальності «Соціальна педагогіка», «Дитяча психологія», «Соціальна робота» із залученням незалежних експертів (за згодою) за направленням Голови комісії за формою згідно з додатком 3 до Положення про комісію для встановлення віку дитини, яка залишилась без піклування батьків та потребує соціального захисту, затвердженого наказом Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства освіти і науки України, Міністерства соціальної політики України від 23 жовтня 2013 року № 903/1464/711.

2. Дитині, щодо якої проводиться відповідне обстеження, та її законному представнику надається роз'яснення стосовно проведення процедури щодо встановлення психологічної оцінки віку.

3. Психологічна оцінка віку здійснюється протягом декількох (не більше ніж 3) співбесід. Кількість таких співбесід визначається з урахуванням особливостей розвитку та стану дитини.

4. Загальний час однієї співбесіди не може перевищувати дві години.

5. За результатами проведеної фахівцями роботи оформлюється експертний висновок за формою, що додається.

III. Фізіологічна оцінка віку

1. Фізіологічна оцінка віку здійснюється фахівцями, які мають спеціальності «Педіатрія», «Дитяча ендокринологія», «Дитяча стоматологія», у разі потреби - лікарем-рентгенологом на підставі маркерів, що мають найвищий ступінь кореляції з біологічним дозріванням:

терміни прорізування молочних зубів та заміна їх на постійні (зубна зрілість);
антропометричні дані (фізична зрілість);
ознаки статевого дозрівання (статева зрілість);
у разі необхідності визначається кількість острівців та ядер скостеніння рентгенологічним методом (скелетна зрілість).

2. Обстеження проводиться на базі багатопрофільної республіканської (Автономна Республіка Крим), багатопрофільних обласних (міських) дитячих лікарень, що належать до сфери управління Міністерства охорони здоров'я України, за направленням Голови комісії за формою згідно з додатком 3 до Положення про комісію для встановлення віку дитини, яка залишилась без піклування батьків та потребує соціального захисту, затвердженого наказом Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства освіти і науки України, Міністерства соціальної політики України від 23 жовтня 2013 року № 903/1464/711.

3. За результатами медичного обстеження для встановлення віку дитини спеціалісти складають висновок за формою, що додається.

Директор Департаменту реформ та
розвитку медичної допомоги

М. Хобзей

Директор Департаменту сім'ї та дітей
Директор Департаменту загальної
середньої та дошкільної освіти

Р. Колбаса

О. Єресько

Додаток
до Порядку проведення обстеження для
встановлення віку дитини, яка
залишилась без піклування батьків та
потребує соціального захисту
(пункт 5 розділу II)

ВИСНОВОК

**за результатами фізіологічної/психологічної оцінки віку дитини, яка залишилась без
піклування батьків та потребує соціального захисту
(потрібне підкреслити)**

Виданий _____
(прізвище та (або) ім'я та (або) по батькові)

Громадянство/підданство _____

Заявлений вік _____
(число, місяць, рік)

Країна постійного проживання _____

Місце тимчасового проживання (перебування) _____

про те, що за результатами проведеного обстеження фізіологічний/психологічний вік
(потрібне підкреслити) становить _____

Можлива похибка: _____

«__» _____ 20__ року

Обстеження проводили:

(спеціальність, прізвище, ім'я, по батькові)

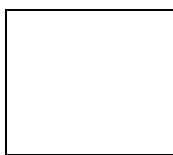
(підпис)

(спеціальність, прізвище, ім'я, по батькові)

(підпис)

(спеціальність, прізвище, ім'я, по батькові)

(підпис)

Печатка для довідок республіканської (Автономна Республіка Крим), обласних, Київської та Севастопольської міських психолого-медико-педагогічних консультацій

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ

Міністерства охорони здоров'я України,
Міністерства освіти і науки України,
Міністерства соціальної політики України
23 жовтня 2013 року № 903/1464/711
Зареєстровано
в Міністерстві юстиції України
12 листопада 2013 р. за № 1934/24466

ПОЛОЖЕННЯ

про комісію для встановлення віку дитини, яка залишилась без піклування батьків та потребує соціального захисту

І. Загальні положення

1. Це Положення регламентує організацію діяльності комісії для встановлення віку дитини, яка залишилась без піклування батьків та потребує соціального захисту (далі – Комісія).

2. Терміни в цьому Положенні вживаються в значеннях, наведених у Законах України «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту», «Про охорону дитинства», «Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування».

3. Комісія у своїй роботі керується Конституцією і законами України, актами Президента України та Кабінету Міністрів України, іншими нормативно-правовими актами, що регулюють відносини в зазначеній сфері, та цим Положенням.

4. Основним принципом роботи Комісії є захист законних інтересів та прав дитини, зокрема на: недискримінацію; конфіденційність; участь у вирішенні питань щодо неї; дотримання культурно-етичних норм; забезпечення безпечності процедур для стану здоров'я дитини тощо.

5. Обстеження для встановлення віку дитини, яка залишилась без піклування батьків (дитини, яка залишилась без батьківського піклування та перебуває в службі у справах дітей на первинному обліку дітей, які залишились без батьківського піклування, дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, та дитини, розлученою із сім'єю, яка не є громадянином України і яка або законний представник якої звернулася (звернувся) до компетентних органів України із заявою про визнання її біженцем або особою, яка потребує додаткового або тимчасового захисту) та потребує соціального захисту (далі – дитина), проводиться відповідно до Порядку проведення обстеження для встановлення віку дитини, яка залишилась без піклування батьків та потребує соціального захисту, затвердженого наказом Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства освіти і науки України, Міністерства соціальної політики України від 23 жовтня 2013 року № 903/1464/711.

6. Інформація, якою користується Комісія при оцінці віку дитини, є інформацією з обмеженим доступом та не підлягає розголошенню, крім випадків, визначених законом.

7. Обробка і захист персональних даних, що використовуються при оцінці віку дитини, здійснюються відповідно до вимог Закону України «Про захист персональних даних».

II. Організація роботи та склад Комісії

1. Комісія створюється при Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київській та Севастопольській міських державних адміністраціях.

2. Організація роботи Комісії забезпечується Міністром охорони здоров'я Автономної Республіки Крим, керівниками структурних підрозділів з питань охорони здоров'я обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій.

3. До складу Комісії входять:

голова Комісії;

представники Міністерства охорони здоров'я Автономної Республіки Крим, Міністерства соціальної політики Автономної Республіки Крим, Міністерства освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим, структурних підрозділів з питань охорони здоров'я, освіти і науки, соціального захисту населення, служб у справах дітей обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій, регіональних центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, соціальні педагоги та практичні психологи, визначені відповідними органами управління освітою;

незалежні експерти (за згодою);

секретар Комісії (представник Міністерства охорони здоров'я Автономної Республіки Крим, структурних підрозділів з питань охорони здоров'я обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій).

4. Основною формою роботи Комісії є засідання.

5. Засідання призначається головою Комісії в разі:

направлення дитини на обстеження територіальним органом Державної міграційної служби України у разі обстеження для встановлення віку дитини, розлученої із сім'єю, яка не є громадянином України і яка або законний представник якої звернулась (звернувся) до компетентних органів України із заявою про визнання її біженцем або особою, яка потребує додаткового або тимчасового захисту;

клопотання відповідної служби у справах дітей в разі обстеження для встановлення віку дитини, яка залишилась без батьківського піклування та перебуває в службі у справах дітей на первинному обліку дітей, які залишились без батьківського піклування, дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

Про призначення засідання письмово інформують:

дитину та законного представника дитини, розлученої із сім'єю, яка не є громадянином України і яка або законний представник якої звернулась (звернувся) до компетентних органів України із заявою про визнання її біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту;

відповідну службу у справах дітей в разі обстеження для встановлення віку дитини, яка залишилась без батьківського піклування та перебуває в службі у справах дітей на первинному обліку дітей, які залишились без батьківського піклування, дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування.

6. Рішення Комісії приймається більшістю голосів. У разі рівного розподілу голосів голос голови Комісії є вирішальним.

7. Рішення Комісії оформлюється протоколом та підписується головою і членами Комісії.

8. Рішення Комісії може бути оскаржене у встановленому законодавством порядку.

III. Обов'язки та права Комісії

1. Комісія встановлює вік дитини з урахуванням фізичних (пов'язаних з розвитком), психологічних та культурних чинників:

1) у разі обстеження для встановлення віку дитини, розлученої із сім'єю, яка не є

громадянином України і яка або законний представник якої звернулася (звернувся) до компетентних органів України із заявою про визнання її біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, на підставі:

направлення дитини на обстеження для встановлення віку за формою згідно з додатком 1 до цього Положення, виданого територіальним органом Державної міграційної служби України;

інформованої згоди на обстеження для встановлення віку дитини, яка залишилась без піклування батьків та потребує соціального захисту дитини, направленої на обстеження для проведення оцінки віку, та/або її законного представника за формою згідно з додатком 2 до цього Положення;

аналізу наявної інформації:

про дитину, яка надається територіальним органом Державної міграційної служби України (за наявності);

про країну походження дитини, яка надається працівниками неурядових організацій, що працюють з біженцями та шукачами притулку (за згодою);

висновку членів комісії, які мають спеціальності «Педіатрія», «Дитяча ендокринологія», «Дитяча стоматологія» за результатами проведеної фізіологічної оцінки віку за формою згідно з додатком до Порядку проведення обстеження для встановлення віку дитини, яка залишилась без піклування батьків та потребує соціального захисту, затвердженого спільним наказом Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства освіти і науки України, Міністерства соціальної політики України від 23 жовтня 2013 року № 903/1464/711, з обов'язковим зазначенням можливої похибки щодо встановлення віку;

висновку членів комісії, які мають спеціальності «Соціальна педагогіка», «Дитяча психологія», «Соціальна робота» за результатами проведеної психологічної оцінки віку за формою згідно з додатком до Порядку проведення обстеження для встановлення віку дитини, яка залишилась без піклування батьків та потребує соціального захисту, затвердженого спільним наказом Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства освіти і науки України, Міністерства соціальної політики України від 23 жовтня 2013 року № 903/1464/711, з обов'язковим зазначенням можливої похибки щодо встановлення віку;

2) у разі обстеження для встановлення віку дитини, яка залишилась без батьківського піклування та перебуває в службі у справах дітей на первинному обліку дітей, які залишились без батьківського піклування, дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, на підставі:

клопотання відповідної служби у справах дітей;

інформованої згоди дитини та/або її законного представника;

аналізу наявної інформації про дитину, яка надається відповідною службою у справах дітей;

висновку членів комісії, які мають спеціальності «Педіатрія», «Дитяча ендокринологія», «Дитяча стоматологія» за результатами проведеної фізіологічної оцінки віку за формою згідно з додатком до Порядку проведення обстеження для встановлення віку дитини, яка залишилась без піклування батьків та потребує соціального захисту, затвердженого спільним наказом Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства освіти і науки України, Міністерства соціальної політики України від 23 жовтня 2013 року № 903/1464/711, з обов'язковим зазначенням можливої похибки щодо встановлення віку;

висновку членів комісії, які мають спеціальності «Соціальна педагогіка», «Дитяча психологія», «Соціальна робота» за результатами проведеної психологічної оцінки віку за формою згідно з додатком до Порядку проведення обстеження для встановлення віку дитини, яка залишилась без піклування батьків та потребує соціального захисту, затвердженого наказом Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства освіти і науки України, Міністерства соціальної політики України від 23 жовтня 2013 року № 903/1464/711, з обов'язковим зазначенням можливої похибки щодо встановлення віку.

2. Комісія здійснює:

облік дітей, яким встановлюється вік;

направлення для проведення фізіологічної/психологічної оцінки віку дитини до закладів охорони здоров'я, психолого-медико-педагогічних консультацій за формою згідно з додатком 3 до цього Положення;

контроль за обстеженням, що проводиться для встановлення віку дитини;

направлення у разі потреби на додаткове обстеження в умовах стаціонару до закладів охорони здоров'я для визначення стану здоров'я дитини з метою уточнення даних, необхідних для встановлення віку;

ведення документації Комісії;

розгляд та аналіз звернень і скарг з питань встановлення віку.

3. У разі потреби до роботи Комісії можуть бути залучені фахівці науково-дослідних установ Національної академії педагогічних наук України, Національної академії медичних наук України, представники неурядових організацій, інші фахівці (за згодою).

4. Комісією за результатами її роботи складається висновок за формою згідно з додатком 4 до цього Положення, який надсилається ініціатору проведення такого обстеження.

**Директор Департаменту
реформ та розвитку
медичної допомоги
М. Хобзей**

**Директор Департаменту сім'ї
та дітей
Р. Колбаса**

**Директор Департаменту
загальної середньої та
дошкільної освіти
О. Єресько**

**МІНІСТЕРСТВО СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАКАЗ**

19.08.2014

№ 564/836/945/577

Зареєстровано
в Міністерств юстиції України
10 вересня 2014 р. за № 1105/25882

Про затвердження Порядку розгляду звернень та повідомлень з приводу жорстокого поводження з дітьми або загрози його вчинення

Відповідно до статті 10 Закону України „Про охорону дитинства” та з метою забезпечення найкращого врахування потреб дітей, які постраждали від жорстокого поводження, **НАКАЗУЄМО:**

1. Затвердити Порядок розгляду звернень та повідомлень з приводу жорстокого поводження з дітьми або загрози його вчинення, що додається.
2. Визнати таким, що втратив чинність, наказ Державного комітету України у справах сім'ї та молоді, Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства освіти і науки України, Міністерства охорони здоров'я України від 16 січня 2004 року № 5/34/24/11 „Про затвердження Порядку розгляду звернень та повідомлень з приводу жорстокого поводження з дітьми або реальної загрози його вчинення”, зареєстрований у Міністерстві юстиції України 22 січня 2004 року за № 99/8698.
3. Департаменту сімейної, гендерної політики та протидії торгівлі людьми Міністерства соціальної політики України (Козуб Л.І.) забезпечити подання цього наказу в установленому законодавством порядку на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України.
4. Цей наказ набирає чинності з дня його офіційного опублікування.
5. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступників Міністрів відповідно до розподілу обов'язків.

**Міністр соціальної політики
України**
**Міністр внутрішніх справ
України**
**Міністр освіти і науки
України**
**Міністр охорони здоров'я
України**

Л.Л. Денісова
А.Б. Аваков
С.М. Квіт
О.С. Мусій

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства соціальної політики України,

Міністерства внутрішніх справ

України, Міністерства освіти і науки

України, Міністерства охорони

здоров'я України 19.08.2014 №

564/836/945/577

Зареєстровано в Міністерстві юстиції

України 10 вересня 2014 р. за №

1105/25882

ПОРЯДОК

розгляду звернень та повідомлень з приводу жорстокого поводження з дітьми або загрози його вчинення

I. Загальні положення

1. Кожній дитині гарантується право на свободу, особисту недоторканність, захист гідності та найкраще забезпечення її інтересів.

Держава здійснює захист дитини від усіх форм фізичного, сексуального, економічного та психологічного насильства, образ, недбалого й жорстокого поводження з нею, залучення до найгірших форм дитячої праці, у тому числі з боку батьків або осіб, які їх замінюють, а також вживає необхідних заходів для забезпечення прав дітей, які стали свідками у кримінальному провадженні.

2. Цей Порядок розроблено з метою впровадження ефективного механізму взаємодії служб у справах дітей, закладів соціального захисту дітей, центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, органів внутрішніх справ, закладів освіти, закладів охорони здоров'я (далі - суб'єкти).

3. Цей Порядок розроблено відповідно до Конвенції про права дитини, Конвенції Міжнародної організації праці „Про заборону та негайні дії щодо ліквідації найгірших форм дитячої праці”, Конвенції Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства, Сімейного, Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України, Кодексу України про адміністративні правопорушення, Законів України „Про Загальнодержавну програму „Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини” на період до 2016 року”, „Про охорону дитинства”, „Про попередження насильства в сім'ї”, „Про міліцію”, „Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей”, „Про захист суспільної моралі” та інших нормативно-правових актів з питань захисту прав дітей.

4. У цьому Порядку нижченаведені терміни вживаються у таких значеннях:

жорстоке поводження з дитиною - будь-які форми фізичного, психологічного, сексуального або економічного насильства над дитиною в сім'ї або поза нею, у тому числі: втягнення дитини в заняття проституцією або примушування її до зайняття проституцією з використанням обману, шантажу чи уразливого стану дитини або із застосуванням чи погрозою застосування насильства; примушування дітей до участі у створенні творів, зображень, кіно- та відеопродукції, комп'ютерних програм або інших предметів порнографічного характеру; ситуації, за яких дитина стала свідком кримінального правопорушення, внаслідок чого існує загроза її життю або здоров'ю; статеві зносини та розпусні дії з дитиною з використанням: примусу, сили, погрози, довіри, авторитету чи впливу на дитину, особливо вразливої для дитини ситуації, зокрема з причини розумової чи фізичної неспроможності або залежного середовища, у тому числі в сім'ї; будь-які незаконні угоди щодо дитини, зокрема: вербування, переміщення, переховування, передача або одержання дитини, вчинені з метою експлуатації, з

використанням обману, шантажу чи уразливого стану дитини;

забезпечення найкращих інтересів дитини - комплекс заходів, спрямованих на захист прав та забезпечення повноцінного життя, виховання і розвитку дитини.

II. Порядок подання та реєстрації звернень та повідомлень

1. Звернення про факти жорстокого поводження з дітьми або загрозу їх вчинення можуть подаватися до будь-якого суб'єкта, визначеного у пункті 2 розділу I цього Порядку, в усній або письмовій формі за місцем проживання (перебування) дитини самою дитиною, батьками, одним із батьків дитини або особою/особами, які їх замінюють, будь-якими фізичними та юридичними особами.

Повідомлення про дитину, яка постраждала від жорстокого поводження або стосовно якої існує загроза його вчинення (додаток 1) оформлюється суб'єктами, яким стало відомо про зазначені факти при виконанні своїх функціональних обов'язків, письмово та надсилається до служби у справах дітей і органу внутрішніх справ за місцем проживання (перебування) дитини.

2. Усі звернення та повідомлення з приводу жорстокого поводження з дітьми або загрози щодо його вчинення реєструються суб'єктами, до яких надійшла інформація, у журналі обліку звернень та повідомлень про жорстоке поводження з дітьми або загрозу його вчинення (додаток 2) та протягом однієї доби направляються до служби у справах дітей і органу внутрішніх справ за місцем проживання (перебування) дитини.

III. Розгляд звернень та повідомлень з приводу жорстокого поводження з дітьми або загрози його вчинення

1. Координатором заходів щодо захисту дітей від жорстокого поводження з ними або загрози його вчинення є служба у справах дітей.

Якщо у зверненні (повідомленні) вбачається ознака кримінального правопорушення чи загроза щодо його вчинення, інформація терміново після її отримання передається органу внутрішніх справ для вжиття відповідних заходів.

У разі необхідності суб'єкти організують надання невідкладної медичної (викликають швидку допомогу), психологічної та інших видів допомоги дитині, яка постраждала від жорстокого поводження.

Усі суб'єкти в межах компетенції долучаються до вжиття невідкладних заходів з ліквідації наслідків жорстокого поводження з дитиною або загрози його вчинення.

У разі загрози вчинення жорстокого поводження з дитиною суб'єкти забезпечують ужиття необхідних заходів щодо її усунення.

2. Служби у справах дітей:

здійснюють приймання звернень та повідомлень про випадки жорстокого поводження щодо дитини;

ведуть облік дітей, які перебувають у складних життєвих обставинах у зв'язку з жорстоким поводженням з ними або загрозою щодо його вчинення;

координують діяльність суб'єктів при вирішенні питань соціального захисту дітей, які постраждали від жорстокого поводження;

забезпечують надання необхідної допомоги дитині, яка постраждала від жорстокого поводження, у взаємодії з іншими суб'єктами та з урахуванням найкращих інтересів дитини;

направляють дитину до закладів охорони здоров'я для обстеження стану її здоров'я, надання дитині необхідної медичної допомоги, у тому числі лікування в стаціонарі, та документування фактів жорстокого поводження з нею;

у разі необхідності представляють (у тому числі в судах) інтереси дітей, які постраждали від жорстокого поводження або стосовно яких існує загроза його вчинення.

3. Органи внутрішніх справ:

здійснюють прийняття інформації про факти жорстокого поводження з дітьми або загрозу щодо їх вчинення цілодобово. Заяви та повідомлення зобов'язані приймати всі

працівники органів внутрішніх справ;

у разі неможливості подання письмової заяви працівник органу внутрішніх справ повинен скласти протокол усної заяви або рапорт про факт жорстокого поводження з дитиною (загрозу його вчинення), у якому зазначаються: прізвище, ім'я, по батькові постраждалої дитини, інформація про

особу, яка жорстоко поводитися з дитиною чи реально мала такий намір, час і місце випадку, інші необхідні обставини;

при отриманні інформації про факт жорстокого поводження з дитиною (загрозу його вчинення) працівник органу внутрішніх справ уживає заходів щодо її внесення до журналу Єдиного обліку заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події;

усі заяви, повідомлення, протоколи усної заяви, рапорти про факти жорстокого поводження з дітьми (загрозу його вчинення) розглядає керівництво органу внутрішніх справ та надає письмові резолюції працівникам уповноваженого підрозділу органу внутрішніх справ щодо необхідних заходів для подальшого прийняття рішення згідно із законодавством;

після отримання заяви, повідомлення, складання протоколу усної заяви або рапорту про факт жорстокого поводження з дитиною (загрозу його вчинення) працівник органу внутрішніх справ за наявності ознак кримінального правопорушення доповідає про це начальникові слідчого підрозділу для внесення слідчими відповідних відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань та інформує начальника органу внутрішніх справ;

за результатами розгляду звернення, повідомлення про факт жорстокого поводження з дитиною (загрозу щодо його вчинення) працівники уповноваженого підрозділу органу внутрішніх справ зобов'язані поінформувати батьків дитини або осіб, які їх замінюють (якщо не вони є винуватцями жорстокого поводження з дитиною або загрози його вчинення), службу у справах дітей та у разі потреби органи прокуратури та суд.

4. Заклади освіти:

здійснюють приймання звернень та повідомлень про випадки жорстокого поводження щодо дитини;

терміново (протягом однієї доби) передають повідомлення у письмовій формі до служби у справах дітей, органів внутрішніх справ про випадок жорстокого поводження з дитиною чи загрозу його вчинення;

у межах компетенції вживають заходів щодо виявлення і припинення фактів жорстокого поводження з дітьми або загрози його вчинення в закладах освіти;

організують роботу психологічної служби системи освіти з дітьми, які постраждали від жорстокого поводження;

проводять роз'яснювальну роботу з батьками та іншими учасниками навчально-виховного процесу із запобігання, протидії негативним наслідкам жорстокого поводження з дітьми.

5. Заклади охорони здоров'я:

здійснюють приймання звернень та повідомлень про випадки жорстокого поводження щодо дитини;

терміново (протягом однієї доби) передають повідомлення у письмовій формі до служби у справах дітей, органів внутрішніх справ за місцезнаходженням закладу охорони здоров'я про випадок жорстокого поводження з дитиною чи загрозу його вчинення;

цілодобово здійснюють прийняття дітей, які постраждали від жорстокого поводження, надають їм необхідну медичну, психологічну (за наявності в закладі охорони здоров'я психолога) допомогу та документують факти жорстокого поводження з дітьми;

при обстеженні дитини медичні працівники звертають увагу на ушкодження, що могли виникнути внаслідок жорстокого поводження з нею, повідомляють про це лікаря, який надає дитині первинну медичну допомогу, забезпечують подання інформації до

служби у справах дітей та органу внутрішніх справ;

проводять лікування дітей, які постраждали від жорстокого поводження, та надають психологічну допомогу (за наявності в закладі охорони здоров'я психолога).

6. Центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді:

здійснюють приймання звернень та повідомлень про випадки жорстокого поводження щодо дитини;

терміново (протягом однієї доби) передають повідомлення у письмовій формі до служби у справах дітей, органів внутрішніх справ про випадок жорстокого поводження з дитиною чи реальну загрозу його вчинення;

здійснюють екстрене втручання, надають необхідні соціальні послуги дітям, які постраждали від жорстокого поводження або стосовно яких існує загроза його вчинення, та забезпечують соціальний супровід сімей, у яких проживають такі діти;

направляють у разі потреби сім'ї (або одного з членів сім'ї) з дитиною, яка постраждала від жорстокого поводження або стосовно якої існує загроза його вчинення, до центру соціально-психологічної допомоги.

Заступник директора Департаменту сімейної, гендерної політики та протидії торгівлі людьми - начальник відділу запобігання домашньому насильству Міністерства соціальної політики України	Л.І. Козуб
Начальник Управління кримінальної міліції у справах дітей Міністерства внутрішніх справ України	О.О. Лазаренко
Заступник директора Департаменту професійно-технічної освіти Міністерства освіти і науки України	В.О. Карбишева
В.о. директора Департаменту медичної допомоги Міністерства охорони здоров'я України	А.В. Терещенко

Додаток 1
до Порядку розгляду звернень та
повідомлень з приводу жорстокого
поводження з дітьми або загрози його
вчинення (пункт 1 розділу II)

_____ (найменування органу, установи, закладу, який(а) надсилає повідомлення)

ЗАРЕЄСТРОВАНО
від ____/____/20____ року
№ _____

ПОВІДОМЛЕННЯ
про дитину, яка постраждала від жорстокого поведження або стосовно якої існує
загроза його вчинення

Інформацію отримано:

анонімно; від дитини; від батьків дитини, осіб, які їх замінюють; від інших фізичних осіб; від підприємств, установ, організацій, громадських об'єднань;
 від служби у справах дітей; органу внутрішніх справ; центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді; закладу освіти; закладу охорони здоров'я _____

_____ (найменування органу, установи, закладу)

_____ (прізвище, ім'я, по батькові та дата народження дитини, яка постраждала від жорстокого поведження або стосовно якої існує загроза його вчинення)

Проживає/перебуває за адресою: _____

Зміст повідомлення: _____

Вжиті заходи: _____

До повідомлення додано документи (за наявності) _____

_____ (прізвище, ім'я, по батькові та посада особи, яка надсилає повідомлення)

Дата надсилання повідомлення _____ Телефон _____

(підпис)

Додаток 2
до Порядку розгляду звернень та
повідомлень з приводу жорстокого
поводження з дітьми або загрози його
вчинення (пункт 3 розділу II)

ЖУРНАЛ
обліку звернень та повідомлень про жорстоке поводження з дітьми або загрозу його
вчинення

№ з/п	Дата отримання заяви або повідомлення	Прізвище, ім'я, по батькові та місце проживання дитини, щодо якої надійшла заява чи повідомлення	Прізвище, ім'я, по батькові та місце проживання особи, яка вчинила жорстоке поводження з дитиною або від якої існує загроза його вчинення	Стислий зміст заяви або повідомлення	Вжиті заходи щодо захисту прав та інтересів дитини	Дата, час та суб'єкт, якому направлено повідомлення	Примітки
1	2	3	4	5	6	7	8

ЕЛЕКТРОННЕ ВИДАННЯ КОМБІНОВАНОГО
ВИКОРИСТАННЯ НА CD-ROM

Упорядники: Ю. А. Луценко, І. В. Луценко, Н. В. Сосновенко, А. Г. Обухівська

Довідник нормативно-правових документів психологічної служби та психолого-медико-педагогічних консультацій системи освіти України [Електронний ресурс] / Упоряд.: Ю. А. Луценко, А. Г. Обухівська, І. В. Луценко, Н. В. Сосновенко. – К. : Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2014. – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM) ; 12 см. – 475 с.

Один електронний оптичний диск (CD-ROM).
Об'єм даних 5,55 Мб. Тираж 100 пр. Зам. 02-10
Обліково-видавничих аркушів – 15,0

Видавець і виготовлювач:
Український НМЦ практичної психології і соціальної роботи,
01032, м. Київ, бульвар Т. Шевченка, 27-а,
тел/факс 252-70-11, e-mail: UCAP@ukr.net
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів
видавничої справи ДК №4537 від 07.05.2013